

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Raport anual
2023

Raport anual
2023

NOTE

Raportul anual 2023 a fost analizat și aprobat de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României în ședința din 17 iunie 2024 și a fost înaintat Parlamentului României în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României.

Datele statistice utilizate sunt cele disponibile la data de 3 iunie 2024. Unele au caracter provizoriu, urmând a fi revizuite în publicațiile ulterioare ale Băncii Naționale a României. Datorită rotunjirilor este posibil ca totalurile să nu corespundă exact sumei componentelor sau să apară mici diferențe față de variațiile procentuale indicate în grafice sau tabele.

Sursa datelor statistice utilizate la realizarea graficelor și a tabelelor a fost indicată numai atunci când acestea au fost furnizate de alte instituții.

Toate drepturile rezervate.

Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României,
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52
<http://www.bnr.ro>

ISSN 1453-3936 (versiune tipărită)

ISSN 1584-0913 (versiune online)

ISSN 1584-0913 (versiune HTML)

Cuprins

Sinteză	8
Capitolul 1. Contextul internațional și evoluții macroeconomice interne	18
1. Contextul internațional	19
Caseta 1. Recursul recent la măsuri de politică industrială – câteva coordonate	20
2. Evoluții macroeconomice interne	29
2.1. Activitatea economică	29
2.2. Prețuri și costuri	37
Caseta 2. Relevanța costurilor cu forța de muncă pentru fenomenul inflaționist	39
2.3. Evoluții fiscal-bugetare	45
Caseta 3. Evaluări privind impactul soldului bugetar asupra celui de cont curent	49
Capitolul 2. Banca Națională a României în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale, organismelor și forurilor constituite la nivelul UE	56
1. Participarea BNR la structurile europene	57
1.1. Participarea la reuniunile Consiliului General al BCE	58
1.2. Participarea BNR la structurile și substructurile SEBC în componență extinsă	58
1.3. Participarea BNR la Comitetul European pentru Risc Sistemic	58
1.4. Participarea BNR la structuri și substructuri de lucru ale Autorității Bancare Europene	59
1.5. Participarea BNR la structuri ale Consiliului UE și ale CE	59
1.6. Participarea BNR la procesul de transpunere, implementare și notificare a legislației Uniunii Europene	60
1.7. Participarea BNR la platforma comună de lucru cu autoritățile statului pe probleme de afaceri europene	60
2. Asistența tehnică acordată și primită de Banca Națională a României	61
2.1. Cooperarea tehnică între BNR și Banca Națională a Moldovei	61
2.2. Participarea BNR la alte proiecte de cooperare tehnică	64
2.3. Asistență tehnică primită de BNR în cadrul Instrumentului pentru Sprijin Tehnic derulat de Comisia Europeană	64
3. Evoluții privind politicile economice și financiar-bancare la nivel european	65
3.1. Semestrul european	66
3.2. Evoluții privind inițiative de politici la nivel european	67

Capitolul 3. Politica monetară a Băncii Naționale a României	68
1. Obiectivul politicii monetare	69
2. Deciziile de politică monetară	69
Caseta 4. Conduita politicilor monetare ale băncilor centrale majore și ale celor din regiune în anul 2023	73
Caseta 5. Evoluția creditului acordat sectorului privat și a lichidității din economie	83
3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare	93
4. Orientările politicii monetare	97
Capitolul 4. Stabilitatea financiară	102
1. Rolul BNR în implementarea cadrului macroprudențial	103
Caseta 6. Tendințele politicii macroprudențiale la nivel european și național	106
2. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară	108
2.1. Îndatorarea companiilor nefinanciare și a populației	109
Caseta 7. Schimbările climatice – tendințe și pregătirea instituțiilor financiare	112
Caseta 8. Provocări la adresa stabilității financiare dinspre piața imobiliară comercială	116
2.2. Sectorul bancar	117
Caseta 9. Riscul de rată a dobânzii și implicațiile asupra sectorului bancar	119
2.3. Sectorul financiar nebancar	126
2.4. Piețele financiare	127
3. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială și stabilitatea financiară	128
3.1. Centrala Riscului de Credit	128
3.2. Centrala Incidentelor de Plăți (CIP)	129
Capitolul 5. Autorizarea și reglementarea instituțiilor financiare	132
1. Autorizarea și notificarea instituțiilor financiare	133
2. Cadrul legislativ pentru instituțiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României	134
2.1. Reglementarea prudențială și în domeniul redresării și rezoluției bancare	134
2.2. Reglementări contabile	136
2.3. Alte acte normative aplicabile instituțiilor care intră în aria de competență a BNR	137
3. Orientări ale activității de reglementare în anul 2024	139
Capitolul 6. Supravegherea prudențială a instituțiilor financiare	142
1. Supravegherea instituțiilor de credit	143
1.1. Dimensiunea și structura sectorului bancar	143

1.2. Performanța sectorului bancar	145
1.3. Evaluarea riscurilor din activitatea bancară	150
2. Supravegherea schemelor de garantare	153
3. Supravegherea instituțiilor financiare nebankare, a instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică	153
3.1. Instituțiile financiare nebankare	154
3.2. Instituțiile de plată	157
3.3. Instituțiile emitente de monedă electronică	157
4. Supravegherea prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului și aplicarea sancțiunilor internaționale	158
Capitolul 7. Rezoluție bancară	162
1. Planificarea și pregătirea rezoluției	163
1.1. Activitatea curentă de planificare a rezoluției	163
1.2. Adoptarea deciziilor privind cerința minimă de fonduri proprii și datorii eligibile (MREL)	164
2. Comunicare și cooperare națională și internațională	165
3. Fondul de rezoluție bancară	167
4. Cadrul de reglementare în domeniul rezoluției bancare	167
Capitolul 8. Emisiunea de numerar	170
1. Evoluția numerarului aflat în afara sistemului bancar	171
2. Plățile și încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit/Trezoreria statului	173
3. Activitatea de procesare a numerarului și de retragere din circulație a numerarului necorespunzător	175
4. Emisiunile numismatice	176
5. Falsurile depistate în cazul monedei naționale	177
Capitolul 9. Infrastructurile pieței financiare	178
1. Sistemul ReGIS	179
2. Sistemul SaFIR	181
3. Sistemul TARGET-România	183
4. Monitorizarea infrastructurilor pieței financiare și a plăților	185
Capitolul 10. Administrarea rezervelor internaționale	194
1. Evoluția rezervelor internaționale ale României în anul 2023	195
2. Administrarea rezervelor internaționale într-un climat economico-financiar deosebit de incert	197

2.1. Evoluțiile economice și financiare externe	197
2.2. Modul de realizare a obiectivelor strategice	199
Capitolul 11. Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României	202
1. Contul curent și contul de capital	203
2. Contul financiar	205
3. Poziția investițională internațională a României	206
Capitolul 12. Relațiile financiare internaționale	210
1. Fondul Monetar Internațional	211
2. Grupul Băncii Mondiale	211
3. Banca Reglementelor Internaționale	212
4. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare	213
5. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică	213
6. Participarea Băncii Naționale a României la instituții și organizații externe	215
Capitolul 13. Convergența economiei românești și cadrul de guvernare economică în Uniunea Europeană	216
1. Convergența economiei românești	217
Caseta 10. Evidențe privind evoluțiile recente și perspectivele digitalizării în România	219
2. Evoluții în domeniul guvernării economice în Uniunea Europeană	225
Caseta 11. Reforma cadrului european de guvernare economică	227
Capitolul 14. Comunicarea publică a Băncii Naționale a României	236
1. Relații publice	237
Caseta 12. Demersuri pe plan internațional în vederea recuperării Tezaurului BNR evacuat la Moscova în perioada 1916-1917	243
2. Publicațiile BNR	245
3. Activitatea de informare publică	246
4. Arhiva și Biblioteca Băncii Naționale a României	247
Capitolul 15. Educația financiară și Muzeul BNR	250
1. Muzeul BNR	251
2. Educația financiară	253
3. Activitatea internațională	256
4. Colecția „Biblioteca Băncii Naționale a României”	257

Capitolul 16. Statistică și cercetare economică	260
1. Activitatea statistică	261
2. Cercetarea economică	263
2.1. Modelare macroeconomică	263
2.2. Stabilitate financiară	266
2.3. Studii și analize economice	267
2.4. Orientări și obiective ale activității de cercetare în anul 2024	268
Capitolul 17. Activitatea juridică a Băncii Naționale a României	270
Capitolul 18. Cadrul instituțional și organizarea Băncii Naționale a României	280
1. Structura decizională și guvernarea corporativă	281
Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României	282
2. Relația BNR cu Parlamentul României și cu alte instituții ale statului	289
3. Evoluții organizatorice	293
3.1. Managementul resurselor umane	293
3.2. Tehnologia informației	296
Organigrama Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2023	298
Capitolul 19. Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2023	300
1. Considerații generale	301
2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de politică monetară	302
3. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de administrare a activelor și pasivelor în valută	303
4. Efectele contabile ale evoluției cursurilor de schimb, respectiv ale evoluției prețurilor de piață pentru activele din rezervele internaționale	304
5. Bugetul de venituri și cheltuieli al BNR pentru anul 2023	305
6. Concluzii	307
Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2023 (auditare de KPMG)	309
Raportul auditorului independent	311
Bilanțul contabil la 31 decembrie 2023	314
Contul de profit și pierdere pentru anul încheiat la 31 decembrie 2023	316
Note la situațiile financiare pentru anul încheiat la 31 decembrie 2023	317
Abrevieri	352
Lista tabelor din text	354
Lista graficelor din text	355

The background of the page features a decorative pattern of fine, wavy, golden-brown lines. On the left side, there is a vertical image of a classical column with several fluted sections. The word 'Sinteză' is written in a blue, sans-serif font in the upper right quadrant of the page.

Sinteză

În anul 2023, economia mondială și-a încetinit ritmul de creștere cu 0,3 puncte procentuale, până la 3,2 la sută¹, pe fondul tensiunilor politice la nivel internațional și al fragmentării geoeconomice, precum și al întăririi politicii monetare în vederea combaterii presiunilor inflaționiste. De altfel, această conduită a numeroase bănci centrale din economii dezvoltate și emergente a contribuit la temperarea cererii și, alături de evoluția favorabilă a cotațiilor materiilor prime, la reducerea substanțială a ratei anuale a inflației la nivel global, după accelerarea consemnată în 2022.

În acest context internațional complicat, economia românească a înregistrat în 2023 o temperare a ritmului de creștere, care a rămas însă relativ solid (2,1 la sută) din perspectivă europeană și regională. Deficitele gemene s-au plasat în continuare la niveluri ridicate, în timp ce rata anuală a inflației a evoluat pe o traiectorie descendentă alertă.

Spre deosebire de anii anteriori, când cea mai consistentă contribuție la creșterea economică a revenit consumului privat, în 2023 aceasta a fost devansată net de cea a formării brute de capital fix. Preluarea de către aceasta din urmă a rolului de principal motor al expansiunii economice (cu un aport de 3,6 puncte procentuale) a fost favorizată de derularea simultană a mai multor mecanisme europene – intensificarea rambursărilor aferente exercițiului bugetar 2014-2020 (aflat în ultimul an al perioadei de eligibilitate a cheltuielilor), începerea prefinanțării aferente cadrului financiar 2021-2027, precum și de continuarea încasărilor de fonduri alocate prin PNRR.

Intensificarea acumulărilor de capital a fost determinată de investițiile publice, în bună măsură pe seama fondurilor europene consistente destinate lucrărilor de construcții ingineresti. Investițiile private, deși au avut o dinamică pozitivă, au înregistrat o pierdere de viteză față de anul precedent, în contextul nivelului încă ridicat al inflației și al profilului restrictiv al condițiilor de creditare. Acești doi factori au acționat și în sensul limitării consumului populației, majorarea de 3,1 la sută a acestuia fiind susținută de creșterea alertă a veniturilor salariale reale, de unele măsuri guvernamentale de protecție a consumatorilor, precum și de adoptarea de către populație a unor strategii menite să asigure o relativă stabilitate a volumului achizițiilor de bunuri, într-un context economic inflaționist (*downtrading*², interes mai pronunțat pentru magazine de tip discount, atenție sporită acordată campaniilor promoționale).

La creșterea PIB a avut un aport, în premieră în ultimii 10 ani, și cererea externă netă de bunuri și servicii (0,1 puncte procentuale), ca urmare a unei restrângeri mai ample a volumului importurilor de bunuri comparativ cu cea înregistrată de exporturile de bunuri (-2,6 la sută, respectiv -1,2 la sută). În condițiile atenuării cu 3 miliarde euro

¹ Conform datelor FMI, *World Economic Outlook*, aprilie 2024.

² Menținerea nivelului cantitativ al consumului prin orientarea către produse cu prețuri inferioare.

a dezechilibrului balanței bunurilor – evoluția favorabilă a componentei sale de volum fiind acompaniată de ameliorarea raportului de schimb, pe fondul relaxării presiunilor din partea cotațiilor internaționale –, deficitul contului curent a consemnat în 2023 o reducere notabilă, ajungând la 7 la sută din PIB, de la 9,2 la sută din PIB în anul anterior. Gradul de finanțare a deficitului de cont curent prin fluxuri stabile, negeneratoare de datorie – constând în intrări nete sub forma participațiilor la capitalul companiilor ISD (inclusiv reinvestirea profiturilor), cumulate cu surplusul contului de capital (alcătuit în principal din resurse europene nerambursabile destinate investițiilor) –, a crescut la 58,9 la sută, nivel cu peste 6 puncte procentuale superior celui din anul 2022.

În ceea ce privește poziția fiscală, România rămâne subiectul procedurii de deficit excesiv demarate în anul 2020, deficitul bugetului general consolidat depășind încă din 2019 plafonul de 3 la sută din PIB prevăzut în Pactul de stabilitate și creștere. În 2023 s-a consemnat o deviere considerabilă de la obiectivul de 4,4 la sută din PIB din Programul de convergență 2023-2026, deficitul fiscal măsurat conform metodologiei SEC 2010 ajungând la 6,6 la sută din PIB, nivel situat cu 0,3 puncte procentuale peste cel din 2022. Potrivit evaluărilor Comisiei Europene, această evoluție reflectă, alături de o înrăutățire a condițiilor ciclice, și o deteriorare marginală a componentei structurale a deficitului bugetar.

Rata anuală a inflației IPC a încheiat anul 2023 la nivelul de 6,61 la sută, cu 9,76 puncte procentuale sub cel consemnat în decembrie 2022. Dezinflația substanțială consemnată pe parcursul anului a fost susținută de segmentul bunurilor alimentare și de cel energetic. În primul caz, evoluția a avut loc pe fondul detensionării accelerate a pieței materiilor prime agroalimentare, în contextul unor recolte relativ favorabile la nivel intern și internațional și al reluării în condiții adecvate a exportului de mărfuri agricole ucrainene. O contribuție a venit și intrării în vigoare, în august 2023, a schemei de plafonare a marjei comerciale pentru produsele alimentare de bază; inițial concepută pentru o perioadă de trei luni, inițiativa a fost prelungită ulterior până la sfârșitul anului 2024.

În cazul segmentului energetic, un aport notabil la declinul variației IPC au avut electricitatea și gazele naturale, preponderent pe fondul extinderii sferei de aplicabilitate a schemei de sprijin pentru plata facturilor pentru electricitate începând cu 1 ianuarie 2023. Date fiind și efectele de bază favorabile asociate ieșirii din baza de calcul a scumpirilor din 2022 pe ambele segmente, dinamica anuală a inflației pentru grupa energie electrică și gaze naturale a ajuns la -8,1 la sută la finele anului. Influențe dezinflaționiste, mai puțin ample însă, au exercitat și prețurile combustibililor, cotația petrolului pe piețele internaționale oscilând în 2023 în jurul unor valori semnificativ inferioare celor din anul anterior. După o majorare temporară a ratei anuale a inflației în ianuarie 2024, inclusiv pe fondul unor efecte de bază nefavorabile și al modificărilor fiscale de la începutul anului, dezinflația s-a reluat, ritmul de creștere a prețurilor de consum ajungând la 5,90 la sută în aprilie.

În ceea ce privește rata anuală a inflației de bază (care elimină din IPC prețurile administrate, pe cele volatile, precum și pe cele ale produselor din tutun și ale băuturilor alcoolice), aceasta a atins nivelul de vârf al perioadei recente în luna februarie 2023 (15,1 la sută), pentru ca ulterior să scadă gradual până la 8,4 la sută în decembrie 2023, sub impactul temperării substanțiale a dinamicii prețurilor alimentelor procesate

(5,3 la sută în decembrie 2023, comparativ cu 22,9 la sută în decembrie 2022). Prețurile bunurilor nealimentare și serviciilor de piață au urmat însă o traiectorie preponderent ascendentă, o reducere lentă debutând abia în ultimul trimestru al anului, astfel că valorile din decembrie 2023 s-au menținut în zona de două cifre (11,0 la sută și respectiv 10,2 la sută). Întrucât bunurile nealimentare incluse în coșul inflației de bază sunt, într-o măsură considerabilă, de proveniență externă, prețurile acestora au fost afectate de costuri asociate importurilor. Alt factor de presiune, care s-a reflectat mai ales asupra serviciilor de piață, a fost reprezentat de costurile cu forța de muncă. La ritmul mai lent de scădere a inflației de bază a contribuit și reziliența cererii de consum, care s-a dinamizat spre finalul anului, pe fondul creșterii veniturilor reale ale populației și a interesului publicului pentru creditele de consum.

Contextul macroeconomic a determinat majorarea cu încă 0,25 puncte procentuale a ratei dobânzii de politică monetară în ianuarie 2023 și menținerea ulterioară a acesteia, inclusiv în prima jumătate a anului 2024, la nivelul de 7,00 la sută. În mod corespunzător, BNR a majorat și a menținut ulterior rata dobânzii pentru facilitatea de creditare la 8,00 la sută, iar pe cea aferentă facilității de depozit la 6,00 la sută. Totodată, banca centrală a menținut nivelurile ratelor rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit la 8 la sută și, respectiv, 5 la sută.

Un rol important în abordarea BNR l-a deținut, de asemenea, gestionarea lichidității de pe piața monetară, în condițiile impactului substanțial exercitat de operațiunile în valută ale Trezoreriei statului, asociate execuției bugetare și utilizării fondurilor europene, dar și în contextul prevalenței sentimentului favorabil pe piața financiară internațională în cea mai mare parte a anului și al atractivității relative încă ridicate a plasamentelor în monedă națională, cu potențiale implicații asupra evoluției cursului de schimb leu/euro. Acesta și-a amplificat întrucâtva fluctuațiile în 2023, coborând și tinzând să se mențină în primele trei trimestre sub nivelurile prevalente în semestrul II 2022, pentru ca ulterior să urce și să se stabilizeze pe un palier ușor mai înalt, în linie cu atenuarea dezechilibrului extern. Pe ansamblul anului 2023, leul s-a depreciat cu 1,0 la sută față de euro și s-a apreciat cu 2,0 la sută în raport cu dolarul SUA (pe baza valorilor medii ale cursului de schimb din luna decembrie).

Dinamica anuală a creditului acordat sectorului privat și-a prelungit trendul descendent până în luna septembrie 2023, atingând un minimum al ultimilor trei ani (4,5 la sută), ca urmare a temperării abrupte a creșterii componentei în lei, în condițiile majorării ratelor dobânzilor și ale înăsprii standardelor de creditare. Într-un asemenea context, excedentul de lichiditate a crescut considerabil pe parcursul anului 2023 și a fost drenat în continuare de către banca centrală prin intermediul facilității de depozit.

BNR a continuat totodată să utilizeze intens instrumentele și mijloacele specifice de comunicare și explicare detaliată a rațiunilor deciziilor de politică monetară. Prin intermediul lor, au fost evidențiate resorturile majore ale reducerii inflației în anul 2023 și în perspectivă, precum și rolul conduitei politicii monetare și determinarea băncii centrale de a acționa pentru asigurarea stabilității prețurilor pe termen mediu. Totodată, s-a subliniat în mod repetat faptul că mixul echilibrat de politici macroeconomice și implementarea de reforme structurale, inclusiv prin utilizarea fondurilor europene care să stimuleze potențialul de creștere pe termen lung, sunt

esențiale pentru menținerea stabilității macroeconomice și pentru întărirea capacității economiei românești de a face față unor evoluții adverse.

Abordarea de ansamblu promovată de banca centrală a oferit susținere reducerii substanțiale a ratei inflației în anul 2023 și menținerii ulterioare a acesteia pe o traiectorie compatibilă cu atingerea pe termen mediu a țintei de inflație, inclusiv prin ancorarea așteptărilor inflaționiste pe termen mai lung, într-o manieră care să contribuie la realizarea unei creșteri economice sustenabile.

Anul 2023 a consemnat o consolidare a nivelului rezervelor internaționale ale României. La 31 decembrie 2023 acestea însumau 66 miliarde euro, în creștere cu 13,7 miliarde euro față de sfârșitul anului 2022, în principal ca urmare a majorării rezervelor valutare (până la 59,8 miliarde euro). Rezerva de aur a fost de 103,6 tone, dintre care 61,2 tone aflate în custodie la Banca Angliei. Din punct de vedere valoric, rezerva de aur a României a înregistrat o creștere de 544 milioane euro față de finele anului 2022 (până la 6,2 miliarde euro), ca urmare a creșterii prețului aurului pe piețele internaționale. Totodată, au fost înregistrate îmbunătățiri și din perspectiva adecvării rezervelor internaționale, de natură a întări capacitatea economiei românești de absorbire a eventualelor șocuri adverse pe piețele financiare și a limita costurile de finanțare ale statului și ale companiilor autohtone.

Riscurile sistemice la adresa stabilității financiare din România evaluate în 2023 la un nivel sever au fost, similar anului anterior, cel generat de incertitudinile la nivel global (în creștere către finalul anului, pe fondul izbucnirii conflictului din Orientul Mijlociu și al continuării războiului din Ucraina) și cel provocat de deteriorarea echilibrelor macroeconomice, în contextul evoluțiilor geopolitice regionale și internaționale, precum și al incertitudinilor privind conduita politicii fiscale și a celei de venituri. Alte riscuri sistemice importante, dar de intensitate relativ mai scăzută, sunt cel determinat de întârzierea reformelor și a absorbției fondurilor europene, în special prin Planul Național de Redresare și Reziliență (nivel ridicat), și cel de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental (nivel moderat).

Într-un context marcat de astfel de riscuri, este de remarcat faptul că sectorul bancar din România a rămas rezilient, principalii indicatori prudențiali având o evoluție favorabilă și menținându-se la niveluri superioare celor de pe plan european sau comparabile cu acestea. Indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate LCR s-a plasat la finalul anului 2023 la nivelul de 280,6 la sută, superior mediei țărilor din UE, iar solvabilitatea s-a menținut la o valoare adecvată, respectiv 23,6 la sută în decembrie 2023, în jurul centilei 75 în cadrul distribuției europene. Orientarea către active mai puțin riscante s-a reflectat și în continuarea diminuării ratei generale de risc, care a ajuns în decembrie 2023 la 28,4 la sută, nivelul minim al perioadei ulterioare declanșării crizei economice globale din 2008.

Rezultatele ultimului exercițiu de testare la stres a solvabilității, derulat pe orizontul de timp 2023-2025, reflectă o bună capacitate a sectorului bancar de a face față provocărilor unui mediu macroeconomic advers, aspect ce are la bază o rezervă de capital consistentă la începutul exercițiului (decembrie 2022), precum și o bună capacitate operațională de a genera rezultate financiare pozitive într-un mediu caracterizat de

dobânzi relativ ridicate. Modificarea graduală a structurii de finanțare, precum și eficientizarea activității operaționale prin reducerea cheltuielilor (inclusiv prin eforturile de digitalizare) sunt factori care au contribuit la întărirea rezilienței instituțiilor de credit.

Tendența de îmbunătățire a calității activelor sectorului bancar a continuat și pe parcursul anului 2023. Rata creditelor neperformante a rămas în zona de risc scăzut³ (2,4 la sută în decembrie 2023), iar gradul de acoperire cu provizioane s-a menținut la un nivel relativ ridicat (64,6 la sută), net superior mediei europene.

Banca Națională a României, împreună cu Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM), monitorizează atent evoluțiile cadrului macroeconomic intern și extern în vederea identificării celor mai bune măsuri de reducere a riscurilor la adresa stabilității sistemului financiar din România. Pe parcursul anului 2023 au avut loc patru ședințe ale Consiliului general al CNSM, în cadrul cărora au fost prezentate lucrări vizând atât politica macroprudențială, cât și identificarea riscurilor sistemice la adresa stabilității financiare pe plan național. CNSM a recomandat BNR menținerea ratei amortizorului anticiclic de capital la 1 la sută, după ce în octombrie 2022 a fost decisă majorarea sa la acest nivel, cu aplicabilitate din 23 octombrie 2023, în vederea consolidării gradului de reziliență a sectorului bancar autohton, ca urmare a deteriorării perspectivelor de creștere economică pe plan global și a menținerii unor dezechilibre interne importante la nivelul economiei românești.

În ceea ce privește amortizorul O-SII, în urma evaluării efectuate în anul 2023 pe baza informațiilor având data de referință 31.12.2022, CNSM a identificat un număr de 9 instituții de credit de importanță sistemică. Un alt amortizor de capital, aplicat în România încă din anul 2018, este amortizorul pentru risc sistemic (SyRB), calibrat prin utilizarea indicatorilor de evaluare a calității activelor, respectiv rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante. Conform analizei semestriale prezentate CNSM în octombrie 2023, în primul semestru din anul 2024 nicio instituție de credit nu va aplica o rată a SyRB de 2 la sută, iar 5 bănci vor aplica o rată de 1 la sută. Numărul relativ scăzut de instituții ce aplică acest amortizor de capital indică o îmbunătățire semnificativă a calității portofoliilor de credite acordate clienților față de momentul introducerii SyRB și este rezultatul unui proces activ de curățare a bilanțului băncilor, precum și al orientării înspre politici de provizionare prudente.

Tot în sfera politicii macroprudențiale, în iunie 2023, membrii Consiliului general al CNSM au desemnat Republica Moldova drept țară terță semnificativă pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital. În consecință, Banca Națională a României va monitoriza evoluțiile economico-financiare din Republica Moldova atât timp cât aceasta își menține statutul de țară terță semnificativă prin exercițiul anual de identificare.

Cooperarea instituțională dintre Guvern și Banca Națională a României se desfășoară permanent, pe multiple dimensiuni, care includ participarea unor experți ai BNR la ședințele Comisiei de planificare a fluxurilor financiare ale Trezoreriei statului, sprijinul

³ Sub 3 la sută – risc scăzut; peste 8 la sută – risc ridicat; 3-8 la sută – risc mediu, conform definiției Autorității Bancare Europene.

acordat Ministerului Finanțelor în procesul de emisiune de obligațiuni pe piețele internaționale de capital sau demersurile de aderare a României la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE). În anul 2023, aceste demersuri au fost intensificate în principal prin demararea misiunilor OCDE de evaluare a alinierii legislației naționale la cerințele acestei organizații în diferite domenii de activitate și prin susținerea prezentărilor de țară aferente. BNR s-a implicat în negocierile procesului de aderare, în limitele competențelor ce îi revin, în principal prin:

- (i) coordonarea completării chestionarului de aderare primit de la Comitetul pentru piețe financiare al OCDE, pentru care BNR are rol de punct focal la nivel național (în acest demers au fost implicate direcții de specialitate din BNR și alte instituții și organizații din România);
- (ii) completarea chestionarelor de aderare pe teme privind protecția consumatorilor de servicii financiare și educația financiară, inclusiv participarea la organizarea misiunii OCDE de evaluare pe acest subiect (în acest demers au fost implicate direcții de specialitate din BNR și alte instituții și organizații din România);
- (iii) completarea chestionarului privind modul de implementare a unor prevederi metodologice din domeniul statistic referitoare la investițiile străine directe, inclusiv organizarea misiunii OCDE de evaluare pe acest subiect;
- (iv) organizarea misiunii experților OCDE de evaluare a alinierii României la prevederile Codurilor OCDE de liberalizare a fluxurilor de capital și a operațiunilor curente invizibile;
- (v) participarea la întâlniri de lucru cu experții din cadrul OCDE, ca parte a misiunilor de evaluare aferente ediției 2024 a Studiului de țară privind politicile economice pentru România, și formularea de observații și completări asupra acelor aspecte ce țin de domeniile de competență ale băncii centrale.

Implicarea BNR în aceste demersuri a presupus, pe lângă contribuțiile circumscrise domeniilor vizând activitatea sa, și susținerea unor prezentări referitoare la alinierea României la diferite principii ale OCDE. Totodată, banca centrală – angajată încă din anul 2008, în conformitate cu mandatul său legal, în dezvoltarea relației cu această organizație – participă în calitate de invitat permanent la lucrările Comitetului național pentru aderarea României la OCDE.

În ceea ce privește relația cu Parlamentul României, dialogul constant dintre Banca Națională a României și această instituție îmbracă multiple forme, printre care:

- (i) elaborarea de puncte de vedere asupra unor proiecte de acte normative, fie la solicitarea comisiilor parlamentare, fie la cererea unor inițiatori (MF, ANPC și alte autorități publice) sau a Ministerului pentru relația cu Parlamentul, în vederea definitivării poziției Guvernului cu privire la respectivele proiecte legislative;
- (ii) formularea de puncte de vedere, realizarea de materiale sau participarea la discuții/reuniuni ale comisiilor de specialitate din cadrul celor două Camere ale Parlamentului pe tematici precum politică monetară, stabilitate financiară, rezoluție bancară, afaceri europene sau sisteme de plăți;
- (iii) redactarea de răspunsuri la interpelările adresate BNR de către senatori sau deputați.

Consecventă în promovarea transparenței și în asumarea responsabilității instituționale, BNR și-a îndeplinit și în anul 2023 rolul de furnizor de informație economică de calitate, reprezentată de datele statistice pe care instituția le produce conform cadrului legal și de analizele și lucrările de cercetare publicate. Un rol major în asigurarea comunicării atât cu publicul larg, cât și cu Parlamentul, revine *Rapoartelor* elaborate de banca centrală. BNR transmite către președinții celor două Camere ale Parlamentului și către comisiile economice nu doar *Raportul anual* (obligație statutară), ci și *Raportul asupra inflației și Raportul asupra stabilității financiare* – alte două publicații importante ale băncii centrale, în care sunt explicate acțiunile acestora în vederea asigurării stabilității prețurilor și a celei financiare. Numeroase subiecte relevante pentru activitatea băncii centrale sunt abordate în intervenții publice ale membrilor Consiliului de administrație, precum și cu prilejul unor seminarii și simpozioane științifice; totodată, astfel de tematici fac obiectul unor demersuri de cercetare economică derulate în cadrul BNR.

Activitatea de comunicare online a BNR a fost marcată în 2023 de diversificarea strategiei de transmitere a mesajelor către publicul larg, principalul canal de comunicare al băncii centrale rămânând websiteul oficial, unde au fost diseminate în timp real date statistice și au fost promovate alte tipuri de informații precum comunicate de presă, publicații, conferințe sau discursuri. În funcție de necesitățile identificate privind relevanța anumitor teme pe agenda publică sau creșterea vizibilității principalelor categorii de informații desprinse din activitatea instituției, acestea au fost aduse în atenția publicului și prin intermediul rețelelor de socializare, cu mesaje adaptate specificului și audienței acestora. Un rol important a revenit și în anul 2023 platformei-forum OpiniiBNR, în cadrul căreia specialiștii din banca centrală abordează subiecte de actualitate, unele dintre articole fiind diseminate ulterior și pe rețelele sociale.

În activitatea de cooperare tehnică internațională a BNR un loc special a continuat să revină relației cu Banca Națională a Moldovei (BNM). Un pilon important l-a reprezentat furnizarea de asistență tehnică în cadrul proiectului de twinning „Strengthening supervision, corporate governance and risk management in the financial sector”, dedicat sectorului financiar din Republica Moldova și implementat de un consorțiu de instituții având ca lider de proiect BNR. În perioada ianuarie 2023 – aprilie 2024 au avut loc multiple activități în cadrul acestui proiect de *twinning*, inclusiv două conferințe desfășurate la Chișinău și 80 de misiuni de asistență tehnică. Proiectul, lansat în octombrie 2021, a fost finalizat la data de 17 aprilie 2024. Un alt pilon al asistenței tehnice oferite Băncii Naționale a Moldovei îl constituie Acordul de cooperare dintre BNM și BNR semnat la data de 11 iunie 2021 la București, în scopul dezvoltării și extinderii cooperării dintre cele două bănci centrale în vederea promovării siguranței și a bunei funcționări a sistemelor financiar-bancare din Republica Moldova și din România.

Totodată, BNR acordă asistență tehnică în domeniul serviciilor financiare pentru BNM, Comisia Națională a Pieței Financiare și pentru Guvernul Republicii Moldova, prin intermediul unui consilier la nivel înalt al Uniunii Europene în Republica Moldova, în perioada decembrie 2023 – decembrie 2024.

Începând cu anul 2023, BNR și BNM cooperează și pe palierul academic, alături de Academia de Studii Economice din București (ASE) și de Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM) în vederea organizării cu frecvență bianuală a programului

„Școala finanțelor moderne”, care se adresează studenților și masteranzilor ASEM. Primele două ediții s-au desfășurat în lunile iulie și septembrie 2023, participanții împărtășind cunoștințele acumulate în cadrul programului prin intermediul unor prezentări pe teme financiar-bancare susținute în localitățile rurale din Republica Moldova.

În planul educației financiare, care constituie o preocupare constantă a BNR, pe lângă continuarea atât la nivel central, cât și teritorial, a programelor și evenimentelor deja consacrate, în anul 2023 au fost lansate patru noi proiecte pentru trei categorii de public: Joblandia și Concursul național de educație financiar-bancară „Eugeniu Carada” (pentru învățământul preuniversitar), Pro Oeconomia (pentru publicul general) și Antreprenariat de TOP (pentru mediul de afaceri). Totodată, a fost semnat primul acord de parteneriat strategic în acest domeniu cu Compania Națională Poșta Română S.A., în cadrul căruia, în luna mai 2023, la sediul BNR s-a desfășurat un program-pilot la care au participat 59 de salariați ai acestei companii. Pe parcursul anului, peste 113 700 de elevi și studenți au participat la proiecte de educație financiară, iar peste 6 600 de persoane au luat parte la cele destinate adulților.

În anul 2023, în Colecția „Biblioteca Băncii Naționale a României” au apărut, reunite într-un volum, versiunile în limba română ale lucrărilor „Moneda și finanțele Indiei” (1913), „Scurt tratat despre reforma monetară” (1923), „Tratat despre bani” (1930), elaborate de John Maynard Keynes. Totodată, au avut loc evenimente de lansare a șase volume incluse într-un proiect editorial inițiat în 2020 sub auspiciile aniversării a 140 de ani de la înființarea BNR și în care au fost reunite lucrări de cercetare publicate în ultimele trei decenii de către autori din cadrul BNR: „Stabilitate financiară. Lucrări selectate” și „Financial stability. Selected works”; „Economie. Lucrări selectate” și „Economy. Selected works”; „Rolul băncilor centrale în economiile contemporane: dincolo de stabilitatea prețurilor”; „Evoluția stocului de aur al Băncii Naționale a României (1880-2020)”.

În anul 2023 și în prima parte a anului 2024 au fost întreprinse demersuri vizând aprofundarea conștientizării pe plan internațional a problematicii Tezaurului BNR trimis la Moscova în timpul Primului Război Mondial și încă nerestituit. În noiembrie 2023, BNR a organizat simpozionul *Tezaurul Băncii Naționale a României evacuat la Moscova – un drept de creanță mai vechi de un secol*, în cadrul căruia au fost lansate două volume apărute în limba engleză: *The Romanian National Bank Treasure taken to Moscow and never returned*, de Cristian Păunescu, și *Romania's Treasure and its destiny. Arguments from the Russian archives*, avându-l ca autor pe Ilie Schipor.

În data de 5 martie 2024, la sediul Parlamentului European de la Bruxelles, a fost inaugurată, în prezența delegației Băncii Naționale a României, precum și a unui numeros public, expoziția *The gold Treasure of the National Bank of Romania sent to Moscow and never returned – A claim older than a century*. La acest eveniment au participat și numeroși europarlamentari din toate grupurile politice, atât români, cât și din alte țări. Expoziția a fost deschisă trei zile, pe parcursul cărora au fost prezentate dovezi istorice, înscrisuri, probe juridice și angajamentele părților rusă și română în legătură cu rezerva de aur trimisă la Moscova. În aceeași zi, în ediția online a ziarului *Politico* a fost publicat articolul „The gold treasure of the National Bank of Romania that was sent to Moscow”, cu subtitlul „A claim older than a century – the odyssey of the central bank's 'evacuated'”.

gold that was never returned after the First World War". Articolul a fost inclus și în ediția tipărită din 7 martie 2024 a aceleiași influente publicații consacrată problematicii europene. Totodată, la 6 martie 2024, la Universitatea Liberă din Bruxelles, cu sprijinul Institutului Cultural Român, a avut loc dezbateră cu tema *Le trésor de la Banque Nationale de Roumanie envoyé à Moscou – une créance qui date depuis plus d'un siècle*.

Astfel, opinia publică internațională a fost informată pe larg despre creanța validă și exigibilă deținută de România asupra Federației Ruse, iar subiectul a fost introdus pe agenda instituțiilor Uniunii Europene. Relevantă în acest sens este adoptarea cu o mare majoritate de voturi, în ședința plenară a Parlamentului European din 14 martie 2024, desfășurată la Strasbourg, a Rezoluției referitoare la returnarea tezaurului național al României însușit ilegal de Rusia.

Din perspectiva evoluției structurii organizatorice a BNR, merită reliefată reorganizarea activității în domeniul serviciilor informatice în două direcții distincte – Direcția platforme digitale și securitate cibernetică și Direcția soluții digitale – pentru alinierea la noile tendințe din băncile centrale europene și pentru îndeplinirea principalelor linii de dezvoltare incluse în Strategia de informatizare a BNR. Totodată, modificarea organizatorică prezintă avantaje precum:

- (i) definirea clară a responsabilităților de proiectare, dezvoltare, testare și administrare a aplicațiilor informatice și asigurarea cadrului necesar pentru eficientizarea acestora printr-o echipă de management dedicată;
- (ii) asigurarea unei viteze de reacție crescute în cazul apariției unui incident de securitate, prin coordonarea unitară a ariei de infrastructură tehnologică și a celei de securitate cibernetică.

Poziția financiară a Băncii Naționale a României și-a menținut soliditatea, capitalul propriu al instituției înregistrând la 31 decembrie 2023 un nivel semnificativ pozitiv (34 028,6 milioane lei), cu 5 la sută superior celui din anul 2022. Acest nivel consistent al capitalului propriu întărește capacitatea BNR de a-și îndeplini atribuțiile legale naționale, precum și obligațiile care decurg din calitatea de membru al Sistemului European al Băncilor Centrale, garantându-i independența financiară și conferind credibilitate operațiunilor pe care le desfășoară.

Similar anilor anteriori, Banca Națională a României a acționat și în 2023 pentru asigurarea stabilității prețurilor și a stabilității financiare, precum și pentru îndeplinirea tuturor celorlalte atribuții prevăzute de lege, fără a se face apel la bugetul public. Mai mult, în condițiile preocupării manifestate pentru utilizarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, BNR a înregistrat la 31 decembrie 2023 un rezultat financiar pozitiv – ca urmare a profitului generat de activitatea de administrare a activelor și pasivelor în valută –, virând la bugetul statului 1 942,9 milioane lei.

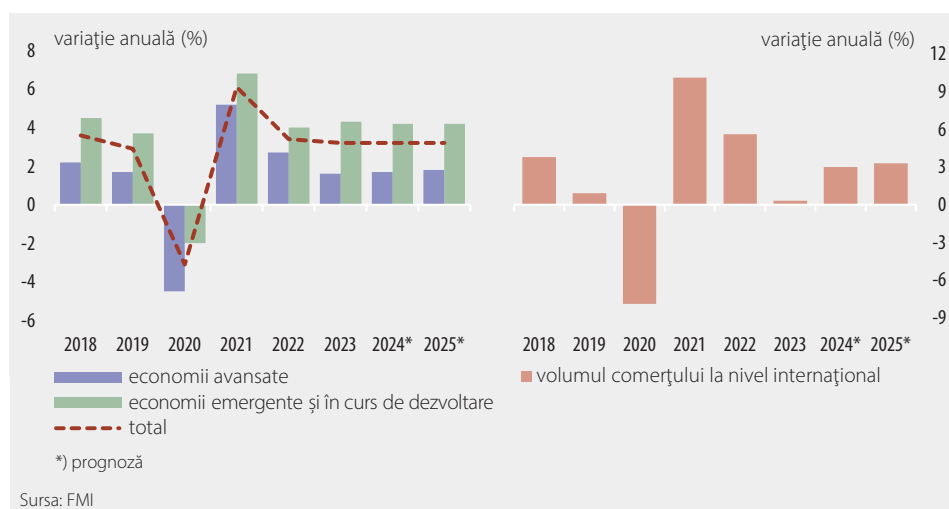

Capitolul 1

Contextul internațional
și evoluții macroeconomice interne

1. Contextul internațional

În 2023, dinamica activității economice globale s-a moderat pentru al doilea an consecutiv, până la 3,2 la sută (-0,3 puncte procentuale)⁴, într-un context mai restrictiv din perspectivă financiar-monetară, dat fiind dezideratul băncilor centrale de combatere a presiunilor inflaționiste. În același timp, la nivel internațional au continuat să se resimtă efectele tensiunilor politice și ale fragmentării geoeconomice, ceea ce a favorizat fragilitatea comerțului mondial. Rata anuală a inflației și-a continuat decelerarea, menținându-se totuși la un nivel ridicat, astfel încât principalele bănci centrale și-au întărit politica monetară; totuși, evaluările acestor instituții au indicat oportunitatea întreruperii tendinței ascendente a ratei dobânzii de politică monetară pe parcursul trimestrului III al anului (Grafic 1.1).

Grafic 1.1
Activitatea economică
la nivel mondial

Viteza de creștere a economiilor avansate s-a diminuat cu 1 punct procentual în anul 2023, până la 1,6 la sută, evoluțiile individuale fiind totuși mixte. Economia SUA a accelerat cu circa 0,6 puncte procentuale, până la 2,5 la sută, pe seama evoluției balanței externe (restrângerea de ritm a exporturilor a fost inferioară celei a importurilor, acestea din urmă ajungând să se contracte) și a amplificării cheltuielilor publice (inclusiv a celor de apărare). În contextul presiunilor din partea costurilor și dobânzilor ridicate, dinamica consumului a încetinit ușor, condițiile de pe piața muncii oferind în continuare susținere. Investițiile s-au restrâns, pe seama sectorului rezidențial, însă comprimarea a fost limitată de măsuri guvernamentale⁵ circumscrise unei orientări de promovare a politicii industriale (Casetă 1). În schimb, dinamica activității zonei euro

⁴ Conform datelor FMI, *World Economic Outlook*, aprilie 2024.

⁵ Inițiativa pentru investiții în infrastructură și locuri de muncă (IJA), Legea pentru reducerea inflației (IRA) și Legea CHIPS au oferit finanțare directă și stimulente fiscale pentru sectorul manufacturier din SUA.

a decelerat cu 3 puncte procentuale față de anul precedent, până la 0,4 la sută. În acest caz, consumul privat s-a apropiat de pragul stagnării (0,5 la sută), investițiile au încetinit la rândul lor, iar evoluția balanței comerciale a limitat doar ușor amploarea restrângerii ritmului creșterii economice. Pe partea de formare a PIB, în timp ce industria a fost afectată de nivelul încă apreciabil al costurilor și de slăbirea cererii globale, sectorul serviciilor a evoluat mai favorabil. La nivelul statelor membre, notabilă a fost contracția economiei germane, grevată de un deficit structural de investiții publice, conform semnalelor din piață, dublat de o reorientare geostrategică în derulare, repercusiunile economice ale războiului din Ucraina manifestându-se accentuat; ceilalți membri marcanți ai nucleului uniunii monetare (Franța, Italia, Spania, Țările de Jos) au înregistrat dinamici ale PIB în scădere. Alte economii avansate, precum Coreea de Sud sau Regatul Unit au încetinit, de asemenea, însă Japonia a cunoscut o dinamizare, datorată în special redeschiderii postpandemice a economiei.

Caseta 1. Recursul recent la măsuri de politică industrială – câteva coordonate

Politica industrială a căpătat o importanță tot mai mare în perioada recentă, această abordare numărându-se printre metodele utilizate de autorități pentru a adresa suita de șocuri negative manifestate în ultimii ani. Prezenta casetă își propune să realizeze o scurtă trecere în revistă a caracteristicilor politicii industriale, precum și a măsurilor de acest tip care au fost implementate în ultima perioadă la nivel internațional și pe plan intern.

Noțiuni teoretice

Din perspectivă conceptuală, politica industrială se referă la acele decizii administrative care urmăresc transformarea structurii activității economice în scopul atingerii anumitor obiective pe termen lung (Juhász, Lane și Rodrik, 2023)⁶. De regulă, acestea din urmă vizează stimularea productivității, a creșterii economice și a dezvoltării prin inovare, însă recent pare să fie alocată o importanță tot mai ridicată diversificării și rezilienței lanțurilor de aprovizionare, precum și menținerii supremației tehnologice. Inițial, politica industrială se referea doar la susținerea industriei, dar ulterior semnificația sintagmei s-a extins, putând să vizeze oricare alt sector economic.

Literatura de specialitate evidențiază faptul că justificările pentru utilizarea politicii industriale pot fi, în esență, grupate în două categorii. Mai întâi, ar fi vorba despre situațiile în care funcționarea liberă a pieței nu oferă rezultate optime din perspectivă socială, conform evaluării autorităților, care intervin pentru crearea unor externalități pozitive. În acest sens, un exemplu clasic este dat de argumentele în sensul susținerii unor sectoare economice aflate în stadiu incipient de dezvoltare, care au potențialul de a deveni foarte productive sau de a genera importante efecte de antrenare asupra altor domenii de activitate (*the infant industry argument*). În absența intervenției autorităților naționale, aceste sectoare rămân cronic subdimensionate prin raportare

⁶ În mod echivalent, Evenett *et al.* (2024) discută despre intervenții guvernamentale țintite, care au rolul de a susține anumite firme, sectoare sau activități economice autohtone ca reprezentând măsuri de politică industrială – aceste măsuri conduc, în ultimă instanță, la reconfigurări de factură structurală.

la cele din țările care sunt lideri de piață; în schimb, cu susținere, acestea pot ajunge la dimensiunea care le va permite să beneficieze de randamente la scară și să devină competitive, evoluția aducând beneficii economiei locale în ansamblul său. Un alt exemplu, poate mai relevant pentru perioada recentă, se referă la un anumit tip de configurare a lanțurilor de aprovizionare pentru un operator economic local, care se bazează foarte mult pe importuri pentru a-și minimiza costurile. Astfel, blocajele logistice internaționale pot conduce la deficite de ofertă pe piața locală, ceea ce, pentru anumite produse, poate avea consecințe serioase la nivel agregat.

A doua categorie de intervenții de politică industrială vizează oferirea de bunuri publice, într-o manieră direcționată – ar putea fi vorba despre îmbunătățirea infrastructurii într-o anumită zonă geografică, demers motivat de susținerea unei activități economice desfășurate în locul respectiv.

Bineînțeles, întrebarea-cheie vizează măsura în care politica industrială funcționează, livrând acele externalități pozitive și îndeplinindu-și obiectivele sau, dimpotrivă, se transformă în povară pentru finanțele publice și are efecte benefice mai degrabă limitate. Dezbaterile din literatura de specialitate nu au ajuns încă în punctul în care să favorizeze clar tabăra susținătorilor sau pe cea adversă, fiind, de multă vreme, blocate într-o poziție de relativă egalitate (Irwin, 2023). Din perspectivă teoretică, au fost fundamentate modele care oferă susținere politicii industriale (Harrison și Rodríguez-Clare, 2010, cuprinde o discuție în acest sens), însă rezultatele acestora sunt implicit dependente de ipotezele de la care s-a pornit. Dacă se operează într-un mediu instituțional fragil, va crește probabilitatea de avantajare a unor entități a căror susținere nu este justificată prin prisma politicii industriale, astfel încât beneficiul net al intervenției la nivel agregat va fi negativ (FMI, 2024). La rândul său, asimetria informațională limitează perspectivele favorabile ale intervenției autorităților – acestea nu sunt la fel de bine informate despre situația dintr-un anumit domeniu prin comparație cu firmele, care pot căuta să influențeze decidenții de politici economice pentru propriul beneficiu și nu neapărat pentru cel de la nivelul economiei în ansamblul său. În același timp, fenomene în spiritul Criticii lui Lucas – relațiile din economie sau comportamentul operatorilor economici după modificările aduse de autorități (în noul regim de politică economică) nu sunt neapărat similare cu cele *ex ante*, astfel încât parametrii care figurează în analizele cost-beneficiu se pot modifica – au potențialul de a conduce la evoluții contraproductive, în măsura în care nu sunt luate în considerare.

Literatura de specialitate face referire la două modalități de evaluare a oportunității și eficacității măsurilor de politică industrială (Kemp, 1960, Harrison și Rodríguez-Clare, 2010, respectiv Bown, 2023). Prima, propusă de J. S. Mill, se concentrează asupra domeniului de activitate care a făcut obiectul stimulentei și consideră că rezultatul politicii de susținere este pozitiv dacă, după întreruperea acesteia, sectorul rămâne competitiv. Cea de a doua, formulată ulterior de C. F. Bastable, adaugă o nouă condiție, care impune ca beneficiile nete cumulate ale măsurii de protecție să fie superioare costurilor asociate implementării. Împreună, cele două condiționalități sunt cunoscute ca testul Mill-Bastable, intervenția fiind justificată doar în cazul îndeplinirii ambelor cerințe.

Evoluții la nivel internațional

Semnalele din piață indică o creștere a apetitului pentru politica industrială în ultimii ani la nivel internațional, din motive precum asigurarea rezilienței lanțurilor de aprovizionare cu produse considerate esențiale, gestionarea fragmentării geoeconomice, reducerea emisiilor de carbon etc. Cu toate acestea, identificarea cu precizie a unor evoluții este îngreunată de absența unui indicator specific (spre deosebire, de exemplu, de fenomenul globalizării, care poate fi urmărit, în linii mari, prin analiza traiectoriei raportului dintre comerțul global și PIB global); de altfel, cea mai mare parte a literaturii de specialitate cuprinde studii de caz. Dezideratul

Sursa: Juhász, Lane și Rodrik (2023)

Grafic A
Trendul ascendent
al politicii industriale

amintit reclamă, în esență, colectarea actelor normative de natură economică de la nivelul unui număr reprezentativ de jurisdicții și clasificarea lor pe baza unor criterii în linie cu definiția politicii industriale. În acest sens, lucrări recente precum Juhász *et al.* (2023), Juhász, Lane și Rodrik (2023) sau Evenett *et al.* (2024) utilizează *Global Trade Alert* – o colecție extinsă de informații privind măsurile unilaterale cu efect negativ asupra intereselor comerciale străine⁷, adoptate de unele state începând cu luna noiembrie 2008 – și extrag din această bază de date măsurile de politică industrială.

Primele două studii menționate anterior utilizează tehnici statistice de clasificare, obținând o serie de timp a numărului de măsuri de acest tip (Grafic A). Rezultatele indică faptul că recursul la politică industrială s-a plasat în parametri relativ stabili în anii de după criza financiară din 2008, dar începând cu 2018 a avut loc o intensificare a fenomenului. În același timp, este surprinsă o modificare a profilului intervenției prin comparație cu ceea ce ar putea fi considerată drept o abordare clasică, și anume măsuri introduse de state în curs de dezvoltare (în general, modificări de tarife vamale), care țintesc sectoare în care se dorește dobândirea unui avantaj competitiv. Astfel, în ultimii ani, statele dezvoltate au apelat într-o măsură extinsă la politici industriale, setul de instrumente utilizate a fost cuprinzător (împrumuturi de stat, granturi, garanții, asistență financiară etc.), iar multe dintre sectoarele beneficiare aveau deja avantaj competitiv.

Evenett *et al.* (2024) derulează un exercițiu care se concentrează asupra perioadei recente⁸, ajungând la unele concluzii similare. Astfel, unul dintre motivele pentru care statele dezvoltate⁹ utilizează intens politica industrială se referă la implementarea prevederilor care urmăresc obiective de natura prevenirii schimbărilor climatice, preocupare care se regăsește în mai mică măsură în cazul statelor emergente (Grafic B). Totodată, țările dezvoltate dispun de resurse net superioare celor ale

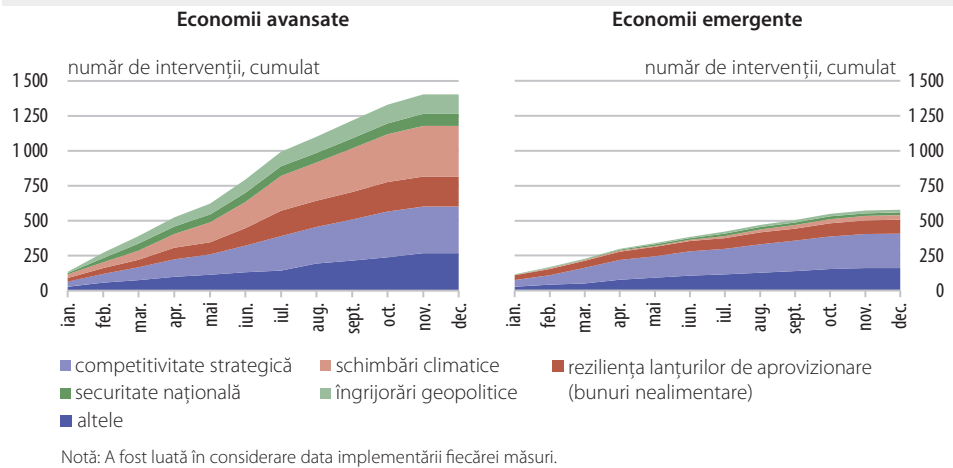
⁷ Referitoare la comerțul internațional, investițiile străine sau forța de muncă.

⁸ Studiul are în vedere măsuri de politică industrială anunțate/implementate începând cu ianuarie 2023. Marea majoritate a acestor măsuri (circa 80 la sută) se concretizează în deviații de la mecanismele pieței libere. Cu toate acestea, și măsurile care acționează în sensul liberalizării pot oferi susținere politicii industriale (de exemplu, scutirea de la plata taxelor vamale pentru unele inputuri importate, care sunt necesare pentru un anumit sector local).

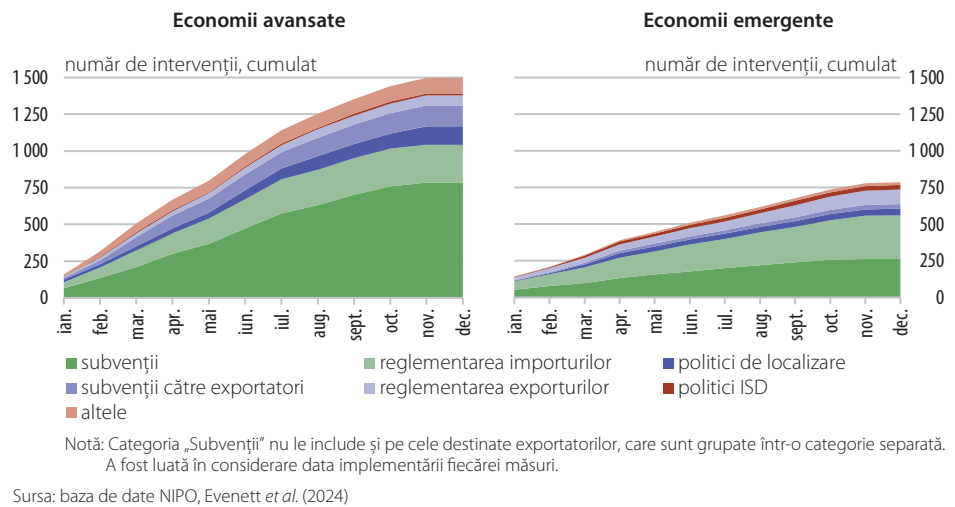
⁹ Grup constituit conform clasificării FMI.

statelor în curs de dezvoltare, subvențiile ocupând un loc mai important în cadrul mixului de instrumente folosite (Grafic C). În același timp, stimularea sectoarelor care dețin deja avantaj competitiv reflectă dorința de menținere a acestuia, eventual întreținută de acțiunea grupurilor de lobby. Totuși, dincolo de aceste motivații, autorii pun în evidență un comportament de retorsiune, măsurile vizând sectoare în care alte state au intervenit în trecut.

Grafic B
Politicile industriale implementate pe parcursul anului 2023 (motivația implementării)

Grafic C
Politicile industriale implementate pe parcursul anului 2023 (instrument utilizat)

Acțiunile de politică industrială din ultimii ani au dat naștere unor controverse. Unele decizii sunt în mai mică măsură de natură a genera polemici: de exemplu, obiectivul de limitare a emisiilor de carbon și abordarea problemei schimbărilor climatice într-un consens pe plan internațional, la nivel de angajament, iar la nivel operațional, necesitatea unor demersuri precum izolarea energetică a clădirilor sau extinderea rețelei de stații de reîncărcare a autovehiculelor electrice este puțin contestată. În schimb, configurarea flotei vehiculelor de acest tip este o chestiune mai complexă, cel puțin din perspectiva statelor europene, care se confruntă cu alegeri ale căror consecințe sunt cât se poate de serioase. Astfel, o eventuală opțiune pentru importurile mai ieftine din China, puternic subvenționate, ar putea echivala cu subminarea industriei europene de profil.

Competitivitatea Chinei în sfera electromobilității are la bază includerea sectorului sub umbrela politicii industriale¹⁰, alături de alte șase industrii incipiente considerate strategice – conservarea energiei și protecția mediului, tehnologia informației de nouă generație, domeniile industriale asociate biologiei, realizarea echipamentelor de nivel înalt, industria energetică de nouă generație și industria materialelor de nouă generație – în toate aceste domenii fiind acordate stimulente masive (Xiao, Kuan și Zhiguo, 2022). De exemplu, subvențiile acordate cumpărătorilor au fost generoase, sumele oferite de autoritățile centrale și de cele locale acoperind, în medie, aproape 26 la sută din prețul de producție al unui vehicul electric în perioada 2015-2018 (pe un eșantion de 150 de orașe; Shanjun *et al.*, 2020). Politica stimulativă a favorizat creșterea capacităților de producție și perfecționarea proceselor industriale – Bown (2023) amintește rezultate notabile în acest sens în cazul producției de baterii electrice, deși o contribuție a avut-o și faptul că unele tehnologii au devenit disponibile; Shanjun *et al.*, 2020 observă că momentul în care unele patente ale Tesla au fost făcute publice coincide în linii mari cu momentul apariției pe piață a unor importanți producători chinezi.

Alternativ, statele europene pot opta pentru susținerea producției interne, demers care, dacă va fi realizat cu ajutorul politicii vamale, poate tensiona relația cu China (iar pentru unele firme europene, piața respectivă este importantă). În acest caz, propriii consumatori s-ar confrunta cu prețuri mai mari sau, alternativ, diferența de preț față de nivelul anterior introducerii măsurii protecționiste ar putea fi acoperită de la bugetul de stat, cu consecința deloc neglijabilă a majorării deficitului fiscal și a datoriei publice.

Evoluții pe plan local

În perioada recentă, orientarea României către politica industrială se aliniază, dintr-o anumită perspectivă, abordărilor la nivel comunitar, în sensul în care preocupările UE referitoare la accelerarea tranziției verzi au fost transpuse în Planul Național de Redresare și Reziliență, ale cărui alocări vizează, într-o proporție consistentă, economia verde.

Dincolo de acest aspect, autoritățile autohtone continuă sprijinirea altor activități economice. Astfel, una dintre cele mai longevive practici de acest tip a urmărit susținerea sectorului IT. În anul 2001, ca urmare a nivelului redus al câștigurilor salariale nete, ce încurajau tendința de emigrare, guvernul a introdus scutirea programatorilor de la plata impozitului pe venit, măsură extinsă ulterior, în 2013, pentru mai multe categorii de angajați din cadrul ramurii. Manelici și Pantea (2021) sugerează că această politică a fost eficientă în sprijinirea dezvoltării industriei IT, beneficiile reflectându-se și asupra domeniilor care utilizează intensiv inputuri de această natură. În prezent, industria IT&C deține o contribuție importantă la formarea produsului intern brut (de la 4,9 la sută în anul 2000, ponderea în PIB a valorii adăugate brute a componentei „Informații și comunicații” a urcat la 7,1 la sută în 2023) și, în același timp, un aport esențial la balanța contului curent (45 la sută din

¹⁰ Decizia de accelerare a promovării și dezvoltării industriilor emergente strategice de către Consiliul de Stat (2010), document considerat a marca debutul unui cadru comprehensiv de politică industrială în China (Xiao, Kuan și Zhiguo, 2022).

exporturile nete de servicii în 2023). Totuși, măsura introdusă în vederea stimulării sectorului a rămas în vigoare timp de peste două decenii, iar bugetul de stat a fost privat de o sursă consistentă de venit o lungă perioadă după ce au început să fie observate beneficiile intervenției.

Noi măsuri de politică industrială, de tipul oferirii unor facilități fiscale (scutiri de la plata impozitului pe venit, respectiv reducerea/scutirea de la plata contribuțiilor sociale obligatorii), au fost introduse în 2019 în sectorul construcțiilor și în 2022 în industria agroalimentară. Ulterior, ambele sectoare au înregistrat o îmbunătățire a ratei anuale de creștere a efectivului de salariați și a producției. Cu toate acestea, situația precară a finanțelor publice a impus diminuarea semnificativă a facilităților fiscale începând cu finele anului 2023. Decizia autorităților sugerează că, cel puțin în prezent, acest tip de intervenție de politică industrială nu bifează testul Bastable.

Concluzii

De-a lungul timpului, politicile industriale au fost modelate în funcție de schimbările economice, tehnologice și sociale apărute, decidenții politici fiind nevoiți să se adapteze constant la noile coordonate ale cadrului macroeconomic. Intervenția statului în economie a rămas un subiect intens dezbătut în literatura de specialitate, existând argumente atât în favoarea, cât și împotriva acesteia. Sprijinirea sectoarelor strategice și/sau emergente poate crea externalități pozitive care justifică politica de implicare. Totuși, resursele financiare necesare implementării măsurilor de politică industrială pot fi consistente și nesustenabile pe termen lung, întreținând creșteri ale deficitului bugetar și ale datoriei publice, care ar fi de evitat mai ales în cazul țărilor cu o situație fiscală fragilă. În plus, recursul intens la politică industrială are potențialul de a degrada mediul economic internațional, în sensul unor deteriorări din perspectiva frontierei posibilităților de producție și al întreținerii unor tensiuni geopolitice, cu toate că, într-o oarecare măsură, statele și-au asumat aceste consecințe negative – oferind uneori explicația că acționează în sensul salvării siguranței naționale sau, pur și simplu, reacționând la decizii similare ale competitorilor, într-o logică a escaladării.

În acest context în care aspecte precum reziliența sau siguranța națională au căpătat o importanță sporită, umbrind logica economică general acceptată, bazată aproape exclusiv pe raportul calitate-preț, evaluarea poziției competitive a devenit mai dificilă. Astfel, pot fi întâlniți lideri de piață (aparent firme robuste, cu poziții favorabile din perspectiva unor indicatori precum profitabilitatea sau costul unitar cu forța de muncă) care nu promovează testul Mill – aceste firme apar ca fiind sănătoase, dar au o sensibilitate sporită la orice modificare a cadrului de politică industrială. Practic, esența consolidării poziției competitive vizează din ce în ce mai mult măsura în care firma poate beneficia de susținere din partea politicii industriale.

Referințe

Bown, C. P. – „Modern industrial policy and the WTO”, Working Paper 23-15, Peterson Institute for International Economics, decembrie 2023

Evenett, S., Jakubik, A., Martín, F., Ruta, M. – „The return of industrial policy in data”, Working Paper 24/1, FMI, ianuarie 2024

FMI – Fiscal Monitor, Capitolul 2, aprilie 2024

Harrison, A., Rodrigues-Clare, A. – „Trade, foreign investment, and industrial policy for developing countries”, *Handbook of Development Economics*, Vol. 5: 4039-4214, 2010

Irwin, D. – „The return of industrial policy”, *Finance & Development*, iunie 2023

Juhász, R., Lane, N., Rodrik, D. – „The new economics of industrial policy”, Working Paper 31538, NBER, august 2023

Juhász, R., Lane, N., Oehlsen, E., Pérez, V. – „The who, what, when, and how of industrial policy: a text-based approach”, manuscris nepublicat, <https://osf.io/preprints/socarxiv/uyxh9>, noiembrie 2023

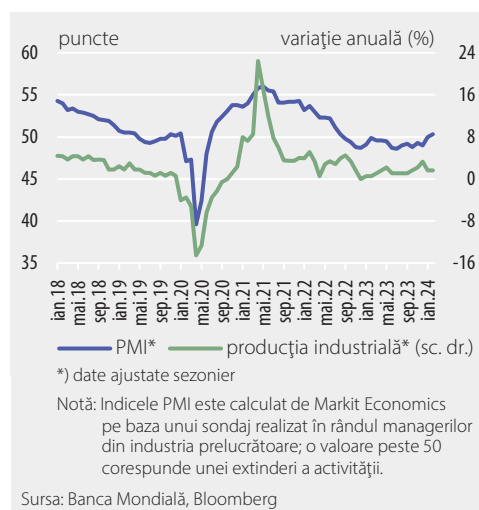
Kemp, M. C. – „The Mill-Bastable infant industry dogma”, *Journal of Political Economy* (68), 1960, pp. 65-67

Manelici, I., Pantea, S. – „Industrial policy at work: evidence from Romania’s income tax break for workers in IT”, *European Economic Review* (133), aprilie 2021

Shanjun, L., Xianglei, Z., Yiding, M., Fan, Z., Hui, Z. – „The role of government in the market for electric vehicles. Evidence from China”, Policy Research Working Paper, Banca Mondială 9359, august 2020

Xiao, W., Kuan, S., Zhiguo, X. – „Industrial policy and the rise of China’s strategic emerging industries”, American Economic Association, întâlnirea anuală 2023, versiune a lucrării din decembrie 2022

Economiile emergente și-au intensificat dinamica PIB cu 0,2 puncte procentuale, la 4,3 la sută, cu aportul evoluției din China (+2,2 puncte procentuale, până la 5,2 la sută), date fiind ridicarea restricțiilor COVID-19, precum și implementarea unor măsuri de stimulare a activității. Totuși, economia chineză continuă să se confrunte cu dificultăți în sectorul rezidențial, în timp ce piața muncii și cererea internă au un profil relativ fragil. Economia Rusiei s-a dovedit a fi mai rezistentă decât se estima inițial în fața sancțiunilor impuse, revenind, după o contracție moderată în anul precedent, la o creștere de 3,6 la sută. O accelerare a dinamicii PIB a consemnat și India, până la 7,8 la sută, în timp ce în Brazilia și Africa de Sud indicatorul a încetinit¹¹.

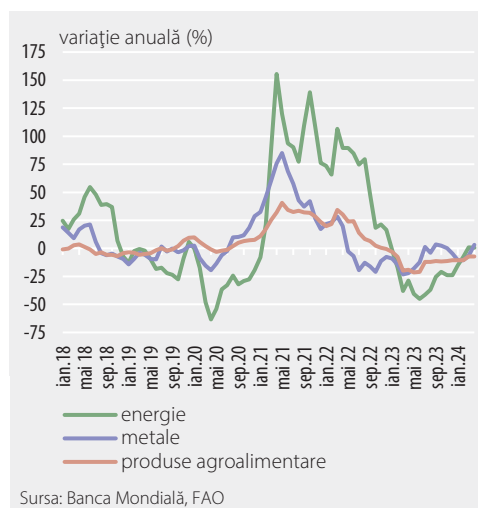
Evoluțiile indicatorului PMI compozit global (52,4 puncte în luna aprilie 2024) semnalează o revitalizare a economiei globale în prima parte a anului în curs, provenind atât din zona serviciilor, cât și din cea a industriei (Grafic 1.2). În zona euro, valoarea din luna aprilie (51,7 puncte) a marcat maximum ultimelor 11 luni, susținerea venind însă din partea sectorului serviciilor, în timp ce valoarea corespunzătoare industriei s-a situat în continuare sub pragul de 50 de puncte.

Grafic 1.2
Perspective privind evoluția activității economice

¹¹ Brazilia și-a redus marginal creșterea economică, însă, în cazul Africii de Sud, criza energetică locală, fluctuațiile prețurilor materiilor prime și limitările politicii fiscale au contribuit la încetinirea economiei până în pragul stagnării. La rândul său, Argentina parcurge o serie de reforme, iar politica fiscală austeră a concurat la recesiunea activității.

Prețurile materiilor prime au înregistrat contracții ample în anul 2023, indicatorul compozit al Băncii Mondiale reducându-se, în medie, cu 24,2 la sută, pe seama

detensionării piețelor de profil; o scădere ceva mai pronunțată (cu 29,9 la sută) s-a consemnat în cazul produselor energetice (Grafic 1.3).

Grafic 1.3

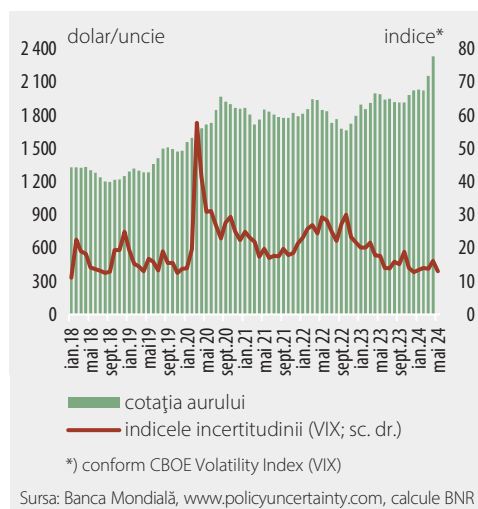
Cotațiile principalelor materii prime pe piețele internaționale

Cotația Brent s-a plasat cu 17,2 la sută sub media anului precedent; cererea moderată a împiedicat creșteri mai extinse ale prețurilor, iar factori de natura ofertei au determinat un parcurs fluctuant. În primele luni ale anului, prețul petrolului a rămas stabil, cu o ușoară creștere în aprilie, asociată unui anunț OPEC+ de extindere a măsurilor de scădere voluntară a producției, urmată de o revenire în luna

următoare, pe fondul ofertei reziliente din afara grupului amintit și al exporturilor ieftine ale Rusiei. La începutul semestrului II, prețul petrolului Brent a înregistrat o ascensiune, depășind 90 dolari SUA/baril în luna septembrie, determinată și de această dată de decizia de restricționare a ofertei; în plus, începutul trimestrului IV a consemnat o creștere a incertitudinii, ca urmare a tensiunilor din Orientul Mijlociu. Cu toate acestea, contribuția SUA la susținerea ofertei și impactul regional limitat al conflictului au condus la corecții ale prețurilor, care au coborât sub 80 dolari SUA/baril spre sfârșitul anului.

Piața europeană a gazelor naturale a consemnat în 2023 o corecție majoră, de 67,5 la sută, după un an cu creșteri de anvergură istorică. La nivelul ofertei, conflictul din Ucraina a determinat reducerea aprovizionării UE cu gaze din Rusia, fiind implementate măsuri de reducere a consumului și de accesare a unor surse alternative. Capacitatea Europei de a importa GNL a crescut odată cu adăugarea mai multor terminale de regazificare noi începând cu finele lui 2022, iar pe parcursul anului 2023 constrângerile

la nivelul ofertei s-au relaxat. Pe fondul cererii temperate (favorizată de parcursul slab al industriei europene, de temperaturi mai blânde în timpul iernii, dar și de disciplina consumatorilor casnici) și al diversificării surselor de import, cotațiile au revenit la valori comparabile cu cele din prima jumătate a anului 2021.

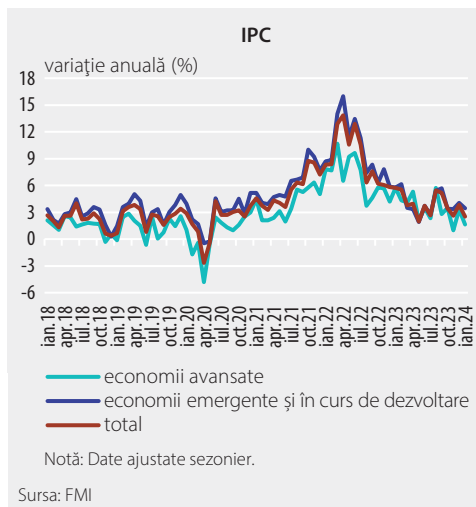

Grafic 1.4

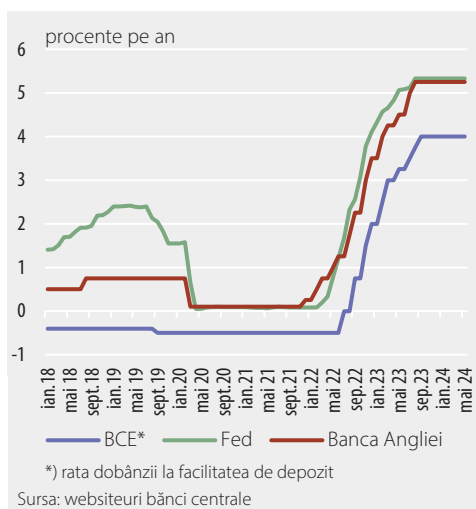
Evoluția prețului aurului în raport cu incertitudinea

În 2023, cotațiile metalelor industriale s-au plasat, în medie, cu 9,6 la sută sub valoarea anului precedent, în contextul unei cereri moderate, în corelație cu parcursul slab al industriei

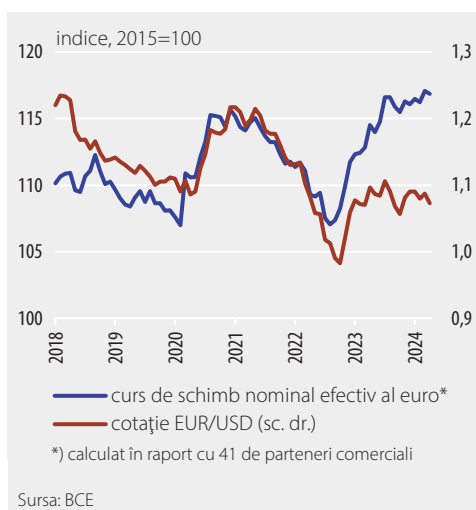
Grafic 1.5
Prețurile de consum
la nivel internațional

Grafic 1.6
Ratele dobânzilor
de politică monetară

Grafic 1.7
Cursul de schimb al euro

și al construcțiilor (inclusiv pe fondul problemelor din sectorul imobiliar chinez). În schimb, cotația aurului s-a menținut pe o pantă ascendentă pe parcursul anului 2023, fiind consemnată o creștere cu 7,9 la sută comparativ cu 2022 (Grafic 1.4).

Indicele prețurilor alimentelor calculat de FAO a înregistrat o contracție de 13,8 la sută în 2023, sub influența ofertei abundente pe plan internațional, care a susținut traiectoriile descendente pe care s-au plasat în special cotațiile cerealelor, care cu un an înainte atingeau episodic valori record.

La sfârșitul anului 2023, datele FMI¹² au semnalat o scădere a inflației globale la 3,8 la sută, cu 2 puncte procentuale sub cea de la finalul anului precedent. În economiile avansate, variația prețurilor de consum s-a situat la 3,3 la sută în luna decembrie 2023, în timp ce pentru economiile în curs de dezvoltare aceasta a înregistrat valoarea de 4,1 la sută.

Totuși, în pofida progreselor, inflația nu a atins, în general, un nivel compatibil cu mandatele autorităților monetare.

Dinamica anuală a prețurilor de consum din SUA a continuat trendul descendent pe parcursul anului, situându-se între 3,1-3,5 la sută în ultimul trimestru din 2023 (și primul trimestru din 2024).

De asemenea, rata anuală a inflației IAPC din zona euro a decelerat pe parcursul anului, până la 2,9 la sută în decembrie 2023 (în luna aprilie 2024, dinamica prețurilor de consum plasându-se la 2,4 la sută); o evoluție similară a urmat inflația de bază din zona euro (IAPC exclusiv energie și alimente), coborând la 3,4 la sută în luna decembrie (și la 2,7 la sută în aprilie 2024) (Grafic 1.5).

¹² Rată anuală ajustată sezonier, *World Economic Outlook*, aprilie 2024.

Principalele bănci centrale și-au întrerupt ciclul de creștere a ratelor dobânzilor de politică monetară pe parcursul trimestrului III al anului 2023, instituțiile respective optând pentru o abordare cu accent pe datele efective (*data driven*) (Grafic 1.6). Astfel, după patru creșteri suplimentare în anul 2023, cu o reducere a pasului de majorare la 25 puncte de bază și alternarea perioadelor de ajustare, respectiv păstrare a ratei dobânzii de referință, Sistemul Rezervelor Federale ale SUA a decis menținerea din august 2023 a coridorului-țintă pentru rata fondurilor federale la 5,25-5,50 la sută. Banca Centrală Europeană a operat încă 6 majorări ale ratei de referință, cu pași de 50 puncte de bază și respectiv 25 puncte de bază, pentru ca din septembrie 2023 rata dobânzii pentru operațiunile principale de refinanțare să se plaseze la 4,5 la sută; ratele dobânzilor pentru facilitatea de creditare și facilitatea de depozit s-au situat la 4,75 la sută și, respectiv, 4,0 la sută. În aceste condiții, moneda europeană s-a apreciat față de monedele partenerilor comerciali și față de dolarul american (Grafic 1.7).

2. Evoluții macroeconomice interne

2.1. Activitatea economică

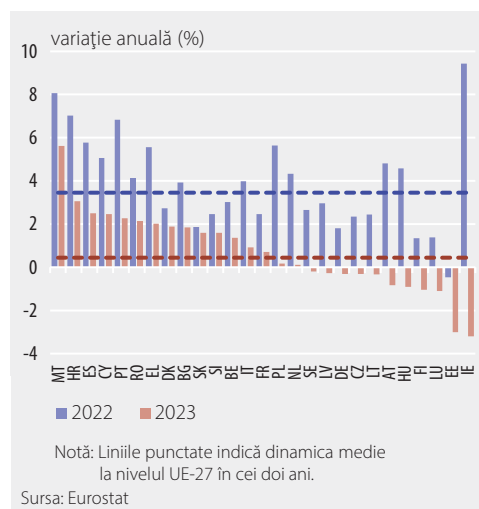
Creșterea economică

Cu un avans de 2,1 la sută, în anul 2023 economia românească s-a numărat printre cele mai dinamice la nivel european (Grafic 1.8). Comparativ cu anul anterior, ritmul de creștere a cunoscut însă o temperare, localizată pe componenta de consum

privat, în timp ce investițiile și-au accelerat variația (exclusiv pe seama proiectelor de infrastructură), iar cererea externă netă a avut un aport marginal pozitiv (Grafic 1.9).

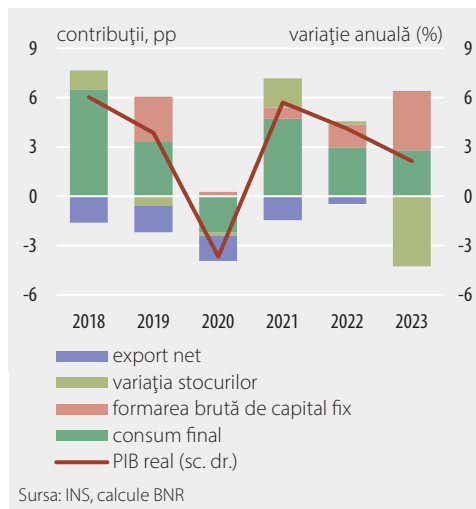
Consumul populației s-a majorat cu 3,1 la sută, pârgiile de susținere fiind reprezentate de creșterea alertă a veniturilor salariale reale și de unele măsuri guvernamentale¹³. O influență favorabilă asupra consumului a fost exercitată și de adoptarea de către populație a unor strategii menite să asigure o anumită stabilitate a volumului achizițiilor de bunuri, într-un

context economic inflaționist – *downtrading*, interes mai pronunțat pentru magazine de tip discount, atenție sporită acordată campaniilor promoționale. Aceste coordonate ale comportamentului de consum au fost acomodate de extinderea în continuare a lanțurilor moderne de retail, caracterizate printr-o putere superioară de

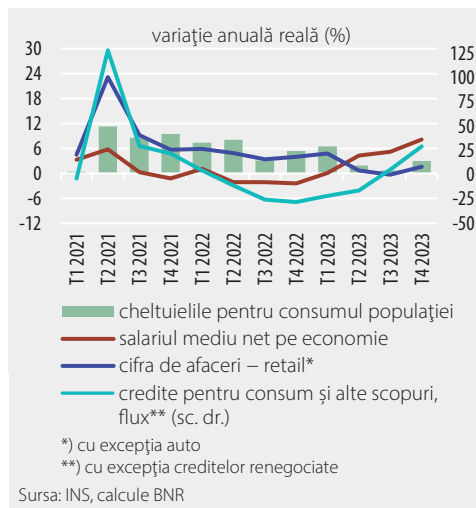

Grafic 1.8
PIB real în UE-27

¹³ Suport financiar pentru cele mai vulnerabile categorii sociale, plafonarea prețurilor la energie electrică și gaze naturale pentru consumatorii casnici, precum și a adaosului comercial la produse alimentare de bază; plafonarea accizei la carburanți la nivelul minim european în anul 2023.

Grafic 1.9
Cererea

Grafic 1.10
Consumul populației

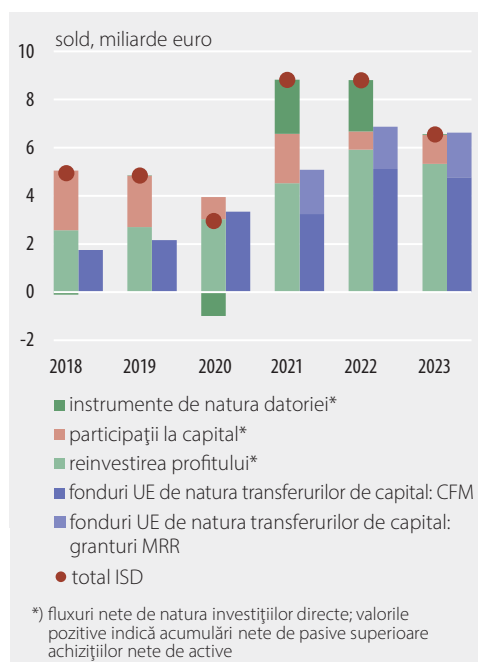
negociere în relația cu furnizorii și un plus de eficiență în procesul de distribuție.

Deși dinamica anuală a consumului populației a fost pozitivă pe tot parcursul anului, intensitatea acesteia a scăzut vizibil în trimestrele II-III, când atenuarea impulsului oferit de majorarea unor categorii de venituri la începutul anului 2023 (salariul minim, punctul de pensie) s-a conjugat cu acumularea unor incertitudini cu privire la evoluția economiei și a situației financiare proprii, determinate de nivelul încă ridicat al inflației și al ratelor dobânzilor bancare, precum și de prefigurarea unor măsuri fiscale corective. Astfel, de la un ritm real de 6,5 la sută în primele trei luni, cheltuielile de consum au avansat în medie cu numai 1,3 la sută în următoarele două trimestre, ajustări consemnând îndeosebi achizițiile pe segmente cu sensibilitate ridicată în perioade de reconfigurare a bugetelor personale (bunuri electrocasnice, mobilier, activități culturale și recreative). Temperarea de ritm a cheltuielilor a fost însoțită de o extindere a economisirii bancare, stocul

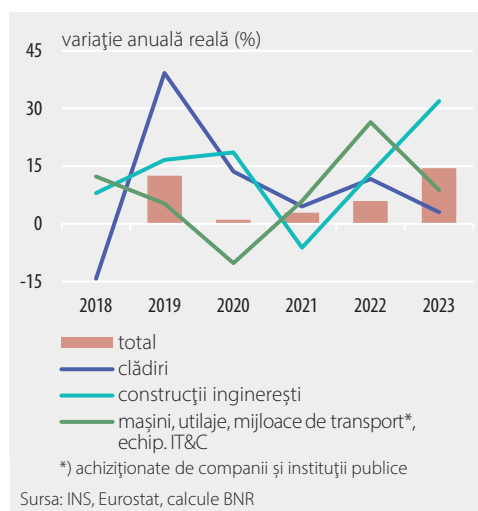
depozitelor la termen ale populației intensificându-și până la 44 la sută avansul nominal în trimestrele II-III. În schimb, ultima parte a anului a marcat o dinamizare a cererii de consum (până la 3 la sută în termeni reali), pe fondul consolidării puterii de cumpărare (sub influența dezinflației și a celei de-a doua majorări a salariului minim) și al unei anumite relaxări a condițiilor de creditare (Grafic 1.10).

Formarea brută de capital fix a înregistrat ritmuri alerte pe tot parcursul anului (în medie, 14,4 la sută), devenind principalul motor al creșterii economice în 2023, cu o contribuție de 3,6 puncte procentuale. Din perspectiva finanțării, un aport decisiv a revenit din nou derulării simultane a mai multor mecanisme europene, anul 2023 marcând intensificarea rambursărilor aferente CFM 2014-2020 (exercițiul bugetar aflat în ultimul an al perioadei de eligibilitate a cheltuielilor), începerea prefinanțării aferente CFM 2021-2027, precum și continuarea încasărilor de fonduri alocate prin PNRR, sub formă de granturi și împrumuturi (acest din urmă instrument a fost însă doar parțial valorificat din cauza întârzierilor față de calendarul de îndeplinire a țăntelor și jaloanelor agreate cu CE). Dincolo de contribuția directă la majorarea stocului de capital al economiei, absorbția acestor fonduri pe criterii de eficiență și calitate are potențialul de a stimula încrederea investitorilor străini în mediul de afaceri

autohton. Acest efect este cu atât mai necesar, dat fiind profilul trenant al investițiilor străine – reducerea numărului de proiecte de tip ISD anunțate în anul 2023 (cu 13 la sută)¹⁴ a antrenat o diminuare a fluxului net al ISD sub forma participațiilor la capital (inclusiv reinvestirea profiturilor) cu 2,2 la sută comparativ cu anul precedent (Grafic 1.11).

Grafic 1.11
Investiții directe și absorbția de fonduri europene pentru investiții

Grafic 1.12
Formarea brută de capital fix

Intensificarea acumulărilor de capital s-a datorat investițiilor publice, în bună măsură pe seama fondurilor europene consistente destinate lucrărilor de construcții ingineresti. Volumul acestora din urmă s-a amplificat (cu circa 32 la sută în anul 2023), atât în cazul proiectelor de mari dimensiuni (în sectorul transportului rutier, al infrastructurii maritime, aeriene și feroviare), cât și în cel al lucrărilor pentru rețelele de utilități (Grafic 1.12).

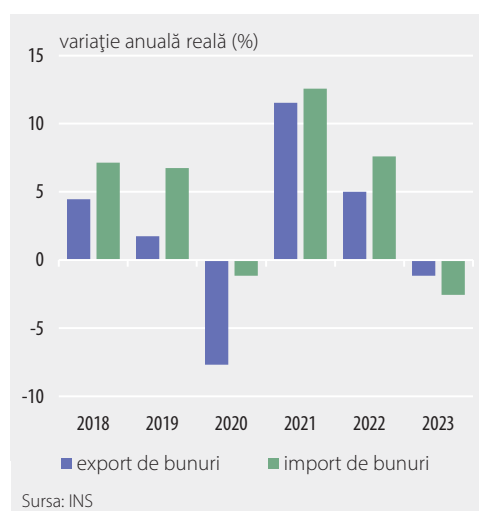
O dinamică pozitivă au consemnat și investițiile private, însă față de anul precedent s-a observat o atenuare, în principal pe seama sectorului companiilor nefinanciare, a cărui pondere în totalul formării brute de capital fix a scăzut sub nivelul prepandemic (cu aproape 7 puncte procentuale față de anul 2019, până la 45 la sută). Achizițiile de echipamente, inclusiv mijloace de transport și echipamente IT&C, s-au extins cu 8,8 la sută (o treime din creșterea anului 2022), proiecte mai importante derulându-se în domenii precum metalurgia, fabricarea cauciucurilor, a electrocasnicelor și a altor echipamente electrice, a medicamentelor, a materialelor de construcții sau în sectorul de apărare. Notabile au fost, de asemenea, investițiile circumscrise

obiectivelor privind tranziția către o economie verde și scăderea dependenței energetice a economiei. Astfel, anul 2023 a marcat intensificarea investițiilor destinate creșterii capacităților de producție a energiei regenerabile – finalizarea unor proiecte noi de mari dimensiuni, inclusiv a primei centrale hibrid (solar/eolian), precum și derularea de proiecte adresate segmentului prosumatorilor (companii, instituții publice, populație). Rețelele electrice de transport și distribuție perimate reprezintă

¹⁴ Sursa: EY Europe Attractiveness Survey 2024.

însă un impediment în valorificarea acestui potențial, care nu poate fi depășit decât prin investiții majore în infrastructura de profil. În sfera electromobilității, investițiile au vizat dezvoltarea parcului de mijloace ecologice de transport urban, pregătirea liniilor tehnologice pentru majorarea ofertei locale de modele de autoturisme hibride și electrice, extinderea rețelei de stații de încărcare a mașinilor electrice.

În ceea ce privește construcțiile de clădiri, alături de influențele limitative de natura cererii, piața a resimțit și o anumită reticență a dezvoltatorilor cu privire la demararea unor proiecte noi, cauzată de dificultăți asociate costurilor (niveluri încă ridicate în cazul inputurilor materiale, majorări ale salariilor), precum și de întârzierea soluționării unor probleme legislativ-juridice, care îngreunează procesul de autorizare. Acești factori au afectat îndeosebi lucrările rezidențiale (unde oferta de locuințe noi s-a restrâns cu 2,6 la sută față de anul 2022, iar suprafața autorizată pentru construire și-a accentuat contracția, până la 22 la sută). În schimb, menținerea cererii ridicate pe segmentele logistic și comercial s-a reflectat într-un nou avans al volumului lucrărilor nerezidențiale (cu aproape 5 la sută, mai temperat totuși decât cel din anul precedent).

Grafic 1.13
Cererea externă (bunuri)

La creșterea PIB a contribuit marginal și cererea externă netă de bunuri și servicii (0,1 puncte procentuale). Aportul pozitiv – o premieră pentru ultimii 10 ani – a fost determinat, în exclusivitate, de schimburile comerciale de bunuri, ca urmare a unei restrângeri mai ample a volumului importurilor comparativ cu cea înregistrată de exporturi (-2,6 la sută, respectiv -1,2 la sută), în principal sub influența unor factori de ofertă (Grafic 1.13). Astfel, recolta satisfăcătoare a anului 2023 (mai ales la grâu și rapiță), în bună măsură datorată

condițiilor climatice prielnice, a favorizat majorarea surplusului comercial de materii prime agricole – salt de 29 la sută al cantităților exportate, respectiv reducere cu 23 la sută a celor importate, aceasta din urmă inclusiv pe seama unui efect de bază¹⁵. Totodată, contribuții importante la corecția dezechilibrului comercial au revenit balanței energetice și fluxurilor de bunuri neenergetice asociate activității ramurilor energointensive. În primul caz, întreruperile de activitate în sectorul de rafinare a petrolului (parțial bazat pe țiței importat), survenite pe parcursul anului 2023 ca urmare a unor ample revizii tehnice, precum și scăderea consumului intern de gaze naturale au condus la îmbunătățirea poziției de importator net la petrol brut și gaze naturale¹⁶. Această evoluție a fost însă parțial contrabalansată de adâncirea deficitului comercial de produse petroliere prelucrate, ajustarea producției locale antrenând scăderea livrărilor externe și completarea necesarului intern cu bunuri importate.

¹⁵ În anul 2022, instituirea culoarelor de solidaritate UE-Ucraina a condus la importuri masive de cereale și plante oleaginoase la prețuri foarte scăzute.

¹⁶ Reducerea expunerii externe la gaze naturale (până la 0,4 miliarde mc, de la 1,9 miliarde mc în anul anterior) s-a datorat și unei ușoare creșteri a producției locale, care a contribuit la majorarea livrărilor externe.

În cel de-al doilea caz, restrângerea amplă a producției (mai cu seamă în metalurgie și în industria de prelucrare a lemnului) a antrenat scăderi ale importurilor nete și la nivelul unor inputuri neenergetice (minereuri de fier, metale neferoase, lemn brut), concomitent cu deteriorări (de mai mică amplitudine) ale balanței produselor fabricate de aceste două ramuri. În cazul industriei chimice, încetinirea vizibilă a declinului producției, în urma reluării parțiale și etapizate a activității principalului furnizor de îngrășăminte pentru agricultura locală¹⁷, a condus la reducerea substanțială a dependenței de importuri pentru produsele de acest tip, în paralel cu o anumită diminuare a livrărilor externe nete de produse minerale utilizate la fabricarea îngrășămintelor.

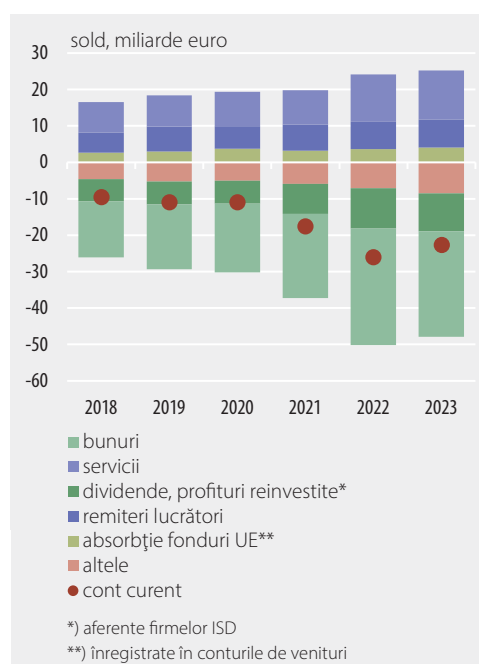
Din perspectiva cererii (internă și externă), influențele manifestate pe parcursul anului au contribuit mai degrabă la frânarea creșterii economice. De pildă, fragilitatea cererii externe a fost probabil un important factor de reducere a surplusului comercial de bunuri durabile (mobilier, produse electrocasnice) sau de intrare pe deficit a balanței echipamentelor electrice (unul dintre segmentele cu grad ridicat de integrare în lanțurile de producție internaționale), în timp ce dinamica pozitivă a absorbției interne s-a regăsit în creșteri de volum ale importurilor de mașini și utilaje, de componente electronice (în special panouri fotovoltaice), de mijloace de transport.

Poziția externă

Deși în scădere față de anul 2022, -2,2 puncte procentuale, până la 7 la sută din PIB, deficitul contului curent rămâne o vulnerabilitate a economiei românești. Dezechilibrul extern din 2023 s-a datorat în întregime componentei guvernamentale, ceea ce s-a reflectat și într-o anumită deteriorare a indicatorilor de îndatorare. Creșterea rezervelor

internaționale a favorizat însă consolidarea poziției adecvate din perspectiva riscurilor la adresa balanței de plăți.

Deficitul contului curent a atins 22,6 miliarde euro, valoare inferioară anului precedent cu circa 13 la sută (Grafic 1.14). Principala contribuție a venit balanței bunurilor, al cărei dezechilibru s-a restrâns cu 3 miliarde euro (până la 29 miliarde euro), în contextul în care evoluția favorabilă a componentei de volum a fost completată de o ușoară îmbunătățire a raportului de schimb (pe fondul relaxării presiunilor din partea cotațiilor internaționale). Balanța serviciilor și-a păstrat parcursul ascendent (până la

Grafic 1.14
Contul curent și principalele componente

¹⁷ După o întrerupere de un an și jumătate, compania Azomureș și-a reluat activitatea în luna mai 2023 (funcționând la circa 10 la sută din capacitate, iar în luna octombrie a ajuns la 50 la sută din capacitate).

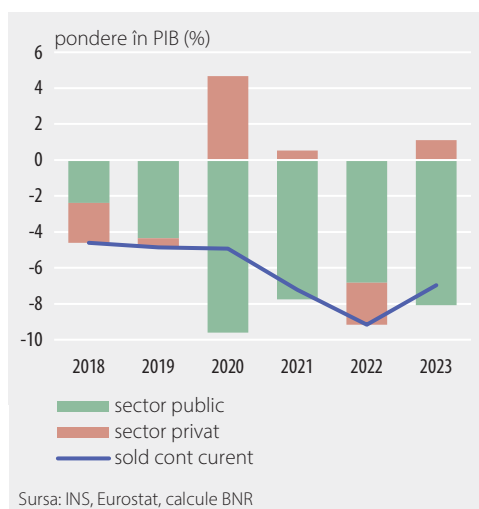
un surplus de 13,5 miliarde euro), susținut în continuare de încasările nete din activitatea de transport de mărfuri, IT&C și alte servicii pentru afaceri. Contul veniturilor primare și cel al veniturilor secundare au înregistrat variații de mică amplitudine – adâncire a deficitului până la 8,7 miliarde euro (îndeosebi pe seama creșterii plăților de dobânzi aferente titlurilor guvernamentale emise pe piața externă), respectiv creștere a surplusului până la 1,6 miliarde euro, imprimată de intensificarea absorbției de fonduri europene. Restrângerea deficitului contului curent s-a reflectat într-o mai bună acoperire pe seama fluxurilor stabile negenerative de datorie, constând în intrări nete sub forma participațiilor la capitalul companiilor ISD¹⁸, cumulate cu surplusul contului de capital (alcătuit în principal din resurse europene nerambursabile destinate investițiilor). Gradul de finanțare asigurat de aceste fluxuri a urcat la 58,9 la sută, fiind superior cu peste 6 puncte procentuale nivelului din anul 2022.

Din perspectiva balanței economisire-investiții, atenuarea deficitului contului curent s-a datorat revenirii pe surplus a componentei private (pe fondul temperării absorbției interne, în special a investițiilor pe acest segment), componenta publică marcând

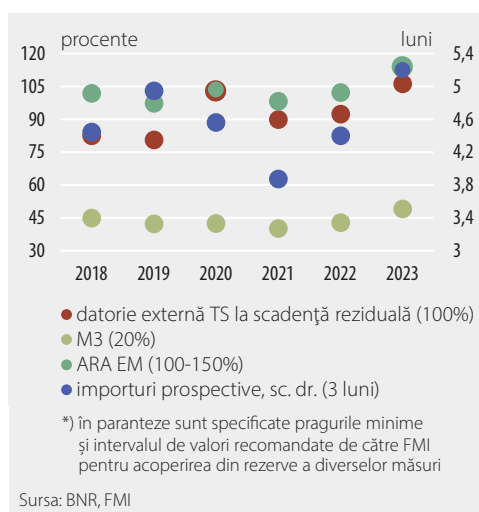
o deteriorare până la -8,1 la sută din PIB (Grafic 1.15). Finanțarea acestui dezechilibru s-a realizat în principal prin emisiuni de obligațiuni guvernamentale, fapt care a condus la amplificarea influxurilor nete aferente investițiilor de portofoliu (până la 14,3 miliarde euro, valoare care a depășit vârful istoric din anul izbucnirii pandemiei).

Creșterea datoriei publice a devenit astfel principalul canal al înrăutățirii gradului de îndatorare a economiei românești. Majorarea cu 18,2 la sută a datoriei externe totale (până la 170,1 miliarde euro) a fost însoțită și de o deteriorare a unora dintre indicatorii utilizați, de regulă, pentru evaluarea capacității de rambursare, cum ar fi raportul datoriei externe brute față de PIB și cel față de exporturile de bunuri și servicii (nivelurile acestora s-au majorat până la 52,4 la sută și, respectiv, 133,9 la sută). În schimb, lichiditatea externă a rămas confortabilă, după cum sugerează menținerea subunitară a raportului dintre serviciul datoriei externe și exporturile de bunuri și servicii (69,5 la sută), precum și ameliorarea

Grafic 1.15
Balanța economisire-investiții,
public/privat

Grafic 1.16
Indicatori de adecvare
a rezervelor internaționale*

¹⁸ Inclusiv reinvestirea profiturilor.

indicatorilor de adecvare a rezervelor internaționale. Creșterea acestora din urmă cu 13,7 miliarde euro, până la 66 miliarde euro la 31 decembrie 2023, a favorizat acoperirea a 5,2 luni de importuri prospective de bunuri și servicii, precum și acoperirea integrală a stocului datoriei externe pe termen scurt la scadență reziduală (indicatorul a atins 106,3 la sută). Totodată, consolidarea rezervelor internaționale s-a reflectat și în îmbunătățirea „protecției” economiei autohtone față de riscurile la adresa balanței de plăți vizate de indicatorul ARA EM calculat de FMI, care s-a majorat cu peste 11 puncte procentuale, până la 113,7 la sută¹⁹ (Grafic 1.16).

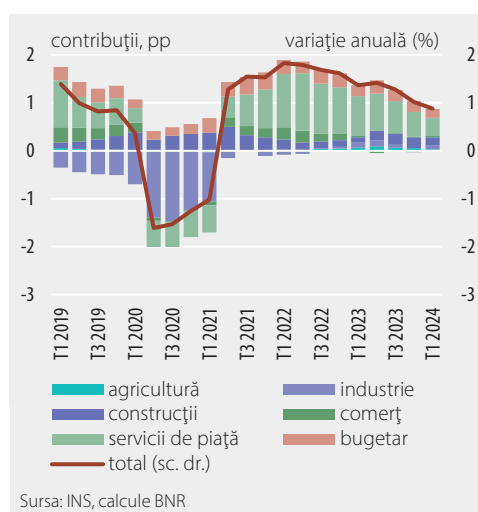
Piața muncii

Pe ansamblul anului 2023, piața muncii s-a menținut relativ tensionată, înregistrându-se o majorare a numărului de angajați, o rată scăzută a șomajului și un ritm alert de creștere a salariilor. În a doua jumătate a anului, au existat unele indicii timide de detensionare, ca urmare a încetinirii creșterii economice, dar acestea s-au estompat în primul trimestru din 2024.

Dinamica efectivului de salariați din economie a rămas pozitivă în anul 2023, dar s-a atenuat până la 1,3 la sută (față de 1,7 la sută în 2022), decelerarea fiind imprimată de segmentele servicii de piață (îndeosebi ITC, HoReCa și transporturi) și comerț, sub efectul temperării cererii. Activitatea industrială autohtonă a continuat să se confrunte cu dificultăți, însă ajustarea forței de muncă a fost limitată, numărul angajărilor crescând ușor. În structură au existat evoluții mixte – unele ramuri manufacturiere cu un parcurs favorabil în 2023 au înregistrat extinderi de personal, precum industria fabricării produselor electronice, cea auto și industria alimentară; alte domenii au afișat fie un ritm modest al angajărilor, fie reduceri de personal (cu contracții mai ample în industria ușoară, fabricarea mobilei și în chimie), însă dimensiunea disponibilizărilor a rămas limitată comparativ cu cea a restrângerii activității. În construcții, variația anuală a numărului de angajați s-a menținut relativ robustă (2,2 la sută, în accelerare față de

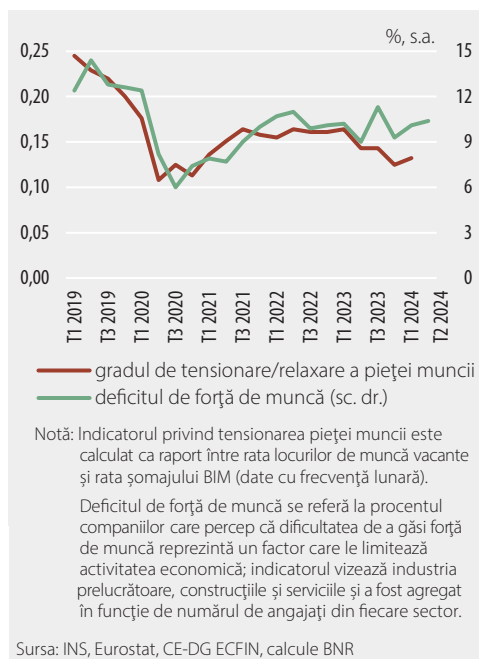
1,9 la sută în 2022), în contextul multiplelor proiecte de infrastructură aflate în derulare. În sectorul bugetar s-a consemnat o temperare a dinamicii numărului de angajați, imprimată de administrația publică (Grafic 1.17).

Rata locurilor de muncă vacante s-a diminuat de la 0,9 la sută în anul 2022 și în primele trei luni din 2023, până la 0,7 la sută în trimestrul IV 2023. Evoluția a fost însoțită de o cvasistabilitate a ratei șomajului în anii 2022 și 2023 în jurul nivelului de 5,6 la sută. În același timp, deficitul de forță de muncă raportat

Grafic 1.17
Evoluția numărului de salariați din economie

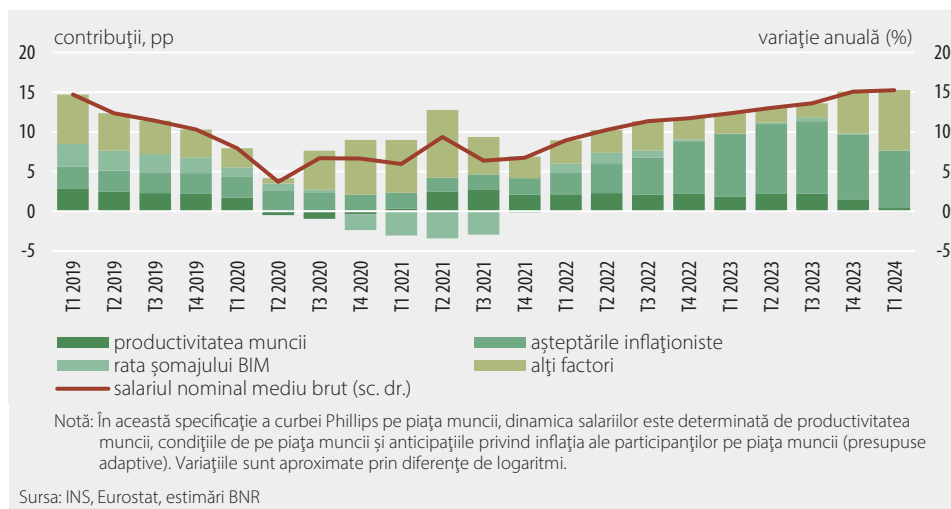
¹⁹ ARA EM (Assessing Reserve Adequacy for Emerging Markets) este un indicator anual de evaluare a adecvării rezervelor economiilor emergente în raport cu o gamă largă de surse ale riscurilor, precum cele legate de sistarea veniturilor din export, ieșirea capitalurilor deținute de rezidenți, reinnoirea datoriei externe pe termen scurt și retragerea participațiilor și a plasamentelor de natura datoriei pe termen lung, efectuate de nerezidenți.

Grafic 1.18
Gradul de tensionare/relaxare a pieței muncii

de companii în cadrul sondajului CE-DG ECFIN nu a consemnat modificări notabile în ultimii doi ani, oscilând în jurul valorii de 10 la sută. De altfel, deficitul de personal calificat pare că reprezintă o trăsătură endemică a pieței muncii din România, indiferent de poziția în cadrul ciclului economic, explicația vizând o serie de probleme structurale: rata ridicată de emigrare din ultimele două decenii, îmbătrânirea populației, rata redusă de participare, neconcordanța dintre calificările candidaților și cerințele mediului de afaceri (număr scăzut al persoanelor cu studii superioare, incidență înaltă a abandonului școlar, infrastructură școlară deficientă, personal didactic slab calificat, mai ales în zonele rurale). În aceste condiții, oferta limitată

de forță de muncă conduce la menținerea unor condiții relativ încordate pe piața muncii și orice detensionare va fi probabil graduală și mai ușor reversibilă (Grafic 1.18).

Grafic 1.19
Factorii determinanți ai dinamicii salariului mediu brut pe economie

Rata anuală de creștere a salariului mediu brut pe economie a accelerat vizibil în 2023, până la 14,5 la sută (+3,3 puncte procentuale față de anul precedent). Așteptările inflaționiste au avut un rol semnificativ în procesul de negociere salarială, având în vedere creșterea alertă a prețurilor pe parcursul anului 2022, condițiile relativ tensionate de pe piața muncii favorizând, în general, acomodarea cerințelor salariale de către companii. De asemenea, o contribuție în sens ascendent a venit și creșterii repetate a salariului minim²⁰. Majorări au fost acordate și în sectorul bugetar (în învățământ și,

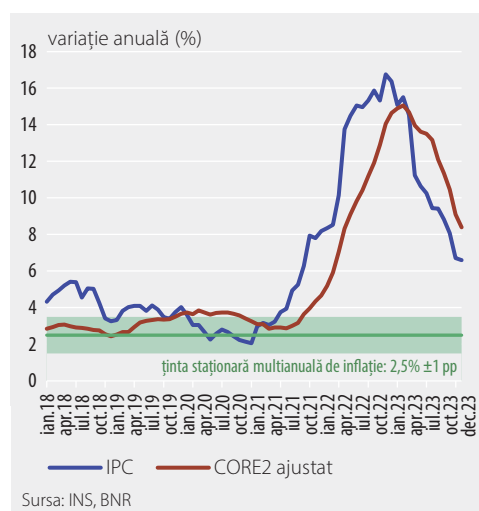
²⁰ Salariul minim brut a crescut în luna ianuarie cu aproape 18 la sută pe total economie, respectiv cu aproximativ 33 la sută în construcții. În octombrie-noiembrie a fost implementată o nouă rundă de majorări: pe total economie de la 3 000 de lei la 3 300 de lei și în construcții de la 4 000 de lei la 4 582 de lei; în agricultură și în industria alimentară nivelul salariului minim brut a urcat la 3 436 de lei (de la 3 000 de lei).

într-o proporție mai moderată, în administrația publică), ritmul anual de creștere urcând la 16 la sută în semestrul II (față de 4,2 la sută în 2022 și 7,5 la sută în prima jumătate a anului 2023), Grafic 1.19.

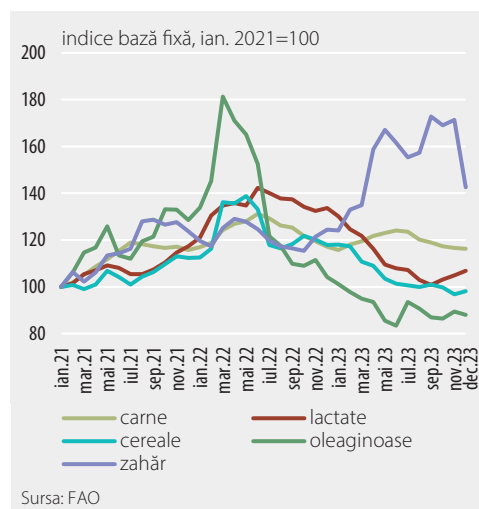
Anul 2024 a debutat cu o revigorare a optimismului operatorilor economici comparativ cu ultimele trei luni ale anului anterior, care s-a reflectat într-o reducere a ratei șomajului până la 5,3 la sută în trimestrul I 2024, o stabilizare a ratei locurilor de muncă vacante la 0,7 la sută și o creștere a procentului companiilor care declară că deficitul de forță de muncă reprezintă un obstacol în desfășurarea activității. Totodată, dinamica salariului mediu brut s-a intensificat până la 16,7 la sută, în condițiile în care în sectorul bugetar a avut loc un salt al variației anuale a salariilor până la 19,6 la sută (ca urmare a unei noi runde de creșteri acordate în învățământ și sănătate). Și în mediul privat ritmul de creștere a rămas înalt, la 15,9 la sută, în temperare față de nivelul de 16,4 la sută din trimestrul IV 2023, dar peste media întregului an (15,3 la sută).

2.2. Prețuri și costuri

Prețuri de consum

Grafic 1.20
Rata anuală a inflației

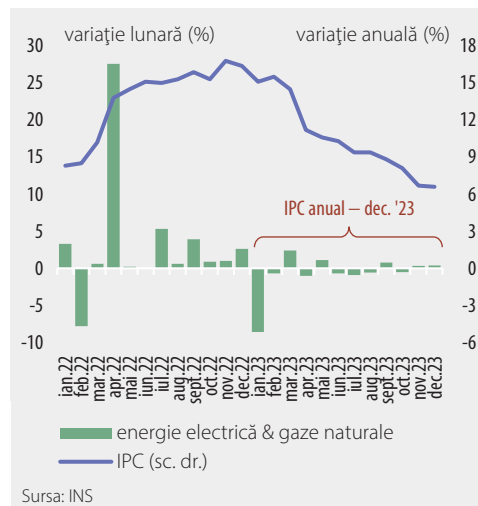
Grafic 1.21
Prețurile principalelor mărfuri agroalimentare

Rata anuală a inflației IPC s-a înscris pe o traiectorie descendentă pe parcursul anului 2023, poziționându-se însă deasupra limitei superioare a intervalului țintei (Grafic 1.20). Dinamica prețurilor a coborât la 6,61 la sută în luna decembrie 2023 (-9,76 puncte procentuale față de nivelul consemnat cu 12 luni în urmă), tendința dezinflaționistă primind susținere din partea segmentului bunurilor alimentare și a celui al bunurilor energetice. În primul caz, evoluția a avut loc pe fondul detensionării pieței materiilor prime agroalimentare, în contextul unor recolte favorabile la nivel intern și internațional și al derulării în condiții relativ adecvate a exportului de mărfuri agricole ucrainene (Grafic 1.21). O contribuție a revenit și intrării în vigoare, în august 2023, a schemei de plafonare a marjei comerciale pentru produsele alimentare de bază; inițial concepută pentru o perioadă de trei luni, inițiativa a fost prelungită ulterior până la sfârșitul anului 2024, deși presiunile din partea costurilor materiale de producție s-au atenuat simțitor.

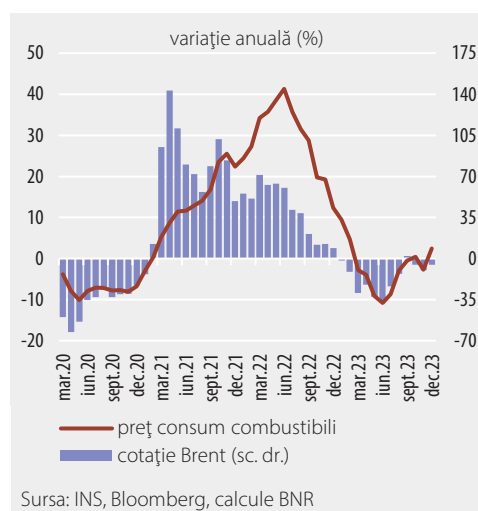
În cadrul segmentului energetic, un aport notabil la declinul variației IPC l-au avut prețurile la electricitate și gaze naturale, preponderent pe fondul extinderii sferei de aplicabilitate a schemei de sprijin pentru plata facturilor la energie electrică începând

cu 1 ianuarie 2023. Astfel, a fost introdus un preț plafonat de 1,3 lei/kWh pentru clienții casnici cu un consum lunar de energie electrică de peste 255 kWh²¹ (până la sfârșitul anului 2022 aceștia plăteau prețul pieței). Ca atare, după un declin amplu al prețului mediu la electricitate în luna ianuarie (-15,8 la sută), în restul anului au fost înregistrate creșteri/scăderi lunare restrânse ca amplitudine, exclusiv ca urmare a migrației consumatorilor între tranșele de consum. Suprapuse unor efecte de bază favorabile, asociate ieșirii din baza de calcul a scumpirilor din 2022 pe ambele segmente, acestea au împins dinamica anuală a inflației pentru grupa de energie electrică și gaze naturale până la -8,1 la sută la finele anului (Grafic 1.22). În fundal, reechilibrarea piețelor europene de energie a creat premisele reducerii prețurilor sub plafoanele impuse prin lege.

Influențe dezinflaționiste de același sens, dar de o amplitudine mai modestă, au exercitat și prețurile combustibililor, anul 2023 fiind caracterizat de o relativă stabilitate a cotației Brent pe piețele internaționale, în jurul unor valori semnificativ inferioare față de cele

Grafic 1.22
Efecte de bază în cadrul grupei energie electrică și gaze naturale

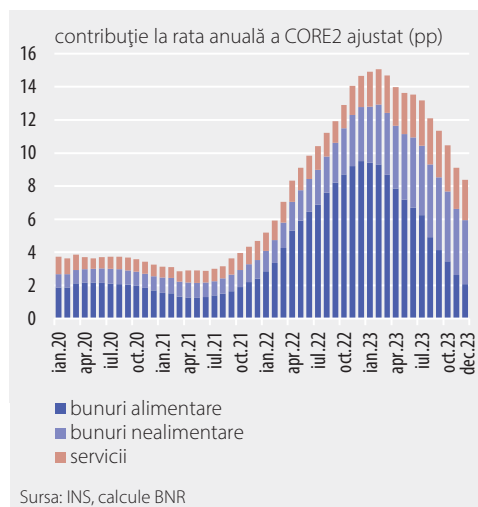

Grafic 1.23
Prețul combustibililor

consemnate în anul anterior (medie de 82,6 USD/baril în 2023, comparativ cu 99,8 USD/baril în 2022). Mișcări ascendente au apărut în a doua parte a anului, pe fondul anunțurilor privind extinderea reducerilor de producție din partea OPEC+, respectiv al declanșării conflictului militar din Orientul Mijlociu, însă efectul lor s-a dovedit tranzitoriu, influențe contrare venind din partea producției în creștere a SUA, dar și a cererii globale trenante. Pe plan intern, efectul inflaționist care a decurs din eliminarea măsurii de compensare cu 50 de bani a litrului de carburant în debutul anului a fost parțial contrabalansat de reducerea accizei la carburanți, intrată în vigoare la aceeași dată. Dinamica anuală a prețurilor de consum pentru combustibili a rămas astfel în teritoriul negativ în cea mai mare parte a anului 2023, revenind la o valoare pozitivă

²¹ Conform prevederilor legislației în vigoare, tarifele finale plătite de consumatorii casnici rămân plafonate până la sfârșitul lunii martie 2025.

Grafic 1.24
Principalele componente
ale inflației de bază CORE2 ajustat

abia în decembrie (2,4 la sută, cu 10 puncte procentuale sub valoarea înregistrată la finele anului precedent) (Grafic 1.23).

O corecție a avut loc și în cazul inflației de bază CORE2 ajustat, care a atins punctul de maxim al perioadei recente în luna februarie 2023 (15,1 la sută), ulterior coborând gradual, până la 8,4 la sută în decembrie 2023. Traectoria descendentă a fost determinată de reducerea amplă a dinamicii prețurilor alimentelor procesate, până la 5,3 la sută în decembrie 2023, comparativ cu

22,9 la sută în decembrie 2022. În schimb, prețurile bunurilor nealimentare și ale serviciilor de piață au urmat o traiectorie preponderent ascendentă pe ansamblul anului 2023, atingând în general niveluri de peste 10 la sută. Acestea au început să scadă lent abia în ultimul trimestru, variațiile lunare rămânând semnificativ superioare mediilor istorice, astfel încât valorile din decembrie 2023 s-au menținut în zona de două cifre (11,0 la sută și, respectiv, 10,2 la sută). Prețurile bunurilor nealimentare incluse în coșul CORE2 ajustat au fost afectate de costuri asociate importurilor mai scumpe – indicii valorii unitare a importurilor temperându-și dinamica abia către finalul anului – în condițiile în care aceste produse sunt, într-o măsură considerabilă, procurate de pe piețele externe. Un alt factor de presiune, care s-a reflectat mai ales asupra serviciilor de piață, a fost reprezentat de costurile cu forța de muncă (Caseta 2). La ritmul mai lent de scădere a inflației de bază CORE2 ajustat a contribuit și reziliența cererii de consum, care a cunoscut chiar o dinamizare spre finalul anului, pe fondul creșterii veniturilor reale ale populației și a interesului publicului pentru creditele de consum (Grafic 1.24).

Caseta 2. Relevanța costurilor cu forța de muncă pentru fenomenul inflaționist

Pe parcursul anului 2023, una dintre principalele surse ale presiunilor inflaționiste a fost reprezentată de dinamica salarială ridicată. În acest context, caseta de față urmărește identificarea componentelor coșului de consum din România a căror variație a prețurilor este cea mai sensibilă la modificarea costurilor cu forța de muncă și evaluarea măsurii în care acestea din urmă sunt responsabile pentru persistența la niveluri înalte a ratei agregate a inflației.

În linie cu Council of Economic Advisers (2023a), efectul costurilor cu forța de muncă asupra prețurilor de consum a fost evaluat pe baza unui model autoregresiv cu *lag* distribuit (ARDL), având următoarea formă generală (liniară):

$$p_{it} = f(p_{i,t-1}, p_{i,t-2}, \dots, p_{i,t-k}, CS_{j,t}, CS_{j,t-1}, CS_{j,t-2}, \dots, CS_{j,t-l}, prod_{j,t-1}),$$

unde p_{it} reprezintă rata inflației din perioada t a componentei i a coșului de consum conform structurii COICOP-IAPC, cs_{it} reprezintă câștigul salarial mediu din perioada t obținut în sectorul CAEN de producție j corespondent²², iar $prod_{j,t-1}$ denotă producția per salariat din sectorul j (variabilă exogenă care acoperă situația în care costurile salariale cresc strict ca urmare a creșterii productivității). Selecția numărului optim de *lag*-uri s-a realizat cu ajutorul criteriului informațional Akaike.

Sunt de interes pentru prezenta analiză coeficienții pe termen lung ai relației dintre rata inflației și câștigul salarial; acesta din urmă este privit ca element al costurilor suportate de producători, obținându-se astfel o estimare situată mai degrabă la limita inferioară a influenței salariilor asupra variației prețurilor (veniturile pot influența rata inflației și prin efectul lor asupra cererii de consum). Modelele econometrice sunt expuse riscului de a sub/supraaprecia uneori anumite efecte, în cazul unor eșantioane mai reduse, ele având însă avantajul că surprind relații între variabile pornind de la datele istorice și redau relațiile efective observate între variabilele de interes, cu un minimum de ipoteze și asumții auxiliare.

Evaluarea a folosit structura coșului de consum IAPC (structura COICOP), întrucât aceasta permite o descompunere mai fină, ceea ce facilitează corespondența cu sectoarele CAEN. S-a optat pentru utilizarea seriilor de timp la cel mai dezagregat nivel disponibil al coșului de consum, acestea având frecvență lunară și fiind disponibile începând cu ianuarie 2017 în majoritatea cazurilor²³. Au fost excluse din analiză componentele exogene (care nu intră în sfera de influență a politicii monetare), dar și serviciile de educație, sănătate și cele financiare (pentru care nivelul producției este mai greu de cuantificat²⁴). Totodată, au fost excluse și produsele alimentare procesate, întrucât, începând din august 2023, prețurile unora dintre acestea au fost sub incidența măsurilor guvernamentale de plafonare a marjelor comerciale. Astfel, au fost evaluate 142 de componente, care reprezintă circa 35 la sută din coșul IAPC²⁵ în 2023 și pot fi considerate o aproximare a inflației de bază aferente bunurilor nealimentare și serviciilor.

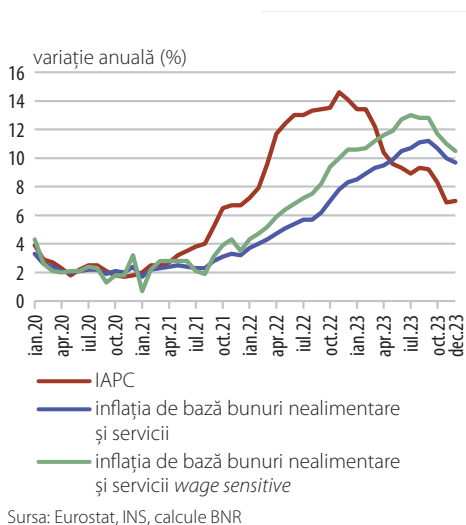
Rezultatele estimării indică faptul că pentru 64 dintre cele 142 de componente a fost obținut un coeficient de transmisie a modificării costurilor cu forța de muncă în prețurile de consum semnificativ din punct de vedere statistic. Au fost considerate *wage sensitive* componentele pentru care coeficienții obținuți s-au situat deasupra centilei 25 a distribuției, fiind eliminate așadar situațiile în care modificarea salariilor are o influență semnificativă statistic, dar redusă ca magnitudine. Astfel, au fost selectate 50 de componente *wage sensitive* care cumulează în 2023 circa 30 la sută din coșul corespunzător măsurii inflației de bază definite anterior, respectiv bunuri nealimentare și servicii. Coeficienții de transmisie obținuți sugerează că, în medie,

²² A fost utilizată corespondența COICOP-CAEN. În cazul în care la producția bunului de consum i contribuie mai multe sectoare j , a fost estimată câte o ecuație pentru fiecare sector.

²³ Surse: Eurostat pentru datele privind inflația, INS pentru salarii, Eurostat și INS pentru datele referitoare la producția sectorială și numărul de angajați. Seriile au fost ajustate sezonier.

²⁴ Tabelul input-output include aceste variabile, însă doar cu frecvență anuală; de asemenea, datele sunt publicate cu întârziere.

²⁵ Selecția este comparabilă cu cea realizată pe structura națională, unde segmentele nealimentare și servicii ale CORE2 ajustat reunesc circa 38 la sută din coșul IPC în 2023.

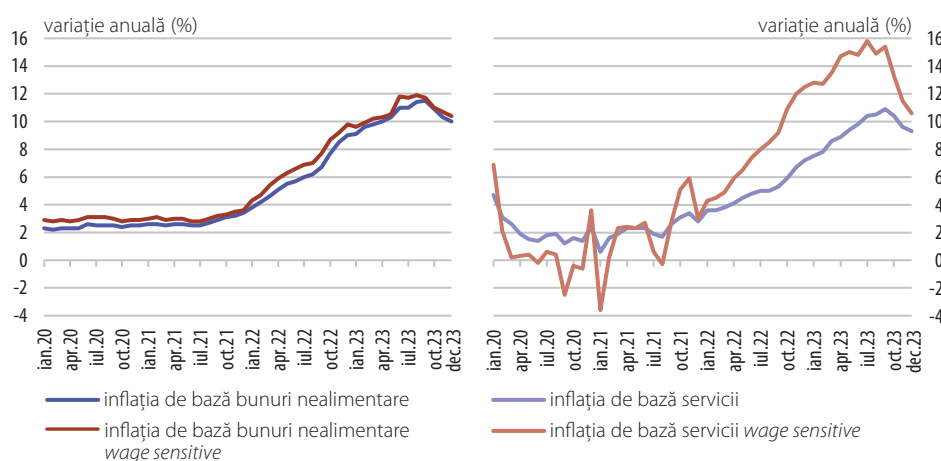

Grafic A
Inflația de bază *wage sensitive*

puțin mai mult de jumătate din avansul salariilor se transmite în rata inflației aferente acestor componente, ceea ce denotă o sensibilitate ridicată a prețurilor lor la modificări salariale.

Componentele selectate ca fiind *wage sensitive* includ, deopotrivă, bunuri nealimentare și servicii. În cazul primelor, cele mai importante categorii sunt articolele vestimentare, dar și unele articole textile pentru locuință, anumite electrocasnice, în special cele de mici dimensiuni, produsele de grădinărit, plante și flori, ziare, produse pentru animalele de companie, instrumente muzicale, jucării, bijuterii. În categoria serviciilor *wage sensitive*, cele mai importante sunt cele privind mentenanța și reparația echipamentelor personale de transport, serviciile de cazare, plata parcărilor și închirierea de autovehicule și spații de parcare, transportul pasagerilor în regim de taxi, serviciile

de alimentație în cantine, serviciile de transport aerian. Inflația de bază *wage sensitive* s-a menținut pe un trend ascendent în anul 2023, având o contribuție în creștere la rata anuală a inflației IAPC, în condițiile în care cea din urmă a început să se reducă (Grafic A). Aceasta exercită, deci, o influență relevantă la menținerea ratelor agregate ale inflației la un nivel ridicat. Privind separat pe cele două segmente, se observă că decalajul inflației de bază *wage sensitive* față de nivelul total al inflației de bază este mai amplu în cazul serviciilor de piață (Grafic B), ceea ce sugerează că salariile au un efect inflaționist mai puternic în cazul celor din urmă. De altfel, prețurile bunurilor nealimentare au fost grevate de o serie de alte presiuni relevante de-a lungul anului 2023, precum cele exercitate de costurile cu unele materii prime sau cele provenite pe filiera importurilor.

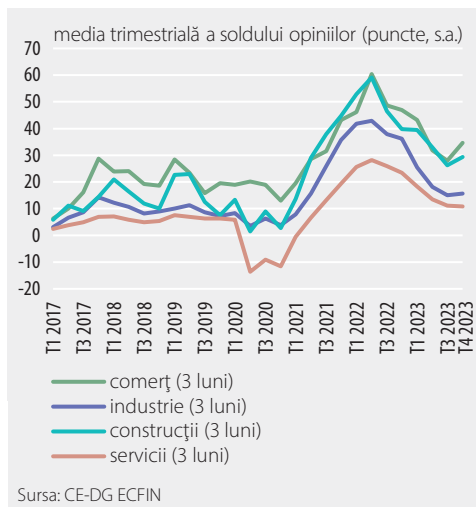
Grafic B
Inflația de bază *wage sensitive* – perspectivă dezagregată

Referințe

Council of Economic Advisers – „Wage sensitivity in non-housing service inflation”, The White House blog post, 2023a

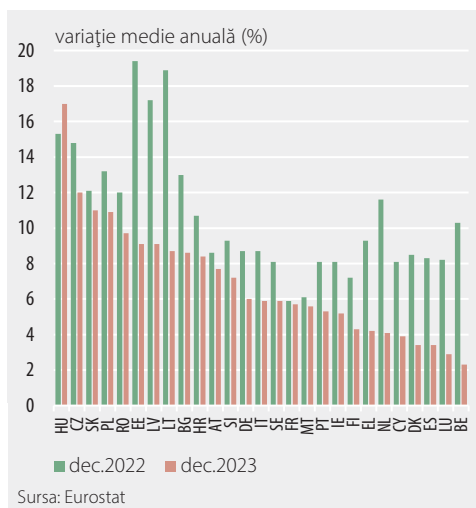
Council of Economic Advisers – „An update on non-housing services inflation: progress in wage-sensitive prices”, The White House blog post, 2023b

Grafic 1.25
Anticipații privind evoluția prețurilor

Anticipațiile inflaționiste ale operatorilor economici din comerț, industrie, construcții și servicii s-au ajustat descendent, în mare parte, pe parcursul anului 2023. Tendința s-a inversat însă în ultimul trimestru – în special în cazul comerțului – sub incidența inițiativelor de consolidare fiscală (majorări ale taxării indirecte în cazul combustibililor, tutunului, produselor alimentare care conțin zahăr și al activităților recreative, precum și creșteri de impozite directe), dar, într-o oarecare măsură, și ca urmare a revenirii cererii. Așteptările analiștilor bancari pe orizontul de un an s-au diminuat semnificativ, iar indicatorul aferent orizontului de doi ani se plasa, la finalul anului, în proximitatea limitei superioare a intervalului asociat țintei staționare (Grafic 1.25).

Grafic 1.26
IAPC mediu anual în UE

Din perspectiva inflației medii anuale, ecartul față de Uniunea Europeană s-a extins până la 3,3 puncte procentuale în luna decembrie 2023 (față de 2,8 puncte procentuale la finele anului precedent), în contextul unui profil mai degrabă lent al dezinflației în România, spre deosebire de evoluțiile din cele

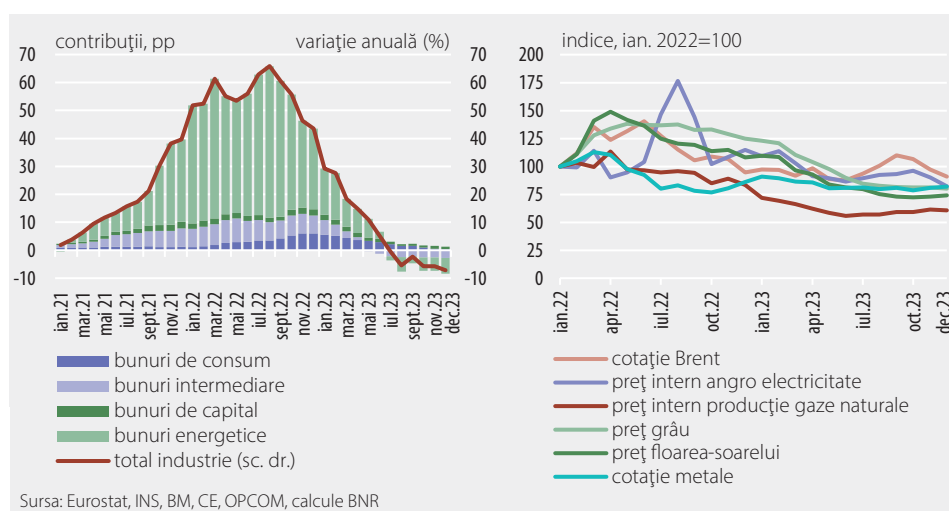
mai multe state europene. Astfel, România ocupa în decembrie 2023 poziția a cincea în clasamentul statelor membre cu un nivel înalt al inflației medii IAPC, comparativ cu locul al nouălea deținut cu un an în urmă (Grafic 1.26).

Prețuri de producție

Pe parcursul anul 2023, prețurile producției industriale pentru piața internă au înregistrat o decelerare abruptă a ratei anuale, coborând în teritoriul negativ începând cu a doua jumătate a anului; luna decembrie 2023 a consemnat minimul perioadei analizate (-7,1 la sută, față de 43,5 la sută în luna similară din 2022). Această evoluție are la bază mai ales procesul de detensionare a piețelor internaționale ale materiilor prime energetice, al cărui efect s-a regăsit și în prețurile celorlalte grupe de bunuri, în același sens acționând și contextul relativ benign care a caracterizat, în general, piețele altor categorii de materii prime (Grafic 1.27).

Determinantă pentru încetinirea dinamicii anuale a prețurilor de producție la nivel agregat a fost evoluția segmentului energetic, care a înregistrat comparativ cu ultima lună a anului 2022 o diminuare cu 102,1 puncte procentuale a variației anuale, până la

-14,7 la sută în luna decembrie 2023. În linie cu tendința externă, cotațiile spot pe piețele interne *en gros* ale energiei electrice și gazelor naturale au revenit începând cu trimestrul II 2023 la valori apropiate de cele anterioare debutului crizei energetice în vara anului 2021, fluctuațiile ulterioare fiind relativ restrânse. Traectoria este explicată de comprimarea consumului (atât din partea firmelor, cât și a gospodăriilor), de nivelul consistent al stocurilor de gaze naturale, respectiv de oferta abundentă de energie electrică (condițiile meteo au favorizat producția de energie regenerabilă, care beneficiază, de altfel, de investiții semnificative).

Grafic 1.27
Prețurile producției industriale
pentru piața internă
și factorii determinanți

Totodată, cotația Brent s-a plasat, în general, sub valorile din 2022, influența asupra prețurilor de producție fiind amplificată de aprecierea leului în raport cu dolarul SUA; evoluția prețului țițeiului pe parcursul primului semestru din 2023 a fost relativ stabilă, iar pusele de creștere din trimestrul III, asociat în principal unor limitări de ofertă din partea OPEC+, a fost depășit rapid, în contextul plusului de producție din partea unor state care nu fac parte din grupul respectiv, în timp ce conflictul din Orientul Mijlociu a fost caracterizat de un grad de contagiune limitat.

Decelerări de ritm anual au înregistrat și prețurile de producție ale bunurilor intermediare (-24,2 puncte procentuale, până la -6,7 la sută în decembrie 2023), în special pe fondul evoluțiilor din ramurile energofage (metalurgie, chimie), susținute de traiectoria favorabilă a cotațiilor materiilor prime energetice și ale metalelor, precum și de costurile mai reduse de transport. Diminuarea progresivă a prețurilor gazelor naturale a antrenat ieftinirea semnificativă a îngrășămintelor chimice, în timp ce prețurile multor categorii de materiale de construcții au coborât, odată cu reducerea presiunii din partea costurilor energetice și cu eliminarea treptată a întreruperilor în lanțurile de aprovizionare. Totodată, lipsa de vigoare din sectorul manufacturier la nivel internațional s-a reflectat în cotații mai reduse ale metalelor industriale (inclusiv produse minerale).

Și în ceea ce privește prețurile bunurilor de consum, rata anuală de creștere s-a diminuat pe tot parcursul anului 2023, ajungând în decembrie la 5,3 la sută (-16,3 puncte procentuale față de sfârșitul anului 2022). Principala contribuție a revenit grupei produselor de uz curent, dominată de industria alimentară, unde dinamica prețurilor

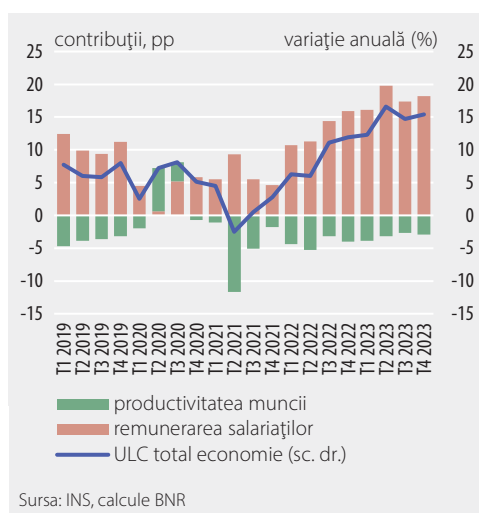
s-a restrâns continuu, în corelație cu detensionarea pieței energiei și cu contextul prielnic de pe piețele de materii prime agroalimentare (mai ales în cazul cerealelor și plantelor oleaginoase, ca urmare a recoltelor agricole satisfăcătoare la nivel local și global și a fluidității tranzitului de produse ucrainene pe Marea Neagră).

În schimb, dinamica anuală a prețurilor bunurilor de capital a înregistrat o ușoară creștere (de 1,9 puncte procentuale), pe fondul evoluțiilor din industria auto, posibil determinate de pregătirea lansării unor noi modele de către principalii producători.

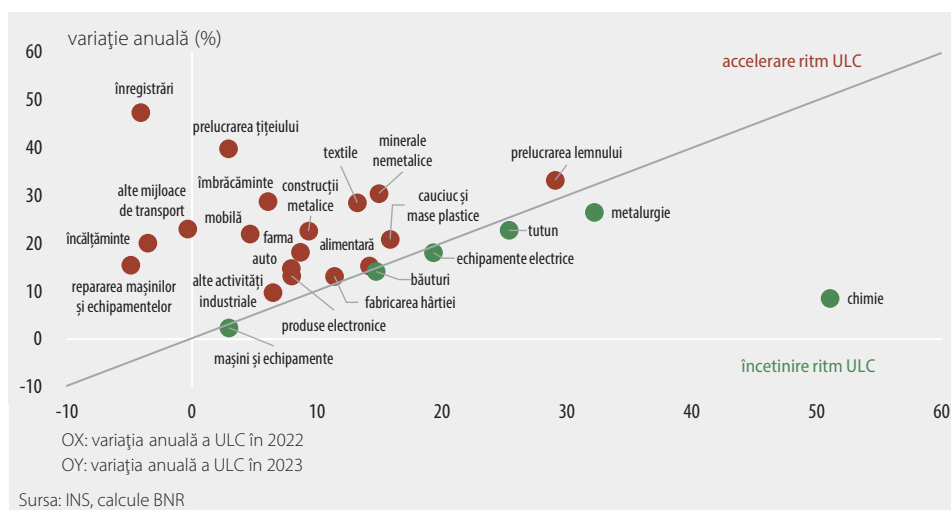
Costuri unitare cu forța de muncă

Dinamica anuală a costurilor unitare cu forța de muncă pe total economie a consemnat un salt până la aproape 15 la sută în 2023 (+5,8 puncte procentuale comparativ cu anul anterior). Remunerarea pe salariat a consemnat un avans sensibil în intervalul

analizat, până la 18,2 la sută (+4,9 puncte procentuale față de 2022) – pe lângă efectele întârziate asupra salariilor exercitate de creșterea alertă a ratei inflației în anul 2022, o influență importantă în sens ascendent a revenit politicii veniturilor implementate de autorități. Dinamica productivității muncii nu a reușit să compenseze această evoluție, diminuându-se în 2023 până la 3 la sută (-1 punct procentual față de anul precedent), astfel încât persistența decalajului considerabil dintre cei doi indicatori întreține presiunile inflaționiste pe această filieră (Grafic 1.28).

Grafic 1.28
Costurile unitare cu forța de muncă pe total economie

Grafic 1.29
Evoluția costurilor salariale unitare în industria prelucrătoare

În industrie, variația anuală a costurilor salariale unitare a accelerat pe ansamblul anului 2023, până la 19,6 la sută (+6,6 puncte procentuale comparativ cu 2022). Presiunile asupra costurilor de producție s-au diminuat treptat în decursul anului,

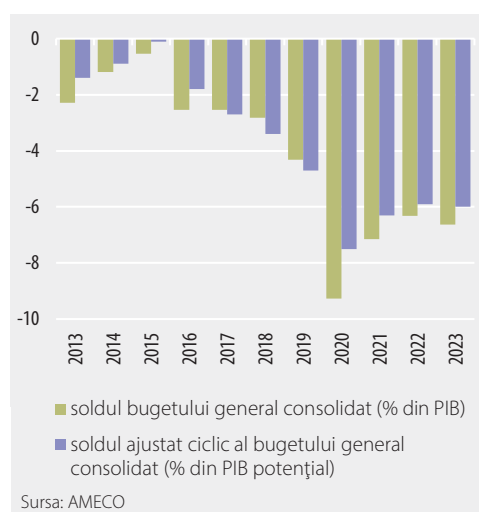
pe măsură ce piețele de materii prime s-au destins, însă activitatea industrială a trenat în absența tracțiunii economiei europene. În ceea ce privește forța de muncă, în pofida unor ritmuri salariale în amplificare, generate inclusiv de creșterea salariului minim brut (în ianuarie și octombrie-noiembrie 2023), disponibilizările au fost modeste în raport cu restrângerea producției. Dinamici anuale ample ale costurilor salariale unitare (de peste 20 la sută) s-au înregistrat în ramuri precum prelucrarea lemnului, industria ușoară și cea a mobilei, fabricarea altor mijloace de transport, minerale nemetalice și construcții metalice. În cazul industriei chimice a avut loc o temperare de ritm, până la 8,5 la sută (față de 50 la sută în anul 2022), pe fondul unor ajustări operate la nivelul forței de muncă, dar și al redresării ușoare a activității. Variații ceva mai restrânse ale costurilor salariale unitare (sub 15 la sută) au consemnat industria auto, fabricarea produselor electronice, cea a mașinilor și echipamentelor, industria alimentară și a băuturilor (Grafic 1.29).

2.3. Evoluții fiscal-bugetare

Deficitul bugetului general consolidat măsurat conform metodologiei SEC 2010 s-a majorat în 2023, nivelul consemnat, de 6,6 la sută din PIB (mai mare cu 0,3 puncte procentuale față de cel din 2022), deviind puternic de la obiectivul de 4,4 la sută din PIB prevăzut în Programul de convergență 2023-2026, stabilit în concordanță cu Recomandarea Consiliului din 2 iunie 2021 în vederea încetării situației de deficit excesiv²⁶. Deficitul măsurat conform metodologiei naționale (cash) s-a diminuat marginal, de la 5,8 la sută la 5,6 la sută din PIB, însă a înregistrat la rândul său o deviație de proporții de la ținta asumată (de asemenea de 4,4 la sută din PIB). Ecartul considerabil, de 1 punct procentual, între nivelurile consemnate ale deficitului conform SEC 2010 și, respectiv, conform metodologiei naționale, a avut două surse principale: pe de o parte, includerea în cheltuielile aferente execuției SEC 2010 a unor obligații de plată în cuantum de circa 0,5 la sută din PIB asociate unor sentințe judecătorești (acestea urmează să fie achitate eșalonat pe parcursul următorilor ani), iar pe de altă parte, reflectarea în execuția

SEC 2010 a unui volum considerabil de cheltuieli angajate în 2023 a căror plată a fost amânată pentru începutul anului 2024.

Derapajul fiscal-bugetar înregistrat nu a fost unul neașteptat, slăbiciuni serioase în construcția bugetară inițială fiind evidențiate de la bun început în Opinia Consiliului fiscal privind Legea bugetului de stat pe anul 2023, Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 și Strategia fiscal-bugetară pentru perioada 2023-2025²⁷. Evaluările Comisiei Europene indică, alături de

Grafic 1.30
Deficitul bugetului general consolidat

²⁶ https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/74dfb8cc-eb46-40f4-b773-c251293fd430_en

²⁷ https://www.consiliulfiscal.ro/Opinie%20CF%20Buget%202023%208%20dec_final.pdf

o înrăutățire a condițiilor ciclice²⁸, și o deteriorare marginală a componentei structurale a deficitului bugetar ca explicând majorarea deficitului bugetar consolidat din 2023 (Grafic 1.30). Ținând cont de majorarea substanțială a cheltuielilor cu dobânzile exprimate ca procent în PIB (cu 0,5 puncte procentuale), un efort de ajustare structurală de mici dimensiuni (0,4 puncte procentuale din PIB) devine aparent la nivelul deficitului structural primar, departe însă de nivelul pe care l-ar fi implicat un parcurs compatibil cu corectarea deficitului excesiv la finele anului 2024. Sursele de ajustare structurală din 2022, și anume evoluțiile de la nivelul anvelopei salariale și al cheltuielilor cu consumul intermediar, ambele cu dinamici inferioare la acel moment inflației măsurate prin deflatorul PIB, au încetat să acționeze în acest sens în 2023, în condițiile în care majorările acestor agregate de cheltuieli au fost echivalente (în cazul anvelopei salariale din sectorul public) ori chiar au depășit (în cazul consumului intermediar) dinamica încă extrem de alertă a PIB nominal (14,6 la sută). Trenarea procesului de consolidare fiscală s-ar putea reflecta și asupra dezechilibrului extern (mai multe detalii în Casetă 3).

La finele anului 2023, România a înregistrat al treilea cel mai ridicat deficit bugetar din Uniunea Europeană (după Italia, cu 7,4 la sută din PIB, și Ungaria, cu 6,7 la sută din PIB) și cel mai ridicat deficit bugetar primar²⁹ (4,6 la sută din PIB), la o distanță considerabilă (0,8 puncte procentuale) de următoarele două state clasate, respectiv Franța și Malta. Dimensiunea deviației de la traiectoria de ajustare a deficitului formulată în contextul procedurii de deficit excesiv a condus la abandonul oficial al obiectivului de a reduce deficitul sub valoarea de referință de 3 la sută din PIB la finele anului 2024, Strategia fiscal-bugetară 2024-2026 avansând un obiectiv revizuit privind nivelul deficitului bugetar conform SEC 2010 de 4,9 la sută din PIB pentru acest an. Potrivit proiecției bugetare oficiale pe termen mediu³⁰, deficitul excesiv ar urma să fie corectat la finele anului 2027. O eventuală validare a noului termen propus inclusiv din perspectiva actualizării parametrilor procedurii de ajustare a deficitului excesiv ar putea avea loc odată cu transmiterea de către Comisia Europeană a noii traiectorii de referință și, respectiv, odată cu formalizarea acesteia în planul bugetar-structural național pe termen mediu, în concordanță cu prevederile noului cadru privind guvernarea fiscal-bugetară europeană.

Volumul fondurilor europene care tranzitează bugetul general consolidat a crescut puternic în 2023, de la 2,5 la sută la 3,4 la sută din PIB, dat fiind că anul anterior a fost ultimul în care absorbția fondurilor aferente cadrului financiar multianual 2014-2020 putea fi realizată. Cu toate acestea, față de 2022, veniturile totale ale bugetului general consolidat exprimate ca procent în PIB au scăzut marginal (cu 0,1 puncte procentuale), în timp ce cheltuielile totale au înregistrat doar o ușoară creștere (cu 0,2 puncte procentuale). Excluzând fondurile europene nerambursabile, veniturile și cheltuielile bugetului general consolidat exprimate ca procent în PIB au scăzut cu 1 punct procentual, respectiv 0,7 puncte procentuale comparativ cu anul anterior. Evoluțiile

²⁸ Comisia Europeană estimează că dimensiunea deficitului de cerere a crescut de la 1,3 la sută în 2022 la 2 la sută în 2023, ceea ce implică o evoluție ascendentă a componentei ciclice a deficitului bugetar (de la 0,4 puncte procentuale în 2022 la 0,6 puncte procentuale în 2023).

²⁹ Deficitul primar exclude cheltuielile cu dobânzile.

³⁰ Conform *Raportului privind situația macroeconomică pe anul 2024 și proiecția acesteia pe anii 2025-2027*, pag. 18 (<https://mfinanze.gov.ro/static/10/Mfp/buget2024/proiectbuget2024/Raportbuget2024.pdf>)

de la nivelul veniturilor și cheltuielilor reflectă în bună măsură normalizarea prețurilor produselor energetice de pe parcursul anului 2023, care a condus atât la disiparea veniturilor extraordinare, cât și la reducerea subvențiilor aferente schemei de plafonare și compensare a prețurilor energiei electrice și gazelor naturale în vigoare până la finele lunii martie 2025.

Veniturile fiscale (inclusiv cele din contribuții sociale, dar excluzându-le pe cele aferente contribuțiilor sociale imputate³¹) exprimate ca procent în PIB au scăzut cu 0,8 puncte procentuale (de la 26,7 la sută în 2022 la 25,9 la sută în 2023). Reducerea veniturilor fiscale a avut drept sursă exclusivă diminuarea cu 0,9 puncte procentuale a încasărilor din impozite pe venit și avere (impozite directe). Evoluția acestui agregat de venituri este explicată în principal de disiparea veniturilor extraordinare aferente impozitului pe veniturile suplimentare obținute ca urmare a dereglementării prețurilor din sectorul gazelor naturale, în condițiile normalizării prețurilor acestora la nivel european pe parcursul anului anterior. Alți factori explicativi relevanți pentru evoluția încasărilor din impozite directe sunt încetinirea semnificativă a dinamicii bazei macroeconomice relevante pentru impozitul pe profit³² în raport cu cea a PIB nominal, precum și maniera de înregistrare a veniturilor din suprataxarea producătorilor de energie electrică: ulterior instituirii contribuției la Fondul de Tranziție Energetică, în luna septembrie 2022, veniturile aferente fac parte din categoria „impozite pe producție și importuri” (impozite indirecte) și nu din cea „impozite pe venit și avere” așa cum era cazul celor aferente suprataxei stabilite în baza Legii nr. 251/2022, aplicabilă până în septembrie 2022. În contrast, încasările din contribuții sociale exprimate ca procent în PIB au înregistrat un ușor avans (0,1 puncte procentuale), în condițiile în care dinamica fondului de salarii din economie³³ a depășit-o pe cea a PIB nominal. Agregatul „impozite pe producție și importuri” exprimat ca pondere în PIB a rămas nemodificat comparativ cu anul anterior, beneficiind de majorarea veniturilor aferente Fondului de tranziție energetică (a se vedea referința de mai sus la maniera de înregistrare) care a compensat reducerea, ca pondere în PIB, ce a avut loc la nivelul veniturilor din TVA. În fine, veniturile nefiscale (exclusiv transferurile curente și de capital primite de la UE), exprimate ca procent în PIB, au scăzut cu 0,3 puncte procentuale, o contribuție semnificativă revenind reducerii veniturilor din redevențe petroliere în contextul normalizării prețurilor produselor energetice.

Evoluția cheltuielilor bugetare exprimate ca procent în PIB (creștere de la 40 la sută la 40,2 la sută din PIB) este rezultanta unor influențe de sens contrar de la nivelul cheltuielilor curente și al celor de capital. Raportul cheltuieli curente/PIB a scăzut cu 0,6 puncte procentuale (ajustând pentru transferurile curente de la UE în 2022 și 2023, reducerea ar fi de 0,7 puncte procentuale), cu diminuări semnificative localizate la nivelul cheltuielilor cu subvențiile (-0,8 puncte procentuale, reflectând micșorarea

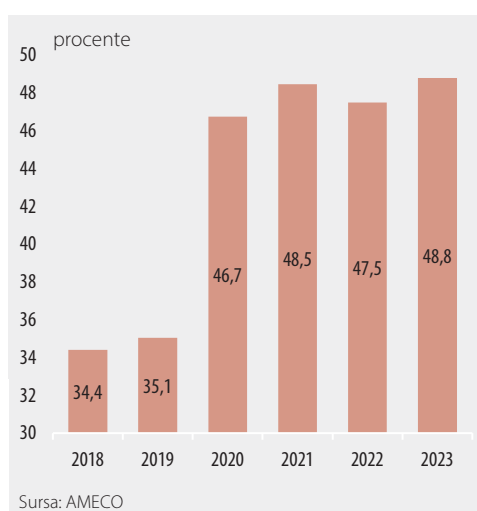
³¹ Veniturile din contribuții sociale conform SEC 2010 includ o componentă de „contribuții sociale imputate”, ce corespunde beneficiilor sociale asigurate direct de către angajatori din surse proprii, fără a fi creat un fond special în acest sens (pensiile militare constituie un exemplu); contribuțiile imputate sunt egale ca valoare cu contribuțiile sociale care ar fi necesare pentru a acoperi beneficiile sociale acordate *de facto*, dar nu reprezintă încasări efective.

³² Componenta excedent brut de exploatare și venit mixt a PIB a crescut cu doar 11,6 la sută în 2023, sub dinamica PIB nominal de 14,6 la sută. În contrast, în anul anterior dinamica acestei categorii era de 22,2 la sută, în condițiile în care PIB nominal creștea cu 17,9 la sută.

³³ Reprezentată de partea „salarii și indemnizații brute” a componentei „remunerarea salariaților” a PIB determinat conform metodei veniturilor.

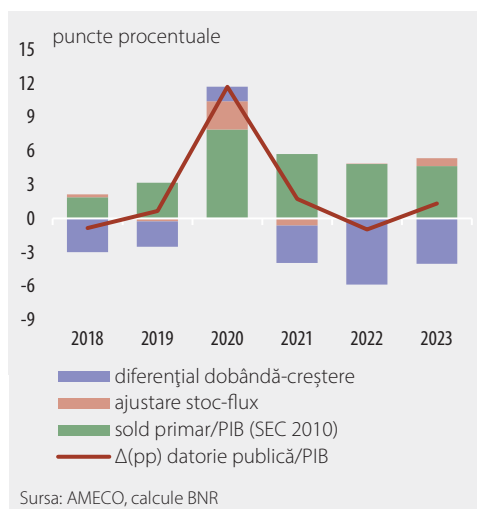
semnificativă a transferurilor aferente schemei de plafonare și compensare a prețurilor energiei în contextul normalizării graduale a prețurilor la energie electrică și gaze naturale pe parcursul anului trecut, precum și expirarea la finele anului 2022 a subvenționării prețurilor la combustibili) și la cel al transferurilor de asistență socială (-0,5 puncte procentuale). Reduceri de mai mică amploare au avut loc la nivelul altor transferuri curente (-0,2 puncte procentuale) și al transferurilor sociale în natură (-0,1 puncte procentuale). În sens contrar au evoluat cheltuielile cu dobânzile (+0,5 puncte procentuale, reflectând majorarea costurilor de finanțare și a nivelului datoriei publice) și cheltuielile de consum intermediar (+0,4 puncte procentuale), în timp ce cheltuielile de personal exprimate ca procent în PIB au rămas nemodificate în raport cu anul anterior. În contrast, raportul cheltuieli de capital/PIB a crescut cu 0,8 puncte procentuale, majorarea consemnată reflectând în totalitate creșterea transferurilor de capital nerambursabile de la UE. În structură, investițiile publice au crescut puternic (+0,9 puncte procentuale), în timp ce transferurile de capital s-au redus cu 0,1 puncte procentuale.

Datoria publică exprimată ca procent în PIB (Grafic 1.31) a crescut cu 1,3 puncte procentuale în 2023 (de la 47,5 la sută în 2022 la 48,8 la sută în 2023). La majorarea raportului datorie publică/PIB au contribuit deficitul primar foarte ridicat (4,6 la sută din

Grafic 1.31
Ponderea datoriei publice în PIB

PIB) și înregistrarea unei ajustări stoc-flux pozitive, creșterea stocului datoriei publice (cu 118 miliarde lei) fiind superioară cu 11,5 miliarde lei deficitului SEC 2010 înregistrat (Grafic 1.32). În sens contrar a acționat nivelul favorabil semnificativ al diferențialului rata dobânzii-creștere economică, deși aflat în diminuare comparativ cu anul anterior, ca urmare a încetinirii dinamicii PIB nominal și a avansului semnificativ al ratei implicite a dobânzii (calculată ca raport între cheltuielile cu dobânzile și stocul de datorie de la finele anului anterior).

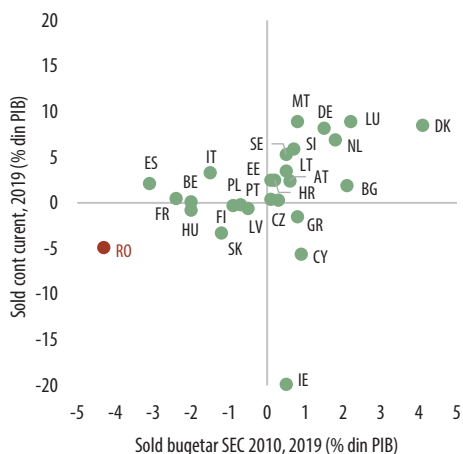
Grafic 1.31
Descompunerea variației ponderii datoriei publice în PIB

Ponderea în total a datoriei publice deținute de nerezidenți a crescut în 2023 cu 1,2 puncte procentuale (de la 49,62 la sută la 50,85 la sută), concomitent însă cu o reducere semnificativă a ponderii datoriei publice denumite în valută (-2 puncte procentuale, de la 53,8 la sută la 51,8 la sută), ceea ce indică faptul că acoperirea necesarului net de finanțare s-a realizat predominant prin emisiuni în lei pe piața internă, în contextul unui interes crescut din partea investitorilor străini. Emisiunile de obligațiuni denumite în euro pe piața externă

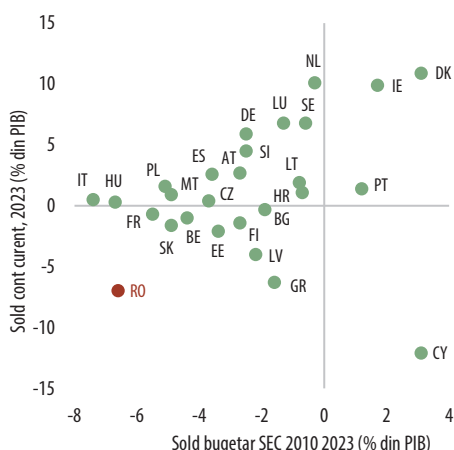
au totalizat 6,505 miliarde euro și au vizat o plajă largă de maturități pe termen mediu și lung, cuprinse între 3 ani (multiple suplimentări ale unei emisiuni cu scadența în septembrie 2026, însumând 0,95 miliarde euro) și 10 ani (emisiune scadentă în 2033, în sumă de 1,75 miliarde euro). Acestea au fost însoțite de emisiuni pe piața externă denominate în dolari, în sumă de 4,418 miliarde dolari (inclusiv preschimbări parțiale ale unor serii aflate în circulație), cu maturități de 5 ani (1,568 miliarde dolari), 10 ani (1,6 miliarde dolari) și 30 de ani (1,25 miliarde dolari). Emisiunilor de titluri de pe piața externă li s-au adăugat emisiuni denominate în euro pe piața internă care au însumat 1,067 miliarde euro, cu scadențe cuprinse între 1 an și 3 ani, precum și trageri de 0,9 miliarde euro din împrumuturile aferente Mecanismului de redresare și reziliență în contextul aprobării de către Comisia Europeană a celei de-a doua cereri de plată. Maturitatea reziduală medie a stocului de datorie publică a crescut în 2023 la 7,7 ani, de la nivelul de 7,3 ani înregistrat la finele anului anterior.

Grafic A

Soldul bugetar și cel al contului curent în statele UE, 2019

Sursa: Eurostat, prelucrări BNR

Sursa: prognoze AMECO, prelucrări BNR

Grafic B

Soldul bugetar și cel al contului curent în statele UE, 2023

Caseta 3. Evaluări privind impactul soldului bugetar asupra celui de cont curent

În plan economic, România se confruntă cu o serie de dezechilibre interne și externe ample. Evoluțiile fiscal-bugetare au condus la declanșarea de către Comisia Europeană la începutul anului 2020 a Procedurii de deficit excesiv (PDE), reclamând necesitatea demarării cu celeritate a unui proces de consolidare fiscală. Corecția deficitului bugetar a fost însă îngreunată de suprapunerea/sucesiunea mai multor șocuri adverse, precum pandemia COVID-19 sau exacerbarea ulterioară a tensiunilor geopolitice. Acestea s-au repercutat inclusiv asupra evoluției deficitului de cont curent, conducând la amplificarea semnificativă a acestuia.

Caseta de față își propune să evidențieze la nivel empiric o parte din implicațiile pe care dinamica soldului bugetar o are asupra celei a deficitului de cont curent. Concret, luând în considerare existența simultană a celor două dezechilibre, acest studiu urmărește să cuantifice măsura în care o deteriorare a deficitului bugetar contribuie la deschiderea celui de cont curent și, astfel, să testeze ipoteza „deficitelor gemene”. Nu este avută în vedere evaluarea punctuală a influenței pe care anumite decizii de politică fiscală le-au avut asupra deficitului de cont curent, ci mai degrabă este vizată o analiză generică, având în prim-plan corelația statistică dintre cele două variabile macroeconomice.

Considerente generale privind evoluția soldului bugetar și a celui de cont curent

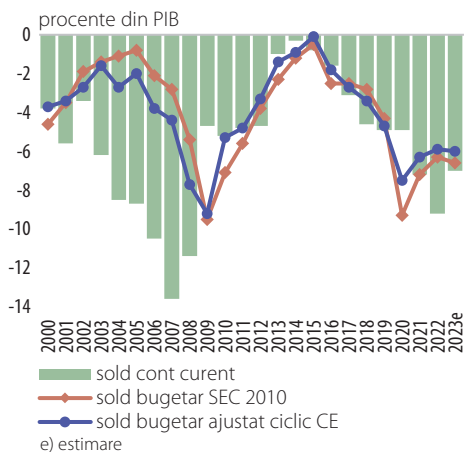
La nivelul UE, România se numără printre țările cu cel mai pronunțat deficit de cont curent, însoțit de un sold bugetar negativ de magnitudine ridicată. Dezechilibrele ample existau dinaintea declanșării crizei de sănătate publică și a celei

energetice (Grafic A), evenimente care au condus la deteriorări ale poziției fiscale și în alte state europene³⁴ (Grafic B).

În cazul României, deficitul de cont curent și cel bugetar (îndeosebi componenta ajustată ciclic a acestuia³⁵) au avut, în general, evoluții corelate (Grafic C). Pe întreaga perioadă analizată (2000-2023), cele două dezechilibre au evoluat într-o manieră corelată, fiind vizibilă o accentuare a legăturii dintre acestea în intervalul

2009-2020. Derularea PDE din perioada 2009-2013, implicând corecții ale deficitului bugetar, s-a adăugat efectelor crizei financiare, cu impact de asemenea în sensul ajustării soldului contului curent.

Începând cu anul 2016, deteriorarea succesivă a poziției fiscale a fost însoțită și de o adâncire rapidă a deficitului de cont curent. Aceasta a reflectat inclusiv pachetul consistent de stimulente fiscal-bugetare implementat de autorități între anii 2016 și 2017. În Caseta 5 din *Raportul anual 2019* al BNR sunt prezentate evidențe empirice privind impactul măsurilor fiscal-bugetare asupra evoluției balanței bunurilor, ca motor al deschiderii deficitului de cont curent. Analiza indică faptul că deficitul balanței bunurilor ar fi fost unul semnificativ mai redus în absența măsurilor de relaxare fiscală.

Sursa: Eurostat, AMECO, prelucrări BNR

Grafic C

Evoluția soldului bugetar și a celui al contului curent din România

Există însă și perioade de aparentă decuplare între dinamica deficitului bugetar și cea a deficitului de cont curent. Un exemplu în acest sens îl constituie perioada 2021-2022, când procesul de consolidare fiscală a fost însoțit de noi amplificări ale dezechilibrului extern. Această evoluție este însă asociată unor factori conjuncturali independenți de conduita politicii fiscale, precum sincope persistente în lanțurile globale de valoare adăugată sau criza energetică. Prezența unor astfel de episoade sporadice nu este însă de natură să invalideze existența istorică a unei legături directe între deficitul bugetar și cel de cont curent. Ulterior, pe parcursul anului 2023, ajustarea dezechilibrului extern s-a suprapus unei amplificări a deficitului bugetar care reflectă inclusiv cheltuieli temporare ridicate ca urmare a unor sentințe judecătorești favorabile revendicărilor de drepturi salariale istorice în sectorul public.

Evidențe empirice mixte privind legătura dintre soldul bugetar și cel al contului curent

În literatura de specialitate, fenomenul „deficitelor gemene” este analizat pornind de la un model macroeconomic, care surprinde în mod stilizat, dar realist, interacțiunea dintre principalele variabile macroeconomice. Acesta evidențiază mecanismele prin care o majorare a deficitului bugetar influențează dezechilibrul de cont curent.

³⁴ În vederea atenuării impactului advers al acestor șocuri, autoritățile au introdus pachete ample de sprijin economic (de exemplu, indemnizații pentru șomaj tehnic, tichete acordate categoriilor sociale vulnerabile, schema de plafonare și compensare a prețurilor bunurilor energetice etc.).

³⁵ Ajustarea soldului bugetului general consolidat cu influența factorilor ciclici încearcă să determine mărimea soldului bugetar care ar fi prevalat în situația în care economia ar fi fost la nivelul său potențial.

De exemplu, o politică de reducere a impozitării (la modul general) majorează venitul disponibil al populației, crește consumul, inclusiv pe cel din import și, pe această cale, amplifică deficitul de cont curent (în acest caz, s-ar valida ipoteza „deficitelor gemene”). Totuși, aceeași politică de relaxare fiscală ar putea, în egală măsură, să nu producă modificări în consumul populației, în condițiile în care impozitele reduse din prezent, care coexistă cu un deficit bugetar mai ridicat, creează așteptări privind majorări viitoare ale acestora, ceea ce sporește volumul economisirilor din perioada curentă. Astfel, relaxarea fiscală nu ar avea niciun efect asupra deficitului de cont curent (fenomen cunoscut în literatură sub numele de echivalență Ricardiană și care invalidează, în anumite condiții, ipoteza „deficitelor gemene”).

Deși nu există un consens clar în ceea ce privește legătura cauzală dintre cei doi indicatori, majoritatea studiilor empirice indică o transmisie incompletă a variațiilor soldului bugetar în cele ale contului curent, validând ipoteza „deficitelor gemene”. Abbas *et al.* (2011) au evaluat, în cadrul unor regresii cu date panel pe mai multe economii non-exportatoare de petrol, că o creștere (îmbunătățire) a soldului bugetar (ajustat ciclic) cu 1 punct procentual din PIB conduce la creșterea (îmbunătățirea) soldului contului curent cu 0,3-0,4 puncte procentuale din PIB. Valori similare pentru acest coeficient de sensibilitate au fost obținute și de Forte și Magazzino (2013) în cazul statelor europene, autorii indicând un interval de 0,3-0,5, dar și de Furceri și Zdzienicka (2018), ale căror estimări panel pentru un număr ridicat de economii în curs de dezvoltare indică o valoare de 0,25, aceștia din urmă având în vedere doar componenta structurală (ajustată ciclic) a deficitului bugetar. În cazul în care sunt cuantificate efectele provenind din partea unor șocuri care privesc conduita discreționară a politicii fiscale approximate prin impactul măsurilor de consolidare fiscală, după cum propun Bluedorn și Leigh (2011), sau interpretate ca erori de prognoză, cum procedează Furceri și Zdzienicka (2018), valorile acestor coeficienți sunt mai ridicate, situându-se în intervalul 0,6-0,8.

Bussière *et al.* (2004) identifică un efect pe termen scurt relativ restrâns al îmbunătățirii cu 1 punct procentual a soldului bugetar asupra celui de cont curent, evaluat la circa 0,1 puncte procentuale, iar pe termen lung impactul estimat este de circa 0,2-0,4 puncte procentuale, în cazul unui eșantion format din 21 de țări membre ale OCDE pentru perioada 1960-2003. Aceste rezultate sunt confirmate și de Copaciu și Răcaru (2006) – în cazul unui grup format din țări membre ale OCDE și economii din Europa Centrală și de Est (inclusiv România). Nickel și Vansteenkiste (2008) consideră că relația dintre soldul contului curent și cel bugetar devine nesemnificativă în cazul țărilor cu o pondere ridicată a datoriei publice în PIB (peste 90 la sută), în contextul în care gospodăriile devin Ricardiene, sporind economisirea din prezent în anticiparea unor creșteri viitoare de taxe și impozite. Există însă și autori care au evidențiat existența unei cauzalități bidirecționale între cele două dezechilibre (Bolukbas *et al.*, 2018), o astfel de concluzie nefăcând însă obiectul analizei de față. Rezultatele variate din literatura de specialitate ar putea fi explicate inclusiv de existența unor factori de influență a transmisiei șocurilor fiscale în soldul contului curent (de exemplu, poziționarea economiei în cadrul ciclului de afaceri, regimul cursului de schimb sau nivelul datoriei publice).

Evaluări cantitative

Pentru cuantificarea impactului soldului bugetar asupra celui al contului curent a fost utilizat un set de date panel, cu frecvență anuală. Intervalul analizat este 2000-2022, asigurându-se astfel un număr suficient de mare de observații. Estimările au fost realizate pentru un eșantion de nouă țări din Europa Centrală și de Sud-Est: România, Cehia, Polonia, Ungaria, Estonia, Lituania, Letonia, Slovacia și Slovenia. În linie cu evaluările realizate de Abbas *et al.* (2011) și de Furceri și Zdzienicka (2018) a fost investigat efectul provenind din partea soldului bugetar (ajustat ciclic), pentru a reflecta cu mai mare acuratețe conduita discreționară a politicii fiscale. Alegerea acestui indicator în locul variabilei *headline* reflectă necesitatea abordării problemei de endogenitate (întrucât șocurile provenind din partea cererii agregate sunt de așteptat să fie corelate cu soldul bugetar total).

Ecuția estimată are următoarea formă:

$$CA_{it} = \beta * Sold\ bugetar\ aj.\ cyclic_{it} + variabile\ de\ control_{it} + \theta_t + \delta_i + \varepsilon_{it}$$

unde:

CA_{it} – soldul contului curent (pondere în PIB) al unei țări i în anul t ;

$Sold\ bugetar\ aj.\ cyclic_{it}$ – soldul bugetar ajustat ciclic (pondere în PIB) al unei țări i în anul t ; după caz, această variabilă este inclusă în unele specificații și cu un decalaj (engl. *lag*, de exemplu, valoarea din anul precedent, $t-1$);

$variabile\ de\ control_{it}$ – în funcție de specificație, sunt folosite alternativ următoarele variabile: (i) dinamica PIB real; (ii) variația costurilor unitare cu forța de muncă (ULC); (iii) gradul de deschidere a economiei (ponderea importurilor și exporturilor de bunuri în PIB); (iv) dinamica cursului de schimb real efectiv (REER, construit pe baza ULC); (v) formarea brută de capital fix din sectorul privat (pondere în PIB);

θ_t, δ_i – efecte fixe de timp și de țară;

ε_{it} – termen rezidual.

Evidențele empirice pentru țările incluse în analiză indică, în medie, un impact contemporan al îmbunătățirii soldului bugetar ajustat ciclic cu 1 punct procentual din PIB asupra celui de cont curent plasat în intervalul 0,2-0,3 puncte procentuale, în funcție de specificația aleasă. Efectul ajunge la valori de circa 0,4-0,5 puncte procentuale pe termen mediu în decurs de doi ani, valoare obținută prin însumarea coeficienților aferenți soldului bugetar ajustat ciclic din perioada t și, respectiv, celui din perioada anterioară, $t-1$ – specificațiile (4) și (5) din Tabelul A³⁶. Rezultatele sunt semnificative din punct de vedere statistic în toate specificațiile modelului.

³⁶ Pentru specificația aferentă coloanei 5 din Tabelul A s-a eliminat perioada 2021-2022, corespunzătoare șocului inflaționist resimțit la nivel global, care a dus la aprecierea semnificativă a cursului de schimb real efectiv.

Variabilele explicative/ Variabila dependentă: Sold cont curent	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Sold bugetar ajustat ciclic	0,32*** [3,62]	0,34*** [4,78]	0,33*** [4,44]	0,26*** [3,07]	0,23** [2,32]
Sold bugetar ajustat ciclic (t-1)				0,16* [1,86]	0,26*** [3,55]
Δ PIB real	-0,36*** [-3,35]		-0,10 [-3,12]		
Δ ULC	-0,15*** [-3,35]	-0,10*** [-3,12]			
Grad deschidere a economiei		-0,04* [-2,04]	-0,04* [-1,89]	-0,04* [-2,00]	-0,06** [-2,71]
Δ REER			-0,10*** [-2,95]	-0,10*** [-2,95]	-0,12*** [-3,89]
FBCF – sector privat		-0,77*** [-8,71]	-0,74*** [-7,99]	-0,74*** [-7,62]	-0,77*** [-8,48]
R^2	0,73	0,81	0,81	0,81	0,83

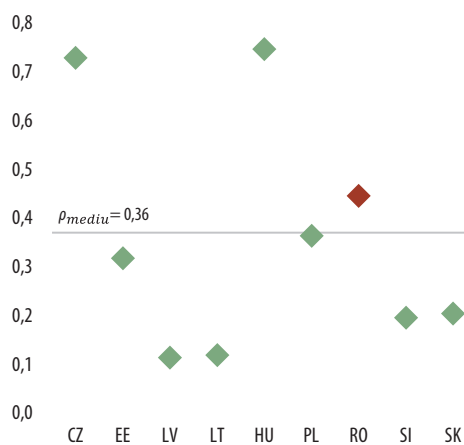
*) $p < 0,10$; **) $p < 0,05$; ***) $p < 0,01$

Notă: Δ reprezintă dinamica anuală a unei anumite variabile. În paranteză sunt redată statisticile t.

Sursa: evaluări BNR în baza datelor AMECO și Eurostat

Tabel A
Rezultatele estimărilor privind
impactul soldului bugetar asupra
celui al contului curent

Impactul descris anterior reflectă o valoare medie, condiționată de caracteristicile economiilor incluse în analiză. Incorporarea efectelor fixe de țară are rolul de a atenua particularitățile balanței contului curent în cazul fiecărei țări. Totuși, se pune problema dacă în cazul României este justificabilă o magnitudine diferită a sensibilității contului curent la variații ale soldului bugetar.

Sursa: AMECO, calcule BNR

Grafic D
Coeficienți de corelație între
soldul bugetar ajustat ciclic
și soldul contului curent
în perioada 2000-2022

În Graficul D sunt prezentați coeficienții de corelație dintre soldul bugetar ajustat ciclic și soldul contului curent pentru fiecare dintre țările incluse în analiză. Pentru comparabilitate cu evidențele empirice anterioare, a fost aleasă perioada 2000-2022. Pentru România, acest coeficient se plasează la o valoare marginal mai mare față de media coeficienților de corelație ai economiilor alese spre analiză (0,45 versus 0,36). În aceste condiții, nu este exclus ca efectele evaluate anterior (0,2-0,3 impact contemporan și 0,4-0,5 în decurs de doi ani) să fie ușor mai ridicate în cazul economiei românești.

Concluzionând, modelele estimate confirmă relația directă dintre cele două variabile. Astfel, creșterea deficitului bugetar este de așteptat să contribuie la o deteriorare a celui de cont curent. Similar rezultatelor din literatura de specialitate, și în cadrul acestei case s-a evidențiat că transmisia șocurilor fiscale pe termen mediu este subunitară, pe un orizont de doi ani, aproape jumătate din deschiderea deficitului bugetar în termeni structurali reflectându-se în accentuarea dezechilibrului extern.

Referințe

- Ali Abbas, S. M., Bouhga-Hagbe, J., Fatás, A., Mauro, P. & Velloso, R. C. – „Fiscal policy and the current account”, *Economic Review*, vol. 59(4), 2011, pp. 603-629
- Bluedorn, J. & Leigh, D. – „Revisiting the twin deficits hypothesis: the effect of fiscal consolidation on the current account”, *IMF Economic Review*, vol. 59(4), 2011, pp. 582-602
- Bolukbas, M., Topal, M. & Hotunluoglu, H. – „Testing twin deficits hypothesis for EU-27 and Turkey: a panel Granger causality approach under cross-sectional dependence”, *Romanian Journal for Economic Forecasting*, vol. 0(4), 2018, pp. 101-119
- Bussière, M., Fratzscher, M. & Muller, G. – „Current account dynamics in OECD and EU acceding countries – an intertemporal approach”, *Working Paper Series* no. 311, European Central Bank, 2004
- Copaciu, M. & Răcaru, I. – „Echilibrul extern al României – abordări calitative și cantitative”, *Caiet de studii* nr. 18, Banca Națională a României, 2006
- Forte, F. & Magazzino, C. – „Twin deficits in the European countries”, *International Advances in Economic Research*, vol. 19(3), 2013, pp. 289-310, DOI: 10.1007/s11294-013-9406-3
- Furceri, D. & Zdzienicka, A. – „Twin deficits in developing economies”, *Working Paper* 18/170, International Monetary Fund, 2018
- Nickel, C. & Vansteenkiste, I. – Fiscal policies, the current account and Ricardian equivalence, *Working Paper Series* no. 935, European Central Bank, 2008
- Banca Națională a României – *Raport anual* 2019, Caseta 5. Impactul măsurilor fiscal-bugetare asupra evoluției balanței bunurilor, 2020

Capitolul 2

Banca Națională a României în cadrul
Sistemului European al Băncilor Centrale,
organismelor și forurilor constituite
la nivelul UE

Calitatea României de stat membru al Uniunii Europene implică, printre altele, participarea instituțiilor și autorităților naționale, printre care și Banca Națională a României, la reuniunile organismelor și forurilor constituite la nivelul Uniunii în funcție de specificul activității acestora. Astfel, Banca Națională a României este membră a Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC), alături de Banca Centrală Europeană și de băncile centrale naționale din celelalte state membre ale UE. Organizarea, obiectivele și misiunile SEBC sunt prevăzute atât în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, cât și în Protocolul privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene, anexat la acest Tratat.

Obiectivul principal al SEBC este menținerea stabilității prețurilor, în conformitate cu art. 127 alin. (1) și cu art. 282 alin. (2) din Tratat. Fără a aduce atingere obiectivului privind stabilitatea prețurilor, SEBC sprijină politicile economice generale din Uniune, cu scopul de a contribui la realizarea obiectivelor acesteia.

Activitatea Băncii Naționale a României se desfășoară într-un cadru bine definit de legislația Uniunii Europene, care pune accentul pe respectarea independenței băncilor centrale naționale, acest concept incluzând patru tipuri de independență, respectiv funcțională, instituțională, personală și financiară. Principiul independenței băncilor centrale este prevăzut la art. 130 din Tratat după cum urmează: „În exercitarea competențelor și în îndeplinirea misiunilor și îndatoririlor care le-au fost conferite prin tratate și prin Statutul SEBC și al BCE, Banca Centrală Europeană, băncile centrale naționale sau membrii organelor lor de decizie nu pot solicita și nici accepta instrucțiuni din partea instituțiilor, organelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii, a guvernelor statelor membre sau a oricărui alt organism. Instituțiile, organele, oficiile și agențiile Uniunii, precum și guvernele statelor membre se angajează să respecte acest principiu și să nu încerce să influențeze membrii organelor de decizie ale Băncii Centrale Europene sau ale băncilor centrale naționale în îndeplinirea misiunii lor”.

Fiecare stat membru trebuie să asigure, conform art. 131 din Tratat, compatibilitatea legislației sale interne, inclusiv a Statutului băncii sale centrale, cu tratatele și cu Statutul SEBC și al Băncii Centrale Europene.

1. Participarea BNR la structurile europene

BNR participă prin reprezentanții săi la o serie de structuri și substructuri de lucru ale organismelor europene, prezentate în continuare. Pe parcursul anului 2023 s-a remarcat o creștere a ponderii reuniunilor în format fizic ale formațiunilor de lucru comparativ cu anul 2022, menținându-se totuși preferința pentru formatul la distanță, acestea din urmă fiind în continuare majoritare.

1.1. Participarea la reuniunile Consiliului General al BCE

Guvernatorul BNR participă la reuniunile trimestriale ale Consiliului General al BCE. Acest for de analiză și decizie a avut pe agendă în anul 2023 teme privind: (i) monitorizările periodice referitoare la situația macroeconomică, principalele evoluții monetare, financiare și fiscale din zona euro și non-euro, (ii) aspecte legate de evoluția exporturilor UE postpandemie, cât și ulterior declanșării războiului din Ucraina și a crizei energetice, (iii) respectarea de către băncile centrale membre ale SEBC a interdicțiilor de finanțare monetară și de acces privilegiat prevăzute la art. 123 și art. 124 din Tratat, (iv) elementele-cheie ale testului de stres climatic al Eurosistemului, realizat în anul 2022, (v) implicațiile asupra stabilității financiare și a economiei, generate de lipsa asigurărilor împotriva catastrofelor naturale și (vi) impactul schimbărilor climatice și al tranziției ecologice asupra mandatului BCE.

1.2. Participarea BNR la structurile și substructurile SEBC în componență extinsă

În ceea ce privește mecanismul de formulare a deciziilor la nivel operațional, reprezentanții BNR participă la reuniunile în componență extinsă ale comitetelor SEBC, contribuind la elaborarea și implementarea deciziilor Consiliului General și ale Consiliului Guvernatorilor BCE. Aceste structuri, împreună cu substructurile aferente din cadrul SEBC, asigură un cadru de discuție pentru mecanismul de elaborare a deciziilor și de analiză a evoluțiilor din domeniile lor de competență. Consiliul de administrație al BNR acordă o importanță deosebită reprezentării instituției în structurile și substructurile SEBC, monitorizând atent toate aspectele care decurg din această activitate.

1.3. Participarea BNR la Comitetul European pentru Risc Sistemic

BNR este reprezentată la reuniunile trimestriale ale Consiliului General al Comitetului European pentru Risc Sistemic (CERS) de către guvernatorul BNR, în calitate de membru cu drept de vot, și un viceguvernator, în calitate de membru fără drept de vot.

În cursul anului 2023 activitatea CERS a urmărit în continuare identificarea, monitorizarea și evaluarea riscurilor la adresa stabilității financiare, în special în ceea ce privește: (i) intermedierea financiară non-bancară; (ii) domeniul criptoactivelor și al finanțelor descentralizate; (iii) monitorizarea riscurilor climatice; (iv) vulnerabilitățile din sectorul imobiliar; (v) fondurile de investiții; (vi) creșterea ratelor dobânzii; (vii) exercițiul Autorității Bancare Europene de testare la stres aferent anului 2023. Pe parcursul anului trecut, CERS a emis o singură recomandare, în legătură cu notificarea primită de la autoritățile portugheze privind intenția acestora de a stabili o rată a amortizorului pentru risc sistemic sectorial în conformitate cu art. 133 al Directivei 2013/36/UE.

La nivel tehnic, reprezentanții ai BNR participă la reuniunile structurilor de lucru, inclusiv la Comitetul Consultativ Tehnic.

1.4. Participarea BNR la structuri și substructuri de lucru ale Autorității Bancare Europene

BNR, în calitate de autoritate de reglementare și supraveghere a sectorului bancar din România, este membră a Autorității Bancare Europene (ABE), autoritate independentă a UE care are ca obiectiv asigurarea unui nivel eficient și consecvent de reglementare și de supraveghere prudențială în întregul sector bancar din UE. BNR participă la procesul decizional al autorității și în cadrul formațiunilor de lucru constituite la nivelul acesteia, precum: Consiliul supraveghetorilor, Comitetul de rezoluție, comitete permanente și substructuri ale acestora³⁷, colegiile de supraveghere și de rezoluție.

1.5. Participarea BNR la structuri ale Consiliului UE și ale CE

Reuniunile formațiunilor de lucru de la nivelul Consiliului UE și al CE s-au organizat atât prin mijloace de comunicare la distanță, cât și în format fizic, ponderea celor din urmă fiind ușor dominantă. Dintre cele mai importante astfel de întâlniri ale formațiunilor de lucru la care au participat reprezentanți ai BNR, la diferite niveluri ierarhice, menționăm:

- ședințele Comitetului Economic și Financiar, reprezentarea fiind la nivel de viceguvernator;
- reuniunile diverselor formațiuni de lucru³⁸ la nivelul Consiliului UE și al CE, care abordează tematici aflate în strânsă legătură cu domeniile de competență ale băncii centrale, la care s-a participat împreună cu reprezentanți ai MF și/sau ai altor instituții.

De asemenea, pe parcursul anului 2023, BNR a sprijinit MF pentru pregătirea participării ministrului finanțelor la reuniunile Consiliului UE (ECOFIN)³⁹, respectiv Ministerul Afacerilor Externe, pentru pregătirea participării reprezentantului României la Consiliul European, prin furnizarea unor elemente de poziție sau de context⁴⁰ care să susțină formularea poziției României în cadrul acestor foruri europene.

³⁷ Comitetul permanent pentru reglementări și politici, Comitetul permanent pentru contabilitate, raportări și audit, Comitetul permanent pentru serviciile de plată, Comitetul permanent pentru combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, Comitetul permanent pentru supraveghere, riscuri și inovare, Subgrupul privind supravegherea continuă, Subgrupul privind securitizările și obligațiunile garantate, Subgrupul guvernantă și remunerare, Subgrupul pentru lichiditate, Subgrupul pentru pregătirea planificării rezoluției, Subgrupul pentru implementarea rezoluției, Subgrupul pentru testarea la stres, Grupul de lucru privind aspectele operaționale ale procesului de evaluare în scopul rezoluției, Grupul de lucru special pentru studiul de impact, Grupul de lucru special privind supravegherea riscului în domeniul tehnologiei informației.

³⁸ Comitetul pentru Servicii Financiare, Grupul de lucru privind serviciile financiare și Uniunea Bancară, Comitetul privind statisticile monetare, financiare și ale bilanței de plăți, Grupul de experți privind activitatea bancară, de plăți și asigurări, Grupul de experți privind prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, Grupul de experți privind serviciile financiare de retail, Grupul de lucru ad-hoc privind consolidarea Uniunii Bancare, Grupul de experți în domeniul falsificărilor monedei euro etc.

³⁹ În cadrul celor două reuniuni ale *ECOFIN informal*, organizate de statele membre care au asigurat președinția rotativă a Consiliului UE pe parcursul anului 2023, BNR a fost reprezentată la nivel de viceguvernator și director.

⁴⁰ De exemplu, pe teme precum pachetele legislative privind moneda euro digital și consolidarea cadrului de gestionare a crizelor bancare și de garantare a depozitelor.

1.6. Participarea BNR la procesul de transpunere, implementare și notificare a legislației Uniunii Europene

a) Preluarea și aplicarea regulamentelor UE

Regulamentele UE sunt acte juridice obligatorii care se aplică direct în fiecare stat membru, fără a fi necesară transpunerea în legislația națională. BNR, în calitate de instituție cu atribuții de reglementare și supraveghere, urmărește cu regularitate baza de date a Comisiei Europene (Eur-lex), în vederea identificării regulamentelor UE aplicabile domeniului său de activitate. Lista acestora se transmite către Ministerul Afacerilor Externe și se postează pe websiteul BNR, pentru informarea corespunzătoare a instituțiilor aflate în aria de reglementare/supraveghere a băncii centrale.

b) Informarea CE în legătură cu transpunerea legislației UE

În cursul anului 2023, BNR s-a implicat, alături de alte instituții cu responsabilități în domeniu, în procesul de transpunere a următoarelor directive:

- Directiva (UE) 2021/2101 de modificare a Directivei 2013/34/UE în ceea ce privește prezentarea, de către anumite întreprinderi și sucursale, de informații privind impozitul pe profit;
- Directiva (UE) 2022/2464 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 537/2014, a Directivei 2004/109/CE, a Directivei 2006/43/CE și a Directivei 2013/34/UE în ceea ce privește raportarea privind durabilitatea de către întreprinderi;
- Directiva (UE) 2022/2556 de modificare a Directivelor 2009/65/CE, 2009/138/CE, 2011/61/UE, 2013/36/UE, 2014/59/UE, 2014/65/UE, (UE) 2015/2366 și (UE) 2016/2341 privind reziliența operațională digitală pentru sectorul financiar;
- Directiva (UE) 2021/2167 privind administratorii de credite și cumpărătorii de credite și de modificare a Directivelor 2008/48/CE și 2014/17/UE.

De asemenea, în perioada de referință, BNR a transmis Ministerului Afacerilor Externe, pentru notificarea CE, legislația de transpunere și tabelele de concordanță corespunzătoare prevederilor directivelor care intră și în aria de responsabilitate a BNR.

1.7. Participarea BNR la platforma comună de lucru cu autoritățile statului pe probleme de afaceri europene

În conformitate cu atribuțiile sale statutare legate de rolul consultativ *ex ante* în relația instituțională cu autoritățile statului român, BNR este reprezentată la reuniunile Comitetului de coordonare a sistemului național de gestionare a afacerilor europene⁴¹, structură responsabilă cu procesul de pregătire a deciziilor și de adoptare a pozițiilor României în ceea ce privește problematica afacerilor europene.

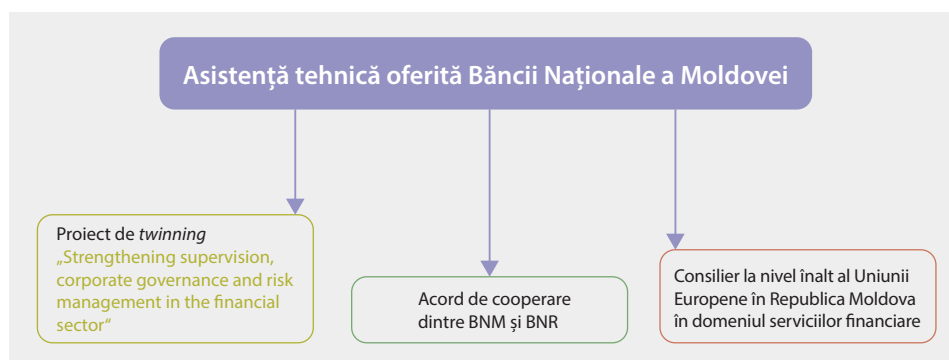
⁴¹ Comitetul își desfășoară activitatea sub conducerea secretarului de stat pentru afaceri europene din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

2. Asistența tehnică acordată și primită de Banca Națională a României

Odată cu aderarea României la UE și intrarea BNR în Sistemul European al Băncilor Centrale, banca centrală a intrat într-o nouă etapă a cooperării tehnice internaționale, trecând de la statutul de beneficiar la cel de donator de asistență tehnică pentru băncile centrale din statele candidate și potențial candidate la UE, precum și pentru alte state din vecinătatea UE. De asemenea, ținând cont de mediul economic în continuă schimbare în care teme precum tranziția verde și digitală sunt de mare actualitate și care reclamă o transformare și o actualizare permanentă inclusiv a sectorului financiar, BNR beneficiază de expertiză tehnică în cadrul noului program al UE intitulat „Instrumentul pentru sprijin Tehnic”.

2.1. Cooperarea tehnică între BNR și Banca Națională a Moldovei

BNR acordă asistență tehnică atât prin parteneriate încheiate cu alte bănci centrale membre ale SEBC, cât și la nivel bilateral, pe baza unor solicitări ale băncilor centrale beneficiare. Cooperarea cu alte bănci centrale din cadrul SEBC, dar și cu BCE și Comisia Europeană (CE) se concentrează pe implementarea unor proiecte de asistență tehnică finanțate de UE, între care un loc important îl ocupă proiectele de înfrățire instituțională – *twinning*⁴².

În activitatea de cooperare tehnică a BNR, un loc important îl ocupă relația cu Banca Națională a Moldovei (BNM), în cadrul căreia se remarcă furnizarea de asistență tehnică în cadrul proiectului de *twinning* „Strengthening supervision, corporate governance and risk management in the financial sector” – MD 20 ENI FI 01 21R2 (MD/36) dedicat sectorului financiar din Republica Moldova și implementat de consorțiul format din Banca Națională a României (lider de proiect), De Nederlandsche Bank și Lietuvos bankas (parteneri juniori), cu sprijinul Autorității de Supraveghere Financiară și al Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor din România. Cu un buget de 1 726 355,44 euro și o perioadă de implementare de 30 de luni⁴³, proiectul a demarat la data de 18 octombrie 2021 și a avut ca obiectiv general sprijinirea Republicii Moldova în implementarea unor reforme legate de Acordul de Asociere dintre

⁴² *Twinning*-ul este un instrument de cooperare între administrațiile publice din statele membre ale UE și cele din țările beneficiare (țări candidate și potențial candidate la UE, dar și țări vizate de Politica Europeană de Vecinătate).

⁴³ <https://www.bnr.ro/page.aspx?prid=24080>

Uniunea Europeană și Republica Moldova/Acordul privind Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA) și Agenda de Asociere, prin asistență în vederea consolidării supravegherii, guvernantei corporative și a gestionării riscurilor în sectorul financiar din Republica Moldova.

Beneficiarii proiectului de *twinning* au fost Banca Națională a Moldovei și Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF) din Republica Moldova, iar domeniile acoperite de proiect au vizat cadrul macroprudential, cadrul legal privind supravegherea sectorului de asigurări și asigurări de răspundere civilă auto, supravegherea organizațiilor de creditare nebanară, monitorizarea infrastructurii pieței financiare și a serviciilor de plăți, pregătirea procedurii de solicitare a aderării la SEPA în calitate de membru non-SEE (Spațiul Economic European).

Proiectul de *twinning* s-a desfășurat în perioada 18 octombrie 2021 – 17 aprilie 2024 și a beneficiat de experiența unui lider de proiect senior și a doi lideri de proiect juniori, a consilierului rezident de *twinning* detașat în Republica Moldova, a 53 de experți pe termen scurt și a 4 coordonatori de componente. Asistența a fost acordată prin intermediul a 139 de misiuni de lucru cu experții instituțiilor beneficiare în cadrul a aproximativ 1 000 de zile de lucru/om și a 15 vizite de studiu în România și Lituania.

În perioada ianuarie 2023 – aprilie 2024 au avut loc o serie de activități în cadrul proiectului de *twinning*:

- În data de 6 decembrie 2023 a fost organizată conferința cu tema *Alinierea la standardele UE de securitate a plăților în era digitală*, desfășurată în format fizic la Chișinău. În cadrul evenimentului au fost abordate teme privind principalele evoluții în domeniul securității sistemelor de plăți, cele mai bune practici de implementare a măsurilor de securitate a plăților în mediul digital, dar și cerințele față de securitatea și continuitatea plăților, beneficiile, eforturile și progresele realizate până în prezent în cadrul proiectului de *twinning*. În deschiderea conferinței au rostit alocuțiuni guvernatorul BNM, directorul Direcției relații internaționale din cadrul BNR, managerul de program din partea Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova și un secretar de stat din cadrul Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării din Republica Moldova. Conferința a constituit un prilej pentru prezentarea subiectelor esențiale legate de securitatea plăților, întrucât tranzacțiile financiare, în special cele de plată, reprezintă o componentă esențială a relațiilor economice. Alinierea Republicii Moldova la standardele UE în domeniul securității plăților digitale reprezintă un pas important în consolidarea poziției în peisajul financiar european și global, fapt ce contribuie la integrarea economică a țării și la crearea unui mediu financiar sigur, inovator și durabil pentru toți actorii implicați.
- În data de 19 martie 2024 a fost organizată, la Chișinău, conferința de închidere a proiectului. În deschiderea conferinței au rostit alocuțiuni guvernatorul BNM, președintele Comisiei Naționale a Pieței Financiare din Republica Moldova, un viceguvernator BNR, un vicepreședinte al Consiliului Băncii Lituaniei, șeful adjunct al Secției cooperare din cadrul Delegației UE în Republica Moldova, liderul de proiect junior din partea Băncii Centrale a Regatului Țărilor de Jos și președintele Autorității de Supraveghere Financiară din România. Partea oficială a evenimentului a continuat cu o sesiune de prezentări, în care s-au analizat eforturile, progresele și rezultatele atinse în cadrul proiectului, dar și impactul lor asupra sectorului financiar din Republica Moldova.

- Au fost elaborate și aprobate în cadrul reuniunilor Comitetului de coordonare a proiectului Planurile de lucru semestriale aferente proiectului, Planurile de comunicare și vizibilitate și Rapoartele trimestriale intermediare și au fost efectuate 80 de misiuni de asistență tehnică vizând toate componentele proiectului, cu un total de 534,5 zile de lucru/om.
- Au fost organizate 13 vizite de studiu la Banca Națională a României, Autoritatea de Supraveghere Financiară și Banca Lituaniei ale experților din cadrul BNM și CNPF, vizând realizarea unui schimb de experiență și bune practici în domeniile privind supravegherea organizațiilor de creditare nebancaară, monitorizarea infrastructurii pieței financiare și a serviciilor de plăți, pregătirea procedurii de solicitare a aderării la SEPA, consolidarea cadrului macroprudențial și supravegherea și reglementarea sectorului de asigurări.

Un alt pilon al asistenței tehnice oferite Băncii Naționale a Moldovei îl constituie Acordul de cooperare dintre BNM și BNR semnat la data de 11 iunie 2021 la București, în scopul dezvoltării și extinderii cooperării dintre cele două bănci centrale, inclusiv prin schimbul de informații, în vederea promovării siguranței și a bunei funcționări a sistemelor financiar-bancare din Republica Moldova și din România. În baza acestui acord, pe parcursul anului 2023 a fost adresată o serie de solicitări de schimb de informații, atât din partea BNM, cât și a BNR, vizând entitățile înregistrate în Republica Moldova ce fac parte din grupuri bancare românești, precum și atribuțiile BNM privind licențierea, supravegherea și reglementarea activității băncilor din Republica Moldova.

De asemenea, având în vedere sprijinul constant acordat BNM pentru alinierea la standardele și practicile UE în toate domeniile de activitate, pe parcursul anului 2023 au avut loc două vizite de studiu ale unor reprezentanți ai BNM: (i) în scopul aprofundării experienței BNR în ceea ce privește structura organizatorică a autorității de rezoluție și al preluării celor mai bune practici în acest domeniu și (ii) având ca temă modul de organizare și desfășurare a activității serviciilor de gestionare a documentelor, de arhivare fizică și electronică a documentelor și de protocol din cadrul BNR.

Totodată, BNR acordă asistență tehnică în domeniul serviciilor financiare pentru BNM, Comisia Națională a Pieței Financiare și pentru Guvernul Republicii Moldova, prin intermediul unui consilier la nivel înalt al Uniunii Europene în Republica Moldova, în perioada decembrie 2023 – decembrie 2024.

Începând cu anul 2023, BNR și BNM cooperează și pe palierul academic, alături de Academia de Studii Economice din București (ASE) și de Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM) în vederea organizării cu frecvență bianuală a programului „Școala finanțelor moderne”, care se adresează studenților și masteranzilor ASEM. Primele două ediții s-au desfășurat în lunile iulie și septembrie ale anului 2023, participanții împărtășind cunoștințele acumulate în cadrul programului prin intermediul unor prezentări pe teme financiar-bancare susținute în localitățile rurale din Republica Moldova.

2.2. Participarea BNR la alte proiecte de cooperare tehnică

În calitate de membră a SEBC, BNR participă la activitatea de cooperare tehnică prin acordarea de asistență tehnică băncilor centrale din statele candidate și potențial candidate la UE, precum și din alte state aflate în vecinătatea UE sau din constituența FMI/BM din care România face parte. Cooperarea tehnică este coordonată în cadrul SEBC la nivelul Working Group on Central Bank Cooperation, structură creată sub egida International Relations Committee.

Pe parcursul anului 2023 a continuat derularea fazei a doua a Programului de cooperare tehnică regională destinat băncilor centrale din Balcanii de Vest. BNR participă la acest program cu experți în domeniile stabilitate financiară, politică monetară și cercetare, tehnologia informației⁴⁴, juridic, resurse umane și rezoluție bancară. De asemenea, BNR participă la reuniunile trimestriale de coordonare a programului, în cursul anului 2023 fiind asigurată reprezentarea la patru astfel de reuniuni (reuniunea trimestrială din luna septembrie 2023 a fost găzduită de BNR la București). În plus, pe parcursul anului 2023, BNR a acordat asistență tehnică în cadrul măsurii bilaterale ce s-a adresat agenților de supraveghere din Bosnia și Herțegovina, prin implicarea în calitate de lectori a reprezentanților Direcției stabilitate financiară.

De asemenea, BNR colaborează și cu Banca Centrală a Republicii Turcia în baza Memorandumului de înțelegere încheiat în anul 2018 privind o serie de activități specifice, menite să consolideze schimbul de informații și cooperarea dintre cele două bănci centrale. Astfel, pe parcursul anului 2023 a existat un schimb de experiență în domeniul auditului intern. Acesta s-a derulat în format virtual, în cadrul unei întâlniri ce a avut loc în luna noiembrie. Totodată, s-au realizat și schimburi de experiență prin corespondență în domeniul protecției valorilor.

2.3. Asistență tehnică primită de BNR în cadrul Instrumentului pentru Sprijin Tehnic derulat de Comisia Europeană

Instrumentul pentru Sprijin Tehnic (IST) este programul Uniunii Europene care acordă expertiză tehnică adaptată statelor membre, în vederea proiectării și implementării reformelor la nivel național. Principalele domenii de reformă avute în vedere de IST vizează, cu precădere, tranziția verde și cea digitală, guvernanta și administrația publică, sectorul financiar și accesul la finanțare. Bugetul total alocat pentru perioada 2021-2027 este de 864 milioane euro.

Expertiza pe care o oferă Comisia Europeană nu necesită cofinanțare națională, însă reușita sprijinului depinde în mare măsură de implicarea autorităților din statele membre și de asumarea responsabilității de către acestea. În multe cazuri, sprijinul tehnic este acordat de echipe formate din experți externi și experți ai CE (din cadrul DG REFORM și/sau al altor servicii ale CE), care intervin de la un caz la altul într-o manieră adaptată fiecărei situații.

⁴⁴ În luna aprilie 2023 BNR a contribuit cu un lector din cadrul Direcției monitorizare a infrastructurilor pieței financiare și a plăților la seminarul organizat de către Banca Națională a Bulgariei pe tema tehnologia informației.

Apelurile de proiecte ale CE au în vedere, în principal, inițiativele emblematiche la nivel european care vizează reforme de care este nevoie în mare măsură în diferite state membre și care se aliniază priorităților-cheie ale Uniunii Europene, dar și colaborarea dintre statele membre prin intermediul proiectelor *multi-country*, care promovează învățarea reciprocă, schimbul de bune practici și cooperarea dintre autoritățile statelor membre.

Proiectele sunt selectate pe baza unor criterii care vizează aspecte precum: urgența, amploarea și profunzimea provocărilor identificate; nevoile de sprijin în domeniile de politică vizate; analiza indicatorilor socioeconomiци, precum și a capacității instituționale și administrative generale a statului membru solicitant; principiile transparenței, egalității de tratament și buneii gestiuni financiare.

În anul 2023, BNR a participat la două proiecte în cadrul acestui instrument, respectiv „ESG risk management framework for the financial sector” în format *multi-country* și „EU Supervisory Digital Finance Academy”, proiectele fiind în curs de derulare. De asemenea, în 2023 CE a selectat încă două proiecte, pentru apelul aferent anului 2024, în care este parte și BNR, respectiv „Capacity enhancement for CCPs authorisation, supervision, recovery, and resolution” (propunere comună a Autorității de Supraveghere Financiară și a BNR, în format *multi-country* alături de Croația, Grecia, Polonia și Portugalia) și „Operationalisation of the transfer strategies for banking resolution” (proiect *multi-country* al României și Ungariei, BNR fiind autoritatea coordonatoare).

Aceste proiecte de anvergură abordează problematici importante pentru BNR, din considerente precum specificul și noutatea tematicilor vizate – de exemplu, în cadrul Academiei Digitale (aspecte ce vizează securitatea cibernetică, reziliența operațională digitală, inteligența artificială și *machine learning*), sau complexitatea acestora – în cazul celorlalte proiecte care presupun, pe de o parte, un format *multi-country* iar, pe de altă parte, o abordare interinstituțională și interdepartamentală la nivelul structurilor implicate în derularea acestora.

3. Evoluții privind politicile economice și financiar-bancare la nivel european

Pe parcursul anului 2023 și în prima parte a anului 2024, BNR a continuat să fie implicată activ și să contribuie la discuțiile care au avut loc la nivel european în contextul mai larg al aprofundării Uniunii Economice și Monetare și al finalizării Uniunii Bancare și a Uniunii Piețelor de Capital. De asemenea, BNR a participat, potrivit competențelor sale, la derularea etapelor Semestrului european 2023 și ale Semestrului european 2024.

La nivel european, activitățile privind domeniul economic și financiar s-au concentrat pe parcursul anului 2023 asupra priorităților imediate de promovare a celor patru dimensiuni ale sustenabilității competitive, respectiv: promovarea sustenabilității mediului, productivitate, echitate și stabilitate macroeconomică. Totodată, o preocupare continuă la nivelul UE, pe tot parcursul anului trecut, a constat în continuarea asigurării

sprijinului acordat Ucrainei în fața agresiunii Rusiei, la care s-au adăugat, începând cu finele lunii octombrie 2023, acțiuni și măsuri în contextul conflictului dintre Israel și gruparea Hamas din Fâșia Gaza.

Un rol deosebit de important în gestionarea efectelor negative generate de pandemie l-a avut sprijinul coordonat la nivel european prin intermediul Cadrului financiar multianual al UE pentru perioada 2021-2027 și al programului „Next Generation EU” (NGEU). Potrivit informațiilor CE⁴⁵ publicate în luna februarie 2024, România va beneficia în total în cadrul instrumentului-cheie aflat în centrul NGEU – Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) de o finanțare de 13,6 miliarde euro în granturi și 14,9 miliarde euro credite.

3.1. Semestrul european

Semestrul european 2023, parte componentă a conceptului de guvernare economică la nivelul Uniunii Europene, a debutat la data de 22 noiembrie 2022 prin prezentarea de către CE a Comunicării privind „Analiza anuală a creșterii durabile pentru 2023” (ASGS⁴⁶). În cadrul Semestrului european 2023, în luna mai 2023 au fost publicate *Rapoartele de țară* ale CE, împreună cu Recomandările specifice de țară (RST).

Ținând seama de acțiunile prioritare prezentate de CE în ASGS 2023 și de prevederile PNRR, autoritățile române au elaborat și au transmis Comisiei Europene Programul național de reformă (PNR) aferent anului 2023, precum și Programul de convergență 2023-2026.

BNR a participat la elaborarea PNR, prin furnizarea de informații referitoare la acțiunile/măsurile propuse, aflate în aria sa de responsabilitate și prin contribuția la rapoartele privind progresul înregistrat în implementarea acestora. În ceea ce privește Programul de convergență, contribuția BNR la acest document programatic al Guvernului României a vizat, în mod tradițional, secțiunea referitoare la politica monetară și a cursului de schimb.

La data de 21 noiembrie 2023 a demarat Semestrul european 2024, odată cu lansarea de către CE a ASGS aferente anului 2024. Pentru acest ciclu al Semestrului european, CE va publica *Rapoartele de țară* și recomandările specifice de țară în luna iunie 2024. Totodată, România este vizată de procedura anuală privind dezechilibrele macroeconomice⁴⁷ (MIP), fiind, în prima etapă, subiectul unei analize aprofundate (engl. *in-depth review*), al cărei *Raport* a fost publicat în data de 25 martie 2024. În contextul pregătirii *Raportului* în cadrul MIP, reprezentanții CE au avut întâlniri tehnice și cu specialiști din BNR.

⁴⁵ https://commission.europa.eu/publications/recovery-and-resilience-facility-country-snapshots_en

⁴⁶ Prezintă prioritățile economice și sociale generale la nivelul UE pentru anul următor.

⁴⁷ MIP este o procedură care își propune să identifice din timp potențiale riscuri, să prevină apariția dezechilibrelor macroeconomice dăunătoare și să corecteze dezechilibrele care s-au concretizat deja.

3.2. Evoluții privind inițiative de politici la nivel european

În cursul anului 2023 și în prima parte a anului 2024 au fost finalizate negocierile între colegiitorii europeni pentru o serie de propuneri legislative, precum: (i) Regulamentul și directiva privind reziliența operațională digitală (DORA); (ii) Regulamentul privind piețele criptoactivelor (MiCA); (iii) Regulamentul privind plățile instant în euro; (iv) Regulamentul de creare a unui standard european pentru obligațiunile verzi; (v) propunerea *Daisy Chains Act*, o modificare țintită a Directivei privind redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și a Regulamentului privind mecanismul unic de rezoluție, pentru a introduce ajustări specifice care vor contribui la îmbunătățirea posibilității de soluționare a instituțiilor de credit; (vi) pachetul Basel III; (vii) pachetul privind combaterea finanțării terorismului și prevenirea spălării banilor.

În ceea ce privește noile propuneri legislative lansate de Comisia Europeană în cursul anului 2023, care se circumscriu atribuțiilor băncii centrale, menționăm:

- revizuirea cadrului de gestionare a crizelor bancare și de garantare a depozitelor (CMDI) – pachetul cuprinde: (i) modificarea cadrului pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții; (ii) modificarea sistemelor de garantare a depozitelor; (iii) stabilirea unor norme și a unei proceduri uniforme de rezoluție a instituțiilor de credit și a anumitor firme de investiții;
- propunerile de Directivă privind serviciile de plată și serviciile cu monedă electronică în cadrul pieței interne și de Regulament privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, cu scopul de a asigura că sectorul financiar este adaptat și continuă să se adapteze transformării digitale, urmărind îmbunătățirea armonizării la nivelul statelor membre a punerii în aplicare a *acquis*-ului în materie, creșterea competitivității serviciilor bancare deschise (*Open Banking*), îmbunătățirea accesului instituțiilor de plată la sisteme și conturi de plăți, precum și întărirea protecției consumatorilor împotriva fraudei atunci când utilizează sistemele moderne de plată;
- revizuirea Regulamentului privind indicii de referință, care vizează simplificarea normelor pentru cetățeni și firme la nivelul UE;
- revizuirea EMIR/CCP, menită să sprijine serviciile de compensare și să creeze un sistem de compensare sigur și rezilient, prin consolidarea cadrului de supraveghere pentru contrapărțile centrale (CCP);
- pachetul privind moneda unică, cuprinzând: (i) o propunere legislativă referitoare la statutul de mijloc legal de plată al numerarului în euro pentru a proteja rolul numerarului, a garanta că acesta este acceptat pe scară largă ca mijloc de plată și rămâne ușor de obținut pentru cetățenii și întreprinderile din întreaga zonă euro, și (ii) o propunere legislativă de instituire a cadrului juridic pentru o posibilă monedă euro digitală, care să vină în completarea plăților cu bancnote și monede euro.

BNR participă cu reprezentanți la nivel tehnic în cadrul grupurilor de lucru dedicate de la nivelul Consiliului UE constituite pentru discutarea acestor propuneri legislative.

Capitolul 3

Politica monetară a
Băncii Naționale a României

1. Obiectivul politicii monetare

Potrivit Statutului său⁴⁸, Banca Națională a României are ca obiectiv fundamental asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, reprezentând cea mai bună contribuție pe care politica monetară – principala atribuție a autorității monetare – o poate aduce la creșterea durabilă a economiei. BNR formulează și implementează politica monetară în contextul strategiei de țintire directă a inflației⁴⁹, având o țintă staționară de inflație de 2,5 la sută ± 1 punct procentual⁵⁰, compatibilă cu definiția stabilității prețurilor pe termen mediu în economia românească.

În conjunctura specifică a anului 2023, politica monetară a urmărit readucerea durabilă a ratei anuale a inflației pe orizontul mediu de timp în linie cu ținta staționară de inflație, inclusiv prin ancorarea anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu spre lung, într-o manieră care să contribuie la o creștere economică sustenabilă. Implicit, s-a urmărit crearea premiselor pentru coborârea ratei anuale a inflației pe orizontul mai îndepărtat de timp la un nivel compatibil cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de BCE.

2. Deciziile de politică monetară

Cadrul macroeconomic și financiar al anului 2023 a rămas dificil și marcat de aspecte mixte, în contextul efectelor de ansamblu generate pe plan intern și la nivel european/mondial de amplele șocuri globale pe partea ofertei produse în anii precedenți⁵¹, precum și pe fondul măsurilor și politicilor economice aplicate ca răspuns de către autorități.

Acțiunea factorilor pe partea ofertei reprezentativi pentru șocurile adverse produse la nivel mondial a devenit puternic dezinflaționistă în 2023 – pe seama efectelor de bază tot mai extinse, a descreșterii cotațiilor mărfurilor⁵² și a ameliorării funcționării lanțurilor globale de producție/aprovizionare – și a antrenat o scădere relativ alertă a ratei anuale a inflației, dar de la nivelul foarte ridicat atins în 2022, implicând menținerea acesteia considerabil deasupra intervalului țintei pe parcursul întregului an. Influențe dezinflaționiste suplimentare, dar mai modeste, au decurs din măsurile de plafonare

⁴⁸ Legea nr. 312/2004.

⁴⁹ Strategia de țintire directă a inflației a fost adoptată de BNR în luna august 2005.

⁵⁰ Ținta staționară multianuală de inflație, situată la nivelul de 2,5 la sută ± 1 punct procentual, a fost adoptată de BNR începând cu luna decembrie 2013.

⁵¹ În contextul pandemiei de coronavirus și al războiului declanșat de Rusia împotriva Ucrainei.

⁵² Îndeosebi a cotațiilor mărfurilor agroalimentare.

a prețurilor la energie⁵³ și a adaosului comercial la produse alimentare de bază⁵⁴, precum și din ajustarea descendentă a anticipațiilor inflaționiste pe termen scurt în prima parte a anului, iar ulterior din descreșterea dinamicii prețurilor importurilor.

Din partea poziției ciclice a economiei au continuat însă să vină presiuni inflaționiste apreciabile și în atenuare doar graduală, în condițiile în care, după ritmurile sensibil superioare celui potențial atinse în anii precedenți⁵⁵, creșterea economică a încetinit semnificativ în 2023, rămânând totuși relativ solidă⁵⁶, mai ales din perspectivă europeană/regională, în contextul atragerii și în acest an a unui volum mare de fonduri europene, dar și al încetinirii consolidării bugetare⁵⁷, inclusiv sub influența dinamicii transferurilor sociale și a salariilor din sectorul public⁵⁸.

Contribuția consumului privat la avansul economic a fost devansată totuși consistent de cea a formării brute de capital fix, iar aportul exportului net și-a anulat valoarea negativă în 2023, în consonanță cu scăderea consemnată de deficitul balanței comerciale. Deficitul de cont curent a cunoscut, la rândul său, o corecție descendentă notabilă, inclusiv ca pondere în PIB⁵⁹, dar s-a menținut mult deasupra standardelor europene, iar acoperirea lui cu investiții străine directe și transferuri de capital s-a mai deteriorat ușor.

În același timp, dinamica anuală a costurilor salariale unitare din economie s-a mărit considerabil și s-a consolidat apoi pe palierul de două cifre, inclusiv în sectorul privat, în contextul tensiunilor ridicate de pe piața muncii, ce au tins să se atenueze totuși în a doua parte a anului, precum și ca efect al majorărilor aplicate salariului minim brut în anul 2023⁶⁰, dar și pe fondul pierderilor de productivitate a muncii.

În această conjunctură, rata anuală a inflației a coborât în decembrie 2023 la 6,61 la sută⁶¹, sub nivelul prognozat, de la 16,37 la sută la finele anului precedent, în principal

⁵³ Schemele de plafonare și compensare a prețurilor la energie electrică și gaze naturale au fost introduse în luna noiembrie 2021. În martie 2022, schemele au fost prelungite până la 31 martie 2023, iar în septembrie 2022 durata lor a fost extinsă până la 31 august 2023. În luna decembrie 2022 s-a decis prelungirea schemelor până la 31 martie 2025, precum și extinderea de la 1 ianuarie 2023 a sferei categoriilor de clienți casnici eligibili.

⁵⁴ Plafonarea temporară a adaosului comercial la produse alimentare de bază a fost instituită în luna august 2023 pentru o perioadă de 90 de zile. Măsura a fost prelungită apoi cu trei luni, până la 31 ianuarie 2024, iar sfera ei de cuprindere a fost extinsă, pentru ca ulterior aceasta să mai fie prelungită cu încă două luni, până 31 martie 2024, în condițiile revizuirii și limitării listei de produse vizate.

⁵⁵ Economia a crescut cu 5,7 la sută în 2021 și cu 4,1 la sută în 2022, după un declin de 3,7 la sută consemnat în 2020.

⁵⁶ Economia a crescut pe ansamblul anului cu 2,1 la sută.

⁵⁷ Execuția bugetului general consolidat s-a soldat în 2023 cu un deficit de 89,9 miliarde lei (5,7 la sută din PIB, conform metodologiei naționale), considerabil mai mare față de deficitul programat (68,3 miliarde lei) și totodată superior deficitului înregistrat în anul anterior (80,8 miliarde lei, dar reprezentând 5,8 la sută din PIB).

⁵⁸ La începutul anului 2023, salariile personalului plătit din fonduri publice au fost majorate cu 10 la sută față de nivelul lunii decembrie 2022, iar în intervalul iunie-octombrie 2023 s-au acordat importante majorări salariale pentru mai multe categorii de personal bugetar. Totodată, punctul de pensie a fost mărit la începutul anului cu 12,5 la sută.

⁵⁹ Acesta s-a redus în anul 2023 cu 12,9 la sută față de anul anterior, iar ca pondere în PIB a scăzut la 7 la sută, de la 9,2 la sută în 2022.

⁶⁰ Salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată a fost majorat cu 17,6 la sută, la 3 000 de lei, de la 1 ianuarie 2023, și cu încă 10 la sută, la 3 300 de lei, de la 1 octombrie 2023. Totodată, remunerația brută minimă din construcții a fost mărită cu 33,3 la sută, la 4 000 de lei, începând cu 1 ianuarie, și cu 14,6 la sută, la 4 582 de lei, de la 1 noiembrie, iar cea din agricultură și industria alimentară, cu 15,4 la sută, la 3 436 de lei, începând cu 1 noiembrie.

⁶¹ În același timp, rata medie anuală a inflației IPC și cea calculată pe baza indicelui armonizat al prețurilor de consum (IAPC – indicator al inflației pentru statele membre ale UE) s-au redus în decembrie 2023 la 10,4 la sută și la 9,7 la sută, de la 13,8 la sută, respectiv 12,0 la sută în decembrie 2022.

pe seama scăderilor ample de ritm consemnate de prețurile alimentelor procesate și de prețurile energiei⁶² și cu un mic aport al evoluțiilor de pe segmentele LFO și combustibili, în timp ce subcomponentele mărfuri nealimentare și servicii de piață ale inflației de bază au continuat să-și mărească dinamica pe ansamblul anului, deși vizibil mai temperat decât în 2022. Drept urmare, rata anuală a inflației CORE2 ajustat a înregistrat, la rândul ei, o scădere importantă și peste așteptări în 2023, dar sensibil mai modestă decât cea a ratei anuale a inflației *headline*, coborând în decembrie 2023 la 8,4 la sută, de la 14,6 la sută la finele anului precedent.

În același timp, potrivit prognozelor pe termen mediu actualizate în primele trei trimestre din an, rata anuală a inflației urma să-și încetinească semnificativ scăderea din debutul anului 2024 și să coboare la limita de sus a intervalului țintei abia după opt trimestre, ca efect al epuizării relativ rapide în viitor a acțiunii dezinflaționiste a factorilor pe partea ofertei și al atenuării doar graduale a presiunilor inflaționiste ale factorilor fundamentali, dar și în condițiile descreșterii treptate a anticipațiilor inflaționiste pe termen scurt și a dinamicii prețurilor importurilor. De asemenea, în contextul prognozei trimestriale din noiembrie⁶³, perspectiva pe termen scurt a inflației s-a înrăutățit întrucâtva, pe fondul măsurilor fiscale preconizate a fi implementate în ultimele luni din 2023 și în debutul anului următor în scopul continuării consolidării bugetare⁶⁴, incluzând majorări și introduceri de taxe și impozite indirecte⁶⁵; sub impactul acestora, rata anuală a inflației era așteptată să înregistreze o creștere în ianuarie 2024 și să scadă apoi timp de patru trimestre pe o traiectorie mai ridicată decât cea previzionată anterior.

Conduita politicii fiscale și a celei de venituri a constituit în 2023 o sursă de incertitudini și riscuri crescute la adresa evoluției și perspectivei inflației, date fiind caracteristicile execuției bugetare de pe parcursul anului, precum și implicațiile majorării salariilor din sectorul public și ale noii legi a pensiilor adoptate în trimestrul IV, dar și posibila suplimentare în viitor a pachetului de măsuri fiscal-bugetare corective, inclusiv din perspectiva angajamentelor asumate în cadrul procedurii de deficit excesiv și a condiționalităților atașate altor acorduri încheiate cu CE.

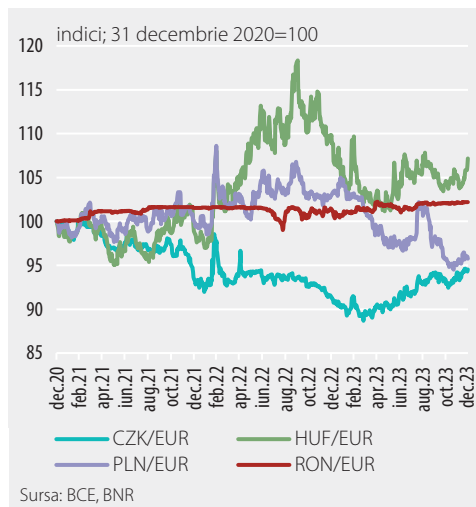
Incertitudini și riscuri semnificative la adresa perspectivei activității economice, implicit a evoluției pe termen mediu a inflației, au generat însă și războiul din Ucraina și conflictul din Orientul Mijlociu declanșat în toamnă, precum și absorbția fondurilor europene, îndeosebi a celor aferente programului „Next Generation EU”, dar și slăbirea peste așteptări a creșterii economice în zona euro, pe fondul nivelului ridicat, deși în descreștere, al ratei inflației și al întăririi politicii monetare.

⁶² Energie electrică și gaze naturale.

⁶³ *Raportul asupra inflației*, noiembrie 2023.

⁶⁴ Pachetul de măsuri fiscal-bugetare a fost aprobat în octombrie 2023 și a cuprins importante măsuri vizând impozitele directe, precum: restructurarea aplicării facilităților fiscale în construcții, IT, agricultură și industria alimentară; instituirea impozitului minim pe cifra de afaceri pentru marii contribuabili; modificarea regimului fiscal al microîntreprinderilor; instituirea unui impozit suplimentar în cazul instituțiilor de credit; impozit suplimentar de 0,5 la sută din cifra de afaceri în cazul companiilor din sectorul de petrol și gaze.

⁶⁵ Măsurile au constat în: majorarea accizei la combustibili; introducerea accizei la băuturi cu zahăr; majorarea cotei TVA pentru alimente cu zahăr, de la 9 la sută, la 19 la sută; majorarea, de la 5 la sută la 19 la sută, a cotei TVA pentru centre de fitness/baze sportive, activități recreative și evenimente sportive; modificarea calendarului majorării accizei la produse din tutun.

Grafic 3.1
Evoluția cursurilor de schimb
pe piețele emergente din regiune

În același timp, pe piața financiară internațională, apetitul global pentru risc a rămas relativ ridicat în prima parte a anului, cu excepția unei perioade scurte de turbulențe în sistemele bancare din SUA și Elveția, dar a consemnat ulterior frecvente schimbări de direcție, în contextul deciziilor de politică monetară ale băncilor centrale majore (Casetă 4) și al revizuirilor repetate ale așteptărilor investitorilor privind perspectiva ratei dobânzii Fed, precum și ca efect al amplificării tensiunilor geopolitice.

Pe acest fond, cursul de schimb leu/euro și-a amplificat întrucâtva fluctuațiile în 2023, coborând și tinzând să se mențină în primele trei trimestre sub nivelurile prevalente în semestrul II 2022, pentru ca ulterior să urce dar să se și stabilizeze apoi pe un palier ceva mai înalt, în condițiile atractivității încă relativ ridicate a plasamentelor în monedă națională și ale ameliorării soldului balanței comerciale⁶⁶ (Grafic 3.1).

Un asemenea context a reclamat și justificat majorarea cu încă 0,25 puncte procentuale a ratei dobânzii de politică monetară în ianuarie 2023⁶⁷ și menținerea neschimbată a acesteia pe parcursul următoarelor 12 luni, la nivelul de 7,00 la sută. În mod corespunzător, BNR a mărit și a menținut apoi rata dobânzii pentru facilitatea de creditare la 8,00 la sută, iar cea aferentă facilității de depozit la 6,00 la sută. Totodată, banca centrală a păstrat nivelurile în vigoare ale ratelor rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit (de 8 la sută, respectiv 5 la sută). Abordarea BNR a vizat readucerea durabilă a ratei anuale a inflației în linie cu ținta staționară de 2,5 la sută ± 1 punct procentual, inclusiv prin ancorarea anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu, într-o manieră care să contribuie la o creștere economică sustenabilă.

Autoritatea monetară a continuat totodată să utilizeze intens instrumentele și mijloacele specifice de comunicare și explicare detaliată a rațiunilor deciziilor de politică monetară. Prin intermediul lor, au fost evidențiate resorturile majore ale scăderii dinamicii inflației în anul 2023 și în perspectivă, precum și rolul conduitei politicii monetare și determinarea băncii centrale de a acționa pentru asigurarea stabilității prețurilor pe termen mediu. Totodată, au fost subliniate în mod repetat importanța unui mix echilibrat de politici macroeconomice și a absorbției fondurilor europene, în principal a celor aferente programului „Next Generation EU”, considerate esențiale pentru stabilitatea macroeconomică, precum și pentru potențialul de creștere pe termen lung și capacitatea economiei românești de a face față unor eventuale evoluții adverse.

⁶⁶ Pe ansamblul anului 2023, leul s-a depreciat cu 1,0 la sută față de euro și s-a apreciat cu 2,0 la sută față de dolarul SUA (pe baza valorilor medii ale cursului de schimb din luna decembrie). În același interval, coroana cehă a înregistrat o depreciere relativ similară în raport cu moneda unică europeană (0,9 la sută), în timp ce zlotul și forintul s-au apreciat cu 8,1 la sută, respectiv 6,8 la sută.

⁶⁷ În intervalul ianuarie 2022 – ianuarie 2023, BNR a mărit rata dobânzii-cheie de 9 ori consecutiv, cu un total de 5,25 puncte procentuale.

Caseta 4. Conduita politicilor monetare ale băncilor centrale majore și ale celor din regiune în anul 2023

Ca urmare a atenuării și a epuizării ulterioare a efectelor adverse ale șocurilor globale pe partea ofertei din anii precedenți⁶⁸, dinamica inflației a scăzut relativ rapid în state dezvoltate și în economii emergente în 2023⁶⁹, dar a rămas semnificativ

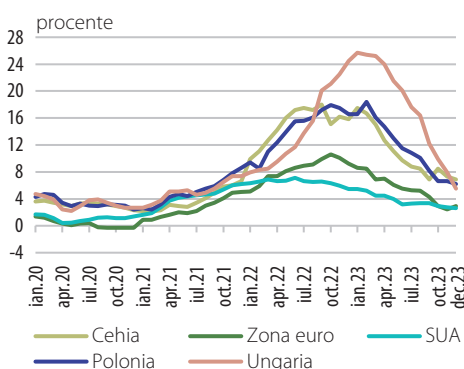
deasupra țintelor multor bănci centrale (Grafic A), inclusiv în contextul persistenței presiunilor inflaționiste ale factorilor fundamentali, pe fondul rezilienței activității economice și al robusteții pieței muncii. Într-o astfel de conjunctură, băncile centrale majore au continuat să acționeze într-o manieră aproape sincronizată în direcția accentuării caracterului restrictiv al politicii monetare, prelungind de-a lungul celei mai mari părți a anului ciclul de creștere alertă a ratelor dobânzilor. Totodată, băncile centrale din regiune au păstrat timp de mai multe trimestre ratele dobânzilor la nivelurile foarte ridicate atinse în 2022, majoritatea inițiind doar spre finele anului ajustarea descendentă a acestora (Grafic B).

Astfel, Banca Centrală Europeană a continuat să majoreze relativ rapid ratele dobânzilor-cheie pe parcursul primelor trei trimestre, mărindu-le de 6 ori consecutiv, cu un total de 2,00 puncte procentuale⁷⁰, iar ulterior a menținut neschimbat nivelul acestora.

În luna februarie, ridicarea ratelor dobânzilor BCE cu încă 0,5 puncte procentuale, la fel ca în decembrie 2022, a fost însoțită de anunțarea intenției băncii centrale de a mai efectua o majorare cu un pas similar în luna martie⁷¹, precum și de reiterarea necesității continuării creșterii acestora într-un ritm constant, până la atingerea unor niveluri suficient de restrictive pentru a se asigura revenirea la țintă a ratei anuale a inflației într-un orizont rezonabil de timp. Deciziile din primul trimestru au fost adoptate în condițiile în care dinamica inflației s-a redus în debutul anului – sub impactul scăderii prețurilor produselor energetice –, dar a rămas mult deasupra țintei⁷², iar proiecția din luna martie a indicat menținerea acestora la niveluri prea înalte și pentru prea mult timp, mai cu seamă în cazul inflației de bază, anticipată a decelera totuși pe orizontul prognozei.

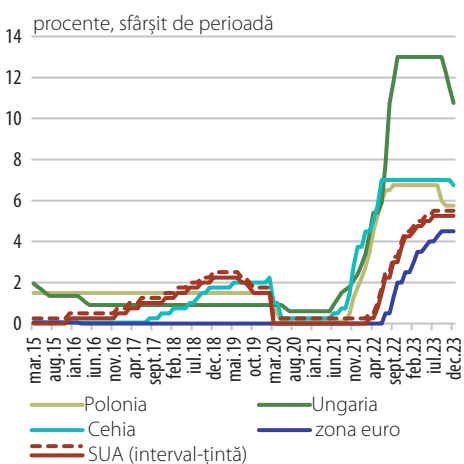
Grafic A

Rata anuală a inflației în zona euro, SUA și statele din regiune

Notă: Rata anuală a inflației este calculată pe baza IPC – definiție națională (Cehia, Ungaria, Polonia), IAPC (zona euro), *personal consumption expenditure index*, ajustat sezonier (SUA).

Sursa: Eurostat, institute naționale de statistică, FRED

Sursa: bănci centrale naționale

Grafic B

Rata dobânzii de politică monetară în zona euro, SUA și statele din regiune

⁶⁸ Conștând în principal în creșteri ample ale cotațiilor mărfurilor și în blocaje în lanțurile globale de producție și aprovizionare.

⁶⁹ Influențe dezinflaționiste suplimentare au decurs din măsuri administrative implementate în scopul frânării/stopării creșterii unor prețuri.

⁷⁰ Rata dobânzii la facilitatea de depozit a fost astfel urcată la 4,00 la sută, cea pentru principalele operațiuni de refinanțare la 4,50 la sută, iar cea aferentă facilității de creditare la 4,75 la sută. În aceste condiții, valoarea cumulată a majorărilor operate de la inițierea ciclului de creștere a ratelor dobânzilor, în luna iulie 2022, a fost de 4,5 puncte procentuale.

⁷¹ În martie, BCE a majorat ratele dobânzilor reprezentative cu 0,5 puncte procentuale, în linie cu intenția comunicată.

⁷² Rata anuală a inflației s-a redus în ianuarie la 8,6 la sută, de la 9,2 la sută în decembrie 2022 și un vârf de 10,6 la sută atins în octombrie 2022.

În același timp, creșterea incertitudinilor asociate previziunilor privind inflația, ca efect al turbulențelor în sectoarele bancare din SUA și Elveția, a relevat necesitatea unei abordări *data-dependent* în adoptarea deciziilor de politică monetară ale BCE, Consiliul Governorilor anunțând în martie drept criterii de ghidare a deciziilor viitoare: perspectiva inflației, dinamica inflației de bază și robustețea transmisiei politicii monetare.

Totodată, în ultima lună a trimestrului I 2023, BCE a început să implementeze decizia de reducere a portofoliului de active financiare achiziționate în cadrul programului *Asset Purchase Programme*⁷³, inițial prin reinvestirea doar parțială a principalului aferent titlurilor ajunse la scadență⁷⁴, iar din luna iulie 2023 prin stoparea reinvestirii.

În mai, iunie și iulie, banca centrală a continuat să majoreze ratele dobânzilor, în condițiile unui pas de creștere diminuat la 0,25 puncte procentuale. Deciziile au avut în vedere scăderea notabilă a ratei anuale a inflației în perioada premergătoare, până la 6,1 la sută în luna mai, precum și perspectiva prelungirii descreșterii acesteia către nivelul țintei – în principal pe fondul înăsprii condițiilor financiare, cu impact asupra cererii agregate –, dar în contextul unor presiuni asupra prețurilor ce se anticipau a rămâne prea ridicate pentru o perioadă prea extinsă de timp. În luna iulie, Consiliul Governorilor a decis, de asemenea, reducerea ratei de remunerare a rezervelor minime obligatorii la 0 la sută, de la nivelul ratei dobânzii la facilitatea de depozit utilizat anterior în acest scop⁷⁵.

Datele ulterioare au evidențiat o întrerupere a descreșterii ratei anuale a inflației în luna august, iar previziunile privind evoluția acesteia în 2023 și 2024 au fost revizuite în sens ascendent, în principal datorită traiectoriei mai înalte anticipate în cazul prețurilor produselor energetice. Ca reacție la acest context, banca centrală a majorat cu încă 0,25 puncte procentuale ratele dobânzilor reprezentative în luna septembrie.

Activitatea economică a stagnat însă în prima parte a anului, iar perspectiva ei s-a deteriorat în runda de prognoză din luna septembrie, pe fondul impactului tot mai pronunțat exercitat de măsurile de înăsprire a politicii monetare asupra cererii interne și al conjuncturii nefavorabile a comerțului internațional. Totodată, presiunile inflaționiste ale factorilor fundamentali, deși încă ridicate, erau așteptate să slăbească, iar traiectoria anticipată a dinamicii inflației de bază a fost revizuită ușor în sens descendent. În această conjunctură, Consiliul Governorilor a apreciat că ratele dobânzilor au atins niveluri de natură să contribuie substanțial la revenirea ratei anuale a inflației la nivelul țintei într-un orizont rezonabil de timp, în măsura în care vor fi menținute pentru o perioadă suficient de îndelungată.

⁷³ Adoptată în decembrie 2022.

⁷⁴ Volumul deținerilor de active financiare s-a diminuat într-un ritm lunar mediu de 15 miliarde euro în intervalul martie-iunie 2023.

⁷⁵ Potrivit băncii centrale, decizia a vizat menținerea eficacității politicii monetare prin păstrarea controlului asupra *stance*-ului acesteia, concomitent cu asigurarea transmiterii integrale a deciziilor privind ratele dobânzilor către piețele monetare. De asemenea, aceasta a mărit eficiența politicii monetare prin reducerea cheltuielilor totale cu dobânzile asociate rezervelor, asigurând totodată un grad nemodificat de restrictivitate a condițiilor monetare.

Prin urmare, BCE a menținut neschimbate ratele dobânzilor-cheie în lunile octombrie și decembrie 2023, inclusiv în condițiile în care rata anuală a inflației a scăzut pronunțat, până la 2,4 la sută în noiembrie, însă era așteptată să crească temporar pe termen scurt, pe fondul unor efecte de bază, iar apoi să-și reia scăderea graduală. În același timp, presiunile inflaționiste interne erau anticipate să rămână ridicate, în principal ca urmare a creșterii puternice a costului unitar cu forța de muncă. În decembrie, Consiliul Guvernatorilor a decis, de asemenea, să continue normalizarea bilanțului Eurosistemului, anunțând intenția de a reinvesti doar parțial în semestrul II 2024 principalul aferent titlurilor ajunse la scadență achiziționate prin programul *Pandemic Emergency Purchase Programme* (PEPP)⁷⁶ și de a stopa ulterior reinvestirea acestuia.

Tabel A. Evoluții macroeconomice și conduita politicii monetare în țări dezvoltate și din regiune

	Ținta/ obiectivul de inflație ^b	Rata anuală a inflației						Rata dobânzii de politică monetară ^b		Dinamica anuală a PIB				Soldul bugetului consolidat, % din PIB ^{**d}				Soldul contului curent, % din PIB			
		2023 (medie)	2023 (sf. per.)	Proiecție ^b				dec. 2022	dec. 2023	2022 ^a	2023 ^a	Proiecție [*]		2022 ^a	2023 ^a	Proiecție [*]		2022 ^a	2023 ^a	Proiecție [*]	
				2024 (medie)	T4 2024	T4 2025	2024					2025	2024			2025	2024			2025	
Zona euro	2 la sută	5,4 ^a	2,9 ^a	2,7	2,1	2,6	2,0	2,50	4,50	3,4	0,4	0,8	1,4	-3,7	-3,6	-3,0	-2,8	-0,6	1,7	2,0	2,1
SUA	2 la sută	3,7 ^d	2,6 ^d	2,4	2,1	-	-	4,25- 4,50	5,25- 5,50	1,9	2,5	2,4	2,1	-4,2	-8,4	-7,5	-7,8	-3,8	-3,0	-3,1	-3,2
Polonia	2,5 la sută ±1 pp	11,4 ^c	6,2 ^c	4,6	3,7	4,6	3,5	6,75	5,75	5,6	0,2	2,8	3,4	-3,4	-5,1	-5,4	-4,6	-2,6	2,0	1,2	1,0
Ungaria	3 la sută ±1 pp	17,6 ^c	5,5 ^c	4,0-5,5	2,5-3,5	-	-	13,00	10,75	4,6	-0,9	2,4	3,5	-6,2	-6,7	-5,4	-4,5	-8,3	0,3	0,0	-1,4
Cehia	2 la sută ±1 pp	10,8 ^c	6,9 ^c	2,6	2,1	2,8	2,3	7,00	6,75	2,4	-0,3	1,2	2,8	-3,2	-3,7	-2,4	-1,9	-4,5	1,4	1,9	1,4
România	2,5 la sută ±1 pp	10,5 ^c	6,6 ^c	-	-	4,8	3,3 ^{***}	6,75	7,00	4,1	2,1	3,3	3,1	-6,3	-6,6	-6,9	-7,0	-8,8	-6,7	-7,0	-6,6

^{*}) valorile prognozate corespund proiecției de primăvară a Comisiei Europene (mai 2024)

^{**}) conform metodologiei SEC 2010

^{***}) valoarea prognozată corespunde trimestrului III din anul 2025

Sursa: a) Eurostat, b) băncile centrale naționale, BCE (proiecții la finele anului 2023), c) institute naționale de statistică, d) US Bureau of Economic Analysis

Federal Reserve a prelungit, la rândul său, ciclul de creștere a ratei dobânzii în primele trei trimestre ale anului, într-un ritm încetinit totuși față de anul anterior⁷⁷, ridicând intervalul-țintă al *federal funds rate* cu câte 0,25 puncte procentuale în lunile ianuarie, martie, mai și iulie⁷⁸, până la 5,25-5,50 la sută⁷⁹, iar ulterior a păstrat neschimbat nivelul acestuia. În același timp, FOMC a continuat să implementeze planul de reducere a dimensiunii bilanțului băncii centrale, deținerile de titluri de stat și cele de obligațiuni ipotecare fiind diminuate cu un volum lunar de 60 miliarde dolari, respectiv 35 miliarde dolari⁸⁰.

⁷⁶ Volumul deținerilor fiind programat să se reducă într-un ritm lunar mediu de 7,5 miliarde euro.

⁷⁷ Banca centrală a motivat reducerea pasului de creștere a ratei dobânzii prin înăsprirea cumulată a politicii monetare și prin decalajul de timp cu care politica monetară afectează activitatea economică și inflația.

⁷⁸ Față de creșteri de 0,50-0,75 puncte procentuale operate în cea mai mare parte a anului 2022.

⁷⁹ În aceste condiții, majorările de rată a dobânzii efectuate de la inițierea ciclului în luna martie 2022 au totalizat 5,25 puncte procentuale.

⁸⁰ Valoarea totală a deținerilor de active financiare ale băncii centrale a scăzut astfel în decembrie 2023 cu aproximativ 920 miliarde dolari față de finele anului precedent.

Noile majorări ale ratei dobânzii au fost decise în condițiile în care, deși a scăzut susținut și în semestrul I sub influența evoluției prețurilor energiei și alimentelor, rata anuală a inflației s-a menținut semnificativ deasupra obiectivului de 2 la sută al băncii centrale, în principal ca urmare a dinamicii înalte a prețurilor unor categorii de servicii incluse în indicele *core*⁸¹. Totodată, piața muncii a rămas foarte încordată, în contextul creșterii robuste a angajărilor și al cantonării ratei șomajului în apropierea minimelor istorice. În această conjunctură, prin continuarea creșterii ratei dobânzii într-un pas diminuat, FMOc a urmărit atingerea unei conduite a politicii monetare care să fie suficient de restrictivă pentru a readuce inflația la țintă într-un orizont rezonabil de timp.

Deciziile privind statu-quo-ul ratei dobânzii din lunile septembrie, octombrie și decembrie au avut în vedere rata încă înaltă, deși în scădere, a inflației⁸², precum și situația pieței muncii. Aceasta a rămas relativ încordată, în absența unei măririi semnificative a ratei șomajului și în condițiile menținerii la un nivel ridicat a locurilor de muncă vacante, pe fondul creșterii solide și considerabil peste așteptări a economiei, cu aportul major al consumului privat.

În același timp, proiecțiile realizate în cursul anului de către membrii FOMC au arătat în mod constant că rata anuală a inflației va rămâne ușor peste țintă în 2025 și va coborî la nivelul de 2 la sută în 2026, în condițiile unei traiectorii a ratei dobânzii revizuite însă repetat și semnificativ pe parcursul anului 2023 – în sens ascendent în prognozele din martie, iunie și septembrie, în contextul evoluției peste așteptări a economiei, dar în direcție opusă în proiecția din luna decembrie.

În regiune, Banca Națională a Poloniei a continuat să mențină rata dobânzii de politică monetară la 6,75 la sută pe parcursul primelor opt luni din an^{83,84}, în condițiile în care rata anuală a inflației a scăzut alert în semestrul I, dar a rămas la un nivel de două cifre⁸⁵, iar prognozele actualizate în martie și iulie au relevat și reconfirmat perspectiva coborârii graduale a acesteia în următoarele 12 trimestre și a reintrării ei abia spre finele orizontului proiecției în intervalul de variație al țintei (2,5 la sută ±1 punct procentual). Descreșterea urma să fie antrenată pe termen scurt de factorii pe partea ofertei, în principal de corecția descendentă a prețurilor materiilor prime energetice și alimentare, în timp ce pe orizontul mai îndepărtat de timp, influențele în acest sens erau așteptate să decurgă din slăbirea ritmului activității economice – implicând menținerea *gap*-ului PIB în teritoriul negativ⁸⁶ –, precum și din decelerarea creșterii costurilor salariale.

⁸¹ Rata anuală a inflației calculată pe baza indicelui *personal consumption expenditure* a coborât la 3,2 la sută în iunie, de la 5,4 la sută în decembrie 2022, în timp ce dinamica inflației de bază s-a redus în același interval la 4,3 la sută, de la 4,9 la sută.

⁸² Rata anuală a inflației calculată pe baza indicelui *personal consumption expenditure* a coborât la 2,6 la sută în luna decembrie, iar dinamica inflației de bază s-a redus la 2,9 la sută.

⁸³ Banca centrală a stopat în octombrie 2022 creșterea alertă a ratei dobânzii de politică monetară din precedentele 12 luni (ce a cumulat 6,65 puncte procentuale).

⁸⁴ În același timp, rata dobânzii aferentă facilității de depozit și cea pentru facilitatea de creditare au fost păstrate la nivelurile de 6,25 la sută, respectiv 7,25 la sută.

⁸⁵ Rata anuală a inflației a coborât la 11,5 la sută în iunie 2023, de la vârful de 18,4 la sută atins în luna februarie 2023.

⁸⁶ Potrivit evaluărilor din luna iulie, excedentul de cerere agregată s-a redus semnificativ pe parcursul anului 2022, iar la jumătatea anului 2023 *gap*-ul PIB a devenit negativ, în condițiile în care economia a suferit o mică contracție în termeni anuali în semestrul I.

La finalul trimestrului III, banca centrală a inițiat reducerea ratei dobânzii de politică monetară, operând o scădere peste așteptări asupra acesteia în septembrie, de 0,75 puncte procentuale, și o alta de 0,25 puncte procentuale în octombrie, până la 5,75 la sută⁸⁷, motivate de continuarea descreșterii ratei anuale a inflației⁸⁸ și de perspectiva slăbirii mai pronunțate a presiunilor inflaționiste ale cererii agregate în raport cu prognoza anterioară⁸⁹, de natură să contribuie la revenirea mai rapidă a ratei anuale a inflației în intervalul țintei.

Ciclul de reducere a fost însă stopat ulterior, banca centrală menținând neschimbată în noiembrie și decembrie rata dobânzii de politică monetară, dată fiind amplitudinea diminuării acesteia în lunile anterioare, dar și în condițiile creșterii incertitudinilor circumscrise conduitei viitoare a politicii fiscale, precum și politicii de reglementare a unor categorii de prețuri.

La rândul său, Banca Națională a Cehiei a prelungit statu-quo-ul ratei dobânzii de politică monetară până aproape de finele anului^{90,91}, inițiind doar în decembrie ciclul de scădere a acesteia, cu un pas de 0,25 puncte procentuale.

Deciziile privind menținerea ratei dobânzii de politică monetară au fost adoptate în condițiile în care rata anuală a inflației s-a redus relativ alert, coborând la un nivel de o cifră în luna iunie⁹² și la 6,9 la sută la sfârșitul anului, dar a rămas considerabil deasupra intervalului țintei, iar perspectiva coborârii acesteia în apropierea valorii de 2 la sută la jumătatea anului 2024, evidențiată de actualizările succesive ale prognozei pe termen mediu, era marcată de incertitudini semnificative și balanța riscurilor asociate rămânea înclinată în sens ascendent. Balanța era dominată de riscul dezancorării anticipațiilor inflaționiste și al declanșării unei spirale salarii-prețuri, inclusiv pe fondul rezilienței pieței muncii, iar alte riscuri notabile decurgeau din conduita expansionistă a politicii fiscale. Într-un astfel de context, în prima parte a anului, banca centrală a evidențiat disponibilitatea de a majora suplimentar rata dobânzii-cheie în eventualitatea materializării unor riscuri de natură să întârzie dezinflația față de ritmul prognozat, iar în semestrul II, deciziile de prelungire a statu-quo-ului au fost adoptate chiar și în condițiile unor proiecții ce indicau posibilitatea reducerii ratelor dobânzilor reprezentative.

Inițierea la finele anului a ciclului de reducere a ratei dobânzii de politică monetară a fost justificată în principal de ameliorarea balanței riscurilor la adresa perspectivei inflației, evaluate a fi doar modest inflaționiste, inclusiv în contextul comprimării peste așteptări a economiei în trimestrul III⁹³, dar și al slăbirii ritmului activității economice la nivel global și european.

⁸⁷ Ratele dobânzilor aferente facilității de depozit și celei de creditare au fost coborâte în pași similari, până la 5,25 la sută, respectiv 6,25 la sută.

⁸⁸ Până la 10,1 la sută în august 2023 și la un nivel de o cifră în luna următoare.

⁸⁹ În condițiile în care activitatea economică și-a accentuat ușor contracția în termeni anuali în trimestrul II 2023 (-0,6 la sută). Pe ansamblul anului, creșterea economică a decelerat abrupt, la 0,2 la sută, de la 5,6 la sută în 2022.

⁹⁰ Rata dobânzii de politică monetară a fost majorată până la 7,0 la sută în iunie 2022, de la 0,25 la sută în mai 2021, iar apoi aceasta a fost menținută constantă.

⁹¹ În același timp, rata dobânzii aferentă facilității de depozit și cea pentru facilitatea de creditare au fost menținute la 6,0 la sută, respectiv 8,0 la sută.

⁹² La 9,7 la sută, de la un vârf de 18 la sută atins în septembrie 2022.

⁹³ În trimestrul III, activitatea economică și-a accentuat declinul față de trimestrul anterior, la -0,6 la sută, astfel încât, pe ansamblul anului 2023, economia s-a contractat cu 0,3 la sută, după un avans de 2,4 la sută în 2022.

Banca Națională a Ungariei a menținut neschimbați parametrii instrumentelor politicii monetare în trimestrul I 2023, pentru ca în următoarele două trimestre să inițieze și să continue un proces de normalizare relativ rapidă a conduitei politicii monetare, în condițiile calmării tensiunilor de pe piața financiară internă, inclusiv pe fondul ameliorării percepției investitorilor asupra riscului asociat acestuia. Prin urmare, în intervalul mai-septembrie, banca centrală a redus de cinci ori consecutiv, și cu un total de 5 puncte procentuale, rata dobânzii aferente operațiunilor de atragere de depozite cu maturitatea ON – principalul instrument de politică monetară utilizat începând cu luna octombrie 2022 –, aceasta fiind astfel coborâtă la nivelul ratei dobânzii de politică monetară (*base rate*), menținut constant la 13 la sută. Concomitent, coridorul format de ratele dobânzilor la facilitățile permanente în jurul *base rate* a fost îngustat în mai mulți pași, de la +12/-0,5 puncte procentuale⁹⁴ la dimensiunea standard de ± 1 punct procentual, prin scăderea amplă a ratei dobânzii la facilitatea de creditare, iar în septembrie și prin reducerea celei la facilitatea de depozit.

La finele lunii septembrie, odată cu finalizarea ajustării caracteristicilor acestor instrumente, banca centrală a adoptat o serie de măsuri în scopul întăririi rolului *base rate* și al simplificării instrumentelor politicii monetare. Astfel, din 1 octombrie 2023, banca centrală a început să remunereze la rata dobânzii de politică monetară și excesul de rezerve deținut de bănci în conturile curente la aceasta. Conturile de rezerve au devenit astfel principalul instrument de politică monetară, atât rezervele excedentare, cât și cele minime obligatorii⁹⁵ fiind remunerate la rata dobânzii de politică monetară.

În trimestrul IV 2023, banca centrală a mai efectuat trei reduceri consecutive ale ratelor dobânzilor reprezentative, în pași ceva mai mici, de 0,75 puncte procentuale, coborând în decembrie rata dobânzii de politică monetară la 10,75 la sută, iar ratele dobânzilor aferente facilității de depozit și celei de creditare la 9,75 la sută, respectiv la 11,75 la sută. Deciziile au fost adoptate în contextul în care rata anuală a inflației și-a accentuat scăderea în a doua parte a anului, ajungând la 5,5 la sută în decembrie, de la 20,1 la sută în iunie și un vârf de 25,7 la sută în ianuarie 2023, iar prognoza din decembrie a evidențiat perspectiva continuării reducerii ei alerte în trimestrul I 2024, însă mai moderată ulterior, pe fondul epuizării efectelor de bază dezinflaționiste și al redresării economiei după contracția suferită în anul 2023⁹⁶. În aceste condiții, rata anuală a inflației era anticipată să revină în apropierea punctului central al țintei, de 3 la sută, în anul 2025.

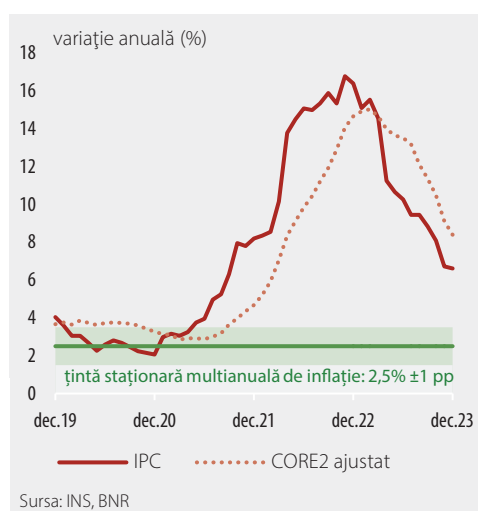
⁹⁴ Jumătatea superioară a coridorului ratelor dobânzilor a fost extinsă la 12 puncte procentuale în octombrie 2022, în contextul intensificării presiunilor de depreciere a forintului.

⁹⁵ Începând cu luna aprilie 2023, rata RMO a fost majorată de la 5 la sută la 10 la sută, băncile putând să opteze în mod individual pentru o rată RMO de până la 15 la sută (până la 10 la sută anterior). Tot din luna aprilie 2023 s-a aplicat maniera de remunerare a RMO constând în următoarele: o cotă de 25 la sută din RMO a fost exclusă din volumul bonificat, diferența de 75 la sută fiind remunerată pe mai departe la rata dobânzii de politică monetară în vigoare, iar disponibilitățile opționale (care depășeau nivelul minim de 10 la sută) au fost bonificate la o rată a dobânzii egală cu cea aferentă licitațiilor pentru depozite ON. Începând cu luna ianuarie 2024, banca centrală a eliminat sistemul ratelor opționale ale RMO, rata RMO fiind uniformizată la 10 la sută.

⁹⁶ În anul 2023, activitatea economică a consemnat un declin de 0,9 la sută, după creșterea ei cu 4,6 la sută în 2022.

Adecvarea conduitei politicii monetare și acțiunile întreprinse de BNR au susținut descreșterea relativ alertă a dinamicii inflației în anul 2023 și perspectiva menținerii acesteia pe o traiectorie compatibilă cu atingerea pe termen mediu a țintei de inflație, inclusiv prin ancorarea așteptărilor inflaționiste pe termen mai lung, în contextul unei creșteri economice încă solide, mai ales în plan regional, deși în decelerare semnificativă față de 2022, în principal pe fondul slăbirii accentuate a cererii externe.

Privite mai în detaliu, deciziile Consiliului de administrație al BNR din primul semestru al anului 2023 au fost adoptate în condițiile în care rata anuală a inflației a ajuns pe un platou în trimestrul IV 2022, însă foarte ridicat, iar apoi a intrat pe o traiectorie descrescătoare graduală, anticipată a se menține mult deasupra intervalului țintei în 2023 și încă vizibil peste acesta la finele orizontului de opt trimestre al prognozelor trimestriale.

Grafic 3.2
Rata inflației

Astfel, rata anuală a inflației a scăzut în martie la 14,53 la sută, de la 16,37 la sută în decembrie 2022, iar în luna iunie a coborât la 10,25 la sută, în linie cu previziunile, în principal ca urmare a descreșterii ample a dinamicii prețurilor energiei și combustibililor, sub impactul efectelor de bază, al evoluției cotației țiteiului și al modificării începând cu 1 ianuarie 2023 a caracteristicilor schemei de plafonare a prețurilor la energia electrică și gaze naturale⁹⁷. Rata anuală a inflației CORE2 ajustat și-a stopat ascensiunea doar în trimestrul I și s-a redus moderat în următoarele

luni, până la 13,5 la sută în iunie, de la 14,6 la sută în decembrie 2022, în condițiile în care decelerarea peste așteptări a creșterii prețurilor alimentelor procesate de-a lungul semestrului I⁹⁸ a fost atenuată ca impact de noile creșteri notabile de dinamică consemnate de subcomponenta mărfurilor nealimentare și de cea a serviciilor de piață (Grafic 3.2). Acestea reflectau influențele persistente decurgând din transferarea treptată asupra prețurilor de consum a costurilor materiale și salariale crescute, precum și din conservarea marjelor de profit în contextul rezilienței cererii de consum, dar și din scumpirea unor bunuri importate.

Totodată, ca urmare a prelungirii schemelor de plafonare și compensare a prețurilor la energie și a redefinirii caracteristicilor acestora începând cu 1 ianuarie 2023, prognozele trimestriale actualizate în acest interval⁹⁹ au relevat și reconfirmat apoi

⁹⁷ În luna decembrie 2022, schemele de plafonare și compensare a prețurilor la energie electrică și gaze naturale pentru consumatorii casnici au fost prelunzite din nou, până la 31 martie 2025, în condițiile extinderii de la 1 ianuarie 2023 a sferei categoriilor de clienți eligibili, prin aplicarea unui plafon indiferent de consumul lunar (Legea nr. 357/13.12.2022 pentru aprobarea OUG nr. 119/2022).

⁹⁸ Sub impactul efectelor de bază dezinflaționiste, al descreșterii cotațiilor mărfurilor, prioritar agroalimentare, precum și al ajustării descendente a anticipațiilor inflaționiste pe termen scurt.

⁹⁹ Prognozele pe termen mediu publicate în edițiile din februarie și mai 2023 ale *Raportului asupra inflației*.

perspectiva descreșterii mai alerte a ratei anuale a inflației pe orizontul scurt de timp comparativ cu proiecția din noiembrie 2022, dar în condițiile menținerii acesteia semnificativ deasupra intervalului țintei. Astfel, potrivit prognozei BNR din luna mai, rata anuală a inflației era așteptată să coboare la nivelul de o cifră din trimestrul III al anului 2023 și apoi la 7,1 la sută în luna decembrie 2023, mult sub valoarea de 11,2 la sută anticipată în noiembrie 2022, pentru ca în a doua jumătate a anului următor să-și încetinească vizibil scăderea, rămânând la finele orizontului proiecției ușor deasupra intervalului țintei, respectiv la 3,9 la sută.

Descreșterea se anticipa a fi antrenată pe mai departe de factorii pe partea ofertei, mai cu seamă de efecte de bază dezinflaționiste, de corecții descendente ale cotațiilor unor mărfuri¹⁰⁰ și de ameliorarea funcționării lanțurilor globale de producție/ aprovizionare, cărora li se alătura influența noii configurații a schemelor de plafonare a prețurilor la energie. Impactul dezinflaționist al factorilor pe partea ofertei era așteptat să crească progresiv pe orizontul scurt de timp și să afecteze puternic evoluția componentelor exogene ale IPC, dar într-o oarecare măsură și dinamica inflației de bază, care urma să recepteze și influențele venite din descreșterea treptată a anticipațiilor inflaționiste pe termen scurt, precum și a dinamicii prețurilor importurilor.

Din partea factorilor fundamentali erau de așteptat însă presiuni inflaționiste mai intense în 2023 decât în proiecția din noiembrie 2022 și în atenuare mai graduală pe parcursul următoarelor opt trimestre, în condițiile în care creșterea economică a continuat să depășească previziunile în trimestrul IV 2022¹⁰¹ și pe ansamblul semestrului I 2023 – în contextul unei ample fluctuații de ritm trimestrial¹⁰² –, iar avansul PIB era anticipat să se reducă mai modest în intervalul 2023-2024, îndeosebi pe fondul accelerării atragerii de fonduri europene, inclusiv a celor aferente instrumentului „Next Generation EU”. Evoluțiile făceau probabilă o restrângere relativ mai lentă a excedentului de cerere agregată și pe o traiectorie sensibil mai ridicată, comparativ cu evaluările precedente, implicând închiderea acestuia doar la finele orizontului proiecției¹⁰³.

În același timp, costul unitar cu forța de muncă și-a accelerat considerabil creșterea pe ansamblul economiei în semestrul I 2023, iar la nivelul industriei a continuat să-și mărească dinamica anuală de două cifre deosebit de înaltă, inclusiv pe fondul majorării salariului minim brut și al pierderilor de productivitate. Totodată, deficitul de cont curent a consemnat o scădere importantă în acest interval și era așteptat să cunoască o corecție apreciazabilă pe ansamblul anului, dar să se mențină mult deasupra standardelor europene ca pondere în PIB.

¹⁰⁰ Inclusiv ale materiilor prime agroalimentare, pe fondul detensionării piețelor *en gros*.

¹⁰¹ Creșterea economică a încetinit la 1,0 la sută în trimestrul IV 2022, de la 1,2 la sută în trimestrul III, iar față de aceeași perioadă a anului precedent a accelerat la 4,5 la sută, de la 3,7 la sută în trimestrul III.

¹⁰² Creșterea PIB a încetinit la 0,1 la sută în trimestrul I 2023, iar în trimestrul II a accelerat la 0,9 la sută, evoluții implicând o scădere a dinamicii anuale a acestuia la 2,3 la sută în trimestrul I și la 1,2 la sută în trimestrul II 2023. Scăderea din trimestrul II fost determinată de consumul gospodăriilor populației, în timp ce formarea brută de capital fix și-a reaccelerat creșterea anuală de două cifre, iar evoluția exportului net și-a mărit impactul expansionist.

¹⁰³ În aceste condiții, rata anuală a inflației CORE2 ajustat era așteptată să scadă treptat din trimestrul II 2023, coborând la 9,3 la sută în decembrie 2023 și la 4,3 la sută la finele orizontului proiecției.

Războiul din Ucraina și sancțiunile instituite continuau să genereze totuși incertitudini și riscuri semnificative la adresa perspectivei activității economice, implicit a evoluției pe termen mediu a inflației, similar absorbției fondurilor europene, în principal a celor aferente programului „Next Generation EU”, în contextul condiționalităților atașate.

Incertitudini și riscuri crescute erau asociate însă conduitei politicii fiscale și celei de venituri, având în vedere datele privind execuția bugetară din primele luni ale anului, precum și noile majorări salariale acordate în sectorul public, dar și procedura de deficit excesiv și angajamentele asumate în cadrul acesteia, de natură să reclame adoptarea unor măsuri fiscal-bugetare consistente în vederea continuării consolidării bugetare conform calendarului stabilit.

În aceste condiții, Consiliul de administrație al BNR a majorat cu încă 0,25 puncte procentuale rata dobânzii de politică monetară în debutul anului 2023, iar în ședințele din lunile februarie, aprilie, mai și iulie a decis menținerea neschimbată a acesteia la nivelul de 7,00 la sută. În același timp, ratele dobânzilor aferente facilității de creditare și celei de depozit au fost majorate și menținute apoi la 8,00 la sută, respectiv 6,00 la sută, iar ratele RMO pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit au fost păstrate la nivelurile în vigoare, de 8 la sută, respectiv 5 la sută.

Consiliul de administrație al BNR a hotărât să prelungească statu-quo-ul ratei dobânzii-cheie și al parametrilor principalelor instrumente ale politicii monetare în ședințele din august și octombrie 2023, în condițiile în care datele și evaluările actualizate au confirmat în linii generale previziunile anterioare privind evoluția inflației și a determinantilor săi, evidențiind însă și o creștere a incertitudinilor și riscurilor la adresa perspectivei pe termen scurt a acesteia.

Astfel, rata anuală a inflației și-a încetinit descreșterea în trimestrul III conform previziunilor¹⁰⁴, în contextul scumpirii combustibililor și medicamentelor, care a contrabalansat parțial ca impact noile scăderi ample de dinamică consemnate în acest interval de prețurile alimentelor și energiei. În schimb, rata anuală a inflației CORE2 ajustat și-a accelerat scăderea, coborând vizibil sub nivelul prognozat, la 11,3 la sută în septembrie, de la 13,5 la sută în iunie, în principal ca urmare a accentuării evoluției dezinflaționiste a prețurilor alimentelor procesate, dar și în condițiile temperaturii creșterilor de dinamică pe segmentul bunurilor nealimentare și pe cel al serviciilor. Evoluțiile erau atribuibile descreșterii cotațiilor mărfurilor, prioritar agroalimentare, și măsurii de plafonare temporară a adaosului comercial la produse alimentare de bază¹⁰⁵, reflectând însă și o relativă slăbire a transiterii în prețurile de consum a costurilor mărite ale firmelor, îndeosebi a celor salariale – pe fondul temperaturii cererii de consum –, precum și o atenuare a impactului inflaționist al importurilor.

În același timp, prognoza pe termen mediu din luna august a reconfirmat perspectiva continuării scăderii ratei anuale a inflației în următorii doi ani, dar într-un ritm încetinit, inclusiv în raport cu evaluările precedente. Astfel, rata anuală a inflației era așteptată să se reducă la 7,5 la sută în decembrie 2023, la 4,4 la sută în decembrie 2024 și la

¹⁰⁴ Aceasta a coborât la 8,83 la sută în septembrie, de la 10,25 la sută în iunie.

¹⁰⁵ Implementată începând cu luna august 2023, pentru o perioadă de trei luni (conform OUG nr. 67/2023 privind instituirea unei măsuri cu caracter temporar de combatere a creșterii excesive a prețurilor la unele produse agricole și alimentare).

3,8 la sută în iunie 2025, față de valorile de 7,1 la sută, respectiv 4,2 la sută indicate de prognoza precedentă pentru finele anilor 2023 și 2024.

Resorturile majore ale descreșterii anticipate a ratei anuale a inflației rămâneau factorii pe partea ofertei, în principal efectele de bază dezinflaționiste, ameliorarea funcționării lanțurilor globale de producție/aprovizionare, precum și corecțiile descendente consemnate în trimestrele anterioare de cotațiile unor mărfuri. Efectele de bază urmau să se manifeste și pe mai departe îndeosebi pe segmentele energie și alimente procesate, implicit la nivelul dinamicii inflației de bază, dar cu o intensitate în diminuare progresivă, iar influențele descreșterii cotațiilor erau așteptate să se transmită treptat și incomplet asupra ritmului de creștere a prețurilor de consum.

Totodată, din partea factorilor fundamentali erau de așteptat presiuni inflaționiste ceva mai moderate, dar în atenuare mai graduală decât în prognoza precedentă, dată fiind perspectiva restrângerii relativ mai lente a excedentului de cerere agregată începând cu semestrul II 2023, implicând menținerea *gap*-ului PIB la o valoare ușor pozitivă la finele orizontului proiecției¹⁰⁶. De asemenea, dinamica costului unitar cu forța de muncă era așteptată să se mărească semnificativ pe ansamblul anului 2023, inclusiv în raport cu previziunile anterioare.

În același timp, conduita viitoare a politicii fiscale și de venituri, precum și pachetul de măsuri fiscal-bugetare aflat în discuție în vederea continuării consolidării bugetare, induceau incertitudini și riscuri majore la adresa noii previziuni privind inflația.

Datele și evaluările ulterioare au arătat că rata anuală a inflației și-a accelerat peste așteptări descreșterea în trimestrul IV 2023, coborând în decembrie 2023 la 6,61 la sută, în condițiile în care dinamicile prețurilor alimentelor și ale energiei au continuat să se reducă relativ alert, iar plusul de ritm înregistrat în acest interval de prețul combustibililor, pe seama unui efect de bază, a fost compensat integral ca impact de decelerarea creșterii prețurilor administrate și a prețului produselor din tutun.

La rândul ei, rata anuală a inflației CORE2 ajustat și-a accentuat trendul descendent mai mult decât s-a anticipat, reducându-se la 8,4 la sută în decembrie 2023, în principal pe seama dezinflației de pe segmentul alimentelor procesate, însă și cu aportul subcomponentei bunurilor nealimentare și al celei a serviciilor de piață, ale căror dinamici au consemnat scăderi în acest interval, după ascensiuni aproape continue de mai bine de doi ani. Descreșterile cvasigeneralizate erau atribuibile efectelor de bază dezinflaționiste mai extinse, corecțiilor descendente ale cotațiilor mărfurilor agroalimentare și plafonării adaosului comercial la produse alimentare de bază¹⁰⁷, dar și temperării cererii de consum și descreșterii dinamicii prețurilor importurilor. Acțiunea acestor factori a fost doar în mică măsură atenuată de transferarea în prețurile unor servicii a creșterilor de costuri antrenate de majorarea în trimestrul IV 2023 a salariului minim brut, precum și de înrăutățirea temporară a anticipațiilor inflaționiste pe termen scurt.

¹⁰⁶ În condițiile în care creșterea economică era așteptată să decelereze în 2023 mai mult decât s-a anticipat anterior – pe fondul inflației și al costurilor încă ridicate, precum și al conduitei politicii monetare –, dar să se revigoreze în 2024, contrar previziunilor precedente, sub impactul încetării consolidării bugetare și al redresării cererii externe, precum și în contextul accelerării atragerii de fonduri europene, inclusiv a celor aferente instrumentului „Next Generation EU”.

¹⁰⁷ În condițiile prelungirii până la 31 ianuarie 2024 a măsurii de plafonare temporară a adaosului comercial la produse alimentare de bază și ale extinderii sferei de cuprindere.

Creșterea economică a continuat însă să depășească previziunile în trimestrul III 2023, încetinind totuși semnificativ, la 0,9 la sută, de la 1,6 la sută în precedentele trei luni, evoluție ce făcea probabilă o restrângere mai temperată a excedentului de cerere agregată în acest interval față de cea anticipată. Totodată, dinamica anuală a PIB s-a mărit marginal, rămânând modestă din perspectivă istorică, la 1,1 la sută, dar exclusiv pe seama evoluției variației stocurilor și a consumului administrației publice, în timp ce formarea brută de capital fix și-a reamplificat dinamica anuală la un nivel de două cifre, consumul gospodăriilor populației și-a reaccelerat creșterea, iar evoluția exportului net a continuat să-și majoreze influența expansionistă.

Pe piața muncii, tensiunile au rămas ridicate în a doua parte a anului, dar au tins să se atenueze ușor, îndeosebi în trimestrul IV, în condițiile în care efectivul salariaților din economie și-a încetinit și și-a stopat apoi creșterea, iar rata șomajului BIM a rămas relativ constantă. De asemenea, intențiile de angajare pe orizontul apropiat de timp au scăzut accentuat, iar deficitul de forță de muncă raportat de companii s-a redus semnificativ în ultimele trei luni din an, corectându-și în mare parte creșterea din intervalul precedent. Dinamica anuală de două cifre a câștigului salarial mediu brut nominal și-a reaccelerat însă ascensiunea în trimestrul IV, în principal sub impactul majorării salariului minim brut, iar cea a costului unitar cu forța de muncă din industrie a crescut relativ abrupt în noiembrie, după șase luni de descreștere ușoară, inclusiv ca efect al amplificării pierderilor de productivitate a muncii.

În același timp, dinamica anuală a creditului acordat sectorului privat și-a stopat în luna octombrie trendul descendent din precedentele cinci trimestre, mărindu-se treptat pe parcursul trimestrului IV, până la 6,4 la sută în luna decembrie, în condițiile în care noile scăderi pronunțate de ritm consemnate în acest interval de componenta în valută au fost mai mult decât contrabalansate de reaccelerarea creșterii creditului în lei (Caseta 5).

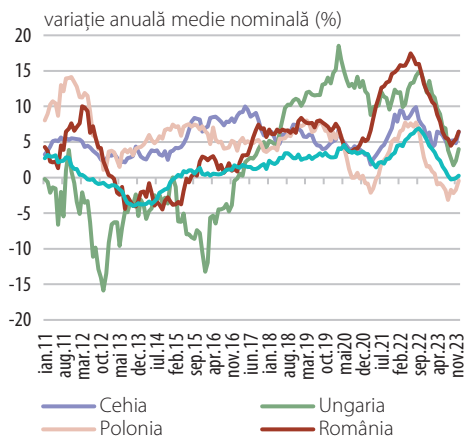
Caseta 5. Evoluția creditului acordat sectorului privat și a lichidității din economie¹⁰⁸

În anul 2023, dinamica și structura creditului acordat sectorului privat și ale lichidității din economie – relevante din perspectiva formulării și transmisiei politicii monetare, precum și a convergenței cu evoluțiile monetare din zona euro și din regiune – au cunoscut multiple și semnificative schimbări de direcție, inclusiv sub influența deciziilor și măsurilor de politică monetară ale BNR. Astfel:

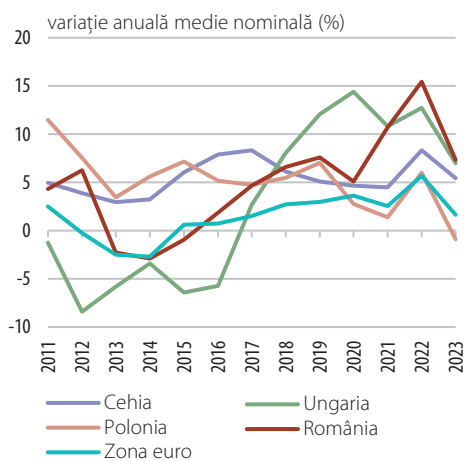
1. Dinamica anuală a creditului acordat sectorului privat a continuat să scadă gradual în primele trei trimestre ale anului¹⁰⁹, iar ulterior s-a mărit ușor, în relativ sincron cu evoluțiile din regiune și din zona euro (Grafic A).

¹⁰⁸ Pentru o evidențiere mai clară, schimbările de dinamică au fost analizate, de regulă, sub forma indicatorilor calculați ca medie a ratelor de creștere anuală exprimate în termeni nominali.

¹⁰⁹ Dinamica anuală a creditului acordat sectorului privat a intrat pe un trend gradual descendent la mijlocul anului 2022.

Grafic ACreditul acordat sectorului privat
(evoluție lunară)

Sursa: BCN

Sursa: BCN

Grafic BCreditul acordat sectorului privat
(evoluție anuală)

În acest context, după doi ani de creștere susținută, dinamica medie a creditului acordat sectorului privat s-a redus considerabil în 2023, la 7,3 la sută, de la 15,4 la sută în 2022, rămânând totuși ridicată din perspectiva evoluțiilor anterioare pandemiei și, totodată, superioară ritmurilor din regiune, îndeosebi celui din Polonia (Grafic B)¹¹⁰.

Scăderea ritmului creditului acordat sectorului privat s-a corelat cu încetinirea semnificativă a creșterii economice și cu dinamica încă înaltă, deși în scădere, a inflației. În același timp, cererea și oferta de credite au resimțit efectele generate de: (i) nivelurile relativ ridicate ale ratelor dobânzilor la creditele noi; (ii) înăsprirea suplimentară, dar semnificativ mai temperată decât cea din anul anterior, a standardelor de creditare aplicate de bănci pentru împrumuturile populației și ale societăților nefinanciare; (iii) creșterea restrictivității măsurilor macroprudențiale aplicate de BNR¹¹¹; (iv) decelerarea ușoară a creșterii prețurilor pe piața imobiliară rezidențială¹¹².

Influențe stimulative, de natură să antreneze o ușoară revigorare a creditării spre finele anului (Grafic C) au decurs, în schimb, din: (i) revenirea și creșterea la valori pozitive semnificative a dinamicii salariului net real; (ii) redresarea treptată a încrederii consumatorilor, inclusiv pe fondul ameliorării percepției privind situația financiară curentă și cea viitoare; (iii) prelungirea programului de sprijin guvernamental „IMM Invest” și majorarea plafonului garanțiilor aferente¹¹³; (iv) continuarea consolidării calității activelor bancare¹¹⁴ și a scăderii raportului credite/depozite la nivelul sistemului bancar (până la 67,6 la sută); (v) intensificarea achizițiilor de locuințe în lunile premergătoare intrării în vigoare a cotei majorate a TVA pentru anumite categorii de locuințe (ianuarie 2024).

În condițiile unei creșteri foarte alerte a activității economice în termeni nominali și în decelerare doar ușoară față de anul precedent, raportul între soldul creditului

¹¹⁰ În termeni reali, dinamica anuală a creditului acordat sectorului privat a coborât însă în teritoriul negativ, în premieră pentru ultimii opt ani, la -2,9 la sută. Valoarea este comparabilă cu cea din zona euro, dar superioară celei din Cehia și mai cu seamă ritmurilor negative pronunțate consemnate în Ungaria și Polonia.

¹¹¹ În octombrie 2022, CNSM a emis o recomandare privind majorarea ratei amortizorului anticiclic de capital la 1,0 la sută, de la 0,5 la sută, începând cu luna octombrie 2023, măsura fiind implementată prin Ordinul BNR nr. 7 din 25 decembrie 2022. Anterior, în luna octombrie 2022, rata amortizorului anticiclic a fost majorată la 0,5 la sută, de la 0,0 la sută, prin Ordinul BNR nr. 6/2021.

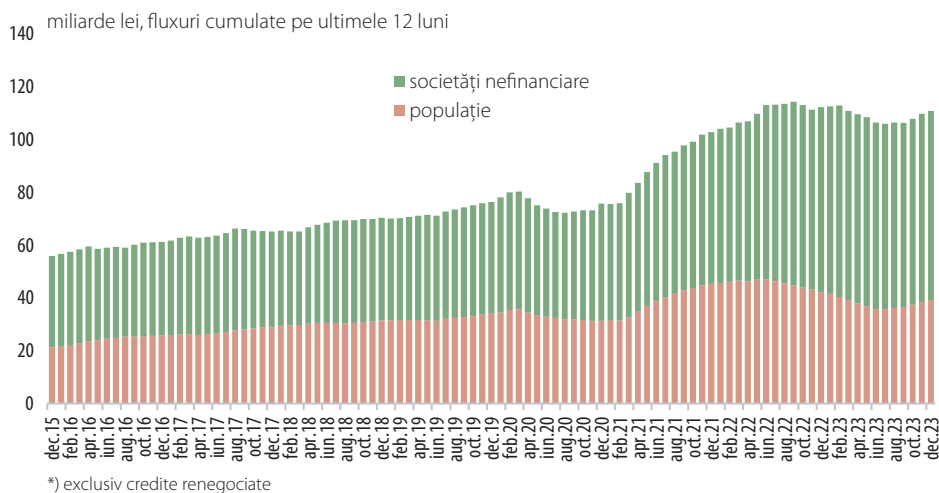
¹¹² Creșterea anuală medie a prețurilor locuințelor a decelerat la 3,3 la sută în 2023, de la 7,2 la sută în anul precedent.

¹¹³ Introdus în contextul crizei pandemice, programul de ajutor de stat „IMM Invest” presupune garantarea de către stat a până la 90 la sută din valoarea unor credite în lei acordate IMM și microîntreprinderilor și subvenționarea dobânzii pentru o perioadă de opt luni, precum și a altor costuri ale finanțării (comisioane de administrare și risc) pe toată durata creditului. Plafonul garanțiilor aprobat pentru anul 2023 a fost majorat în debutul anului la 20,25 miliarde lei (de la 17,75 miliarde lei în anul anterior), iar cel al ajutoarelor de stat, la 2,9 miliarde lei (de la 1,9 miliarde lei). În noiembrie, plafoanele au fost din nou mărite, la 24,3 miliarde lei, respectiv 3,45 miliarde lei. Programul „Noua casă” a fost, de asemenea, prelungit în 2023, dar volumul creditelor acordate în cadrul acestuia a scăzut semnificativ față de anul anterior.

¹¹⁴ Rata creditelor neperformante, calculată conform definiției ABE, s-a redus în decembrie 2023 la 2,37 la sută, de la 2,65 la sută la finele anului 2022.

acordat sectorului privat și PIB s-a redus semnificativ și în 2023, la 24,1 la sută, de la 26,0 la sută în 2022, însă mai modest și de această dată comparativ cu scăderile înregistrate în statele din regiune și în zona euro, de la niveluri totuși considerabil mai ridicate.

Grafic C
Creditele noi* acordate populației și societăților nefinanciare

2. Ponderea componentei în lei în totalul creditului acordat sectorului privat a continuat să se reducă în primele luni ale anului, dar și-a reluat apoi creșterea, urcând în decembrie 2023 la 68,4 la sută, nivel doar marginal inferior celui de la finele anului precedent.

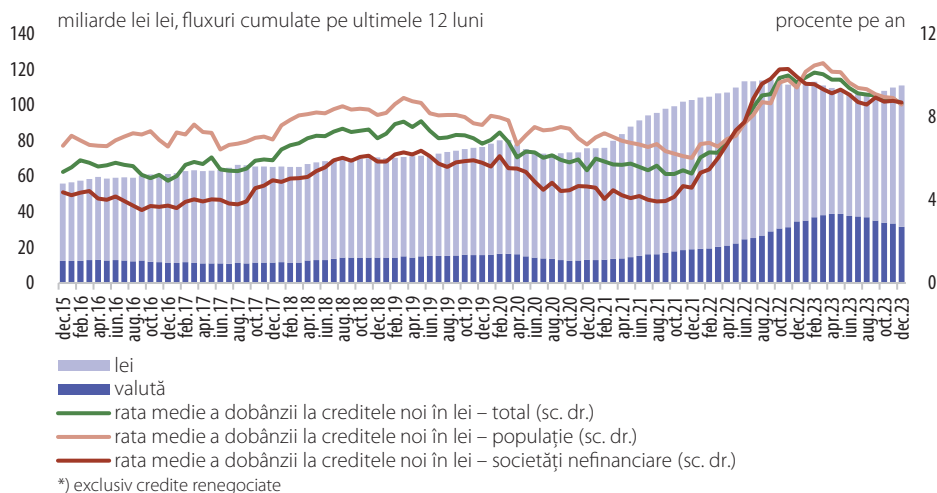
Evoluția a reflectat în principal inflexiunea produsă la nivelul dinamicii componentei în valută, care, după opt trimestre de ascensiune susținută¹¹⁵, s-a reînscriș la mijlocul semestrului I 2023 pe o traiectorie accentuat descendentă – ajungând la 7,3 la sută în decembrie 2023 –, sub influența scăderii abrupte a ritmului împrumuturilor societăților nefinanciare, inclusiv pe fondul restrângerii diferențialului ratei dobânzii. În schimb, dinamica creditului în monedă națională a continuat să se reducă pe parcursul primului semestru, coborând și rămânând timp de câteva luni la o valoare doar marginal pozitivă, pentru ca din octombrie să se mărească vizibil, cu aportul ambelor categorii principale de clienți. În aceste condiții, ponderea componentei în lei în soldul creditelor acordate societăților nefinanciare și-a oprit scăderea la jumătatea anului, iar apoi a consemnat mici creșteri, ajungând la 54,3 la sută în decembrie 2023 – nivel doar ușor inferior celui de la finele anului 2022 (55,1 la sută). Totodată, pe segmentul populației, greutatea relativă a creditului în monedă națională și-a accelerat creșterea, atingând un nou maxim istoric, de 87,7 la sută (85,6 la sută în decembrie 2022).

Și în termeni de flux, componenta în monedă națională și-a redus ponderea majoritară în primele luni ale anului (la 64,3 la sută în mai¹¹⁶, de la 69,2 la sută în decembrie 2022), dar și-a mărit-o apoi semnificativ (la 71,6 la sută), în condițiile în care dinamica acesteia a revenit și a urcat apoi foarte mult în teritoriul pozitiv, în timp ce

¹¹⁵ Dinamica creditului în valută (exprimat în euro) a crescut în martie 2023 la 30,2 la sută – un maxim al ultimilor 14 ani.

¹¹⁶ Evaluare pe baza fluxurilor cumulate pe 12 luni, ajustate cu volumul creditelor renegotiate.

variația creditului în devize a scăzut abrupt și s-a menținut apoi la valori puternic negative (Grafic D).

Grafic D

Creditele noi* acordate sectorului privat și rata medie a dobânzii la împrumuturile în monedă națională

3. Ponderea în total a creditului acordat populației și-a temperat trendul descendent amorsat la mijlocul anului 2020, dar a atins în decembrie 2023 un minim al ultimilor 16 ani și jumătate¹¹⁷, coborând și mai mult sub nivelurile, relativ constante, din Polonia, Cehia și din zona euro.

Încetinirea descreșterii acestei ponderi a fost consecința scăderii mai ample a dinamicii medii a creditului acordat societăților nefinanciare (la 12,4 la sută, de la 22,5 la sută în 2022) comparativ cu cea consemnată pe ansamblul anului de ritmul împrumuturilor populației (la 1,2 la sută, de la 7,7 la sută în anul anterior).

Cvasiînjumătățirea variației creditului acordat societăților nefinanciare s-a datorat integral componentei în monedă națională, a cărei dinamică medie a scăzut abrupt (la 0,9 la sută¹¹⁸, de la 21,3 la sută în 2022), chiar și în condițiile reaccelerării creșterii componentei în trimestrul IV (pe seama finanțărilor pe termen scurt) și ale măririi substanțiale a aportului programului „IMM Invest” pe ansamblul anului. În schimb, ritmul creditului în valută (exprimat în euro) a continuat să crească ca medie anuală (la 30,4 la sută, de la 24,7 la sută în 2022), dată fiind prelungirea ascensiunii nivelului său deosebit de înalt în trimestrul I (până 45,6 la sută în martie – un vârf post-martie 2008), de la care a coborât însă alert ulterior (până la 11,6 la sută în decembrie).

Din perspectiva principalelor sectoare, slăbirea ritmului creditării a fost consecința frânării bruște a creșterii creditelor noi în industrie și a încetinerii majorării acestora în sectorul serviciilor, precum și a contracției de volum consemnate în agricultură. Impactul astfel exercitat a fost doar ușor contrabalansat de creșterea amplă a dinamicii fluxului de credite în construcții, în corelație cu intensificarea activității sectorului. Structura pe destinații a creditelor noi a rămas totuși relativ similară celei

¹¹⁷ Aceasta s-a redus la 44,9 la sută în decembrie 2023, de la 47,2 la sută la finele anului 2022.

¹¹⁸ Dinamica anuală a acestora a coborât și s-a menținut în teritoriul negativ în perioada martie-septembrie 2023.

din anii precedenți, sectoarele industrie și servicii continuând să concentreze circa 80 la sută din volumul acestora.

În ceea ce privește structura pe maturități a stocului creditului acordat societăților nefinanciare, decelerarea pronunțată a creșterii acestuia a fost antrenată de

împrumuturile pe termen scurt, a căror dinamică anuală s-a redus substanțial (la 11,6 la sută, de la valoarea deosebit de înaltă atinsă în anul anterior, de 38,6 la sută), în consonanță cu evoluția necesarului de finanțare a activității curente a firmelor. Pierderea de ritm a împrumuturilor pe termen mediu și lung a fost considerabil mai modestă, inclusiv în contextul continuării accelerării creșterii investițiilor, îndeosebi în a doua parte a anului.

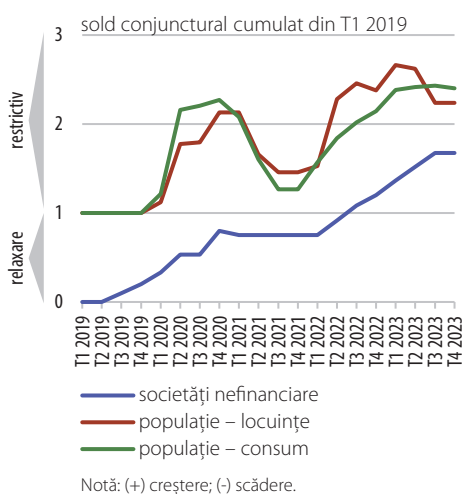
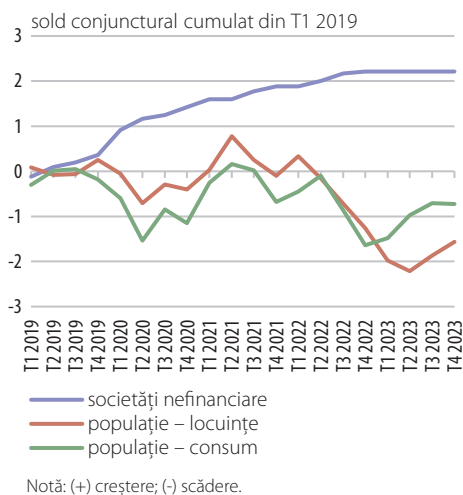
Evoluțiile s-au corelat în linii mari cu edițiile succesive ale *Sondajului BNR privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației*, potrivit cărora cererea de credite a societăților nefinanciare a rămas constantă pe parcursul anului (Grafic E), în condițiile unor standarde de creditare în înăspritare continuă până în trimestrul III și practic neschimbate ulterior (Grafic F). Termenii creditării au tins, la rândul lor, să se înăsprească în primele trei trimestre din 2023, în principal pe seama majorării primei solicitate pentru creditele mai riscante, precum și a cerințelor de colateral/garanții și a plafonului maxim pentru valoarea creditului. O influență similară a venit în debutul anului din ajustarea *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de cotațiile pieței monetare interbancare, pentru ca în următoarele două trimestre aceasta să acționeze în sens contrar.

Pe segmentul populației, rezultatele sondajului au evidențiat noi scăderi ale cererii de împrumuturi pentru locuințe în semestrul I, succedate de o ușoară creștere în a doua parte a anului, dar și o relativă redresare a cererii de credite pentru consum pe parcursul primelor trei trimestre. Standardele de creditare au continuat totuși să se înăsprească în debutul anului în cazul creditelor pentru consum și s-au menținut

practic neschimbate ulterior, însă s-au relaxat întrucâtva în trimestrul III la nivelul împrumuturilor pentru locuințe. Termenii creditării s-au modificat în 2023 preponderent pe seama *spread*-ului ratei medii a dobânzii față de IRCC, sub influența căruia acestea și-au mărit constant restrictivitatea la creditele pentru consum, dar s-au relaxat în trimestrul III în cazul creditelor pentru locuințe, după o înăspritare pe parcursul primului semestru.

4. Creditul pentru locuințe și-a redus în premieră ponderea în totalul creditului acordat populației, la 60,8 la sută în decembrie 2023, de la 61,9 la sută în decembrie 2022, în contextul unei descreșteri generalizate în plan regional¹¹⁹.

Grafic E
Cererea de credite

Grafic F
Standardele de creditare

¹¹⁹ În zona euro, aceasta a rămas constantă.

Inflexiunea s-a produs în condițiile în care dinamica medie a creditului pentru locuințe a continuat să scadă relativ mai alert, accentuându-și descreșterea față de anul precedent – la 0,6 la sută¹²⁰, de la 10,1 la sută în 2022 –, sub impactul ratelor dobânzilor crescute și al standardelor de creditare înăsprite, receptat mai intens la nivelul acestei categorii de împrumuturi¹²¹.

Pierderea de ritm a fost antrenată de componenta în monedă națională, a cărei variație anuală medie a coborât la 2,6 la sută, de la 16,0 la sută în anul anterior, inclusiv ca urmare a diminuării aportului programului „Noua casă” și în pofida unui reviriment ușor al componentei spre finele anului¹²². În contextul creșterii considerabile a volumului împrumuturilor noi efective în ultimele luni¹²³ și al continuării intensificării puternice a operațiunilor de renegociere pe ansamblul anului, fluxul total de credite cu această destinație a atins în 2023 un nou maxim istoric.

Soldul creditului în valută pentru locuințe și-a atenuat ușor contracția în termeni anuali pe ansamblul perioadei, dar în condițiile reaccentuării semnificative a acestuia pe parcursul semestrului II, astfel încât ponderea componentei în lei în totalul creditului pentru locuințe s-a majorat și la finele anului 2023, la 85,7 la sută, de la 83,8 la sută cu 12 luni în urmă.

Creditul pentru consum și alte scopuri și-a redus mult mai modest ritmul în 2023 (la o medie de 2,2 la sută, de la 4,0 la sută), dată fiind inclusiv reacelerarea mai evidentă a creșterii acestuia în semestrul II, pe seama redinamizării componentei în monedă națională. În schimb, creditul în valută și-a conservat, în linii mari, dinamica anuală negativă de două cifre.

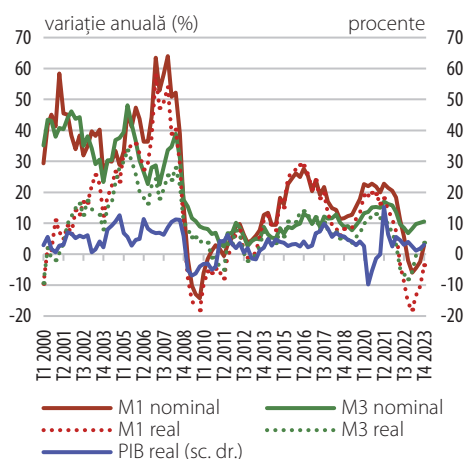
Comparativ cu nivelurile din regiune și din zona euro, ponderea deținută în România de creditul pentru locuințe a rămas în apropierea celei din Polonia și vizibil superioară celei din Ungaria, dar și-a mărit ecartul negativ considerabil față de nivelurile din Cehia și din zona euro.

În cazul lichidității din economie, cele mai importante evoluții au constat în:

1. Încetinirea scăderii gradului de monetizare a economiei comparativ cu anul precedent (la 41,5 la sută, de la 43,0 la sută în 2022), dar și față de zona euro și de statele din regiune, exceptând Cehia – caracterizate prin niveluri totuși mult mai ridicate ale raportului dintre M3 și PIB.

Dinamica medie a masei monetare (M3) a continuat să se reducă în 2023, însă considerabil mai lent față de anul precedent, ajungând la 9,0 la sută, de la 10,5 la sută

Grafic G
Masa monetară și PIB

Sursa: INS, BNR

¹²⁰ Acesta a intrat la jumătatea anului și s-a menținut apoi în teritoriul negativ, dar s-a redresat ușor în ultimul trimestru.

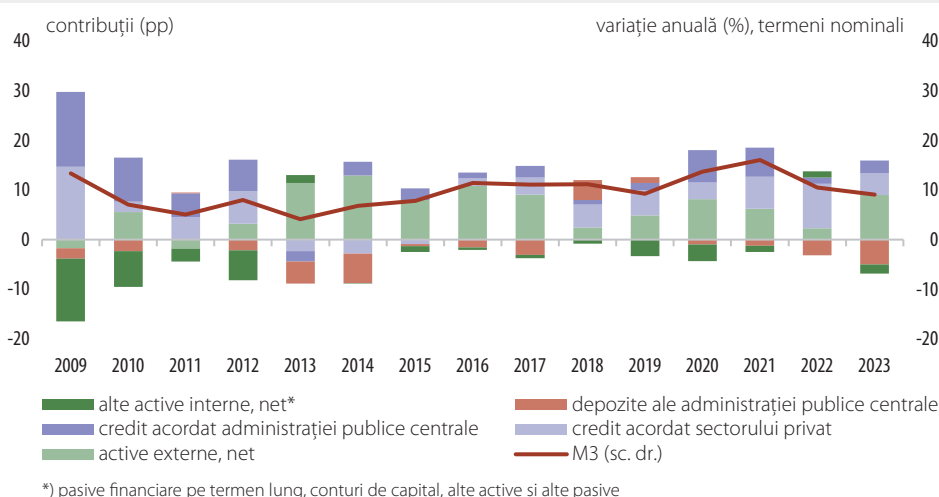
¹²¹ Date fiind inclusiv caracteristicile lor specifice, precum valoarea ridicată și durata extinsă.

¹²² După scăderea dinamicii anuale a acestuia la o valoare doar ușor pozitivă în trimestrul III.

¹²³ Dinamica anuală a acestora a redevenit pozitivă la mijlocul trimestrului III după 13 luni de valori negative.

în 2022 (Grafic G), pe fondul descreșterii semnificative a ritmului creditului acordat sectorului privat și al majorării pe mai departe a deținerilor de instrumente financiare alternative ale clienților nebancari (în principal, titluri de stat), dar și în contextul încetinirii procesului de consolidare bugetară și al atragerii unui volum mare de fonduri europene și în acest an, precum și al ameliorării soldului balanței comerciale.

Din perspectiva contrapartidelor M3 (Grafic H), principalul determinant al expansiunii monetare au redevenit în 2023 activele externe nete ale sistemului bancar, care și-au accelerat mult creșterea¹²⁴, în timp ce aportul creditului acordat sectorului privat s-a redus considerabil față de anul precedent, iar creditul net acordat administrației publice centrale și-a mărit impactul contracționist, dată fiind creșterea sensibil mai pronunțată a depozitelor sectorului față de cea consemnată de plasamentele în titluri de stat ale instituțiilor financiare monetare. O contribuție negativă mărită a venit, de asemenea, din partea pasivelor financiare pe termen lung¹²⁵.

Grafic H
M3 și contrapartidele sale

2. Scăderea substanțială, pentru al doilea an consecutiv, a ponderii majoritare deținute de masa monetară în sens restrâns (M1) în agregatul monetar M3 – la 61,4 la sută, un minim al ultimilor șase ani, de la 66,0 la sută în 2022 (Grafic I).

Scăderea a fost relativ similară ca amplitudine declinului consemnat în țările de comparație¹²⁶, indicatorul păstrându-și astfel ecartul negativ considerabil față de regiune, dar mult mai modest în raport cu zona euro.

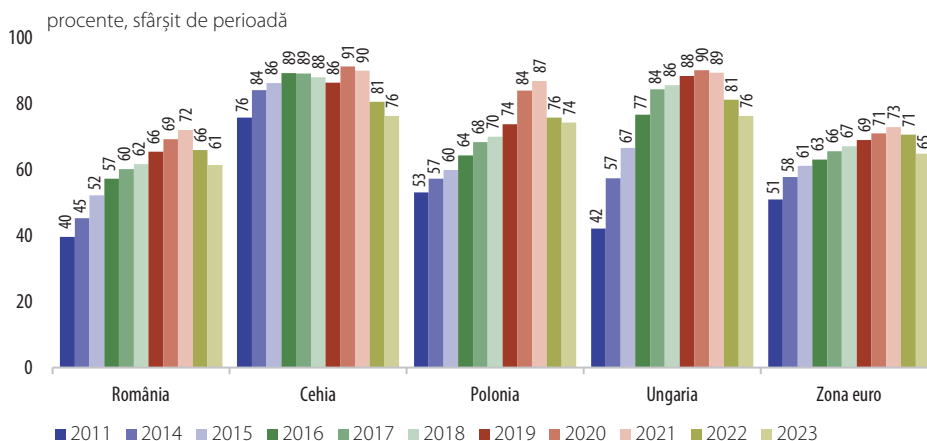
Continuarea descreșterii ponderii în M3 a celei mai lichide componente a fost rezultanta accentuării în primele luni din anul analizat a divergenței dintre dinamica descrescătoare a M1 și cea deosebit de înaltă și ascendentă a depozitelor la termen

¹²⁴ Inclusiv pe fondul creșterii volumului emisiunilor de euroobligațiuni efectuate de MF în 2023 (la aproximativ 9,0 miliarde euro, de la 7,6 miliarde euro în 2022).

¹²⁵ Inclusiv conturi de capital.

¹²⁶ Cu excepția Poloniei, unde descreșterea a fost mai modestă.

sub doi ani, în condițiile intensificării procesului de realocare de monedă dinspre depozitele ON în lei și în valută către depozitele la termen¹²⁷, cu precădere în monedă națională, pe fondul nivelului ridicat al ratelor dobânzilor bonificate și al evoluției raportului leu/euro. Dinamicile ambelor componente majore ale M3 au cunoscut însă în trimestrul II o schimbare de tendință, care s-a accentuat întrucâtva spre finele anului, inclusiv în contextul revigorării cererii de consum, pe fondul creșterii veniturilor populației și al scăderii semnificative a ratei anuale a inflației.

Grafic I
Pondere M1 în M3,
comparații internaționale

Sursa: BCN

Variația masei monetare în sens restrâns (M1) a rămas totuși în teritoriul negativ de-a lungul celei mai mari părți a anului, media sa consemnând o nouă scădere amplă în 2023 și coborând la o valoare negativă în premieră pentru ultimii 13 ani (-3,5 la sută, de la 10,3 la sută în 2022), ca urmare a accentuării descreșterii dinamicii depozitelor ON¹²⁸ (la -6,9 la sută, de la 11,6 la sută în 2022). Aceasta a fost doar în mică măsură contrabalansată ca impact de ușoara reamplificare a ritmului numerarului în circulație pe ansamblul anului (la 7,1 la sută), după descreșterea pronunțată din anul precedent (la o medie de 6,6 la sută).

În schimb, dinamica anuală foarte înaltă a depozitelor la termen sub 2 ani și-a accelerat ascensiunea ca valoare medie, urcând la 39,0 la sută¹²⁹ (de la 11,8 la sută în 2022), cu precădere pe seama evoluției plasamentelor populației, reintrând însă la mijlocul anului pe o traiectorie pronunțat descendentă.

În aceste condiții, ponderea în M3 a depozitelor ON și-a prelungit în prima parte a anului descreșterea relativ pronunțată, iar apoi a fluctuat ușor, reducându-se la 44,9 la sută în decembrie 2023, de la 49,2 la sută la finele anului precedent, în timp ce greutatea relativă a numerarului s-a mărit din prima parte a anului și s-a redus ulterior, situându-se în decembrie doar marginal sub valoarea din luna similară din 2022 (la 16,5 la sută, față de 16,8 la sută în decembrie 2022).

¹²⁷ Procesul s-a amorsat în trimestrul II 2022.

¹²⁸ Ca efect al contracției ample suferite de componenta în valută.

¹²⁹ În luna mai 2023, dinamica anuală a depozitelor la termen până la 2 ani a urcat la 47,7 la sută, reprezentând maximul perioadei post-octombrie 2009.

3. Menținerea relativ constantă, pentru al doilea an consecutiv, a ponderii depozitelor populației în totalul depozitelor sectorului nebanca la 59,0 la sută în decembrie 2023.

Evoluția s-a produs în condițiile în care dinamica anuală a depozitelor totale ale populației a revenit și s-a menținut pe o traiectorie gradual ascendentă, iar cea a plasamentelor societăților nefinanciare a crescut, de asemenea, pe parcursul anului, dar în contextul unor ample fluctuații.

Ca medie anuală, dinamica depozitelor totale ale populației s-a reamplificat considerabil (la o medie de 10,4 la sută, după scăderea pronunțată la 6,3 la sută în anul 2022), exclusiv pe seama componentei în lei, în corelație cu revenirea și creșterea la valori pozitive semnificative a dinamicii salariului net real și cu descreșterea variației anuale a stocului de titluri de stat deținute de acest sector instituțional, precum și cu nivelul ridicat al ratelor dobânzilor și cu temperarea cererii de consum pe ansamblul anului.

În schimb, variația anuală a depozitelor totale ale societăților nefinanciare a consemnat o scădere ca medie, la 9,6 la sută, de la 15,4 la sută în 2022, inclusiv în contextul decelerării creditului acordat sectorului și al majorării și în acest an a cheltuielilor cu salariile.

La rândul ei, piața financiară internă a resimțit de la finele trimestrului III influențele revizuirilor repetate ale așteptărilor investitorilor privind perspectiva ratei dobânzii Fed, de natură să afecteze și apetitul global pentru risc. Inclusiv pe aceste fond, cursul de schimb leu/euro a urcat relativ abrupt în prima parte a lunii septembrie, similar ratelor de schimb ale monedelor din regiune, dar a tins apoi să se stabilizeze pe noul palier, în condițiile atractivității relative încă ridicate a plasamentelor în monedă națională. Surse de riscuri la adresa cursului de schimb le constituiau însă dimensiunea încă considerabilă a dezechilibrului extern, incertitudinile crescute asociate procesului de consolidare fiscală, precum și tensiunile geopolitice.

Totodată, prognoza din luna noiembrie a relevat o înrăutățire a perspectivei pe termen scurt a inflației, pe fondul măsurilor fiscal-bugetare preconizate a fi implementate în ultimele luni din 2023 și la începutul anului următor în scopul continuării consolidării bugetare. Astfel, în contextul noii prognoze, rata anuală a inflației era așteptată să se mărească în ianuarie 2024 – sub impactul majorării și introducerii unor taxe și impozite indirecte – și să descrească apoi gradual, până la 4,8 la sută în decembrie 2024, față de 4,4 la sută în proiecția precedentă, pentru ca la finele orizontului prognozei, respectiv în septembrie 2025, să coboare la nivelul de 3,3 la sută aflat în jumătatea superioară a intervalului țintei.

Acțiunea de ansamblu a factorilor pe partea ofertei urma să redevină pronunțat dezinflaționistă după șocul inflaționist din ianuarie 2024, în principal sub influența efectelor de bază și a corecțiilor descendente ale cotațiilor unor mărfuri. Balanța riscurilor asociate rămânea însă înclinată în sens ascendent, date fiind influențele potențial generate de modificările de impozite directe și de eliminarea unor facilități

fiscale, precum și posibile majorări suplimentare de taxe reclamate în perspectivă de procesul de consolidare bugetară.

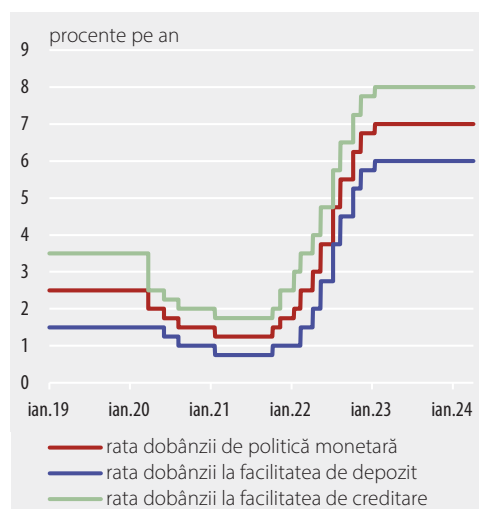
Din partea factorilor fundamentali erau de așteptat presiuni inflaționiste doar ceva mai intense în semestrul II 2023 decât în prognoza precedentă și care se atenuau vizibil mai rapid ulterior, până la epuizare spre finele orizontului proiecției, în condițiile în care creșterea economică era așteptată să decelereze vizibil mai pronunțat în 2023 decât s-a anticipat anterior și să se redreseze doar ușor în 2024, însă mai accentuat în 2025, în condițiile consolidării bugetare, dar și ale intensificării absorbției și utilizării fondurilor europene aferente instrumentului „Next Generation EU”. Evoluția implica o restrângere consistentă a excedentului de cerere agregată în semestrul II 2023 și intrarea *gap*-ului PIB în teritoriul negativ spre finele anului 2024 – cu câteva trimestre mai devreme decât se previzionase anterior. De asemenea, dinamica costului unitar cu forța de muncă era anticipată să își stopeze creșterea la sfârșitul anului 2023 și să intre apoi pe o traiectorie descrescătoare, ceva mai ridicată totuși comparativ cu proiecția precedentă.

Incertitudini și riscuri însemnate continuau, de asemenea, să decurgă din conduita viitoare a politicii fiscale și de venituri, având în vedere demersurile întreprinse în ultimele luni ale anului vizând limitarea cheltuielilor bugetare în 2023, precum și posibila suplimentare în următorii ani a pachetului de măsuri fiscal-bugetare corective – inclusiv din perspectiva angajamentelor asumate în cadrul procedurii de deficit excesiv și a condiționalităților atașate altor acorduri încheiate cu CE –, dar și implicațiile potențiale ale noii legislații privind pensiile și salariile din sectorul public.

Surse de incertitudini și riscuri semnificative la adresa perspectivei activității economice, implicit a evoluției pe termen mediu a inflației rămăneau și războiul din Ucraina și conflictul izbucnit în octombrie în Orientul Mijlociu, precum și absorbția fondurilor europene, îndeosebi a celor aferente programului „Next Generation EU”. Acestora li se adăugau incertitudinile și riscurile decurgând din performanțele sub așteptări ale economiilor europene.

În acest context, Consiliul de administrație al BNR a decis să mențină rata dobânzii de politică monetară la 7,00 la sută și în ședințele din luna noiembrie 2023 și ianuarie 2024 (Grafic 3.3). Totodată, ratele dobânzilor aferente facilității de creditare și celei

de depozit au fost menținute la 8,00 la sută, respectiv 6,00 la sută, iar ratele RMO pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit au fost păstrate la nivelurile în vigoare, de 8 la sută, respectiv 5 la sută.

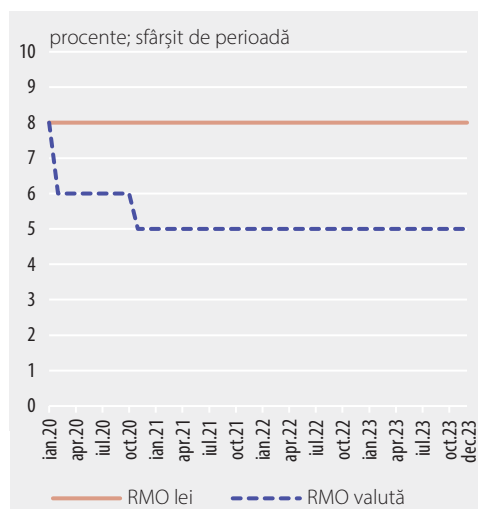

Grafic 3.3
Ratele dobânzilor BNR

3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare

În contextul adecvării condițiilor monetare din perspectiva readucerii durabile a ratei anuale a inflației în linie cu ținta staționară de 2,5 la sută ± 1 punct procentual, BNR a continuat în anul 2023 să utilizeze într-o manieră flexibilă și să adapteze componentele cadrului operațional al politicii monetare la caracteristicile majore ale contextului de implementare a politicii monetare, reprezentate de:

- (i) creșterea deosebit de amplă, la valori fără precedent, a excedentului de lichiditate din sistemul bancar, sub impactul operațiunilor în contul în valută ale Trezoreriei, asociate finanțării deficitului bugetar și utilizării fondurilor europene;
- (ii) atractivitatea relativă încă ridicată a plasamentelor în monedă națională și prevalența sentimentului favorabil pe piața financiară internațională în prima parte a anului, dar și o creștere ulterioară a fluctuațiilor apetitului global pentru risc, în contextul revizuirilor repetate ale așteptărilor investitorilor privind perspectiva ratei dobânzii Fed;
- (iii) prelungirea trendului descendent relativ alert al dinamicii anuale a creditului în lei pe parcursul primelor trimestre ale anului;
- (iv) accelerarea creșterii rezervei internaționale și ameliorarea indicatorilor de adecvare a acesteia, pe fondul sporirii volumului emisiunilor de euroobligațiuni efectuate de MF pe piețele externe¹³⁰ și al menținerii la nivel foarte ridicat a intrărilor de fonduri europene.

Grafic 3.4
Ratele RMO

În aceste condiții, BNR a acompaniat majorarea ratei dobânzii de politică monetară din luna ianuarie și statu-quo-ul ulterior al acesteia cu o mărire similară ca amplitudine și cu menținerea apoi neschimbată a ratelor dobânzilor la facilitățile permanente. Complementar, BNR a păstrat ratele RMO pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit la nivelurile de 8 la sută, respectiv 5 la sută, în corelație cu dimensiunea și perspectiva excedentului structural de lichiditate din sistemul bancar, precum și cu evoluția creditului în valută din

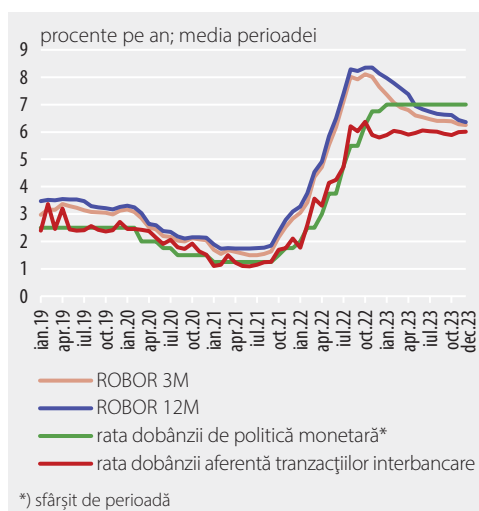
primele luni ale anului¹³¹, dar și cu obiectivul de armonizare a mecanismului RMO cu standardele în materie ale BCE, în direcția căruia banca centrală a făcut pași consecvenți în ultimii 15 ani, condiționați însă de evoluțiile macroeconomice și financiare interne (Grafic 3.4).

¹³⁰ În anul 2023, MF a efectuat emisiuni de obligațiuni pe piețele externe, denominate în euro și în dolari SUA, în valoare totală de aproximativ 9,0 miliarde euro, față de 7,6 miliarde euro în 2022.

¹³¹ Dinamica anuală a creditului în valută și-a prelungit trendul pronunțat ascendent până în luna martie 2023, pe seama creditului acordat societăților nefinanciare, dar s-a înscris apoi pe o traiectorie pronunțat descrescătoare, coborând la un nivel de o cifră în ultimele două luni ale anului (7,3 la sută în decembrie, de la 30,2 la sută în ultima lună a trimestrului I 2023, pe baza soldului exprimat în euro).

Un rol important l-a deținut, de asemenea, gestionarea lichidității de pe piața monetară, în condițiile impactului substanțial exercitat de operațiunile în valută ale Trezoreriei asociate execuției bugetare și utilizării fondurilor europene, dar și în contextul prevalenței sentimentului favorabil pe piața financiară internațională în cea mai mare parte a anului și al atractivității relative încă ridicate a plasamentelor în monedă națională, cu potențiale impliații asupra evoluției cursului de schimb al leului. În același timp, dinamica anuală a creditului acordat sectorului privat și-a prelungit trendul descendent până în luna septembrie 2023, atingând un minim al ultimilor trei ani (4,5 la sută), ca urmare a frânării abrupte a creșterii componenteii în lei, în condițiile majorării ratelor dobânzilor și ale înăspriii standardelor de creditare. Într-un asemenea context, excedentul de lichiditate reinstalat pe piața monetară în ultimul trimestru din 2022 a crescut considerabil pe parcursul anului 2023 și a fost drenat în continuare de către banca centrală prin intermediul facilității de depozit¹³².

Pe acest fond, ratele dobânzilor ON de pe piața monetară interbancară au tins să se mențină în apropierea limitei de jos a coridorului ratelor dobânzilor, coborând totuși relativ frecvent în ultimul trimestru din an la niveluri semnificativ inferioare ratei dobânzii la facilitatea de depozit.

Grafic 3.5
Rata dobânzii de politică monetară și ratele ROBOR

La rândul lor, cotațiile ROBOR 3M-12M și-au prelungit în prima parte a anului mișcarea descrescătoare amorsată în trimestrul IV 2022, dar în condițiile încetirii acesteia odată cu coborârea indicatorilor în jumătatea inferioară a coridorului ratelor dobânzilor¹³³. Totodată, ulterior deciziei de politică monetară din luna august, cotațiile au rămas aproape constante, cu excepția segmentului de mijloc al trimestrului IV, când au consemnat noi mici scăderi, inclusiv pe fondul evoluției randamentelor ON. Astfel, mediile lunare ale cotațiilor s-au redus

pe ansamblul anului cu valori cuprinse între 1,41 puncte procentuale și 1,78 puncte procentuale în raport cu nivelurile substanțial crescute înregistrate la finele anului 2022, ajungând în decembrie 2023 la 6,25 la sută în cazul ROBOR 3M, iar pe termenele de 6 luni și 12 luni la 6,30 la sută, respectiv 6,35 la sută (Grafic 3.5).

Indicele de referință pentru creditele acordate consumatorilor, IRCC, și-a accelerat însă creșterea în trimestrul I 2023, ajungând la 5,71 la sută (+1,65 puncte procentuale față de trimestrul IV 2022), și a continuat să urce în intervalul aprilie-iunie, până la

¹³² Stocul mediu zilnic al plasamentelor la facilitatea de depozit a băncii centrale s-a majorat de la 10,9 miliarde lei în decembrie 2022 la 40,5 miliarde lei în trimestrul IV 2023.

¹³³ La mijlocul trimestrului I în cazul ROBOR 3M, respectiv la jumătatea trimestrului II în cazul cotațiilor pe termenele de 6 luni și 12 luni.

5,98 la sută¹³⁴, pentru ca ulterior să rămână aproape constant, la 5,94 la sută în trimestrul III, respectiv la 5,96 la sută în ultimele trei luni din 2023.

Pe piața titlurilor de stat, cotațiile de referință pe termen mediu și lung ale segmentului secundar¹³⁵ au continuat să descrească relativ pronunțat în prima parte a anului, în contextul îmbunătățirii considerabile a sentimentului investitorilor față de piețele financiare din regiune, dar și ca efect al creșterii atractivității relative a titlurilor de stat denominate în lei, inclusiv în condițiile scăderii susținute a ratei curente și anticipate a inflației. Parcursul descendent a fost doar temporar întrerupt de influențele semnificative exercitate de schimbările de direcție consemnate în acest interval de randamentele titlurilor de stat pe termen lung din economiile dezvoltate, pe fondul revizuirilor succesive ale așteptărilor investitorilor privind perspectiva conduitei politicilor monetare ale Fed și BCE¹³⁶.

În semestrul II, randamentele din economiile dezvoltate au cunoscut însă o ascensiune continuă timp de aproape patru luni¹³⁷, dar au consemnat apoi o scădere pronunțată, sub impactul revizuirii considerabile a așteptărilor investitorilor privind momentul inițierii de către banca centrală a SUA a ciclului de scădere a ratei dobânzii¹³⁸. Pe acest fond, cotațiile de referință pe termen mediu și lung ale pieței secundare și-au reluat și și-au accentuat creșterea până în luna octombrie, pentru ca apoi să se înscrie pe o traiectorie descendentă relativ abruptă, întreruptă doar temporar de noua lege a pensiilor adoptată în acest interval pe plan intern, cu posibile implicații asupra ritmului consolidării bugetare.

În consecință, nivelurile medii din luna decembrie 2023 ale cotațiilor de referință pe scadențele de 3 ani, 5 ani și 10 ani s-au redus față de luna similară a anului anterior cu 1,08 puncte procentuale, 1,25 puncte procentuale și respectiv 1,52 puncte procentuale, la 6,30 la sută, 6,40 la sută, respectiv 6,46 la sută. Scăderi ceva mai modeste au fost consemnate în cazul maturităților de 6 luni și 12 luni (-0,91 puncte procentuale, la 5,97 la sută, respectiv -1,00 punct procentual, la 5,98 la sută).

Alături de influențele dominante ale cotațiilor relevante ale pieței monetare interbancare și ale IRCC, ratele dobânzilor de pe piața bancară au receptat în cursul anului și efecte venite din modificări în structura fluxului de credite, dar și din intensificarea concurenței între instituțiile de credit pe anumite segmente ale pieței, în principal pe cel al creditelor pentru locuințe. În acest context, ratele dobânzilor la creditele noi acordate clienților nebankari au înregistrat scăderi relativ modeste în anul 2023 și considerabil inferioare ca amplitudine creșterilor din anul precedent.

¹³⁴ Un maximum de la intrarea în vigoare a indicatorului.

¹³⁵ Medii ale cotațiilor *bid-ask*.

¹³⁶ Cel mai relevant episod a avut loc în luna februarie 2023, atunci când mișcarea descendentă a randamentelor de pe piața locală s-a întrerupt și s-a inversat parțial, în corelație cu creșterile înregistrate de randamentele titlurilor de stat din economiile dezvoltate, pe fondul revizuirii în sens ascendent a așteptărilor investitorilor privind amplitudinea majorării ratei dobânzii de politică monetară a Fed pe orizontul apropiat de timp. În luna martie, aceste creșteri s-au corectat însă brusc, în contextul turbulențelor produse în sistemele bancare din SUA și Elveția.

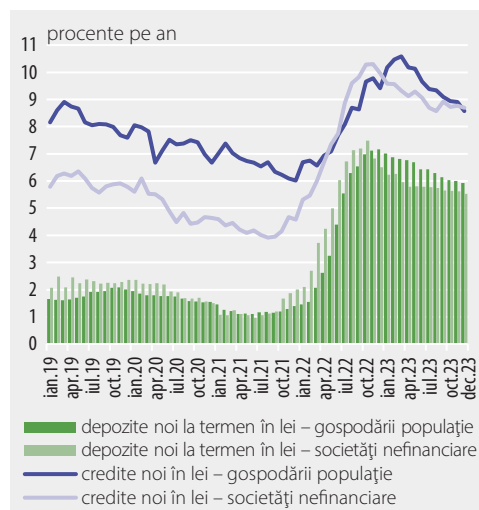
¹³⁷ Antrenată de expectațiile investitorilor privind menținerea de către Fed a ratelor dobânzilor reprezentative la niveluri mai ridicate pentru o perioadă mai îndelungată de timp, dată fiind evoluția peste așteptări a economiei SUA.

¹³⁸ În condițiile coborârii peste așteptări a ratei inflației și ale scăderii ritmului de creștere a economiei, dar și pe fondul semnalelor transmise de Fed în contextul deciziei de politică monetară din decembrie 2023. Astfel, randamentul titlurilor de stat pe 10 ani din SUA și-a corectat integral intervalul în noiembrie-decembrie creșterea acumulată în precedentele patru luni.

Astfel, rata medie a dobânzii la creditele noi ale societăților nefinanciare, mai strâns corelată cu mișcarea cotațiilor ROBOR, a urmat o traiectorie gradual descendentă în primele opt luni ale anului, iar apoi a rămas relativ stabilă, situându-se în decembrie la 8,69 la sută, cu 1,24 puncte procentuale sub nivelul înregistrat la finele anului precedent (Grafic 3.6). Evoluția a caracterizat atât împrumuturile de valoare mare, peste echivalentul a 1 milion de euro – al căror cost mediu cu dobânda s-a redus pe

ansamblul anului cu 1,26 puncte procentuale, până la 8,43 la sută în decembrie –, cât și creditele de valoare mică, sub respectivul prag, în cazul cărora rata medie a dobânzii s-a diminuat cu 1,17 puncte procentuale, până la 8,93 la sută.

Pe segmentul populației, rata medie a dobânzii la creditele noi și-a prelungit creșterea până în luna martie 2023, atingând un vârf al ultimilor aproape 10 ani, iar apoi s-a redus gradual, până la 8,58 la sută în luna decembrie (-0,82 puncte procentuale față de decembrie 2022). Din perspectiva

Grafic 3.6
Ratele dobânzilor
în sistemul bancar

principalelor categorii de împrumuturi, influența majoră a aparținut creditelor noi pentru consum, a căror rată medie de dobândă s-a menținut în trimestrul I în preajma vârfului ultimilor circa 10 ani atins în decembrie 2022, pentru ca ulterior să se plaseze pe o pantă descendentă, coborând în ultima lună a anului cu 1,02 puncte procentuale față de finele anului precedent, la 11,76 la sută. Costul mediu cu dobânda al creditelor noi pentru locuințe a continuat să se mărească până în trimestrul II, în corelație cu evoluția IRCC, pentru ca ulterior să se înscrie pe o traiectorie descrescătoare, ce s-a accentuat în trimestrul III, inclusiv pe fondul intensificării competiției între bănci pe acest segment al pieței, dar s-a atenuat mult ulterior. Față de finele anului 2022, indicatorul s-a redus astfel doar ușor, cu 0,23 puncte procentuale, până la 6,82 la sută în luna decembrie 2023.

Rata medie a dobânzii la depozitele noi la termen ale populației s-a redus treptat pe parcursul întregului an, după atingerea unui maxim al ultimilor 12 ani în decembrie 2022, ajungând la finele anului 2023 la 5,89 la sută (-1,26 puncte procentuale față de luna similară a anului 2022). O scădere relativ mai lentă a cunoscut randamentul mediu al plasamentelor similare ale societăților nefinanciare, care a coborât la sfârșitul anului la 5,52 la sută (-0,98 puncte procentuale față de luna decembrie 2022).

Pe acest fond, ecartul dintre rata medie a dobânzii la creditele noi și cea aferentă depozitelor noi la termen s-a mărit pe ansamblul perioadei în raport cu minimul istoric atins în a doua parte a anului precedent. Din perspectivă sectorială, creșterea indicatorului a fost mai consistentă pe segmentul societăților nefinanciare, dar mai moderată pe cel al populației, unde acesta a rămas la valori reduse din perspectivă istorică.

4. Orientările politicii monetare

BNR va continua să acționeze consecvent pentru asigurarea și menținerea stabilității prețurilor pe termen mediu, corespunzător țintei staționare de inflație de 2,5 la sută ± 1 punct procentual, reprezentând cea mai bună contribuție pe care politica monetară o poate avea la creșterea economică sustenabilă; totodată, pe orizontul de timp mediu spre lung, autoritatea monetară va urmări coborârea și consolidarea ratei anuale a inflației la un nivel compatibil cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de BCE.

Pentru a adecva din această perspectivă conduita politicii monetare, în ședințele derulate pe parcursul semestrului I 2024¹³⁹, Consiliul de administrație al BNR a decis menținerea nemodificată a ratei dobânzii-cheie la nivelul de 7 la sută. În mod corespunzător, rata dobânzii pentru facilitatea de creditare a fost menținută la 8,00 la sută și cea aferentă facilității de depozit la 6,00 la sută, iar ratele rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit au fost păstrate la nivelurile în vigoare, de 8 la sută, respectiv 5 la sută.

Deciziile au fost adoptate în condițiile în care rata anuală a inflației și-a întrerupt în ianuarie 2024 descreșterea accentuată din precedentele patru trimestre¹⁴⁰, mărindu-și și mai mult distanța față de limita de sus a intervalului țintei, iar noile date și evaluări au reconfirmat perspectiva reluării și continuării scăderii acesteia într-un ritm mult încetinit comparativ cu 2023 și în contextul unor incertitudini și riscuri crescute la adresa dezinflației.

Astfel, rata anuală a inflației a urcat în ianuarie 2024 la 7,41 la sută¹⁴¹, așa cum s-a anticipat, iar în următoarele două luni s-a redus în pași mai mici, coborând în martie la 6,61 la sută, nivel similar celui de la finele anului trecut¹⁴². Totodată, inflația CORE2 ajustat și-a încetinit decelerarea în acest interval comparativ cu precedentele două trimestre, rata sa anuală coborând la 7,1 la sută în martie, de la 8,4 la sută în decembrie 2023, în condițiile temperării ritmului dezinflației mai ales pe segmentul produselor alimentare, dar și în cazul mărfurilor nealimentare și în cel al serviciilor¹⁴³, ale căror dinamici anuale au rămas foarte ridicate.

¹³⁹ Acestea au avut loc în lunile ianuarie, februarie, aprilie și mai.

¹⁴⁰ Rata anuală a inflației s-a plasat în luna decembrie 2022 pe o traiectorie continuu descrescătoare, coborând de la 16,67 la sută în noiembrie 2022 la 6,61 la sută în decembrie 2023.

¹⁴¹ Sub impactul majorării și introducerii unor taxe și impozite indirecte, precum și pe fondul efectului de bază asociat evoluției prețului la energia electrică.

¹⁴² Revenirea la valoarea din decembrie 2023 a fost consecința efectelor de sens opus, relativ egale, generate în trimestrul I 2024, pe de o parte, de creșterile de dinamică consemnate de prețurile energiei electrice, combustibililor și produselor din tutun – pe fondul unui efect de bază, al majorărilor de accize și al ascensiunii cotației țigeteiului – și, pe de altă parte, de decelerarea inflației de bază și de scăderea dinamicii prețurilor LFO.

¹⁴³ Decelerarea a avut ca determinanți și în acest interval efecte de bază dezinflaționiste, corecții ale cotațiilor mărfurilor agroalimentare și măsura de plafonare a adaosului comercial la produse alimentare de bază, precum și dinamica în scădere a prețurilor importurilor. Influențe moderate de sens opus au venit din efecte directe și indirecte ale măsurilor fiscale aplicate în debutul anului curent și din nivelul mai ridicat al anticipațiilor inflaționiste pe termen scurt, precum și din noile creșteri de costuri salariale consemnate spre finele anului trecut, transferate, cel puțin parțial, asupra prețurilor unor servicii și bunuri, inclusiv pe fondul redinamizării consumului privat.

Activitatea economică s-a comprimat cu 0,5 la sută în trimestrul IV 2023¹⁴⁴, însă era așteptată să crească semnificativ în prima parte a anului curent, evoluție ce făcea probabilă mărirea ușoară a excedentului de cerere agregată și revenirea acestuia la mijlocul anului 2024 în apropierea valorilor previzionate anterior, după restrângerea relativ mai pronunțată din ultimele trei luni ale anului trecut.

Totodată, tendința de detensionare a pieței muncii observată în semestrul II 2023 s-a stopat sau chiar inversat temporar în primele luni ale acestui an, mai ales în condițiile în care rata șomajului BIM a scăzut semnificativ în martie, după mai multe trimestre de relativă stagnare la un nivel mediu de 5,6 la sută, iar intențiile de angajare pe orizontul apropiat de timp au crescut în aprilie pentru a treia lună consecutiv. De asemenea, dinamica anuală de două cifre a salariului mediu brut nominal și-a prelungit ascensiunea în intervalul ianuarie-februarie 2024, iar cea a costului unitar cu forța de muncă din industrie s-a redus doar ușor față de media trimestrului precedent, rămânând foarte ridicată.

În același timp, dinamica anuală a creditului în lei s-a mărit la finele trimestrului I 2024 față de decembrie 2023, pe seama creditului acordat populației, care a continuat să-și accelereze creșterea în acest interval, inclusiv în condițiile maximului istoric atins în martie de împrumuturile noi pentru consum. Ponderea componentei în lei în creditul acordat sectorului privat a crescut la 68,9 la sută în martie 2024, de la 68,4 la sută în decembrie 2023, și cu aportul evoluției creditului în valută (exprimat în euro), al cărui ritm și-a prelungit în primele trei luni ale anului trendul alert descendent.

În acest context, prognozele pe termen mediu actualizate în semestrul I¹⁴⁵ au reconfirmat perspectiva descreșterii ratei anuale a inflației pe parcursul următorilor doi ani într-un ritm mult încetinit comparativ cu 2023, dar și mai lent decât cel previzionat în luna noiembrie 2023, în condițiile în care traiectoria anticipată a acesteia a fost revizuită ușor în sens ascendent pe segmentul mai îndepărtat de timp în februarie și pe termen scurt în luna mai.

Astfel, potrivit previziunilor din luna mai, rata anuală a inflației era așteptată să se reducă în decembrie 2024 la 4,9 la sută, față de nivelul de 4,7 la sută anticipat anterior, și să coboare doar marginal în interiorul intervalului țintei la finele orizontului proiecției, respectiv la 3,4 la sută în luna martie 2026, în linie cu previziunile precedente¹⁴⁶.

Descreșterea se anticipa a fi antrenată pe mai departe prioritar de factorii pe partea ofertei. Acțiunea dezinflaționistă a acestora urma să slăbească însă progresiv și mai pronunțat pe termen scurt față de proiecția precedentă, în contextul influențelor în atenuare așteptate să decurgă din efecte de bază și din corecții descendente ale

¹⁴⁴ În schimb, dinamica anuală a PIB s-a mărit la 3,0 la sută în trimestrul IV 2023, de la 1,9 la sută în trimestrul precedent, cu aportul tuturor componentelor cererii interne, însă mai cu seamă al formării brute de capital fix, dar și cu o contribuție semnificativă a consumului gospodăriilor populației.

¹⁴⁵ Prognozele pe termen mediu publicate în edițiile din februarie și mai 2024 ale *Raportului asupra inflației*.

¹⁴⁶ Prognoza din luna februarie 2024 anticipa descreșterea ratei anuale a inflației la 3,5 la sută în decembrie 2025.

cotațiilor mărfurilor agroalimentare¹⁴⁷, dar și pe fondul unor dinamici relativ mai ridicate previzionate pe segmentele combustibili și produse din tutun în următoarele trimestre. Totodată, evoluția cotației țiteiului și a altor materii prime rămânea o sursă de riscuri inflaționiste, cel puțin pe termen scurt, mai ales în contextul tensiunilor geopolitice.

La rândul lor, presiunile inflaționiste ale factorilor fundamentali erau anticipate să persiste și să se atenueze doar ușor pe orizontul proiecției, în condițiile în care economia era așteptată să-și accelereze progresiv creșterea în 2024 și 2025, și ceva mai pronunțat decât s-a previzionat anterior, în contextul temperării inflației și al redresării treptate a cererii externe, dar mai ales pe fondul conduitei politicii fiscale și al utilizării fondurilor europene aferente instrumentului „Next Generation EU”. Perspectiva implica o restrângere foarte lentă a excedentului de cerere agregată, îndeosebi pe parcursul anului 2025, și menținerea acestuia la o valoare semnificativă la finele orizontului prognozei¹⁴⁸.

În același timp, consumul gospodăriilor populației se anticipa să redevină în acest an și să rămână în 2025 principalul determinant al avansului PIB, iar deficitul de cont curent era așteptat să-și încetinească puternic corecția descendentă ca pondere în PIB și să se mențină în intervalul 2024-2025 mult deasupra standardelor europene. De asemenea, creșterea costului unitar cu forța de muncă urma să se tempereze doar ușor în anul curent, rămânând vizibil mai alertă decât s-a anticipat anterior.

Totodată, incertitudini și riscuri crescute decurgeau din conduita politicii fiscale și a celei de venituri, având ca surse în 2024 rezultatul execuției bugetare din primele luni ale anului, dinamica salariilor din sectorul public și impactul integral al noii legi a pensiilor. Dincolo de acest orizont de timp, riscurile crescute erau asociate însă măsurilor fiscale și bugetare potențial implementate în perspectivă în scopul realizării corecției fiscale și al poziționării deficitului bugetar pe o traiectorie descrescătoare sustenabilă și compatibilă cu cerințele procedurii de deficit excesiv și cu condiționalitățile atașate altor acorduri încheiate cu CE.

Incertitudini și riscuri la adresa perspectivei activității economice, implicit a evoluției pe termen mediu a inflației, continuau să genereze însă și războiul din Ucraina și conflictul din Orientul Mijlociu, alături de evoluțiile economice din Europa, precum și absorbția fondurilor europene, îndeosebi a celor aferente programului „Next Generation EU”.

În perspectivă, politica monetară va continua să urmărească readucerea și menținerea ratei anuale a inflației în linie cu ținta staționară de inflație, inclusiv prin ancorarea anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu, în condițiile unor costuri cât mai reduse în termenii creșterii economice.

¹⁴⁷ Anticipate a fi resimțite și pe mai departe cu precădere la nivelul subcomponentelor inflației de bază și pe segmentul prețuri administrate.

¹⁴⁸ Pe acest fond, dar și sub influența factorilor pe partea ofertei și a plafonării adaosului comercial la alimente de bază, precum și ca efect al descreșterii anticipațiilor inflaționiste pe termen scurt și a dinamicii prețurilor importurilor, rata anuală a inflației CORE2 ajustat era așteptată să scadă în continuare ceva mai alert decât dinamica inflației *headline*, dar pe o traiectorie ușor mai ridicată decât cea anticipată anterior, coborând la 5,3 la sută în decembrie 2024 și la 3,5 la sută la finele orizontului proiecției.

Calibrarea parametrilor politicii monetare, inclusiv a ratei dobânzii-cheie a BNR, în contextul adecvării condițiilor monetare reale, va fi corelată în principal cu intensitatea presiunilor inflaționiste ale factorilor fundamentali, cu ritmul continuării scăderii ratei anuale a inflației și cu nivelul acesteia, precum și cu comportamentul anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu.

Un rol major în fundamentarea deciziilor vor continua să-l dețină incertitudinile și riscurile asociate perspectivei inflației, având printre surse și conflictele geopolitice și evoluțiile economice din Europa. Totodată, repere însemnate vor fi, pe mai departe, caracteristicile mecanismului de transmisie a politicii monetare, mai ales ale procesului de creditare a sectorului privat și ale comportamentului de economisire. Relevante vor rămâne, de asemenea, deciziile de politică monetară ale băncilor centrale majore și atitudinea băncilor centrale din regiune.

Deosebit de importante din perspectiva formulării politicii monetare vor continua să fie conduita politicii fiscale și a celei de venituri – cu implicații inclusiv asupra primei de risc suveran și a costurilor de finanțare –, precum și absorbția fondurilor europene, mai ales a celor aferente programului „Next Generation EU”, prezumată a accelera și a extinde reformele structurale. Un mix echilibrat de politici macroeconomice, alături de sporirea potențialului și întărirea rezilienței economiei românești, sunt esențiale pentru asigurarea stabilității prețurilor pe termen mediu, ca premisă a unei creșteri economice sustenabile.

Capitolul 4

Stabilitatea financiară

1. Rolul BNR în implementarea cadrului macroprudențial

În România, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 12/2017 privind supravegherea macroprudențială a sistemului financiar național¹⁴⁹, a fost înființat Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială ca structură de cooperare interinstituțională, fără personalitate juridică, din care fac parte reprezentanții ai Băncii Naționale a României, ai Autorității de Supraveghere Financiară și ai Guvernului (prin Ministerul Finanțelor), fiecare instituție având câte trei membri cu drept de vot, alături de un reprezentant fără drept de vot din partea FGDB. Obiectivul principal al CNSM este salvagardarea stabilității financiare, inclusiv prin consolidarea capacității sistemului financiar de a rezista șocurilor și prin diminuarea acumulării de riscuri sistemice, asigurând pe această cale o contribuție sustenabilă a sistemului financiar la creșterea economică. În sprijinul activității CNSM, BNR realizează evaluări și analize pentru componentele sistemului financiar aflate în sfera sa de competență și asigură activitatea de secretariat.

În anul 2023, multe dintre statele membre ale Spațiului Economic European (SEE) au adoptat o conduită prudentă a politicii macroprudențiale, în principal prin menținerea măsurilor existente în anii precedenți (2021-2022). Instrumentele adoptate ulterior pandemiei COVID-19 au avut în vedere creșterea rezilienței sectorului bancar după ce, în perioada crizei sanitare, cerințele macroprudențiale au fost fie reduse, fie suspendate temporar în majoritatea statelor membre. Ciclul de întărire macroprudențială a fost facilitat de doi factori: pe de o parte, de creditarea ce a continuat să crească, sprijinită de eforturile guvernelor și ale băncilor centrale sau ale autorităților competente de a introduce măsuri compensatorii crizei sanitare, iar pe de altă parte, de profitabilitatea robustă a sectorului bancar european. În plus, o abordare de acest tip a fost susținută și de Banca Centrală Europeană (BCE)¹⁵⁰, care subliniază importanța conservării cerințelor de capital constituite prin intermediul amortizoarelor, tocmai pentru a putea fi utilizate în cazul unei deteriorări a indicatorilor de sănătate financiară a sectorului bancar. De asemenea, BCE încurajează majorările ratelor amortizoarelor de capital în țările cu riscuri și vulnerabilități crescute, cu mențiunea ca eventualele măsuri să nu aibă un caracter prociclic.

Pe parcursul anului 2023 au avut loc patru ședințe ale Consiliului general al CNSM, toate fiind desfășurate cu participarea membrilor la sediul BNR¹⁵¹. În cadrul ședințelor au fost prezentate pentru analiză și decizie sau pentru informare lucrări care au vizat atât politica macroprudențială, cât și identificarea riscurilor sistemice la adresa

¹⁴⁹ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 192 din 17/03/2017.

¹⁵⁰ „Implication for macroprudential policy as the financial cycle turns”, „What informs the decision to release capital buffers”, *ECB Macroprudential Bulletin*, iulie 2023.

¹⁵¹ Mai multe detalii asupra conținutului ședințelor CNSM pot fi regăsite în *Raportul anual al CNSM 2023*, precum și în comunicatele de presă publicate pe websiteul CNSM.

stabilității financiare pe plan național. În urma fiecărei ședințe, autoritatea macroprudențială a publicat, pe websiteul propriu, câte un comunicat de presă pentru a informa asupra subiectelor discutate și deciziilor adoptate. Totodată, în 2023, CNSM a emis 5 recomandări și 6 decizii ce au avut în vedere măsuri de politică macroprudențială adresate autorităților membre ale CNSM. Măsurile recomandate de CNSM sunt în linie cu cele implementate la nivelul SEE de către autoritățile macroprudențiale ale statelor membre, principalul obiectiv fiind acela de creștere a rezilienței sectorului bancar la diferite tipuri de șocuri. Deciziile statelor SEE, din perspectiva politicii macroprudențiale, au avut în vedere, printre altele, recalibrarea ratei amortizorului anticiclic de capital (CCyB), dar și utilizarea amortizorului de capital pentru risc sistemic (SyRB), cel din urmă având cel mai ridicat grad de flexibilitate în privința modului de implementare (Casetă 6).

CNSM a recomandat BNR menținerea ratei amortizorului anticiclic de capital la 1 la sută¹⁵², ca urmare a: (i) persistenței riscurilor de natură ciclică, inclusiv pe fondul incertitudinilor geopolitice din Ucraina și Orientul Mijlociu, (ii) menținerii tendinței pozitive a indicatorilor de profitabilitate, lichiditate și solvabilitate ai sectorului bancar, ce fac oportună acumularea rezervelor de capital, (iii) tendinței observate la nivel european de implementare a măsurilor care vizează creșterea rezilienței sectorului bancar, inclusiv prin aplicarea unei rate neutre pozitive a CCyB, într-un mediu standard de risc, dar și a (iv) persistenței problemei deficitelor gemene, care grevează contextul macroeconomic intern. Nivelul acestui amortizor a fost majorat pentru prima dată prin Recomandarea CNSM R/7/2021, care prevedea introducerea unei rate a CCyB de 0,5 la sută începând cu 17 octombrie 2022, ulterior aceasta fiind recalibrată la 1 la sută, măsură aplicabilă începând cu 23 octombrie 2023, conform Recomandării CNSM R/4/2022¹⁵³. Decizia de majorare a CCyB se încadrează în abordarea sugerată de CERS prin avertismentul¹⁵⁴ emis în 2022, de a constitui într-un mod proactiv rezerve de capital care să permită atenuarea efectelor eventualelor șocuri care s-ar putea manifesta în perioada viitoare și sprijinirea ulterioară a procesului de revenire a economiei de către sectorul bancar.

În ceea ce privește amortizorul O-SII, în urma evaluării efectuate în anul 2023 pe baza informațiilor având data de referință 31 decembrie 2022, CNSM a identificat un număr de nouă instituții de credit de importanță sistemică (O-SII)¹⁵⁵, iar aplicarea metodologiei de calibrare pe bază de intervale de valoare adoptate în 2021¹⁵⁶ a condus la aplicarea în cursul anului 2024 a unor cerințe ale amortizorului O-SII, după cum urmează: (i) 2 la sută pentru Banca Transilvania S.A. (nivel consolidat), (ii) 1,5 la sută pentru UniCredit Bank S.A. (nivel consolidat), Banca Comercială Română S.A (nivel consolidat), BRD – Groupe Société Générale S.A. (nivel consolidat), (iii) 1 la sută pentru Raiffeisen Bank S.A. (nivel consolidat), CEC Bank S.A. (nivel individual) și (iv) 0,5 la sută pentru

¹⁵² Recomandarea CNSM nr. R/1/2023, Recomandarea CNSM nr. R/2/2023, Recomandarea CNSM nr. R/3/2023, Recomandarea CNSM nr. R/5/2023, Recomandarea CNSM nr. R/1/2024 se regăsesc pe websiteul CNSM.

¹⁵³ Implementată de către BNR prin Ordinul nr. 7/2022 pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 12/2015 privind amortizorul de conservare a capitalului și amortizorul anticiclic de capital.

¹⁵⁴ Avertismentul Comitetului European pentru Risc Sistemic privind vulnerabilitățile din sistemul financiar al Uniunii (CERS/2022/7).

¹⁵⁵ *Other Systemically Important Institutions* (O-SII).

¹⁵⁶ Metodologia de calibrare a amortizorului pentru alte instituții de importanță sistemică (amortizorul O-SII)

OTP Bank România S.A. (nivel consolidat), Alpha Bank România S.A. (nivel individual) și Exim Banca Românească S.A. (nivel individual). Stabilirea amortizorului de capital aplicabil instituțiilor de importanță sistemică în cursul anului 2024 a făcut obiectul Recomandării CNSM R/4/2023¹⁵⁷.

Un alt amortizor de capital aplicat în România încă din anul 2018¹⁵⁸ este amortizorul pentru risc sistemic (SyRB). Acesta este calibrat prin utilizarea indicatorilor de evaluare a calității activelor, respectiv rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante. În funcție de media înregistrată de cei doi indicatori pentru o perioadă de 12 luni anterioare aplicării, amortizorul SyRB este stabilit la 0 la sută, 1 la sută sau 2 la sută. Încadrarea pentru fiecare dintre aceste rate ale amortizorului se face prin raportare la pragurile de referință stabilite (5 la sută pentru rata creditelor neperformante și 55 la sută pentru gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante). Conform analizei semestriale prezentate CNSM în octombrie 2023, în primul semestru din anul 2024 nicio instituție de credit nu va aplica o rată a SyRB de 2 la sută, iar cinci bănci vor aplica o rată de 1 la sută. Numărul relativ scăzut de instituții ce aplică acest amortizor de capital indică o îmbunătățire semnificativă a calității portofoliilor de credite acordate clienților față de momentul introducerii SyRB și este rezultatul unui proces activ de curățare a bilanțului băncilor, precum și al orientării înspre politici de provizionare prudente. Astfel, numărul instituțiilor ce aplică o rată de 0 la sută a crescut de la 2 în al doilea semestru din anul 2018 (anul în care a fost implementat, pentru prima dată, acest instrument macroprudențial), până la 16 în primul semestru din 2024.

Al patrulea amortizor pe care îl constituie băncile din România este amortizorul de conservare a capitalului (CCoB), care are o rată de 2,5 la sută¹⁵⁹, aplicabilă încă din 2019 în mod uniform în Uniunea Europeană prin cadrul de reglementare CRD IV.

Alte decizii din sfera politicii macroprudențiale aprobate de CNSM în anul 2023 au constatat în neaplicarea prin reciprocitate a măsurilor macroprudențiale adoptate de Norvegia, Suedia și Belgia, în contextul în care expunerile sectorului bancar românesc față de statele menționate se situează mult sub pragul stabilit de autorități pentru implementarea măsurilor și nu sunt de natură a genera riscuri sistemice pentru sectorul bancar autohton. De asemenea, în anul 2023, a fost derulată analiza privind identificarea, pentru sectorul bancar din România, a țărilor terțe semnificative din perspectiva recunoașterii și stabilirii ratelor amortizoarelor anticiclice de capital. Astfel, membrii Consiliului general al CNSM au decis, cu unanimitate de voturi exprimate, desemnarea Republicii Moldova drept țară terță semnificativă pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital. Banca Națională a României va monitoriza evoluțiile economico-financiare din Republica Moldova, atât timp cât aceasta își menține statutul de țară terță semnificativă prin exercițiul anual de identificare.

¹⁵⁷ Recomandarea CNSM a fost implementată de BNR prin Ordinul nr. 9/2023 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII), publicat în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1177 din 27 decembrie 2023.

¹⁵⁸ Recomandarea CNSM nr. 9/18.12.2017 privind amortizorul de capital pentru risc sistemic în România.

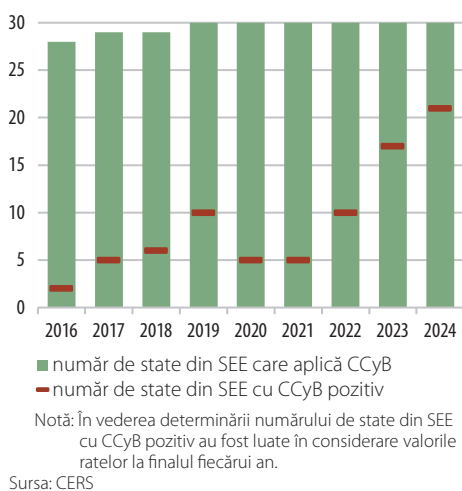
¹⁵⁹ La nivel național, amortizorul de conservare a capitalului a fost implementat începând cu 1 ianuarie 2016, în trepte procentuale de 0,625 la sută pe an, de-a lungul perioadei 2016-2019, astfel: (i) de la 1 ianuarie 2016 – 0,625 la sută; (ii) de la 1 ianuarie 2017 – 1,25 la sută; (iii) de la 1 ianuarie 2018 – 1,875 la sută; (iv) de la 1 ianuarie 2019 – 2,5 la sută.

Totodată, în cadrul ședinței CNSM din iunie 2023, s-a emis decizia referitoare la dezvoltarea colaborării prevăzute de Recomandarea CERS/2021/17 privind un cadru paneuropean de coordonare sistemică a incidentelor cibernetice (EU-SCICF) pentru autoritățile relevante. În scopul aplicării prevederilor Recomandării CERS/2021/17, CNSM a decis înființarea, în cadrul Comisiei tehnice privind riscul sistemic, a unui grup de lucru interinstituțional, ca structură permanentă, care va facilita dezvoltarea cadrului de colaborare între instituțiile naționale și europene relevante. Grupul de lucru este format din reprezentanți ai autorităților având responsabilități în materie, respectiv: Banca Națională a României, care își asumă calitatea de punct principal de contact în sensul Recomandării B din Recomandarea CERS/2021/17, Autoritatea de Supraveghere Financiară, Guvernul României și Directoratul Național de Securitate Cibernetică – instituție aflată în subordinea Guvernului.

În ședința CNSM din data de 14 decembrie 2023, BNR a informat Consiliul general cu privire la rezultatele analizei de evaluare a instrumentelor macroprudențiale pentru perioada cuprinsă între data activării acestora în legislația națională și finele anului 2023, ca parte a procesului decizional privind implementarea politicii macroprudențiale în România. Concluziile generale ale analizei au indicat faptul că amortizoarele de capital au contribuit la îmbunătățirea indicatorilor prudențiali ai instituțiilor de credit și la creșterea rezilienței sectorului bancar, în linie cu abordările europene.

Pentru a întări reziliența sistemului financiar și capacitatea de susținere a economiei reale, în contextul unor condiții geopolitice turbulente, se impune asigurarea acumulării adecvate de rezerve de capital de către instituțiile de credit, în perioadele favorabile. În acest context, BNR va continua să monitorizeze cu atenție evoluțiile instituțiilor financiare aflate în aria sa de supraveghere și să utilizeze instrumentele din portofoliu în scopul prevenirii situațiilor care ar putea periclita stabilitatea financiară.

Caseta 6. Tendințele politicii macroprudențiale la nivel european și național

Grafic A
Evoluția numărului de state din SEE care aplică CCyB

Principalul instrument macroprudențial utilizat la nivel european a fost amortizorul anticiclic de capital (CCyB), conceput să fie constituit în perioadele de expansiune și eliberat în cele de contracție ale ciclului financiar.

Potrivit cadrului legislativ și de reglementare CRD IV, statele membre au avut obligația de a implementa amortizorul anticiclic de capital în legislația națională începând cu 1 ianuarie 2016. Unele dintre acestea au optat pentru introducerea timpurie a amortizorului, iar cele mai multe au activat amortizorul pe parcursul anului 2016. În urma unui start timid al procesului de aplicare, la finalul anului 2016 doar două dintre statele membre aveau rate pozitive ale CCyB. Ulterior, procesul de acumulare a unor rezerve anticiclice s-a consolidat ușor până la finalul anului 2019, moment în care 10 țări aplicau o rată mai mare decât 0 la sută a amortizorului, iar alte 3 state adoptaseră decizia de a implementa rate pozitive pe parcursul anului următor. Această tendință de creștere

înregistrată atât în cazul ratelor utilizate, cât și în cel al numărului de state ce aplică CCyB la valori pozitive, a fost întreruptă însă de apariția pandemiei COVID-19. Ca urmare a incertitudinilor privind evoluția economică, cu perspective de scădere semnificativă la debutul pandemiei, statele membre care aveau activat acest instrument au acționat în sensul reducerii ratelor aplicabile pentru expunerile din jurisdicțiile lor, parțial sau integral (Grafic A).

Totuși, în contextul semnalelor de revenire a economiei după pandemie, concomitent cu accelerarea creditării, multe dintre statele membre au devenit preocupate de întărirea rezilienței sectorului bancar, îndeosebi prin constituirea de rezerve care să poată fi utilizate în situații de criză sau în cazul apariției unui șoc exogen, revenind la decizii de majorare a ratei CCyB. Astfel, majoritatea țărilor europene au adoptat măsuri de creștere a amortizorului CCyB, o parte dintre acestea fiind deja implementate până la finalul anului 2023, iar o altă parte urmează a fi aplicate pe parcursul perioadei 2024-2025. Totodată, o abordare din ce în ce mai des întâlnită la nivel european este cea bazată pe aplicarea unei rate pozitive neutre la risc, în vederea extinderii timpurii a spațiului de manevră aflat la dispoziția autorităților naționale, în cazul materializării unor eventuale riscuri.

La nivel național, deciziile cu privire la calibrarea amortizorului CCyB au fost în linie cu cele europene, rata amortizorului fiind majorată de la 0 la sută la 0,5 la sută, pentru prima dată de la implementarea sa în legislația românească începând din 17 octombrie 2022, ulterior fiind recalibrată la 1 la sută, începând cu 23 octombrie 2023.

În privința amortizorului O-SII, pe parcursul anului 2023, în statele SEE au fost identificate 182 de instituții sistemice, față de 181 în anul 2022. Totodată, la nivel european, în anul 2023 au fost identificate 7 bănci de importanță sistemică globală (G-SII), cu o instituție mai puțin decât în anul anterior. Aceste instituții sunt localizate în Franța (4), Germania (1), Țările de Jos (1) și Spania (1), iar instituția care a părăsit grupul G-SII în cel mai recent exercițiu avea Italia ca țară de origine.

Analizând metodele de calibrare în funcție de care statele membre identifică instituțiile de importanță sistemică, se poate observa că cea mai des întâlnită practică este aceea de a folosi abordarea de tip *bucketing* (metoda intervalelor). Metoda are la bază definirea unui număr de *bucket-uri* (intervale), de dimensiune variabilă, iar în funcție de scorul pe care băncile îl înregistrează, acestea sunt încadrate în intervalele stabilite, corespunzându-le diferite valori pentru amortizorul O-SII. La nivel european, conform Raportului EBA care analizează aceste statistici¹⁶⁰, 22 de state foloseau această metodologie de calibrare a amortizorului O-SII, pentru 18 dintre acestea reprezentând unica metodă utilizată.

În România, calibrarea amortizorului O-SII se face în linie cu abordarea de tip *bucketing* utilizată la nivel european. Astfel, în scopul implementării la nivel național a prevederilor cadrului de reglementare CRD V cu privire la amortizorul pentru alte instituții de importanță sistemică, CNSM și BNR au aprobat aplicarea acestei

¹⁶⁰ EBA proposes appropriate methodology to calibrate O-SII buffer rates | European Banking Authority (europa.eu)

abordări începând cu 1 ianuarie 2022. Plaja de valori aferentă scorurilor obținute de bănci este împărțită în șase intervale (*bucket-uri*) cu o valoare egală cu 500 puncte de bază, cărora le sunt alocate valori ale amortizorului O-SII, în ordine crescătoare în funcție de importanța sistemică, în trepte procentuale egale cu 0,5 puncte procentuale (de la 0,5 la sută la 3 la sută).

În privința amortizorului de capital pentru riscul sistemic (SyRB), la sfârșitul anului 2023, mai mult de jumătate dintre statele SEE aplicau sau anunțau aplicarea unei rate a amortizorului pentru riscul sistemic mai mare decât zero. Ulterior intrării în vigoare a modificărilor aduse prin cadrul de reglementare CRD V, mai multe țări au decis să implementeze un amortizor sectorial pentru riscul sistemic (sSyRB). Prin această nouă abordare, autoritățile macroprudențiale au posibilitatea de a preîntâmpina riscuri multiple, intervenite concomitent pe paliere diferite ale sistemului financiar. La finalul anului 2023, un număr de 8 state implementau sau urmau să implementeze un amortizor sectorial (sSyRB), cel mai întâlnit motiv al utilizării acestei abordări fiind cel legat de vulnerabilitățile identificate pe piața imobiliară.

Experiența europeană acumulată până în prezent demonstrează un interes crescut al statelor membre pentru utilizarea amortizorului pentru risc sistemic, având în vedere gradul ridicat de flexibilitate în implementarea și calibrarea sa. Între statele membre se observă un grad ridicat de eterogenitate atât în privința ratei, cât și a riscurilor în funcție de care se iau deciziile privind calibrarea acestui amortizor, datorat caracteristicilor specifice fiecărui sistem financiar național.

În cazul României, amortizorul SyRB se aplică în baza Recomandării CNSM 9/2017, având un dublu rol: (i) asigurarea unei administrări adecvate a riscului de credit din perspectivă macroprudențială și (ii) menținerea stabilității financiare, în contextul tensionării echilibrelor macroeconomice interne și al incertitudinilor regionale și mondiale cu potențial de a persista.

2. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară

Principalele riscuri la adresa stabilității financiare din România identificate la data Raportului anterior s-au menținut, dar riscul generat de creșterea incertitudinilor la nivel global (evaluat la nivel sever) a înregistrat o intensificare. Reziliența sistemului financiar internațional a fost pusă la încercare la începutul anului prin falimentele unor bănci importante din SUA (SVB, Signature Bank și First Republic Bank), precum și prin preluarea unei bănci de importanță sistemică la nivel global, Credit Suisse. Aceste evenimente s-au suprapus evoluțiilor mai puțin favorabile la nivel macroeconomic față de anii anteriori, condițiilor financiare restrictive specifice fazei descendente a ciclului financiar și intensificării tensiunilor geopolitice pe fondul izbucnirii conflictului din Orientul Mijlociu și al continuării războiului din Ucraina. Riscul privind tensionarea echilibrelor macroeconomice interne a continuat să fie evaluat la nivel sever, având în vedere evoluțiile geopolitice pe plan regional și internațional, precum și incertitudinile privind conduita politicii fiscale și de venituri. Celelalte două riscuri sistемice de nivel

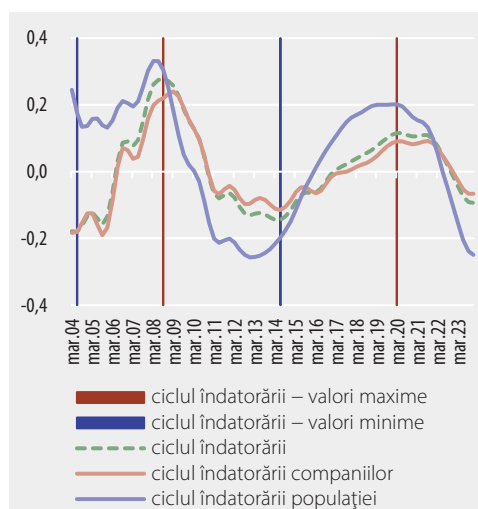
mai redus au rămas, de asemenea, nemodificate. Riscul de întârziere a reformelor și a absorbției fondurilor europene, în special prin Planul Național de Redresare și Reziliență, a fost evaluat la nivel ridicat, cu perspective de menținere, pe când riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental a rămas la nivel moderat, cu perspective de majorare.

Similar Rapoartelor anterioare, este important de evidențiat faptul că aceste riscuri au potențialul de a exacerba vulnerabilitățile structurale ale economiei românești, în special: (i) disciplina laxă la plată în economie și gradul scăzut de capitalizare a unei părți importante a sectorului companiilor nefinanciare, (ii) nivelul redus al intermedierei financiare, (iii) evoluția și structura demografică și (iv) problemele determinate de schimbările climatice.

În acest context, sectorul bancar din România rămâne rezilient, principalii indicatori financiari și prudențiali având o evoluție favorabilă și menținându-se la niveluri superioare sau comparabile celor de pe plan european (mai multe detalii în subsecțiunea 2.2).

2.1. Îndatorarea companiilor nefinanciare și a populației

Evoluția îndatorării arată poziționarea economiei românești în faza descendentă a ciclului (Grafic 4.1), similar situației observate la nivel global și al zonei euro. Îndatorarea totală¹⁶¹ a companiilor nefinanciare și a populației s-a menținut pe o tendință ascendentă, dar ritmul de creștere s-a redus semnificativ în anul 2023 (la 4 la sută, comparativ cu 9 la sută în anul 2022 și cu 12 la sută în anul 2021). Astfel, la finalul anului 2023, nivelul îndatorării a ajuns la 705,6 miliarde lei, în timp ce indicatorul îndatorare/PIB s-a diminuat cu 2,7 puncte procentuale, până la 45,5 la sută din PIB.

Grafic 4.1
Ciclu îndatorării¹⁶²

Creșterea îndatorării din ultimul an s-a datorat în special instituțiilor financiare autohtone, această evoluție fiind susținută, pe de o parte, de continuarea efortului guvernamental de sprijinire a creditării bancare și, pe de altă parte, de creșterea rolului instituțiilor financiare nebancale.

Spre deosebire de creditarea internă, cea de la nerezidenți s-a menținut relativ constantă, dar se remarcă o modificare importantă de dinamică în structura acesteia. Astfel, împrumuturile externe

¹⁶¹ Îndatorarea totală este compusă din creditele bancare, cele de la IFN, datoria externă de la instituții financiare și împrumuturile externe de tip investiție străină directă (ISD).

¹⁶² Ciclu este calculat folosind filtrul Christiano-Fitzgerald considerând lungimea maximă a unui ciclu de 14 ani. Pentru identificarea valorilor minime și maxime a fost folosită metoda Bry-Boschan cu aplicare pentru patru trimestre.

oferite de instituții financiare au înregistrat o creștere moderată de 3 la sută, după scăderi repetate în anii anteriori (-8 la sută în anul 2022, -6 la sută în anul 2021 și -1 la sută în anul 2020). Aceste evoluții au fost însoțite de o scădere ușoară a împrumuturilor de la companiile nerezidente de natura ISD (-1 la sută).

Inversarea marjei dintre ratele de dobândă la creditele externe relativ la cele interne acordate în euro explică doar într-o mică măsură aceste evoluții, mai puțin de 10 la sută din majorarea împrumuturilor externe fiind determinate de către sectorul companiilor nefinanciare. O altă explicație constă în creșterea accesului populației la produse financiare de natura creditării oferite prin aplicații digitale de către instituții financiare europene fără prezență fizică în România.

La nivel sectorial, se observă că firmele se finanțează în egală măsură de la nerezidenți și instituții financiare rezidente, evoluțiile din perioada postpandemică evidențiind creșterea importanței creditării bancare autohtone în defavoarea celei de natura ISD. Astfel, 42 la sută din îndatorarea companiilor nefinanciare reprezintă credite de la instituțiile de credit din România (în creștere cu 1,7 puncte procentuale față de sfârșitul anului anterior și cu 5,7 puncte procentuale față de decembrie 2019). Creditul de tip ISD s-a redus la 43 la sută din total (de la aproximativ 45 la sută în decembrie 2022 și decembrie 2019).

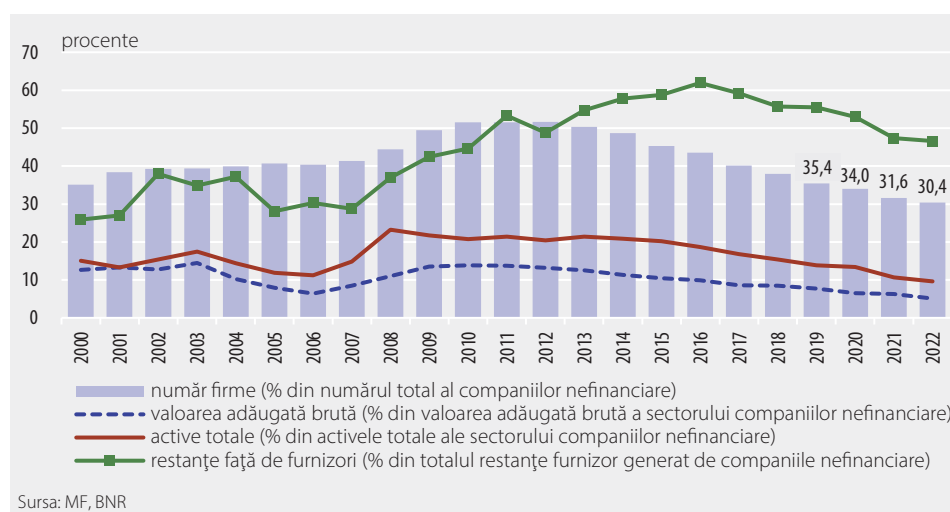
Spre deosebire de sectorul companiilor, populația se finanțează preponderent de la instituții de credit autohtone (88 la sută). Începând cu a doua jumătate a anului 2023, se constată, însă, o accelerare a finanțării populației de la instituții financiare nerezidente. Aceste finanțări sunt, în general, de valori mici, iar ponderea în îndatorarea totală este pentru moment destul de redusă (1,3 la sută). Cu toate acestea, există o serie de factori care indică posibile acumulări de riscuri ce reclamă o monitorizare atentă a acestui fenomen. În primul rând, creșterea rapidă a importanței creditului extern și numărul relativ mare de persoane care au optat pentru un astfel de credit, într-un interval scurt de timp, arată o cerere substanțială pentru această finanțare din partea populației. În al doilea rând, accesul facil la produsele de creditare și cadrul mai puțin strict de reglementare pot conduce la supraîndatorarea debitorilor vulnerabili (cu venituri reduse).

Evoluțiile economice mai puțin favorabile din anul 2023, comparativ cu anul anterior, s-au reflectat și în situația financiară a firmelor. Astfel, cele mai importante firme¹⁶³ au raportat, în prima jumătate a anului 2023, scăderea profitului net (-12,6 la sută) și reducerea rentabilității capitalului cu aproximativ 3 puncte procentuale comparativ cu situația înregistrată în prima jumătate a anului 2022. Cu toate acestea, indicatorii de solvabilitate și lichiditate pentru aceste firme nu au consemnat modificări notabile. Astfel, indicatorul datoriei/capital s-a menținut la 1,4, iar cel privind lichiditatea generală a scăzut ușor la valoarea de 120 la sută.

Capitalizarea redusă și disciplina laxă la plată continuă să reprezinte vulnerabilități structurale majore ale sectorului. Companiile cu valori ale capitalului sub valoarea

¹⁶³ Companiile care în exercițiul financiar 2022 au înregistrat o cifră de afaceri mai mare de 1 milion de euro și care au depus situații financiare trimestriale la Ministerul Finanțelor.

reglementată¹⁶⁴ constituie o parte semnificativă din total (30,4 la sută în anul 2022, Grafic 4.2). Ponderea acestora a continuat să se reducă în ultimii ani, dar ritmul s-a temperat considerabil în anul 2022 (-1,2 puncte procentuale în anul 2022, comparativ cu -2,1 la sută în perioada 2019-2021). În plus, procesul de consolidare bilanțieră observat în ultimii ani s-a oprit în anul 2022. Având în vedere evoluțiile economice mai puțin favorabile și condițiile financiare restrictive, este foarte probabil ca această evoluție negativă să fi continuat și în anul 2023. Capitalul propriu al firmelor s-a redus în termeni reali cu 4 la sută în anul 2022, după ce în anii anteriori a înregistrat o rată reală de creștere de 6 la sută (valoare medie pentru perioada 2019-2021). În prima jumătate a anului 2023, cele mai importante companii din economie au înregistrat o creștere ușoară a capitalului propriu (1,2 la sută, în termeni reali).

Grafic 4.2
Companii nefinanciare
cu deficiențe de capitalizare

Ponderea însemnată a companiilor cu deficiențe de capitalizare reduce reziliența sectorului la șocuri și limitează dezvoltarea acestuia. Pe de o parte, aceste companii au mai puține resurse pentru a face față eventualelor dificultăți financiare și au un acces mai redus la creditare, în special în perioade caracterizate de standarde de creditare mai stricte. Pe de altă parte, aceste firme au capacități mai reduse de a face față șocurilor și, astfel, transmit și chiar amplifică aceste șocuri partenerilor comerciali. Aproximativ 60 la sută din totalul restanțelor nebancaare și 47 la sută din cele față de furnizori sunt generate de companiile cu deficiențe importante de capitalizare (conform datelor disponibile pentru anul 2022). Menținerea unui cadru lax al disciplinei la plată întârzie restructurarea sau ieșirea din piață a acestor companii. Contribuția acestor firme în cadrul sectorului este una redusă, ele generând 5 la sută din valoarea adăugată brută și din cifra de afaceri, respectiv 4,7 la sută din export. De asemenea, aceste firme dețin o pondere redusă în portofoliul de credite al băncilor (7,7 la sută), dar generează aproximativ 30 la sută din volumul creditelor neperformante. Continuarea eforturilor de îmbunătățire a gradului de capitalizare, a guvernanței și a disciplinei la plată a sectorului companiilor nefinanciare poate contribui la reducerea riscurilor la adresa stabilității financiare generate de acest sector.

¹⁶⁴ Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, cu modificările ulterioare

Caseta 7. Schimbările climatice – tendințe și pregătirea instituțiilor financiare

Expunerea băncilor la riscul climatic se menține la un nivel ridicat, iar împrumuturile acordate firmelor care activează în sectoare relevante din punct de vedere climatic (engl. *climate policy relevant sectors* – CPRS) sunt în valoare de 101,8 miliarde lei și reprezintă 53 la sută din portofoliul bancar de credite către companii nefinanciare (decembrie 2023).

Aceste sectoare sunt importante și din perspectiva profitabilității bancare. Astfel, conform *Sondajului privind schimbările climatice: analiza tendințelor și pregătirii instituțiilor financiare*¹⁶⁵, veniturile din dobânzi și comisioane ale băncilor provenite din finanțarea sectoarelor economice relevante din punct de vedere climatic se situează la un nivel cuprins între 41 la sută și 60 la sută din veniturile totale. Analiza arată că majoritatea instituțiilor de credit au implementat politici prin care urmăresc să reducă riscurile climatice de la nivelul portofoliului. Cu toate acestea, calculul emisiilor de carbon pe toate cele trei componente (scop 1, 2 și 3¹⁶⁶) se dovedește a fi dificil, în special în cazul emisiilor de scop 3. Aproape jumătate din băncile chestionate au calculat emisiile (scop 1 și 2), însă doar o mică parte au calculat emisiile de scop 3 generate de contrapartidele acestora. Băncile au răspuns că cele mai utilizate metodologii pentru estimarea emisiilor de scop 3 sunt PCAF (*Partnership for Carbon Accounting Financials*) și GHG Protocol (*Greenhouse Gas Protocol*). Eforturile instituțiilor financiare de a estima emisiile, dar și de a evalua expunerea la riscul de tranziție sunt îngreunate de lipsa raportărilor acestor informații de către firme.

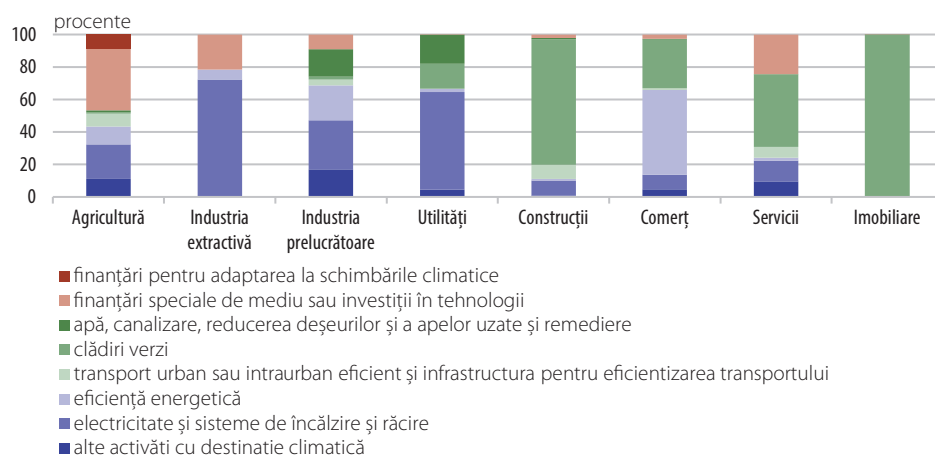
În contextul noilor cerințe de raportare nefinanciară privind durabilitatea, prin Directiva (UE) 2022/2464 (*Corporate Sustainability Reporting Directive* – CSRD), companiile vor trebui să publice informații precum impactul activității asupra factorilor ESG, modul în care aceștia le afectează dezvoltarea, poziția financiară și performanța, precum și riscurile și oportunitățile legate de lanțurile lor valorice. Primele categorii de companii vor trebui să aplice noile reguli începând cu anul financiar 2024 (companiile mari din UE, listate la bursă, cu peste 500 de angajați trebuie să înceapă colectarea datelor în ianuarie 2024 pentru raportare în 2025). Așteptările și cerințele de reglementare ESG reprezintă o provocare pentru unele entități, în special pentru cele de dimensiuni reduse¹⁶⁷, care pot avea cunoștințe și resurse umane sau financiare limitate.

¹⁶⁵ Sondajul este disponibil la adresa: <https://www.bnr.ro/DocumentInformation.aspx?idDocument=44541&directLink=1>

¹⁶⁶ Emisiile Scop 1 provin din consumul de combustibili utilizați de o instalație de ardere pentru a produce electricitate, abur tehnologic, căldură, energie. Emisiile Scop 2 sunt emisii indirecte provenite din generarea energiei achiziționate de la un furnizor de utilități, respectiv toate emisiile de GES emise în atmosferă, din consumul de energie electrică, abur, căldură și răcire. Emisiile de gaze cu efect de seră din Scop 3 sunt rezultatul activităților pe baza unor active care nu sunt deținute sau controlate de entitatea raportoare și sunt legate de operațiunile companiei. Emisiile din Scop 3 includ toate sursele care nu se află în limitele Scop 1 și 2.

¹⁶⁷ IMM listate la bursă vor fi obligate să publice informațiile solicitate de CSRD începând cu anul de raportare 2026, respectiv în anul 2027.

Grafic A
Destinația verde a creditelor
în funcție de sectorul de
activitate, decembrie 2023

Sursa: MF, BNR, calcule BNR

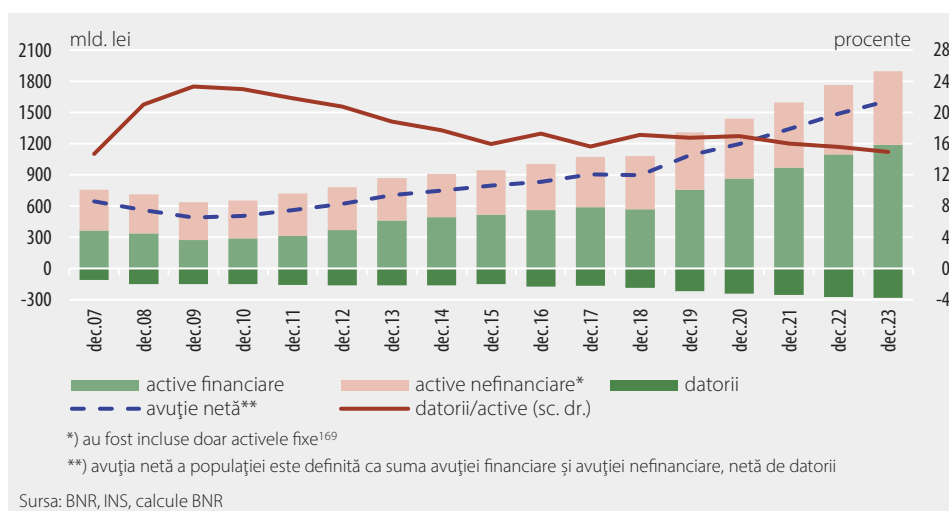
Începând cu luna iunie 2022, BNR colectează date în Centrala Riscului de Credit cu privire la gradul de aliniere cu Taxonomia UE a creditelor considerate verzi, precum și legate de destinația climatică a acestora. Conform datelor la decembrie 2023, din totalul creditelor considerate verzi, gradul de aliniere cu Taxonomia UE este mai ușor de stabilit pentru categoria creditelor acordate pentru proiecte de energie regenerabilă, clădiri verzi și pentru transport eficient și infrastructura pentru eficientizarea transportului. În ceea ce privește creditele verzi, volumul acestora se află la nivelul de aproximativ 4,3 miliarde lei (decembrie 2023) și sunt îndreptate în special către clădiri verzi, electricitate și sisteme de încălzire și răcire, precum și eficiență energetică (Grafic A).

Sectorul populației a continuat să își îmbunătățească situația bilanțieră la nivel agregat (Grafic 4.3), activele majorându-se în termeni reali cu 1 la sută, în timp ce datoriile s-au redus cu 6 la sută (rate anuale reale de creștere). Însă, această consolidare a situației financiare a sectorului a fost însoțită de evoluții divergente la nivel individual. Condițiile financiare restrictive și persistența inflației din ultimii doi ani au contribuit la o accentuare a inegalității avuției nete. Astfel, gradul de inegalitate, măsurat ca raport între avuția netă a celor mai înstărite 10 la sută dintre gospodăriile în total avuție netă, a înregistrat valoarea de 57,7 la sută în anul 2022¹⁶⁸, în ușoară creștere de la 57,4 la sută în medie în perioada 2016-2020. Valoarea este mai mare decât cea observată în cazul țărilor din zona euro (56 la sută – valoarea medie în perioada 2022-2023), iar ultimele date indică o creștere a decalajului față de acestea (cu 1,8 puncte procentuale în anul 2022, comparativ cu 1 punct procentual în anul 2021).

Populația a continuat să economisească într-un ritm susținut în anul 2023. Deținerile de active financiare s-au majorat cu 1 la sută în 2023 (variație anuală, în termeni reali), în timp ce ponderea acestora în total active a urcat la 63 la sută (+1 punct procentual comparativ cu anul 2022). Aceste evoluții au fost susținute de fondurile de pensii private și de programele de emisiune de titluri de stat „Tezaur” și „Fidelis”. Depozitele au continuat tendința ascendentă, dar într-un ritm mai lent comparativ cu celelalte

¹⁶⁸ Datele pentru România sunt din World Inequality Database, iar cele pentru zona euro sunt din ECB Data Portal.

active financiare (4,7 la sută, în termeni reali, în anul 2023). Analiza în structură arată o diminuare importantă a ponderii depozitelor la vedere în favoarea celor la termen (-8 puncte procentuale, până la 48 la sută în decembrie 2023). Acest lucru indică o normalizare a comportamentului de economisire, după ce, în prima parte a anului 2022 a fost înregistrat cel mai mare nivel al ponderii depozitelor la vedere din ultimii ani, pe fondul crizei energetice și al războiului din Ucraina.

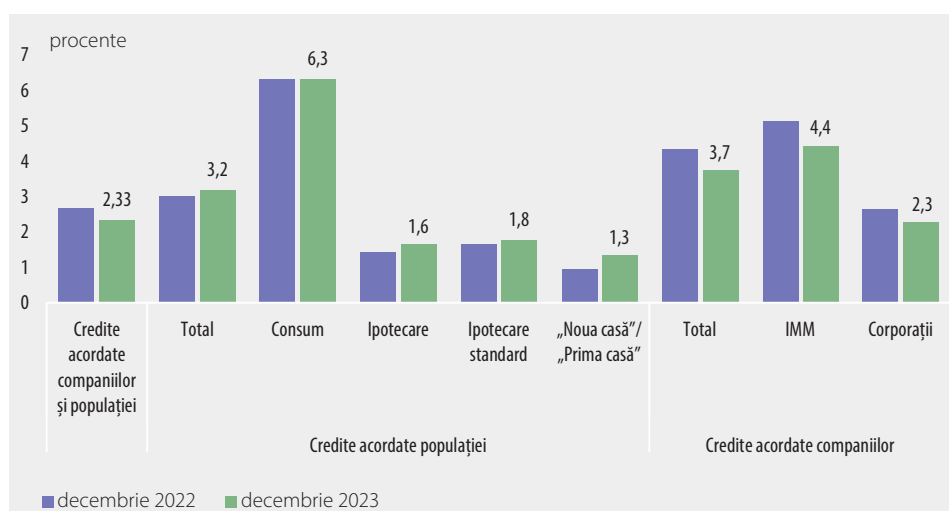
Grafic 4.3
Avuția netă a populației

Calitatea portofoliului de credite acordate sectorului real (companii nefinanciare și populație) a continuat tendința de îmbunătățire, dar unele evoluții în structura acestuia arată o deteriorare a capacității de plată pentru unii debitori, un factor fiind și condițiile financiare restrictive, specifice fazei descendente a ciclului îndatorării. Astfel, rata creditelor neperformante s-a diminuat la 2,33 la sută la finalul anului 2023 (-0,32 puncte procentuale față de valoarea la decembrie 2022, Grafic 4.4). În cazul portofoliului corporativ, rata de neperformanță a scăzut la minim istoric de la introducerea noii definiții de către EBA, la 3,8 la sută în decembrie 2023, în timp ce în cazul sectorului populației, aceasta a depășit ușor pragul de 3 la sută. În structură, se observă o deteriorare a calității creditelor în cazul creditelor cu garanție de stat acordate companiilor și al celor aferente firmelor din sectorul serviciilor, dar valorile se mențin la un nivel gestionabil (2,5 la sută în cazul creditelor cu garanție de stat și 4,8 la sută în cazul creditelor acordate companiilor din sectorul serviciilor).

Condițiile financiare restrictive afectează într-o mai mare măsură firmele și persoanele cu un grad mare de îndatorare, atât prin plăți mai mari aferente creditelor contractate, cât și prin reducerea accesului la soluții de refinanțare, la costuri favorabile, a datoriilor. Estimările instituțiilor de credit arată o reducere marginală a riscului de credit pentru majoritatea companiilor din portofoliu, respectiv o creștere în cazul celor mai riscante.

¹⁶⁹ Activele fixe reprezintă activele nefinanciare produse care sunt utilizate în mod repetat sau continuu în procesele de producție pe o perioadă mai mare de un an. Activele fixe constau în locuințe, alte clădiri și construcții civile, mașini și echipamente, sisteme de armament, resurse biologice cultivate și produse de proprietate intelectuală. Din anul 2020, INS publică activele nefinanciare, conform metodologiei conturilor naționale, elaborate în concordanță cu SEC 2010. Valorile anuale au fost interpolate liniar pentru obținerea celor trimestriale, iar pentru anii 2022 și 2023 valorile au fost extrapolate, luând în considerare o rată anuală de creștere de 6 la sută (rata medie de creștere în perioada 2003-2021), respectiv o rată trimestrială de creștere de 1,5 la sută.

Astfel, probabilitatea de nerambursare la finalul anului 2023, conform IFRS 9, a scăzut cu 0,4 puncte procentuale pentru debitorii cu grad mai scăzut de risc (valoarea a indicatorului datorii/capital sub 2), dar a crescut cu 0,3 puncte procentuale pentru cei cu grad mare de risc (valoarea a indicatorului datorii/capital peste 2). În cazul portofoliului de credite acordate populației, instituțiile de credit au consemnat, de asemenea, o creștere a probabilității de nerambursare pentru creditele ipotecare. Astfel, pentru creditele ipotecare standard, probabilitatea medie s-a majorat cu 0,3 puncte procentuale în intervalul decembrie 2022 – decembrie 2023.

Grafic 4.4

Rata de neperformanță

Activitatea din piața imobiliară a încetinit în anul 2023, atât pe segmentul rezidențial, cât și pe cel comercial, pe fondul condițiilor macroeconomice și financiare mai puțin favorabile, dar și al modificărilor repetate ale cadrului fiscal privind achiziția de locuințe¹⁷⁰. Prețurile imobiliare rezidențiale au înregistrat o temperare importantă în primele trei trimestre din anul 2023. Rata anuală de creștere a fost de 4,8 la sută la finalul trimestrului III din anul 2023, reprezentând o reducere cu aproximativ o treime față de aceeași perioadă a anului anterior. Reduceri de ritm au fost înregistrate atât pentru locuințele noi, cât și pentru cele vechi, dar segmentul locuințelor noi a menținut un ritm mai alert. Numărul de tranzacții imobiliare s-a redus cu 9,3 la sută, conform ANCP, în timp ce volumul investițiilor imobiliare comerciale a scăzut cu 60 la sută în anul 2023 comparativ cu anul precedent.

Evoluțiile din piața imobiliară au implicații importante asupra activității bancare, instituțiile de credit având o expunere însemnată față de acest sector. Aproximativ două treimi din creditele acordate populației și jumătate din creditele acordate companiilor nefinanciare au garanție imobiliară sau sunt acordate sectoarelor construcții și imobiliar. În plus, expunerile față de piața imobiliară comercială pot genera o serie de vulnerabilități importante (Casetă 8).

¹⁷⁰ Începând cu 1 ianuarie 2022, plafonul maxim pentru achiziția unei locuințe eligibile pentru o cotă TVA de 5 la sută a fost majorat de la 450 000 de lei la 700 000 de lei. Începând cu 1 ianuarie 2023, plafonul maxim a fost redus la 600 000 de lei. Începând cu 1 ianuarie 2024, cota minimă de TVA aplicată la achiziția de locuințe a crescut la 9 la sută, iar plafonul maxim a fost menținut la 600 000 de lei.

Caseta 8. Provocări la adresa stabilității financiare dinspre piața imobiliară comercială

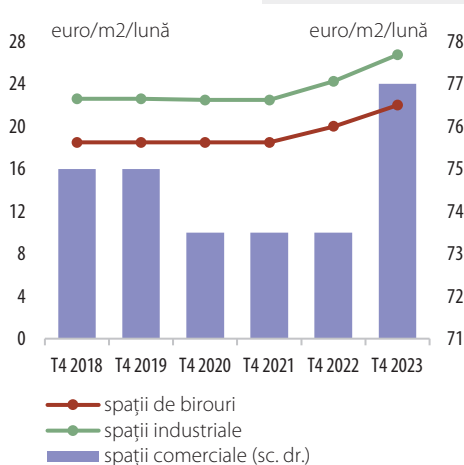
Preocupările privind dinamica pe piețele imobiliare comerciale sunt în creștere la nivel european și global. Pe plan european, conform celor mai recente evaluări ale Băncii Centrale Europene, piața imobiliară comercială rămâne pe o traiectorie descendentă, în contextul condițiilor financiare mai restrictive și al incertitudinilor macroeconomice, care au condus la o scădere a cererii, în special pe segmentele clădiri de birouri și spații comerciale. În România, activitatea pe piața imobiliară comercială a încetinit în prima parte a anului 2023, în linie cu evoluțiile la nivel

regional. Analiza are la bază metodologia CERS pentru evaluarea vulnerabilităților dinspre piața imobiliară comercială (CRE), ce constă în 4 paliere diferite: palierul colateralului, palierul veniturilor și activității, palierul finanțării și palierul contagiunii.

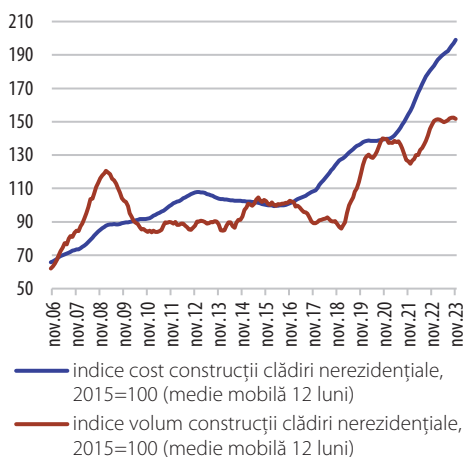
Palierul colateralului analizează evoluția prețurilor în subsectoarele și segmentele CRE. În comparație cu piețele din Europa de Vest, în regiunea Europei Centrale și de Est (ECE) a existat o corecție mai ușoară a prețurilor în ultimul an. La nivel național, analiza datelor de la sfârșitul anului 2023 pune în evidență faptul că o combinație între încetinirea ofertei și menținerea la un nivel constant a cererii, coroborată cu inflația și stabilizarea costurilor la niveluri ridicate, a condus la creșterea chiriilor în ultimul an. Astfel, chiriile pentru spațiile *prime* au crescut în anul 2023, atât pentru spațiile de birouri și cele industriale, cât și pentru spațiile comerciale (Grafic A).

Palierul veniturilor și activității analizează investițiile din piața CRE, precum și veniturile generate de astfel de proprietăți. La nivelul ECE, volumul investițiilor a înregistrat minimul ultimilor 10 ani, diminuându-se în 2023 cu 52 la sută în termeni anuali, în linie cu evoluțiile la nivel european și global. Activitatea investițională pe piața imobiliară comercială din România a înregistrat, de asemenea, un declin important, volumul investițiilor scăzând în anul 2023 cu aproximativ 60 la sută în termeni anuali. Cu toate acestea, volumul lucrărilor de construcții pentru clădiri nerezidențiale a înregistrat o ușoară creștere în anul 2023, în pofida majorării costurilor de construcție (Grafic B).

Grafic A
Evoluția chiriilor pentru spațiile *prime* în România

Sursa: iO Partners

Sursa: INS, calcule BNR

Grafic B
Evoluția costurilor și a activității de construcții pe piața imobiliară comercială din România

Palierul finanțării analizează principalele vulnerabilități asociate expunerilor CRE ale instituțiilor financiare. Expunerea sectorului bancar față de sectorul imobiliar comercial se situează la un nivel ridicat, reprezentând la sfârșitul anului 2023 circa jumătate din totalul creditelor acordate companiilor. Calitatea portofoliului de credite CRE este inferioară celei aferente portofoliului agregat de credite acordate companiilor nefinanciare, deși se remarcă o îmbunătățire din această perspectivă, în contextul scăderii ratei de neperformanță, atât pentru creditele acordate

sectoarelor construcții și imobiliare, cât și pentru creditele cu garanții imobiliare. În funcție de tipul ratei de dobândă, creditele cu dobândă variabilă reprezintă cea mai mare parte a portofoliului de credite CRE (93 la sută). În contextul majorării ratelor dobânzilor, costurile de finanțare au crescut considerabil pentru companiile din sectoarele construcții și imobiliare, în linie cu evoluțiile la nivelul întregului sector al companiilor nefinanciare.

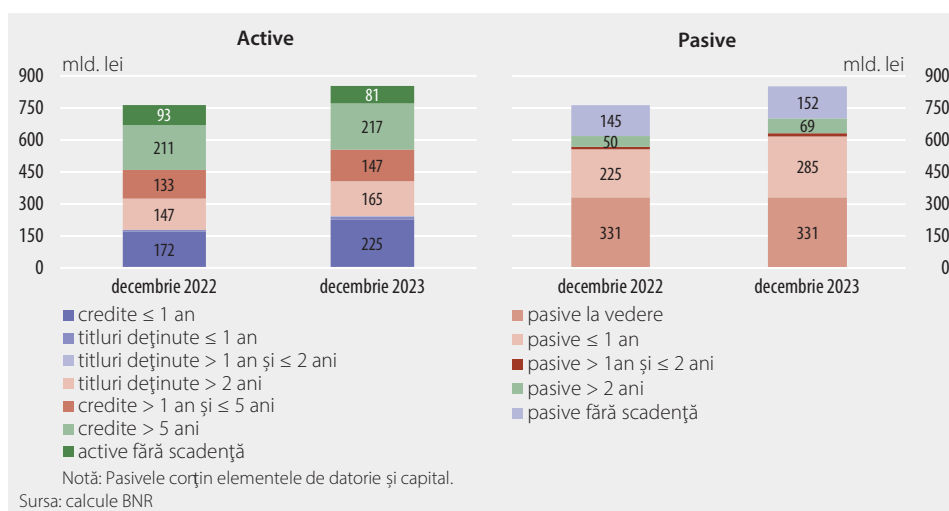
Palierul contagiunii analizează riscurile care decurg din interconexiunile dintre sectoarele economice și financiare în raport cu sectorul CRE pe plan local și internațional. Analiza relevă o serie de vulnerabilități. Pe de o parte, capitalul investit pe piața imobiliară comercială în anul 2023 a provenit în special din Marea Britanie (47 la sută), investitorii autohtoni contribuind cu doar 27 la sută. Pe de altă parte, companiile care activează pe piața imobiliară comercială se finanțează într-o măsură importantă de la nerezidenți, acestea deținând aproximativ jumătate din datoria privată externă pe termen mediu și lung (inclusiv de natura ISD) a întregului sector de companii nefinanciare. Mai mult, aceste finanțări au un nivel de concentrare destul de ridicat în funcție de țara de proveniență, 4 țări (Țările de Jos, Austria, Cipru și Germania) deținând 70 la sută din total.

În cazul creditelor acordate populației, o pondere tot mai însemnată este deținută de creditele ipotecare standard, un factor importat fiind și reducerea plafonului prevăzut pentru creditele acordate prin programul guvernamental „Prima casă”/„Noua casă” (de la aproximativ 2,5 miliarde lei în anul 2017 la 1 miliard de lei în anul 2024). Calitatea portofoliului de credite ipotecare continuă să se situeze la un nivel scăzut, dar în ușoară creștere comparativ cu anul anterior, ratele de neperformanță ajungând la 1,3 la sută în cazul creditelor „Prima casă”/„Noua casă” și la 1,8 la sută în cel al creditelor ipotecare standard în decembrie 2023. Caracteristicile debitorilor arată, de asemenea, un nivel redus de risc. Astfel, gradul median de îndatorare a debitorilor care au accesat credite ipotecare standard în anul 2023 a fost de 35 la sută, mult sub valorile înregistrate înaintea ultimei modificări privind gradul de îndatorare din anul 2019 (44 la sută, în anul 2018).

2.2. Sectorul bancar

În anul 2023, sectorul bancar românesc a trecut printr-o perioadă favorabilă, în pofida provocărilor asociate contextului geopolitic și anumitor evenimente cu caracter perturbator (precum turbulențele din sectoarele bancare din SUA și Elveția). Băncile și-au consolidat poziția bilanțieră, activele agregate cunoscând o creștere anuală de 11,7 la sută (până la 852,4 miliarde lei, decembrie 2023). Reziliența instituțiilor de credit autohtone este dată de: (i) îmbunătățirea graduală a eficienței operaționale, (ii) strategia de finanțare bazată predominant pe depozitele retail, (iii) creditarea domestică (cu o pondere a activelor externe în totalul bilanțier de doar 9 la sută, decembrie 2023) și (iv) dependența scăzută de finanțarea atrasă de la băncile-mamă. Modelul de afaceri tradițional al sectorului bancar românesc, precum și gradul redus de complexitate și sofisticare financiară (finanțare scăzută de pe piețele de capital, folosirea limitată a instrumentelor financiare derivate etc.) contribuie la reducerea riscului de contagiune comparativ cu alte sectoare bancare europene. Totuși,

accelerarea eforturilor de digitalizare și a ritmului progresului tehnologic, precum și necesitatea schimbării modelului de afaceri pentru trecerea graduală către o economie verde ar putea amplifica anumite riscuri care au afectat doar marginal băncile până în prezent (riscurile operaționale – în special cel cibernetic, riscul de tranziție, riscul de lichiditate asociat unor retrageri de numerar mai rapide în noul context digital).

Grafic 4.5

Structura la termen a activelor și pasivelor sectorului bancar

Deși structura bilanțieră a băncilor prezintă unele caracteristici favorabile din perspectiva lichidității și a solvabilității, necorelarea scadențelor aferente activelor și pasivelor se menține ridicată (Grafic A, Caseta 9). Cu toate că aceste decalaje sunt inerente activității bancare, ele constituie o vulnerabilitate structurală ce se poate manifesta în situația în care pasivele (ce au scadențe reduse în prezent) nu se mai reînnoiesc în cazul unor șocuri neașteptate. În luna decembrie 2023, 72 la sută din pasive aveau o maturitate de până la 1 an, în timp ce 62 la sută din active aveau o maturitate mai mare de 1 an.

Soldul depozitelor sectorului privat a înregistrat o creștere consistentă în anul 2023 (de 11,6 la sută), ajungând la 573 miliarde lei la finele lunii decembrie. Evoluția a fost determinată în principal de depozitele în lei, care au consemnat o majorare semnificativă (de 18,5 la sută), atingând 400,5 miliarde lei în decembrie 2023. Această evoluție pozitivă a avut loc atât la nivelul populației, cât și al companiilor nefinanciare. În contrast, deponenții au manifestat o preferință în scădere pentru depozitele în valută. Astfel, ponderea depozitelor în lei în totalul depozitelor atrase de la sectorul privat a cunoscut o tendință de creștere, ajungând la circa 70 la sută în decembrie 2023 (de la 66 la sută în decembrie 2022). În ultimul an, ratele ridicate de dobândă au continuat să încurajeze economisirea pe scadențe mai lungi, însă depozitele la vedere se mențin majoritare (aproximativ 52 la sută, decembrie 2023).

Anul 2023 a fost caracterizat de o creștere a volumului de credite nou-acordate în lei (+16,7 la sută comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022). Evoluția a avut la bază creditarea gospodăriilor populației (+20,7 la sută, creșterea incluzând, însă, și o componentă importantă de credite refinanțate) și a societăților nefinanciare (+11,4 la sută). Volumul creditelor nou-acordate în euro a înregistrat o contracție

anuală de 8,7 la sută în 2023, dinamica fiind indusă de creditarea societăților nefinanciare (care a scăzut cu 9,1 la sută).

În contextul expunerilor în creștere față de banca centrală și administrația publică, volumul activelor lichide se menține ridicat. Creanțele băncilor asupra statului (reprezentate de titluri de stat și credite) relevă una dintre cele mai puternice interconexiuni dintre stat și bănci comparativ cu alte țări europene (cu o pondere de 22,6 la sută în totalul activelor, decembrie 2023). Aproximativ 80 la sută din portofoliul acestor creanțe constă în titluri de stat emise de administrația centrală (18 la sută din totalul activelor în decembrie 2023), denumite în principal în lei, cu scadențe mai mari de 2 ani.

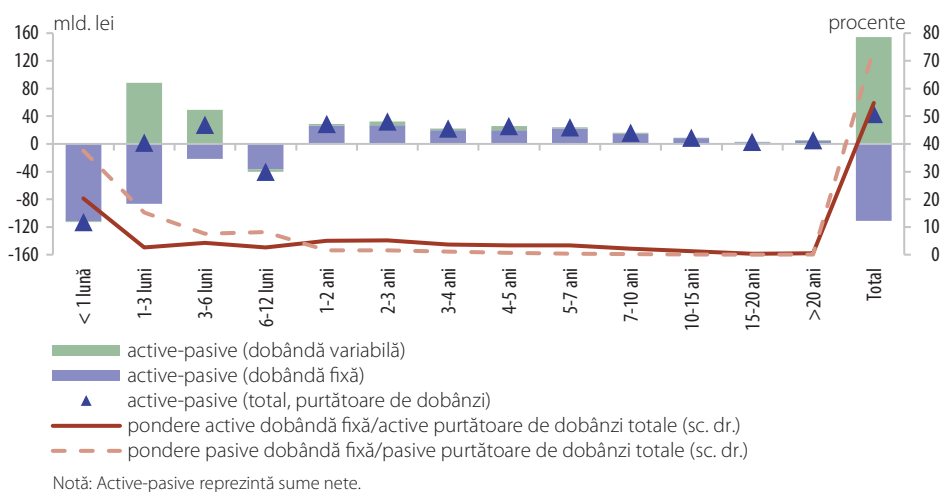
În vederea conformării cu o structură a pasivelor aliniată cerințelor specifice cadrului de rezoluție bancară (cerințe MREL), instituțiile de credit au recurs în anul 2023 la o serie de emisiuni de obligațiuni eligibile adresate clienților instituționali sau instituțiilor-mamă¹⁷¹. Astfel, finanțarea externă a sectorului bancar s-a majorat în anul 2023, însă a rămas scăzută (7,4 la sută din totalul pasivelor, decembrie 2023), în baza faptului că băncile au preferat, până în prezent, acoperirea cerinței MREL prin elemente de capital și mai puțin prin emisiunea de instrumente de datorie eligibilă, în contextul profitabilității ridicate din ultima perioadă, care permite reținerea unei părți din acest profit.

Caseta 9. Riscul de rată a dobânzii și implicațiile asupra sectorului bancar

Prin natura activității, sectorul bancar românesc este expus la o serie de riscuri financiare. Pierderile neașteptate asociate riscului de credit, riscului operațional, respectiv riscului de piață sunt acoperite prin instituirea de cerințe de capital reglementate conform Pilonului 1. În prezent, riscul de credit generează 85 la sută din totalul cerințelor de capital de Pilon 1, riscul operațional 14 la sută din aceste cerințe, respectiv riscul de piață 1 la sută. Un risc financiar important, care nu este în prezent tratat uniform între bănci, este cel de rată a dobânzii. Acesta face parte din categoria riscurilor pentru care se determină cerințe de capital suplimentare conform Pilonului 2 (cu excepția portofoliului de tranzacționare). Modificările neașteptate ale ratelor de dobândă pot ajusta valoarea justă a activelor și pasivelor financiare, afectând veniturile nete din dobânzi, respectiv valoarea economică a capitalului. Cadrul prudențial impune: (i) constituirea de cerințe de capital pentru riscul de rată a dobânzii aferent elementelor din portofoliul de tranzacționare (componentă a riscului de piață), respectiv (ii) monitorizarea și constituirea de eventuale cerințe de capital specifice Pilonului 2 în cazul riscului de rată a dobânzii asociat portofoliului bancar (IRRBB, format din alte elemente decât cele deținute explicit în vederea tranzacționării).

¹⁷¹ Filialele cu strategie de rezoluție cu un singur punct de intrare (engl. *single point of entry* – SPE) pot recurge la emisiuni de obligațiuni sau pot obține împrumuturi bilaterale în relația cu instituția-mamă în vederea îndeplinirii cerinței MREL, astfel încât acoperirea cerinței MREL prin elemente de capital poate fi mai puțin atractivă decât în cazul filialelor cu strategie de rezoluție cu mai multe puncte de intrare (engl. *multiple point of entry* – MPE).

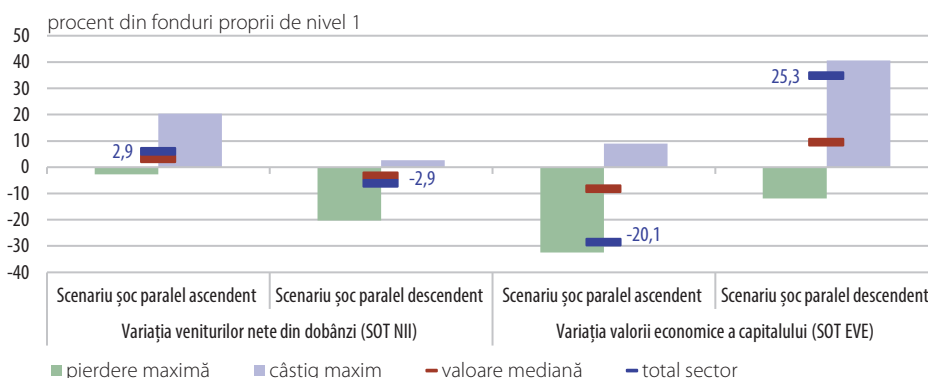
Structura activelor și pasivelor bancare purtătoare de dobânzi în România relevă prevalența elementelor cu dobândă fixă pe diverse intervale de scadențe. Aferent lunii decembrie 2023, ponderea activelor cu dobândă fixă în totalul activelor purtătoare de dobânzi era de 55 la sută, în timp ce ponderea pasivelor cu dobândă fixă și a depozitelor la vedere în totalul pasivelor purtătoare de dobânzi era de 75 la sută. Aportul ridicat al activelor cu venit fix se datorează cu precădere expunerilor față de administrația centrală, respectiv de sectorul financiar. În cazul sectorului companiilor nefinanciare, expunerile sunt predominant sub formă de credite cu dobândă variabilă, în timp ce aproximativ o treime din creditele acordate populației sunt purtătoare de dobânzi fixe. Se remarcă o preponderență a finanțării asigurate prin pasive cu o rată fixă a dobânzii, independent de contrapartidă.

Ulterior pandemiei s-a accentuat orientarea către activele purtătoare de dobândă fixă, pe fondul creșterii deținerilor de titluri de stat și al unei proporții însemnate de expuneri față de sectorul financiar (inclusiv expuneri față de banca centrală). Proporția ridicată a depozitelor la vedere atenuază necorelarea de durată, aceste surse de finanțare fiind mai puțin sensitive la modificări ale ratei dobânzii. Cele mai multe active și pasive purtătoare de dobândă fixă au scadențe reziduale de sub 3 luni, astfel încât caracteristicile acestora se apropie de cele ale activelor și pasivelor cu dobândă variabilă (Grafic A). Nepotrivirea duratei activelor (medie de 1,5 ani, decembrie 2023) și pasivelor (medie 0,4 ani) reprezintă un aspect natural al modelului de afaceri tradițional al activității bancare în România, crescând teoretic expunerea la riscul de rată a dobânzii în eventualitatea creșterii ratelor de dobândă. Comportamentul efectiv al depozitelor la vedere și ponderea ridicată a acestora în pasive contribuie, însă, la reducerea sau chiar schimbarea semnului necorelării de durată, expunând instituțiile de credit la pierderi în eventualitatea scăderii ratelor de dobândă. Echilibrarea duratei medii a activelor și pasivelor se poate realiza prin atragerea de depozite cu dobândă fixă pe termen mediu sau lung, emiterea de obligațiuni sau efectuarea de operațiuni de acoperire (*hedging*) cu instrumente derivate, dar apelul băncilor locale la astfel de operațiuni este redus. Totuși, emisiunile recente de obligațiuni destinate acoperirii cerințelor MREL au un rol pozitiv în reducerea nepotrivirii de durată.

Comparativ cu riscul de rată a dobânzii aferent portofoliului de tranzacționare, riscul de rată a dobânzii din afara portofoliului de tranzacționare (IRRBB) este mai pregnant pentru sectorul românesc, având în vedere modelul de afaceri, care nu pune accent pe activitatea de tranzacționare. Rezultatele testelor de evaluare a IRRBB derulate la nivelul instituțiilor de credit persoane juridice române evidențiază un efect mai puternic al unor variații potențiale ale ratelor de dobândă asupra activelor și pasivelor sensibile la riscul de rată a dobânzii și, implicit, asupra valorii economice a capitalului (SOT EVE), comparativ cu efectele induse de variația veniturilor nete din dobânzi (SOT NII, Grafic B). Conform unui scenariu foarte sever reprezentat de un șoc paralel ascendent de 350 puncte de bază pentru curba ratelor de dobândă în lei și 200 puncte de bază pentru cele în euro¹⁷², fondurile proprii de nivel 1 s-ar diminua cu 20,1 la sută, dacă băncile nu ar apela la tehnici de *hedging*. Cele mai multe instituții de credit ar înregistra pierderi la o creștere neașteptată a ratelor de dobândă, pe fondul nepotrivirii duratei activelor și pasivelor, în special ca urmare a prezenței într-un quantum important a titlurilor de stat în bilanț. Individual, impactul este eterogen și variază între -32,4 la sută și +8,9 la sută din fondurile proprii de nivel 1. Același scenariu sever din perspectiva valorii economice ar avea efecte favorabile asupra veniturilor nete din dobânzi (+2,9 la sută din fondurile proprii de nivel 1), datorită ponderii mai ridicate a elementelor care se revaluează pe termen scurt (considerând o sensibilitate scăzută a cheltuielilor asociate depozitelor la vedere, Grafic B).

Grafic B
 Variațiile veniturilor nete din dobânzi și ale valorii economice a capitalului în scenarii de șocuri de 350 puncte de bază pentru rata dobânzii în lei, respectiv 200 puncte de bază pentru rata dobânzii în euro, raportate la fondurile proprii de nivel 1

Notă: SOT NII estimat la data de referință decembrie 2023, cu proiecție a fluxurilor pe orizont de un an;
 SOT EVE estimat la data de referință decembrie 2023, aferent instituțiilor de credit persoane juridice române – expuneri bilanțiere, fără cuantificarea operațiunilor de acoperire.

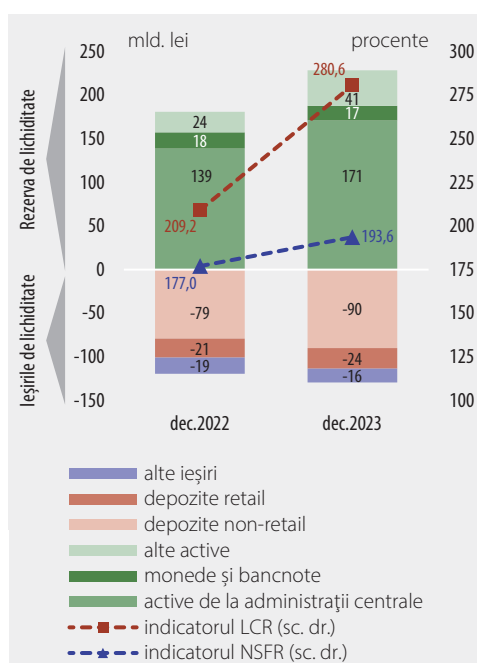
Sursa: BNR, Refinitiv

În cazul unui scenariu de deplasare instantanee paralelă descendentă a curbei ratelor de dobândă, impactul ar fi unul teoretic pozitiv asupra valorii economice a capitalului (+25,3 la sută din fondurile proprii de nivel 1, SOT EVE), dar ar conduce la diminuarea semnificativă a veniturilor nete din dobânzi (-2,9 la sută din fondurile proprii de nivel 1 ale sectorului bancar, SOT NII, Grafic B). Impactul asociat veniturilor nete din dobânzi variază la nivel individual între -20,3 la sută și 2,7 la sută. Un număr semnificativ de bănci ar depăși pragul semnal al ABE (-5 la sută) pentru SOT NII.

¹⁷² Șocuri pentru dobânzile în lei și euro sunt prezentate în ghidurile ABE și au fost determinate pe baza unei metodologii specifice. În plus, astfel de șocuri au fost experimentate pe parcursul recente crize pandemice.

Pe parcursul anului 2023, sectorul bancar românesc și-a menținut o bună capacitate de a gestiona posibile șocuri de lichiditate, în pofida unui cadru macroeconomic marcat de incertitudine și de persistența tensiunilor geopolitice din regiune. Încrederea deponenților s-a menținut, fără a exista o materializare din perspectiva riscului de finanțare în contextul turbulențelor din SUA și Elveția.

După ce în anul 2022 sectorul bancar autohton a cunoscut o deteriorare temporară a poziției de lichiditate, anul 2023 a marcat o inversare a acestei tendințe. Astfel, băncile au plasat surplusul de lichiditate la banca centrală prin intermediul facilității de depozit, volumul tranzacțiilor medii zilnice atingând un maxim¹⁷³ de 45,6 miliarde lei în luna decembrie 2023. Nu au fost înregistrate deficite de lichiditate importante pe parcursul anului 2023, băncile solicitând sume modice în cazuri izolate prin facilitatea de credit sau operațiunile de tip *repo* ale BNR.

Grafic 4.6
Evoluția indicatorilor de lichiditate LCR și NSFR și principalele componente ale indicatorului LCR

Indicatorii de lichiditate prezintă o evoluție favorabilă pe tot parcursul anului 2023: indicatorul LCR (componenta agregată) a fost de 280,6 la sută în luna decembrie 2023 (Grafic 4.6), comparativ cu valoarea consemnată la finalul anului anterior de 209,2 la sută. Indicatorul NSFR a cunoscut o creștere de 16,6 puncte procentuale față de perioada similară a anului 2022 (în baza creșterii elementelor care furnizează o finanțare stabilă), atingând valoarea de 193,6 la sută în luna decembrie 2023. Ambii indicatori se poziționează confortabil peste mediile europene (de 167,1 la sută în cazul LCR, respectiv 126,8 la sută în cazul NSFR, decembrie 2023).

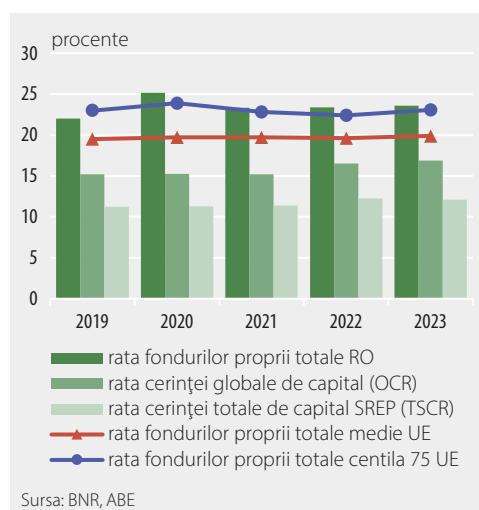
Evoluția pozitivă a indicatorului LCR se datorează atât creșterii rezervei de lichiditate, cât și diminuării ieșirilor nete de lichiditate (considerate pe o perioadă de stres de 30 de zile). Rezerva de lichiditate s-a majorat cu 47,8 miliarde lei (+26,3 la sută), evoluția fiind dictată, în principal, de activele de la administrațiile centrale (+32,2 miliarde lei). În ceea ce privește ieșirile estimate de lichiditate (129,2 miliarde lei, decembrie 2023), se remarcă o creștere de 13,5 la sută a ieșirilor provenite din depozite non-retail, acestea atingând nivelul de circa 90 miliarde lei în luna decembrie 2023 (față de 79,3 miliarde lei în perioada similară a anului anterior). O proporție importantă a ieșirilor de lichiditate ar fi compensată de intrări de lichiditate, estimările cu privire la cuantumul total al ieșirilor nete de lichiditate diminuându-se de la 86,8 miliarde lei (decembrie 2022) la 81,7 miliarde lei (decembrie 2023).

¹⁷³ Maxim istoric în perioada 2007-2023.

Ultimul exercițiu de testare la stres a lichidității derulat în anul 2023 relevă, în general, o bună capacitate a băncilor de a face față unor posibile șocuri de lichiditate. Totuși, în cazul unui număr restrâns de bănci de talie mică, au fost identificate anumite vulnerabilități, ce vizează lichiditatea pe termen scurt, dar care pot fi gestionate prin intermediul operațiunilor cu banca centrală (*repo* sau facilitate de credit).

Cu toate că poziția actuală de lichiditate a instituțiilor de credit este una favorabilă, evenimentele cu caracter perturbator din anul 2023 au evidențiat o schimbare importantă a caracteristicilor unei crize bancare. Tendințele globale actuale privind digitalizarea intensivă a serviciilor bancare și informarea pe scară largă prin

intermediul rețelelor de socializare au potențialul de a spori viteza de materializare și propagare a unui eveniment de retrageri importante ale surselor de finanțare (engl. *social media bank run*¹⁷⁴). Totodată, riscul cibernetic ar putea fi un alt factor declanșator al unei crize de lichiditate, în contextul afectării încrederii clienților în urma unor potențiale impactări ale unor funcții și procese esențiale îndeplinite de bănci.

Grafic 4.7
Evoluția solvabilității și
a cerințelor de capital

Solvabilitatea s-a menținut la un nivel adecvat în anul 2023 (23,6 la sută, decembrie 2023), situându-se în jurul

centilei 75 în cadrul distribuției europene (Grafic 4.7). Băncile din România au o rezervă de capital semnificativă față de cerința totală de capital SREP (engl. *Total SREP Capital Requirements*, TSCR – 12,1 la sută) și cerința globală de capital (engl. *Overall Capital Requirements*, OCR – 16,9 la sută), ceea ce reflectă o bună capacitate de absorbție a potențialelor pierderi neașteptate în cazul unor șocuri macroeconomice.

Reducerea graduală a ratei generale de risc¹⁷⁵ (28,4 la sută în decembrie 2023, față de 50,7 la sută la sfârșitul anului 2008) reflectă orientarea către active mai puțin riscante, fapt care a condus și la îmbunătățirea indicatorului de solvabilitate. Schimbarea observată se datorează creșterii semnificative a ponderii expunerilor față de administrația centrală, creditării de tip retail și majorării finanțării companiilor nefinanciare prin programe garantate de stat.

Efectele prezente ale *CRR-Quick Fix* (pachet de măsuri adoptat temporar de către autoritățile de reglementare în contextul debutului pandemiei COVID-19 care a permis consolidarea indicatorilor de prudență bancară) asupra solvabilității sunt reduse,

¹⁷⁴ Cookson, A., Fox, C., Gil-Bazo, J., Imbet, J. F., Schiller, C. – „Social media as a bank run catalyst”, Université Paris-Dauphine Research Paper No. 4422754, 2023, susține că falimentul Silicon Valley Bank (SVB) este primul eveniment de tipul „social media bank run”.

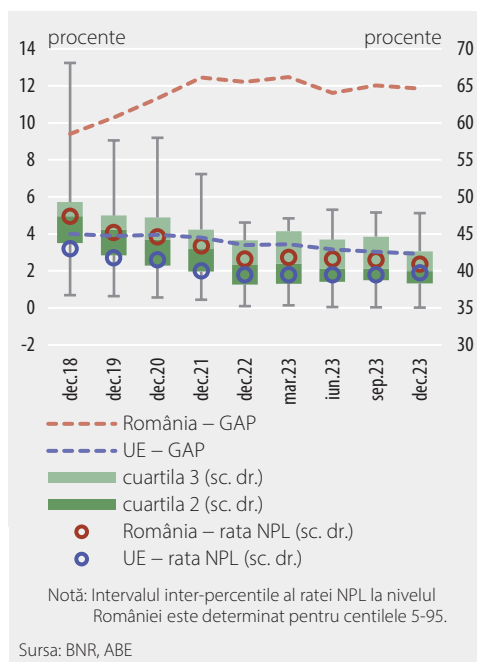
¹⁷⁵ Definită ca raport între activele ponderate la risc relevante pentru riscul de credit și totalul expunerilor relevante pentru riscul de credit.

acestea referindu-se în special la prevederile tranzitorii asociate implementării IFRS 9, respectiv la tratamentul asociat expunerilor suverane denumite în valută. Un potențial efect negativ suplimentar pe termen mediu asupra solvabilității va fi generat de transpunerea cadrului de reglementare Basel III la nivel european, așteptată să determine o majorare a cerințelor de capital.

Rezultatele ultimului exercițiu de testare la stres a solvabilității, derulat pe orizontul de timp 2023-2025, reflectă o bună capacitate a sectorului bancar de a face față provocărilor unui mediu macroeconomic advers, aspect ce are la bază o rezervă de capital consistentă la începutul exercițiului (decembrie 2022), cât și o bună capacitate operațională

de a genera rezultate financiare pozitive într-un mediu caracterizat de dobânzi relativ ridicate (în special la nivelul băncilor mari). Modificarea graduală a structurii de finanțare, precum și eficientizarea activității operaționale prin reducerea cheltuielilor (inclusiv prin eforturile de digitalizare) sunt factori care au contribuit la întărirea rezilienței instituțiilor de credit.

Tendința de îmbunătățire a calității activelor sectorului bancar a continuat și pe parcursul anului 2023. Rata creditelor neperformante (2,4 la sută, decembrie 2023) s-a menținut în zona de risc scăzut¹⁷⁶, ecartul față de media la nivelul UE diminuându-se la 0,5 puncte procentuale¹⁷⁷ (Grafic 4.8). Cu toate că

Grafic 4.8

Indicatori privind calitatea activelor: distribuții și comparații între România și UE

soldul creditelor neperformante a crescut cu 3,1 la sută față de luna decembrie 2022, dinamica favorabilă a soldului de credite și avansuri (care s-a majorat cu 15,4 la sută față de aceeași dată de referință) a condus la o evoluție pozitivă a ratei NPL. În pofida ratelor de dobândă relativ ridicate, se observă o scădere recentă a variabilității ratei NPL în cadrul sectorului bancar autohton, pe fondul creșterii creditării și al îmbunătățirii performanței debitorilor, inclusiv la nivelul unor bănci de talie mică.

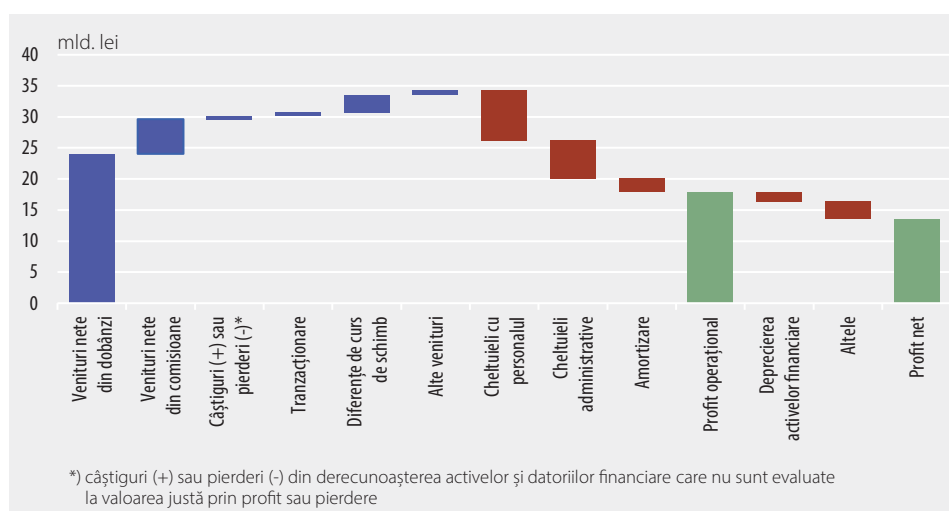
Gradul de acoperire cu provizioane (GAP) se menține la un nivel relativ ridicat (64,6 la sută, decembrie 2023), superior mediei europene de 42,3 la sută¹⁷⁷. Valoarea acestui indicator este consistentă cu o politică prudentă în ceea ce privește așteptările de recuperare.

¹⁷⁶ Sub 3 la sută – risc scăzut; peste 8 la sută – risc ridicat; 3-8 la sută – risc mediu, conform definiției Autorității Bancare Europene.

¹⁷⁷ ABE, T4 2023.

Deși indicatorii privind calitatea activelor au avut o evoluție favorabilă, incertitudinile generate de contextul macroeconomic și geopolitic actual indică necesitatea continuării eforturilor orientate către menținerea unui nivel scăzut al ratei creditelor neperformante, inclusiv printr-un cadru legislativ care poate facilita cesiunea creanțelor neperformante. În acest sens, modificarea prevederilor legislative actuale¹⁷⁸, care limitează posibilitatea de curățare bilanțieră prin vânzarea creanțelor neperformante, ar putea avea un efect benefic pentru sectorul bancar.

Sectorul bancar românesc a înregistrat un profit de 13,5 miliarde de lei la finalul anului 2023, în creștere cu 34,3 la sută față de anul anterior, în contextul evoluției ascendente a profitului operațional, ca urmare a majorării veniturilor nete din dobânzi, și unui nivel redus al cheltuielilor nete cu ajustările pentru pierderi așteptate din creditare (Grafic 4.9).

Grafic 4.9

Defalcarea profitului sectorului bancar românesc (decembrie 2023)

Dintr-un total de 32 de instituții de credit (inclusiv sucursalele băncilor persoane juridice străine), 25 de bănci (cu o cotă de piață cumulată de 99,4 la sută) au consemnat un rezultat net pozitiv total în valoare de 13,6 miliarde de lei, în timp ce 7 bănci de talie mică au înregistrat pierderi cumulate în valoare de 0,12 miliarde lei.

Principalii indicatori de profitabilitate au consemnat evoluții favorabile comparativ cu anul 2022. Rentabilitatea economică (ROA) s-a majorat cu 0,3 puncte procentuale (până la 1,8 la sută) și rentabilitatea financiară (ROE) cu 4 puncte procentuale (până la 20,1 la sută). Ambii indicatori de rentabilitate sunt superiori centilei 75 la nivel european (ROA – 15,2 la sută, ROE – 1,3 la sută, decembrie 2023).

Eficiența operațională, determinată prin indicatorul cost/venit (47,6 la sută), și-a menținut tendința de îmbunătățire începută în perioada pandemică, în contextul digitalizării intensive a serviciilor și proceselor bancare, indicatorul fiind clasificat ca având risc scăzut, potrivit ABE, începând cu luna aprilie 2023 (sub 50 la sută). Media ponderată la nivel european aferentă indicatorului cost/venit se situează la 56 la sută (decembrie 2023).

¹⁷⁸ Care presupun, deductibilitatea parțială de 30 la sută din valoarea cesionată de la 1 ianuarie 2018.

Veniturile nete din dobânzi reprezintă principala componentă a veniturilor operaționale (70 la sută), fiind urmate de veniturile nete din comisioane (16 la sută), în timp ce diferențele nete de curs de schimb sunt a treia sursă de venit operațional (8 la sută). Proporția acestor componente s-a menținut relativ constantă față de anul anterior, cu excepția veniturilor nete din comisioane, care și-au diminuat ponderea cu aproximativ 2 puncte procentuale. Creșterea veniturilor din dobânzi a fost de 48 la sută, fiind determinată atât de o majorare a activelor purtătoare de dobândă (aproximativ 16 puncte procentuale față de perioada anterioară), cât și de un nivel de dobândă ridicat (dobânda medie aferentă creditelor existente în sold și denominate în lei a fost de 9,3 la sută în anul 2023, față de 7,8 la sută în anul 2022). Totodată, cheltuielile cu dobânzile s-au dublat în această perioadă, în contextul majorării ratei de remunerare a depozitelor atrase.

În perioada analizată, cheltuielile operaționale au crescut cu aproximativ 10 la sută, în principal pe fondul majorării cheltuielilor cu personalul (13 la sută). Acestea reprezintă cea mai importantă componentă a cheltuielilor operaționale (50 la sută), fiind urmate de alte cheltuieli administrative (37 la sută) și de cheltuielile cu amortizarea (13 la sută).

2.3. Sectorul financiar nebanca

Instituțiile financiare nebanca au un rol în creștere în creditarea companiilor nefinanciare și a populației, creditul acordat de IFN continuând să avanseze într-un ritm susținut în ultimii doi ani (+14 la sută în anul 2023, respectiv +15 la sută în anul 2022), după evoluțiile modeste din perioada pandemiei COVID-19 (+2 la sută în anul 2020 și +8 la sută în 2021). La finalul anului 2023, creditul total acordat de IFN reprezenta 12 la sută din creditul instituțiilor financiare autohtone (în creștere cu 0,8 puncte procentuale față de decembrie 2022).

Finanțarea acordată de IFN este orientată preponderent către sectorul companiilor nefinanciare (70 la sută din fluxul de credit al IFN, în anul 2023) și este majoritar în valută (84 la sută din creditul nou-acordat de IFN companiilor nefinanciare). Ritmul mai alert al creditării în valută a companiilor nefinanciare comparativ cu cel bancar (22 la sută, comparativ cu 11,5 la sută în anul 2023) este explicat, într-o anumită măsură, și de reducerea decalajului dintre termenii creditării între cele două tipuri de instituții financiare, în special în ceea ce privește rata dobânzii și maturitatea creditelor.

Aceste evoluții rapide ale creditării noi au fost însoțite, însă, de o creștere mai lentă a volumului de credite neperformante, în special a celor în valută (6 la sută). Astfel, rata creditelor neperformante (calculată ca raport între suma creditelor cu întârzieri de peste 90 de zile și creditul total) s-a redus ușor (-0,14 puncte procentuale), până la 2,44 la sută în decembrie 2023. Evoluția descendentă a fost relativ mai pronunțată în cazul creditelor în valută (-0,33 puncte procentuale), rata coborând la 2,17 la sută. Cu toate acestea, riscul asociat portofoliului de credite al IFN se menține la un nivel mai ridicat comparativ cu cel bancar. Astfel, rata de neperformanță aferentă portofoliului bancar (folosind aceeași definiție ca în cazul de mai sus, pentru comparabilitate) a fost de 1,5 la sută la finalul anului 2023, respectiv 0,9 la sută în cazul creditului acordat în valută.

2.4. Piețele financiare

Piețele financiare din România au consemnat evoluții favorabile de-a lungul anului 2023, similar evoluțiilor pe plan internațional. Dinamica s-a înregistrat în pofida unor scurte episoade de volatilitate mai crescută, manifestate inclusiv ca urmare a turbulențelor apărute în sectoarele bancare din SUA și Elveția, ce au condus la majorarea temporară a aversiunii față de risc a investitorilor pe piețele financiare internaționale, cu implicații inclusiv pe plan regional.

În contextul în care la nivelul României procesul de dezinflație s-a derulat relativ în linie cu previziunile băncii centrale, BNR a majorat rata dobânzii de politică monetară cu 25 puncte de bază în ședința din ianuarie, ulterior menținând-o constantă la nivelul de 7 la sută în restul anului 2023. Astfel, ratele dobânzilor pe termen foarte scurt au oscilat de-a lungul anului în jurul limitei de jos a coridorului ratelor dobânzilor, în contextul unui excedent de lichiditate pe piața monetară, drenat de către BNR prin intermediul facilității de depozit. În aceste condiții, principalele cotații ale ratelor dobânzilor de pe piața interbancară au consemnat descreșteri, în special în prima jumătate a anului, cvasistabilizându-se ulterior la finele anului în jurul nivelului de 6,25 la sută pe an pentru ROBOR 3M, respectiv de 6,35 la sută pe an pentru ROBOR 12M (decembrie 2023).

Randamentele titlurilor de stat pe termen lung de pe piața secundară și-au menținut în ansamblu tendința general descendentă începută la sfârșitul anului precedent (în pofida unor creșteri temporare manifestate în luna februarie, respectiv în perioada iulie-septembrie), inclusiv pe fondul atractivității relative a plasamentelor în lei, cât și ca urmare a sentimentului favorabil al investitorilor asupra regiunii. Un alt factor determinant a fost și evoluția randamentelor titlurilor de stat din economiile avansate, care au fluctuat considerabil de-a lungul anului, în contextul reajustărilor succesive ale așteptărilor investitorilor cu privire la traiectoriile viitoare ale ratelor dobânzilor de politică monetară ale principalelor bănci centrale. De asemenea, relevantă a fost și decizia agenției Fitch, din septembrie 2023, de a menține ratingul suveran al României (la BBB-) și de a reconfirma perspectiva stabilă a acestuia.

Piața valutară nu a consemnat variații semnificative de-a lungul anului 2023, iar moneda națională a rămas una dintre cele mai stabile din regiune. Față de sfârșitul anului 2022, leul s-a depreciat marginal în raport cu euro și ceva mai pronunțat în raport cu dolarul american.

Piața de capital din România a înregistrat o dinamică pozitivă în anul 2023, similar evoluțiilor la nivel regional, indicele principal de referință (BET) consemnând o creștere pronunțată (de 31,8 la sută la sfârșitul lunii decembrie 2023, față de aceeași perioadă a anului precedent). Piețele bursiere din regiune au avut, de asemenea, evoluții favorabile – înregistrând creșteri cuprinse între 17,7 la sută și 38,4 la sută – în pofida unor corecții temporare ale prețurilor în luna martie, ca urmare a turbulențelor apărute în sectoarele bancare din SUA și Elveția.

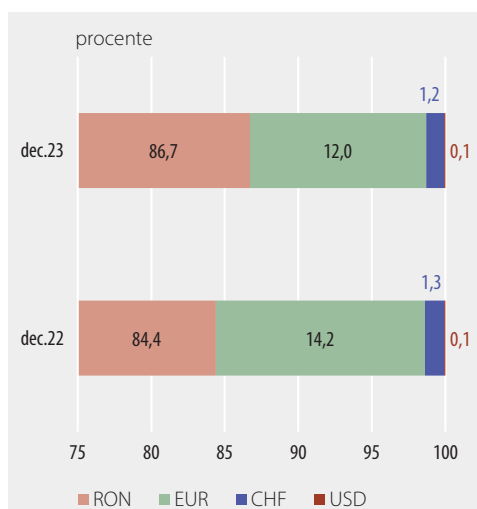
3. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială și stabilitatea financiară

3.1. Centrala Riscului de Credit (CRC)

În anul 2023, dinamica indicatorilor relevanți în aprecierea activității de creditare desfășurate de instituțiile de credit și de instituțiile financiare nebancale înscrise în Registrul Special care raportează informații privind riscul de credit la Centrala Riscului de Credit a fost pozitivă, fiind consemnate creșteri ale numărului de debitori, numărului de credite și angajamente, precum și ale sumei datorate (cu 5,3 la sută, 5,4 la sută, respectiv cu 7,9 la sută față de anul anterior).

Din perspectiva indicatorilor analizați, activitatea instituțiilor de credit deține ponderea semnificativă. Componenta IFN, ca raport în totalul informațiilor de risc de credit transmise la CRC, are un nivel relativ scăzut (11,7 la sută din totalul debitorilor, 11,9 la sută din numărul creditelor și angajamentelor, 8,3 la sută din totalul sumei datorate, respectiv 6,9 la sută din totalul sumei restante).

Dinamica principalilor indicatori calculați și monitorizați de CRC pe baza informațiilor raportate de instituțiile de credit, respectiv de instituțiile financiare nebancale, este prezentată în Tabelele 4.1-4.3, respectiv în Graficul 4.10.

Grafic 4.10

Distribuția în funcție de monedă a creditelor acordate persoanelor fizice de către instituțiile de credit

	31 decembrie 2022	31 decembrie 2023	variație procentuală dec. 2023/dec. 2022
Număr instituții de credit	32	32	0,0
Număr debitori (mii), din care:	1 630	1 713	5,1
Persoane fizice	1 510	1 585	5,0
Persoane juridice	120	128	6,7
Ponderea debitorilor persoane fizice în total debitori	93	93	-0,1
Număr debitori cu restanțe (mii)	197	206	4,6
Număr credite și angajamente (mii)	2 961	3 104	4,8
Număr credite restante (mii)	279	297	6,5
Total sumă datorată (mil. lei), din care:	489 906	525 247	7,2
Persoane fizice	164 733	168 148	2,1
Persoane juridice	325 173	357 100	9,8
Ponderea sumei datorate de către persoanele fizice în total sumă datorată	34	32	-4,8
Suma restantă (mil. lei)	15 479	16 146	4,3

Tabel 4.1

Principalii indicatori utilizați de CRC – instituții de credit

Tabel 4.2
Principalii indicatori utilizați
de CRC – instituții financiare
nebancale și instituții de plată

	31 decembrie 2022	31 decembrie 2023	variație procentuală dec. 2023/dec. 2022
Număr instituții financiare nebancale în Registrul special	73	79	8,2
Număr debitori (mii), din care:	200	218	9,0
Persoane fizice	97	101	4,1
Persoane juridice	103	117	13,6
Pondere de debitorilor persoane fizice în total debitori	49	46	-4,5
Număr debitori cu restanțe (mii)	23	26	13,0
Număr credite și angajamente (mii)	382	418	9,4
Număr credite restante (mii)	40	47	17,5
Total sumă datorată (mil. lei), din care:	41 058	47 427	15,5
Persoane fizice	4 623	4 970	7,5
Persoane juridice	36 435	42 457	16,5
Pondere de sume datorate de către persoanele fizice în total sumă datorată	11,3	10,5	-7,1
Suma restantă (mil. lei)	1 069	1 190	11,3

Tabel 4.3
Alte informații privind
activitatea CRC

	31 decembrie 2022	31 decembrie 2023	variație procentuală dec. 2023/dec. 2022
Număr grupuri de clienți*	1 244 036	1 317 070	5,9
Număr debitori care au produs fraude cu carduri	117	98	-16,2
Valoare totală a sumei fraudate (mii lei)	316	531	68,0
Total număr consultări (milioane)	2	2	10,0
Pondere de consultărilor efectuate de persoanele declarante pentru debitori potențiali	52	52	-0,2
Număr petenți care au solicitat informațiile raportate pe numele lor în baza de date a CRC	411	524	27,5

*) la stabilirea sferei de cuprindere a grupului, persoanele declarante au în vedere următoarele: a) criteriile prevăzute în legislația în vigoare pentru includerea persoanelor fizice și/sau juridice în categoria grup de clienți aflați în legătură, respectiv Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012; b) persoana declarantă să înregistreze expunere față de cel puțin una dintre persoanele din grup

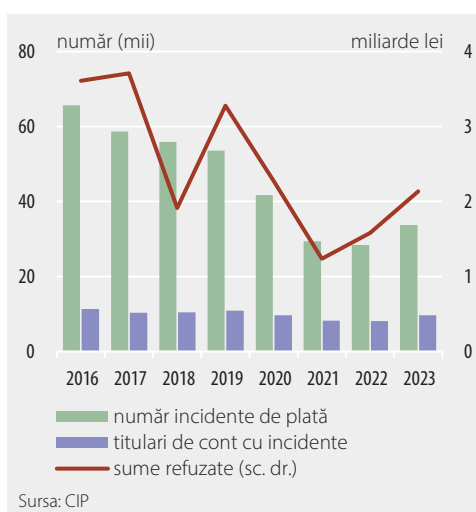
3.2. Centrala Incidentelor de Plăți (CIP)¹⁷⁹

Pentru anul 2023, analiza informațiilor din baza de date a CIP evidențiază creșteri ale indicatorilor reprezentând numărul incidentelor de plată, numărul titularilor de cont care le-au generat și suma refuzată la plată. Dinamica principalilor indicatori calculați și monitorizați de CIP pe baza informațiilor raportate de instituțiile de credit este prezentată în Tabelul 4.4 și Graficul 4.11.

¹⁷⁹ Centrala Incidentelor de Plăți funcționează în conformitate cu prevederile Regulamentului BNR nr. 7/2023 privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Incidentelor de Plăți, care a intrat în vigoare la data de 11 decembrie 2023 și a abrogat Regulamentul BNR nr. 1/2012 și gestionează informația specifică incidentelor de plăți cu cecuri, cambii și bilete la ordin. Persoanele declarante la Centrala Incidentelor de Plăți sunt instituțiile de credit și sucursalele din România ale instituțiilor de credit străine.

	2022	2023	variație anuală (%) 2023/2022
Număr titulari de cont înregistrați cu incidente de plată	8 165	9 630	17,9
Numărul incidentelor de plată	28 441	33 761	18,7
Numărul mediu de incidente produse de un titular de cont	3,5	3,5	0,0
Numărul titulari de cont declarați în interdicție bancară	175	190	8,6
Număr persoane fizice care au produs incidente de plată	57	57	0,0
Sumă refuzată la plată (mil. lei)	1 579 423	2 134 688	35,2
Valoarea medie a sumei refuzate la plată (mii lei)	56	63	12,5
Număr consultări ale bazei de date CIP (milioane)	10 775 563	13 716 471	27,3
Număr petenți care au solicitat informațiile raportate pe numele lor în baza de date a CIP	45	33	-26,7

Tabel 4.4
Principalii indicatori
utilizați de CIP

Grafic 4.11
Principalii indicatori
privind incidentele de plată

În ceea ce privește distribuția incidentelor de plată raportate la CIP, 14 instituții de credit (53,8 la sută dintre persoanele declarante) au raportat 98,7 la sută din numărul total al incidentelor de plată, respectiv 97,2 la sută din valoarea totală a sumei refuzate la plată. Cel mai frecvent motiv al refuzului la plată este lipsa totală sau parțială de disponibil în cont (cu o pondere de 60,8 la sută din totalul motivelor de refuz la plată în anul 2023, față de 62,4 la sută în 2022).

Capitolul 5

Autorizarea și reglementarea
instituțiilor financiare

1. Autorizarea și notificarea instituțiilor financiare

Autorizarea instituțiilor de credit

Prerogativele Băncii Naționale a României în domeniul autorizării instituțiilor de credit sunt stabilite prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare. În anul 2023, Banca Națională a României nu a autorizat nicio instituție de credit.

În cursul anului 2023 a fost radiată din Registrul instituțiilor de credit Banca Românească S.A., ca urmare a fuziunii prin absorbție de către Banca de Export-Import a României EXIMBANK S.A. (banca absorbantă).

Autorizarea instituțiilor de plată

În baza competențelor pe linia reglementării, autorizării și supravegherii prudențiale a instituțiilor de plată, potrivit dispozițiilor Legii nr. 209/2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative și respectiv ale Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 4/2019 privind instituțiile de plată și furnizorii specializați în servicii de informare cu privire la conturi, cu modificările și completările ulterioare, în cursul anului 2023 Banca Națională a României a autorizat și a înscris instituția de plată CREDEX IFN S.A. în Registrul instituțiilor de plată și al furnizorilor specializați în servicii de informare cu privire la conturi – Secțiunea 1 – Instituții de plată.

De asemenea, în cursul anului 2023, a fost înregistrată o cerere de autorizare în calitate de instituție de plată, aceasta fiind retrasă pe parcursul anului, în contextul solicitărilor de remediere a deficiențelor constatate privitor la documentația depusă.

Totodată, în cursul anului 2023 au avut loc consultări prelabile depunerii documentației de autorizare cu cinci entități ce și-au exprimat intenția dobândirii calității de instituție de plată, dintre care o entitate a depus cerere de autorizare în cursul aceluiași an.

Autorizarea instituțiilor emitente de monedă electronică

Prerogativele Băncii Naționale a României în domeniul autorizării instituțiilor emitente de monedă electronică sunt stabilite prin Legea nr. 210/2019 privind activitatea de emisie de monedă electronică și Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 5/2019 privind instituțiile emitente de monedă electronică. În anul 2023 Banca Națională a României nu a autorizat nicio instituție emitentă de monedă electronică.

De asemenea, în cursul anului 2023, au fost înregistrate două cereri de autorizare în calitate de instituție emitentă de monedă electronică, dintre care una a fost respinsă în cursul aceluiași an, iar cealaltă se afla în instrumentare la sfârșitul anului.

Totodată, în cursul anului 2023 au avut loc consultări prealabile depunerii documentației de autorizare cu două entități ce și-au exprimat intenția dobândirii calității de instituție emitentă de monedă electronică, din care o entitate a depus cerere de autorizare în cursul aceluiași an.

Notificarea instituțiilor financiare nebancale

În anul 2023 a continuat procesul de notificare și înscriere în registre a instituțiilor financiare nebancale nou-înființate. În conformitate cu prevederile Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancale, cu modificările și completările ulterioare, au fost supuse procedurii de notificare și înscriere în Registrul general 19 instituții financiare nebancale, în Registrul special 22 de instituții financiare nebancale și în Registrul de evidență 118 instituții financiare nebancale.

Totodată, au fost radiate din Registrul general 12 instituții financiare nebancale, din Registrul special 19 instituții financiare nebancale, iar din Registrul de evidență 25 de instituții financiare nebancale. De asemenea, în cursul anului 2023 au fost respinse cinci cereri de înscriere în Registrul general, dintre care două au fost depuse în anul 2022 și trei în anul 2023.

2. Cadrul legislativ pentru instituțiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României

2.1. Reglementarea prudențială și în domeniul redresării și rezoluției bancare

În domeniul reglementării prudențiale și cel al redresării și rezoluției bancare, începând cu anul 2023 și până în prezent s-au consemnat următoarele progrese:

- În vederea implementării recomandării Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială nr. R/4/2023 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România a fost emis Ordinul nr. 9/2023 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII).
- În vederea transpunerii la nivel național a art. 45d alin. (4) și art. 45h alin. (2) din Directiva 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și de modificare a Directivei 82/891/CEE a Consiliului și a Directivelor 2001/24/CE, 2002/47/CE, 2004/25/CE, 2005/56/CE, 2007/36/CE, 2011/35/UE, 2012/30/UE și 2013/36/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului, precum și a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010 și (UE) nr. 648/2012 ale Parlamentului European

și ale Consiliului, astfel cum au fost modificate prin art. 2 pct. 1 și 3 din Regulamentul (UE) 2022/2036 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 octombrie 2022 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013 și a Directivei 2014/59/UE în ceea ce privește tratamentul prudențial al instituțiilor de importanță sistemică globală, cu o strategie de rezoluție cu mai multe puncte de intrare, și metode pentru subscrierea indirectă de instrumente eligibile în vederea îndeplinirii cerinței minime de fonduri proprii și datorii eligibile, la data de 08.01.2024 a fost publicată Legea nr. 6/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 312/2015 privind redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul financiar.

- Implicarea BNR în procesul de transpunere a unor directive europene în domenii care intră în aria de competențe ale băncii centrale, prin elaborarea propunerilor de text și transmiterea acestor propuneri către instituțiile statului cu rol de inițiator legislativ, astfel:
 - (i) Banca Națională a României a elaborat și a transmis către Ministerul Finanțelor, în vederea derulării procesului legislativ, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul financiar, prin care se asigură transpunerea, la nivel primar, a prevederilor Directivei (UE) 2022/2556 de modificare a Directivelor 2009/65/CE, 2009/138/CE, 2011/61/UE, 2013/36/UE, 2014/59/UE, 2014/65/UE, (UE) 2015/2366 și (UE) 2016/2341 privind reziliența operațională digitală în sectorul financiar, precum și a prevederilor din Rectificarea la Directiva (UE) 2019/878 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2019 de modificare a Directivei 2013/36/UE în ceea ce privește entitățile exceptate, societățile financiare holding, societățile financiare holding mixte, remunerarea, măsurile și competențele de supraveghere și măsurile de conservare a capitalului;
 - (ii) Banca Națională a României a elaborat și a transmis către Ministerul Finanțelor, în vederea derulării procesului legislativ, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, prin care se asigură transpunerea, la nivel primar, a prevederilor Directivei 2013/36/UE astfel cum au fost modificate prin art. 146 din Regulamentul (UE) 2023/1114 privind piețele criptoactivelor și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010 și (UE) nr. 1095/2010 și a Directivelor 2013/36/UE și (UE) 2019/1937);
 - (iii) Banca Națională a României a elaborat și a transmis către Ministerul Finanțelor, în vederea derulării procesului legislativ, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 312/2015 privind redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul financiar, prin care se asigură transpunerea, la nivel primar, a prevederilor Directivei Parlamentului European și a Consiliului nr. 2024/1174 de modificare a Directivei 2014/59/UE și a Regulamentului (UE) nr. 806/2014 în ceea ce privește anumite aspecte ale cerinței minime de fonduri proprii și datorii eligibile (Directiva *Daisy Chains*).

- Continuarea procesului privind elaborarea cadrului general aplicabil băncilor de dezvoltare:
- (i) în anul 2023, BNR a continuat să acorde suport tehnic Ministerului Finanțelor pentru finalizarea cadrului general aplicabil băncilor de dezvoltare, din perspectiva cerințelor prudențiale aplicabile, furnizând observații și propuneri cu privire la următoarele acte normative:
 - OUG nr. 44/2023¹⁸⁰ prin care au fost aduse completări Legii nr. 207/2022 pentru reglementarea unor măsuri privind cadrul general aplicabil constituirii și funcționării băncilor de dezvoltare din România, care clarifică modalitatea prin care băncile de dezvoltare aplică cerințele în domeniul guvernantei corporative;
 - Hotărârea Guvernului nr. 432/2023 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1204/2022 privind constituirea, organizarea și funcționarea Băncii de Investiții și Dezvoltare S.A. (BID).

Potrivit prevederilor din HG nr. 432/2023, BID începe să funcționeze din punct de vedere administrativ de la data înmatriculării în Registrul comerțului și își va desfășura activitățile specifice unei bănci de dezvoltare, de la data intrării în vigoare a directivei europene prin care BID este exceptată de la aplicarea CRD;

- (ii) în contextul în care, la nivelul comisiilor permanente ale Camerei Deputaților se află în dezbateră proiectul de Lege pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 17/2023 privind modificarea și completarea Legii nr. 207/2022 pentru reglementarea unor măsuri privind cadrul general aplicabil constituirii și funcționării băncilor de dezvoltare din România, BNR a înaintat în cursul anului 2023 Parlamentului României o serie de propuneri de amendamente, care vizează în principal corelarea legislației aplicabile băncilor de dezvoltare cu alte acte normative aplicabile instituțiilor de credit universale;
- (iii) BNR a început demersurile pentru elaborarea cadrului de reglementare prudențial secundar aplicabil băncilor naționale de dezvoltare, având ca referință cadrul prudențial aplicabil instituțiilor de credit universale.

Astfel, în anul 2023 a fost emis Regulamentul BNR nr. 4/2023 privind cerințe prudențiale pentru băncile de dezvoltare, publicat în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 434 din 18 mai 2023. Regulamentul stabilește o serie de cerințe privind evaluarea adecvării membrilor organului de conducere și a persoanelor care dețin funcții-cheie în cadrul unei bănci de dezvoltare, similare cerințelor aplicabile instituțiilor de credit universale, cu câteva particularități, în funcție de specificul acestor bănci.

2.2. Reglementări contabile

În cursul anului 2023 au fost emise Ordinul BNR nr. 6/2023 și Ordinul BNR nr. 7/2023 privind modificarea și completarea unor acte normative emise de BNR, publicate în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 396 din 9 mai 2023, respectiv nr. 783 din 31 august 2023, cu scopul actualizării:

- Cadrului de reglementare contabilă aplicabil instituțiilor din sfera de reglementare a băncii centrale (Ordinul BNR nr. 27/2010 și Ordinul BNR nr. 6/2015) și a

¹⁸⁰ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2023 pentru stabilirea unor măsuri necesare optimizării procesului de implementare a proiectelor de infrastructură finanțate din fonduri externe nerambursabile, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 467 din 26 mai 2023.

- Cerințelor de raportare anuală și semestrială pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor (Ordinul BNR nr. 2/2020 și Ordinul BNR nr. 10/2012), în vederea asigurării unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naționale. Totodată, actualizarea raportării semestriale întocmite de instituțiile financiare nebancale a avut în vedere aplicarea IFRS de către aceste instituții ca bază a contabilității începând cu 1 ianuarie 2023.

2.3. Alte acte normative aplicabile instituțiilor care intră în aria de competență a BNR

- În anul 2023 a avut loc o modificare a legislației secundare ce guvernează activitatea instituțiilor financiare nebancale, respectiv publicarea Regulamentului BNR nr. 3/12.05.2023 pentru modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 20/2009 privind instituțiile financiare nebancale, elaborat în scopul:
 - (i) clarificării unor aspecte privind evaluarea acționariatului la înscrierea unei instituții financiare nebancale în Registrul general, respectiv Registrul special;
 - (ii) întăririi cadrului de reglementare a riscului de credit (prin introducerea unui indicator de solvabilitate de 8 la sută aplicabil instituțiilor financiare nebancale înscrise în Registrul special, precum și prin majorarea cerinței de capital aplicabile instituțiilor financiare nebancale cu activitate de emisie de garanții) și a riscului de concentrare, impunerea unei cerințe minime de lichiditate și întărirea regimului de supraveghere pentru instituțiile financiare nebancale a căror activitate include emiterea de garanții sau/și asumarea de angajamente de garantare.
- Pentru a asigura uniformitate în aplicarea interpretărilor oferite de Autoritatea Bancară Europeană în domeniul serviciilor de plată, în special în ceea ce privește clarificarea anumitor servicii de plată, a fost emis Regulamentul BNR nr. 2/2024 pentru modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 4/2019 privind instituțiile de plată și furnizorii specializați în servicii de informare cu privire la conturi, cu modificările și completările ulterioare, publicat în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 326/09.04.2024. Acesta clarifică faptul că intrarea în posesia fondurilor utilizatorilor reprezintă un criteriu esențial pentru încadrarea în sfera serviciilor de plată, iar entitățile care prestează astfel de activități trebuie să facă demersurile necesare pentru autorizarea în calitate de instituție de plată.

În vederea actualizării cadrului de reglementare privind regimul valutar a fost emis Regulamentul BNR nr. 6/2023 privind modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 4/2005 privind regimul valutar, publicat în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 724/7.08.2023.
- Pentru asigurarea convergenței instrumentelor și practicilor de supraveghere prudențială utilizate la nivel național cu cele mai bune practici la nivel european, s-a continuat preluarea în cadrul de reglementare național a ghidurilor emise de Autoritatea Bancară Europeană în domeniul prudenței bancare, precum și al redresării și rezoluției bancare. În acest sens, au fost emise instrucțiuni adresate instituțiilor de credit, pentru a indica acestora că precizările și detaliile cuprinse în aceste ghiduri trebuie să fie avute în vedere în aplicarea cadrului de reglementare. Totodată, pentru acele prevederi ale ghidurilor care includ cerințe de conformare pentru autoritățile competente, Banca Națională a României, în calitate de autoritate competentă/autoritate de rezoluție,

și-a transparentizat decizia de aplicare a acestor prevederi prin comunicate postate pe websiteul oficial, informând, în acest fel, cu privire la luarea în considerare a prevederilor acestor ghiduri în cadrul activităților desfășurate în calitate de autoritate competentă.

Din anul 2023 și până în prezent, Banca Națională a României a analizat și a preluat în cadrul de reglementare următoarele ghiduri:

- Ghidul Autorității Bancare Europene privind exercițiile de evaluare comparativă a practicilor de remunerare, a diferenței de remunerare între femei și bărbați și a raporturilor mai mari aprobate în temeiul Directivei 2013/36/UE – EBA/GL/2022/06 din 30 iunie 2022, preluat prin Ordinul BNR nr. 4/2023 privind exercițiile de raportare de către instituțiile de credit a informațiilor referitoare la remunerarea membrilor personalului, precum și cu privire la diferența de remunerație între membrii personalului de gen masculin și membrii personalului de gen feminin, publicat în *Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 387/05.05.2023*;
- Ghidul Autorității Bancare Europene privind exercițiul de colectare de date referitoare la persoanele cu venituri ridicate în temeiul Directivei 2013/36/UE și al Directivei (UE) 2019/2034 – EBA/GL/2022/08 din 30 iunie 2022, preluat prin Ordinul BNR nr. 5/2023 privind exercițiul de raportare a informațiilor referitoare la persoanele cu venituri ridicate din cadrul instituțiilor de credit, publicat în *Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 391/08.05.2023*;
- Ghidul Autorității Bancare Europene privind transferabilitatea în vederea completării evaluării posibilității de soluționare pentru strategiile de transfer (EBA/GL/2022/11 din 22 septembrie 2022) preluat prin Instrucțiunile din 07.07.2023 privind transferabilitatea în vederea completării evaluării posibilității de soluționare pentru strategiile de transfer;
- Ghidul Autorității Bancare Europene de modificare a Ghidului EBA/GL/2022/01 privind îmbunătățirea posibilității de soluționare pentru instituții și autorități de rezoluție în temeiul art. 15 și art. 16 din Directiva 2014/59/UE (Ghid privind posibilitatea de soluționare) pentru a introduce o nouă secțiune privind testarea posibilității de soluționare (EBA/GL/2023/05 din 13.06.2023), preluat prin Instrucțiunile din 22.12.2023 de completare a Instrucțiunilor din 4.10.2022 privind îmbunătățirea posibilității de soluționare în ceea ce privește testarea posibilității de soluționare;
- Ghidul pentru autoritățile de rezoluție cu privire la publicarea mecanismului de schimb în cazul reducerii valorii și a conversiei, precum și al recapitalizării interne (EBA/GL/2023/01) preluat prin postarea pe websiteul BNR a unui comunicat prin care s-a adus la cunoștință publicului faptul că acesta este luat în considerare în activitatea BNR în calitate de autoritate de supraveghere și autoritate de rezoluție;
- Ghidul privind simulările de criză ale schemelor de garantare a depozitelor în temeiul Directivei 2014/49/UE (EBA/GL/2021/10) preluat prin Instrucțiunile din 23.08.2023 privind conformarea cu Ghidul privind simulările de criză ale schemelor de garantare a depozitelor în temeiul Directivei 2014/49/UE.
- Prin reprezentanții săi în cadrul instituțiilor și organismelor europene, Banca Națională a României participă activ și contribuie cu poziții la formularea strategiilor europene în domeniile de competență ale băncii centrale.

3. Orientări ale activității de reglementare în anul 2024

- Demararea procesului de transpunere în legislația bancară a prevederilor directivei europene pentru modificarea Directivei bancare (CRD6);
- Transpunerea în legislația națională a prevederilor Directivei 2024/1174 Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2014/59/UE și a Regulamentului (UE) nr. 806/2014 în ceea ce privește anumite aspecte ale cerinței minime de fonduri proprii și datorii eligibile (Directiva *Daisy Chains*);
- Modificarea și completarea cadrului de reglementare aplicabil instituțiilor de credit în domenii precum autorizarea, fuziunea băncilor de economisire și creditare în domeniul locativ, cadrul de administrare a activității, diversitatea în funcție de gen, evaluarea adecvării membrilor organului de conducere și a persoanelor care dețin funcții-cheie, externalizare;
- În vederea îmbunătățirii cadrului actual de reglementare în domeniul serviciilor de plată pe palierul externalizării unor funcții operaționale prin alinierea cerințelor naționale la prevederile Ghidului Autorității Bancare Europene EBA/GL/2019/02 privind externalizarea, pentru a acomoda o serie de aspecte identificate în cadrul procesului de autorizare, precum și pentru a prelua recomandările Autorității Bancare Europene făcute în contextul *EBA/REP/2023/01 Report on the peer review on authorisation under PSD2*, banca centrală are în vedere adaptarea cadrului secundar de reglementare privind instituțiile de plată;
- Finalizarea demersului de revizuire a cadrului de reglementare aplicabil instituțiilor de plată, care a parcurs deja procedura de consultare publică, în vederea acoperirii riscului de credit ce decurge din activitatea de creditare auxiliară serviciilor de plată, derulată de aceste categorii de entități;
- Banca centrală are în vedere adaptarea cadrului secundar de reglementare privind instituțiile emitente de monedă electronică în vederea: (i) transparentizării modului de aplicare a principiului proporționalității în vederea facilitării accesului la piață pentru acest tip de entități, (ii) acoperirii riscului de credit ce decurge din activitatea de creditare auxiliară serviciilor de plată, derulată de aceste categorii instituționale, respectiv (iii) preluării recomandărilor Autorității Bancare Europene făcute în contextul *EBA/REP/2023/01 Report on the peer review on authorisation under PSD2*, având în vedere aplicabilitatea acestora și în cazul instituțiilor emitente de monedă electronică;
- În anul 2023 a fost publicat Regulamentul (UE) 2023/1114 privind piețele criptoactivelor și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010 și (UE) nr. 1095/2010 și a Directivelor 2013/36/UE și (UE) 2019/1937 (MiCAR), prin care se reglementează piața criptoactivelor, fiind stabilite cerințe specifice pentru emitenții și furnizorii de servicii cu astfel de criptoactive. Regulamentul presupune directă aplicare, dar necesită adoptarea la nivel național a unui act normativ care să permită punerea în aplicare a acestuia. Astfel, BNR va acorda suport tehnic inițiatorului legislativ pentru elaborarea proiectului de act normativ care să asigure punerea în aplicare a MiCAR pe domeniile de competență ale băncii centrale;
- Referitor la cadrul de reglementare privind reziliența operațională digitală în sectorul financiar, BNR se va implica atât prin: (i) acordarea, în continuare, de suport tehnic inițiatorului legislativ pentru finalizarea proiectului de act normativ primar prin care se

asigură transpunerea prevederilor Directivei DORA, cât și prin (ii) amendarea cadrului de reglementare secundar emis de BNR, care vizează cerințe în materie de tehnologia informațiilor și telecomunicațiilor;

- Acordarea, în continuare, de suport tehnic inițiatorului legislativ pentru finalizarea proiectului de act normativ primar prin care se asigură transpunerea prevederilor Directivei 2013/36/UE astfel cum au fost modificate prin art. 146 din Regulamentul (UE) 2023/1114 privind piețele criptoactivelor și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010 și (UE) nr. 1095/2010 și a Directivelor 2013/36/UE și (UE) 2019/1937;
- Acordarea de suport tehnic inițiatorului legislativ pentru elaborarea proiectelor de acte normative primare care să asigure transpunerea prevederilor noii Directive AML, respectiv punerea în aplicare a Regulamentului AML, precum și amendarea cadrului de reglementare secundar, potrivit competențelor băncii centrale;
- Asigurarea, în continuare, a participării la procesul de negociere a cadrului legislativ european în domeniul serviciilor de plată (propunerea de Directivă privind serviciile de plată și serviciile cu monedă electronică în cadrul pieței interne și propunerea de Regulament privind serviciile de plată în cadrul pieței interne), context în care Banca Națională a României urmărește, printre altele, clarificarea aspectelor care au suscitât interpretări diferite la nivel european în aplicarea actualului cadru de reglementare în materie, identificate în activitatea proprie de autorizare și supraveghere;
- Asigurarea în continuare a participării la procesul de negociere pe marginea pachetului legislativ referitor la revizuirea cadrului privind gestiunea crizelor și asigurarea depozitelor (CMDI);
- Formularea de propuneri referitoare la revizuirea cadrului legislativ și de reglementare privind sectorul instituțiilor financiare nebancare în vederea aplicării principiului „aceeași activitate, același risc, aceeași reglementare”, respectiv instituirea de reguli uniforme pentru activități cu același profil de risc, prin care să se asigure atât prevenirea arbitrajului de reglementare, cât și o reziliență sporită a acestor instituții la riscurile cu care se confruntă, în vederea asigurării și menținerii stabilității financiare a sectorului;
- Adaptarea cadrului de reglementare în domeniul creditării (Regulamentul BNR nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare) în mod adecvat contextului actual marcat de dezvoltarea accelerată a digitalizării activităților financiare care a condus la crearea și promovarea de noi tipuri de produse și servicii de finanțare, dar și la creșterea interesului pentru prestarea transfrontalieră a acestor activități;
- Continuarea procesului de elaborare a cadrului de reglementare prudențial secundar aplicabil băncilor de dezvoltare, având ca referință cadrul prudențial aplicabil instituțiilor de credit universale (CRD/CRR/alte regulamente UE/standarde tehnice/ghiduri ABE, regulamente naționale – Regulamentul BNR nr. 5/2013 privind cerințe prudențiale pentru instituțiile de credit, cu modificările și completările ulterioare);
- Acordarea de sprijin tehnic Fondului de garantare a depozitelor bancare în contextul demersurilor pentru corelarea cadrului legislativ național în domeniul garanțiilor financiare (OUG nr. 9/2004 privind unele contracte de garanție financiară care transpune Directiva 2002/47/CE a Parlamentului European și a Consiliului din data de 6 iunie 2002 privind contractele de garanție financiară) cu legislația specială aplicabilă FGDB.

- În domeniul cadrului contabil și de raportare financiară, obiectivele vizează:
 - actualizarea reglementărilor contabile aplicabile entităților care intră în sfera de reglementare a BNR (Ordinul BNR nr. 27/2010 și Ordinul BNR nr. 6/2015), în vederea preluării modificărilor aduse cadrului de reglementare contabilă la nivel comunitar (CSRD – Directiva (UE) 2022/2464 în ceea ce privește raportarea privind durabilitatea de către întreprinderi și Directiva delegată (UE) 2023/2775 de modificare a Directivei 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește ajustarea criteriilor de mărime pentru microîntreprinderi și întreprinderi sau grupuri mici, mijlocii și mari) și național, a cuprinderii modificărilor la nivelul prevederilor IFRS adoptate la nivelul UE, dar și a eventualelor propuneri rezultate din aplicarea efectivă a IFRS;
 - elaborarea cadrului de raportare contabilă anuală aplicabil instituțiilor financiare nebancale pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor în contextul aplicării IFRS ca bază a contabilității, începând cu ianuarie 2023;
 - actualizarea cadrului de reglementare privind raportările întocmite pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor, pentru instituțiile din sfera de reglementare BNR pentru asigurarea unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naționale;
 - reglementarea obligației raportării de către instituțiile de credit la BNR a informațiilor privind creditele neperformante cesionate, în contextul transpunerii Directivei (UE) 2021/2167 privind administratorii de credite și cumpărătorii de credite și de modificare a Directivelor 2008/48/CE și 2014/17/UE;
 - actualizarea cadrului de raportare FINREP la nivel individual, în vederea preluării eventualelor modificări care pot fi aduse de ABE cadrului de raportare FINREP la nivel consolidat, precum și a cadrului de raportare periodică pentru sucursalele din România ale instituțiilor de credit din alte state membre ale UE și a celui privind întocmirea situațiilor financiare periodice la nivel individual, conforme cu IFRS, aplicabile IFN, ca urmare a actualizării reglementărilor contabile aplicabile și a propunerilor rezultate din aplicarea efectivă a cerințelor de raportare.
- Actualizarea reglementării privind regimul valutar în funcție de evoluția cadrului de reglementare național și european în domeniu, precum și de obiectivele urmărite de BNR;
- Participarea în cadrul grupurilor de lucru ale Consiliului Uniunii Europene, Comisiei Europene și ale Autorității Bancare Europene atunci când, în cadrul acestora, sunt supuse discuției aspecte ce intră în sfera activității de reglementare și autorizare și transmiterea de puncte de vedere;
- Continuarea procesului de conformare cu ghidurile emise de Autoritatea Bancară Europeană în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, precum și în scopul asigurării convergenței instrumentelor și practicilor de supraveghere prudențială utilizate la nivel național către cele mai bune practici la nivel european, în domenii precum: autorizarea instituțiilor de credit, cadrul de administrare a activității, externalizarea, diversitatea în funcție de gen și evaluarea adecvării membrilor organului de conducere și a persoanelor care dețin funcții-cheie în cazul instituțiilor de credit, cadrul de redresare și rezoluție.

Capitolul 6

Supravegherea prudențială
a instituțiilor financiare

1. Supravegherea instituțiilor de credit

La 31 decembrie 2023¹⁸¹, în aria de competență a supravegherii prudențiale exercitate de Banca Națională a României erau cuprinse 24 de instituții de credit, persoane juridice române, ale căror active contabile nete totalizau 710 206,5 milioane lei. În funcție de natura capitalului, 4 dintre acestea aveau capital majoritar privat autohton, 2 instituții de credit dețineau capital integral sau majoritar de stat, iar restul de 18 reprezentau instituții de credit cu capital majoritar străin. În ceea ce privește prezența sucursalelor instituțiilor de credit străine, pe teritoriul României desfășurau activitate bancară, la aceeași dată, un număr de 8 sucursale ale instituțiilor de credit din state membre ale UE, toate acestea cumulând active totale în sumă de 93 133,9 milioane lei.

De asemenea, un număr de 322 de instituții de credit intenționează să furnizeze servicii bancare în mod direct pe teritoriul României, potrivit notificărilor primite de Banca Națională a României, până la data de 24 mai 2024, de la autorități de supraveghere competente din alte state membre ale UE.

1.1. Dimensiunea și structura sectorului bancar

La 31 decembrie 2023, activele nete bilanțiere din sistemul bancar românesc însumau 803 340,4 milioane lei, în creștere cu 14,6 la sută față de sfârșitul anului 2022.

Numărul instituțiilor de credit care desfășoară activitate bancară în România s-a menținut constant pe întreg parcursul anului 2023 (Tabel 6.1).

Tabel 6.1
Componența sistemului bancar
pe forme de proprietate

	număr de bănci, sfârșitul perioadei	
	2022	2023
Instituții de credit, persoane juridice române, din care:	24	24
Instituții de credit cu capital integral sau majoritar de stat	2	2
Instituții de credit cu capital majoritar privat, din care:	22	22
– cu capital majoritar autohton	4	4
– cu capital majoritar străin	18	18
Sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	8	8
Total instituții de credit	32	32

Cota de piață în funcție de activul net, deținută de instituțiile de credit cu capital majoritar de stat, s-a majorat de la 12,1 la sută la 31 decembrie 2022 la 13,7 la sută la 31 decembrie 2023 (Tabel 6.2). O creștere ușoară s-a semnalat și în cazul instituțiilor

¹⁸¹ Potrivit informațiilor financiare raportate la nivel individual în conformitate cu prevederile Ordinului BNR nr. 9/2017 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială.

de credit cu capital majoritar privat autohton, a căror pondere în totalul activelor nete s-a majorat de la 19,8 la sută la 20,7 la sută în același interval. În cazul instituțiilor de credit cu capital majoritar străin (inclusiv sucursalele instituțiilor de credit din străinătate) trendul a fost de scădere a ponderii deținute în sistemul bancar local, de la 68,1 la sută la 65,6 la sută, pe fondul unei creșteri mai modeste a activului deținut de acest segment (de 10,4 la sută comparativ cu o creștere de 23,6 la sută în cazul instituțiilor de credit cu capital majoritar românesc).

Tabel 6.2
Cota de piață
a instituțiilor de credit

	sfârșitul perioadei			
	Activ net bilanțier			
	2022		2023	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Instituții de credit cu capital românesc, din care:	223 576,6	31,9	276 277,7	34,4
– cu capital majoritar de stat	84 846,5	12,1	110 074,1	13,7
– cu capital majoritar privat	138 730,1	19,8	166 203,6	20,7
Instituții de credit cu capital majoritar străin	391 733,9	55,9	433 928,8	54,0
I. Instituții de credit, persoane juridice române	615 310,5	87,8	710 206,5	88,4
II. Sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	85 698,3	12,2	93 133,9	11,6
Total instituții de credit cu capital majoritar privat, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	616 162,3	87,9	693 266,3	86,3
Total instituții de credit cu capital majoritar străin, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	477 432,2	68,1	527 062,7	65,6
Total instituții de credit (I+II)	701 008,8	100,0	803 340,4	100,0

Modificările intervenite la nivelul instituțiilor de credit s-au reflectat și în cota de piață în funcție de mărimea capitalului (Tabel 6.3). Astfel, ponderea instituțiilor de credit cu capital românesc în totalul capitalului sistemului bancar a crescut de la 39,4 la sută la 31 decembrie 2022 la 41,6 la sută la 31 decembrie 2023, iar a celor cu capital majoritar străin (inclusiv sucursalele instituțiilor de credit străine) a scăzut de la 60,6 la sută la 31 decembrie 2022 la 58,4 la sută la 31 decembrie 2023.

Tabel 6.3
Ponderea instituțiilor de credit
în volumul agregat al capitalului

	sfârșitul perioadei			
	Activ net bilanțier			
	2022		2023	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Instituții de credit cu capital românesc, din care:	11 886,9	39,4	12 787,5	41,6
– cu capital majoritar de stat	4 204,2	13,9	4 014,8	13,1
– cu capital majoritar privat	7 682,7	25,5	8 772,7	28,5
Instituții de credit cu capital majoritar străin	17 632,1	58,5	17 330,4	56,4
I. Instituții de credit, persoane juridice române	29 519,0	97,9	30 117,9	97,9
II. Sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	648,2	2,1	630,8	2,1
Total instituții de credit cu capital majoritar privat, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	25 963,0	86,1	26 733,9	86,9
Total instituții de credit cu capital majoritar străin, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	18 280,3	60,6	17 961,2	58,4
Total instituții de credit (I+II)	30 167,2	100,0	30 748,7	100,0

Rețeaua teritorială a instituțiilor de credit s-a redus în anul 2023, în contextul transformărilor intervenite la nivelul sistemului bancar pe fondul tendințelor de digitalizare a activității, precum și al finalizării unor achiziții și fuziuni între instituțiile de credit. În luna mai 2023, Banca de Export-Import a României EximBank S.A. (EXIMBANK S.A.) și-a schimbat denumirea în Exim Banca Românească S.A. și emblema aferentă noii denumiri.

1.2. Performanța sectorului bancar

Sectorul bancar românesc și-a menținut reziliența în fața provocărilor anului 2023, marcat de deteriorarea echilibrului macroeconomic, inclusiv ca urmare a evoluțiilor geopolitice regionale și internaționale și a implicațiilor crizei energetice. În pofida acestor provocări, încadrarea în cerințele de prudență și menținerea unor niveluri adecvate ale indicatorilor au contribuit la asigurarea unei bune funcționări a sistemului bancar.

Profitabilitatea s-a consolidat, rezultatul financiar fiind superior celui din anul anterior, ponderea instituțiilor de credit care au încheiat anul 2023 cu rezultate financiare pozitive fiind de 78 la sută. Indicatorii de solvabilitate s-au poziționat peste cerințele reglementate, iar calitatea activelor a continuat să se îmbunătățească pe întreg parcursul anului 2023, ca urmare a menținerii tendinței de diminuare a ratei creditelor neperformante (de la 2,7 la sută în 2022 la 2,4 la sută în decembrie 2023) și a unui grad ridicat de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante.

Monitorizarea cerințelor de fonduri proprii. Adecvarea capitalului

Pe parcursul anului 2023, instituțiile de credit au menținut niveluri adecvate în raport cu cerințele reglementate pentru indicatorii de solvabilitate, respectiv rata fondurilor proprii totale, rata fondurilor proprii de nivel 1 și rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază (Tabel 6.4).

La nivelul sistemului bancar, la sfârșitul anului 2023, rata fondurilor proprii totale a înregistrat o creștere ușoară, de la 23,4 la sută în decembrie 2022 la 23,6 la sută în decembrie 2023 (Tabel 6.4). În contextul acestei evoluții, valoarea totală a fondurilor proprii a cunoscut o creștere superioară față de cea a expunerii la risc.

Astfel, în timp ce fondurile proprii totale au crescut cu 9,8 la sută, expunerea la risc s-a majorat cu 8,9 la sută. În ceea ce privește volumul acestora, fondurile proprii totale ale instituțiilor de credit însumau 69 684,5 milioane lei la 31 decembrie 2023, în timp ce valoarea totală a expunerii la risc era de 295 326,0 milioane lei la aceeași dată.

Structural, fondurile proprii totale sunt reprezentate preponderent de componente de calitate ridicată a capitalului, respectiv de fondurile proprii de nivel 1 și, implicit, de fondurile proprii de nivel 1 de bază, cu ponderi de 87,6 la sută și, respectiv, 85,6 la sută.

Ponderea importantă a acestor componente în fondurile proprii totale creează premisele unei bune reziliențe a sistemului bancar românesc, cel puțin pe termen scurt și mediu.

Denumirea indicatorului	procente	
	2022	2023
Adecvarea capitalului		
Rata fondurilor proprii totale (fostul indicator de solvabilitate)	23,4	23,6
Rata fondurilor proprii de nivel 1	20,5	20,7
Rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază	20,0	20,2
Efectul de levier	8,5	8,1
Calitatea activelor		
Credite și avansuri acordate clienței nebancaire (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	55,6	52,4
Credite și avansuri acordate clienței bancare (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	16,6	19,9
Active depreciate ale clienței nebancaire (valoare netă) / Total portofoliu credite aferent clienței nebancaire (valoare netă)	0,9	0,9
Active depreciate ale clienței nebancaire (valoare netă) / Total activ (valoare netă)	0,5	0,5
Active depreciate ale clienței nebancaire (valoare netă) / Total datorii	0,6	0,5
Rata creditelor și avansurilor neperformante, potrivit definiției ABE ¹	2,7	2,4
Profitabilitate		
ROA (Profit net, valoare anualizată / Total active la valoare medie)	1,5	1,8
ROE (Profit net, valoare anualizată / Capitaluri proprii la valoare medie)	16,4	20,1
Lichiditate		
Lichiditate imediată	44,9	49,6
1) Odată cu implementarea, începând cu 1 ianuarie 2018, a noului standard contabil IFRS 9 și în conformitate cu prevederile Ordinului BNR nr. 9/2017, indicatorul „Rata creditelor și avansurilor neperformante”, potrivit definiției ABE se calculează ca raport între valoarea contabilă brută aferentă creditelor și avansurilor neperformante și totalul valorii contabile brute aferente creditelor și avansurilor.		

Tabel 6.4
Principalii indicatori de analiză
a sistemului bancar

În acest sens, fondurile proprii de nivel 1 și cele de nivel 1 de bază au consemnat valori de 61 023,1 milioane lei, respectiv de 59 672,3 milioane lei, în decembrie 2023, cu 9,9 la sută, respectiv 10,2 la sută, peste cele din perioada similară a anului anterior.

În ceea ce privește nivelul efectului de levier raportat de instituțiile de credit din România, la sfârșitul anului 2023, acesta a fost de 8,1 la sută în conformitate cu definiția tranzitorie și de 8,0 la sută în conformitate cu definiția integrală, cu mult peste cerințele minime reglementate (3 la sută).

Monitorizarea calității activelor

Principalii indicatori de măsurare a calității activelor la nivel de sistem bancar – rata creditelor neperformante și cea a creditelor cu măsuri de restructurare – s-au situat pe o traiectorie descrescătoare pe parcursul anului 2023 (până la 2,4 la sută și, respectiv, 1,6 la sută în decembrie 2023), în timp ce gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante s-a menținut la valori semnificativ superioare mediei europene (64,6 la sută, față de 42,3 la sută media în UE în decembrie 2023).

Astfel, în pofida contextului macroeconomic nefavorabil, rata creditelor neperformante s-a diminuat de la 2,7 la sută în decembrie 2022 la 2,4 la sută în decembrie 2023, plasând sectorul bancar românesc în intervalul de risc scăzut, conform intervalelor de prudență stabilite de Autoritatea Bancară Europeană. Diminuarea ratei creditelor neperformante, ca medie pe sistem bancar, s-a produs, în principal, pe fondul majorării expunerii reprezentând credite și avansuri cu 15,4 la sută (de la 448 977,7 milioane lei în decembrie 2022 la 518 259,2 milioane lei în decembrie 2023).

Gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante s-a menținut la un nivel adecvat pe tot parcursul anului, constituindu-se într-o bună rezervă pentru acoperirea pierderilor potențiale. Nivelul de 64,6 la sută la 31 decembrie 2023 poziționează acest indicator confortabil peste media europeană, România ocupând locul doi (după Croația) în rândul celor 30 de țări care raportează la ABE.

Rata creditelor cu măsuri de restructurare s-a îmbunătățit, de asemenea, în perioada analizată, fapt ce reflectă într-o oarecare măsură sprijinul acordat debitorilor, indicatorul fiind în scădere de la 2,0 la sută la 31 decembrie 2022 la 1,6 la sută la 31 decembrie 2023.

Ponderele creditelor și avansurilor clasificate în stadiul 2 de depreciere conform IFRS 9 în total credite și-a continuat tendința de îmbunătățire, atingând nivelul de 13,7 la sută în decembrie 2023, în scădere de la 14,9 la sută în decembrie 2022. Ajustările aferente acestei categorii de credite au totalizat circa 5,4 miliarde lei în decembrie 2023, un nivel relativ apropiat de cel înregistrat în decembrie 2022. Evoluția indicatorului oferă un semnal în privința așteptărilor de deteriorare a calității activelor, scăderea lui fiind astfel un indiciu pozitiv în estimarea evoluției viitoare a ratei creditelor neperformante.

Monitorizarea cerințelor de lichiditate

Pe parcursul anului 2023, lichiditatea sectorului bancar românesc a rămas adecvată, în pofida unui cadru macroeconomic volatil și a provocărilor asociate situației geopolitice din regiune, dar și turbulențelor manifestate în primul trimestru al anului în cadrul sectoarelor bancare internaționale.

Sectorul bancar din România se plasează favorabil în raport cu celelalte țări europene din perspectiva activelor lichide din portofoliu, menținându-se o bună capacitate de a gestiona posibile șocuri de lichiditate în condițiile unui cadru macroeconomic volatil.

Lichiditatea sistemului bancar, determinată potrivit ratei de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR), s-a menținut considerabil peste nivelul cerinței reglementate în cazul indicatorului agregat (280,6 la sută la 31 decembrie 2023, față de minimul reglementat de 100 la sută), ceea ce a indicat un stoc semnificativ de active lichide de calitate ridicată pentru un scenariu de stres de 30 de zile, și cu mult peste nivelul sistemului bancar european, de 167,1 la sută la aceeași dată.

Indicatorul de finanțare stabilă netă (NSFR) a consemnat la decembrie 2023 o valoare de 193,6 la sută, în continuare peste media europeană de 126,8 la sută, semnificând o bună capacitate a instituțiilor bancare din România de a gestiona eventuale vulnerabilități în ceea ce privește finanțarea stabilă. Cerința reglementată la nivel european privind indicatorul de finanțare stabilă netă este de cel puțin 100 la sută.

Finanțarea sectorului bancar românesc continuă să fie asigurată cu precădere de sursele atrase de pe piața internă, prin consolidarea depozitelor persoanelor fizice, ceea ce asigură acestui sector o bună stabilitate din perspectiva surselor de finanțare.

Astfel, depozitele atrase de la clientela nebanară au crescut cu 13,6 la sută față de sfârșitul anului 2022 (de la 559 916,2 milioane lei în decembrie 2022 la 636 285,1 milioane lei în decembrie 2023), în timp ce finanțarea de la băncile-mamă s-a diminuat pe parcursul anului 2023 cu aproximativ 10,4 la sută, ajungând la 20 582,7 milioane lei.

Profitabilitatea¹⁸²

În decursul anului 2023, profitabilitatea sistemului bancar românesc și-a continuat evoluția pozitivă, la finele anului fiind înregistrat un profit semnificativ, în valoare de 13 527,6 milioane lei.

Dintre cele 32 de instituții de credit prezente pe piața românească, 25 au consemnat rezultate financiare pozitive. Profitul obținut de acestea este în sumă totală de 13 646,5 milioane lei, în timp ce instituțiile de credit cu rezultate negative au înregistrat o pierdere totală de 118,9 milioane lei.

Comparativ cu anul precedent, performanța financiară la nivelul sistemului bancar a crescut cu 34,3 la sută (+3 456,2 milioane lei), determinată în principal de majorarea profitului operațional cu 4 338,8 milioane lei, atenuată de creșterea cheltuielilor cu impozitul pe profit cu 1 124,8 milioane lei.

Profitul operațional din anul 2023 a fost cu 32,0 la sută mai mare decât cel realizat în anul anterior, pe fondul unei creșteri mai accentuate a veniturilor operaționale (cu 20,7 la sută, reprezentând un plus de 5 867,9 milioane lei, în principal din creșterea veniturilor nete din dobânzi cu 4 030,8 milioane lei), față de creșterea cheltuielilor operaționale (cu 10,3 la sută, reprezentând o majorare cu 1 529,1 milioane lei).

Analiza în structură a veniturilor operaționale arată o menținere a predominanței veniturilor nete din dobânzi, cu o pondere de 70,3 la sută la sfârșitul anului 2023, în scădere ușoară față de finele anului anterior, când au înregistrat o pondere de 70,6 la sută. Și veniturile nete din taxe și comisioane au ocupat, în continuare, o poziție importantă în veniturile operaționale, cu o pondere de 16,3 la sută, în scădere însă față de cea înregistrată în anul anterior, de 18,5 la sută.

La finele anului 2023, rata rentabilității economice (ROA) a înregistrat valoarea de 1,8 la sută, în creștere cu 0,3 puncte procentuale față de anul anterior, în condițiile majorării profitului net (cu 34,3 la sută), concomitent cu expansiunea activelor la valoare medie (cu 12,2 la sută, de la 670 381,6 milioane lei la 752 174 milioane lei).

¹⁸² Analiza din această secțiune acoperă instituțiile de credit persoane juridice române și sucursalele instituțiilor de credit persoane juridice străine.

	Activ net bilanțier		Fonduri proprii*	
	mil. lei	%	mil. lei	%
1. Instituții de credit cu capital majoritar românesc, din care:	276 277,7	34,39	22 195,4	31,85
1.1. Instituții de credit din sectorul de stat, din care:	110 074,1	13,70	7 801,9	11,20
1. CEC Bank	83 625,7	10,41	6 175,3	8,86
2. Exim Banca Românească	26 448,4	3,29	1 626,6	2,34
1.2. Instituții de credit cu capital majoritar privat, din care:	166 203,6	20,69	14 393,5	20,65
1. Banca Transilvania	161 857,2	20,15	13 623,7	19,55
2. Salt Bank (Idea)	1 771,9	0,22	356,9	0,51
3. Banca Centrală Cooperatistă Creditcoop	1 709,6	0,21	364,2	0,52
4. Techventures Bank	864,9	0,11	48,7	0,07
2. Instituții de credit cu capital majoritar străin, din care:	433 928,8	54,02	47 489,1	68,15
1. Banca Comercială Română	108 008,1	13,44	11 935,1	17,13
2. BRD – Groupe Société Générale	81 381,3	10,13	8 102,9	11,63
3. Raiffeisen Bank	70 157,7	8,73	7 121,2	10,22
4. UniCredit Bank	67 712,1	8,43	7 957,3	11,42
5. Alpha Bank	23 571,2	2,93	2 436,0	3,49
6. OTP Bank	19 763,2	2,46	2 416,8	3,47
7. Garanti Bank	15 245,4	1,90	1 782,6	2,56
8. Libra Internet Bank	11 188,5	1,39	1 377,7	1,98
9. Vista Bank	9 490,4	1,18	703,1	1,01
10. First Bank	8 365,7	1,04	816,6	1,17
11. Banca Comercială Intesa Sanpaolo	7 425,8	0,92	994,5	1,43
12. Patria Bank	4 033,4	0,50	458,1	0,66
13. Credit Europe Bank	3 386,5	0,42	890,1	1,28
14. ProCredit Bank	2 760,3	0,34	233,5	0,33
15. BCR Banca pentru Locuințe	628,8	0,08	53,7	0,08
16. Banca Română de Credite și Investiții	364,3	0,05	51,9	0,07
17. Porsche Bank	358,2	0,04	120,6	0,17
18. Aedificium Banca pentru Locuințe	87,9	0,01	37,4	0,05
I. Total instituții de credit, persoane juridice române (1+2)	710 206,5	88,41	69 684,5	100,00
II. Sucursale ale instituțiilor de credit, persoane juridice străine, din care:	93 133,9	11,59
1. ING Bank N.V., Amsterdam	71 704,9	8,93
2. Citibank Europe plc, Dublin	14 188,1	1,77
3. BNP Paribas S.A. Paris	2 566,6	0,32
4. TBI Bank EAD Sofia	2 348,5	0,29
5. BNP Paribas Personal Finance S.A. Paris	1 074,0	0,13
6. Banque Banorient France S.A. Paris	826,1	0,10
7. Alior Bank S.A. Varșovia	279,3	0,03
8. Bank of China (CEE) Ltd	146,4	0,02
Total instituții de credit (I+II)	803 340,4	100,00

*) sucursalele instituțiilor de credit persoane juridice străine nu raportează fondurile proprii

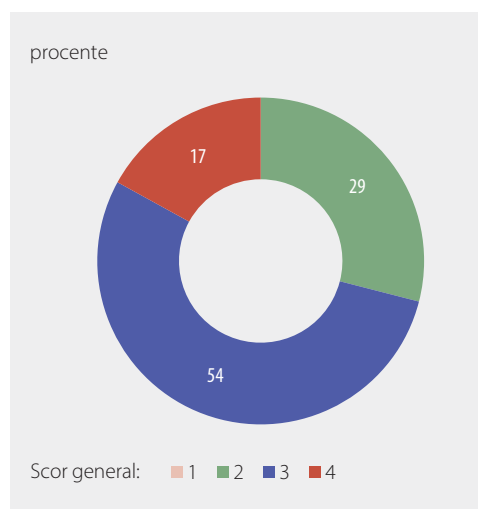
Tabel 6.5
Valoarea activului net bilanțier
și a fondurilor proprii
la 31 decembrie 2023

Din perspectiva factorilor determinanți, creșterea remunerării capitalului bancar s-a datorat majorării profitului net concomitent cu cea a capitalurilor proprii la valoare medie cu 9,4 la sută, valoarea acestora fiind de aproximativ 67 187,5 milioane lei la sfârșitul anului 2023.

Rata rentabilității financiare (ROE) a înregistrat de asemenea un nivel superior față de sfârșitul anului 2022, cu 3,7 puncte procentuale, atingând 20,1 la sută la finele anului 2023.

1.3. Evaluarea riscurilor din activitatea bancară

În exercitarea atribuțiilor care îi revin potrivit cadrului de reglementare pe linia supravegherii instituțiilor de credit, Banca Națională a României asigură, prin desfășurarea activității de supraveghere și a procesului de supraveghere și evaluare SREP (*Supervisory Review and Evaluation Process*), evaluarea continuă a riscurilor și a viabilității instituțiilor de credit și aplică, atunci când se impune, măsurile necesare în vederea prevenirii și limitării riscurilor specifice activității bancare.

Grafic 6.1

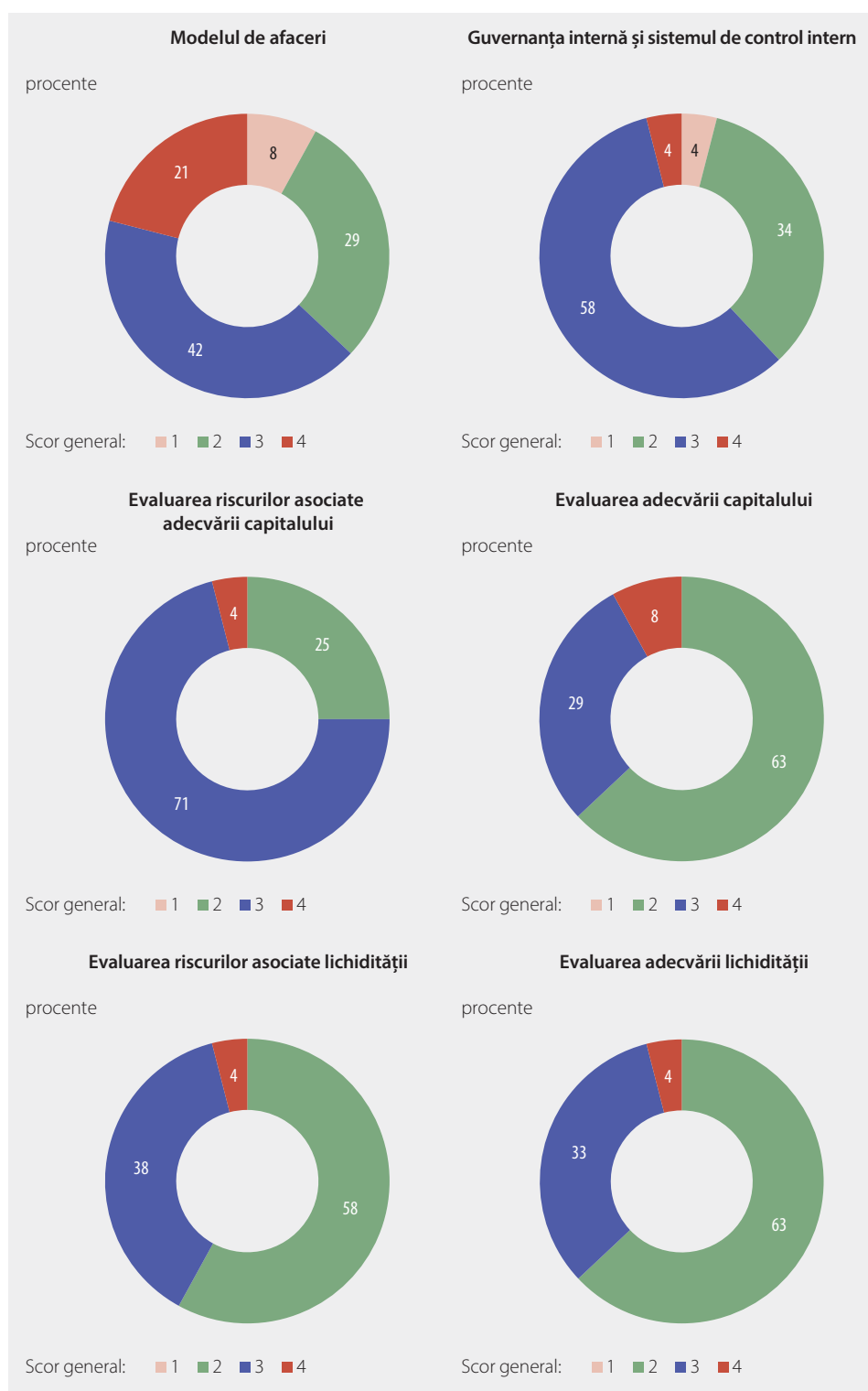
Distribuția instituțiilor de credit supuse evaluării SREP în funcție de scorul general

Ca urmare a desfășurării procesului de evaluare SREP pe parcursul anului 2023, situația ratingurilor atribuite se prezenta astfel: 29 la sută dintre cele 24 de instituții de credit erau încadrate în scor general 2 (nivel de risc mediu scăzut), 54 la sută în scor general 3 (nivel de risc mediu ridicat), 17 la sută în scor general 4 (nivel de risc ridicat) și niciuna în scor general 5 (Grafic 6.1). De asemenea, cerințele totale de capital (TSCR) la nivelul sistemului bancar au avut un nivel mediu de 12,8 la sută și un nivel median de 12,5 la sută.

Distribuția instituțiilor de credit în funcție de încadrarea elementelor componente SREP pe categorii de risc relevă că adecvarea capitalului, adecvarea lichidității, precum și riscurile asociate lichidității au fost evaluate în cele mai multe dintre cazuri cu scor 2 (63 la sută și, respectiv, 58 la sută dintre instituțiile evaluate), iar riscurile pentru capital, guvernanța internă și modelul de afaceri au fost evaluate în cea mai mare parte cu scor 3 (71 la sută, 58 la sută și, respectiv, 42 la sută dintre instituțiile evaluate, Grafic 6.2).

În conformitate cu programul de supraveghere prudențială a instituțiilor de credit pentru anul 2023, pe parcursul anului au fost desfășurate 22 de acțiuni de inspecție, dintre care 18 acțiuni la 18 instituții de credit persoane juridice române, 3 acțiuni la 3 bănci cooperatiste din rețeaua Creditcoop, precum și o acțiune la o sucursală din România a unei instituții de credit dintr-un alt stat membru.

Obiectivele prioritare ale activității de supraveghere pentru anul 2023, stabilite în concordanță cu cele definite de Autoritatea Bancară Europeană în Programul de supraveghere prudențială, au vizat: riscul macroeconomic și geopolitic; reziliența operațională și financiară; riscul de tranziție; modelul de afaceri; riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului în SREP, controale interne și guvernanța internă.

Grafic 6.2
Elementele SREP repartizate
în funcție de scorul atribuit

Pentru elaborarea programului de supraveghere aferent anului analizat au fost luate în considerare atât prioritățile definite de Autoritatea Bancară Europeană în Programul de supraveghere la nivel european pentru supravegherea prudențială pentru anul 2023, cât și rezultatele procesului de analiză și evaluare derulat în anii precedenți.

Evaluarea pe bază continuă a riscurilor a cuprins: (i) evaluarea modelului de afaceri și a strategiei instituției de credit; (ii) evaluarea cadrului de administrare a activității și a mecanismelor de control la nivelul instituției; (iii) evaluarea riscurilor individuale pentru capital; (iv) evaluarea adecvării capitalului; (v) evaluarea riscurilor individuale pentru lichiditate și finanțare; (vi) evaluarea adecvării lichidității, precum și evaluarea generală SREP.

În vederea îmbunătățirii cadrului de administrare, a strategiilor, proceselor și a mecanismelor implementate, precum și a asigurării unei organizări adecvate a activității desfășurate de instituțiile de credit, în baza rapoartelor întocmite ca urmare a activității de supraveghere, Banca Națională a României a dispus măsuri de supraveghere (Tabel 6.6) și a aplicat sancțiuni, respectiv avertismente scrise (Tabel 6.7).

Tabel 6.6
Măsurile de supraveghere dispuse conform OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit, cu modificările și completările ulterioare

Nr.	Măsuri de supraveghere dispuse	Număr de cazuri
1	Consolidarea dispozițiilor privind guvernanța și administrarea capitalului intern	21
2	Menținerea de fonduri proprii în plus față de cerințele de capital minim	17
3	Impunerea de cerințe de lichiditate specifice	12
Total		50

Tabel 6.7
Sancțiuni aplicate în baza OUG nr. 99/2006 în anul 2023

Tipul sancțiunii	Număr de cazuri	Bănci	Administratori	Conducători	Directori
Avertisment scris	2	2	-	-	-
Amendă	-	-	-	-	-
Total	2	2	-	-	-

Informații privind sancțiunile care au fost aplicate instituțiilor de credit potrivit prevederilor art. 229 alin. (1) din OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare, care nu au fost contestate în condițiile art. 275 sau în privința cărora contestațiile au fost respinse în mod definitiv, respectiv informațiile privind tipul și natura încălcării săvârșite și identitatea persoanei fizice sau juridice sancționate, se regăsesc pe websiteul BNR, în cadrul secțiunii „Supraveghere”, fiind publicate în conformitate cu cerințele legale de transparență aferente autorității de supraveghere prevăzute la art. 234 alin. (4) din OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare.

Tabel 6.8
Numărul persoanelor din categoria celor prevăzute la art. 108 din OUG nr. 99/2006, supuse aprobării BNR în anul 2023

	TOTAL, din care:		Respinși pentru neîndeplinirea condițiilor prevăzute de legea specială*	Respinși în urma evaluării BNR efectuate în temeiul art. 109 din OUG nr. 99/2006	Solicitare de aprobare retrasă de instituția de credit
	TOTAL	Aprobați de BNR			
Conducători	30	28	-	1	1
Administratori	9	6	-	-	3
Persoane care dețin funcții-cheie	32	28	-	-	4
Total	71	62	-	1	8

*) Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, republicată

În procesul de aprobare prealabilă derulat de Banca Națională a României, potrivit cadrului legal în materie (art. 108 din OUG nr. 99/2006), în decursul anului 2023 au fost instrumentate 71 de solicitări de aprobare prealabilă a membrilor consiliilor de administrație, conducătorilor instituțiilor de credit și persoanelor care dețin funcții-cheie, inclusiv a persoanelor cărora le-au fost alocate noi responsabilități (Tabel 6.8).

2. Supravegherea schemelor de garantare

În vederea garantării depozitelor, în România funcționează Fondul de garantare a depozitelor bancare, ca schemă statutară de garantare a depozitelor, înființată conform prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

În prezent, activitatea Fondului este reglementată prin Legea nr. 311/2015 privind schemele de garantare a depozitelor și Fondul de garantare a depozitelor bancare, cu modificările și completările ulterioare.

La 31 decembrie 2023 volumul depozitelor la instituțiile de credit acoperite la Fondul de garantare a depozitelor bancare se situa la un nivel de 303 726,4 milioane lei, în creștere cu 12,4 la sută față de sfârșitul anului 2022, menținându-se astfel tendința de creștere din ultimii cinci ani.

3. Supravegherea instituțiilor financiare nebancaire, a instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică

Potrivit mandatului acordat prin prevederile Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancaire, cu modificările și completările ulterioare, Banca Națională a României asigură supravegherea prudențială a instituțiilor financiare nebancaire înscrise în Registrul special, atât pe baza informațiilor furnizate prin intermediul raportărilor transmise, cât și prin inspecții la sediul central și la unitățile teritoriale ale acestora, precum și monitorizarea instituțiilor financiare nebancaire înscrise în Registrul general, în principal pe baza informațiilor furnizate de aceste entități prin raportările transmise.

Totodată, potrivit prevederilor Legii nr. 209/2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative, precum și ale Legii nr. 210/2019 privind activitatea de emisie de monedă electronică, Banca Națională a României asigură supravegherea prudențială a instituțiilor de plată autorizate, persoane juridice române, inclusiv pentru activitatea de plăți desfășurată prin sucursalele și agenții acestora, precum și supravegherea prudențială a instituțiilor emitente de monedă electronică autorizate, inclusiv pentru activitatea de emisie de monedă electronică și de prestare de servicii de plată desfășurată prin sucursalele și agenții acestora.

În cursul anului 2023, sectorul instituțiilor financiare nebancale s-a caracterizat printr-o tendință de stabilizare (atât din punct de vedere numeric, cât și al principalilor indicatori financiari agregați), similar anului precedent. De asemenea, în sectorul instituțiilor de plată (IP) și în cel al instituțiilor emittente de monedă electronică (IEME) s-a menținut tendința de stabilizare constatată din anii anteriori.

3.1. Instituțiile financiare nebancale

Față de sfârșitul anului 2022, la data de 31 decembrie 2023 numărul instituțiilor financiare nebancale înscrise în Registrul general a crescut de la 177 la 184.

Din punct de vedere al activităților de creditare desfășurate, corespunzător secțiunilor Registrului general, 168 de instituții (91,3 la sută) erau înscrise la secțiunea „Activități multiple de creditare”, pondere ușor mai scăzută față de cea de la sfârșitul anului precedent (93,2 la sută).

Tipul activității	Registrul special (1)		Registrul general* (2)		Registrul general (1+2)	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Activități multiple de creditare	76	93,83	92	89,32	168	91,30
Leasing financiar	1	1,23	8	7,77	9	4,89
Emitere garanții și asumare de angajamente, inclusiv garantarea creditului	2	2,47	0	0	2	1,09
Credite de consum	1	1,23	1	0,97	2	1,09
Microcreditare	0	0	2	1,94	2	1,09
Factoring	1	1,23	0	0	1	0,54
Finanțarea tranzacțiilor comerciale	0	0	0	0	0	0
Credite ipotecare și/sau imobiliare	0	0	0	0	0	0
Scontare	0	0	0	0	0	0
Total	81	100	103	100	184	100

*) exclusiv instituțiile financiare nebancale înscrise în Registrul special

Tabel 6.9

Distribuția instituțiilor financiare nebancale pe tipuri de activități la 31 decembrie 2023

Începând cu data de 1 ianuarie 2023, instituțiile financiare nebancale aplică IFRS ca bază a contabilității și pentru întocmirea situațiilor financiare individuale, reglementările contabile aplicabile fiind cele conforme cu aceste standarde (Ordinul BNR nr. 27/2010). Ca urmare, evoluția indicatorilor prudențiali și de activitate, comparativ cu finalul anului precedent, reflectă inclusiv diferențele de tratament contabil generate de cerințele de implementare ale IFRS.

Astfel, capitalul social al instituțiilor financiare nebancale a crescut cu 21,2 la sută față de sfârșitul anului 2022, totalizând 4 299,9 milioane lei la 31 decembrie 2023, în timp ce activul bilanțier agregat net al acestora a înregistrat un nivel de 57 603,6 milioane lei, în creștere cu 14,5 la sută comparativ cu finele anului anterior.

Creditele și avansurile, la valoare contabilă netă, au însumat 54 253,3 milioane lei, din care 23 901,8 milioane lei reprezintă creanțe din operațiuni de leasing financiar, iar 24 016,5 milioane lei creanțe din operațiuni cu clientela.

Activele depreciate din operațiunile de creditare a clientelei nebanzare, la valoare netă, reprezintă 2,9 la sută din totalul portofoliului de credite aferent clientelei nebanzare (valoare netă) și 2,4 la sută din valoarea activelor (valoare netă).

În anul 2023, ratele de rentabilitate economică și financiară ale instituțiilor financiare nebanzare au înregistrat o evoluție ascendentă comparativ cu anul precedent.

Profitul agregat al instituțiilor financiare nebanzare înscrise în Registrul special a fost de 1 441,6 milioane lei, în timp ce instituțiile înscrise doar în Registrul general au înregistrat un profit de 70 milioane lei, rezultând un profit total al sectorului financiar nebanzar în sumă de 1 511,6 milioane lei.

Denumirea indicatorului	milioane lei**		
	Registrul special	Registrul general***	Registrul general
Capital social/de dotare*	3 801,2	498,8	4 299,9
Active totale (net)	55 866,5	1 737,1	57 603,6
Credite și avansuri (valoare contabilă), din care:	52 860,4	1 392,9	54 253,3
– creanțe din operațiuni cu clientela	23 171,2	845,2	24 016,5
– creanțe din operațiuni cu instituțiile de credit	5 882,5	267,4	6 149,9
– creanțe din operațiuni de leasing financiar	23 651,8	250,1	23 901,8
Active depreciate ale clientelei nebanzare (valoare netă)/ Total portofoliu credite aferent clientelei nebanzare (valoare netă), %	2,7	11,5	2,9
Active depreciate ale clientelei nebanzare (valoare netă)/ Total activ (valoare netă), %	2,3	7,3	2,4
Active depreciate ale clientelei nebanzare (valoare netă)/ Total datorii (%)	2,7	11,6	2,9
Rezultatul reportat	2 877,9	3,3	2 881,2
Rezultat aferent anului 2023	1 441,6	70,0	1 511,6
Rata rentabilității economice (ROA), profit net/total activ (%)	2,58	4,03	2,62
Rata rentabilității financiare (ROE), profit net/capitaluri proprii (%)	16,52	10,67	16,11
Număr de contracte	1 545 702	145 234	1 690 936
Număr de clienți, din care:	1 292 313	128 024	1 420 337
– persoane fizice	1 101 025	121 114	1 222 139
– persoane juridice	191 288	6 910	198 198

*) inclusiv datele raportate de instituțiile financiare nebanzare care dețin și calitatea de instituție de plată

**) cu excepția indicatorilor „ROA”, „ROE”, „Număr de contracte”, „Număr de clienți”, „Active depreciate ale clientelei nebanzare (valoare netă)/Total portofoliu credite aferent clientelei nebanzare (valoare netă)”, „Active depreciate ale clientelei nebanzare (valoare netă)/Total activ (valoare netă)” și „Active depreciate ale clientelei nebanzare (valoare netă)/Total datorii”

***) exclusiv instituțiile financiare nebanzare înscrise în Registrul special

Tabel 6.10
Principalii indicatori ai sectorului
instituțiilor financiare nebanzare
la 31 decembrie 2022*

Distribuția capitalului social/de dotare în funcție de țara de origine a instituțiilor înscrise în Registrul special la 31 decembrie 2023 este sintetizată în Tabelul 6.11.

Comparativ cu sfârșitul anului 2022, ponderea capitalului românesc a scăzut semnificativ, de la 72,0 la sută la 61,5 la sută.

Țara de origine	Ponderea capitalului social/de dotare		procente
	în total capital	în total capital străin	
	România	61,50	
Germania	12,80	33,25	
Marea Britanie	4,73	12,28	
Italia	3,90	10,14	
Cipru	3,67	9,54	
Austria	3,22	8,37	
Suedia	2,59	6,73	
Franța	2,03	5,27	
Țările de Jos	2,01	5,23	
Luxemburg	0,94	2,44	
Polonia	0,46	1,19	
Alte state	2,14	5,55	

Tabel 6.11
Ponderea capitalului social/
de dotare în funcție de țara
de origine la 31 decembrie 2023

În ceea ce privește celelalte state care dețin participații la capitalul social/de dotare al instituțiilor financiare nebancale înscrise în Registrul special, Germania ocupa, la 31 decembrie 2023, prima poziție investițională (33,25 la sută în total capital străin), următoarele poziții fiind ocupate de Marea Britanie (12,28 la sută), Italia (10,14 la sută), Cipru (9,54 la sută) și Austria (8,37 la sută). Aceste cinci poziții cumulează 73,58 la sută din capitalul străin.

Structura capitalului social/de dotare în funcție de țara de origine relevă, astfel, influența semnificativă a industriei financiare europene asupra sectorului românesc al instituțiilor financiare nebancale, dar și o posibilă sensibilitate a acestui sector la evoluțiile economice din celelalte state europene.

Supravegherea prudențială și monitorizarea instituțiilor financiare nebancale

Supravegherea prudențială și monitorizarea instituțiilor financiare nebancale a constat atât în urmărirea modului de întocmire și transmitere a raportărilor periodice și a modificărilor în situația acestora, cât și în inspecții *on-site* desfășurate la sediul instituțiilor financiare nebancale și verificări efectuate *off-site* de la sediul Băncii Naționale a României de către personalul specializat, prin intermediul poștei electronice și al aplicațiilor securizate de transfer de date. Aceste acțiuni s-au finalizat prin încheierea de rapoarte de supraveghere și aplicarea/dispunerea, după caz, a unor sancțiuni/măsuri prevăzute de dispozițiile legale în vigoare.

Inspecțiile *on-site* au avut drept scop verificarea activității curente pentru 14 instituții financiare nebancale.

Pe baza rapoartelor întocmite de echipele de inspecție care au derulat acțiunile de supraveghere, pentru 7 instituții s-au dispus măsuri și sancțiuni, 7 rapoarte de inspecție fiind în curs de valorificare.

De asemenea, ca urmare a monitorizării/supravegherii *off-site* a modului de întocmire și transmitere a raportărilor periodice, a modificărilor în situația acestor instituții,

precum și a modului de respectare a cerințelor prudențiale stabilite de reglementări, au fost întocmite 16 rapoarte de supraveghere. Pe baza constatărilor consemnate în aceste rapoarte, în 6 situații instituțiile au fost sancționate cu amendă sau avertisment scris și s-au dispus măsuri de remediere a deficiențelor constatate, 5 instituții au fost sancționate cu suspendarea activității de creditare, iar pentru 3 instituții s-a dispus sancționarea cu radierea din registrele ținute de Banca Națională a României și interzicerea activității de creditare.

3.2. Instituțiile de plată

La 31 decembrie 2023, în Registrul instituțiilor de plată erau înscrise 11 instituții de plată și 17 agenți prin intermediul cărora acestea prestează servicii de plată pe teritoriul României și în străinătate. Totodată, dintre instituțiile de plată autorizate, 5 dețin și calitatea de instituție financiară nebanară, fiind înscrise în Registrul general. Pe parcursul anului 2023, supravegherea prudențială a instituțiilor de plată a fost realizată prin analiza raportărilor și a modificărilor în situația acestora, transmise de către instituțiile de plată conform prevederilor actelor normative aplicabile, precum și prin verificarea activității curente a unei instituții de plată prin inspecție *on-site*.

Pe parcursul anului 2023, au fost instrumentate 5 solicitări de aprobare prealabilă a persoanelor responsabile pentru conducerea și administrarea activității de prestare de servicii de plată în cadrul instituțiilor de plată și agenților prin intermediul cărora acestea prestează servicii de plată pe teritoriul României și în străinătate.

3.3. Instituțiile emitente de monedă electronică

La 31 decembrie 2023, în Registrul instituțiilor emitente de monedă electronică erau înscrise două astfel de instituții, dintre care una are și calitatea de instituție financiară nebanară.

Pe parcursul anului 2023, supravegherea prudențială a instituțiilor emitente de monedă electronică a fost realizată prin analiza raportărilor transmise și a modificărilor în situația acestora, conform prevederilor actelor normative aplicabile, precum și prin verificarea activității curente a unei instituții emitente de monedă electronică prin inspecție *on-site*.

Pe parcursul anului 2023, au fost instrumentate 2 solicitări de aprobare prealabilă a persoanelor responsabile pentru conducerea și administrarea activității de emisie de monedă electronică.

4. Supravegherea prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului și aplicarea sancțiunilor internaționale

Banca Națională a României asigură supravegherea modului de aplicare a cadrului legislativ în domeniul prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului și supravegherea modului de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale, la nivelul următoarelor categorii de entități: (i) instituțiile de credit persoane juridice române, inclusiv sucursalele din străinătate ale acestora, agenții, distribuitorii și filialele deținute în proporție majoritară din străinătate ale acestora, precum și activitatea prestată de acestea în mod direct pe teritoriul unui alt stat membru al Uniunii Europene, și sucursalele instituțiilor de credit persoane juridice străine care își desfășoară activitatea pe teritoriul României; (ii) instituțiile de plată persoane juridice române, inclusiv activitatea prestată de acestea în mod direct pe teritoriul unui alt stat membru al Uniunii Europene, și sucursalele instituțiilor de plată din alte state membre, precum și agenții și distribuitorii acestora; (iii) instituțiile emitente de monedă electronică persoane juridice române, inclusiv activitatea prestată de acestea în mod direct pe teritoriul unui alt stat membru, și sucursalele instituțiilor emitente de monedă electronică din alte state membre, precum și agenții și distribuitorii acestora; (iv) instituțiile financiare nebancale înscrise în Registrul special și instituțiile financiare nebancale înscrise în Registrul general, care au și statut de instituție de plată sau de instituție emitentă de monedă electronică.

În anul 2023, Banca Națională a României a continuat demersurile de întărire a capacității operaționale pe linia supravegherii instituțiilor de credit și a instituțiilor financiare, care intră în aria sa de responsabilitate, din perspectiva riscurilor la care sunt expuse acestea, și de actualizare a metodologiilor și instrumentelor utilizate în activitatea de supraveghere. Pentru atingerea obiectivelor, au fost avute în vedere, printre altele, rezultatele evaluării naționale a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, respectiv Planul strategic de acțiune pentru atenuarea riscurilor identificate cu ocazia realizării evaluării naționale a riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului, adoptat de către Consiliul interinstituțional la data de 23 februarie 2023, precum și rezultatele evaluării Comitetului Moneyval (*Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism*), din structura Consiliului Europei, conform Raportului de evaluare aferent Runderi a V-a de evaluare mutuală Moneyval, adoptat în cadrul reuniunii plene din mai 2023 și publicat pe websiteul FATF la data de 24 iulie 2023, respectiv Planul de acțiune pentru atenuarea riscurilor rezultat.

Astfel, reprezentative pentru activitatea din anul 2023 au fost, în continuare: (i) atenția acordată întăririi capacităților de cooperare interinstituțională, națională și internațională, referitor la care menționăm, cu titlu particular, participarea Băncii Naționale a României la un număr de 14 reuniuni ale colegiilor de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului înființate de autoritățile competente din Uniunea Europeană, și (ii) concentrarea eforturilor instituționale în direcția evoluțiilor strategice în domeniu.

În acest context, în august 2023, Banca Națională a României a adoptat Strategia privind procesul de supraveghere a instituțiilor de credit, a instituțiilor financiare nebancale,

a instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică, în funcție de expunerea la riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, pentru perioada 2024-2028, obiectivul principal fiind asigurarea eficacității activității de supraveghere bazată pe risc, respectiv susținerea gradului de proporționalitate între acțiunile de supraveghere și deficiențele identificate/semnalate, contribuind astfel la creșterea încrederii în sistemul financiar.

În cursul anului 2023, în conformitate cu programul și tematica de evaluare și verificare a entităților supravegheate de banca centrală, aprobate de Comitetul de supraveghere al Băncii Naționale a României, au fost desfășurate 39 de acțiuni de supraveghere, dintre care 29 de acțiuni de inspecție *on-site* și 10 acțiuni de monitorizare *off-site*. Dintre acestea, 31 au fost efectuate la nivelul instituțiilor de credit și sucursalelor din România ale instituțiilor de credit străine, respectiv 8 acțiuni la nivelul instituțiilor financiare nebancale, instituțiilor de plată, instituțiilor emitente de monedă electronică și sucursalelor din România ale instituțiilor străine.

Din numărul total de acțiuni desfășurate în 2023, un număr de 9 acțiuni au inclus în tematică obiective distincte privind supravegherea modului în care entitățile pun în aplicare sancțiunile internaționale de blocare a fondurilor.

Odată cu identificarea unor aspecte de risc, neconforme cadrului de reglementare în domeniul prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului și celui în vigoare în materia implementării sancțiunilor internaționale, entitățile supravegheate au dispus planuri de măsuri pentru remedierea deficiențelor și îmbunătățirea cadrului de administrare, a politicilor, procedurilor și controalelor implementate pentru a atenua și a gestiona cu eficacitate riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului. Totodată, în vederea administrării adecvate a riscurilor, au fost transmise sistemului supravegheat și recomandări privind adoptarea unor măsuri concrete, existând și situații în care a fost solicitată implementarea unor măsuri suplimentare pentru atingerea scopului propus. Astfel, ca urmare a verificărilor efectuate, au fost dispuse un număr de 22 de ordine de măsuri pentru remedierea deficiențelor.

De asemenea au fost constatate și aplicate entităților supravegheate 17 sancțiuni administrative, dintre care 7 avertismente și 9 amenzi, în valoare de 500 000 lei, iar o instituție financiară nebanară a fost radiată din cauza nerespectării cerințelor legislative în materie prudentțială. De asemenea, conform prevederilor art. 26 alin. (2) din Legea nr. 129/2019, în cursul anului 2023 au fost transmise Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor un număr de 29 de informări.

În ceea ce privește supravegherea modului în care entitățile aplică sancțiunile internaționale, Banca Națională a României a continuat să aibă în vedere:

- (a) stabilirea, în cadrul programului anual de inspecții desfășurate de structura abilitată, a unor obiective specifice, raportate la dinamica și implicațiile asupra sistemului financiar ale războiului din Ucraina, care au vizat activități precum: (i) efectuarea de evaluări din perspectiva riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului și de neaplicare a sancțiunilor internaționale la nivelul procesului de inițiere a relației de afaceri, pe parcursul derulării acesteia, precum și a procesării tranzacțiilor; (ii) evaluarea

riscurilor care decurg din guvernarea internă și sistemul de control intern, la nivelul activităților desfășurate, în vederea aplicării sancțiunilor internaționale;

- (b) corespondența cu entitățile care fac obiectul supravegherii de către banca centrală cu privire la reglementările succesive privind sancțiunile internaționale dispuse de Uniunea Europeană și de Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, diseminarea unor rapoarte ale Comitetelor de sancțiuni ale ONU, precum și aspecte privind accesul refugiaților la conturile de plăți cu servicii de bază și al altor persoane care fac obiectul protecției internaționale;
- (c) informarea permanentă cu privire la *Commission Consolidated FAQs on the implementation of Council Regulation No 833/2014 and Council Regulation No 269/2014*;
- (d) participarea reprezentanților băncii centrale la lucrările reuniunilor Consiliului interinstituțional pentru asigurarea cadrului general de cooperare în domeniul punerii în aplicare în România a sancțiunilor internaționale (CIISI), constituit în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 202/2008 privind punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale, cu modificările și completările ulterioare;
- (e) participarea reprezentanților băncii centrale la lucrările grupului de experți al Comisiei Europene, privind măsurile sancționatorii, care implică și aspecte de extraterritorialitate;
- (f) participarea reprezentanților BNR la ședințele Comitetului interministerial „Sancțiuni internaționale”, constituit în temeiul Deciziei Prim-ministrului nr. 269/2022, în cadrul căruia banca centrală are rol de invitat permanent;
- (g) efectuarea unor studii de impact, la solicitarea Comisiei Europene, din perspectiva noilor reglementări care vizează sancțiunile impuse împotriva Federației Ruse și a Republicii Belarus, inclusiv în ceea ce privește sprijinul pentru reconstrucția Ucrainei;
- (h) cooperarea, în limitele cadrului legal aplicabil, cu autoritatea competentă în materie de blocare a fondurilor, pentru îndeplinirea obligațiilor statelor membre de notificare a instituțiilor abilitate din cadrul Comisiei Europene, inclusiv prin colectarea de la instituțiile de credit a informațiilor privind fondurile blocate la nivelul acestora;
- (i) publicarea pe websiteul Băncii Naționale a României, Secțiunea „Supraveghere”, subsecțiunea „Implementarea sancțiunilor internaționale”, a actelor normative prin care sunt instituite sancțiuni internaționale care se circumscriu atribuțiilor băncii centrale, a listelor de sancțiuni internaționale consolidate ale organizațiilor internaționale cu vocație în materie, precum și a ghidurilor și notelor relevante în domeniu.

În actualul context în ceea ce privește securitatea internațională, creșterea semnificativă a complexității reglementărilor în materia sancțiunilor internaționale, frecvența cu care au fost adoptate acestea și impactul asupra sistemului bancar și financiar național au reclamat existența unei capacități de reacție rapidă la potențialele situații în care acesta ar putea fi folosit în mod ilegal în scopuri care vizează eludarea sancțiunilor internaționale. Proximitatea cu o zonă de conflict, care a generat o înăsprire continuă a sancțiunilor pe relația cu Federația Rusă și Republica Belarus, reprezintă o provocare, în egală măsură, pentru entitățile supravegheate, autoritățile competente naționale,

dar și pentru Uniunea Europeană, care a încercat în mod consecvent să asigure mecanisme funcționale și suport statelor membre.

La nivel internațional, a avut, de asemenea, caracter permanent participarea Băncii Naționale a României, în calitate de membru cu drept de vot, la reuniunile Comitetului intern permanent pentru combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului (AMLSC), constituit la nivelul Autorității Bancare Europene, contribuind astfel la schimbul de informații relevante privind riscurile curente și emergente specifice domeniului și la armonizarea practicilor în activitatea de supraveghere, la nivelul UE, precum și la aprobarea proiectelor de opinii, ghiduri, standarde tehnice de reglementare și de punere în aplicare, recomandări și alte publicații, după caz, conlucrate la nivelul AMLSC și adoptate de Autoritatea Bancară Europeană.

În continuare, Banca Națională a României a participat, în calitate de membru, la reuniunile Grupului de Experți în Prevenirea Spălării Banilor și Finanțării Terorismului, care funcționează la nivelul Comisiei Europene. Totodată, a participat cu puncte de vedere necesare în cadrul reuniunilor grupului de lucru constituit la nivelul Consiliului Uniunii Europene, cu privire la proiectele legislative pentru consolidarea normelor UE privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, adoptate sau aflate în etapele de negociere, respectiv: (i) Regulamentul (UE) 2023/1113 al Parlamentului European și al Consiliului din 31 mai 2023 privind informațiile care însoțesc transferurile de fonduri și de anumite criptoactive și de modificare a Directivei (UE) 2015/849 (reformare), (ii) proiectul regulamentului de instituire a Autorității pentru Combaterea Spălării Banilor și a Finanțării Terorismului și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010, (UE) nr. 1094/2010 și (UE) nr. 1095/2010, (iii) proiectul regulamentului privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, și (iv) proiectul de directivă privind mecanismele care trebuie instituite de statele membre pentru prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Directivelor (UE) 2015/849 și (UE) 2019/1937 și de abrogare a Directivei (UE) 2015/849.

Capitolul 7

Rezoluție bancară

1. Planificarea și pregătirea rezoluției

1.1. Activitatea curentă de planificare a rezoluției

Planificarea rezoluției a reprezentat și în anul 2023 activitatea definitorie a BNR în calitate de autoritate de rezoluție (BNR/AR), în condițiile în care operațiunile instituțiilor de credit din România au continuat să se deruleze fără dificultăți majore.

Revizuirea planurilor de rezoluție pentru instituțiile de credit locale a urmat calendarul uzual. Totodată, BNR/AR a continuat să contribuie, conform prevederilor legale, la activitățile Colegiilor de rezoluție, în vederea adoptării deciziilor comune asupra planurilor de rezoluție la nivel de grup, în cazul filialelor și sucursalelor semnificative din România ale grupurilor bancare transfrontaliere.

Actualizarea planurilor de rezoluție s-a concluzionat cu menținerea strategiilor de soluționare stabilite în ciclul de planificare anterior. Astfel, recapitalizarea internă continuă să reprezinte instrumentul preferat de rezoluție în cazul băncilor locale de talie mare sau filialelor cu strategie de rezoluție de tip MPE ale grupurilor transfrontaliere, respectiv aplicarea competenței de reducere a valorii sau de conversie a instrumentelor de capital relevante și a datoriilor eligibile în cazul filialelor grupurilor transfrontaliere cu strategie de rezoluție de tip SPE. În schimb, setul de instrumente considerat preferabil în cazul unor instituții de credit locale prevede vânzarea afacerii sau instrumentul bancă-punte. Totodată, pe fondul finalizării proceselor de fuziune prin absorbție în cazul celor două entități care au făcut obiectul unor achiziții bancare anterioare, numărul instituțiilor de credit persoane juridice române pentru care este prevăzută strategia de lichidare prin procedura normală de insolvență l-a egalat pe cel al băncilor cu strategie de soluționare prin rezoluției însă ca pondere în activul agregat, primele cumulează sub 5 la sută.

Una dintre evoluțiile marcante în cursul anului 2023 a constat în mutarea accentului activității de planificare de la formularea strategiei de rezoluție către operaționalizare, testarea mecanismelor de soluționare și definitivarea configurării setului de date necesar realizării evaluării înainte de rezoluție, în scopul asigurării condițiilor implementării cu celeritate a eventualelor acțiuni de rezoluție. Astfel, direcția principală de acțiune în această etapă a vizat evaluarea documentelor elaborate de instituțiile de credit din perspectiva concordanței cu orientările cuprinse în Ghidul Autorității Bancare Europene privind îmbunătățirea posibilității de soluționare¹⁸³ (Ghidul ABE) și monitorizarea

¹⁸³ Ghidul EBA/GL/2022/01 privind îmbunătățirea posibilității de soluționare pentru instituții și autorități de rezoluție (https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2022/EBA-GL-2022-01%20Guidelines%20on%20resolvability/Translations/1030051/GL%20on%20improving%20resolvability%20for%20institutions%20and%20resolution%20authorities_RO_COR.pdf)

acțiunilor întreprinse de acestea pentru îmbunătățirea, în continuare, a posibilității de soluționare, în vederea conformării cu Ghidul ABE până la data de 1 ianuarie 2024. În acest scop, au fost monitorizate și analizate progresele înregistrate de instituțiile de credit în legătură cu măsurile stabilite în domeniile: (i) continuitate operațională, (ii) accesul la infrastructura pieței financiare, (iii) finanțare și lichiditate în rezoluție, (iv) sistemul de gestiune a informațiilor, (v) implementarea instrumentului de recapitalizare internă, (vi) reorganizarea activității și (vii) comunicare.

De asemenea, a continuat dezvoltarea cadrului operațional intern, fiind formalizate sau, după caz, actualizate proceduri de lucru, precum cea privind monitorizarea îndeplinirii cerinței de fonduri proprii și datorii eligibile, cea referitoare la exercitarea competenței de suspendare a obligațiilor de plată sau de livrare ale unei instituții de credit anterior rezoluției (exercitarea competenței moratoriului) și cea privind aprobările prealabile pentru reducerea instrumentelor de datorii eligibile (engl. *permission regime*). Totodată, a fost definitivat setul de manuale care detaliază metodologiile de evaluare și cerințele specifice sistemelor de informații adresate băncilor, precum și instrumentele care să faciliteze realizarea unor evaluări provizorii în caz de rezoluție, în cadrul proiectului de asistență tehnică realizat cu finanțare de la Uniunea Europeană prin intermediul Instrumentului de Suport Tehnic (STI), derulat în perioada mai 2022 – septembrie 2023.

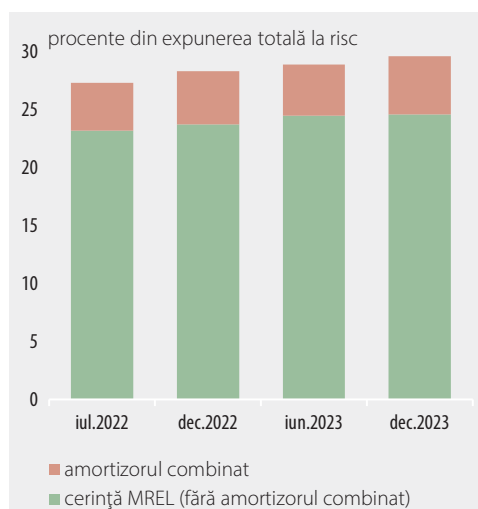
Întărirea pregătirilor pentru soluționarea unui eventual caz de dificultate bancară majoră a presupus inclusiv derularea exercițiului de simulare a procesului de autorizare a unei instituții de credit-punte, cu implicarea structurilor organizatorice relevante din BNR, precum și a Fondului de garantare a depozitelor bancare, potrivit procedurii operaționale privind implementarea instrumentului de rezoluție instituția-punte. Testarea efectivă a fost precedată de ample și complexe interacțiuni pregătitoare și a presupus implicarea unei instituții de credit care a furnizat o serie de informații și formulare standard.

1.2. Adoptarea deciziilor privind cerința minimă de fonduri proprii și datorii eligibile (MREL)

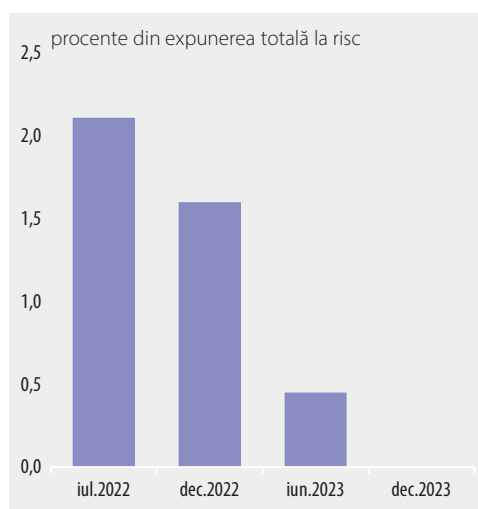
În contextul apropierii termenului pentru aplicarea cerinței finale de fonduri proprii și datorii eligibile, respectiv 1 ianuarie 2024, BNR/AR a continuat demersurile pentru ca instituțiile de credit să-și constituie resursele interne adecvate, care să permită finanțarea unei eventuale măsuri de rezoluție. Acumularea și menținerea de către instituțiile de credit a unui nivel adecvat al capacității de absorbție a pierderilor și recapitalizare au constituit, inclusiv în anul 2023, o preocupare majoră a BNR/AR, aceasta reprezentând, de altfel, o premisă fundamentală pentru posibilitatea de soluționare, de natură a potența credibilitatea strategiilor de rezoluție.

BNR/AR a emis noile ordine administrative de implementare a cerințelor MREL, atât pentru instituțiile de credit locale, cât și pentru cele care fac parte din grupuri transfrontaliere. În cazul instituțiilor soluționabile prin rezoluție, a căror cerință MREL include și componenta de recapitalizare, valoarea medie ponderată a nivelului-țintă final MREL era (la data de referință 31 decembrie 2023) de 24,63 la sută din expunerea totală la risc (fără cerința pentru amortizorul combinat – Grafic 7.1).

Grafic 7.1
Cerința MREL finală

Grafic 7.2
Deficit estimat față de cerința MREL finală cu amortizorul combinat inclus

În același timp, a continuat monitorizarea evoluției capacității MREL. Deficitul de resurse eligibile, estimat față de cerința MREL finală (cu includerea amortizorului combinat) a fost acoperit integral (Grafic 7.2), pe fondul majorării stocului de instrumente de datorie eligibile cu 16 miliarde lei¹⁸⁴ (+85 la sută) în anul 2023. Atragerea resurselor eligibile MREL s-a realizat preponderent prin realizarea de emisiuni de obligațiuni cu rang senior neprivilegiate (engl. *Senior Non-Preferred, SNP*) de către instituțiile de credit care sunt entități de rezoluție și prin atragerea de împrumuturi cu rang SNP de la băncile-mamă de către cele care nu sunt entități de rezoluție (subsidiarele grupurilor bancare transfrontaliere cu strategii de soluționare de tip *Single Point of Entry*).

Instituțiile de credit locale și filialele grupurilor bancare transfrontaliere cu strategii de rezoluție cu mai multe puncte de intrare (MPE) au continuat să atragă resursele eligibile MREL în special de pe piețele de capital străine, atât de la instituții financiare internaționale, cât și de la investitori instituționali, precum administratori de

active, fonduri de investiții, alte instituții de credit locale și străine, fonduri de pensii, societăți de asigurare și alte companii.

2. Comunicare și cooperare națională și internațională

În anul 2023, BNR/AR a continuat cooperarea cu alte instituții europene pe subiecte din domeniul rezoluției bancare, participând activ la reuniunile Comitetului de rezoluție al ABE (ResCo) și la reuniunile subgrupurilor de lucru aferente acestui comitet, formulând, de asemenea, elemente de poziție la nivel tehnic în ceea ce privește diverse subiecte abordate, care se regăsesc în aria de activități specifice rezoluției bancare, precum: (i) documente ABE de reglementare (standarde tehnice de reglementare, standarde tehnice de punere în aplicare, ghiduri etc.); (ii) convergența practicilor de implementare a rezoluției, inclusiv pregătirea și derularea ediției a doua a exercițiului ABE privind

¹⁸⁴ Din care 7,4 miliarde lei în ultimul trimestru al anului.

monitorizarea practicilor de rezoluție; (iii) introducerea unui cadru de verificare și asigurare a menținerii posibilității de soluționare (testarea capacității de soluționare); (iv) lecții ale episoadelor de stres bancar din martie 2023¹⁸⁵ și teme de aprofundat; (v) operaționalizarea strategiilor de rezoluție cu punct unic de intrare.

Notabilă în planul cooperării internaționale a fost inclusiv participarea la programul Autorității Bancare Europene de monitorizare a practicilor autorităților de rezoluție „European Resolution Examination Programme” (EREP), respectiv implicarea în derularea primei ediții și, complementar, pregătirea celei secunde. Evaluarea inaugurală a urmărit 3 subiecte-cheie, respectiv: (i) adresarea deficitelor MREL, (ii) dezvoltarea sistemelor informaționale (MIS) pentru furnizarea datelor necesare derulării evaluării în rezoluție și (iii) pregătirea pentru gestionarea nevoilor de lichiditate în rezoluție. Prioritățile pentru ediția secundă a EREP reprezintă o continuare firească a celor stabilite pentru programul inaugural, a căror îndeplinire se întinde pe mai mulți ani. Ilustrativă în acest sens este extinderea sferei de acoperire a problematicii privind operaționalizarea instrumentelor de rezoluție de la exclusiv cele de recapitalizare internă (în vigoare pentru 2023) la inclusiv cele de transfer, reflectând importanța pregătirii adecvate a strategiilor alternative de rezoluție. În ceea ce privește lichiditatea în rezoluție, noua ediție promovează o concentrare mai puternică asupra evaluării de către autoritatea de rezoluție a modalității în care băncile rulează scenarii privind retrageri masive de depozite, având ca reper experiența recentă de eșecuri bancare. Detaliile subiectelor-cheie au fost actualizate inclusiv pentru a reflecta încheierea perioadei de tranziție a cadrului de rezoluție, în contextul atingerii termenului cerinței finale a MREL și al ghidurilor privind îmbunătățirea posibilității de soluționare și, respectiv, transferabilitatea.

BNR, în calitate de autoritate competentă și, respectiv, de rezoluție bancară a semnat un memorandum de înțelegere cu Banca Centrală Europeană și Consiliul Unic de Rezoluție în ceea ce privește cooperarea și schimbul de informații pentru îndeplinirea atribuțiilor în materie de redresare și rezoluție bancară. Un alt memorandum de înțelegere a fost semnat între BNR/AR și Banca Națională a Ungariei, la inițiativa acestora.

Pe plan intern, notabilă la acest capitol este definitivarea Acordului privind cadrul de cooperare și schimbul de informații pentru implementarea unor măsuri dispuse de Banca Națională a României în calitate de autoritate de rezoluție, încheiat între BNR/AR, Autoritatea de Supraveghere Financiară și instituțiile relevante ale pieței de capital (Depozitarul Central S.A. și Bursa de Valori București) pentru formalizarea unui flux adecvat de implementare a instrumentului de recapitalizare internă, în contextul unui demers mai larg la nivel european¹⁸⁶. În acest context, pe pagina de internet a BNR a fost publicată descrierea abordării autorității de rezoluție în ceea ce privește operaționalizarea reducerii valorii și conversiei instrumentelor de capital relevante sau de datorie eligibile ale unei instituții de credit și a recapitalizării interne. Informațiile

¹⁸⁵ Manifestate în SUA și Elveția.

¹⁸⁶ Ghidul EBA/GL/2023/01 pentru autoritățile de rezoluție cu privire la publicarea mecanismului de schimb în cazul reducerii valorii și a conversiei, precum și al recapitalizării interne (https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2023/EBA-GL-2023-01/Translations/1054417/Guidelines%20of%20the%20bail-in%20mechanics_RO_COR.pdf).

conținute în respectivul material constituie repere în operaționalizarea recapitalizării interne, urmând ca abordarea să fie ajustată, după caz, în funcție de contextul de la momentul aplicării instrumentului recapitalizării interne sau al exercitării competenței de reducere a valorii sau de conversie a instrumentelor de capital relevante sau de datorie eligibile.

În contextul procesului de aderare a României la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), BNR/AR a contribuit la completarea secțiunilor privind aspectele de rezoluție bancară din chestionarul Comitetului pentru Piețe Financiare al OCDE.

3. Fondul de rezoluție bancară

Constituirea resurselor Fondului de rezoluție bancară (FRB) a progresat în perioada analizată până în imediata proximitate a nivelului-țintă¹⁸⁷, gradul de acoperire ajungând la 99,2 la sută la finalul anului 2023.

Suma acumulată a fost de 3,01 miliarde lei, în creștere cu 0,47 miliarde lei față de nivelul consemnat pentru sfârșitul anului 2022. Contribuțiile tuturor instituțiilor de credit stabilite pentru anul 2023 au fost achitate integral.

Similar abordării din anii precedenți, nivelul estimativ, neangajant, pentru anul următor al contribuțiilor la FRB a fost, de asemenea, comunicat instituțiilor de credit pentru a facilita întocmirea bugetelor anuale ale acestora.

4. Cadrul de reglementare în domeniul rezoluției bancare

Elementul definitoriu al evoluției cadrului de rezoluție bancară în anul 2023 a fost publicarea propunerii Comisiei Europene de revizuire a cadrului de gestionare a crizelor bancare și de garantare a depozitelor (CMDI). Pachetul privind reformarea cadrului CMDI vizează îmbunătățiri la nivelul următoarelor trei acte legislative europene: (i) Directiva 2014/59/UE de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții (BRRD), în ceea ce privește măsurile de intervenție timpurie, condițiile pentru rezoluție și finanțarea unei acțiuni de rezoluție; (ii) Directiva 2014/49/UE privind schemele de garantare a depozitelor (DGSD), în ceea ce privește sfera de aplicare a protecției depozitelor, utilizarea resurselor schemei de garantare a depozitelor, cooperarea transfrontalieră și transparența; (iii) Regulamentul (UE) nr. 806/2014 de stabilire a unor norme uniforme și a unei proceduri uniforme de rezoluție a instituțiilor de credit și a anumitor firme de investiții în cadrul unui mecanism unic de rezoluție și al unui fond unic de rezoluție și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 (SRMR), din aceleași perspective ca și BRRD.

¹⁸⁷ Potrivit reglementărilor aplicabile, fondul de rezoluție bancară trebuie să atingă pragul de cel puțin 1 la sută din suma depozitelor acoperite ale tuturor instituțiilor de credit autorizate pe teritoriul României cel târziu la sfârșitul anului 2024.

Prin propunerea de modificare a legislației primare UE în materia rezoluției bancare se urmărește o mai bună gestionare a situațiilor de dificultate a unei instituții de credit, indiferent de dimensiunea acesteia, fiind asigurate în același timp: (i) menținerea stabilității financiare, o protecție crescută a deponenților, limitarea utilizării resurselor bugetelor de stat (obiective echivalente celor avute în vedere la elaborarea variantei în vigoare a BRRD); (ii) promovarea utilizării pe scară mai largă a cadrului de rezoluție și, implicit, limitarea arbitrajului ce s-a manifestat prin aplicarea, de o manieră nearmonizată, la soluționarea unei bănci a cadrului național al insolvenței (acest din urmă regim permițând mai facil utilizarea resurselor publice de la bugetul de stat); (iii) asigurarea posibilității reale de utilizare a resurselor colectate de la industrie pentru soluționarea băncilor în dificultate. Principalele componente ale pachetului legislativ CMDI vizează: (i) recalibrarea testului interesului public în sensul extinderii domeniului de aplicare a rezoluției; (ii) utilizarea resurselor schemelor de garantare a depozitelor (SGD) pentru finanțarea unor măsuri de rezoluție, facilitată de o posibilă revizuire a poziției în ierarhia creditorilor în insolvență a depozitelor acoperite/SGD care se subrogă în drepturile deponenților garantați (eliminarea superpreferinței SGD). Stabilirea prin legislație a unui temei juridic explicit pentru pregătirea soluționării prin rezoluție a băncilor de dimensiuni mai reduse decât cele care în prezent pot fi incluse în categoria băncilor soluționabile prin rezoluție este considerată necesară pentru gestionarea acelor situații punctuale în care autoritatea de rezoluție va evalua că există ori ar putea exista un risc de contagiune sau de afectare a stabilității financiare, în cazul în care o astfel de instituție de credit ar fi soluționată prin procedura obișnuită a falimentului. Într-un asemenea context, folosirea resurselor SGD în rezoluție facilitează gestionarea optimă a situației băncilor aflate în dificultate, prin acoperirea eventualului deficit de resurse interne (*capital și datorii bail-inabile*) până la atingerea pragului de 8 la sută TLOF prevăzut de BRRD pentru accesarea resurselor fondului de rezoluție bancară în cazul băncilor supuse soluționării folosind un instrument de transfer. Contribuția SGD la rezoluția băncilor aflate în dificultate ar fi argumentată principial prin obiectivele finale comune atât ale SGD, cât și ale rezoluției, respectiv protecția deponenților și asigurarea stabilității financiare. Totodată, protejarea fondurilor publice, ca obiectiv central al rezoluției, rămâne o prioritate, iar utilizarea fondurilor colectate de la industria bancară (schema de garantare a depozitelor și fondul de rezoluție) este preferabilă finanțării susținute din banii contribuabililor la bugetul de stat.

În ceea ce privește cadrul legislativ de nivel doi, a fost adoptat Regulamentul delegat (UE) nr. 827/2023 de stabilire a standardelor tehnice de reglementare de modificare a Regulamentului delegat (UE) nr. 241/2014 în ceea ce privește aprobarea prealabilă pentru reducerea fondurilor proprii și cerințele referitoare la instrumentele de pasive eligibile (regimul permisiunilor). Regimul aprobărilor prealabile se aplică în situația intenției de reducere a oricăror instrumente de datorie eligibilă, precum datorii de rang senior negarantate, instrumente de datorie cu elemente derivate încorporate, datorii către acționarii existenți, datorii subordonate sau datorii eligibile pentru iMREL. Aceste instrumente pot fi răscumpărate numai după acordarea aprobării prealabile de către autoritatea de rezoluție. O astfel de aprobare prealabilă ar putea fi și o aprobare prealabilă generală, caz în care răscumpărarea ar trebui să aibă loc în limitele perioadei de timp și ale cuantumului prestabilit vizate de aprobarea prealabilă generală. Regimul aprobărilor prealabile vizează toate instituțiile de credit, inclusiv filialele din

grupuri transfrontaliere. Cerințele în cauză au fost internalizate în cadrul procedural al autorității de rezoluție (procedură operațională specifică).

Pe același palier legislativ se înscrie și intrarea în vigoare a Regulamentului delegat (UE) 2023/662 de modificare a Regulamentului delegat (UE) 2015/63 în ceea ce privește metodologia pentru calcularea datoriilor rezultate din instrumente financiare derivate în contextul determinării nivelului contribuțiilor instituțiilor la fondul de rezoluție. Prevederile în cauză au fost aplicate cu ocazia stabilirii cuantumului contribuțiilor la Fondul de rezoluție bancară pentru anul 2023.

Totodată, cadrul legislativ de nivel trei a fost extins cu Ghidul ABE privind testarea capacității de soluționare (EBA/GL/2023/05), care completează Ghidul EBA/GL/2022/01 privind îmbunătățirea posibilității de soluționare pentru instituții și autorități de rezoluție în sensul în care formulează următoarele recomandări: (i) realizarea de către entitățile de rezoluție de autoevaluări privind capacitatea de soluționare, a căror rezultate urmează să fie comunicate autorității de rezoluție cel puțin la fiecare doi ani; (ii) dezvoltarea de către autoritățile de rezoluție a unui program de testare multianual; (iii) elaborarea de către cele mai complexe instituții de credit (grupuri de rezoluție G-SII sau de *top tier banks*) a unui manual operațional integrat (engl. *master playbook*), care să evidențieze modul în care aranjamentele operaționale ale instituției de credit ar susține efectiv executarea strategiei de rezoluție. Ghidul a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2024.

Capitolul 8

Emisiunea de numerar

În anul 2023, BNR a asigurat din punct de vedere cantitativ, valoric și în structura pe cupiuri numerarul necesar bunei desfășurări a circulației monetare și a întreprins măsurile corespunzătoare pentru creșterea nivelului de calitate a însemnelor monetare aflate în circulație.

1. Evoluția numerarului aflat în afara sistemului bancar

În anul 2023, valoarea numerarului aflat în afara sistemului bancar s-a majorat cu 8,7 la sută (până la 115 076,2¹⁸⁸ milioane lei), ritmul de creștere fiind superior cu 3,9 puncte procentuale celui înregistrat în 2022.

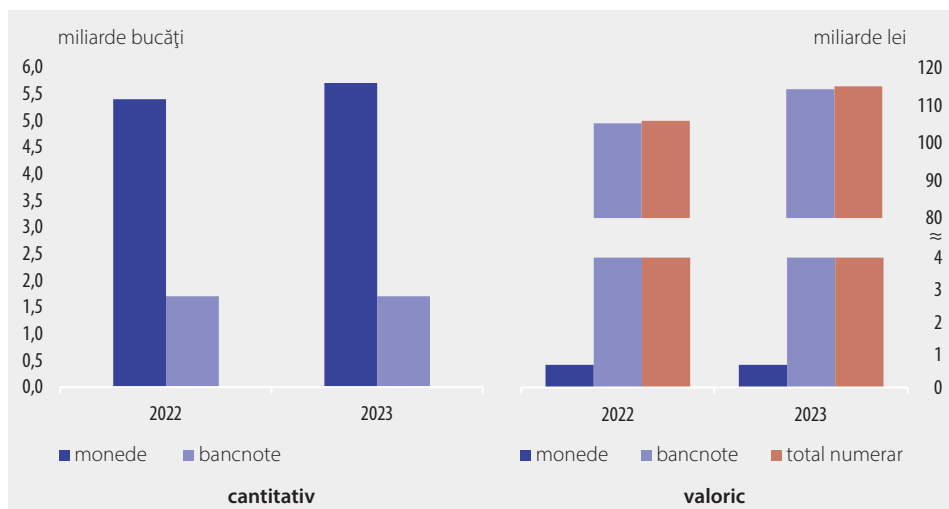
În anul 2023, numerarul aflat în afara sistemului bancar și-a păstrat o serie de tipare. Astfel, factorii sezonieri cu frecvență anuală au avut un rol important în evoluția acestui indicator, rate lunare ridicate de creștere fiind consemnate în: (i) aprilie (2,5 la sută), sub influența sărbătorilor pascale, (ii) decembrie (1,3 la sută), pe fondul solicitărilor ridicate de numerar specifice perioadei sărbătorilor de iarnă și (iii) iulie (1,0 la sută), sub influența efectuării concediilor. În restul lunilor, valoarea numerarului în afara sistemului bancar a consemnat creșteri de amplitudine mai mică (0,7 la sută în august și septembrie, 0,6 la sută în iunie, 0,5 la sută în ianuarie și martie, 0,2 la sută în februarie și octombrie și 0,1 la sută în noiembrie) sau chiar a stagnat (mai).

Valoarea maximă a numerarului aflat în afara sistemului bancar în cursul anului 2023, respectiv 117 317,4 milioane lei (+8,7 la sută față de vârful anului 2022), a fost atinsă în data de 22 decembrie 2023, pe fondul solicitărilor ridicate de numerar specifice perioadei sărbătorilor de iarnă.

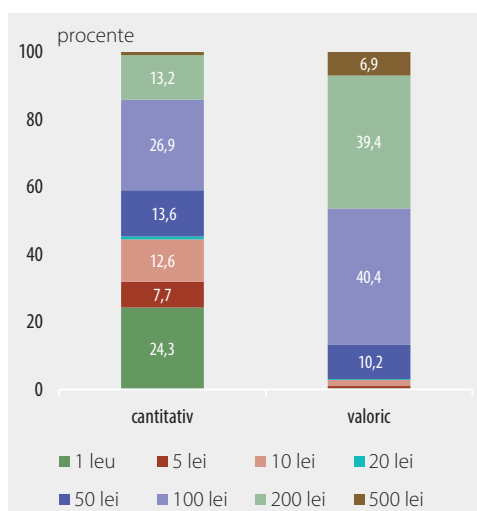
La finele anului 2023, în afara sistemului bancar se aflau 1 712,9 milioane bancnote, în creștere cu 3,5 la sută față de finalul anului 2022, și 5 651,6 milioane monede, în creștere cu 3,8 la sută față de sfârșitul anului 2022. Valoarea bancnotelor aflate în afara sistemului bancar la finele anului 2023 era cu 8,7 la sută mai mare față de anul anterior, iar valoarea monedelor era cu 5,3 la sută mai mare față de anul anterior (Grafic 8.1).

Creșteri ale numărului de bancnote aflate în afara sistemului bancar s-au înregistrat la cupiurile de 5 lei (+0,1 la sută), 10 lei (+6,7 la sută), 50 lei (+2,4 la sută), 100 lei (+5,9 la sută), 200 lei (+13,4 la sută) și 500 lei (+9,6 la sută). Numărul de bancnote aflate în afara sistemului bancar a înregistrat o scădere la cupiura de 1 leu (-5,1 la sută).

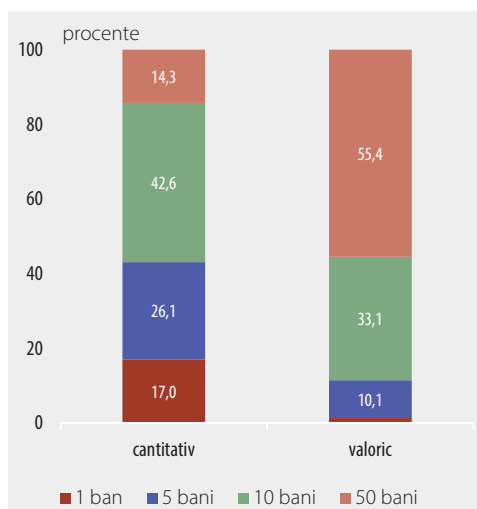
¹⁸⁸ 111 536,2 milioane lei, exclusiv numerarul aflat în ATM și ASV.

Pentru cupiura de 20 lei, pusă în circulație la data de 1 decembrie 2021, numărul de bancnote aflate în afara sistemului bancar la finele anului 2023 a fost cu 89,1 la sută mai mare față de finele anului anterior.

Cupiura de 100 lei a fost cel mai intens folosită, ponderea acesteia în numărul total de bancnote în afara sistemului bancar fiind de 26,9 la sută, aceasta fiind urmată de cupiurile de 1 leu (24,3 la sută) și de 50 lei (13,6 la sută). Cea mai mică pondere în numărul total de bancnote aflate în afara sistemului bancar a revenit cupiurii de 500 lei (0,9 la sută). Având în vedere momentul lansării în circulație a noii bancnote cu valoarea nominală de 20 lei, ponderea acesteia în numărul total de bancnote aflate în afara sistemului bancar, la finele anului 2023, a fost de 0,8 la sută.

Bancnotele utilizate preponderent la alimentarea ATM au continuat să fie dominante în valoarea totală a bancnotelor aflate în afara sistemului bancar: cupiura de 100 lei a avut o pondere de 40,4 la sută, fiind urmată de cea de 200 lei (39,4 la sută) și de cea de 50 lei (10,2 la sută) (Grafic 8.2).

Numărul de monede a crescut față de 2022 la toate cupiurile, procentele fiind cuprinse între 1,5 la sută în cazul monedei de 1 ban și 6,6 la sută în cel al

monedei de 50 bani. Cele mai mari ponderi în numărul total de monede aflate în afara sistemului bancar au revenit și în anul 2023 monedei de 10 bani (42,6 la sută) și celei de 5 bani (26,1 la sută).

Din punct de vedere valoric, cupiurile de 50 bani și 10 bani acopereau 88,5 la sută din valoarea monedelor în afara sistemului bancar, ponderea dominantă revenind monedei de 50 bani (55,4 la sută; Grafic 8.3).

În anul 2023, fiecărui locuitor îi reveneau 90 de bancnote și 297 de monede din cele aflate în afara sistemului bancar, cu 3 bancnote, respectiv cu 11 monede mai mult față de sfârșitul anului 2022.

2. Plățile și încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit/Trezoreria statului

Plăți

Valoarea numerarului utilizat în plățile efectuate de banca centrală în cursul anului 2023 către instituțiile de credit/Trezoreria statului a fost de 23 079,5 milioane lei, cu 7,2 la sută mai mare față de cea aferentă anului 2022.

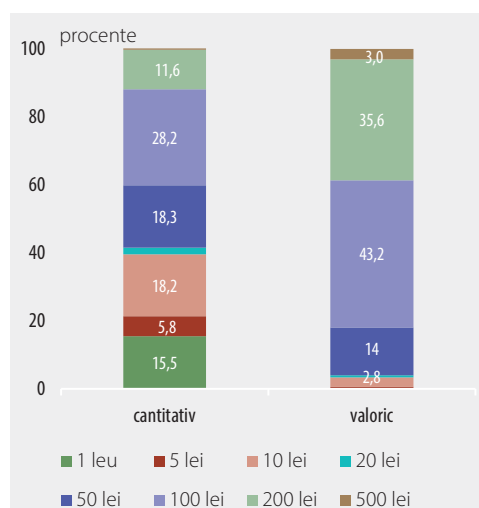
Numărul de bancnote puse în circulație prin intermediul plăților a fost de 352,8 milioane bucăți, cu 6,5 la sută mai mare decât în 2022, iar valoarea acestora a fost de 23 042,0 milioane lei (+7,2 la sută).

Cantități în scădere au fost consemnate doar la cupiura de 1 leu (-16,2 la sută), în timp ce numărul de bancnote puse în circulație prin intermediul plăților a crescut în cazul celorlalte cupiuri: 5 lei (+24,4 la sută), 10 lei (+13,7 la sută), 20 lei (+23,5 la sută), 50 lei (+34,6 la sută), 100 lei (+0,1 la sută), 200 lei (+5,2 la sută) și 500 lei (+38,4 la sută).

O asemenea evoluție a condus la diminuarea ponderilor bancnotelor destinate plăților,

în cazul bancnotelor de 1 leu, 100 lei și 200 lei (cu până la 4,2 puncte procentuale față de 2022) și la ponderi în creștere ale bancnotelor de 5 lei, 10 lei, 50 lei și 500 lei (cu până la 3,8 puncte procentuale față de 2022). Din punct de vedere cantitativ, ponderea noii bancnote cu valoarea nominală de 20 lei în numărul total de bancnote puse în circulație prin intermediul plăților a fost de 2,0 la sută.

Din punct de vedere valoric, cupiurile de 5 lei, 10 lei, 50 lei și 500 lei și-au consolidat ponderile în totalul

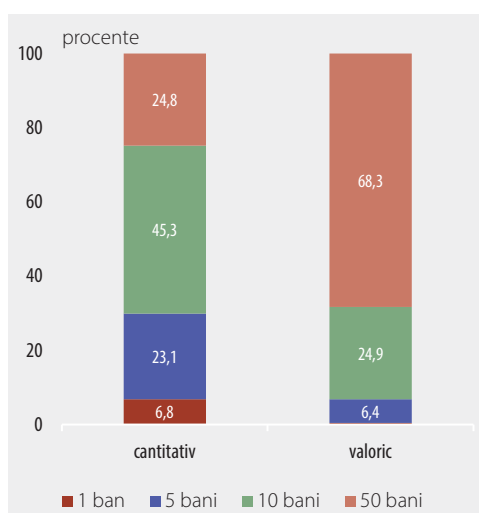
Grafic 8.4
Structura pe cupiuri a bancnotelor plătite în anul 2023

bancnotelor puse în circulație prin intermediul plăților (cu 0,1 puncte procentuale în cazul bancnotelor de 5 lei, 0,2 la sută în cel al bancnotei de 10 lei, 2,9 la sută în cazul bancnotei de 50 lei și cu 0,7 la sută în cel al bancnotei de 500 lei). În cazul bancnotelor de 1 leu, 100 lei și 200 lei s-au înregistrat diminuări ale ponderii acestora în plățile efectuate de banca centrală cu până la 3,1 puncte procentuale. Din punct de vedere valoric, ponderea noii bancnote cu valoarea nominală de 20 lei în valoarea totală a bancnotelor puse în circulație prin intermediul plăților a fost de 0,6 la sută (Grafic 8.4).

Cantitatea totală de monede retrase de către instituțiile de credit/Trezoreria statului de la banca centrală a fost în anul 2023 de 206,0 milioane bucăți, cu 21,8 la sută mai mică față de cea din 2022. Cantitățile de monede metalice retrase de la banca centrală au scăzut la toate cupiurile: 1 ban (-7,9 la sută), 5 bani (-13,4 la sută), 10 bani (-28,2 la sută) și 50 bani (-19,2 la sută). Moneda

de 10 bani și-a păstrat statutul de cea mai utilizată monedă în plăți (cu o pondere de 45,3 la sută), fiind urmată de moneda de 50 bani (cu o pondere de 24,8 la sută).

Din punct de vedere valoric, structura cupiurilor utilizate în plățile către instituțiile de credit/Trezoreria statului s-a modificat față de anul 2022, mai evident în cazul monedei de 10 bani, a cărei pondere s-a diminuat cu 2,4 puncte procentuale (până la 24,9 la sută; Grafic 8.5).

Grafic 8.5
Structura pe cupiuri a monedelor plătite în anul 2023

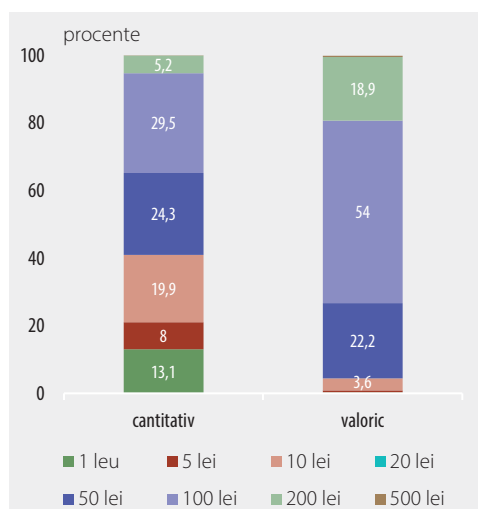
Încasări

Valoarea totală a încasărilor de numerar din anul 2023 a fost de 14 100,9 milioane lei, cu 14,2 la sută mai mică decât cea din 2022. Prin intermediul depunerilor efectuate de către instituțiile de credit/Trezoreria statului s-au reîntors la banca centrală 257,8 milioane bancnote, cu 2,8 la sută mai puține decât în anul anterior. Numărul de bancnote încasate a crescut față de 2022 pentru cupiurile de 1 leu (+17,9 la sută) și 10 lei (+34,6 la sută). În schimb, scăderi ale numărului de bancnote încasate față de anul anterior au fost înregistrate la cupiurile de 5 lei (-5,5 la sută), 50 lei (-9,8 la sută), 100 lei (-15,9 la sută), 200 lei (-19,1 la sută) și 500 lei (-52,6 la sută).

În cazul noii bancnote de 20 lei, numărul de bancnote din această valoare nominală depuse de către instituțiile de credit/Trezoreria statului la banca centrală în anul 2023 a fost de 12 991 bucăți, acestea fiind din categoria celor necorespunzătoare circulației monetare (uzate și deteriorate).

Cea mai ridicată pondere în numărul total de bancnote încasate de la instituțiile de credit/Trezoreria statului a deținut-o bancnota cu valoarea nominală de 100 lei (29,5 la sută), urmată de cupiura de 50 lei, cu o pondere de 24,3 la sută.

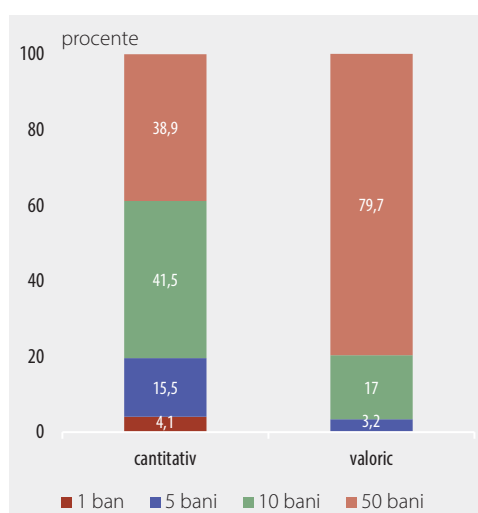
Grafic 8.6
Structura pe cupiuri a bancnotelor
încasate în anul 2023

Din punct de vedere valoric, cupiura de 100 lei a deținut 54,0 la sută din totalul bancnotelor încasate, urmată de cupiura de 50 lei, cu o pondere de 22,2 la sută (Grafic 8.6).

Cantitatea de monedă metalică depusă la banca centrală în anul 2023 a fost de 0,7 milioane bucăți, cu 44,0 la sută mai mică decât în 2022. Au fost înregistrate scăderi ale cantităților depuse în cazul următoarelor cupiuri: 1 ban (-82,4 la sută), 10 bani (-50,2 la sută) și 50 bani (-34,6 la sută). În schimb, o creștere a numărului de monede încasate față de anul anterior a înregistrat moneda de 5 bani (+21,3 la sută). Ponderea cea mai ridicată în numărul total de monede încasate s-a înregistrat la valoarea nominală de 10 bani (41,5 la sută), urmată de cea de 50 bani (38,9 la sută).

Grafic 8.7
Structura pe cupiuri a monedelor
încasate în anul 2023

Valoarea monedelor depuse de către instituțiile de credit/Trezoreria statului la sucursalele regionale ale Băncii Naționale a României în anul 2023 a fost de 0,2 milioane lei, cu 37,3 la sută mai mică față de 2022, monedele de 10 bani și 50 bani deținând împreună o pondere de 96,7 la sută (Grafic 8.7).

3. Activitatea de procesare a numerarului și de retragere din circulație a numerarului necorespunzător

Pe parcursul anului 2023, în cadrul centrelor de procesare ale Băncii Naționale a României s-a procesat și verificat o cantitate totală de 381,5 milioane bancnote (cu 20,1 milioane bancnote mai puțin față de anul 2022), dintre care 95,9 milioane bancnote au fost sortate ca impropriei circulației monetare, înregistrându-se astfel un grad mediu de uzură de circa 25,0 la sută, cu 2 puncte procentuale mai mic față de cel din anul 2022.

Totodată, în anul 2023 s-a procesat o cantitate de 1,6 milioane monede metalice (cu 3,5 milioane monede mai puțin față de anul 2022), dintre care 255 mii de monede au fost sortate ca impropriei circulației monetare.

Cupiura	Grad de uzură
5 lei	-8
10 lei	-8
50 lei	-9
100 lei	-2
200 lei	-4
500 lei	-4
20 lei	+2
1 leu	+15
„-” – diminuare; „+” – majorare	

Tabel 8.1
Modificări ale gradului de uzură,
comparativ cu anul 2022

4. Emisiunile numismatice

În anul 2023, Banca Națională a României a lansat 21 de emisiuni numismatice monetare, concretizate în 23 de monede, dintre care 6 din aur și 17 din argint. Tirajele maxime au fost diferențiate în funcție de metalul din care au fost confecționate, respectiv au fost emise 6 000 piese din aur și 85 000 piese din argint.

A fost lansat, de asemenea, într-un tiraj maxim de 5 000 de exemplare setul de monetărie dedicat împlinirii a 175 de ani de la adoptarea tricolorului.

În Tabelul 8.2 sunt prezentate date privind emisiunile numismatice realizate în anul 2023.

Denumirea emisiunii numismatice	Metalul și valoarea nominală a monedei
150 de ani de la nașterea lui Iuliu Maniu	monedă din aur cu valoare nominală de 500 lei
100 de ani de la adoptarea Constituției României Mari	monedă din aur cu valoare nominală de 500 lei monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Timișoara 2023 – Capitală Europeană a Culturii	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
90 de ani de la nașterea lui Nichita Stănescu	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Jacques M. Elias întemeietorul Fundației Familiei Menachem H. Elias	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
175 de ani de la Revoluția Română din 1848	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
100 de ani de la înființarea Asociației Generale a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi din România	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
100 de ani de la nașterea lui Liviu Ciulei	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
100 de ani de la nașterea Reginei Ana	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
150 de ani de la nașterea lui Gheorghe Țițeica	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
100 de ani de la nașterea lui Ion Voicu	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
150 de ani de la nașterea lui Petre Antonescu	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
70 de ani de la înființarea Curții de Arbitraj Comercial Internațional	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
20 de ani de la adoptarea Convenției pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
100 de ani de la nașterea lui Ion Popescu-Gopo	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
150 de ani de la nașterea lui Dimitrie Paciurea	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
100 de ani de la nașterea Monicăi Lovinescu	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
200 de ani de la nașterea lui Lascăr Catargiu	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei

Tabel 8.2
Emisiunile numismatice
lansate în anul 2023

– continuare –

Denumirea emisiunii numismatice	Metalul și valoarea nominală a monedei
100 de ani de la înființarea Muzeului Militar Național Regele Ferdinand I	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Istoria aurului – Diadema princiară de la Bunești-Averești	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
150 de ani de la nașterea lui Vladimir Ghika	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
175 de ani de la adoptarea tricolorului	setul de monetărie conține monedele românești aflate în circulație respectiv 1 ban, 5 bani, 10 bani și 50 bani precum și o medalie din argint

5. Falsurile depistate în cazul monedei naționale

În anul 2023, falsurile de bancnote românești expertizate la BNR au totalizat 5 864 bucăți, în creștere cu 31,39 la sută față de anul 2022. Distribuția pe luni a acestora a fost următoarea:

Tabel 8.3
Distribuția lunară a falsurilor

2023											
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sep.	oct.	nov.	dec.
391	450	491	908	612	673	208	487	112	809	543	180

Pe cupiuri, situația se prezintă astfel:

Tabel 8.4
Structura pe cupiuri a falsurilor

Cupiura	Numărul de bancnote falsificate
1 leu	0
5 lei	0
10 lei	3
20 lei	0
50 lei	77
100 lei	5 750
200 lei	32
500 lei	2

Din numărul total de bancnote false, 800 au fost capturate de poliție în cursul unor acțiuni specifice, înainte de a fi puse în circulație, iar 5 064 falsuri au fost depistate în circulație.

Bancnota cu cel mai mare număr de falsuri înregistrate a fost cea de 100 lei, cu 5 750 bucăți (din care 793 bucăți capturate de poliție), urmată de bancnota de 50 lei, cu un număr de 77 falsuri și bancnota de 200 lei, cu un număr de 32 falsuri.

Numărul de falsuri la 1 milion de bancnote autentice în circulație a fost de 3,07 bucăți, față de 2,46 bucăți în anul 2022.

Capitolul 9

Infrastructurile pieței financiare

Banca Națională a României are atribuția statutară de a promova buna funcționare a sistemelor de plăți, în scopul asigurării stabilității financiare și menținerii încrederii publicului în moneda națională. Principalul instrument prin care se realizează acest obiectiv, pe lângă funcția de reglementare, autorizare și monitorizare a sistemelor de plăți, constă în furnizarea de facilități pentru asigurarea unor sisteme de plăți și de decontare eficiente și robuste.

În acest scop, Banca Națională a României operează o serie de infrastructuri ale pieței financiare, respectiv sistemele ReGIS, SaFIR și TARGET-România, prin intermediul cărora oferă la nivel național servicii de decontare a fondurilor și/sau instrumentelor financiare.

1. Sistemul ReGIS

Aspecte generale

ReGIS este sistemul național de transfer de fonduri cu decontare pe bază brută în timp real¹⁸⁹ (engl. *Real Time Gross Settlement* – RTGS) pentru plăți în lei deținut și operat de Banca Națională a României, prin intermediul căruia se decontează operațiunile de politică monetară ale băncii centrale, transferurile interbancare, plățile efectuate pe contul clienților (indiferent de valoare), precum și operațiunile altor infrastructuri ale pieței financiare existente la nivel național.

Sistemul ReGIS este o infrastructură de importanță majoră pentru piața financiară națională, datorită rolului crucial pe care îl are în realizarea operațiunilor de politică monetară ale băncii centrale, precum și a interacțiunilor pe care le are cu toate celelalte infrastructuri de piață financiară existente la nivel național. Din acest motiv, sistemul este desemnat, prin ordin al Guvernatorului Băncii Naționale a României¹⁹⁰, ca intrând sub incidența Legii nr. 253/2004 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și în sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, cu modificările ulterioare (care transpune în legislația română Directiva 98/26/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 1998 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare, cu modificările ulterioare).

¹⁸⁹ Sistemul asigură procesarea și decontarea în timp real, în mod individual, a operațiunilor, decontarea fiind realizată în „banii băncii centrale”, cu finalitate imediată.

¹⁹⁰ În prezent este în vigoare Ordinul Guvernatorului Băncii Naționale a României nr. 65 din 7 martie 2024.

În anul 2023 sistemul ReGIS a contribuit, în continuare, la buna funcționare a piețelor monetară și valutară, precum și la implementarea cu succes a politicii monetare a Băncii Naționale a României, având în vedere că operațiunile de politică monetară ale băncii centrale sunt procesate exclusiv prin acest sistem.

Participarea la sistem

La sfârșitul anului 2023, în sistemul ReGIS erau înregistrați un număr de 40 de participanți (32 de instituții de credit, Banca Națională a României, Trezoreria statului și 6 sisteme auxiliare – SENT, SENT-PI, SaFIR, RoClear, VISA Europe și MasterCard Europe).

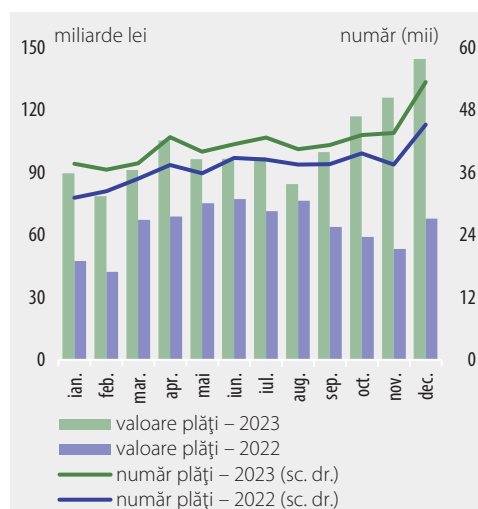
Operațiunile sistemului ReGIS

Volumul și valoarea plăților decontate în sistemul ReGIS în anul 2023 au crescut comparativ cu anul precedent cu 10,04 la sută, respectiv cu 55,61 la sută, iar valoarea medie pe tranzacție s-a majorat cu aproximativ 41,4 la sută (Tabel 9.1).

Tabel 9.1
Traficul de plăți
în sistemul ReGIS

	Volum (nr. tranzacții; mii)		Valoare (mld. lei)		Valoare medie pe tranzacție (mil. lei)
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică	
2022	9 367	37,20	16 198	64,28	1,73
2023	10 307	41,50	25 206	102,00	2,45
Variație (%)	10,04	11,56	55,61	58,68	41,42

Grafic 9.1
Plățile în sistemul ReGIS,
indiferent de valoare,
2023 vs. 2022 (medii zilnice)

Volumul maxim al plăților decontate zilnic în sistemul ReGIS a fost atins în luna decembrie 2023, respectiv 70 488 tranzacții/zi, iar valoarea maximă a plăților decontate zilnic s-a înregistrat tot în luna decembrie 2023, respectiv 181 miliarde lei/zi.

În ceea ce privește structura plăților procesate de sistemul ReGIS în anul 2023 (Tabel 9.2), aceasta reflectă faptul că plățile efectuate de participanți pe contul clienților (utilizând mesaje SWIFT de tip MT103) au fost preponderente (92,90 la sută din volumul plăților

decontate), însă valoarea totală a acestora a rămas relativ scăzută (doar 13,44 la sută din valoarea plăților decontate). În schimb, volumul plăților efectuate de participanți în nume și pe cont propriu (utilizând mesaje SWIFT de tip MT202) a fost relativ scăzut (6,31 la sută din volumul plăților decontate), însă acestea au avut o valoare mai mare (respectiv 25,11 la sută din valoarea plăților decontate în sistem).

Tabel 9.2
Structura plăților în sistemul
ReGIS în anul 2023

Plăți	procente		
	MT103	MT202	Transfer direct
Volum total	92,90	6,31	0,79
Valoare totală	13,44	25,11	61,44

De asemenea, un volum scăzut (respectiv 0,79 la sută din volumul plăților decontate în sistem) și o valoare semnificativ ridicată (61,44 la sută) au înregistrat operațiunile de plată care implică debitarea/creditarea directă a conturilor de decontare ale participanților la sistem (transfer direct).

Gradul de concentrare a pieței s-a menținut comparabil cu cel din anul precedent, atât din punct de vedere al volumului plăților decontate în sistemul ReGIS (primele 5 instituții de credit deținând 61,56 la sută din piață), cât și al valorii acestora (primele 5 instituții de credit deținând 59,49 la sută din piață).

În anul 2023, disponibilitatea medie a sistemului ReGIS, respectiv măsura în care participanții au putut utiliza sistemul fără incidente pe durata programului de funcționare, a fost de 100 la sută.

În cursul anului 2023 s-a constatat un management adecvat și eficient al lichidităților la nivelul participanților, valoarea lichidității furnizate de Banca Națională a României pe parcursul zilei (*repo intraday*) reprezentând 0,69 la sută din valoarea totală a tranzacțiilor decontate în sistem.

2. Sistemul SaFIR

Aspecte generale

SaFIR este sistemul de depozitare și decontare a instrumentelor financiare (engl. *Securities Settlement System – SSS*) deținut și operat de Banca Națională a României, în calitate de depozitar central de instrumente financiare (engl. *Central Securities Depository – CSD*). În acest sistem sunt depozitate titlurile de stat emise pe piața interbancară, certificatele de depozit emise de Banca Națională a României și alte instrumente financiare cu venit fix stabilite de conducerea băncii centrale.

Sistemul SaFIR este o infrastructură de importanță majoră pentru piața financiară națională, datorită interacțiunilor pe care acesta le are cu toate celelalte sisteme de plăți și de decontare, precum și rolului crucial pe care îl are în realizarea operațiunilor de politică monetară ale băncii centrale și a celor aferente facilităților de creditare acordate de banca centrală în scopul fluidizării decontării în sistemul ReGIS. Din acest motiv, sistemul este desemnat, prin ordin al Guvernatorului Băncii Naționale a României¹⁹¹, ca intrând sub incidența Legii nr. 253/2004 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și în sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, cu modificările ulterioare (care transpune în legislația română

¹⁹¹ În prezent este în vigoare Ordinul Guvernatorului Băncii Naționale a României nr. 65 din 7 martie 2024.

Directiva 98/26/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 1998 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare, cu modificările ulterioare).

Participarea la sistem

La sfârșitul anului 2023, în sistemul SaFIR erau înregistrați 34 de participanți, dintre care 29 instituții de credit, Banca Națională a României, Ministerul Finanțelor și 3 sisteme de depozitare și decontare a instrumentelor financiare, operate de Depozitarul Central S.A., Clearstream Banking S.A. și Euroclear Bank S.A./N.V.

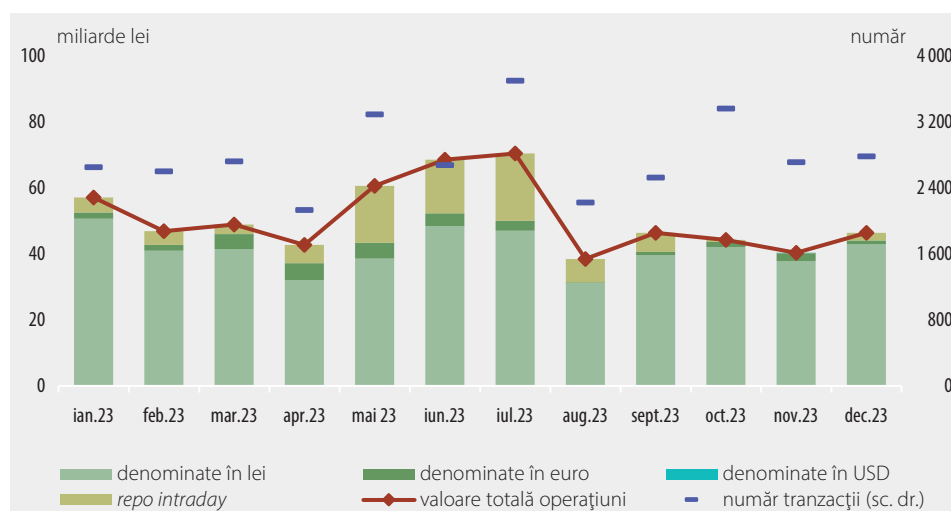
Valoarea nominală a emisiunilor de titluri de stat depozitate în sistemul SaFIR

La sfârșitul anului 2023, valoarea nominală totală în circulație a emisiunilor de titluri de stat denumite în lei a fost de 312,96 miliarde lei, în creștere cu 23,35 la sută față de finele anului 2022, în timp ce valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denumite în euro a fost de 2,86 miliarde euro, în scădere cu 34,45 la sută față de sfârșitul anului precedent.

Activitatea sistemului

Sistemul SaFIR procesează operațiuni derulate de participanți în relația cu emitentul (decontarea rezultatelor pieței primare, plăți de dobândă și/sau cupon, răscumpărări parțiale/opționale/totale) și operațiuni derulate de participanți pe piața secundară (tranzacții de vânzare/cumpărare, contracte de garanție financiară, operațiuni *repo*, transferuri de portofoliu).

Grafic 9.2
Volumul și valoarea operațiunilor cu titluri de stat decontate (livrare contra plată) în sistemul SaFIR în anul 2023, valoarea operațiunilor *repo intraday*

În Graficul 9.2 sunt ilustrate volumul și valoarea tranzacțiilor de vânzare/cumpărare, în care sunt incluse și operațiunile reversibile, iar în Tabelul 9.3 situația comparativă a acestora în anul 2023 față de 2022.

	Volum (nr. tranzacții)		Valoare tranzacții (mil. euro)	
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică
2022	9 367	37,20	16 198	64,28
2023	10 307	41,50	25 206	102,00

Tabel 9.3
Operațiuni cu titluri de stat decontate în sistemul SaFIR

În cursul anului 2023, Banca Națională a României a menținut un management adecvat și eficient al lichidității la nivelul participanților, asigurând permanent lichiditatea necesară acestora pentru decontarea plăților și operațiunilor cu instrumente financiare prin intermediul operațiunilor *repo intraday*. În anul 2023 valoarea totală a lichidității furnizate de Banca Națională a României pe parcursul zilei (*repo intraday*) a reprezentat 14 la sută din valoarea totală a tranzacțiilor decontate în sistem. În funcție de nevoile individuale zilnice ale participanților pentru asigurarea fluxurilor de lichiditate și de nivelul deficitului de lichiditate din sistemul bancar, valoarea și volumul operațiunilor *repo intraday* au fluctuat, cele mai ridicate niveluri înregistrându-se în perioada mai-iulie 2023.

3. Sistemul TARGET-România

Aspecte generale

La data de 20 martie 2023 s-a finalizat cu succes Proiectul de consolidare T2-T2S, al cărui scop a fost migrarea serviciilor TARGET oferite prin platformele TARGET2, TARGET2-Securities și TIPS pe o platformă unică și îmbunătățită, care să răspundă tuturor cerințelor și celor mai bune practici aplicabile infrastructurilor pieței financiare, să ofere posibilitatea optimizării lichidității utilizatorilor serviciilor TARGET și să asigure reziliența cibernetică pentru toate aceste servicii.

Serviciile TARGET sunt servicii de decontare în euro furnizate de Eurosistem (Banca Centrală Europeană și băncile centrale ale statelor membre ale Uniunii Europene care au adoptat moneda euro), cu scopul de a permite libera circulație a fondurilor, a instrumentelor financiare și a colateralului în Europa. Acestea sunt compuse din serviciile T2 (serviciile de decontare RTGS a plăților), serviciile T2S (serviciile de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare) și serviciile TIPS (serviciile de decontare a plăților instant).

Din punct de vedere juridic, TARGET este structurat ca o multitudine de sisteme de plăți, fiind compus din toate sistemele componente ale TARGET. În calitate de bancă centrală conectată la TARGET, Banca Națională a României administrează componenta națională, denumită TARGET-România și, în acest context, furnizează serviciile TARGET pe teritoriul României.

Având în vedere importanța sistemului TARGET la nivel european, componentele naționale ale acestuia sunt desemnate ca intrând sub incidența legislațiilor naționale de transpunere a Directivei 98/26/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 1998 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare, cu modificările ulterioare. Astfel și TARGET-România

a fost desemnat, prin ordin al Guvernatorului Băncii Naționale a României¹⁹², ca intrând sub incidența Legii nr. 253/2004 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și în sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, cu modificările ulterioare.

Participarea la sistem

Participarea la TARGET-România este guvernată de regulile de sistem stabilite prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 3/2022 privind regulile de sistem ale TARGET-România, cu modificările și completările ulterioare, care transpune la nivel național prevederile relevante din Orientarea (UE) 2022/912 a Băncii Centrale Europene din 24 februarie 2022 privind sistemul transeuropean automat de transfer rapid cu decontare pe bază brută în timp real (TARGET) de nouă generație și de abrogare a Orientării 2013/47/UE (BCE/2012/27) (BCE/2022/8), cu modificările și completările ulterioare.

La sfârșitul anului 2023, sistemul TARGET-România avea înregistrați 21 de participanți (respectiv 18 instituții de credit, sistemul auxiliar SENT administrat de TRANSFOND S.A., Depozitarul Central S.A. și Banca Națională a României), care utilizau serviciile TARGET după cum urmează:

- 19 dintre aceștia erau titulari de conturi de fonduri dedicate T2-RTGS;
- 10 dintre aceștia erau titulari de conturi de fonduri dedicate T2S;
- un participant era titular de conturi de fonduri dedicate TIPS.

Activitatea sistemului

Volumul plăților decontate în cadrul serviciului de decontare pe bază brută în timp real (până la 19 martie 2023 în TARGET2, iar ulterior în T2) a crescut în anul 2023 față de anul 2022 cu 12,7 la sută, în timp ce valoarea plăților decontate a înregistrat o ușoară scădere cu 0,5 la sută (Tabel 9.4).

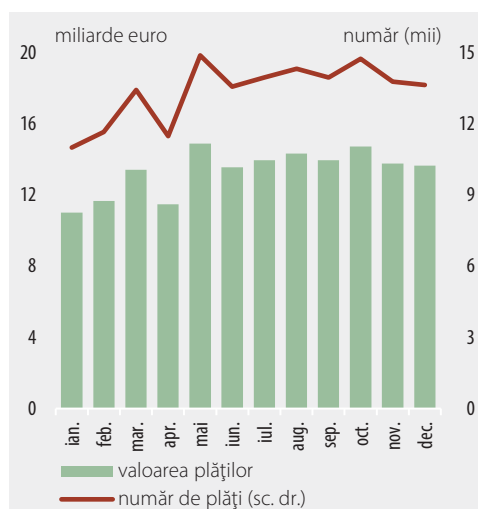
	Volum (nr. tranzacții)		Valoare tranzacții (mil. euro)	
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică
2022	142 127	551	176 347	684
2023	160 231	623	175 449	683
Variație (%)	12,7	13,2	-0,5	-0,1

Tabel 9.4
Traficul de plăți prin serviciul de decontare pe bază brută în timp real a plăților

În ceea ce privește evoluția lunară a volumului plăților decontate în anul 2023, acesta a înregistrat fluctuații, media lunară fiind de 13 353 de plăți. Maximul volumului plăților din anul 2023 s-a înregistrat în luna mai, când au fost decontate 14 867 de plăți, iar minimul în luna ianuarie, 10 989 de plăți (Grafic 9.3).

¹⁹² În prezent este în vigoare Ordinul Guvernatorului Băncii Naționale a României nr. 65 din 7 martie 2024.

Grafic 9.3
Evoluția plăților prin serviciul de decontare pe bază brută în timp real a plăților

Totodată, valoarea lunară a oscilat pe parcursul anului 2023, înregistrând în luna ianuarie cea mai mică valoare a plăților decontate din întregul interval (10 782,25 milioane euro), iar în luna decembrie cea mai mare valoare (24 675,58 milioane euro) (Grafic 9.3).

Analiza structurii pe categorii a plăților decontate prin serviciul de decontare pe bază brută în timp real în anul 2023 reflectă preponderența plăților transfrontaliere față de cele naționale, respectiv 74,92 la sută din volumul total al plăților procesate prin acest

serviciu și 83,45 la sută din valoare. Acest comportament este normal însă, având în vedere că prin acest sistem se procesează doar plăți denominate în euro, majoritatea plăților naționale fiind denominate în lei.

Pe parcursul anului 2023 s-a constatat un management adecvat și eficient al lichidității la nivelul participanților, neînregistrându-se blocaje în sistem cauzate de lipsa de fonduri în conturile de decontare ale participanților.

Inițiative ale Eurosistemului cu impact asupra TARGET-România

În luna septembrie 2023, Consiliul guvernatorilor BCE a decis extinderea obligației de conectare la ECONS II pentru toți participanții din categoriile sisteme auxiliare și titulari de conturi RTGS DCA, începând cu data de 21 martie 2025. Din punct de vedere juridic, această obligație a fost implementată la nivel național prin Ordinul BNR nr. 8/2023 pentru modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 3/2022 privind regulile de sistem ale TARGET-România.

Proiectul impactează toți participanții sistemului TARGET-România, fiind gestionat la nivel național de Banca Națională a României.

4. Monitorizarea infrastructurilor pieței financiare și a plăților

Autorizarea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare

Banca Națională a României își exercită atribuțiile legale privind reglementarea, autorizarea, supravegherea și monitorizarea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare din România, precum și ale administratorilor acestora, în vederea promovării funcționării sigure și eficiente a acestora, precum și a evitării manifestării riscului sistemic.

În anul 2023, au fost aduse modificări și completări ale Regulilor de sistem ale ReGIS, administrat și operat de BNR. Aceste modificări au vizat operaționalizarea noii versiuni a aplicației informatice a sistemului ReGIS, precum și modificarea schemei de comisionare a sistemului, în sensul restructurării și actualizării comisioanelor, pentru conformare cu principiile și normele de monitorizare aplicabile, alinierii la bunele practici europene în domeniu și diminuării riscului financiar suportat de BNR în calitate sa de administrator de sistem (noua schemă de comisionare se regăsește în Anexa nr. 10 la Regulile de sistem ale ReGIS publicate pe pagina de internet a BNR).

BNR a avizat, în calitate de autoritate relevantă pentru autorizare și supraveghere, o serie de modificări ale regulilor sistemului de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare – RoClear administrat de către Depozitarul Central S.A. Aceste modificări au vizat, în principal, operaționalizarea Fondului de garantare utilizat pentru acoperirea tranzacțiilor cu instrumente financiare, cu decontare pe bază netă, prin sistemul Depozitarului Central S.A., în cazul materializării riscului de contrapartidă, precum și implementarea mai multor recomandări formulate de BNR cu ocazia evaluării complete în 2023 a sistemului RoClear din perspectiva conformității acestuia cu cerințele Regulamentului BNR nr. 3/2018.

Modificările implementate de către Depozitarul Central S.A. în cursul anului 2023 aduc o mai bună certitudine juridică participanților la sistemul RoClear și au fost operate în vederea unei mai bune gestionări a riscurilor specifice sistemului Depozitarului Central S.A., precum și a creșterii securității operaționale și cibernetice a activității Depozitarului Central S.A.

Măsurile adoptate de banca centrală în scopul limitării riscurilor asociate funcționării sistemelor de plăți și sistemelor de decontare, precum și al creșterii eficienței acestora

Pe parcursul anului 2023, sistemele de plăți și de decontare au continuat să funcționeze în condiții de normalitate și siguranță. Incidentele operaționale înregistrate au fost minore.

Conform atribuțiilor statutare, BNR a monitorizat continuu funcționarea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare. Această activitate specifică băncilor centrale urmărește atingerea următoarelor obiective: menținerea stabilității financiare, asigurarea unui canal adecvat de transmisie a politicii monetare, asigurarea eficienței și eficacității sistemelor, respectarea de către operatorii de sisteme a cadrului legal, precum și menținerea încrederii publicului în sistemele de plăți, în instrumentele de plată și în moneda națională.

Au fost finalizate evaluările complete ale sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare SaFIR și RoClear din perspectiva asigurării conformității acestora cu cerințele Regulamentului BNR nr. 3/2018. Rezultatele evaluărilor au arătat că cele două sisteme îndeplinesc în mare parte cerințele Regulamentului BNR nr. 3/2018, fiind în curs de implementare o serie de măsuri pentru îmbunătățirea rezilienței operaționale și cibernetice a acestor sisteme.

A avut loc examinarea și evaluarea anuală a Depozitarului Central S.A. cu privire la conformitatea activității acestuia din cursul anului 2023 cu cerințele Regulamentului (UE) nr. 909/2014 privind îmbunătățirea decontării titlurilor de valoare în Uniunea Europeană și privind depozitarii centrali de titluri de valoare (CSDR). Evaluarea a fost realizată de către autoritățile implicate în autorizare, conform cerințelor CSDR, respectiv ASF, în calitate de autoritate competentă, BNR și BCE, în calitate de autorități relevante. Concluziile rezultate în urma evaluării au indicat că nu există riscuri majore care să afecteze buna funcționare a sistemului de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare – RoClear și participanții la acest sistem.

În ceea ce privește demersurile pentru autorizare a contrapărții centrale la nivel național – CCP.RO Bucharest S.A., în decursul anului 2023 a fost constituit Colegiul pentru autorizarea CCP.RO Bucharest S.A., ca urmare a depunerii de către societate a cererii de autorizare în atenția Autorității de Supraveghere Financiară, în calitate de autoritate competentă, în conformitate cu prevederile art. 17 alin. (1) din Regulamentul (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind instrumentele financiare derivate extrabursiere, contrapărțile centrale și registrele centrale de tranzacții (denumit în continuare EMIR).

BNR face parte din Colegiul de autorizare pentru CCP.RO Bucharest S.A. în baza art. 18 alin. (2) lit. (c)/(ca), (g) și (h) din EMIR. De asemenea, în cadrul Colegiului participă în calitate de membru și Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe (ESMA), în conformitate cu prevederile art. 18 alin. (2) lit. (a) din EMIR.

Activitatea Colegiului de autorizare pentru CCP.RO Bucharest S.A. s-a concretizat în desfășurarea a două reuniuni între autoritățile implicate în decursul anului 2023 (în octombrie și decembrie). În paralel cu sprijinirea procesului de autorizare, BNR a fost implicată de asemenea în discuții tehnice cu reprezentanții CCP.RO Bucharest S.A. în vederea desemnării sistemului operat sub incidența Legii nr. 253/2004 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și în sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare.

În cursul anului 2023, la nivelul participanților la IPF a avut loc un singur incident operațional care a perturbat, pentru un timp relativ scurt în cadrul unei zile lucrătoare, procesarea și decontarea normală a operațiunilor de plăți. La momentul respectiv, au fost investigate cauzele incidentului, serviciile de plată fiind reluate în aceeași zi. Ulterior, o echipă de specialiști din cadrul BNR au întreprins mai multe verificări la fața locului în urma cărora au fost dispuse unele măsuri de remediere cu termene de implementare, pentru prevenirea producerii în viitor a unor evenimente similare.

În conformitate cu Regulamentul BNR nr. 6/2022 privind cadrul de desfășurare a testelor de reziliență cibernetică TIBER-RO, BNR monitorizează testele de tip TIBER-RO pe tot parcursul desfășurării acestora. Conform acestui regulament, administratorii infrastructurilor pieței financiare aflate în aria de monitorizare a BNR, precum și instituțiile de credit desemnate drept participanți critici la aceste infrastructuri au obligația de a efectua periodic teste externe de reziliență cibernetică (de tip *red-team*), prin care se simulează atacuri de natură cibernetică din partea unor entități avansate și persistente, inclusiv grupări de crimă organizată sau actori statali. Aceste teste se

bazează pe informațiile obținute de către o echipă specializată în analiza amenințărilor și vulnerabilităților de natură cibernetică specifice entităților testate. În anul 2023, 4 entități financiare au inițiat desfășurarea de teste TIBER-RO. De asemenea, BNR participă în calitate de observator la desfășurarea unui test TIBER-EU, organizat sub coordonarea unor bănci centrale naționale din UE.

Activitatea de monitorizare a infrastructurilor pieței financiare și a plăților s-a desfășurat fără incidente. Comunicarea cu administratorii de sistem s-a realizat prin mijloace electronice, cu excepția participării *on-site* la întâlniri de lucru aferente activității de evaluare și control a IPF.

Protecția infrastructurilor critice naționale din sectorul financiar-bancar aflat în sfera de competență a BNR

BNR în calitate de autoritate publică responsabilă (APR) în domeniul protecției infrastructurilor critice naționale (ICN), prin reprezentanții acesteia, membri ai Comitetului Național pentru Protecția Infrastructurilor Critice (CNPIC), a desfășurat procesul anual de identificare a ICN din domeniul de responsabilitate al BNR.

La nivelul anului 2023, reprezentanții BNR au participat la un număr de 6 ședințe în cadrul Grupului de lucru pentru protecția infrastructurilor critice (GLPIC). În cadrul acestui grup, s-a elaborat și finalizat proiectul de Lege privind reziliența entităților critice, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, al cărui scop a fost transpunerea în legislația națională a prevederilor Directivei (UE) 2022/2557 privind reziliența entităților critice și de abrogare a Directivei 2008/114/CE a Consiliului ce se va aplica la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene începând cu data de 18 octombrie 2024.

Pe parcursul anului 2023, BNR, în calitate de APR, a verificat modul de îndeplinire de către proprietarii/operatorii/administratorii de ICN a obligațiilor stabilite prin OUG nr. 98/2010 privind identificarea, desemnarea și protecția infrastructurilor critice și a avizat două planuri de securitate operațională transmise de ICN desemnate aflate în responsabilitate, conform prevederilor art. 7 lit. (e), respectiv lit. (f) din actul legislativ anterior menționat.

În paralel, au fost continuate demersurile de informare a proprietarilor de infrastructuri critice naționale și, după caz, s-au organizat întâlniri, cu scopul de a clarifica aspecte legale referitoare la obligațiile entităților vizate, inclusiv în ceea ce privește elaborarea planurilor de securitate operaționale.

De asemenea, BNR a informat GLPIC în legătură cu activitățile anuale desfășurate în domeniul protecției ICN.

Supravegherea conduitei instituțiilor de credit din România privind activitățile și serviciile de investiții și raportarea tranzacțiilor cu instrumente financiare ale pieței monetare și celei valutare

În anul 2023 au fost desfășurate activități de supraveghere și control (*on-site* și *off-site*) care au vizat activitățile și serviciile de investiții desfășurate de anumite instituții de credit cu instrumente ale pieței monetare și celei valutare.

Activitatea de inspecție *on-site* s-a desfășurat la 7 instituții de credit (persoane juridice române și sucursale ale instituțiilor de credit din alte state membre). Inspecțiile au vizat examinarea conduitei acestor bănci pe piața monetară și valutară, în linie cu cerințele legale aplicabile, precum și verificarea situației în ceea ce privește prestarea concretă de către instituțiile vizate a serviciilor și activităților de investiții pentru care sunt autorizate cu instrumentele financiare specifice pieței monetare și valutare. În urma inspecțiilor, au fost constatate unele deficiențe legate de conformitatea procedurilor interne și de activitatea de raportare a tranzacțiilor. Recomandările BNR au vizat corelarea reglementărilor interne în vigoare ale instituțiilor de credit inspectate cu serviciile și activitățile de investiții prestate în fapt. Nu au fost identificate probleme majore, iar aspectele deficitare au fost, respectiv vor fi remediate operativ de respectivele instituții de credit, pe baza recomandărilor și a planurilor de remediere, cu termene de implementare formulate de BNR.

De asemenea, au fost derulate activități de control *off-site* care au vizat respectarea de către toate instituțiile de credit a cerințelor legale incidente acestora în domeniul conduitei pe piețele monetară și valutară, vizând protecția investitorilor și buna funcționare a piețelor.

Au fost analizate raportările zilnice de tranzacții transmise de instituțiile de credit conform obligațiilor legale, pentru a evalua și identifica posibile discrepanțe privind raportarea instrumentelor financiare. Discrepanțele identificate au fost analizate și discutate în cadrul misiunilor de control *on-site*, fiind formulate măsuri de remediere, după caz.

BNR în calitate de autoritate competentă în domeniul serviciilor și activităților de investiții prestate de instituțiile de credit cu instrumente financiare specifice pieței monetare și valutare a emis și publicat în *Monitorul Oficial al României* Ordinul nr. 354/2023 privind conduita instituțiilor de credit care prestează servicii și activități de investiții pe piețele monetară și valutară potrivit art. 2 alin. (2) și (3) din Legea nr. 126/2018 privind piețele de instrumente financiare. Acest ordin preia 9 Ghiduri emise de către ESMA (anexate acestuia) și se aplică instituțiilor de credit persoane juridice române și sucursalelor instituțiilor de credit din alte state membre stabilite în România, atunci când prestează serviciile și activitățile de investiții prevăzute de art. 2 alin. (2) din Legea nr. 126/2018 privind piețele de instrumente financiare, cu modificările și completările ulterioare, cu instrumentele prevăzute la art. 2 alin. (3) din legea mai sus-menționată. Banca Națională a României are în vedere în practica de supraveghere asigurarea respectării de către instituțiile de credit a Ordinului BNR nr. 354/2023, inclusiv anexele la acesta (cele 9 ghiduri elaborate de ESMA în domeniul acestui act normativ).

BNR a fost implicată în avizarea proiectului de Lege pentru modificarea Legii nr. 126/2018 privind piețele de instrumente financiare, pentru modificarea art. 15 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 32/2012 privind organismele de plasament colectiv în valori mobiliare și societățile de administrare a investițiilor, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 297/2004 privind piața de capital, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 74/2015 privind administratorii de fonduri de investiții alternative.

Participare la procesul de reglementare la nivel european

BNR a fost implicată în anul 2023 în procesul de negociere a proiectelor legislative la nivel european, pe teme care vizează revizuirea Directivei nr. 98/26/CE privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare, a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind instrumentele financiare derivate extrabursiere, contrapărțile centrale și registrele centrale de tranzacții (EMIR), a Regulamentului (UE) nr. 1011/2016 privind indicii utilizați ca indici de referință în cadrul instrumentelor financiare și al contractelor financiare sau pentru a măsura performanțele fondurilor de investiții, precum și revizuirea reglementărilor europene privind criptoactivele, plățile instant în moneda euro, reziliența operațională a entităților financiare, serviciile de plată și moneda digitală euro.

Programul organizat și susținut de Comisia Europeană în vederea acordării de asistență Băncii Naționale a Moldovei pe linia reglementării monitorizării infrastructurilor pieței financiare și a serviciilor de plată a continuat și pe parcursul anului 2023, urmând a fi finalizat în 2024. Programul a avut în vedere demersuri referitoare la armonizarea cadrului legal și de reglementare din Republica Moldova cu *acquis*-ul comunitar, adoptarea celor mai bune practici și standarde în materie de monitorizare a infrastructurilor pieței financiare și a serviciilor de plată, pregătirea personalului BNM și crearea unui cadru intern de proceduri de lucru în vederea desfășurării activităților de monitorizare a infrastructurilor pieței financiare și a serviciilor de plată din Republica Moldova. De asemenea, programul a vizat și acordarea de asistență tehnică BNM cu privire la aderarea la Zona Unică de Plăți în Euro prin elaborarea dosarului solicitat de Consiliul European al Plăților.

Securitate, monitorizare și inovație în domeniul plăților

Banca Națională a României derulează, pe bază continuă, procesul de actualizare a reglementărilor în domeniul plăților cu scopul asigurării siguranței și eficienței sistemelor de plăți, inclusiv a instrumentelor de plată, respectiv menținerii încrederii publicului în sistemul financiar.

Astfel, în cursul anului 2023, BNR a emis Regulamentul nr. 1/2023 pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 2/2020 privind măsurile de securitate referitoare la riscurile operaționale și de securitate și cerințele de raportare aferente serviciilor de plată, în scopul modificării prevederilor referitoare la raportarea datelor statistice specifice operațiunilor de plată și operațiunilor de plată frauduloase.

În aplicarea prevederilor art. 219 din Legea nr. 209/2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative, în cursul anului 2023, 12 prestatori de servicii de plată (PSP) au raportat către BNR 35 de incidente operaționale și de securitate majore, care au afectat serviciile de plată, în creștere cu aproximativ 25 la sută comparativ cu anul anterior. Toate aceste incidente au fost rapoarte, de către BNR, Băncii Centrale Europene și Autorității Bancare Europene, conform prevederilor legale.

Incidentele majore au afectat în principal: (1) servicii necesare funcționării unui cont de plăți, (2) servicii de plată care permit efectuarea de operațiuni de transfer-credit

prin intermediul aplicațiilor de tip internet sau *mobile banking*, (3) servicii de acceptare a operațiunilor de plată inițiate cu instrumente de plată electronică de tip card (de ex.: imposibilitatea utilizării cardurilor la terminale POS/ATM), (4) servicii de inițiere a plăților printr-un card de plată, (5) servicii de plată de tip debitare directă, remiteri de bani, depuneri de numerar într-un cont de plăți și retrageri de numerar dintr-un cont de plăți și (6) servicii specifice *open banking* – prestarea de servicii de informare cu privire la conturi și de inițiere de plăți.

Cauzele producerii acestor incidente au fost atât interne la nivelul PSP, cât și externe, în aceste situații manifestându-se la furnizorii de servicii tehnice, respectiv două atacuri de tip *Distributed Denial of Service* (DDOS). Astfel, s-au înregistrat erori umane, avarii intervenite la nivelul unor furnizori de servicii tehnice și energie electrică, erori manifestate la nivelul componentelor IT implicate în prestarea serviciilor de plată oferite de PSP (eșecul unor echipamente și aplicații).

Numărul utilizatorilor de servicii de plată afectați de un singur incident major a variat între 24 de utilizatori și 383 200 de utilizatori, iar numărul operațiunilor de plată afectate de un incident major a înregistrat un minim de 26 de operațiuni și un maxim de 470 250 de operațiuni.

Deși numărul incidentelor majore raportate la nivelul anului 2023 comparativ cu anul anterior a fost în creștere, acestea au fost administrate conform cerințelor legale, având în vedere faptul că PSP dispun, în continuare, de măsuri adecvate de gestionare a riscurilor operaționale și de securitate aferente serviciilor de plată prestate. Pe baza monitorizării continue a măsurilor de securitate aplicate de prestatorii de servicii de plată în vederea gestionării riscurilor operaționale și de securitate, efectuate prin intermediul inspecțiilor *on-site* și *off-site*, banca centrală a analizat măsurile de securitate aplicate de unii prestatori de servicii, ținând cont, printre altele, de evoluțiile, amenințările, vulnerabilitățile și riscurile aferente resurselor implicate în prestarea acestor servicii.

Banca Națională a României monitorizează, pe bază continuă, soluțiile inovatoare dezvoltate în domeniul serviciilor și instrumentelor de plată prin intermediul punctului de contact *FinTech Innovation Hub*, precum și în baza informațiilor prezentate în cadrul unor conferințe/eventimente la care au participat și reprezentanți ai băncii centrale.

La nivelul *FinTech Innovation Hub* au fost recepționate 7 noi aplicații, numărul total de aplicații primite până în prezent în cadrul acestei platforme fiind de 66. În principal, entitățile care au transmis aplicații prin intermediul *FinTech Innovation Hub* pot fi încadrate în următoarele categorii: (1) entități care intenționează să se autorizeze în calitate de: (a) instituție de plată; (b) instituție emitentă de monedă electronică; (c) instituție financiară nebancaară; (2) entități care furnizează sau intenționează să furnizeze servicii tehnice prestatorilor de servicii de plată (PSP). Totodată, la nivelul anului 2023 a fost autorizată pentru a presta servicii pe teritoriul României o instituție de plată.

Evoluții înregistrate pe piața plăților

Pe parcursul anului 2023, raportat la anul trecut, BNR a recepționat cu aproximativ 23 la sută mai multe sesizări prin care sunt reclamate și/sau contestate anumite aspecte legate de serviciile de plată utilizate. Astfel, dintre acestea:

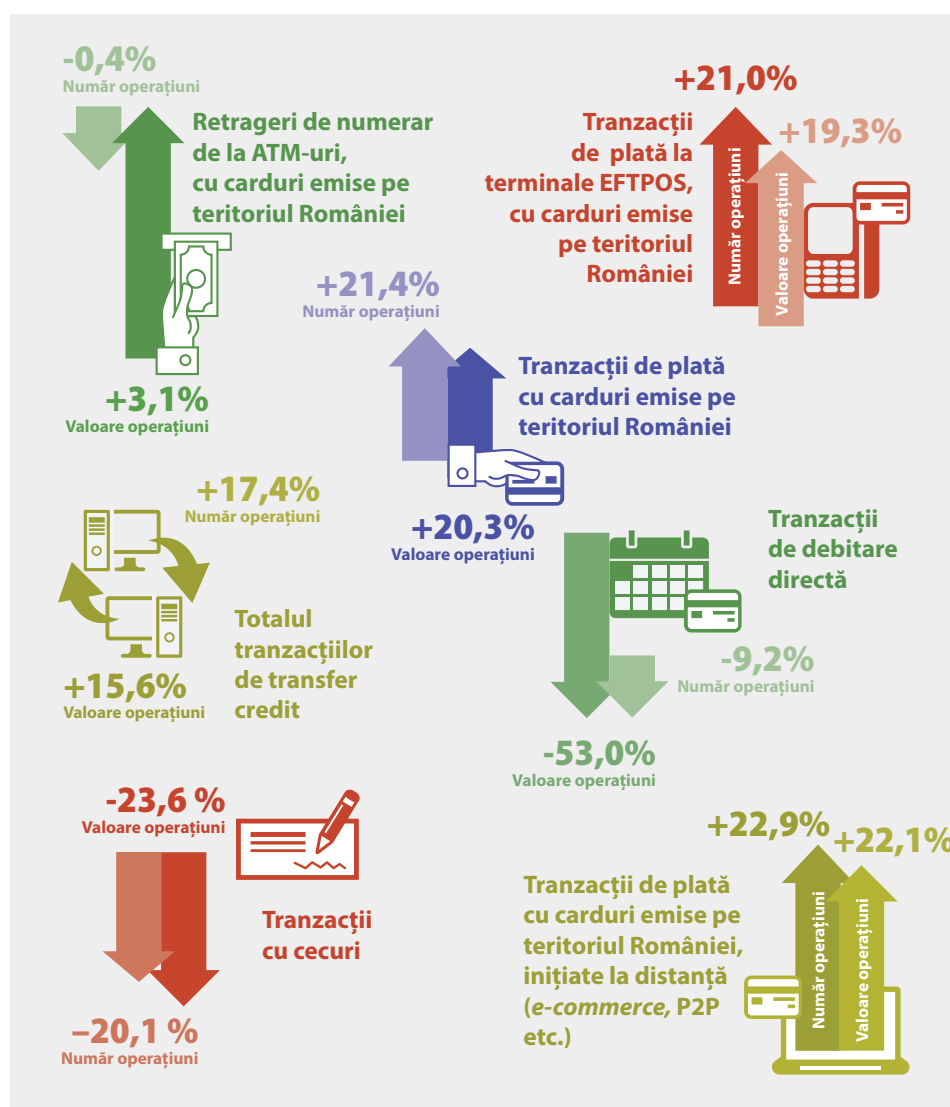
- (a) 57 la sută au vizat aspecte privind scenarii de fraudă bazate pe tipologii de manipulare a plătitorului și spețe de *phishing*;
- (b) 18 la sută au vizat solicitări privind decontarea și procesarea operațiunilor de plată (operațiuni de plată dublate, timpul necorespunzător de decontare a operațiunilor de plată în valută, operațiuni de tip *charge-back*, operațiuni de plată neprocesate datorită nefurnizării documentelor justificative);
- (c) 5 la sută au prezentat probleme privind operațiunile de retragere și depunere de numerar la ATM/MFM (bancomate multifuncționale *Multi-Function Machine*);
- (d) 4 la sută au fost în legătură cu aspecte privind serviciile de *open banking*;
- (e) 4 la sută au vizat operațiuni de plată contestate de utilizatori ai serviciilor de plată (eroare POS, *friendly/family fraud*);
- (f) 12 la sută au vizat alte aspecte (solicitări de informații inclusiv cu privire la aplicarea procedurii de autentificare strictă a clienților, semnalarea deficiențelor/nefuncționării instrumentelor de plată electronică cu acces la distanță de tip internet/*mobile banking*, alte solicitări de informații).

Ca urmare a analizei sesizărilor primite, cele mai des întâlnite tipare de fraudă sunt:

- (a) Ingineriile sociale – scopul este obținerea de către fraudatori a elementelor de securitate personalizate aferente instrumentelor de plată (coduri de acces, datele cardului, coduri de autentificare) și utilizarea acestora în vederea inițierii, de către aceștia, de operațiuni de plată frauduloase;
- (b) Fraudele cu scop de investiții (criptoactive) – fraudatorii care pretind că acționează în nume propriu sau sunt angajați la companii cu renume în domeniu contactează diverse persoane pentru a le propune să facă investiții și reușesc să-i determine să ofere date sensibile privind plățile (datele cardului, parole de acces la aplicațiile de plată, codurile OTP primite prin SMS etc.) sau să instaleze pe telefonul acestora aplicații care permit accesul la dispozitivul victimelor de la distanță, sub pretextul obținerii unor câștiguri mari cu investiții mici sau retragerii profitului înregistrat ca urmare a activității de tranzacționare pe diverse platforme de criptoactive. De asemenea, în unele cazuri, aceștia au manipulat persoanele contactate, determinându-le să obțină o linie de credit, scopul final fiind transferarea fondurilor astfel obținute în conturile proprii sau ale persoanelor pe care le controlau;
- (c) Informații suplimentare privind cele mai cunoscute tipare de fraudă pot fi regăsite pe pagina de internet a BNR la adresa www.bnr.ro/page.aspx?prid=22558 și www.bnr.ro/Fraude-21235.aspx.

Tiparele de fraudă sunt într-o continuă evoluție, fraudatorii căutând permanent variațiuni ale metodelor existente sau noi metode de fraudare, unele bazate pe tehnologie. *Deep-fake* este una dintre metodele noi de fraudare întâlnite la nivel internațional și reprezintă orice conținut falsificat de tip imagine, audio și/sau video realizat cu ajutorul tehnologiei AI (inteligentă artificială), astfel încât să creeze aparența că o persoană a spus sau a făcut lucruri pentru care nu și-a dat consimțământul, care, în realitate, nu au fost spuse sau făcute de acea persoană, scopul final fiind obținerea de câștiguri financiare.

BNR monitorizează continuu evoluția fraudelor și a tiparelor de fraudă și emite recomandări și îndrumări prestatorilor de servicii de plată privind măsurile de securitate suplimentare care pot fi implementate în vederea identificării și evitării fraudelor. Printre recomandările adresate prestatorilor de servicii de plată de către BNR, în cursul anului 2023, se regăsesc: (1) îmbunătățirea sistemelor de monitorizare a tranzacțiilor utilizate de către prestatorii de servicii de plată astfel încât acestea să permită identificarea și blocarea operațiunilor de plată frauduloase în timp real, (2) aderarea prestatorilor serviciilor de plată la Serviciul Afișare Nume Beneficiar (SANB) pus la dispoziție de către TRANSFOND S.A. și (3) îmbunătățirea fluxurilor de înrolare în aplicațiile de plată, precum și a fluxurilor de înrolare a cardurilor în diverse aplicații de plată.

Infografic

Informații statistice aferente principalelor evoluții pe piața plăților în anul 2023¹⁹³

¹⁹³ Fluctuațiile reprezintă ratele anuale de creștere/scădere înregistrate în anul 2023 față de datele raportate în 2022.

Capitolul 10

Administrarea rezervelor
internaționale

Rezervele internaționale ale României au un rol-cheie în atenuarea efectelor volatilității pieței valutare, contribuind la asigurarea condițiilor pentru atingerea de către banca centrală, prin politicile sale specifice, a obiectivelor referitoare la stabilitatea prețurilor și la stabilitatea financiară. Rezervele internaționale sunt constituite din active lichide, tranzacționabile pe piețele internaționale, astfel că un volum adecvat al acestora conferă o credibilitate sporită în capacitatea autorităților de a gestiona situații de criză și, dată fiind calitatea politicilor economice, contribuie la ameliorarea costurilor asociate împrumuturilor externe ale statului.

Țările emergente, cum este și cazul României, folosesc de regulă rezerve valutare – parte a rezervelor internaționale – în scop preventiv, pentru combaterea riscurilor ce derivă dintr-o eventuală deteriorare a soldului contului curent al balanței de plăți. În economiile cu regim de curs de schimb de tip flotare controlată, un factor care joacă un rol important în stabilirea nivelului optim al rezervelor valutare îl constituie volatilitatea monedei locale, în special în momentele de turbulențe pe piețele financiare.

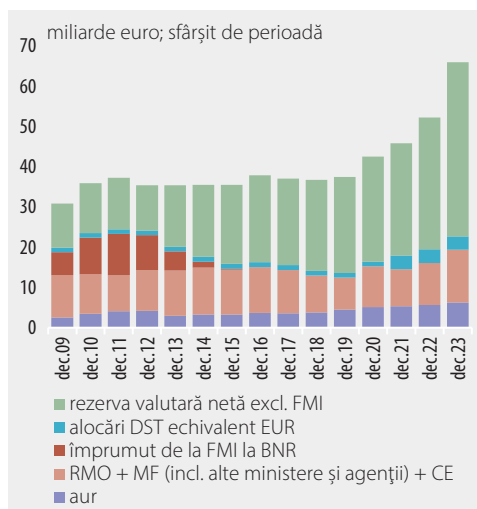
În cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale, BNR urmărește asigurarea unui nivel adecvat al acestora, astfel încât să fie îndeplinite cumulativ o serie de obiective. Sunt urmărite în primul rând lichiditatea și siguranța, iar în subsidiar obținerea de profit, administrarea rezervelor internaționale de către BNR fiind efectuată în condiții de apetit redus față de risc. Astfel, maximizarea valorii rezervelor internaționale are loc în condițiile respectării unor limite de risc prudente, care asigură disponibilitatea permanentă a acestora pentru utilizare în caz de necesitate.

Ultimele tendințe la nivel global vizează un rol activ al băncilor centrale în promovarea investițiilor sustenabile. În cadrul administrării rezervelor internaționale, acesta poate fi îndeplinit prin adăugarea sustenabilității investițiilor drept obiectiv, alături de cele trei obiective clasice menționate mai sus. Această abordare este cu atât mai oportună cu cât absența luării în calcul a considerentelor referitoare la sustenabilitate ar echivala cu neglijarea unui factor ce potențează valoarea pe termen lung a investițiilor.

1. Evoluția rezervelor internaționale ale României în anul 2023

La 31 decembrie 2023, rezervele internaționale ale României însumau 65 983 milioane euro (Grafic 10.1), din care 90,6 la sută reprezentau rezerve valutare și 9,4 la sută aur monetar, în creștere cu 13 678 milioane euro față de sfârșitul anului 2022. Reserva de aur s-a menținut la 103,6 tone, dintre care 61,2 tone se află în custodie la Banca Angliei. Din punct de vedere valoric, rezerva de aur a României a înregistrat o creștere de 544 milioane euro față de finele anului 2022 (până la 6 213 milioane euro), ca urmare a creșterii prețului aurului pe piețele internaționale.

Grafic 10.1
Rezervele internaționale
ale României

Pe parcursul anului 2023, în pofida așteptărilor pieței și a ratelor ridicate ale dobânzilor, aurul a avut o evoluție marcată de o apreciere semnificativă a prețului în contextul atingerii unor niveluri maxime istorice, depășind ca performanță alte clase de active (mărfuri, obligațiuni și acțiuni). Astfel, prețul unciei de aur denominat în dolari americani a înregistrat o creștere de peste 14 la sută în 2023, consemnând spre finalul anului recorduri istorice. În perioada analizată, performanța pozitivă a aurului a fost determinată de o combinație de factori precum

achizițiile băncilor centrale, riscurile geopolitice ridicate și creșterea interesului de diversificare a portofoliului și protecție a capitalului din partea investitorilor instituționali și de retail.

Băncile centrale, considerate tradițional ca investitori conservatori, au demonstrat o apetență tot mai mare pentru aur ca activ strategic, căutând să-și diversifice rezervele și să se protejeze împotriva incertitudinilor economice. Conform datelor publicate de *World Gold Council*, achizițiile nete de aur efectuate pe parcursul anului 2023 s-au situat la 1 037 de tone, puțin sub achizițiile considerate record din anul precedent, cererea venită din partea băncilor centrale din economiile emergente fiind vectorul semnificativ în evoluția generală a prețului aurului.

La nivel mondial, tensiunile au rămas ridicate sau au escaladat în diverse regiuni, alimentând temerile investitorilor și determinând orientarea acestora către active sigure precum aurul. Creșterea riscurilor geopolitice, inclusiv disputele comerciale la care s-au adăugat spre finalul anului problemele legate de securitatea transportului maritim și comerț din Marea Roșie, precum și izbucnirea conflictului armat din Fâșia Gaza au amplificat cererea de aur.

Performanța aurului în 2023 a demonstrat rezistența sa ca activ de refugiu într-un context dominat de incertitudini economice și geopolitice. În timp ce provocările și incertitudinile persistă, aurul continuă să joace un rol important în portofoliile investitorilor, fiind un activ cu o componentă de protecție împotriva riscurilor sistemice, o valoare intrinsecă stabilă și rezistentă împotriva fluctuațiilor economice și a inflației.

Rezervele valutare au crescut în perioada de referință cu 13 134 milioane euro, până la 59 770 milioane euro la sfârșitul anului 2023. Principalii factori care au determinat variația acestora au fost: încasări aferente emisiunilor de obligațiuni interne și externe ale Ministerului Finanțelor, încasări aferente Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR), intrări în contul Comisiei Europene, rambursări aferente împrumuturilor și garanțiilor externe, plăți de dobânzi și rambursări de capital aferente datoriei publice denumite în valută, modificări ale rezervelor minime obligatorii constituite de instituțiile de credit.

2. Administrarea rezervelor internaționale într-un climat economico-financiar deosebit de incert

2.1. Evoluțiile economice și financiare externe

În anul 2023, climatul financiar internațional a fost imprevizibil pentru activitatea de administrare a activelor financiare, fiind guvernat, în principal, de revizuirile ample și frecvente ale anticipațiilor privind distribuția ratelor dobânzilor de politică monetară în cazul principalelor bănci centrale și, implicit, ale amplitudinii ciclului de întărire a conduitelor de politică monetară.

Pe măsură ce ratele dobânzilor de politică monetară s-au apropiat progresiv de rata nominală a dobânzii de echilibru, ritmul de întărire a conduitelor de politică monetară s-a temperat, iar orientarea băncilor centrale și a participanților la piață deopotrivă s-a mutat către extinderea duratei ciclului de menținere la un nivel ridicat a ratelor dobânzilor și, respectiv, către momentul preconizat al reversării sensului politicii monetare.

Balanța riscurilor la adresa inflației s-a menținut precară în majoritatea statelor dezvoltate, în condițiile persistenței șocurilor de natura ofertei, dar și, începând cu anul 2023, ale unei migrări progresive dinspre factorii de natura ofertei către factorii de natura cererii ca determinanți ai evoluției prețurilor. În plus, a fost prezent, în permanență, riscul dezancorării anticipațiilor inflaționiste pe fondul deschiderii progresive a deviației pozitive a PIB și al creșterii restrictivității condițiilor pe piața forței de muncă.

Deși procesul de redresare economică a continuat să fie caracterizat de ritmuri asimetrice de creștere, având în vedere pozițiile diferite ale economiilor în cadrul ciclurilor economice și particularitățile structurilor economice, provocarea comună atât pentru decidenții de politică monetară, cât și pentru participanții la piață a fost reprezentată de perspectiva întârzierii revenirii ratei inflației în cadrul intervalului de toleranță al băncilor centrale.

Contractele *futures* având ca suport ratele dobânzilor de politică monetară și obligațiunile guvernamentale au revizuit, în unele momente chiar drastic, expectațiile privind evoluția ratelor de referință. În plus, piețele instrumentelor cu venit fix au trebuit să facă față unor provocări suplimentare determinate de derularea procesului de normalizare a bilanțurilor principalelor bănci centrale și de creșterea volumului emisiunilor de obligațiuni guvernamentale, pe fondul menținerii sau chiar accelerării politicilor fiscale expansioniste implementate încă din perioada pandemiei.

Sistemul Rezervelor Federale a continuat ciclul de majorare a ratei dobânzii de referință și a operat patru creșteri suplimentare în anul 2023, caracterizate de o reducere a pasului de majorare a ratei dobânzii de politică monetară la 25 puncte de bază, concomitent cu o alternare a perioadelor de ajustare; respectiv menținere a ratei dobânzii de referință. În cele din urmă, rata dobânzii la rezervele federale s-a plasat la finalul anului 2023 la 5,5 la sută.

Banca Centrală Europeană a operat 6 majorări suplimentare ale ratei dobânzii de referință, caracterizate de o reducere a pasului la 50 puncte de bază și respectiv 25 puncte de bază

pentru ca la finalul anului 2023 rata dobânzii la facilitatea de depozit – instrumentul principal de politică monetară – să se plaseze la nivelul de 4 la sută. Evoluții similare atât ca profil, cât și ca dinamică au fost consemnate și în cazul Băncii Angliei și al celorlalte bănci centrale din economiile dezvoltate.

Piețele instrumentelor cu venit fix au reacționat în consecință. Randamentele titlurilor de valoare eligibile în cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale ale BNR au continuat să consemneze creșteri în anul 2023. Deși tendința ascendentă a randamentelor a fost generalizată la nivel global, profilul evoluțiilor și amplitudinea variațiilor au fost diferite de la caz la caz, în principal în funcție de poziția fiecărei economii în cadrul ciclului economic și de viteza și pasul procesului de normalizare a conduitelor de politică monetară de către băncile centrale din economiile respective.

În timp ce expectațiile de majorare a ratei dobânzii de referință au operat cu precădere pe segmentul scurt, iar apoi s-au disipat spre segmentul mediu și lung, creșterea vitezei de reducere (pasivă) a bilanțului prin reinvestirea parțială a obligațiunilor deținute de către banca centrală ajunse la scadență a contribuit mecanic la creșterea randamentelor titlurilor aferente segmentului lung – care prezintă o sensibilitate ridicată la riscul de durată.

În aceste condiții, randamentele titlurilor de valoare emise de Trezoreria SUA au consemnat creșteri de amploare invers proporționale cu maturitatea, cuprinse între 80 puncte de bază și 150 puncte de bază, structura la termen menținându-se inversă în perioada analizată. Evoluții ușor superioare ca amplitudine cuprinse între 50 puncte de bază și 250 puncte de bază, dar similare ca localizare, au fost consemnate și în cazul piețelor de profil din Germania și Franța. În Marea Britanie, în cadrul aceleiași perioade, structura la termen s-a deplasat paralel în sus cu aproximativ 150 puncte de bază. În antiteză, randamentele titlurilor de valoare emise de guvernul Japoniei au cunoscut creșteri marginale, fiind în mare măsură decuplate de la evoluțiile internaționale ca urmare a caracterului, în continuare acomodativ, al politicii monetare, prin plafonarea randamentelor cu maturitatea de 10 ani la nivelul de 0,50 la sută.

Tendința de creștere a randamentelor titlurilor de valoare eligibile în cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale a consemnat o reversare amplă în luna decembrie a anului 2023, pe fondul unei devansări a momentului inițierii ciclului de relaxare a ratelor dobânzilor de politică monetară perceput de către participanții la piață, evoluție care s-a corectat ulterior în luna ianuarie 2024.

Pe piețele valutare internaționale, dolarul american a înregistrat o serie de episoade de apreciere în raport cu majoritatea valurilor de rezervă, dar de fiecare dată a cedat ulterior din valoare și s-a stabilizat în cadrul aceluiași interval de variație. În general, exceptând episoadele tranzitorii de aversiune la risc, evoluțiile consemnate pe piețele valutare internaționale au fost determinate de divergențele ciclurilor economice și, implicit, de diferențialul așteptat al ratelor dobânzilor de politică monetară. În contrast a fost yenul japonez, care a subperformat în mod constant în raport cu toate celelalte valute de rezervă, pe fondul divergenței notabile a conduitei de politică monetară în raport cu a celorlalte bănci centrale din economiile dezvoltate.

În perspectivă, conflictele geopolitice ar putea continua să persiste, într-un scenariu care include factori precum creșterea inegalității veniturilor și protejarea intereselor

naționale. În cazul unei deteriorări suplimentare a situației geopolitice la nivel internațional, structura valutară a rezervelor internaționale ar putea să sufere noi modificări, iar cererea de aur fizic să consemneze o consolidare a tendinței de creștere la nivel global. În cadrul acestui scenariu, unele bănci centrale ar putea avea îndoieli cu privire la monedele alternative de rezervă și ar putea decide o realocare la nivelul compoziției valutare a rezervelor internaționale în detrimentul dolarului american.

2.2. Modul de realizare a obiectivelor strategice

În anul 2023, au fost urmăriți principalii parametri strategici pentru activitatea de administrare a rezervelor internaționale, stabiliți de către Consiliul de administrație al BNR la sfârșitul anului 2021 pentru intervalul 2022-2023. Aceștia au continuat să vizeze un cadru centrat pe diversificarea riscurilor bilanțiere ale instituției, pe siguranța și lichiditatea plasamentelor, care să permită obținerea unei performanțe investiționale cât mai ridicate pe ansamblul perioadei de aplicare a strategiei prin practicarea unui management prudent și eficace al rezervelor.

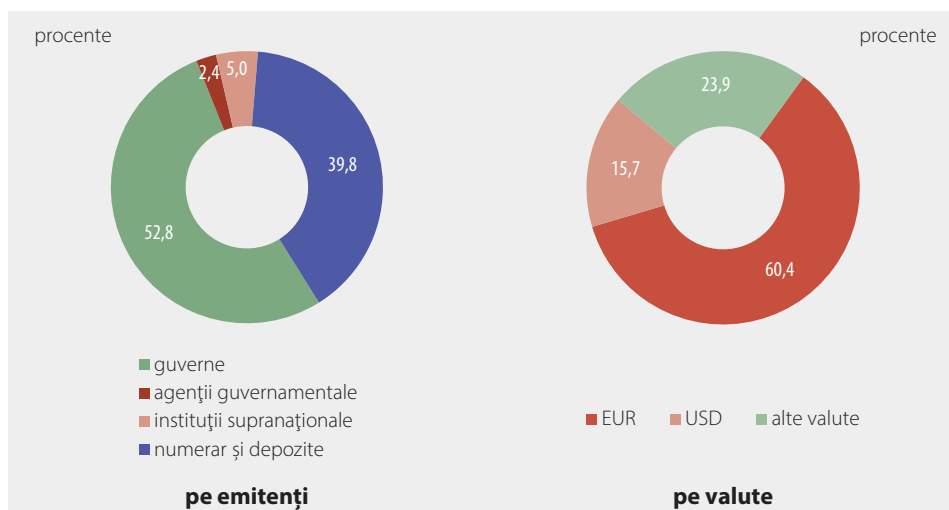
Principalii parametri strategici urmăriți de BNR în activitatea de administrare a rezervelor internaționale în cursul anului 2023 au fost:

- compoziția rezervei valutare: euro – între 40 la sută și 75 la sută din total; dolarul SUA – între 10 la sută și 35 la sută din total; alte valute – maximum 35 la sută din total;
- o durată medie de până la 1 an și 7 luni pentru întreaga rezervă valutară;
- o tranșă de investiții care vizează îmbunătățirea rezultatelor din activitatea de administrare a rezervelor internaționale;
- categorii de emitenți eligibili: (i) Guvernul SUA; (ii) agenții guvernamentale sau sponsorizate de Guvernul SUA; (iii) guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (iv) agenții guvernamentale sau sponsorizate de guvernele țărilor membre ale UE; (v) Guvernul Japoniei; (vi) Guvernul Chinei; (vii) alte guverne care beneficiază de rating minim A-; (viii) instituții supranaționale; (ix) entități private emitente de obligațiuni garantate cu active;
- limita de expunere față de entități private emitente de obligațiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaționale;
- limita de expunere față de entități private, altele decât cele emitente de obligațiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaționale.

În cursul anului 2023, BNR a continuat procesul de investire în obligațiuni sustenabile emise de emitenții deja aprobați, care beneficiază de același risc de credit ca și obligațiunile convenționale emise de aceștia.

Comitetul de administrare a rezervelor internaționale și Consiliul de administrație al BNR au considerat oportună menținerea portofoliilor de referință valabile în anul precedent. A fost practicat în continuare un management dinamic și flexibil al rezervelor valutare, orientat către identificarea și valorificarea oportunităților apărute pe piețele financiare internaționale, care să nu pericliteze însă obiectivele BNR privind siguranța

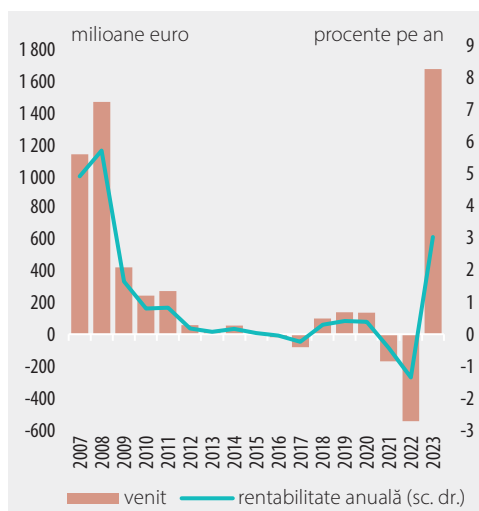
și lichiditatea investițiilor. În vederea obținerii unor venituri suplimentare, au avut loc ajustări ale compoziției valutare a rezervelor, precum și ale alocărilor pe clase de emitenți de titluri cu venit fix. Totodată, a fost menținută preferința pentru un management relativ dinamic în ceea ce privește duratele portofoliilor și expunerile pe curbele de randamente. Asumarea de riscuri suplimentare a fost realizată într-o manieră prudentă și eficace, avându-se în vedere încadrarea în obiectivele și parametrii de risc definiți prin strategia multianuală de administrare a rezervelor internaționale, precum și prin alte dispoziții și considerente relevante.

Grafic 10.2
Structura rezervei valutare a României la 31 decembrie 2023

Similar structurii valutare a pasivelor în valută ale BNR, celei a serviciului datoriei publice și celei public garantate ale României, precum și celei a schimburilor comerciale internaționale ale statului, euro și-a menținut și la sfârșitul anului 2023 ponderea dominantă în totalul rezervelor valutare (60,4 la sută), poziția următoare revenind dolarului SUA (15,7 la sută, Grafic 10.2).

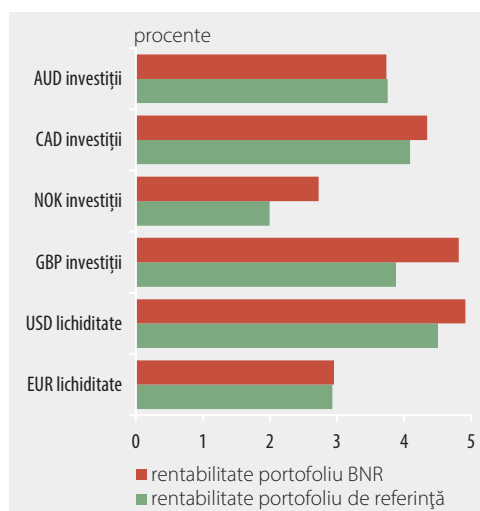
Nivelul superior al randamentelor la care au fost remunerate investițiile realizate în cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale pe parcursul anului

Grafic 10.3
Rezultatele din administrarea portofoliilor

2023, comparativ cu 2022, precum și efectul pozitiv al aprecierii de capital ca urmare a scăderii puternice a randamentelor titlurilor cu venit fix în ultimele două luni ale anului au determinat creșterea veniturilor din plasamente și a rentabilității anuale din administrarea portofoliilor de la -1,35 la sută în 2022 la 3,04 la sută în anul 2023 (Grafic 10.3). În același interval de timp, veniturile economice aferente activității de administrare a portofoliilor au crescut de la -541 milioane echivalent euro la 1 655 milioane echivalent euro.

Grafic 10.4
Rentabilitate comparativă –
portofolii BNR față de portofoliile
de referință în anul 2023

Rentabilitățile anuale ale portofoliilor de lichiditate ale BNR, denumite în euro și dolari SUA, s-au situat la nivelurile de 2,96 la sută și, respectiv, 4,91 la sută. Portofoliile de investiții – denumite în lire sterline, coroane norvegiene, dolari canadieni și dolari australieni – au înregistrat rentabilități anuale de 4,81 la sută, 2,73 la sută, 4,34 la sută, respectiv 3,74 la sută (Grafic 10.4), în timp ce deținerile de yenii japonezi, renminbi chinezesc, dolar neo-zeelandez au fost plasate la un randament mediu de -0,14 la sută, 1,78 la sută și, respectiv, 5,08 la sută.

Capitolul 11

Balanța de plăți și poziția investițională
internațională a României

1. Contul curent și contul de capital

Contul curent

În anul 2023, deficitul contului curent al balanței de plăți a fost de 22 637 milioane euro, reprezentând 7,0 la sută din PIB, comparativ cu 9,2 la sută din PIB în anul anterior (Tabel 11.1).

	milioane euro	
	2022	2023
Bunuri, net	-32 047	-29 009
Export (FOB)	86 017	86 559
Import (FOB)	118 064	115 568
Servicii, net	13 073	13 495
Venituri primare, net	-8 513	-8 715
Venituri secundare, net	1 447	1 592
Sold cont curent	-26 040	-22 637

Tabel 11.1
Contul curent

Evoluția deficitului contului curent a fost influențată de comprimarea deficitului balanței bunurilor și de majorarea excedentelor balanței serviciilor și balanței veniturilor secundare, în timp ce balanța veniturilor primare a înregistrat un deficit în creștere.

Deficitul balanței bunurilor s-a redus cu 9,5 la sută comparativ cu anul 2022, până la 29 009 milioane euro, iar ca pondere în PIB a coborât de la 11,3 la sută la 8,9 la sută. Exporturile s-au majorat cu 0,6 la sută (reducându-și considerabil ritmul comparativ cu cel înregistrat în 2022, de 22,5 la sută), în condițiile în care economia Uniunii Europene pe ansamblu, dar și principalele state partenere ale României în comerțul cu bunuri, respectiv Germania, Italia, Franța, au consemnat rate de creștere economică situate sub 1 la sută. În condițiile dependenței exporturilor de importuri, acestea din urmă au înregistrat chiar un ușor declin în valoare absolută (-2,1 la sută, după ce în anul 2022 au crescut cu 26,5 la sută). Mai mult de jumătate din deficitul balanței bunurilor (52,5 la sută) au provenit de la două grupe de mărfuri: produse chimice și plastice (-10 387 milioane euro) și produse minerale (-4 843 milioane euro), fiind generat în proporție de 80,7 la sută de comerțul intracomunitar (-23 424 milioane euro).

Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi a urcat de la 72,9 la sută la 74,9 la sută în anul anterior, în timp ce gradul de deschidere a economiei¹⁹⁴ s-a redus cu 9,5 puncte procentuale, până la 62,3 la sută.

¹⁹⁴ Gradul de deschidere a economiei a fost calculat conform următoarei formule: $(\text{Export} + \text{Import de bunuri})/\text{PIB} \times 100$.

Exportul de bunuri a însumat 86 559 milioane euro, crescând cu 0,6 la sută față de anul precedent, respectiv cu 542 milioane euro, dar reducându-și ponderea în PIB de la 30,3 la sută la 26,7 la sută. Comparativ cu anul 2022, structura bunurilor exportate reflectă creșteri ale ponderii în exportul total la cinci grupe de mărfuri (cea mai semnificativă, cu 3,5 puncte procentuale, până la 45,1 la sută, regăsindu-se la mașini, aparate, echipamente și mijloace de transport), respectiv reduceri de pondere la trei grupe de mărfuri (cele mai semnificative la produse minerale și metale comune).

Importul de bunuri a totalizat 115 568 milioane euro, în scădere cu 2,1 la sută față de anul 2022, respectiv cu 2 496 milioane euro. Ponderea importului de bunuri în PIB s-a diminuat cu 5,9 puncte procentuale, până la 35,6 la sută. Atenuarea creșterii economice și scăderea prețurilor resurselor energetice s-au reflectat nu numai în reducerea valorii importului, ci și în modificări de structură, concretizate în diminuarea ponderii în importul total a produselor minerale (cu 3,9 puncte procentuale, până la 8,6 la sută), a produselor chimice și a metalelor comune.

Excedentul balanței serviciilor a însumat 13 495 milioane euro, creșterea cu 3,2 la sută fiind fundamentată pe avansul încasărilor din servicii de telecomunicații, informatice și informaționale, din transportul rutier de mărfuri, din servicii de prelucrare a bunurilor, servicii tehnice, comerciale și alte servicii pentru afaceri. Ca pondere în PIB, excedentul serviciilor s-a redus cu 0,4 puncte procentuale, până la 4,2 la sută.

Deficitul balanței veniturilor primare s-a accentuat ușor, însumând 8 715 milioane euro, comparativ cu 8 513 milioane euro în anul 2022, în principal ca efect al creșterii volumului plăților de dobândă aferente titlurilor emise de administrația publică. Ponderea deficitului balanței veniturilor primare în PIB s-a redus față de anul anterior de la 3,0 la sută la 2,7 la sută.

Excedentul balanței veniturilor secundare a totalizat 1 592 milioane euro, în creștere cu 10,0 la sută față de anul precedent, pe fondul majorării influxurilor de fonduri europene de natura transferurilor curente (Fondul Social European – FSE). Ponderea excedentului balanței veniturilor secundare în PIB s-a menținut la 0,5 la sută.

Finanțarea deficitului de cont curent s-a realizat în proporție de 58,9 la sută din surse autonome, respectiv prin investiții directe (participații la capital și profit reinvestit), transferuri de capital și alte influxuri nete de natura contului de capital, diferența fiind acoperită prin emisiuni de titluri de stat și alte instrumente de natura datoriei.

Contul de capital

În anul 2023, soldul pozitiv al contului de capital a însumat 6 807 milioane euro, cu 2,9 la sută sub nivelul anului anterior, trendul provenind de la intrările de fonduri europene de natura transferurilor de capital, în special din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) și din Fondul de Coeziune (FC). Excedentul contului de capital s-a redus față de anul 2022 ca pondere în PIB (de la 2,5 la sută la 2,1 la sută), dar a avut o contribuție mai mare la finanțarea deficitului contului curent (30,1 la sută, comparativ cu 26,9 la sută în anul 2022).

2. Contul financiar

În anul 2023, soldul negativ al contului financiar a fost de 11 943 milioane euro, reflectând intrări nete de fluxuri financiare pentru al șaptelea an consecutiv, dar în scădere cu 22,4 la sută față de anul anterior (Tabel 11.2). Acest trend a fost imprimat de dublarea creșterii activelor de rezervă, simultan cu scăderea influxurilor nete de investiții directe și de alte investiții. În același timp, investițiile de portofoliu au însumat 14 268 milioane euro, valoare aproape triplă față de cea consemnată în anul precedent.

	milioane euro	
	2022	2023
Contul financiar	-15 391	-11 943
Achiziția netă de active	9 322	15 805
Acumularea netă de pasive	24 713	27 748
Investiții directe	-8 807	-6 557
Achiziția netă de active	2 090	1 240
Acumularea netă de pasive	10 897	7 797
Investiții de portofoliu	-4 942	-14 268
Achiziția netă de active	1 470	1 541
Acumularea netă de pasive	6 412	15 809
Derivate financiare	353	188
Achiziția netă de active	353	188
Alte investiții	-8 569	-4 576
Achiziția netă de active	-1 165	-434
Acumularea netă de pasive	7 404	4 142
Active de rezervă	6 574	13 270
Achiziția netă de active	6 574	13 270

Tabel 11.2
Contul financiar

Investițiile directe au înregistrat influxuri nete în valoare de 6 557 milioane euro, cu 25,5 la sută mai scăzute față de anul precedent. Investițiile nerezidenților în România au atins 6 594 milioane euro, cu un nivel al participațiilor la capital¹⁹⁵ în valoare de 6 557 milioane euro, diferența provenind din valoarea netă a instrumentelor de natura datoriei¹⁹⁶ (37 milioane euro). Aproape jumătate din influxurile nete de investiții directe ale nerezidenților în România au provenit, în anul 2023, din Țările de Jos¹⁹⁷, care, împreună cu Elveția și Belgia, au însumat aproximativ 85 la sută.

Investițiile de portofoliu au înregistrat în anul 2023 influxuri nete de 14 268 milioane euro, nivel aproape triplu față de cel din anul 2022 (4 942 milioane euro), preponderent sub influența unui volum mai mare al emisiunilor de titluri de stat.

¹⁹⁵ Inclusiv profitul reinvestit net estimat.

¹⁹⁶ Include creditele de orice natură dintre investitorul străin și firma rezidentă, precum și alte instrumente de natura datoriei.

¹⁹⁷ Din punct de vedere al ponderii în influxurile nete de investiții directe ale nerezidenților în România în anul 2023 (date preliminare).

Componenta „alte investiții” a consemnat influxuri nete în valoare de 4 576 milioane euro, comparativ cu 8 569 milioane euro în anul 2022, în special pe fondul reducerii împrumuturilor externe contractate de administrația publică și a depozitelor deținute de nerezidenți în România.

3. Poziția investițională internațională a României

Poziția investițională internațională, net debitoare, s-a deteriorat comparativ cu anul 2022, ajungând la 128,5 miliarde euro la sfârșitul anului 2023 (față de 115,6 miliarde euro).

Structura activelor și pasivelor externe

Soldul activelor externe a totalizat 126 miliarde euro, în creștere cu 17,1 la sută față de finele anului precedent. Structura activelor externe pe principalele componente ale poziției investiționale s-a menținut în configurația anului anterior, activele de rezervă continuând să dețină ponderea majoritară (52,4 la sută, respectiv 66 miliarde euro), urmate de componenta „alte investiții”, în scădere (24,4 la sută, respectiv 30,7 miliarde euro), de investițiile directe (14,7 la sută, respectiv 18,5 miliarde euro) și de investițiile de portofoliu (8,5 la sută, respectiv 10,6 miliarde euro).

Soldul pasivelor externe, la 31 decembrie 2023, a fost de 254,5 miliarde euro, în creștere cu 14,1 la sută față de finele anului anterior. Structura specifică a pasivelor externe s-a menținut și pe parcursul anului 2023, o pondere majoritară înregistrând investițiile străine directe (50,2 la sută din total, respectiv 127,7 miliarde euro). Comparativ cu anul 2022, soldul investițiilor de portofoliu s-a majorat semnificativ, însumând, la 31 decembrie 2023, 68,9 miliarde euro (27,1 la sută din total), iar componenta „alte investiții” a înregistrat un sold de 57,8 miliarde euro (22,7 la sută din totalul pasivelor externe).

Datoria externă brută

La 31 decembrie 2023 soldul datoriei externe brute s-a majorat cu 18,2 la sută, totalizând 170,1 miliarde euro.

Datoria externă pe termen lung a crescut față de sfârșitul anului 2022 cu 23,4 la sută, ajungând la 121,8 miliarde euro, ca urmare a tranzacțiilor nete (+18 miliarde euro) și a variației prețurilor titlurilor de valoare (+5,6 miliarde euro), în timp ce variația cursurilor de schimb ale valutelor și alte modificări au fost de -0,5 miliarde euro.

Serviciul datoriei externe pe termen lung a însumat 21,3 miliarde euro, cu 3,3 la sută mai mic comparativ cu anul 2022. Ratele de capital rambursate au totalizat 17,3 miliarde euro (față de 19,4 miliarde euro în anul 2022), iar costul cu dobânzi și comisioane a fost de 4 miliarde euro (față de 2,6 miliarde euro în 2022).

Structura pe sectoare instituționale a datoriei externe pe termen lung arată că, la sfârșitul anului 2023, sectorul administrația publică a continuat să dețină ponderea

cea mai ridicată din total, înregistrând 62,5 la sută (76 miliarde euro), în creștere față de anul anterior, fiind urmat de sectorul nebanca cu 27,8 la sută (33,8 miliarde euro). În structura pe instrumente financiare a datoriei sectorului administrația publică s-a consemnat o creștere netă de 13,4 miliarde euro a instrumentelor financiare de portofoliu sub forma titlurilor de stat și, respectiv, de 1 miliard de euro în cazul împrumuturilor externe. Față de anul 2022, sectorul societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală (7 la sută din datoria externă pe termen lung) a înregistrat în continuare o tendință de creștere a soldului datoriei externe pe termen lung, determinată de dublarea investițiilor de portofoliu, iar autoritatea monetară (2,7 la sută din totalul datoriei externe pe termen lung) a înregistrat, comparativ cu anul precedent, un nivel similar al soldului alocărilor de drepturi speciale de tragere (DST) de la FMI (3,3 miliarde euro).

Analiza datoriei externe pe termen lung pe tipuri de creditori relevă o majorare cu 4,5 la sută a soldului împrumuturilor de la organisme internaționale (20,5 miliarde euro la 31 decembrie 2023, respectiv 19,7 miliarde euro la sfârșitul anului 2022), în principal ca urmare a tranzacțiilor nete efectuate în contul datoriei externe de creditori multilaterali precum Uniunea Europeană și Banca Europeană de Investiții (1,2 miliarde euro). Ponderea surselor private de finanțare a înregistrat din nou un nivel semnificativ și în anul 2023, prin susținerea accesului la piețele private externe de capital în lunile ianuarie și septembrie, cu emisiuni de titluri de stat, care au însumat 3,75 miliarde euro și 4,42 miliarde dolari SUA. Valoarea cuponului a înregistrat procente diferențiate în funcție de data emisiunii, cuprinse între 6,625 și 7,625 aferente lunii ianuarie, și respectiv între 5,5 și 6,375, în cazul emisiunilor din septembrie 2023. Titlurile de stat lansate pe piața externă de capital pe parcursul anului 2023 au beneficiat de maturități sustenabile de 5 ani, 10 ani și 30 de ani.

În ceea ce privește clasificarea pe scadența originală la 31 decembrie 2023, datoria externă cu maturitate peste 5 ani și-a menținut poziția majoritară în datoria externă pe termen lung (89,2 la sută), în ușoară creștere față de perioada anterioară (87,8 la sută), în continuare cu impact favorabil asupra maturității medii în strategia de îndatorare. Datoria publică externă al cărei sold este scadent peste 5 ani are o pondere de 64,8 la sută (78,9 miliarde euro), în timp ce datoria privată reprezintă 24,3 la sută din total (29,6 miliarde euro).

Structura pe valute a datoriei externe pe termen lung la sfârșitul perioadei analizate relevă o pondere majoritară a monedei euro (67,9 la sută, în scădere cu 3,4 puncte procentuale față de 31 decembrie 2022), urmată de RON (18,1 la sută, în creștere cu 3,7 puncte procentuale), dolarul SUA (10,2 la sută, în creștere cu 0,9 puncte procentuale comparativ cu anul 2022), DST (2,7 la sută), francul elvețian (0,7 la sută) și de alte valute (0,4 la sută).

Datoria externă pe termen lung a reprezentat 37,5 la sută din PIB la finele anului 2023 (în scădere cu aproximativ 3 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent). Rata serviciului datoriei externe pe termen lung¹⁹⁸ s-a diminuat cu 1,2 puncte

¹⁹⁸ Rata serviciului datoriei externe pe termen lung se calculează ca raport între serviciul datoriei externe pe termen lung și exportul de bunuri și servicii.

procentuale, de la 17,9 la sută la finele anului 2022 la 16,7 la sută la 31 decembrie 2023 (Tabel 11.3).

Tabel 11.3
Principalii indicatori
de îndatorare externă

	procente	
	2022	2023
Datoria externă brută/PIB	50,6	52,4
Datoria externă netă/PIB	17,6	18,2
Datoria externă brută pe termen lung/PIB	34,7	37,5
Datoria externă brută pe termen lung/exportul de bunuri și servicii	80,2	95,9
Rata serviciului datoriei externe brute pe termen lung	17,9	16,7

Datoria externă pe termen scurt a însumat 48,3 miliarde euro la finele anului 2023, soldul acesteia fiind cu 6,8 la sută mai mare față de 2022, ca urmare a unor intrări nete de capital, a variației prețului titlurilor de valoare și a altor modificări ce au însumat 3,3 miliarde euro. Variația cursului de schimb al valutei a consemnat o valoare de -195 milioane euro. Serviciul datoriei externe pe termen scurt a totalizat 67 miliarde euro, iar rata aferentă acestuia a fost de 52,7 la sută la 31 decembrie 2023, cu 9,3 puncte procentuale mai mare față de finele anului 2022. Majorarea s-a produs pe fondul ieșirilor de capital cu scadență de până la 1 an către investitorii direcți, a căror valoare a crescut de la 20,2 miliarde euro în anul 2022 la 31,4 miliarde euro la finalul anului 2023. Același trend de majorare a fluxurilor de ieșire au înregistrat depozitele nerezidenților care au crescut de la 9,8 miliarde euro la 11 miliarde euro la sfârșitul anului 2023. Rambursarea în contul creditelor comerciale pe termen scurt a înregistrat o majorare de la 12,3 miliarde euro la 14 miliarde euro.

Datoria externă netă

Față de anul 2022, la finele anului 2023 datoria externă netă a înregistrat o creștere de la 50 miliarde euro la 58,7 miliarde euro, în principal datorită majorării datoriei externe nete a administrației publice și a altor sectoare (Tabel 11.4).

Tabel 11.4
Datoria externă a României

	milioane euro					
	2022			2023		
	Datoria externă brută	Active externe care au la bază instrumente de datorie	Datoria externă netă	Datoria externă brută	Active externe care au la bază instrumente de datorie	Datoria externă netă
	(1)	(2)	(3) =(1)-(2)	(1)	(2)	(3) =(1)-(2)
Administrația publică	57 845	6 266	51 579	76 915	6 503	70 413
Banca centrală	3 404	47 403	-43 999	3 307	60 326	-57 019
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	10 973	11 838	-865	12 817	15 368	-2 551
Alte sectoare	27 898	15 440	12 458	31 037	14 509	16 528
Investiții directe – Instrumente de natura datoriei	43 766	12 969	30 797	46 007	14 669	31 338
Total	143 886	93 916	49 971	170 083	111 374	58 709

La sfârșitul anului 2023, administrația publică a înregistrat o poziție externă debitoare în creștere, datoria externă netă ajungând la 70,4 miliarde euro (față de 51,6 miliarde

euro în anul 2022), pe fondul unor emisiuni noi de titluri de stat în valoare de 7,85 miliarde euro.

Poziția externă netă a societăților care acceptă depozite, exclusiv banca centrală a fost de asemenea net creditoare, în creștere, ajungând la -2,6 miliarde euro (de la -0,9 miliarde euro) pe seama majorării volumului activelor externe. Depozitele pe termen lung ale nerezidenților s-au menținut la un nivel comparabil cu cel înregistrat în anul precedent (8,6 miliarde euro). Plasamentele de active externe s-au majorat față de anul 2022 cu 3,5 miliarde euro.

Componenta alte sectoare a înregistrat o poziție net debitoare în creștere față de anul 2022, totalizând 16,5 miliarde euro (față de 12,5 miliarde euro), fiind determinată în principal de majorarea soldului creditelor comerciale și al împrumuturilor externe cu 3,1 miliarde euro.

Majorarea semnificativă a poziției net creditoare a băncii centrale, până la 57 miliarde euro (de la 44 miliarde euro în 2022), a fost generată de lărgirea portofoliului de investiții cu 8,1 miliarde euro prin achiziționarea de titluri de valoare emise de nerezidenți.

Instrumentele de datorie de natura investiției directe au înregistrat o poziție net debitoare în creștere, de la nivelul de 30,8 miliarde euro în anul 2022 la 31,3 miliarde euro la 31 decembrie 2023, pe fondul majorării soldului instrumentelor de datorie de tipul împrumuturilor și creditelor comerciale intragrup.

Capitolul 12

Relațiile financiare internaționale

Conform Statutului său, BNR poate participa, din împuternicirea Parlamentului, la organizații/instituții internaționale cu caracter financiar, bancar, monetar sau de plăți și poate să devină membru al acestora.

Astfel, BNR a acordat de-a lungul timpului o atenție deosebită relațiilor financiare internaționale, atât în calitate de instituție membră sau de reprezentant al României, cât și în calitate de depozitar pentru participațiile statului român la instituțiile financiare internaționale. Printre beneficiile colaborării cu aceste organizații se numără accesarea unor resurse financiare, obținerea de asistență tehnică și schimbul de experiență privind cele mai bune practici ale băncilor centrale, precum și participarea activă la dezbaterile referitoare la sistemul financiar și monetar global, prin reprezentarea la nivelul conducerii acestor foruri și în cadrul diverselor reuniuni organizate de acestea.

De asemenea, BNR a consolidat relațiile de cooperare cu băncile centrale din alte state, inclusiv cu cele care nu fac parte din Sistemul European al Băncilor Centrale, atât la nivel bilateral, cât și multilateral, prin întâlniri de lucru între reprezentanții BNR și omologii acestora sau participări la reuniunile organizate la nivel regional.

1. Fondul Monetar Internațional

România este membră a Fondului Monetar Internațional din anul 1972, cota de participare (capital subscris și vărsat) fiind în prezent de 1 811,4 milioane DST, reprezentând 0,38 la sută din cotele totale a Fondului. În anul 2023, în contul dobânzilor nete, s-a încasat de la FMI suma de 0,602 milioane DST.

În perioada 25 septembrie – 4 octombrie 2023 o echipă a FMI s-a aflat la București pentru dezbateri și consultări cu autoritățile române în cadrul procedurii periodice de monitorizare, denumită generic „Article IV Consultations”. La încheierea misiunii, echipa FMI a publicat o declarație¹⁹⁹ în care sunt prezentate concluziile consultărilor cu autoritățile române.

2. Grupul Băncii Mondiale

România este membră a tuturor instituțiilor care fac parte din Grupul Băncii Mondiale, respectiv Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD), Asociația Internațională pentru Dezvoltare (AID) – care, împreună cu BIRD, reprezintă Banca Mondială, Corporația Financiară Internațională (CFI), Agenția pentru Garantarea

¹⁹⁹ <https://www.imf.org/en/News/Articles/2023/10/04/cs100423-romania-staff-concluding-statement-of-the-2023-article-iv-mission>

Multilaterală a Investițiilor (AGMI) și Centrul Internațional pentru Reglementarea Diferendelor relative la Investiții (CIRDI).

Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare

România a devenit membră BIRD în 1972 și deține 8 317 acțiuni (0,31 la sută din capitalul băncii), având o putere de vot reprezentând 0,32 la sută din total.

Cadrul de parteneriat de țară cu România (Country Partnership Framework – CPF) pentru perioada 2018-2023 a urmărit trei direcții prioritare: (i) investițiile în oameni și egalitatea de șanse; (ii) susținerea unei dezvoltări dinamice a sectorului privat; (iii) îmbunătățirea capacității de reacție în fața dezastrelor naturale și a schimbărilor climatice. În vederea fundamentării noului Cadru de parteneriat de țară cu România pentru perioada 2023-2028, BIRD a lansat în cursul anului 2023 *Diagnosticul sistematic de țară* și *Diagnosticul de țară al sectorului privat*, documente elaborate în urma consultărilor cu autoritățile din România, inclusiv cu Banca Națională a României.

Asociația Internațională pentru Dezvoltare

România a devenit membră AID la data de 12 aprilie 2014 și are în prezent o putere de vot în cadrul instituției de 0,31 la sută.

Instituții financiare afiliate Băncii Mondiale

România a aderat la CFI în anul 1990 și are în prezent o putere de vot în cadrul organizației de 0,22 la sută. Activitatea acestei organizații este complementară celei derulate de BIRD și AID, axându-se exclusiv pe sectorul privat. România a devenit membră a AGMI în 1992 și are în prezent o putere de vot de 0,55 la sută.

3. Banca Reglementelor Internaționale

BNR este membră a Băncii Reglementelor Internaționale (BRI) încă din 1930, anul înființării acesteia, și deține 8 564 de acțiuni din capitalul total, pentru care încasează dividende. În anul 2023, pentru exercițiul financiar încheiat la 31 martie 2023, BNR a încasat dividende în valoare de 3,261 milioane dolari SUA (echivalentul a 2,440 milioane DST).

Grupul consultativ regional pentru Europa al Consiliului pentru Stabilitate Financiară

Consiliul pentru Stabilitate Financiară (Financial Stability Board – FSB) este un organism internațional care monitorizează sistemul financiar global și face recomandări cu privire la acesta. BRI asigură finanțarea FSB pe baza contribuțiilor voluntare ale membrilor și găzduiește secretariatul acestuia. În anul 2011, în scopul extinderii activității FSB dincolo de țările G-20, pentru a reflecta natura globală a sistemului financiar, în cadrul FSB au fost înființate șase grupuri consultative regionale (RCG). România, prin reprezentanți ai BNR și ai Ministerului Finanțelor, este membră a FSB-RCG Europa începând cu data de 25 iunie 2018.

4. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare

România este membră fondatoare a BERD, statul român deținând în prezent 14 407 acțiuni, în valoare de 144,07 milioane euro, contribuție care reprezintă 0,484 la sută din capitalul total subscris al BERD.

BERD investește în țările de operațiuni în baza unei strategii de țară. În cazul României, pentru perioada 2020-2025, aceasta are în vedere trei priorități: (i) promovarea investițiilor în infrastructura durabilă și dezvoltarea regională; (ii) sprijinirea productivității prin expansiunea sectorului corporativ, inovare și îmbunătățirea competențelor; (iii) extinderea procesului de intermediere financiară și dezvoltarea piețelor de capital. BERD a demarat procesul de consultare cu autoritățile române pentru elaborarea unui nou Diagnostic de țară în vederea reanalizării priorităților strategice pentru perioada 2025-2030.

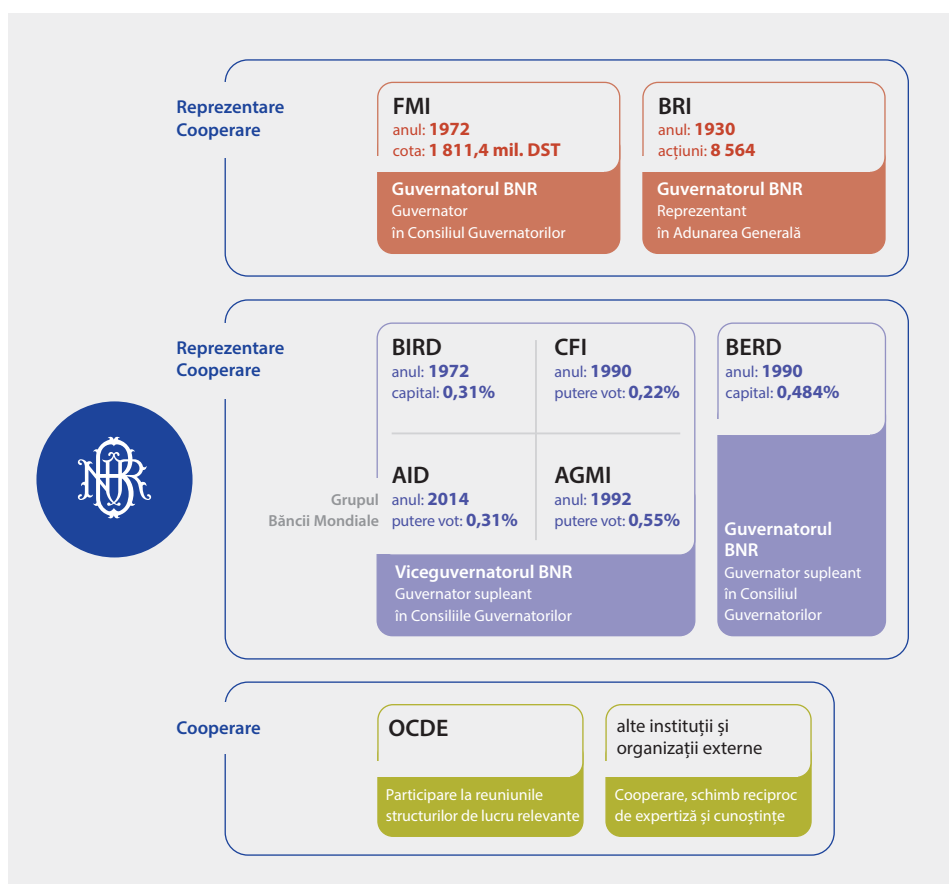
Până la data de 31 ianuarie 2024, BERD a acordat României un sprijin financiar în sumă cumulată de aproximativ 10,936 miliarde euro, în cadrul a 524 de proiecte, dintre care 81 la sută s-au îndreptat către sectorul privat.

5. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică

Pe parcursul anului 2023 au fost intensificate demersurile de aderare a României la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), în principal prin demararea misiunilor OCDE de evaluare a alinierii legislației naționale la cerințele Organizației în diferite domenii de activitate și susținerea prezentărilor de țară aferente. BNR s-a implicat în procesul de aderare, în limitele competențelor ce îi revin conform Statutului, în principal prin: (i) coordonarea completării chestionarului de aderare primit de la Comitetul pentru piețe financiare al OCDE, pentru care BNR are rol de punct de contact la nivel național (în acest demers au fost implicate direcții de specialitate din BNR și alte instituții și organizații din România); (ii) completarea chestionarelor de aderare pe teme protecția consumatorilor de servicii financiare și educația financiară, inclusiv participarea la organizarea misiunii OCDE de evaluare pe acest subiect (în acest demers au fost implicate direcții de specialitate din BNR și alte instituții și organizații din România); (iii) completarea chestionarului privind modul de implementare a unor prevederi metodologice din domeniul statistic referitoare la investițiile străine directe, inclusiv organizarea misiunii OCDE de evaluare pe acest subiect; (iv) organizarea misiunii de evaluare a experților OCDE privind alinierea României la prevederile Codurilor OCDE de liberalizare a fluxurilor de capital și a operațiunilor curente invizibile; (v) participarea la întâlniri de lucru cu experții OCDE ca parte a misiunilor de evaluare aferente Studiului de țară pentru România, ediția din 2024, și formularea de observații și completări asupra acelor aspecte ce țin de domeniile de competență ale băncii centrale. Studiul de țară reprezintă o analiză amplă referitoare la evoluțiile economice din România, conținând capitole care acoperă provocările economice reprezentative și recomandări de politici publice prin care acestea să fie abordate.

Menționăm că implicarea BNR în aceste demersuri a presupus, pe lângă contribuții pentru acele domenii care vizau activitatea băncii centrale, și susținerea unor prezentări referitoare la alinierea României la diferite principii ale OCDE. În acest sens, au fost susținute două prezentări, respectiv prezentarea Raportului de evaluare referitor la alinierea României la prevederile Codurilor OCDE de liberalizare a fluxurilor de capital și a operațiunilor curente invizibile, care a avut loc în cadrul reuniunii Comitetului pentru investiții al OCDE din data de 10 noiembrie 2023, și prezentarea aferentă alinierii României la prevederile recomandării privind metodologiile statistice menționate anterior, care a avut loc în cadrul reuniunii Grupului de lucru privind statistica investițiilor internaționale din data de 5 octombrie 2023. Totodată, s-a urmărit implicarea și în activitatea structurilor de lucru ale OCDE relevante pentru BNR (Comitetul pentru piețe financiare și un subgrup al acestuia, cele patru grupuri de lucru din cadrul Comitetului de statistică și guvernanta în statistică, precum și la alte evenimente punctuale) prin participarea la reuniunile acestora.

De asemenea, menționăm că începând cu anul 2018 BNR este membră a Rețelei Internaționale pentru Educație Financiară a OCDE și participă la reuniunile unor structuri de lucru ale acesteia. Concomitent, BNR participă în calitate de invitat permanent la lucrările Comitetului național pentru aderarea României la OCDE condus de Prim-ministrul României, care asigură coordonarea politicii generale a procesului de aderare.

Infografic
Reprezentarea BNR
la organizații internaționale

6. Participarea Băncii Naționale a României la instituții și organizații externe

Banca Națională a României urmărește promovarea cooperării, la nivel internațional, cu entități care desfășoară activități, în general, în domeniul cercetării economice și financiare și, în special, în domeniul bancar, pentru asigurarea unui schimb reciproc de expertiză și cunoștințe.

În anul 2023, Banca Națională a României a continuat colaborarea cu diverse organisme din străinătate, grupuri de cercetare și reflecție în domeniul economic la nivel internațional și instituții internaționale relevante în domeniul cercetării științifice și a facilitat diseminarea pe plan intern a rezultatelor studiilor științifice care au fost obținute la nivel global și a cunoștințelor dobândite în cadrul unor evenimente și reuniuni internaționale pe teme economice și financiar-monetare. În baza cooperării cu aceste entități, reprezentanți ai băncii centrale au participat la aceste evenimente, mijlocind un schimb de informații de specialitate.

În anul 2023, Banca Națională a României²⁰⁰ a continuat participarea la activitatea structurilor de lucru constituite la nivelul Rețelei pentru Ecologizarea Sistemului Financiar²⁰¹ (Network for Greening the Financial System – NGFS), în baza calității de membru instituțional cu drepturi depline al acestei organizații internaționale, iar NGFS a diseminat rezultatele cercetării în domeniul ecologizării sistemului financiar la nivel internațional.

Începând cu anul 2023, Banca Națională a României, în parteneriat cu Universitatea Babeș-Bolyai (UBB) din Cluj-Napoca și Asociația ERMAS, organizează anual Conferința științifică a economiștilor români din mediul academic din străinătate (ERMAS). Cea de-a noua ediție a conferinței ERMAS a fost organizată la București în perioada 26-28 iulie 2023²⁰², având ca partener local Academia de Studii Economice. În acest context, au fost organizate evenimente conexe care au contribuit la promovarea internațională a cercetării românești în domeniul economic și financiar. Conferința a cuprins patru sesiuni plenare, o masă rotundă și nouă seturi de sesiuni paralele care au facilitat prezentări și discuții tematice în cadrul a 26 de paneluri de dezbateri pe teme de cercetare științifică economică²⁰³.

²⁰⁰ Banca Națională a României a devenit, în data de 16 septembrie 2020, membru instituțional al NGFS (<https://www.bnro.ro/Re%C8%9Beaua-pentru-ecologizarea-sistemului-financiar--21812.aspx>)

²⁰¹ NGFS reprezintă un organism internațional al băncilor centrale și autorităților de supraveghere a sistemelor financiare, care doresc, pe bază voluntară, să realizeze schimb de experiență, să împărtășească cele mai bune practici și să contribuie la dezvoltarea gestionării riscurilor de mediu și climatice în sectorul financiar în procesul de tranziție spre o economie durabilă. Structurile de lucru NGFS sunt disponibile pe pagina de internet a organizației (<https://www.ngfs.net/en/about-us/governance/general-information>)

²⁰² Cuvântul de deschidere a lucrărilor Conferinței ERMAS a fost susținut de guvernatorul BNR (<https://www.bnro.ro/Discurs-in-deschiderea-Conferin%C8%9Bei-%C8%98tiin%C8%9Bifice-Anuale-a-Economi%C8%99tilor-Romani-din-Mediul-Academic-din-Strainatate---ERMAS-2023-26532.aspx>)

²⁰³ Detalii privind ediția din anul 2023 a Conferinței ERMAS se regăsesc pe pagina de internet a BNR (<https://www.bnro.ro/Conferin%C8%9Ba-%C8%98tiin%C8%9Bifica-Anuala-a-Economi%C8%99tilor-Romani-din-Mediul-Academic-din-Strainatate---2023-26552.aspx>)

Capitolul 13

Convergența economiei românești
și cadrul de guvernare economică
în Uniunea Europeană

1. Convergența economiei românești

În cadrul analizei procesului de convergență a economiei românești se evidențiază creșterea, începând cu anul 2020, a volatilității indicatorilor monitorizați, ca urmare a multipleror șocuri asociate crizei pandemice și tensiunilor geopolitice.

Stadiul îndeplinirii la nivelul anului 2023 a criteriilor instituite prin Tratatul de la Maastricht (pe baza cărora se evaluează progresul convergenței nominale) este prezentat în Tabelul 13.1.

	Criterii Maastricht	România 2023
Rata inflației (IAPC) (procente, medie anuală)	≤1,5 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE ¹	9,7 (referință: 4,4)
Deficitul bugetului consolidat* (procente în PIB)	sub 3 la sută	6,6
Datoria publică* (procente în PIB)	sub 60 la sută	48,8
Cursul de schimb față de euro (apreciere/ depreciere procentuală maximă pe doi ani)	±15 la sută	+2,7/-0,6 ²
Ratele dobânzilor pe termen lung (procente pe an, medie anuală)	≤2 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE ¹ din perspectiva stabilității prețurilor	6,7 (referință: 4,9)

*) SEC 2010

1) La calcularea nivelului de referință pentru finalul anului 2023 au fost luate în considerare Belgia, Luxemburg și Danemarca.
2) Deviații procentuale maxime ale cursului de schimb față de euro în intervalul ianuarie 2022 – decembrie 2023.
Calculule sunt efectuate pe baza seriilor cu frecvență zilnică și se raportează la media lunii decembrie 2021.

Sursa: Eurostat, calcule BNR

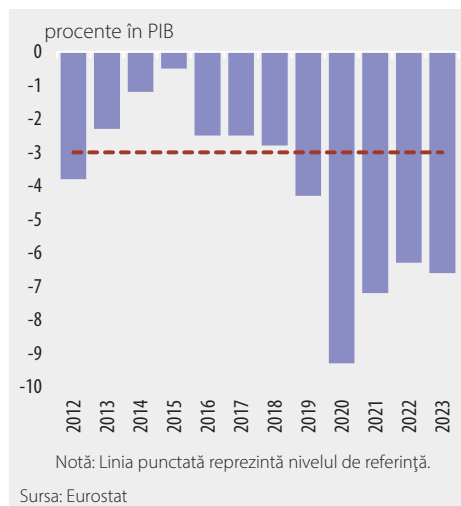
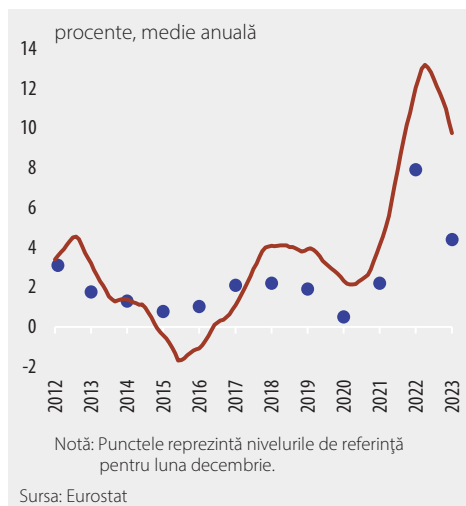
Tabel 13.1
Criteriile de la Maastricht
(indicatori de convergență
nominală)

După ce în intervalul iulie 2015 – noiembrie 2017 România a îndeplinit toate criteriile instituite prin Tratatul de la Maastricht (fără a participa însă la ERM II), în ultimii ani indicatorii privind rata inflației, ratele dobânzilor pe termen lung și ponderea în PIB a deficitului bugetului general consolidat au depășit valorile de referință.

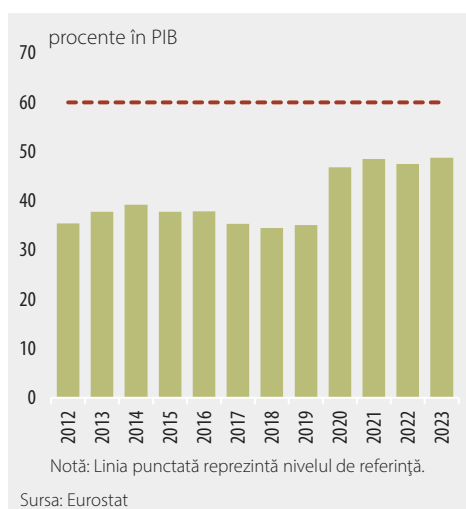
Anul 2023 a fost caracterizat de o atenuare a presiunilor inflaționiste la nivel mondial (inclusiv în România), ulterior creșterilor semnificative ale prețurilor din anul anterior (pe seama unei multitudini de șocuri inflaționiste preponderent de natura ofertei ce au afectat prețurile produselor energetice, ale alimentelor, dar și pe cele ale unor materii prime non-energetice). Principalii factori care au condus la reducerea ratei inflației au fost, pe de o parte, întărirea politicilor monetare ale băncilor centrale, iar pe de altă parte, ameliorarea blocajelor din lanțurile globale de aprovizionare și a dinamicii prețurilor bunurilor energetice, evoluție care a determinat inclusiv o serie de efecte de bază favorabile în 2023 comparativ cu anul 2022. Astfel, în România, rata medie anuală a inflației, calculată pe baza indicelui armonizat al prețurilor de consum (IAPC), a înregistrat o decelerare până la 9,7 la sută în luna decembrie 2023 (de la 12 la sută în decembrie 2022), valoare în continuare peste cea de referință a

criteriului, respectiv 4,4 la sută, în pofda impactului compensatoriu asociat efectelor schemelor de sprijin al consumatorilor casnici adoptate de autorități²⁰⁴.

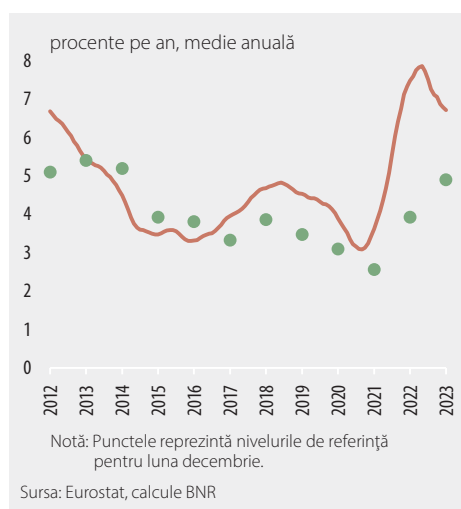
Grafic 13.1
Rata inflației (IAPC)

Grafic 13.2
Deficitul bugetului general consolidat (metodologie SEC 2010)

Grafic 13.3
Datoria publică (metodologie SEC 2010)

Grafic 13.4
Ratele dobânzilor pe termen lung

În context pandemic, ponderea în PIB a deficitului bugetului general consolidat a crescut semnificativ în anul 2020 (Grafic 13.2). În contrast cu reducerile din perioada 2021-2022, concordante cu traiectoria de ajustare a deficitului excesiv din recomandarea Consiliului UE din iunie 2021²⁰⁵, anul 2023 a adus nu doar o deviație semnificativă de la nivelul țintă asumat (4,4 la sută din PIB), ci și o lărgire a dezechilibrului fiscal, nivelul consemnat al deficitului, de 6,6 la sută, aflându-se la o distanță considerabilă față de plafonul specific criteriului. La această evoluție au contribuit menținerea cheltuielilor guvernamentale la valori ridicate (inclusiv prin creșteri ale cheltuielilor salariale și de

²⁰⁴ Schemele au vizat cu precădere plafonarea și compensarea tarifelor la energia electrică și gazele naturale. În termenii ratei anuale a inflației, sfârșit de perioadă (decembrie T/decembrie T-1), calculată folosind indicele național al prețurilor de consum (IPC), contribuția grupei energie electrică și gaze naturale s-a plasat la -0,7 puncte procentuale la sfârșitul anului 2023, comparativ cu 3,2 puncte procentuale la finele anului 2022. În plus, începând cu luna august, a existat o măsură de plafonare a adaosului comercial pentru alimentele de bază (stabilită inițial pentru trei luni, a fost prelungită pentru o perioadă similară), contribuind la accentuarea trendului descendent al inflației de bază.

²⁰⁵ Sursa: eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0530

asistență socială, anumite cheltuieli temporare asociate unor sentințe judecătorești, dar și un volum investițional semnificativ mai amplu) și o dinamică inferioară celei a PIB nominal în cazul veniturilor fiscale. Măsuri de natură să diminueze deficitul bugetar au fost cele de impulsivitate a veniturilor, precum suprataxarea sectorului energetic, restructurarea unor facilități fiscale sau creșterea cotei de impozit pe dividende și, respectiv, a cotei TVA aplicabile unor categorii de bunuri și servicii. Ponderea datoriei publice în PIB (Grafic 13.3) s-a poziționat la nivelul de 48,8 la sută în anul 2023 (marcând o creștere de peste 1 punct procentual față de anul precedent). Deși indicatorul a rămas sub nivelul de referință, se remarcă plasarea acestuia, începând cu anul 2020, pe un palier mult mai ridicat față de cel din perioada anterioară crizei pandemice.

În ceea ce privește rata dobânzii pe termen lung, aceasta a continuat să depășească nivelul de referință și în anul 2023, pe fondul dezechilibrelor acumulate la nivel macroeconomic, amplificate inclusiv în contextul șocurilor adverse de natură geopolitică. Totuși, notabilă este diminuarea ecartului pe parcursul anului 2023 (Grafic 13.4), reflectând, pe de o parte, revizuirea în jos a așteptărilor inflaționiste în România, iar pe de altă parte, creșterea valorii de referință a criteriului, în urma derulării procesului de normalizare a politicii monetare la nivelul zonei euro. În plus, perspectivele pe termen mediu evaluate de agențiile de rating în cazul României au rămas stabile. Menținerea acestora este însă condiționată de capacitatea valorificării fondurilor europene (în special cele aferente Planului Național de Redresare și Reziliență, PNRR), ce ar putea contribui la creșterea productivității, inclusiv prin implementarea unor programe în domeniul automatizării și digitalizării (Casetă 10), precum și de un proces susținut de consolidare fiscală.

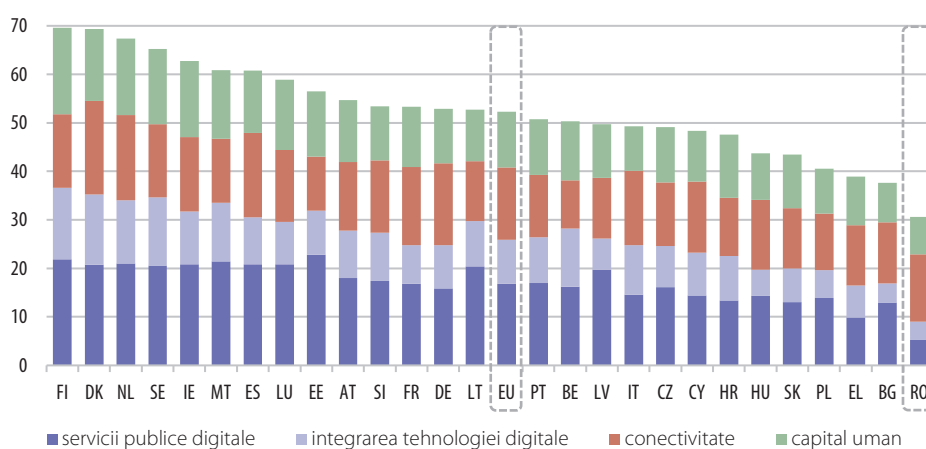
Casetă 10. Evidențe privind evoluțiile recente și perspectivele digitalizării în România

Digitalizarea unui proces operațional reprezintă optimizarea acestuia prin transformarea informațiilor analogice/manuale în unele digitale, ce pot fi ulterior utilizate mult mai eficient, prin intermediul dispozitivelor electronice. La nivelul unei firme, digitalizarea are rolul de a îmbunătăți eficiența angajaților, oferind flexibilitate în efectuarea sarcinilor și facilitând accesul la informații. Din perspectivă macroeconomică, transformarea digitală vizează realizarea unei infrastructuri tehnologice pentru tranziția către o economie și o societate digitală prin dezvoltarea unor servicii digitale pentru toți agenții economici. Beneficiile digitalizării și cele ale automatizării²⁰⁶ sunt reducerea costurilor, diminuarea timpilor de procesare și creșterea securității în transferul informațiilor.

La nivel european, România se remarcă printr-un grad relativ redus de digitalizare, iar în ultima decadă recuperarea decalajelor a fost modestă. Indicele Economiei și Societății Digitale – DESI (engl. *Digital Economy and Society Index*) – Grafic A, publicat de Comisia Europeană, măsoară progresele înregistrate de statele europene din

²⁰⁶ Termenii de digitalizare și automatizare sunt adesea folosiți împreună, fiind totodată ușor de confundat. Digitalizarea, în cadrul căreia interacțiunea umană continuă să aibă un rol determinant, nu implică însă în totalitate procesul de automatizare. Acesta din urmă presupune îndeplinirea unor sarcini umane repetitive prin intermediul unui robot/echipament.

punct pe vedere al: (i) capitalului uman – utilizarea internetului, (ii) conectivității, (iii) integrării tehnologiei digitale și (iv) serviciilor publice digitale. România s-a clasat atât în anul 2021, cât și în 2022 pe ultima poziție, cu un scor semnificativ sub media UE (30,6 versus 52,3 în anul 2022). Deși după declanșarea pandemiei COVID-19 au fost antrenate resurse suplimentare însemnate pentru accelerarea transformării digitale și toate statele europene au înregistrat anumite progrese, în cazul României, acestea au fost însă modeste. Astfel, comparativ cu anul 2015, indicele DESI pentru România a crescut cu doar 3,7 puncte în 2022, semnificativ sub creșterea medie a țărilor UE (+13,4 puncte). Performanța relativă a României atinge un nivel satisfăcător doar în sectorul Conectivitate.

Grafic A
Indicele economiei și societății digitale (DESI) în anul 2022

Sursa: DESI 2022, Comisia Europeană

Începând cu anul 2023, în conformitate cu programul de politică privind deceniul digital pentru orizontul anului 2030, DESI este integrat în raportul privind situația deceniului digital și prezentat în scopul monitorizării progreselor fiecărui stat membru al UE. Pentru România, rezultatele relevă în continuare, pentru componenta Conectivitate, un progres rapid, în vreme ce decalaje semnificative sunt însă înregistrate la nivelul infrastructurii (în termeni de acoperire a rețelei 5G) și serviciilor online (barierele birocratice din relația public-privat)²⁰⁷.

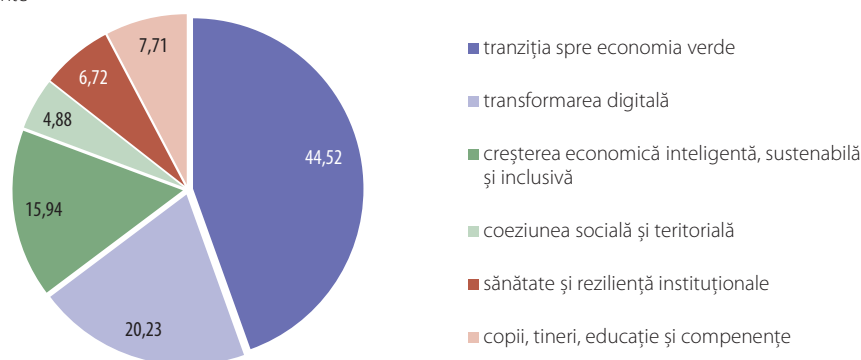
Pentru accelerarea procesului de digitalizare pe plan național se au în vedere numeroase demersuri, cele mai relevante fiind: (i) atragerea preponderent a granturilor din PNRR pentru dezvoltarea tehnologiilor digitale avansate în cadrul IMM (inteligență artificială, *blockchains*, *data cloud*, *Internet of Things*, securitate cibernetică); (ii) implementarea strategiei guvernamentale pentru perioada 2021-2027, ce vizează digitalizarea mediului de afaceri, crearea unor oportunități de dezvoltare a abilităților angajaților și adresarea amenințărilor de securitate.

Un rol determinant în realizarea de progrese revine investițiilor din cadrul Componentei 7, pilonul II PNRR ce cumulează un buget de aproximativ 1,8 miliarde euro, echivalent a 6,4 la sută din totalul sumelor alocate (în quantum de circa

²⁰⁷ În ceea ce privește acoperirea 5G, deși România a înregistrat progrese în ultimii ani, există în continuare un decalaj major – aproximativ 27 la sută în anul 2022 comparativ cu media UE de 80 la sută.

28,5 miliarde euro). Din aceste fonduri, aproximativ 70 la sută sunt dedicate dezvoltării infrastructurii de *cloud* guvernamental, sistemului *eHealth* și telemedicină, digitalizării sistemului judiciar, precum și cărții de identitate electronice și semnăturii digitale. Astfel, fondurile PNRR ce contribuie la pilonul aferent transformării digitale în Mecanismul de redresare și reziliență (MRR) cumulează o contribuție primară de circa 5,8 miliarde euro, echivalentul a 20,2 la sută din totalul fondurilor prevăzute inițial – Grafic B. În versiunea actualizată a Planului (ce include și capitolul REPowerEU), alocarea pentru tranziția digitală a crescut la 21,8 la sută, reflectând însă efecte de numitor favorabile (reevaluarea descendentă a sumelor totale din PNRR) și nu o suplimentare a alocărilor pentru acest domeniu. Totuși, perspectivele de îndeplinire a obiectivelor aferente transformării digitale sunt condiționate de îndeplinirea unor ținte și jaloane stricte în implementarea proiectelor din cadrul PNRR.

procente

Grafic B

Contribuțiile primare ale fondurilor PNRR la pilonii politici MRR*

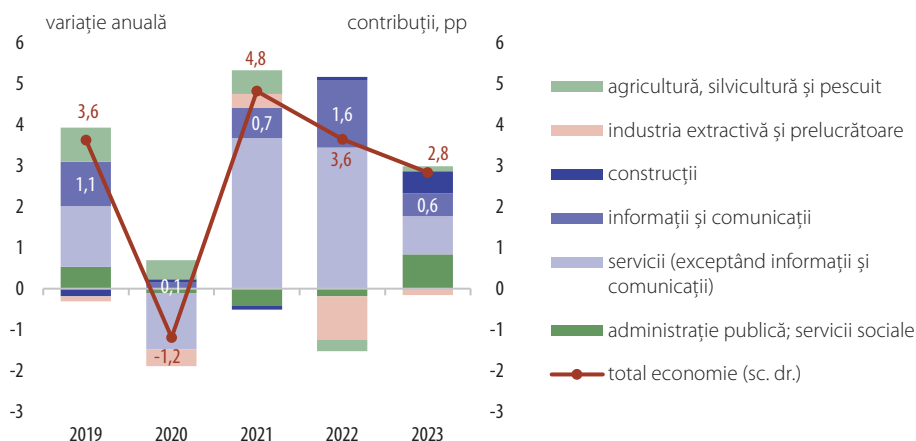
*) valorile corespund versiunii PNRR disponibile la secțiunea *Recovery and Resilience Scoreboard* a websiteului Comisiei Europene (ec.europa.eu) în luna mai 2024

Sursa: Comisia Europeană

Digitalizarea întâmpină numeroase bariere, mai cu seamă la nivelul IMM. Deficiențele identificate în valorificarea potențialului de transformare digitală sunt deopotrivă pe latura cererii, cât și pe cea a ofertei. Firmele se confruntă cu probleme de conștientizare a nevoii de digitalizare și a modalităților prin care se poate dezvolta activitatea lor pe măsură ce sunt implementate noile tehnologii. Totuși, majoritatea managerilor plănuiesc continuarea strategiilor de expansiune a afacerilor precum creșterea organică și, respectiv, digitalizarea – BEI (2023), Deloitte (2023). Conform studiului MKOR „Digitalizarea în IMM din România – 2023”, deși IMM au cel mai scăzut grad de digitalizare din UE, acestea au manifestat cel mai ridicat interes pentru aplicațiile software. Aspectele de natura cererii pot fi influențate, însă, și de lipsa capacității financiare și tehnice de implementare a unor soluții de digitalizare în cazul IMM, elemente ce pot fi corelate inclusiv cu sănătatea financiară și productivitatea companiilor din România – BNR (2023). În ceea ce privește oferta, deși în ultimii ani s-a remarcat o creștere semnificativă, există în continuare un decalaj privind dezvoltarea unor produse și servicii menite să faciliteze digitalizarea IMM. În acest sens, se accentuează importanța ridicată a firmelor din categoria *start-up* pentru dezvoltarea sectorului de tehnologie – Ernst&Young (2022).

În termeni cantitativi, conform studiului „Digital Challengers Romania”, economia digitală (IT, comunicații, media, servicii conexe; achiziții de echipamente digitale –

computere, smartphones, infrastructura IT, software, inclusiv în *cloud*) este evaluată a avea un potențial semnificativ de creștere, până la aproximativ 30 miliarde euro cifră de afaceri în anul 2025, reprezentând un quantum dublu față de 2021 – McKinsey&Company (2022). Ca pondere în PIB, economia digitală ar înregistra astfel o creștere de la 6 la sută în 2021 la 8 la sută în 2025²⁰⁸. Perspectivele au la bază inclusiv contextul realocării remarcabile de resurse, susținută de eforturile de decarbonizare.

Grafic C
Contribuțiile sectoarelor la creșterea productivității (VAB/angajat) în economie

Sursa: Eurostat, calcule BNR

Perspectivele privind creșterea importanței sectorului Informații și comunicații²⁰⁹ sunt condiționate de menținerea trendului ascendent, deși în atenție în ultimii ani, privind evoluția productivității în economie – Grafic C. De altfel, sectorul menționat este singurul ale cărui contribuții la dinamica productivității pe ansamblul economiei au fost pozitive începând cu anul 2010. În contextul multitudinii de șocuri din ultimii ani, sectorul a manifestat reziliență și capacitate de adaptare, marcând noi creșteri ale productivității²¹⁰. Astfel, în perioada 2021-2023, sectorul s-a remarcat prin contribuții succesive la creșterea productivității în economie, de magnitudine superioară mediei pe termen lung (quantum de aproximativ 0,4 puncte procentuale în perioada 2000-2019). Deși sectorul Informații și comunicații este important prin aportul la dinamica productivității, un rol esențial revine mai cu seamă subcomponentei IT din cadrul acestui sector ce reprezintă un element suport în procesul de digitalizare a tuturor sectoarelor economiei. În acest sens, de notat, în contextul redresării economiei din anul 2021, este și contribuția sectorului Comerț cu amănuntul și ridicata și HoReCa, unele activități (de exemplu, comerțul online) beneficiind de pe urma digitalizării și automatizării. Totodată, în cursul anului 2023 se notează aportul ridicat al sectorului „Administrație publică. Servicii sociale”, în principal pe seama reducerii numărului de angajați.

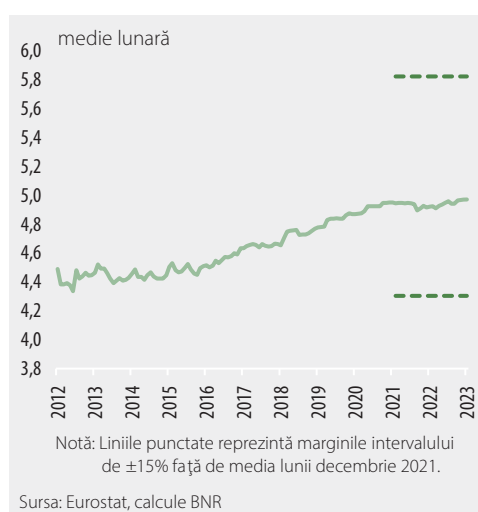
²⁰⁸ Raportat la PIB nominal în anul 2025, prognoza CE Spring Forecast 2024.

²⁰⁹ Sectorul (afert codurilor CAEN J58-J63) cuprinde activități de editare, de producție cinematografică, video și programe de televiziune, activități de difuzare și transmitere de programe, telecomunicații, activități de servicii în tehnologia informației, precum și servicii informatice.

²¹⁰ Pe seama unor dinamici ale VAB superioare celor ale numărului de angajați în intervalul 2020-2022 și, respectiv, a suprapunerii creșterii VAB cu reducerea forței de muncă în decursul anului 2023.

ReferințeBanca Europeană de Investiții – *Raportul digitalizarea IMM din România, 2023*Banca Națională a României – *Raportul asupra stabilității financiare, decembrie 2023*Comisia Europeană – *Digital economy and society index, 2022*Deloitte – *Central Europe CFO survey, 2023*Ernst&Young – *Reconstruction and recovery of Romania through investments. EY attractiveness survey, 2022*

McKinsey&Company – „Digital challengers on the next frontier: perspective on Romania”, 2022

Grafic 13.5
Cursul de schimb EUR/RON

În ultimul deceniu, cursul de schimb al leului în raport cu moneda euro a avut o evoluție relativ stabilă (Grafic 13.5). Au fost consemnate fluctuații mult inferioare ca amplitudine față de banda de referință de ± 15 la sută, chiar și în contextul șocurilor adverse recente și al dezechilibrelor la nivel macroeconomic induse de acestea, reflectate inclusiv în evoluția unor indicatori sintetici precum prima de risc suveran.

Îndeplinirea într-o manieră sustenabilă a criteriilor de convergență nominală este condiționată de realizarea unui

grad ridicat de aliniere structurală, proces care poate fi evaluat în principal prin monitorizarea nivelului PIB pe locuitor, a structurii pe sectoare a economiei, a gradului de deschidere a acesteia și a ponderii comerțului cu UE în totalul comerțului exterior cu bunuri și servicii.

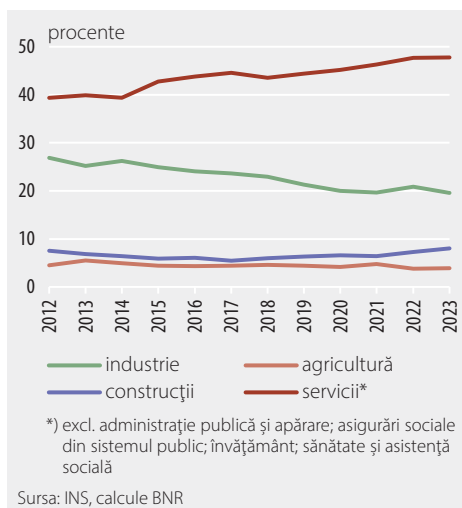
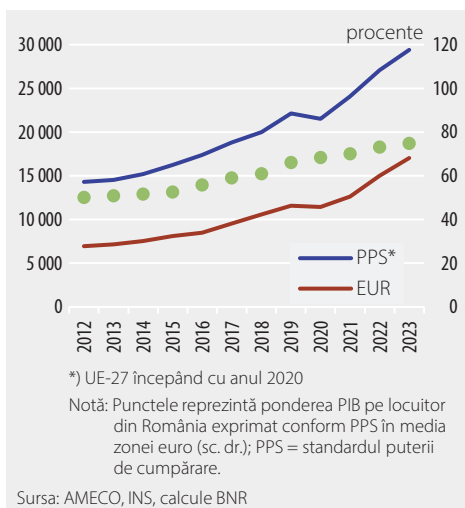
Traectoria ascendentă a nivelului PIB pe locuitor (temporar stopată în 2020, în contextul crizei pandemice) a continuat și pe parcursul anului 2023 (Grafic 13.6). Astfel, ecartul dintre cele două economii a continuat să se diminueze, în anul 2023 PIB pe locuitor în România situându-se la aproximativ 75 la sută din cel mediu aferent zonei euro (în creștere cu circa 3 puncte procentuale față de anul 2022).

În ceea ce privește structura pe sectoare a economiei, în ultimul deceniu s-a observat o tendință de convergență către cea a zonei euro, evidențiată în special prin creșterea cvasicontinuuă a ponderii serviciilor (Grafic 13.7) și a importanței acestora în comerțul exterior. Astfel, în anul 2023, ponderea în PIB a acestui sector s-a plasat la valoarea de 48 la sută, în apropierea celei din anul precedent și totodată similară celei aferente zonei euro (49 la sută). În schimb, se evidențiază avansul ponderii sectorului construcțiilor (până la 8 la sută, valoare superioară celei din zona euro, respectiv 5 la sută), susținut de o dinamică notabilă a celor inginerești (în principal, lucrări de infrastructură).

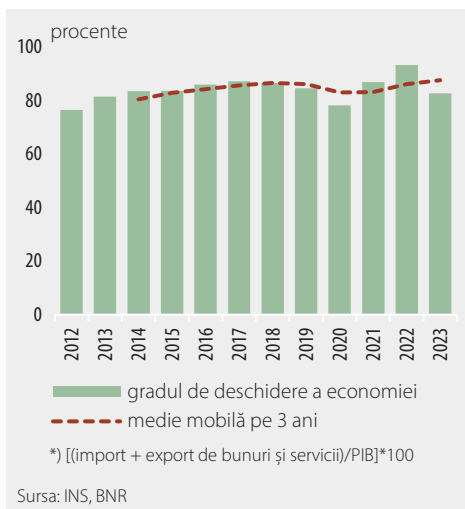
În contextul redresării schimburilor comerciale, în paralel cu dispărarea efectelor șocului pandemic, gradul de deschidere a economiei a înregistrat un salt până la un maxim

istoric de 93 la sută în anul 2022 (Grafic 13.8). În decursul anului 2023, indicatorul a revenit la valori apropiate de cele observate anterior, reflectând o creștere modestă a exporturilor, suprapusă unei cvasistagnări a importurilor de bunuri și servicii, pe seama trenării cererii externe și, respectiv, a unor efecte de bază asociate comerțului cu materii prime agricole²¹¹. În schimb, din punct de vedere al gradului de integrare a schimburilor comerciale cu UE, ponderea celor cu statele membre este evaluată a fi rămas ridicată (73 la sută, în creștere cu 1 punct procentual față de anul 2022).

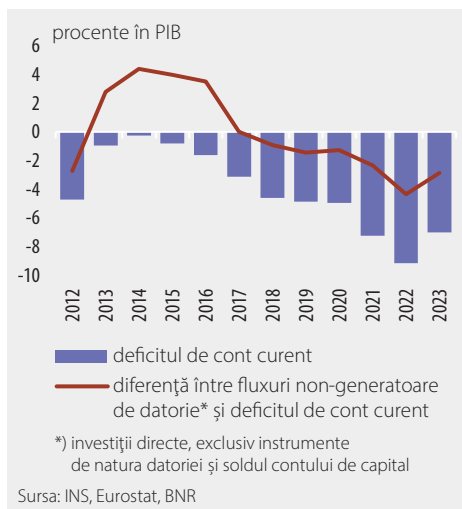
Grafic 13.6
Evoluția PIB pe locuitor în România

Grafic 13.7
Ponderea sectoarelor economice în PIB

Grafic 13.8
Gradul de deschidere a economiei*

Grafic 13.9
Deficitul de cont curent și finanțarea prin fluxuri stabile

Data fiind complexitatea procesului de convergență reală, cadrul de analiză poate fi extins prin monitorizarea mai multor dimensiuni, printre care sustenabilitatea poziției externe sau gradul de dezvoltare a sistemului financiar-bancar și nivelul integrării acestuia în cel european. Analiza este completată de Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice (prezentat în cadrul următoarei secțiuni), cu rol de monitorizare a unor indicatori prin comparație cu un set de criterii.

²¹¹ În decursul anului 2022 s-a evidențiat creșterea cu circa 30 la sută a achizițiilor totale de materii prime agricole efectuate de România din Ucraina.

După majorarea ponderii deficitului contului curent în PIB în anul 2022, indicatorul a cunoscut o corecție parțială până la 7 la sută în anul 2023 (Grafic 13.9). Astfel, media valorilor pentru ultimii trei ani s-a plasat cu 3,8 puncte procentuale peste valoarea „reper” de 4 la sută din PIB în perspectivă multianuală, stipulată de Comisia Europeană ca indicator de performanță pentru țările membre ale Uniunii Europene²¹². În urma diminuării deficitului de cont curent în anul 2023, gradul de finanțare a acestuia prin fluxuri non-generatoare de datorie a crescut cu circa 7 puncte procentuale, până la 59 la sută.

Gradul de integrare a sectorului financiar-bancar din România cu cel al zonei euro este ridicat, dată fiind preponderența în structura acționariatului instituțiilor de credit românești a capitalului originar din țările zonei euro. Însă, comparativ cu zona euro, în ultimii 10 ani intermedierea financiară indirectă (ponderea în PIB a creditului acordat sectorului privat, exclusiv IFN) a rămas la un nivel substanțial mai redus (valorile aferente anului 2023 fiind de 23 la sută în România și, respectiv, 82 la sută în zona euro). În privința intermedierei financiare directe (calculată ca pondere în PIB a capitalizării bursiere), aceasta s-a poziționat pe întreaga perioadă postaderare la UE la un nivel mult inferior celui aferent zonei euro.

2. Evoluții în domeniul guvernării economice în Uniunea Europeană

Comisia Europeană a continuat să monitorizeze evoluțiile macroeconomice ale statelor membre ale Uniunii Europene în vederea identificării și corectării eventualelor dezechilibre. Ediția din noiembrie 2023 a *Raportului privind mecanismul de alertă (RMA)* utilizează date pentru indicatorii din Tabloul de bord aferente anului 2022, înglobând totodată trimiteri la evoluții efective din anul 2023, precum și la prognoze ale Comisiei Europene, astfel încât analiza să facă posibilă detectarea timpurie a potențialelor vulnerabilități.

Riscurile la adresa echilibrului extern și poziției competitive au rămas relativ ample și/sau sunt în accentuare (singurul indicator care a consemnat ameliorări graduale în ultimii ani vizează poziția investițională internațională netă). Șocul din perspectiva raportului de schimb survenit în anul 2022, odată cu majorarea puternică a prețurilor la energie, nu a antrenat în primă instanță o modificare vizibilă a numărului de economii a căror poziție externă este inadecvată din perspectiva soldului contului curent; de altfel, pentru Germania, situația s-a transpus într-o coborâre a acestuia (exprimat ca medie pe trei ani) până la limita superioară a intervalului stipulat în Tabloul de bord, în contextul în care anii anteriori consemnau în mod sistematic surplusuri ample. Totuși, detensionarea ulterioară a piețelor internaționale ale materiilor prime nu a putut împiedica deteriorarea indicatorului, astfel încât, conform celor mai recente date, în anul 2023 acesta se plasa în exteriorul intervalului pentru 11 dintre statele

²¹² Detalii pot fi regăsite pe websiteul Comisiei Europene, Secțiunea „Macroeconomic Imbalance Procedure Scoreboard”.

membre (în perioada 2019-2022, 8-9 economii depășeau limitele admise). Tot în manieră nefavorabilă a evoluat și indicatorul referitor la cota de piață a exporturilor, într-un context dominat de costuri ridicate, mai ales cu energia, cu efect negativ asupra producției. Astfel, dacă în anii 2017-2019 aproape toate economiile se conformau limitei impuse pentru acest criteriu, ulterior situația s-a deteriorat gradual, iar în anul 2022 un număr de 6 state membre – inclusiv economii mari precum cea a Germaniei sau a Franței – consemnau o contracție a cotei de piață a exporturilor în ultimii 5 ani mai amplă de 6 la sută; în plus, tendința este anticipată a se menține, chiar dacă anul 2023 a consemnat o slăbire a presiunii din partea cotațiilor materiilor prime.

Mediul economic dominat de majorarea semnificativă a costurilor și prețurilor a afectat și cursul de schimb real efectiv, contribuind totodată la menținerea pe o traiectorie puternic ascendentă a costului unitar cu forța de muncă (ULC) în majoritatea statelor membre ale UE. Situația tensionată de pe piața muncii a făcut dificilă derularea unor ajustări ale factorului muncă pe măsura șocurilor resimțite de economia comunitară în ultimii ani, iar avansul inflației a alimentat cererile salariale. În anul 2023, conform celor mai recente date, doar circa o treime dintre statele membre respectau limitele Tabloului de bord cu privire la ULC, printre acestea numărându-se țări din sudul Europei precum Grecia, Italia sau Spania, unde oferta de muncă a permis firmelor să acomodeze mai bine turbulențele cu care s-au confruntat. În pofida parcursului fragil al activității, rata șomajului a continuat să se plaseze la niveluri în general scăzute în UE, iar alți indicatori din Tabloul de bord specifici pieței muncii, precum rata șomajului pe termen lung, rata șomajului în rândul tinerilor sau rata de participare, s-au situat, de asemenea, în zona de confort. Totuși, modul de exprimare al acestora în cadrul Tabloului de bord (variație/medie în ultimii trei ani) constituie un avantaj pentru evaluarea specifică anului 2023, în condițiile în care anul de bază este 2020, în care s-au consemnat în multe state ale UE diminuări ale ratei de participare, respectiv majorări generalizate ale ratei șomajului, inclusiv în rândul tinerilor, în contextul primului val pandemic.

Caracterul mai restrictiv al condițiilor financiare din ultimii ani, conturat pe fondul răspunsului viguros al băncilor centrale la valorile înalte ale ratei inflației, a favorizat încadrarea în limitele Tabloului de bord în cazul fluxului de credite pentru sectorul privat și în cel al pasivelor sectorului financiar. O situație similară a caracterizat sectorul imobiliar. În cazul acestuia, dacă situația pandemică a antrenat o dinamizare a prețurilor imobiliare la nivel european, astfel încât, în anul 2021, peste jumătate dintre statele membre nu respectau acest criteriu, avansul inflației și înăsprirea condițiilor financiare au modificat notabil situația, cu toate că în multe țări piața rămâne supraevaluată.

La nivel comunitar, datoria sectorului privat și cea acumulată de autoritățile publice au continuat să se plaseze pe tendința descendentă care a debutat în anul 2021, ulterior primelor valori pandemice, însă vulnerabilitățile asociate rămân semnificative: cele mai recente date indică faptul că 10 state depășeau pragul stipulat în Tabloul de bord în cazul primului indicator (în anul 2022) iar 13 state îl depășeau în cazul celui de-al doilea indicator (în anul 2023).

Conform RMA, este necesară realizarea unor analize aprofundate pentru 12 state comunitare: Cipru, Franța, Germania, Grecia, Italia, Ungaria, Țările de Jos, Portugalia, România, Slovacia, Spania și Suedia.

Pentru România, datele disponibile la momentul publicării RMA semnalau depășiri ale valorilor limită din Tabloul de bord pentru poziția investițională internațională netă (indicatorul a avansat însă gradual pe parcursul timpului către pragul stabilit) și pentru soldul contului curent, în acest ultim caz perspectiva de încadrare în limitele stipulate fiind mai îndepărtată. În plus, datele recente au evidențiat neîncadrarea României în criteriul vizând ULC, ca urmare a unei situații relativ tensionate pe piața muncii în ultimii ani, a inflației ridicate care a alimentat cererile salariale, a unor măsuri administrative (majorări repetate ale salariului minim, respectiv ale salariilor din sectorul public) și a faptului că productivitatea a resimțit efectele creșterilor de costuri.

Cadrul de guvernare economică din UE a fost reformat în planul dimensiunii sale fiscale, prin adoptarea unor noi reguli la finalul lunii aprilie 2024, scopul fiind asigurarea reducerii graduale a datoriei și a deficitelor publice, fără însă a fi afectate investițiile în domenii precum energie verde, digitalizare sau apărare națională. Astfel, statele membre vor elabora un plan fiscal structural pe termen mediu (orizontul fiind de 4 sau 5 ani), asumându-și o traiectorie a cheltuielilor publice și oferind explicații cu privire la modul în care vor derula reformele și investițiile identificate ca fiind necesare în contextul Semestrului european (Caseta 11).

Caseta 11. Reforma cadrului european de guvernare economică

În februarie 2020, Comisia Europeană inițiază formal demersurile de reformare a cadrului de guvernare economică europeană, publicând un raport privind performanța aplicării acestuia (European Commission, 2020). Deși constata reușite în sfera corecției dezechilibrelor, precum și în cea a îmbunătățirii convergenței și a coordonării economiilor europene, raportul Comisiei Europene, similar evaluării anterioare a Consiliului Fiscal European (European Fiscal Board, 2019), identifica trei mari probleme ale cadrului european de guvernare: (i) lipsa de succes a regulilor fiscal-bugetare europene în a evita frecvente episoade de conduită prociclică a politicilor fiscal-bugetare în statele membre; (ii) excesiva complexitate, rezultat al „sedimentării” (Pench, 2018) unor reforme succesive care de-a lungul anilor au adăugat noi elemente fără ca cele devenite redundante să fie eliminate, ceea ce a condus la suprapunerea de obiective nearmonizate pe deplin și la utilizarea mai multor indicatori operaționali (între care unii fiind reprezentați prin variabile neobservabile și, implicit, afectați de revizuirii frecvente); (iii) insuficienta diferențiere în raport cu pozițiile fiscale, a riscurilor privind sustenabilitatea, precum și a altor vulnerabilități specifice fiecărui stat membru.

După trei ani de consultări și dezbateri, în luna aprilie 2023, Comisia Europeană a făcut publică o propunere legislativă privind reforma cadrului european de guvernare fiscal-bugetară. O variantă de compromis a reformei a fost agreată de Consiliul Economic și Financiar al Uniunii Europene (ECOFIN) în decembrie 2023, iar în februarie 2024 a urmat un acord politic între Consiliul Uniunii Europene (Consiliul),

Comisia Europeană și Parlamentul European cu privire la forma finală a pachetului legislativ. Acesta a primit ulterior votul Parlamentului European, elementele componente fiind publicate în *Jurnalul Oficial* al Uniunii Europene în data de 30 aprilie 2024.

Pachetul legislativ aprobat privind reforma cadrului european de guvernare economică constă în două regulamente și o directivă: (i) Regulamentul (UE) 2024/1263 al Parlamentului European și al Consiliului privind coordonarea eficientă a politicilor economice și supravegherea bugetară multilaterală, care înlocuiește Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului privind brațul preventiv al Pactului de stabilitate și creștere – conține principalele inovații; (ii) Regulamentul (UE) 2024/1264 al Consiliului, care amendează Regulamentul (CE) nr. 1467/97 privind brațul corectiv al Pactului de stabilitate și creștere – modificările vizează mecanismul de deficit excesiv bazat pe datoria publică, cel standard rămânând practic nemodificat; (iii) Directiva (UE) 2024/1265 a Consiliului care modifică Directiva 2011/85/UE privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre.

Ideea centrală a reformei constă în elaborarea și asumarea de către statele membre a unor așa-numite planuri bugetar-structurale naționale pe termen mediu care să reunească politica bugetară, reformele structurale și investițiile fiecărui stat membru, în care traiectoriile bugetare specifice să fie stabilite pe baza analizei sustenabilității datoriei publice și operaționalizate exclusiv prin intermediul unor plafoane multianuale ale cheltuielilor primare nete finanțate la nivel național. Indicatorul de cheltuieli nete devine astfel indicator operațional unic pentru supravegherea bugetară, în linie cu recomandările din European Fiscal Board – EFB (2019) și Benalal *et al.* (2022)²¹³. Cheltuielile nete sunt definite drept cheltuielile publice excluzând cheltuielile cu dobânzile, măsurile discreționare privind veniturile, cheltuielile aferente programelor UE care sunt acoperite integral de venituri din fondurile Uniunii, cheltuielile naționale cu cofinanțarea programelor finanțate de Uniune²¹⁴, precum și elementele ciclice ale cheltuielilor cu indemnizațiile de șomaj. Măsurile cu caracter excepțional și alte măsuri temporare identificate în conformitate cu principiile directe utilizate de Comisia Europeană urmează de asemenea să fie eliminate din indicatorul cheltuielilor nete.

Noul cadru de guvernare stabilește un proces, care în principiu ar urma să se repete la fiecare patru ani, prin care:

- (i) Comisia Europeană transmite statelor membre cu datorii publice ori deficite ce exced nivelurile de referință de 60 la sută din PIB și, respectiv, de 3 la sută din PIB²¹⁵, o „traiectorie de referință pentru cheltuielile nete” ce acoperă o perioadă de ajustare de patru ani (2025-2028), posibil a fi extinsă cu cel mult trei ani

²¹³ Benalal *et al.* (2022) și EFB (2019) recomandă utilizarea indicatorului de cheltuieli nete ca indicator de performanță fiscal-bugetară în locul soldului structural în baza predictibilității și îmbunătățirii caracterului contraciclic, dată fiind robustețea inerentă la variațiile neașteptate ale veniturilor bugetare ce nu pot fi explicate prin măsuri discreționare ori modificări ale condițiilor ciclice. Pentru o critică a indicatorului (complexitate, opacitate, dificultatea monitorizării în timp real), a se vedea Marinheiro (2021) și Wyplosz (2023).

²¹⁴ În prezent nu există date de conturi naționale privind cofinanțarea națională a programelor finanțate de Uniunea Europeană, legislația aprobată însărcinând Eurostat să stabilească un cadru pentru raportarea de către statele membre a datelor statistice necesare.

²¹⁵ Statele care la momentul inițial au datoria publică și deficitul bugetar situate sub nivelul de referință vor primi la cerere „informații tehnice” care să servească drept ghid pentru construcția planului bugetar structural pe termen mediu.

(2025-2031). Extinderea depinde însă de angajamentul pentru un set relevant de reforme și investiții²¹⁶, suficient de detaliat și concentrat la începutul perioadei de ajustare, care să aibă termene clare, să fie verificabil și corelat cu angajamentele incluse în Planul de Redresare și Reziliență;

- (ii) După un „dialog tehnic” cu Comisia Europeană, toate statele membre urmează să depună un „plan bugetar-structural național pe termen mediu” care include traiectoria de referință (ori informațiile tehnice transmise de Comisie), iar atunci când ar prevedea o traiectorie a cheltuielilor nete mai ridicată decât cea de referință stabilită de Comisia Europeană, statul membru ar trebui să furnizeze argumente economice solide și bazate pe date care să explice diferența;
- (iii) Comisia Europeană evaluează planul bugetar-structural național pe termen mediu și face o recomandare Consiliului, care, bazându-se pe aceasta, poate aviza ori solicita o revizuire a planului.

Trajectoria de referință pentru cheltuielile nete trebuie să respecte simultan patru criterii. Astfel, până la sfârșitul perioadei de ajustare (cuprinsă între patru și șapte ani), datoria publică trebuie să se afle pe o traiectorie descendentă plauzibilă ori să rămână la niveluri prudente, chiar și în scenarii nefavorabile. Plauzibilitatea traiectoriei descendente ori a rămânerii la niveluri prudente urmează a fi evaluată în conformitate cu metodologia utilizată de Comisia Europeană în Monitorul privind sustenabilitatea datoriei din 2023 și rezultă din scenarii de risc deterministe (pondera datorii publice ar trebui să continue să se reducă pe o perioadă de 10 ani în eventualitatea materializării celui mai nefavorabil scenariu de risc determinist dintre cele trei construite de Comisia Europeană) și din scenarii de risc stohastice (pondera datorii publice continuă să se reducă timp de cinci ani după orizontul perioadei de ajustare cu o probabilitate suficient de înaltă, pragul folosit în metodologia standard a Comisiei Europene fiind de 70 la sută). În plus, traiectoria de referință ar trebui să asigure că deficitul public scade sub valoarea de referință de 3 la sută din PIB în cursul perioadei de ajustare și este menținut sub această valoare pe termen mediu, ținând cont de eventuale costuri suplimentare cu care statele membre s-ar putea confrunta ulterior perioadei de ajustare. Efortul anual de ajustare bugetară pe care îl implică traiectoria de referință ar trebui să fie, de regulă, liniar, și cel puțin proporțional cu efortul pe întreaga perioadă de ajustare. De asemenea, ar trebui să fie respectată cerința minimă anuală de ajustare structurală de 0,5 puncte procentuale²¹⁷ stipulată de brațul corectiv în perioada în care deficitul bugetar depășește valoarea de referință de 3 la sută din PIB.

Criteriile mai sus descrise sunt suplimentate de două dispozitive de siguranță, și anume:

- (i) Dispozitivul de siguranță privind sustenabilitatea datoriei publice, care stipulează că traiectoria de referință trebuie să asigure o scădere a ponderii preconizate a datoriei publice în PIB cu o valoare medie anuală de cel puțin 1 punct procentual

²¹⁶ Reformele și investițiile trebuie să îmbunătățească potențialul de creștere, să susțină sustenabilitatea fiscală, să răspundă priorităților comune ale Uniunii Europene (tranziție verde și digitală, reziliență socială și economică, suveranitate energetică, consolidarea capacităților de apărare), să dea curs recomandărilor specifice adresate statului membru în cauză, să garanteze menținerea nivelului investițiilor publice finanțate la nivel național.

²¹⁷ Un regim tranzitoriu este stabilit pentru perioada 2025-2027, în acești ani cerința de ajustare structurală minimă anuală aferentă procedurii de deficit referindu-se la soldul bugetar primar.

din PIB atât timp cât raportul datoriei publice/PIB depășește valoarea de 90 la sută, respectiv de 0,5 puncte procentuale din PIB atât timp cât ponderea datoriei publice în PIB se menține între 60 la sută și 90 la sută – cu toate acestea, în cazul țărilor aflate în procedură de deficit excesiv, deoarece depășesc nivelul de referință de 3 la sută, restricția suplimentară pe care dispozitivul o implică devine operațională doar în anul următor celui în care deficitul excesiv este corectat;

- (ii) Dispozitivul de siguranță privind reziliența deficitului, care prevede ca traiectoria de referință să asigure continuarea ajustării bugetare până când este atinsă o marjă de reziliență comună în termeni structurali de 1,5 la sută din PIB în raport cu valoarea de referință de 3 la sută. Sunt specificați pași minimi de îmbunătățire a soldului primar structural (0,4 puncte procentuale din PIB pentru perioada de ajustare standard de 4 ani, respectiv 0,25 puncte procentuale din PIB pentru perioada de ajustare extinsă).

Un cont de control va ține evidența abaterilor anuale cumulate, exprimate ca procent în PIB, ale cheltuielilor nete efective de la traiectoria stabilită de Consiliu²¹⁸. Situația contului de control are implicații importante în declanșarea procedurilor de deficit excesiv bazate pe depășirea nivelului de referință de 60 la sută din PIB pentru datoria publică, Comisia Europeană urmând să elaboreze un raport în baza art. 126(3) la Tratatul privind funcționarea UE (TFUE) (primul pas procedural) atunci când ponderea datoriei publice depășește valoarea de referință, poziția bugetară nu este aproape de echilibru ori în surplus și când deviațiile înregistrate în contul de control depășesc 0,3 puncte procentuale de PIB într-un an ori 0,6 puncte procentuale de PIB cumulativ. Propunerea legislativă inițială a Comisiei Europene avea în vedere ca declanșarea procedurii de deficit excesiv pe baza datoriei publice în eventualitatea deviațiilor de la traiectoria de referință să fie opțiunea implicită în cazul țărilor cu risc ridicat privind sustenabilitatea datoriei publice, încercându-se în acest fel operaționalizarea unui mecanism care, deși introdus încă din 2011, s-a dovedit a fi *de facto* nefuncțional (Pench, 2023). Versiunea aprobată a reformei implică mai puțină automaticitate în ceea ce privește deschiderea procedurii de deficit excesiv bazate pe datorie: nivelul provocărilor în materie de datorie publică (din perspectiva riscului privind sustenabilitatea) este menționat ca factor agravant, iar lista factorilor relevanți în luarea unei decizii privind declanșarea procedurii a fost extinsă²¹⁹.

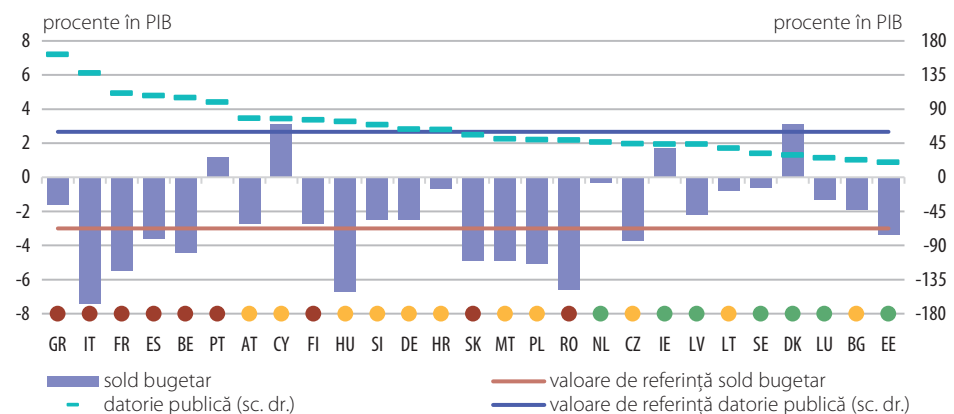
Mecanismul clauzei derogatorii generale a fost clarificat pentru a fi evitată repetarea situației din pandemie, atunci când aceasta a fost invocată fără a se ști când și cum dezactivarea acesteia ar fi urmat să se producă. Astfel, invocarea clauzei derogatorii generale în eventualitatea unei recesiuni economice grave în zona euro sau în Uniunea Europeană în ansamblu este limitată la un an, cu posibilitatea reînnoirii (condiționată de avizul Consiliului Fiscal European) de mai multe ori, însă pentru o perioadă suplimentară de cel mult un an. Un mecanism similar este instituit

²¹⁸ Contul de control înregistrează un debit atunci când cheltuielile nete observate depășesc traiectoria de referință, respectiv un credit atunci când sunt inferioare acesteia.

²¹⁹ Sunt incluse, de exemplu, creșterea investițiilor publice în apărare, cu luarea în considerare a momentului în care sunt înregistrate cheltuielile cu echipamente militare.

pentru clauza derogatorie la nivel național, cu deosebirea că perioada inițială de acordare este la discreția Consiliului. Conturile de control ale statelor membre nu vor înregistra debite în perioada în care clauzele de derogare sunt activate.

Forma aprobată a reformei cadrului european de guvernare lasă practic neschimbat rolul instituțiilor fiscale independente naționale în raport cu situația preexistentă, în pofida faptului că propunerea legislativă inițială a Comisiei Europene avea în vedere o importanță substanțial sporită a acestora în cadrul fiscal-bugetar european. Astfel, dacă în propunerea inițială exista cerința ca aceste entități (consiliile fiscale naționale) să evalueze respectarea traiectoriei de cheltuieli nete asumate de statul membru și, respectiv, factorii din spatele unor eventuale abateri, în varianta legiferată o astfel de evaluare poate avea loc doar la cererea guvernelor statelor membre și are un caracter neobligatoriu. În schimb, pachetul legislativ aprobat rezervă un rol consultativ mai important unui Consiliu fiscal european „permanent și independent într-o mai mare măsură”, care să dispună de un acces îmbunătățit la informații. Statutul Consiliului fiscal european este reglementat de un articol dedicat al Regulamentului (UE) 2024/1263, stipulându-se că „se bucură de independență deplină în exercitarea funcțiilor sale, îndeplinindu-și atribuțiile în mod imparțial și exclusiv în interesul Uniunii în ansamblul său”.

Grafic A

Soldul bugetar, datoria publică și riscul privind sustenabilitatea pe termen mediu conform DSM 2023

Notă: Culoarele reflectă convenția de reprezentare a riscurilor privind sustenabilitatea pe termen mediu din DSM 2023: roșu pentru nivel înalt de risc, galben pentru nivel mediu și verde pentru nivel redus.

Sursa: Eurostat, Debt Sustainability Monitor 2023

Conform calendarului prevăzut de pachetul legislativ, Comisia Europeană urmează să transmită statelor membre vizate orientările preliminare sub forma traiectoriilor de referință până cel târziu pe 21 iunie 2024, urmând ca acestea să își depună planurile fiscal-structurale pe termen mediu până pe 21 septembrie. La finele anului 2023 deficitul bugetar depășea valoarea de referință de 3 la sută din PIB în 11 state, iar datoria publică se situa peste valoarea de referință de 60 la sută în 13, 19 state fiind în situația de a fi depășit cel puțin unul din cele două criterii de referință²²⁰, ceea ce le califică pentru a primi traiectorii tehnice de la Comisia Europeană. Printre acestea se numără toate statele ale căror risc privind sustenabilitatea pe termen mediu era

²²⁰ În cinci state membre (Belgia, Spania, Franța, Italia, Ungaria), ambele criterii de referință erau depășite la finele lui 2023.

evaluat ca fiind înalt în Monitorul privind sustenabilitatea datoriei publice 2023 (între care și România), precum și toate statele cu risc mediu privind sustenabilitatea, cu excepția Bulgariei și Lituaniei (Grafic A).

Noile reguli apar drept mai realiste și mai coerente, ceea ce este probabil să le facă mai funcționale decât predecesoarele lor. În schimb, însă, cerințele de consolidare fiscale pe care noul cadru le implică par mai puțin stricte decât cele precedente – noul dispozitiv de siguranță privind sustenabilitatea datoriei publice este mai puțin solicitant decât eliminata regulă de ajustare cu 1/20 din deviația de la nivelul de referință al datoriei publice, iar noul dispozitiv de siguranță privind reziliența deficitului este mai puțin stringent decât vechile obiective pe termen mediu privind deficitul structural. Semnalul politic al noului cadru de guvernare economică este unul clar, și anume: „consolidarea fiscală ar trebui să fie structurală și nu prociclică, ar trebui să se producă alături de investiții publice și nu în detrimentul acestora, să susțină politicile comune europene și să nu aibă loc cu prețul securității naționale” (Jones, 2024).

Referințe

Benalal, N., Freier, M., Melyn, W., Van Parys, S., Reiss, L. – „Towards a single performance indicator in the EU’s fiscal governance framework: An assessment of the expenditure and structural balance rules in the European fiscal governance framework”, European Central Bank, Occasional Paper No. 288, 2022

Darvas, Z., Welslau, L., Zettelmeyer, J. – „A quantitative evaluation of the European Commission’s Fiscal governance proposal”, Working Paper 16/2023, Bruegel, 2023

European Commission – „Economic Governance review: Report on the application of Regulations (EU) No 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011, 472/2013 and 473/2013 and Council Directive 2011/85/EU”, COM(2020) 55 final, 2020

European Commission – „A proposal for replacing Regulation (EC) No 1466/97 on the strengthening of the surveillance of budgetary positions and the surveillance and coordination of economic policies”, COM/2023/240 final, 2023a

European Commission – „Proposal for a Council Regulation amending Regulation (EC) No 1467/97 on speeding up and clarifying the implementation of the excessive deficit procedure”, COM/2023/241 final, 2023b

European Commission – „Proposal for a Council Directive amending Directive 2011/85/EU on requirements for budgetary frameworks of the Member States”, COM/2023/242 final, 2023c

European Commission – „Debt Sustainability Monitor 2023”, Institutional Paper 271, 2024

European Fiscal Board – „Assessment of EU fiscal rules with a focus on the six and the two-pack legislation”, 2019, https://commission.europa.eu/document/download/3746b2cf-963d-4902-9a20-4387d9b288c6_en?filename=2019-09-10-assessment-of-eu-fiscal-rules_en.pdf

Jones, E. – „Europe’s new regime for macroeconomic policy coordination: a first look”, Spanish and international economic and financial outlook, Vol. 13, No. 1, 2024, pp. 5-12

Kamps, C., Leiner-Killinger, N. – „Taking stock of the functioning of the EU fiscal rules and options for reform”, ECB Occasional Paper No. 231, 2019

Marinheiro, C. F. – „The expenditure benchmark: complex and unsuitable for independent fiscal institutions”, *Comparative Economic Studies* 63, 2021, pp. 411-431

Pench, L., Deroose, S., Mourre, G., Carnot, N. – „EU fiscal rules: Root causes of its complexity”, 2018, <https://cepr.org/voxeu/columns/eu-fiscal-rules-root-causes-its-complexity>

Pench, L. – „Making sense of the European Commission’s fiscal governance reform plan”, Bruegel Policy Brief Issue No. 17/23, 2023

Wyplosz, C. – „The European Commission’s expenditure benchmark”, CEPR Policy Insight No. 121, 2023

Zettelmeyer, J. – „Assessing the ECOFIN compromise on fiscal rules reform”, Bruegel First Glance, 2023, <https://www.bruegel.org/first-glance/assessing-ecofin-compromise-fiscal-rules-reform>

Regulamentul (UE) 2024/1263 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2024 privind coordonarea eficientă a politicilor economice și supravegherea bugetară multilaterală și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1466/97 al Consiliului, JO L, 2024/1263, 30.04.2024

Regulamentul (UE) 2024/1264 al Consiliului din 29 aprilie 2024 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1467/97 privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii de deficit excesiv, JO L, 2024/1264, 30.4.2024

Directiva (UE) 2024/1265 a Consiliului din 29 aprilie 2024 de modificare a Directivei 2011/85/UE privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre, JO L, 2024/1265, 30.04.2024

Dincolo de preocuparea pentru stabilitatea macroeconomică, cadrul european de guvernare urmărește și asigurarea robusteții sectorului bancar. În acest sens, liderii europeni reuniți la Summit-ul European din data de 24 martie 2023 au făcut apel la continuarea eforturilor în vederea finalizării Uniunii Bancare. Aspectele de ordin practic ale acestui demers au inclus elaborarea unei propuneri din partea Comisiei Europene care a fost publicată în luna aprilie 2023, vizând ajustarea cadrului existent de management al crizelor bancare și asigurare a depozitelor. Propunerea urmărește aducerea gestiunii problemelor manifestate la nivelul unor entități bancare de talie mică și mijlocie către cadrul de rezoluție existent (remarcându-se unele cazuri anterioare în care s-a făcut apel la soluții alternative, bazate excesiv pe resurse oferite de contribuabili), armonizarea practicilor de rezoluție la nivel comunitar și o mai bună protecție a deponenților²²¹.

Un alt domeniu în care s-au realizat progrese în anul 2023 se referă la transpunerea reglementărilor Basel III în legislația europeană, fiind elaborate versiuni provizorii ale amendamentelor corespunzătoare. Printre subiectele dezbătute s-au numărat limitarea variabilității nivelurilor de capital obținute pe baza modelelor interne ale băncilor sau modalitatea de evaluare a numirilor în funcții importante din cadrul instituțiilor financiare.

Pe parcursul anului 2023 au continuat pașii de transpunere în legislație a propunerii de modificare a cerințelor minime de fonduri proprii și pasive eligibile, cunoscută sub numele de *Daisy Chains*. Rolul acestei propuneri este de a îmbunătăți proporționalitatea cerințelor respective, în contextul în care acestea se pot dovedi prea împovărătoare pentru instituții financiare cu anumite arhitecturi. În luna martie 2024, Consiliul European a adoptat așa-numita directivă *Daisy Chains*, care oferă autorității de rezoluție puterea de a stabili cerințele la nivel consolidat, în anumite condiții; de asemenea, directiva reglementează cerințele pentru entitățile aflate în lichidare.

²²¹ Biraschi, P., De Bosio, R., Langella, M., Mainieri, B., Mata Garcia, N., Orszaghova, L. – „The Commission proposal to reform the EU Bank Crisis Management Framework: A selected Analysis”, *SRB Working Paper Series*, No. 3, decembrie 2023.

Tabel 13.2. Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice

		Soldul contului curent	Poziția investițională internațională netă	Cursul de schimb real efectiv pe baza IAPC	Cota de piață a exporturilor de bunuri și servicii	Costul unitar nominal cu forța de muncă	Indicele prețurilor locuințelor	Fluxul creditelor acordate sectorului privat
		% din PIB, medie pe 3 ani -4%/+6% din PIB	% din PIB -35% din PIB	variație % pe 3 ani ±5% (EA) ±11% (non-EA)	variație % pe 5 ani -6%	variație % pe 3 ani +9% (EA) +12% (non-EA)	variație % anuală 6%	% din PIB +14% din PIB
Austria	2022	1,6	17,6	0,0	-5,3	10,7	3,9	5,0
	2023	1,3	16,6	1,7	-0,9	13,2	-9,9	...
Belgia	2022	0,6	57,7	1,5	-2,5	10,1	-3,9	5,8
	2023	-0,2	65,4	0,3	-3,3	13,3	-2,8	2,2
Bulgaria	2022	-1,0	-12,9	5,6	14,8	23,6	-2,1	5,9
	2023	-1,1	-7,6	8,6	16,1	27,4	2,7	...
Cehia	2022	-1,9	-18,7	13,3	-7,4	14,8	1,6	4,5
	2023	-2,4	-13,2	24,1	0,7	15,8	-10,0	...
Cipru	2022	-8,0	-96,2	-3,1	20,0	-1,2	-3,6	-3,9
	2023	-8,7	-96,6	0,4	22,5	1,5	-0,2	...
Croația	2022	-0,9	-25,4	-0,8	11,4	11,0	3,2	5,6
	2023	-0,2	-21,8	4,2	18,9	...	3,7	3,9
Danemarca	2022	10,2	58,2	-1,4	11,7	7,2	-7,4	13,1
	2023	11,1	58,8	-0,7	12,6	5,4	-6,5	4,3
Estonia	2022	-2,6	-20,2	8,1	16,4	19,0	4,5	9,2
	2023	-2,6	-21,6	15,5	14,4	32,8	-3,0	...
Finlanda	2022	-0,5	-2,2	-3,2	-2,6	9,3	-4,7	2,3
	2023	-1,2	5,2	-1,6	-5,5	13,8	-9,5	...
Franța	2022	-1,1	-23,8	-3,6	-11,2	11,1	1,5	8,9
	2023	-0,8	-29,4	-1,8	-6,4	11,3	-6,3	1,8
Germania	2022	6,0	69,5	-0,6	-12,1	7,2	-1,3	6,7
	2023	5,8	70,4	1,8	-8,8	10,5	-13,9	...
Grecia	2022	-7,9	-143,5	-2,3	12,0	3,5	5,2	1,1
	2023	-7,8	-140,5	-1,3	5,8	1,1	8,4	2,0
Irlanda	2022	6,0	-116,8	-4,6	31,3	-10,6	5,0	2,0
	2023	11,5	-105,9	-1,3	26,1	5,7	-3,3	...
Italia	2022	1,6	4,7	-2,3	-8,7	4,8	-3,6	2,9
	2023	0,4	7,4	0,9	-1,4	5,0	-3,7	...
Letonia	2022	-1,9	-26,8	4,8	14,6	17,2	0,4	3,0
	2023	-4,2	-24,6	11,1	7,7	25,4	-3,9	...
Lituania	2022	1,0	-7,0	9,0	28,0	27,7	0,4	6,8
	2023	-0,8	1,3	13,1	23,2	36,5	1,1	...
Luxemburg	2022	8,0	47,0	-0,3	-1,4	13,2	4,0	-19,5
	2023	7,4	33,8	-1,5	4,2	20,8	-12,2	...
Malta	2022	0,4	83,3	-3,1	2,7	6,0	1,2	6,4
	2023	1,0	71,6	-0,5	19,5	-1,2	-0,4	...
Țările de Jos	2022	8,8	75,2	3,1	-0,6	9,8	6,0	6,9
	2023	10,5	71,8	2,7	0,1	9,4	-10,0	...
Polonia	2022	-0,4	-33,4	-0,5	15,9	15,7	-1,9	3,0
	2023	-0,7	-31,5	9,3	23,2	22,0	-1,9	0,9
Portugalia	2022	-1,0	-83,6	-3,1	-2,5	10,7	4,8	3,5
	2023	-0,2	-72,5	-1,3	5,2	8,9	3,0	0,9
România	2022	-7,1	-40,7	2,5	6,1	16,9	-6,4	3,3
	2023	-7,8	-39,6	6,7	10,7	26,7	-5,9	2,0
Slovacia	2022	-3,6	-61,0	3,6	-7,1	12,7	1,3	8,4
	2023	-4,3	-54,2	7,4	-1,9	16,5	-9,2	2,3
Slovenia	2022	3,2	-1,5	-1,4	2,3	14,3	4,3	5,2
	2023	2,3	3,7	1,0	2,0	18,8	-0,2	...
Spania	2022	0,7	-60,0	-0,5	-8,3	10,8	0,8	0,3
	2023	1,3	-52,8	-0,8	0,5	7,7	-0,2	-2,2
Suedia	2022	6,1	31,0	-1,6	-3,2	7,5	-3,0	10,3
	2023	6,4	33,2	-7,3	3,8	10,2	-10,9	...
Ungaria	2022	-4,5	-52,1	-8,9	-5,1	24,0	5,2	9,2
	2023	-4,1	-46,6	10,3	4,5	34,0	-7,7	...

■ indicatorii nu se încadrează în nivelurile de referință

„...” lipsă date

Sursa: Eurostat, BNR

13. Convergența economiei românești și cadrul de guvernare economică în Uniunea Europeană

Datoria sectorului privat	Datoria sectorului public	Rata șomajului	Total pasive sector financiar	Rata de activitate – % din populația cu vârsta 15-64 ani	Rata șomajului pe termen lung – % din populația activă cu vârsta 15-74 ani	Rata șomajului în rândul tinerilor – % din populația activă cu vârsta 15-24 ani		
% din PIB	% din PIB	% medie pe 3 ani	variație % anuală	pp, variație pe 3 ani	pp, variație pe 3 ani	pp, variație pe 3 ani		
133% din PIB	60% din PIB	10%	16,5%	-0,2 pp	0,5 pp	2 pp		
121,9	78,4	5,7	-3,0	0,5	-0,2	0,4	2022	Austria
...	77,8	5,4	...	1,8	-0,6	-1,3	2023	
161,4	104,3	5,9	-2,6	1,4	0,2	1,9	2022	Belgia
156,5	105,2	5,8	0,7	2,1	0,1	0,2	2023	
74,6	22,6	5,2	12,0	0,6	-0,7	-1,5	2022	Bulgaria
...	23,1	4,6	...	1,8	-0,4	-5,3	2023	
76,0	44,2	2,5	3,2	0,5	0,0	1,2	2022	Cehia
...	44,0	2,5	...	0,7	0,2	0,3	2023	
213,4	85,6	7,3	-2,3	2,2	0,2	2,0	2022	Cipru
...	77,3	6,8	...	3,2	-0,2	-1,3	2023	
77,8	67,8	7,4	9,6	3,4	0,0	1,4	2022	Croația
73,3	63,0	6,9	17,4	3,0	-0,1	-2,1	2023	
188,0	29,8	5,1	-1,6	1,3	-0,3	0,5	2022	Danemarca
196,6	29,3	4,9	0,6	1,8	-0,4	-0,1	2023	
94,3	18,5	6,2	1,6	2,0	0,4	7,0	2022	Estonia
...	19,6	6,1	...	2,0	0,1	-1,0	2023	
144,7	73,5	7,4	1,7	2,5	0,0	-3,5	2022	Finlanda
...	75,8	7,2	...	2,6	0,1	-4,8	2023	
163,7	111,9	7,7	-1,4	1,0	-0,3	-3,4	2022	Franța
155,4	110,6	7,5	3,6	1,9	-0,1	-4,3	2023	
118,4	66,1	3,5	1,5	1,4	-0,2	-0,2	2022	Germania
...	63,6	3,3	...	2,4	-0,1	-2,1	2023	
101,1	172,7	14,9	-0,3	0,9	-3,6	-6,1	2022	Grecia
96,4	161,9	12,8	-0,9	4,2	-4,3	-11,3	2023	
147,1	44,4	5,5	-4,0	3,6	-0,3	-2,4	2022	Irlanda
...	43,7	5,0	...	6,7	-0,3	-5,1	2023	
105,5	140,5	9,0	-5,7	-0,2	-1,3	-5,5	2022	Italia
...	137,3	8,4	...	3,2	-0,9	-7,1	2023	
52,5	41,8	7,5	4,1	-0,5	-0,7	2,6	2022	Letonia
...	43,6	7,0	...	-1,4	-0,6	-2,6	2023	
51,4	38,1	7,2	1,0	0,6	0,4	0,0	2022	Lituania
...	38,3	6,7	...	0,3	-0,2	-5,8	2023	
325,5	24,7	5,6	-4,9	1,5	0,0	0,6	2022	Luxemburg
...	25,7	5,0	...	1,9	0,0	-4,4	2023	
121,8	51,6	4,1	5,9	4,5	0,2	-1,1	2022	Malta
...	50,4	3,5	...	4,7	-0,6	-2,4	2023	
210,1	50,1	4,2	-3,7	1,3	-0,2	-0,9	2022	Țările de Jos
...	46,5	3,8	...	2,1	-0,2	-2,4	2023	
63,4	49,2	3,2	3,0	3,5	0,2	1,1	2022	Polonia
57,0	49,6	3,0	11,0	4,3	0,2	0,6	2023	
141,8	112,4	6,6	-4,0	1,3	0,0	0,8	2022	Portugalia
130,3	99,1	6,5	-1,9	3,8	0,2	-2,2	2023	
43,7	47,5	5,8	8,2	3,5	0,2	1,8	2022	România
40,4	48,8	5,6	16,7	2,7	0,4	0,2	2023	
93,6	57,7	6,5	-9,3	1,4	0,2	2,8	2022	Slovacia
85,5	56,0	6,2	3,0	2,0	0,1	-0,6	2023	
66,0	72,5	4,6	-1,4	1,6	-0,3	2,0	2022	Slovenia
...	69,2	4,2	...	1,4	-0,5	-4,4	2023	
123,4	111,6	14,5	-4,6	0,2	-0,2	-2,8	2022	Spania
111,6	107,7	13,4	0,4	2,3	-0,7	-9,6	2023	
207,5	33,2	8,3	3,0	0,8	0,4	2,3	2022	Suedia
...	31,2	8,0	...	1,9	-0,2	-1,4	2023	
78,8	74,1	3,9	8,6	2,5	0,1	-0,6	2022	Ungaria
...	73,5	3,9	...	2,9	0,3	0,3	2023	

Capitolul 14

Comunicarea publică
a Băncii Naționale a României

1. Relații publice

Activitatea de comunicare și relații publice desfășurată de Banca Națională a României în anul 2023 a vizat informarea corectă, promptă și adecvată a publicului larg, a specialiștilor, a instituțiilor statului și a mass-media în legătură cu deciziile și politicile adoptate pentru îndeplinirea atribuțiilor sale, în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul BNR.

Contextul intern în care s-a desfășurat activitatea BNR, reflectat și în mesajele publice transmise de oficialii băncii centrale pe parcursul anului 2023, a fost definit de scăderea ratei inflației la 6,6 la sută în decembrie 2023, de la 16,4 la sută în decembrie 2022, pe fondul decelerării creșterii prețurilor alimentelor procesate și al accentuării declinului prețurilor energetice. Reprezentanții BNR au informat opinia publică în legătură cu perspectivele inflației și au oferit explicații legate de incertitudinile provocate de plafonarea temporară a adaosului comercial la produse alimentare de bază, de măsurile fiscale previzionate în vederea măririi veniturilor bugetare, de variabilele activității economice etc.

La baza desfășurării activității de comunicare și relații publice s-au aflat câteva repere strategice. Astfel, s-a urmărit să fie asigurat un nivel cât mai ridicat de accesibilitate a informațiilor privind deciziile de politică monetară, măsurile care vizează menținerea stabilității financiare, precum și rolul și funcțiile băncii centrale, într-un context intern și extern complex, marcat de accentuarea incertitudinilor și de nevoia constantă de informare a publicului. De asemenea, au fost oferite explicații argumentate de către oficialii și specialiștii BNR (prin intermediul declarațiilor de presă și prin publicarea a numeroase articole pe blogul OpiniiBNR.ro sau în presă) cu scopul de a crește nivelul de înțelegere a temelor principale: evoluția economiei, politica monetară, creditarea, sistemul bancar și evoluția cursului de schimb, cadrul legislativ în care BNR își desfășoară activitatea și mecanismele și pârgھیile de acțiune pe care le deține.

Potrivit mandatului său și respectând principiile transparenței și responsabilității instituționale, BNR publică constant informații rezultate din raportările și datele statistice de care instituția dispune conform cadrului legal în vigoare. Acestea sunt completate de analize și evaluări proprii care au la bază o documentare riguroasă, ce rezultă din cunoașterea în profunzime a problematicii specifice domeniului său de activitate, în scopul unei informări corecte a publicului larg.

Comunicarea constantă cu publicul și cu mass-media a fost realizată prin intermediul celor 96 de comunicate de presă privind deciziile de politică monetară, supravegherea macroprudențială și evoluția unor indicatori statistici relevanți pentru sectorul bancar și economie în general, emisiuni numismatice, evenimentele dedicate educației

financiare etc. De asemenea, BNR a avertizat publicul larg cu privire la derularea unor atacuri de tip *spoofing* (utilizarea frauduloasă a numărului de telefon) în care a fost folosit numele instituției.

Data organizării	Denumirea evenimentului
19 ianuarie	Conferință de presă pentru lansarea <i>Raportului asupra stabilității financiare</i>
15 februarie 12 mai 9 august 10 noiembrie	Conferințe de presă pentru lansarea <i>Raportului asupra inflației</i>
16 martie	Conferință comună BNR – Banca Europeană de Investiții (BEI) și prezentarea <i>Raportului EIB Group Investment Survey 2022: Country overview – Romania</i>
29 martie	Eveniment aniversar dedicat împlinirii a 100 de ani de la adoptarea Constituției României Mari
4-5 mai	<i>Simpozionul anual de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu”, ediția a XXXI-a: „Patrimoniul arhitectural al Băncii Naționale a României”</i>
28 iunie	Eveniment dedicat prezentării lucrării <i>Evoluția stocului de aur al Băncii Naționale a României (1880-2020)</i>
21 septembrie	Vernisajul expoziției temporare <i>Cele două fețe ale monedei: mijloace de tranzacționare – capodopere de artă</i>
29 septembrie	<i>Prezentarea Raportului anual 2022 privind Investițiile străine directe în România</i>
20 noiembrie	Simpozionul cu tema <i>Tezaurul României evacuat la Moscova – un drept de creație mai vechi de un secol</i>
7 decembrie	Vernisarea expoziției și lansarea monedei numismatice <i>Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I” – 100 de ani de istorie militară</i>

Tabel 14.1
Comunicarea instituțională
directă a Băncii Naționale
a României

Comunicarea oficială a BNR a fost susținută și de blogul [OpiniiBNR.ro](https://www.bnr.ro/opinii), unde au fost publicate pe parcursul anului 67 de articole semnate de reprezentanți ai băncii centrale. Acestea au furnizat informații despre deciziile de politică monetară și impactul acestora asupra inflației, deficitul bugetar, monede digitale, statutul juridic al patrimoniului BNR etc. Materialele de opinie au generat 968 de apariții în print și online.

De asemenea, BNR a răspuns unui număr de 77 de solicitări de informații și clarificări primite din partea jurnaliștilor, în scădere față de anul anterior (111 solicitări).

Din punct de vedere al expunerii mediatice, în anul 2023 reprezentanții băncii centrale au beneficiat de 1 277 de apariții televizate (interviuri, declarații, preluări din conferințe de presă etc.), oferind constant publicului informații și explicații referitoare la evoluția inflației, a dobânzilor și cursului de schimb, precum și la deficitul bugetar și la creditare. Declarații și comentarii ale purtătorului de cuvânt al BNR au fost prezente într-un număr de 123 de materiale TV.

Reflectarea activității BNR în mass-media centrală și locală relevantă (presă scrisă, radio-TV și online) s-a concretizat, în 2023, prin publicarea a 9 830 de materiale de presă care menționează banca centrală: 97,1 la sută dintre acestea au avut o tonalitate echilibrată și doar 2,5 la sută dintre materiale au avut tonalitate negativă în raport cu banca centrală. Și în 2023, cele mai multe materiale de presă cu referire la BNR au fost difuzate de televiziuni prin 4 256 de materiale TV (știri, emisiuni, talk-show), reprezentând 43 la sută din totalul aparițiilor în mass-media.

Politica monetară a rămas și în 2023 punctul de maxim interes al mass-media, cu 3 469 de materiale de presă, dintre care aproape 98,9 la sută în tonalitate echilibrată. Știrile și articolele evaluate au reflectat, în principal, deciziile de politică monetară, anticipări, comentarii și critici, în contextul evoluției și perspectivelor inflației. Datele despre evoluția economiei au generat 1 812 materiale de presă, din care peste 99,1 la sută au avut tonalitate echilibrată. Cele mai multe știri au vizat indicatorii evoluției economice și subiecte legate de fiscalitate și impactul măsurilor fiscale, urmate de discuții și comentarii privind salariile și pensiile. Informațiile legate de sistemul bancar au generat 1 158 de materiale de presă, dintre care peste 97,6 la sută în tonalitate echilibrată, cu accent pe stabilitatea financiară, limitarea plăților cash, bilanțul sistemului bancar și suprataxarea profitului băncilor, amenzi și controalele asupra băncilor, preluarea de către BNR a atribuțiilor de protecție a consumatorilor.

În ceea ce privește activitatea de comunicare online a BNR, în anul 2023 aceasta a fost marcată de diversificarea strategiei de transmitere a mesajelor către publicul larg, care a condus la o creștere semnificativă a audienței și vizibilității pe rețeaua de socializare Instagram, dar și a consolidării prezenței pe LinkedIn sau X (anterior Twitter).

Principalul canal de comunicare al băncii centrale a rămas websiteul oficial, unde au fost diseminate în timp real date statistice (curs de schimb, ratele dobânzilor, indicatori ai piețelor financiare) și au fost promovate alte tipuri de informații precum comunicate de presă, publicații, conferințe sau discursuri. În funcție de necesitățile identificate privind relevanța anumitor teme pe agenda publică sau de accentul pus pe creșterea vizibilității principalelor categorii de informații desprinse din activitatea instituției (cum ar fi politică monetară, stabilitate financiară, emisiune monetară, sisteme de plăți, supraveghere bancară etc.), acestea au fost aduse în atenția publicului și prin intermediul rețelelor de socializare, cu mesaje adaptate specificului fiecărei platforme și audienței respective.

Infografic
Transparența instituțională –
teme de interes

Prin urmare, în anul 2023 prezența BNR pe platformele de socializare online a continuat să se dezvolte, fiind promovate mai multe categorii de subiecte menite să faciliteze înțelegerea anumitor concepte economice, să sporească transparența instituțională și să consolideze încrederea în deciziile luate de banca centrală. În plus, s-a insistat pe dezvoltarea continuă a instrumentelor și canalelor de comunicare ale BNR, având în vedere nu doar informarea adecvată și rapidă a publicului larg cu privire la deciziile, activitățile și inițiativele băncii centrale, ci și obținerea unui feedback constant din partea acestuia. Astfel, abordările tematice și formulările mesajelor au fost ajustate în concordanță cu particularitățile fiecărui canal de comunicare și cu interesul exprimat de către utilizatori și evaluat prin intermediul aprecierilor, nivelului de interacțiune sau distribuirea conținutului.

Cea mai semnificativă creștere a fost înregistrată de rețeaua socială Instagram (+280 la sută – aproximativ 20 500 de abonați noi), care a ajuns la finele anului 2023 la peste 28 000 de urmăritori. Din perspectiva tematicii abordate pe Instagram, un impact extrem de ridicat a fost generat de subiectele derivate din funcția de emisiune monetară a băncii centrale: modalitățile de preschimbare a bancnotelor prin intermediul sucursalelor, etapele procesării numerarului, respectiv producerea acestuia în cadrul Imprimeriei BNR și al Monetăriei Statului. Totodată, au fost realizate mai multe *quiz*-uri în secțiunea *Stories* pe teme desprinse din activitatea băncii centrale, fiind urmărite

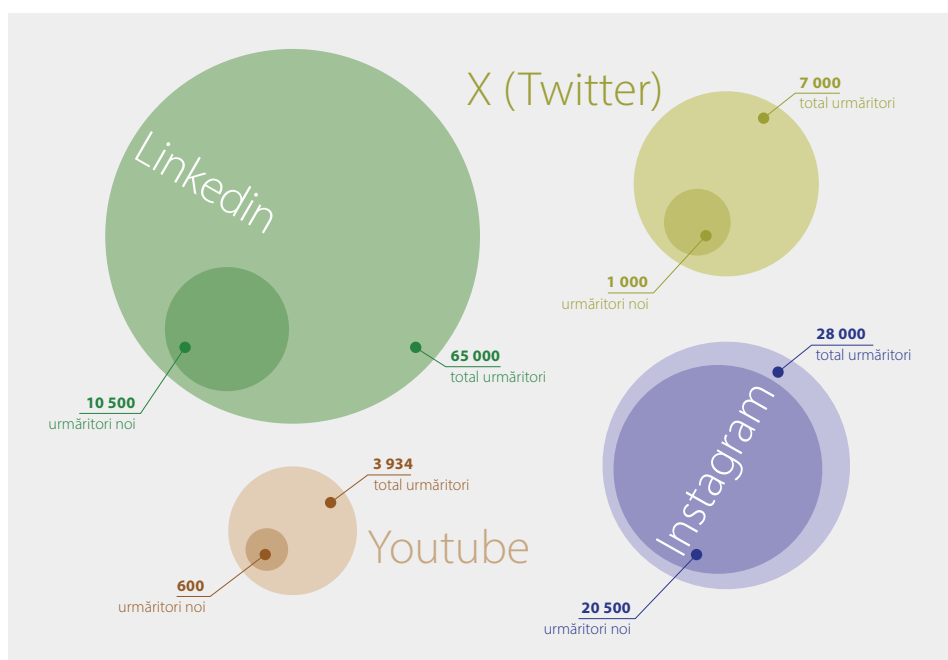
stimularea interacțiunii cu utilizatorii, precum și creșterea nivelului de educație financiară în rândul acestora.

În ceea ce privește rețeaua profesională LinkedIn, a fost înregistrată o creștere de aproximativ 10 500 de abonați, contul ajungând la finalul anului 2023 la peste 65 000 de urmăritori (cu 16 la sută mai mult față de 2022). Temele promovate s-au încadrat în următoarele categorii: economie (sinteze ale unor materiale tehnice de tipul *Rapoartelor* și publicațiilor periodice, însoțite de elemente vizuale ilustrative, precum infografice sau bannere), cercetare (prezentarea lucrărilor științifice realizate de către specialiștii din mediul economic și financiar) și resurse umane (anunțuri de recrutare, respectiv declarații ale unor experți din cadrul BNR referitoare la dezvoltarea abilităților angajaților în vederea creșterii performanței în sectorul public). Remarcabil este faptul că informațiile legate de resurse umane au înregistrat cea mai mare pondere pe LinkedIn, reprezentând 27 la sută din totalul subiectelor abordate prin intermediul acestei platforme social media. În plus, au fost anunțate evenimentele organizate de BNR, categorie în care s-au înregistrat și cele mai multe impresii, evidențiindu-se rezumatele video ale conferințelor de presă susținute de către guvernatorul BNR cu ocazia lansării *Raportului asupra inflației*, precum și alte articole dedicate participării reprezentanților instituției la conferințe internaționale sau la diverse manifestări realizate în cadrul proiectelor de educație financiară ale BNR. Din punct de vedere cantitativ, în 2023, au fost publicate 179 de articole noi, care au înregistrat 1 145 534 de expuneri posibile, 586 893 de vizualizări unice, 18 719 aprecieri, peste 1 100 de distribuiri și 39 155 de click-uri pe postare (accesări ale link-urilor promovate în articole).

La nivelul rețelei X (cunoscută anterior drept Twitter), o realizare notabilă a contului a fost aceea că a primit, în mai 2023, bifa gri (de organizație guvernamentală verificată), în urma multiplelor solicitări transmise în decursul anului, devenind astfel prima rețea socială a instituției care obține ecusonul *Verified*. Referitor la activitatea BNR pe X, aceasta vizează informarea promptă a publicului în legătură cu deciziile, activitățile și inițiativele băncii centrale, conținutul fiind adaptat pentru a facilita preluarea acestuia de către agențiile de presă. Dintre subiectele promovate pe aceste rețele, o frecvență ridicată au înregistrat cele economice (45 la sută), urmate de evenimente (19 la sută) și postări cu tematică istorică (13 la sută). Au fost publicate 526 de tweet-uri noi, care au generat 119 028 de vizite unice, cu 30 la sută mai mult față de anul 2022. Această interacțiune sporită a atras de asemenea și o creștere de aproximativ 1 000 de abonați noi (+15,5 la sută față de perioada precedentă), pentru un total de peste 7 000 de followers. În condițiile în care contul BNR pe X este urmărit în special de jurnaliști și experți străini, precum și de instituții guvernamentale, diplomați sau specialiști în domeniul economico-financiar, conținutul publicat este preponderent bilingv sau chiar exclusiv în limba engleză.

În plus, BNR utilizează canalul său de YouTube pentru a încărca înregistrările video asociate briefingurilor/conferințelor de presă, seminarelor și simpozioanelor organizate la sediul băncii. Pe YouTube, BNR a înregistrat o creștere de peste 600 de abonați (total 3 934 de abonați), însă în ceea ce privește timpul pe care utilizatorii l-au petrecut urmărind videoclipurile publicate de banca centrală, acesta a scăzut cu 16 la sută din punctul de vedere al orelor și cu 37 la sută din perspectiva vizualizărilor.

Infografic
Prezența BNR pe social media

De asemenea în 2023, a fost lansată o versiune actualizată a aplicației mobile „Leul Românesc”, ce furnizează informații despre însemnele monetare emise de către BNR în ultimii ani și oferă răspunsuri la cele mai frecvente solicitări primite din partea publicului în ceea ce privește verificarea autenticității bancnotelor. Această îmbunătățire a determinat o creștere semnificativă a numărului de instalări: 1 900 de utilizatori unici în App Store (o creștere de 21 la sută), respectiv 1 110 instalări noi în Google Play.

Nu în ultimul rând, în anul 2023, BNR a continuat proiectul de dezvoltare a unei noi versiuni a websiteului oficial. Pentru realizarea acesteia s-au luat în considerare tendințele actuale și bunele practici din domeniu, inclusiv implementarea interfețelor grafice de tip *mobile first* și aplicarea principiilor UX (*user experience*), orientate către concizie, claritate și centrarea pe nevoile utilizatorului. În paralel, au fost aduse îmbunătățiri și versiunii actuale a websiteului în special în ceea ce privește structura și prezentarea informațiilor, pentru a îmbunătăți experiența utilizatorilor. În acest sens, în pagina Carieră au fost prezentate informații suplimentare, pentru a evidenția mai bine avantajele și facilitățile oferite. Totodată, pentru a veni în întâmpinarea publicului, au fost aduse modificări sistemului de rezervare online a pieselor numismatice lansate de BNR, astfel încât etapele constând în publicarea comunicatului și deschiderea formularului de rezervare să fie tratate separat. Acest lucru presupune preanunțarea formularului de rezervare în comunicatul inițial și deschiderea acestuia după un interval de timp care să permită informarea tuturor celor interesați. De asemenea, a fost acordată atenție educației financiare prin integrarea și promovarea pe website a unui joc educațional care continuă seria „Educație financiară cu Ana și Radu”. Aplicația este destinată elevilor și funcționează sub forma unui *adventure game*, în care personajele parcurg diverse situații concrete presărate cu probleme financiare întâlnite în viața de zi cu zi.

La nivel general, printre cele mai relevante evenimente promovate online în 2023 s-au evidențiat conferințele dedicate prezentării *Raportului asupra inflației*, însoțite de

rezumate video, precum și multe dintre evenimentele organizate la sediul băncii centrale. Dintre acestea, Simpozionul cu tema „Tezaurul României evacuat la Moscova – un drept de creanță mai vechi de un secol”, eveniment care a inaugurat o nouă etapă în demersurile BNR (Caseta 12) vizând recuperarea tezaurului de la Moscova, a generat cele mai bune interacțiuni. Pe lângă acesta, s-au mai remarcat în mediul online și aniversarea împlinirii a 100 de ani de la adoptarea Constituției României Mari, precum și vernisajele expozițiilor *Muzeul Militar Național Regele Ferdinand I – 100 de ani de istorie militară* și *Cele două fețe ale monedei: mijloace de tranzacționare – capodopere de artă*.

Caseta 12. Demersuri pe plan internațional în vederea recuperării Tezaurului BNR evacuat la Moscova în perioada 1916-1917

Începând din anul 1991, Banca Națională a României a aplicat cu consecvență o strategie privind aducerea și menținerea în atenția publică a problematicii Tezaurului BNR trimis la Moscova în timpul Primului Război Mondial și încă nerestituit. În anul 2023 și în prima parte a anului 2024 a avut loc o serie de demersuri vizând aprofundarea conștientizării pe plan internațional a acestui subiect. O importanță deosebită a fost acordată informării opiniei publice europene și decidenților de la nivelul UE cu privire la cele 91,5 tone de aur fin confiscat de puterea bolșevică în urmă cu peste un secol și la faptul că România deține o creanță validă și exigibilă asupra Federației Ruse, ca moștenitoare de drept a URSS.

Astfel, în noiembrie 2023, BNR a organizat simpozionul cu tema „Tezaurul Băncii Naționale a României evacuat la Moscova – un drept de creanță mai vechi de un secol”, în cadrul căruia au fost lansate două volume apărute în limba engleză: *The Romanian National Bank Treasure Taken to Moscow and Never Returned*, publicat de Cristian Păunescu, și *Romania's Treasure and its Destiny. Arguments from the Russian Archives*, avându-l ca autor pe Ilie Schipor. Aceste două cărți au fost distribuite celor 705 membri ai Parlamentului European, precum și celor 27 de comisari europeni.

În data de 5 martie 2024, la sediul Parlamentului European de la Bruxelles a fost inaugurată, în prezența delegației Băncii Naționale a României, precum și a unui numeros public, expoziția *Tezaurul de aur al Băncii Naționale a României trimis la Moscova și niciodată returnat – o creanță mai veche de un secol*. La acest eveniment au participat și numeroși europarlamentari din toate grupurile politice, atât români, cât și din alte țări. În cadrul expoziției au fost prezentate dovezi istorice, înscrisuri, probe juridice și angajamentele părților rusă și română în legătură cu rezerva de aur trimisă la Moscova.

În aceeași zi, în ediția online a ziarului *Politico* a fost publicat articolul „The gold treasure of the National Bank of Romania that was sent to Moscow”, cu subtitlul „A claim older than a century – the odyssey of the central bank's „evacuated” gold that was never returned after the First World War”. Articolul a fost inclus și în ediția tipărită din 7 martie 2024 a aceleiași influente publicații consacrate problematicii europene.

Totodată, la 6 martie 2024, la Universitatea Liberă din Bruxelles, cu sprijinul Institutului Cultural Român, a avut loc dezbateră cu tema *Le trésor de la Banque Nationale de Roumanie envoyé à Moscou – une créance qui date depuis plus d'un siècle*.

Această suită de demersuri a contribuit la adoptarea cu o mare majoritate de voturi a Rezoluției referitoare la returnarea tezaurului național al României însușit ilegal de Rusia, în ședința plenară a Parlamentului European din 14 martie 2024, desfășurată la Strasbourg. Documentul a fost susținut de toți europarlamentarii români, cărora li s-au alăturat, semnând proiectul de rezoluție, alți 11 europarlamentari. În intervenția din cadrul dezbaterilor, Elisa Ferreira, comisarul european pentru coeziune și reforme, a reiterat că UE este pregătită să susțină demersurile autorităților române, atunci când contextul internațional va permite, dacă partea română va solicita acest sprijin.

Mesajul principal al rezoluției a fost acela că Parlamentul European solicită Federației Ruse să returneze complet României tezaurul care a fost transportat la Moscova în anii 1916-1917 și nu a fost restituit nici în 1935, nici în 1956. Conform punctelor finale ale rezoluției, Parlamentul European:

- invită Comisia Europeană și Serviciul European de Acțiune Externă să includă restituirea patrimoniului național român pe agenda bilaterală diplomatică care reglementează relațiile UE-Rusia, de îndată ce contextul regional permite reluarea dialogului politic între părți;
- invită Comisia să creeze sinergii concrete cu statul român, cu Banca Națională a României și cu alte instituții relevante pentru a mobiliza eforturi coordonate și pentru a urmări toate mijloacele diplomatice de mediere, de promovare a comunicării, atunci când este cazul, cu omologii ruși și de căutare de soluții pentru a se asigura că tezaurul național este returnat fără întârziere acolo unde îi este locul;
- invită Comisia să analizeze posibilitatea de a acționa în calitate de partener al reprezentanților români care fac parte din Comisia mixtă româno-rusă mandatată să discute despre restituirea tezaurului național al României;
- încredințează Președintei sarcina de a transmite rezoluția Consiliului, Comisiei, Serviciului European de Acțiune Externă, guvernelor și parlamentelor statelor membre, Consiliului Europei și Adunării Parlamentare a acestuia, Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa și instituțiilor de stat ale Federației Ruse.

Astfel, la peste un secol de la hotărârea Conferinței de la Genova din 1922 care solicita returnarea tezaurului românesc, opinia publică internațională a fost informată pe larg despre creanța validă și exigibilă deținută de România asupra Federației Ruse, iar subiectul a fost introdus pe agenda instituțiilor Uniunii Europene.

În anul 2023, a avut loc debutul prezentării *Rapoartelor asupra inflației* în format HTML, marcând o schimbare semnificativă față de formatul existent (PDF). Acest nou format permite o vizualizare optimă a conținutului atât pe dispozitive cu ecrane late (desktop-uri), cât și pe cele cu ecrane înguste, precum telefoanele mobile sau tabletele. Această inițiativă a contribuit la sporirea nivelului de accesibilitate a publicului larg la publicațiile BNR, facilitând o mai bună informare a acestuia. În continuare, BNR își propune să extindă numărul de publicații prezentate în format HTML în decursul anului 2024, incluzând pe listă publicații cu apariție anuală precum *Raportul anual* și *Balanța de plăți și poziția*

investițională internațională. BNR lucrează de asemenea la dezvoltarea unei aplicații mobile denumită BNR Direct. Această aplicație își propune să satisfacă nevoile persoanelor interesate de informații financiare și să ofere acces facil și rapid la diverse servicii și date relevante din domeniul financiar-bancar.

2. Publicațiile BNR

Prin intermediul portofoliului său de publicații, BNR continuă să furnizeze specialiștilor din domeniul financiar-bancar și publicului larg o gamă diversificată de informații, disponibile în mai multe formate (tipărit, pdf și HTML). Începând cu ediția din luna februarie 2023 a *Raportului asupra inflației*, s-a lansat noul format HTML al publicațiilor BNR, care urmează să fie implementat etapizat. Prin implementarea acestui noi format se urmăresc o mai mare accesibilitate la informațiile cuprinse în *Rapoartele* BNR, dar și creșterea flexibilității și sporirea numărului de opțiuni disponibile cititorilor.

Portofoliul de publicații al Băncii Naționale a României include o serie de *Rapoarte* cu periodicități diferite: (i) *Raport anual*, în care sunt prezentate în detaliu evoluțiile macroeconomice interne și contextul internațional, precum și activitățile desfășurate de banca centrală pe parcursul anului analizat; (ii) *Raport asupra inflației*, care prezintă, trimestrial, aspecte detaliate privind cadrul de analiză și, implicit, fundamentele deciziilor de politică monetară; (iii) publicațiile anuale consacrate sectorului extern, respectiv *Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României și Investițiile străine directe*; (iv) *Conturi naționale financiare*, ce prezintă evoluția financiară a sectoarelor instituționale ale economiei; (v) *Raport asupra stabilității financiare*, ce reflectă provocările pe plan intern la adresa stabilității financiare, dar și evoluțiile pe plan european privind reglementările prudențiale; (vi) *Buletin lunar*, care include o analiză sintetică a principalelor evoluții economice și de politică monetară din intervalul de referință și o secțiune statistică detaliată.

Totodată, în anul 2023 au fost publicate două ediții ale *Sondajului privind riscurile sistemice*, care sintetizează, trimestrial, opiniile celor mai importante 11 bănci din sistem (după valoarea activelor) cu privire la riscurile cu potențial sistemic, consecințele posibile asupra sistemului financiar și capacitatea băncilor de gestionare a acestora în ipoteza concretizării lor. De asemenea, s-a continuat realizarea sondajelor dedicate relației dintre sectorul real și cel bancar ale economiei – *Sondajul privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România și Sondajul privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației*.

Tablou de monitorizare a riscurilor climatice asupra sectorului bancar din România a ajuns la a treia ediție în anul 2023, rolul său fiind acela de a surprinde principalele evoluții în domeniul schimbărilor climatice și al finanțării verzi prin prisma unor indicatori grupați în cinci categorii, respectiv: (i) economia reală, (ii) riscul fizic, (iii) riscul de tranziție, (iv) finanțarea verde și (v) politicile guvernamentale.

Rezultatele activității de cercetare desfășurate în cadrul BNR în cursul anului 2023 și în prima parte a anului 2024 s-au concretizat prin apariția în cadrul seriei *Caiete de studii/Occasional Papers* a 3 lucrări.

De asemenea, au avut loc evenimente de lansare a șase volume incluse în Colecția „Biblioteca Băncii Naționale a României” – Aniversar 140 de ani: „Stabilitate financiară. Lucrări selectate” și „Financial stability. Selected works”; „Economie. Lucrări selectate” și „Economy. Selected works”; „Rolul băncilor centrale în economiile contemporane: dincolo de stabilitatea prețurilor”; „Evoluția stocului de aur al Băncii Naționale a României (1880-2020)”. La acestea se adaugă volumul lui John Maynard Keynes care reunește versiunile în limba română ale lucrărilor „Moneda și finanțele Indiei” (1913), „Scurt tratat despre reforma monetară” (1923), „Tratat despre bani” (1930).

3. Activitatea de informare publică

Comunicarea externă pe componenta informării publice directe a persoanelor este centrată pe gestionarea adecvată a procesului de furnizare, la cerere, a informațiilor de interes public, precum și a celui de soluționare a petițiilor adresate BNR, fiind desfășurată cu respectarea rigorilor instituite de legislația primară incidentă, respectiv de Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public și Ordonanța Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 233/2002.

Din această perspectivă, pentru îndeplinirea obiectivului prioritar al activității de comunicare și relații publice, ce constă în informarea corectă și promptă a publicului larg, instrumentele și resursele disponibile au vizat: (i) soluționarea petițiilor și a cererilor de acces la informații de interes public adresate în scris (1 896 de petiții și cereri de informații de interes public, dintre care 91 întemeiate expres pe dispozițiile Legii nr. 544/2001), (ii) rezolvarea cererilor adresate telefonic (930 de solicitări), precum și (iii) furnizarea informațiilor solicitate verbal, în mod direct, prin Punctul de informare-documentare (456 de solicitări).

Din punct de vedere cantitativ, numărul total al solicitărilor scrise a înregistrat o ușoară creștere comparativ cu cel din anul anterior, cu observația că numărul cererilor formulate cu invocarea Legii nr. 544/2001 a crescut cu 50 la sută. O rată de creștere semnificativă s-a înregistrat și în cazul vizitatorilor la Punctul de informare-documentare, al căror număr s-a dublat, confirmând astfel tendința începută odată cu ridicarea restricțiilor impuse în contextul pandemiei provocate de virusul SARS-CoV-2. Corelativ, numărul apelurilor telefonice a scăzut cu aproximativ o cincime.

Evaluarea implementării la nivel instituțional a principiilor de transparență consacrate de cadrul legal incident este asigurată prin intermediul *Raportului privind accesul la informațiile de interes public și activitatea de soluționare a petițiilor*, elaborat, anual, cu luarea în considerare a reperelor prevăzute de legislația aplicabilă și diseminat pe websiteul BNR în cadrul secțiunii dedicate domeniului (<http://www.bnr.ro/Informare-publica-7672.aspx>). În cuprinsul acestuia se regăsește analiza detaliată a activității de informare publică directă a persoanelor, desfășurată la nivelul băncii centrale, inclusiv din perspectiva categoriilor de solicitanți, a modalității de transmitere a petițiilor și a volumului lucrărilor, a felului în care au fost tratate și soluționate cererile de acces la informații de interes public, dar și a celor mai relevante teme avute în vedere de petenți și de solicitanții de informații de interes public.

4. Arhiva și Biblioteca Băncii Naționale a României

Pe lângă activitățile de preluare și arhivare a documentelor create și primite de structurile instituției în activitatea curentă, Arhiva Băncii Naționale a României a continuat și în anul 2023 să asigure conservarea, prelucrarea și valorificarea arhivei istorice a băncii centrale.

Sala de studiu a Arhivei BNR a fost deschisă publicului pe tot parcursul acestui an cu excepția lunilor august și decembrie. S-au înscris pentru consultarea arhivei istorice 8 cercetători, fiindu-le acordată asistență de specialitate pentru documentarea unor materiale referitoare la: (i) regimul metalelor prețioase în România și rolul băncii de emisiune în controlul circulației metalelor și pietrelor prețioase; (ii) istoricul unor bunuri culturale din metale și pietre prețioase aflate în prezent în patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României; (iii) băncile elvețiene, Germania nazistă și Banca Reglementelor Internaționale; activitatea lui Mircea Vulcănescu în Guvernul Antonescu; (iv) construcția monumentului lui Take Ionescu din București (1922-1931); (v) înființarea Sucursalei Băncii Naționale din Galați și activitatea din timpul primului director; (vi) sistemul financiar al socialismului de stat și finanțarea construcției de locuințe în socialism. Cercetătorii au consultat, în format fizic sau electronic, un număr de 118 unități arhivistice și li s-au eliberat reproduceri de pe documente din 59 de unități arhivistice.

Comunicarea rezultatelor valorificării documentelor din Arhiva BNR s-a concretizat în: (i) organizarea celei de-a XXXI-a ediții a *Simpozionului anual de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu”* cu tema „Patrimoniul arhitectural al Băncii Naționale a României”, precum și a *Simpozionului „Tezaurul României evacuat la Moscova – un drept de creanță mai vechi de un secol”*; (ii) participarea la elaborarea și pregătirea pentru publicare a volumului *Evoluția stocului de aur al Băncii Naționale a României*, apărut în colecția „Biblioteca Băncii Naționale a României” seria „Aniversar 140”; (iii) realizarea de documentări pe teme privind arhitectura bancară bucureșteană, opera arhitectului Petre Antonescu, istoria tezaurului Băncii Naționale a României evacuat la Moscova etc.; (iv) elaborarea, prezentarea și publicarea în reviste de specialitate a mai multor articole dedicate sucursalelor și agențiilor Băncii Naționale a României (Tighina, Buzău); (v) soluționarea petițiilor privind eliberarea de informații/documente de arhivă în legătură cu drepturi ale solicitanților; (vi) realizarea broșurilor aferente emisiunilor numismatice ale Băncii Naționale a României; (vii) continuarea culegerii datelor în vederea construirii unei baze de date statistico-istorice prin valorificarea bilanțurilor Băncii Naționale a României din perioada 1880-1947, în cadrul programului „South Eastern European Monetary History Network (SEEMHN)”.

Dotarea și organizarea depozitelor Arhivei BNR, evoluția și serviciile oferite de aceasta au reprezentat în anul 2023 subiectul prezentărilor susținute de personalul de specialitate din banca centrală în cadrul vizitelor organizate pentru studenții arhiviști de la instituțiile de învățământ de profil.

Activitatea Bibliotecii BNR a fost direcționată în vederea informării și documentării specialiștilor instituției, precum și a publicului extern. Au solicitat acces la sala de lectură a Bibliotecii BNR 27 de utilizatori externi, în vederea documentării pentru

elaborarea unor lucrări cu teme precum: (i) politici publice privind investițiile directe; (ii) efectele politicii monetare și fiscale asupra sistemului bancar autohton și european; (iii) modalități de implementare a programelor de educație financiară, exemple de bună practică la nivel internațional și tendințe comportamentale în procesul de educație financiară; (iv) gestionarea riscului financiar aferent administrării rezervelor internaționale; (v) istoria Băncii Chrissoveloni etc.

Fondul de carte al Bibliotecii BNR a fost îmbogățit cu 401 titluri din literatura de specialitate economică și financiar-bancară, reprezentând cărți românești și străine, de nivel academic. La sfârșitul anului 2023 colecția de documente a bibliotecii totaliza 23 309 unități bibliografice.

Gestionarea colecțiilor a presupus, pe lângă inventarierea noilor achiziții, realizarea de descrieri în catalogul online, fiind catalogate și indexate 6 679 resurse noi, astfel încât la finele anului 2023 în catalog se regăseau 53 794 de înregistrări bibliografice.

Ca urmare a actualizării permanente a catalogului online, utilizatorii externi au avut acces facil la resursele bibliografice, ceea ce s-a concretizat într-un volum de 4 875 de interogări ale acestuia.

În vederea informării publicului, s-a redactat și s-a difuzat, lunar, pe websiteul instituției un pliant care prezintă cele mai recente achiziții de documente de bibliotecă.

Data organizării	Denumirea evenimentului
19 ianuarie	Conferință de presă pentru lansarea <i>Raportului asupra stabilității financiare</i>
25 ianuarie	Dezbateri asupra lucrărilor „Stabilitate financiară. Lucrări selectate” și „Financial stability. Selected works” – Aniversar 140 de ani
15 februarie 12 mai 9 august 10 noiembrie	Conferințe de presă pentru lansarea <i>Raportului asupra inflației</i>
2 februarie 23 februarie 30 martie 28 aprilie 25 mai 14 iulie 11 august 9 noiembrie 23 noiembrie	Seminarul de Analiză și Cercetare Economică
23 februarie	Dezbateri asupra lucrării <i>Blind spots in the spotlight – National Bank of Romania's answers to the financial crisis aftershocks from the perspective of central bankers, the public and the media</i>
2 martie	Dezbateri asupra lucrărilor „Economie – lucrări selectate” și „Economy – selected works” – Aniversar 140 de ani
22 martie – Argeș 24-28 aprilie – Brăila 15-19 mai – Cluj 12-16 iunie – Bacău 26 septembrie – Timiș 12 octombrie – Buzău 23-27 octombrie – Gorj 13-17 noiembrie – Suceava	Seminar în cadrul proiectului „BNR – EconomicHub” la sediile sucursalelor/agențiilor BNR

Tabel 14.2
Evenimente pe teme monetare,
bancare și financiare organizate de
Banca Națională a României
în anul 2023

– continuare –

Data organizării	Denumirea evenimentului
25 martie 22 aprilie 11-12 mai	Concursul Național de Educație financiar-bancară „Eugeniu Carada”
31 martie	Colocviile juridice ale BNR cu tema „Transformări în relația bancă – client. Evoluții, mutații, predicții”, desfășurate la sediul Sucursalei Regionale Timiș a Băncii Naționale a României
6 aprilie	Dezbaterea „Bitcoin versus central bank digital currency: the most important economic decision nations have ever faced”
25 aprilie	Conferința anuală BNR-ASE, ediția a 2-a, <i>Navigând printre crize suprapuse</i>
3 mai	Conferința internațională cu tema <i>România în OECD: spre Clubul Bunelor Practici Economice Internaționale</i>
4-5 mai	<i>Simpozionul anual de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu”, ediția XXXI: „Patrimoniul arhitectural al Băncii Naționale a României”</i>
15 mai	Conferința „ <i>Cadrul de rezoluție bancară în România. Actualități și perspective</i> ”, ediția a IV-a
16-17 mai – Bihor 18-20 octombrie – Mureș 6-8 noiembrie și 21-23 noiembrie – Timiș	Proiect educațional și de comunicare publică „BNR – Pro Oeconomia” la sediile sucursalelor/agențiilor BNR
24 mai	The CEE Annual Payments Forum – ediția a 2-a
30 mai	Conferința <i>CFA Investiții Sustenabile în România</i>
8 iunie	Conferința Internațională a Asociației Analizților Financiar-Bancari (AAFBR) – ediția a XV-a
15 iunie	Conferința <i>Modelul economic românesc în UE și nu numai în UE. România – orizont 2040</i>
19-23 iunie 27-30 iunie 3-7 iulie 28 august – 1 septembrie	Tabăra urbană de educație financiară
28 iunie	Dezbatere asupra lucrării „Evoluția stocului de aur al Băncii Naționale a României (1880-2020)” – Aniversar 140 de ani
5 iulie	Proiect de educație financiară în cadrul programului „Să vorbim despre bani și bănci”
25-30 iulie	Conferința științifică a economiștilor români din mediul academic din străinătate – ERMAS 2023
29-31 august	Vizita în România a delegației Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) pentru evaluarea alinierii României la Codurile OCDE de liberalizare a fluxurilor de capital
14 septembrie	Conferință cu tema <i>Rolul băncilor centrale în economiile contemporane dincolo de stabilitatea prețurilor</i> și prezentare de carte <i>Regimul juridic al BNR de la înființare</i> , editura Universul Juridic
20-23 septembrie	Seminarul anual de stabilitate financiară – ediția a XIV-a, <i>Tackling new challenges on financial stability</i>
11 octombrie	Conferința de prezentare a proiectului privind creșterea educației financiare a antreprenorilor din România
23 octombrie	Dezbatere asupra lucrării <i>Rolul băncilor centrale în economiile contemporane: dincolo de stabilitatea prețurilor</i> – Aniversar 140 de ani, autor Mugur Isărescu
23 octombrie	<i>Econosofia</i> în cadrul proiectului „BNR StudentHub”
26 octombrie	Conferința academică internațională <i>Strategica</i> , sub egida proiectului „ACADEMICA BNR” – ediția a XI-a
30 octombrie	Conferința <i>O perspectivă critică asupra rolului educației în incluziunea și reziliența financiară în România</i>
1 noiembrie	Conferința de prezentare a proiectului privind creșterea educației financiare a antreprenorilor din România – Antreprenoriat de TOP
20 noiembrie	Conferința <i>Tezaurul României evacuat la Moscova – un drept de creație care există de 107 ani</i>

The background features a photograph of classical architectural columns on the left side, with a decorative pattern of concentric, wavy lines in a light beige color covering the entire page. The text is positioned on the right side of the page.

Capitolul 15

Educația financiară și Muzeul BNR

1. Muzeul BNR

Anul 2023 a adus Muzeului BNR un număr record de vizitatori, nu mai puțin de 17 389 de persoane participând la cele 867 de tururi ghidate, în limbile română și engleză, organizate de-a lungul întregii perioade. Creșterea semnificativă a numărului de vizitatori s-a datorat celor cinci expoziții temporare organizate pe parcursul anului prin intermediul cărora a fost pus în valoare patrimoniul cultural al BNR, alături de bunuri culturale de o importanță deosebită aflate în patrimoniul instituțiilor de cultură partenere.

Astfel, în perioada martie-aprilie 2023, în parteneriat cu Curtea Constituțională a României și cu Arhivele Naționale ale României, a fost organizată expoziția *100 de ani de la adoptarea Constituției României Mari din anul 1923*, prilej pentru a prezenta în fața publicului istoria constituțională a României de la *Regulamentul Organic* adoptat în anul 1831, la actuala *Constituție* a României. Au fost expuse exemplarele solemne ale *Constituțiilor* din anii 1866, 1923 și 1936, alături de documentele premergătoare cu caracter constituțional: *Regulamentul Organic*, *Convenția de la Paris* (1858) și *Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris* din anul 1864.

În intervalul iulie-septembrie 2023 Muzeul BNR a invitat publicul vizitator să participe la o călătorie imaginară în centrul capitalei cu prilejul organizării expoziției *Arhitectura și viața financiar-bancară bucureșteană la sfârșitul secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea*. Astfel, prin intermediul panourilor expoziționale, machetelor, hărților și diverselor obiecte expuse (acțiuni, cecuri, casete de siguranță etc.), vizitatorii au putut să ia contact atât cu diferite aspecte ale vieții bancare a Bucureștiului în intervalul menționat, precum și cu modul în care edificarea clădirilor bancare a influențat, din punct de vedere urbanistic și arhitectural, viața orașului. Expoziția a fost realizată în parteneriat cu Muzeul Municipiului București și CEC Bank S.A.

Cea de-a treia expoziție, *Cele două fețe ale monedei. Mijloace de schimb. Capodopere ale artei*, a reprezentat o premieră în istoria muzeului BNR, fiind realizată în colaborare cu un partener străin. Nu mai puțin de 100 dintre cele mai vechi și valoroase monede din istoria omenirii, care fac parte din Colecția Numismatică a Alpha Bank Grecia, au fost aduse în fața publicului care a putut intra astfel în fascinanta lume a antichității grecești. Expoziția a beneficiat și de o componentă educațională, copiii putând interacționa cu replici ale unor semne premonetare, fiindu-le totodată pusă la dispoziție și o broșură tematică. A fost realizată și o mică secțiune destinată persoanelor cu deficiențe vizuale pentru care au fost confecționate mulaje speciale ale unora dintre monedele expuse, însoțite de explicații reproduse în alfabetul Braille.

În paralel cu expoziția mai sus amintită vizitatorii au putut admira și *Moneda în cetățile grecești Histria, Tomis, Callatis: imagine și context arheologic*. Conceput ca o secțiune

a expoziției organizate în colaborare cu Colecția numismatică a Alpha Bank Grecia, demersul expozițional a venit să completeze discursul exclusiv numismatic cu artefacte diverse (ceramică, statuete, mărturii epigrafice, bijuterii etc.), cu scopul de a introduce vizitatorul în viața cetățitorilor grecești de la Marea Neagră. Obiectele care au fost expuse fac parte din colecțiile Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța și Institutului de Arheologie Vasile Pârvan.

Vernisată cu prilejul lansării în circuitul numismatic a monedei dedicate acestei prestigioase instituții muzeale, unică în peisajul cultural național, expoziția *Muzeul Militar Național Regele Ferdinand I – 100 de ani de istorie militară* (decembrie 2023 – mai 2024) a fost gândită ca o incursiune în marile momente ale istoriei naționale din perioada 1821-1847, precum și ca un omagiu adus unora dintre personalitățile care au participat la făurirea acestora. Astfel, au fost prezentate publicului diverse exponate referitoare la Revoluțiile de la 1821 și 1848, Războiul de independență și Primul Război Mondial, Marea Unire, familia regală a României, Alexandru Ioan Cuza etc.

În vederea continuării eforturilor de transparentizare a activității BNR, de deschidere a instituției către publicul larg în scopul creșterii nivelului de înțelegere a funcțiilor și atribuțiilor băncii centrale, în luna aprilie a fost organizată cea de-a treia ediție a „Zilelor Porților Deschise”. Astfel, pe parcursul a două zile banca centrală a fost vizitată de 1 620 de persoane. Totodată, pentru a crește gradul de vizibilitate la nivel teritorial și pentru punerea în valoare a patrimoniului cultural al BNR, pe parcursul anului 2023 expozițiile temporare *Uniunea Europeană: identitate și valori comune* (aprilie-decembrie 2023) și *Zoomonetar: fauna lumii pe monede și bancnote* au fost itinerate la sediile Sucursalei Regionale Timiș, respectiv Sucursalei Regionale Constanța (octombrie 2022 – septembrie 2023) și Agenției Buzău (octombrie 2023 – aprilie 2024). Totodată, în contextul organizării *Zilelor orașului*, a fost realizată microexpoziția *Începuturile monedei românești*, prezentată la sediul Sucursalei Regionale Cluj în cursul lunii mai 2023.

În paralel cu activitatea expozițională au fost continuate eforturile în vederea îmbogățirii și prelucrării colecțiilor, în care la finalul anului erau înregistrate 47 702 bunuri cu caracter cultural. Astfel, în patrimoniul Muzeului BNR au intrat pe parcursul anului 2023 un număr de 2 424 de bunuri culturale (monede, cărți poștale, patrimoniu tehnic etc.). În scopul realizării arhivei fotografice cuprinzând obiectele aflate în gestiunea Muzeului BNR, au fost fotografiate aproximativ 5 000 de piese, pentru care s-au realizat aproximativ 15 000 de fotografii.

Totodată s-a continuat întocmirea instrumentelor de evidență analitică în care sunt consemnate toate informațiile relevante referitoare la fiecare obiect aflat în colecție (număr de inventar, denumire, greutate, descriere, fotografii etc.), în paralel cu implementarea de noi facilități în softul de evidență informatizat a patrimoniului și reorganizarea depozitării pieselor aflate în gestiunea Muzeului BNR.

2. Educația financiară

În anul 2023, s-a continuat implementarea Strategiei de acțiune în domeniul educației financiare a BNR 2022-2024, adoptată de Consiliul de administrație al BNR în anul 2022, atât la nivel central, cât și teritorial, prin derularea unor programe și proiecte, respectiv prin desfășurarea unor evenimente punctuale, organizate de către banca centrală.

Programul „Să vorbim despre bani și bănci” a continuat pe formatul și coordonatele consacrate, conținutul său fiind axat, în principal, pe organizarea de dezbateri și prezentări pentru elevi din ciclurile gimnazial și liceal din mediile urban și rural, pe teme de interes din domeniul economico-financiar, susținute de lectori din cadrul centralei, din sucursalele și agențiile BNR. Proiectul a beneficiat de colaborarea Inspectoratelor Școlare, iar pe tot parcursul anului, s-au făcut demersuri pentru încheierea de noi parteneriate cu unități de învățământ din mediul preuniversitar și universitar sau pentru prelungirea celor deja existente.

Proiectul „Săptămâna educației financiare” s-a desfășurat în perioada 3-6 aprilie 2023, în cadrul programului „Să vorbim despre bani și bănci”, fiind derulate o serie de activități educaționale, cu participarea elevilor și profesorilor din mediul preuniversitar. Această inițiativă a avut loc în contextul aniversării Zilei educației financiare în data de 11 aprilie, eveniment marcat prin organizarea unor lecții de educație financiară pe care lectorii BNR le-au susținut pentru elevii din peste 200 de unități școlare.

Totodată, Banca Națională a României este prezentă, începând cu data de 6 aprilie 2023, pe platforma online „Joblandia” (<https://www.joblandia.ro>), care își propune să faciliteze accesul liceenilor la vizite de informare sau documentare în cadrul companiilor înscrise în program, pentru a le oferi adolescenților o perspectivă practică asupra organizațiilor și locurilor de muncă existente și viitoare, sprijinindu-i să-și aleagă cariera într-un mod cât mai informat.

Prima ediție a Concursului național de educație financiar-bancară „Eugeniu Carada” a avut loc în perioada 9 martie – 12 mai 2023, fiind destinat elevilor de liceu din clasa a XI-a și organizat în parteneriat cu Fondul de garantare a depozitelor bancare (FGDB) și cu sprijinul Ministerului Educației. Începând cu anul școlar 2022-2023, concursul a fost inclus în Lista competițiilor naționale pe discipline școlare, sportive și proiecte educative, la care participă elevi români, la secțiunea „Competiții naționale fără finanțare”, de către Ministerul Educației. Obiectivele acestui proiect vizează creșterea gradului de înțelegere a unor noțiuni și fenomene economice (de ex.: piața monetară, piața valutară, Uniunea Europeană – mecanisme de integrare economică), pregătirea elevilor din învățământul liceal pentru asumarea calității de consumatori ai produselor și serviciilor financiar-bancare, precum și creșterea nivelului de cunoaștere a drepturilor și obligațiilor pe care le au, pentru a fi pregătiți să acționeze responsabil atunci când își gestionează propriile finanțe.

În cadrul programului „BNR – StudentHub”, în anul 2023 lectorii BNR au susținut prezentări (în format fizic și online) pentru studenți economiști și non-economiști din mai multe universități din București și din țară. Interacțiunile s-au desfășurat sub formă de

seminare și dezbateri și au vizat transmiterea de informații clare și corecte cu privire la funcțiile și rolul Băncii Naționale a României sau la concepte economice care au impact în viața cotidiană (de ex.: politică monetară, inflație, curs de schimb, produse și servicii bancare etc.).

Proiectul dedicat studenților de la facultățile de jurnalism a continuat în anul 2023 la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca și a fost extins și la Universitatea din Pitești.

Școala Internațională de Vară a Academiei de Studii Economice din București a avut loc pe data de 22 august 2023 la sediul BNR. În cadrul evenimentului ce a reunit aproximativ 70 de participanți (studenți și cadre didactice) de la Facultatea de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori din cadrul ASE București și de la facultăți cu profil economic din străinătate, lectori BNR au dezbătut tema „Fintech – Challenges for Financial Services”.

Programul „Academica BNR” s-a desfășurat în octombrie 2023, când a fost organizată cea de-a 11-a ediție a Conferinței internaționale *Strategica* (proiect realizat în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative), tema fiind „Managing Business Transformations During Uncertain Times”. Evenimentul a reunit aproximativ 100 de invitați, reprezentanți din mediul academic din țară și din străinătate, mediul financiar-bancar, mediul universitar, membri ai Consiliului de administrație al BNR, precum și specialiști din cadrul băncii centrale.

În 2023, la programul „BNR – EconomicHub” au participat în total aproximativ 250 de reprezentanți ai comunităților de afaceri locale, în cadrul unor evenimente organizate la sediile sucursalelor și agențiilor BNR din Pitești, Brăila, Cluj-Napoca, Bacău, Timișoara și Târgu Jiu. Temele abordate au vizat în general aspecte legate de dezechilibrele structurale din economia românească și soluțiile de corectare, inflație, evoluții recente în ceea ce privește instrumentele de plată fără numerar, *open-banking* și progresele în domeniul tehnologiei plăților, modalități de finanțare a IMM.

Programul de formare profesională dedicat profesorilor din învățământul preuniversitar „Educație economico-financiară pentru profesori”, derulat de BNR împreună cu Asociația Română a Băncilor și Ministerul Educației, prin intermediul Institutului Bancar Român, a pregătit și pe parcursul anului 2023 grupe de formatori specializați (cadre didactice). Scopul acestui program este diseminarea informațiilor primite în instituțiile de învățământ, cu ocazia susținerii lecțiilor în cadrul orelor de Educație economico-financiară, disciplină devenită parte din programa școlară a elevilor din clasa a VIII-a începând cu anul școlar 2020-2021.

„Antreprenoriat de TOP” reprezintă cel mai nou proiect al BNR, care își propune creșterea alfabetizării financiare a firmelor, prin dezvoltarea cunoștințelor financiare, îmbunătățirea comportamentului financiar, a incluziunii financiare în rândul companiilor, utilizarea mai amplă a produselor și serviciilor financiare și îmbunătățirea gradului de digitalizare a activităților financiare și de afaceri. Această inițiativă a fost lansată ca urmare a Recomandării Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială nr. R/3/2022 privind creșterea sustenabilă a intermedierei financiare și are în vedere

susținerea demersurilor BNR de a contribui la atingerea obiectivului strategic al României de a adera la OCDE, ce presupune consolidarea educației financiare a antreprenorilor.

În cadrul acestui program, BNR este coordonator la nivel național, iar parteneri sunt Asociația Română a Băncilor, Asociația Societăților Financiare din România, Academia de Studii Economice din București, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Universitatea de Vest din Timișoara, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, Universitatea Lucian Blaga din Sibiu, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Asociația Română de Fintech, Bursa de Valori București și Institutul Bancar Român. În cursul anului 2023 au fost organizate două evenimente care au avut ca obiectiv lansarea și prezentarea principalelor repere ale proiectului, primul la sediul BNR în data de 11 octombrie, iar cel de-al doilea la Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași în data de 1 noiembrie.

„Pro Oeconomia” este un alt proiect lansat în luna mai a anului 2023 de către BNR, al cărui public-țintă este format din reprezentanți ai autorităților locale, ai mediului academic, comunității studentești, corpurilor profesionale, mediului antreprenorial local, dar și publicul larg interesat de dezvoltarea competențelor și cunoștințelor în domeniul financiar bancar. Obiectivul general al proiectului vizează creșterea gradului de înțelegere a unor noțiuni și fenomene economice fundamentale, inclusiv a aspectelor legate de rolul și funcțiile băncii centrale și a implicațiilor deciziilor acesteia în economia națională, precum și de transmitere a mesajelor de interes pentru BNR în rândul publicului general sau al grupurilor-țintă. Cu ocazia celor trei evenimente organizate la Oradea, Târgu Mureș și Timișoara în cursul anului 2023, prezentările au fost susținute de membri ai Consiliului de administrație al BNR și de reprezentanți ai conducerii unor direcții de specialitate din BNR, cu sprijinul logistic al reprezentanților unităților teritoriale ale BNR.

„Tabăra urbană de educație financiară”

BNR împreună cu Autoritatea de Supraveghere Financiară, Ministerul Finanțelor și ARB au organizat, în perioada iunie-august 2023, a cincea ediție a programului „Tabăra urbană de educație financiară”, dedicat elevilor din clasele a VI-a și a VII-a. Programul a fost derulat în 2023 pe parcursul a 16 sesiuni, cu durata de o săptămână fiecare, la care au participat elevi din București, Pitești, Constanța, Târgu Jiu, Buzău, Baia Mare, Oradea, Cluj-Napoca, Brașov, Timișoara, Craiova, Suceava, Iași și Târgu Mureș. În cadrul acestor evenimente, specialiști din BNR, ASF, MF, ARB și FGDB au prezentat și explicat noțiuni și concepte financiare. Fiecare dintre grupurile de elevi a beneficiat de informații utile, cu scopul de a dezvolta obiceiuri sănătoase privind modul de gestionare a banilor și abilități de a face alegeri corecte și informate pentru a-și îmbunătăți situația financiară.

În perioada 28 august – 1 septembrie 2023, a fost organizată, pentru al doilea an consecutiv, o sesiune dedicată copiilor din medii defavorizate. Aceasta s-a derulat la UPPAS Cumpătu – Sinaia, unde cunoștințele și informațiile financiare au fost asimilate la nivel optim într-o atmosferă plăcută.

Parteneriatul încheiat între Banca Națională a României și Compania Națională Poșta Română S.A.

În luna ianuarie 2023, între Banca Națională a României și Compania Națională Poșta Română s-a încheiat un Acord de parteneriat ce are ca obiectiv dezvoltarea unor proiecte de educație financiară destinate personalului acestei companii pentru o perioadă de un an. În cadrul acestuia, în luna mai 2023, la sediul BNR s-a desfășurat un program-pilot de educație financiară la care au participat 59 de salariați ai Companiei Naționale Poșta Română S.A.

Parteneriatul încheiat între Banca Națională a României și Ordinul Arhitecților din România

Ca urmare a interesului manifestat de Ordinul Arhitecților din România (OAR) pentru dezvoltarea unei relații de colaborare cu banca centrală în cadrul unui proiect multianual, în 2022 a fost semnat un Acord de parteneriat BNR-OAR. În baza acestui acord, în cursul anului 2023 au avut loc mai multe discuții exploratorii în vederea găsirii modalităților de atingere a obiectivelor comune în ceea ce privește schimbul de informații și cunoștințe. Astfel, în data de 13 decembrie 2023 a fost organizată conferința cu tema *De la calitatea creditării la calitatea locuirii*, ce a reunit arhitecți, reprezentanți ai mediului antreprenorial de profil, ai sistemului financiar-bancar și specialiști din cadrul BNR. Conferința s-a bucurat de o deosebită apreciere și a relevat necesitatea continuării și aprofundării dialogului pe această temă.

3. Activitatea internațională

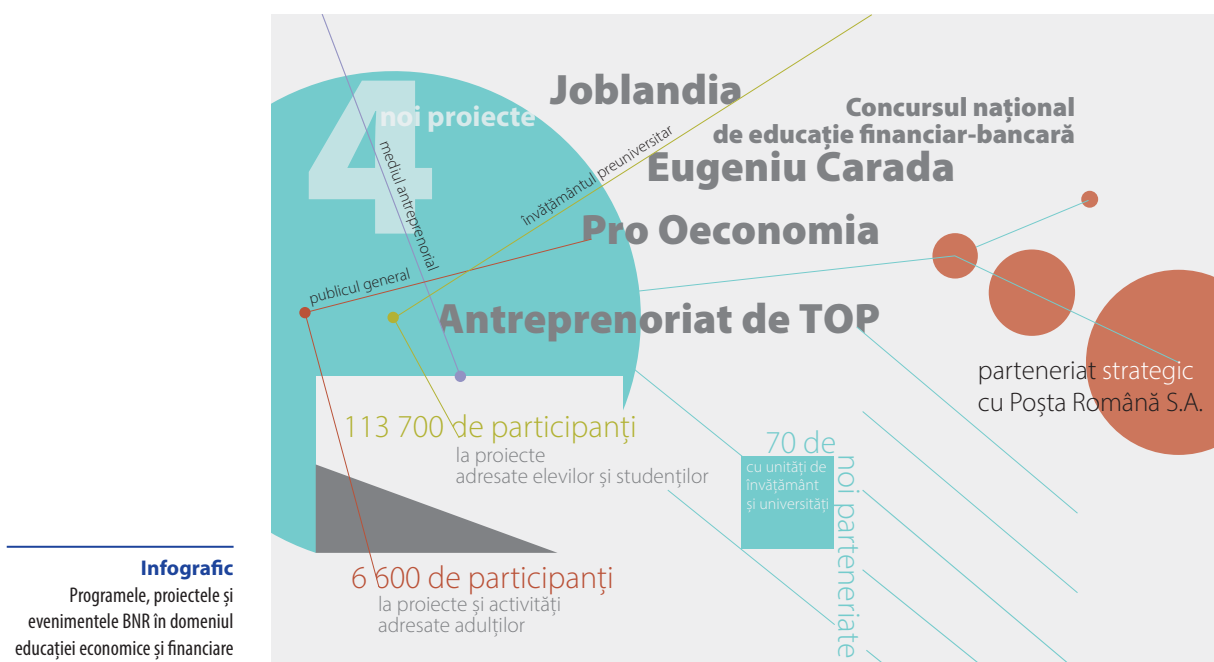
Direcția muzeu și educație financiară, cu suportul direcțiilor de specialitate, a fost implicată în activități la nivel internațional care au răspuns necesității de adaptare a proceselor educaționale la tendințele globale de creștere a interdependențelor între instituții, sisteme, instrumente financiare. În mod concret, participarea la reuniuni, conferințe și alte evenimente internaționale a permis reprezentanților BNR să dobândească o mai bună înțelegere a evoluțiilor pe plan internațional cu impact asupra comportamentelor financiare ale diverselor grupuri-țintă din România. Acest fapt a condus la o mai bună calibrare a activităților educaționale desfășurate, pentru a răspunde nevoilor concrete ale beneficiarilor.

Principalele evoluții pe dimensiunea internațională au vizat cooperarea cu OCDE prin:

- Cooperarea cu INFE (International Network for Financial Education) – OCDE a continuat pe coordonatele consacrate, prin participarea reprezentanților BNR la reuniunile anuale și la unele dezbateri la nivelul rețelei. În contextul intensificării demersurilor privind aderarea României la OCDE, atât cooperarea în cadrul INFE, cât și participarea la grupurile de lucru au dobândit noi implicații, reflectate în preocupările în domeniul educației financiare.
- Reprezentanții direcției au participat la *Working Party on Consumer Protection and Information (Consumer Credits)* la sediul OCDE de la Paris, ocazie cu care, pe lângă

discutarea problematicii specifice, au fost demarate și contactele pentru misiunile de evaluare ale OCDE ce se vor derula la București în cursul anului 2024.

- În luna decembrie 2023, reprezentanți OCDE au efectuat o misiune de evaluare la București pe tema protecției consumatorilor de servicii financiare. Prima zi a reuniunii a fost găzduită de către BNR și a fost dedicată educației financiare, respectiv stadiului elaborării Strategiei Naționale de Educație Financiară și proiectelor de educație financiară implementate în România. În urma vizitei de la București, a fost elaborat un Raport de evaluare privind alinierea României la principiile OCDE referitoare la educația financiară, care a fost discutat de către țările membre ale OCDE în luna martie 2024.

4. Colecția „Biblioteca Băncii Naționale a României”

Colecția „Biblioteca monetară, economică și financiară”, considerată precursora actualei colecții, a fost inițiată de către guvernatorul Mitiță Constantinescu, aflat la conducerea băncii centrale a României între anii 1935 și 1940.

Anul 2013 a marcat inaugurarea unei noi serii a colecției, într-un format grafic modern, prin reeditarea amplei monografii *Istoricul Băncii Naționale a României (1880-1924)* de Victor Slăvescu. În această serie au mai văzut lumina tiparului atât lucrări reprezentative ale unor economiști români de marcă (Virgil N. Madgearu, Ștefan I. Dumitrescu), cât și versiunile în limba română ale unor cărți de referință scrise de economiști de prestigiu de peste hotare (Ludwig von Mises, János Kornai).

Anul 2020, în care Banca Națională a României a sărbătorit 140 de ani de existență, a oferit prilejul unei serii aniversare a acestei colecții, dedicate evenimentului. În cadrul

volumelor aniversare au fost selectate și reeditate unele dintre cele mai bune lucrări de cercetare publicate în ultimii 30 de ani de către reprezentanți ai BNR. Astfel, au fost tipărite până primăvara anului 2024, 10 volume (cinci în limba română și patru în limba engleză). Primele două volume, intitulate *Băncile centrale și calibrarea politicii monetare*, conțin lucrări elaborate de Guvernatorul BNR Mugur Isărescu, iar următoarele șase apariții editoriale includ selecții de articole publicate de alți autori din banca centrală, grupate pe trei teme mari: politică monetară, stabilitate financiară și economie. La acestea se adaugă volumul cu titlul *Evoluția stocului de aur al Băncii Naționale a României (1880-2020)* realizat de autori din banca centrală sub coordonarea Guvernatorului BNR și volumul care încheie seria aniversară *Rolul băncilor centrale în economiile contemporane: dincolo de stabilitatea prețurilor* și îl care ca autor pe Guvernatorul BNR Mugur Isărescu.

Toate lucrările au beneficiat de evenimente de lansare în perioada 2022-2024, care au oferit prilejul unor dezbateri publice la care au luat parte reprezentanți ai mediului bancar și academic, o selecție a acestora fiind disponibilă și pe canalul de Youtube al Băncii Naționale și reprezentând alături de volume în sine, o resursă educațională binevenită pentru studenți, analiști sau publicul larg.

Pe lângă acestea, în Colecția „Biblioteca Băncii Naționale a României” se adaugă volumul lui John Maynard Keynes care reunește versiunile în limba română ale lucrărilor „Moneda și finanțele Indiei” (1913), „Scurt tratat despre reforma monetară” (1923), „Tratat despre bani” (1930).

Nr. crt.	Denumire volum
1	Stabilitate financiară. Lucrări selectate
2	<i>Financial stability. Selected works</i>
3	Economie. Lucrări selectate
4	<i>Economy. Selected works</i>
5	<i>Rolul băncilor centrale în economiile contemporane: dincolo de stabilitatea prețurilor</i> , Mugur Isărescu
6	<i>Evoluția stocului de aur al Băncii Naționale a României (1880-2020)</i> – Aniversar 140 de ani

Tabel 15.1

Volume apărute în seria nouă a „Colecției Biblioteca Băncii Naționale a României – Aniversar 140 de ani”

Capitolul 16

Statistică și cercetare economică

1. Activitatea statistică

Principalele activități statistice desfășurate în cadrul Băncii Naționale a României cuprind colectarea, elaborarea și diseminarea unei game largi de date statistice, precum conturile naționale financiare, statisticile monetare și financiare, statisticile sectorului extern, statisticile titlurilor de valoare și statisticile privind riscul de credit și incidentele de plată. Aceste date sunt esențiale pentru fundamentarea deciziilor de politică macroeconomică, precum și în activitățile de analiză și cercetare desfășurate în cadrul instituției.

În ceea ce privește domeniul statisticii conturilor naționale financiare, activitățile derulate pe parcursul anului 2023 au vizat: (i) transmiterea periodică a seriilor de date suplimentare conform strategiei pe termen mediu a BCE în domeniul conturilor financiare trimestriale, (ii) demararea proiectului de extindere și actualizare a aplicației informatice Data Warehouse – Business Intelligence, pentru adaptarea într-un mediu unitar a noilor cerințe de raportare ale Băncii Centrale Europene, Eurostat și Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), coroborată cu actualizarea cadrelor metodologice aferente²²² și (iii) participarea la misiunea de evaluare de tip „fact findings” în domeniul statistic a OCDE din luna iunie 2023 și inițierea activităților necesare implementării recomandărilor formulate de reprezentanții acestei organizații.

În cadrul procesului de aderare la OCDE, este evaluată alinierea României la două recomandări din domeniul statistic, și anume: Recomandarea Consiliului privind bunele practici statistice [OECD/LEGAL/0417], respectiv Recomandarea Consiliului privind definiția de referință OCDE a investițiilor străine directe [OECD/LEGAL/0363].

Referitor la Recomandarea Consiliului privind bunele practici statistice, Banca Națională a României a participat, alături de Institutul Național de Statistică, la misiunea OCDE, care a avut loc în perioada 6-8 iunie 2023 la sediul INS. În cadrul sesiunii de încheiere a misiunii OCDE, a fost prezentat planul de acțiuni comune INS-BNR, recomandate de reprezentanții OCDE, necesare pentru consolidarea sistemului de management al calității datelor statistice și extinderea acestuia la nivelul întregului sistem statistic național, precum și pentru identificarea unor noi surse de date statistice, acțiuni care au termene de îndeplinire stabilite pentru perioada 2023-2024.

În cadrul evaluării României cu privire la alinierea la Recomandarea Consiliului privind definiția de referință OCDE a investițiilor străine directe, Banca Națională a României a primit vizita reprezentanților OCDE în data de 9 iunie 2023, cu obiectivul de a analiza

²²² Exemplu: Programul de Transmisie SEC 2010 actualizat (Anexa B a Sistemului european de conturi naționale și regionale din Uniunea Europeană conform prevederilor Regulamentului (UE) 2023/734 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 martie 2023 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 549/2013 privind Sistemul european de conturi naționale și regionale din Uniunea Europeană și de abrogare a 11 acte juridice în domeniul conturilor naționale).

metodologiile utilizate în procesul de elaborare de către BNR a statisticilor privind investițiile străine directe. De asemenea, în data de 5 octombrie 2023, reprezentanții Băncii Naționale a României au susținut la sediul OCDE prezentarea de țară, în cadrul reuniunii Grupului de lucru privind statisticile investițiilor internaționale (WGIIIS). În urma parcurgerii acestor pași procedurali, Banca Națională a României a primit avizul WGIIIS, care a apreciat modul în care România s-a aliniat la prevederile Recomandării [OECD/LEGAL/0363].

Pe parcursul anului 2023, reprezentanții BNR au participat la consultările inițiate de Fondul Monetar Internațional, Organizația Națiunilor Unite și Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică în procesul demarat în anul 2021 pentru actualizarea standardelor statistice internaționale în vigoare (Sistemul Național de Conturi, ediția 2008, *Manualul Balanța de Plăți și Poziția Investițională Internațională*, ediția a VI-a, respectiv *Manualul Benchmark Definition of Foreign Direct Investment*, ediția a IV-a).

În sfera statisticilor finanțelor guvernamentale, experții BNR au participat, alături de cei ai Institutului Național de Statistică și ai Ministerului Finanțelor, la vizita standard de dialog a Eurostat, organizată în perioada 11-13 iulie 2023, având ca subiect analiza statisticilor elaborate în cadrul Procedurii Deficitului Excesiv (PDE), precum și implementarea măsurilor stabilite în cadrul întâlnirii. De asemenea, Banca Națională a României a găzduit cursul intitulat „Government Finance Statistics and EDP”, organizat de Eurostat și desfășurat în două module pe parcursul anului 2023. Cursul a reunit participanți din băncile centrale naționale, precum și din oficiile de statistică din Uniunea Europeană și din alte state europene.

În domeniul statisticilor sectorului extern, activitatea a fost orientată pe patru direcții principale: (i) actualizarea armonizată a cadrului metodologic al statisticii sectorului extern și al conturilor naționale, prin implicarea în consultările inițiate de instituțiile internaționale care coordonează acest proces (FMI, BCE și Eurostat), (ii) pregătirea activităților specifice acestui domeniu statistic în perspectiva aderării României la OCDE, prin colaborarea cu experții OCDE la evaluarea producției de date statistice, precum și prin participarea, cu statut de observator, la reuniunile Grupului de lucru privind statisticile comerțului internațional cu bunuri și servicii (WPTGS), (iii) analiza seriilor de date existente, din perspectiva reviziei *benchmark* programate în statele membre ale UE pentru anul 2024 și (iv) pregătirea seriilor de date privind comerțul internațional cu servicii, defalcate pe structurile corespunzătoare categoriilor de întreprinderi și modalităților de furnizare a datelor, în vederea publicării rezultatelor statistice în anul 2024, conform prevederilor Regulamentului (UE) 2019/2152²²³.

De asemenea, în anul 2023 a fost asigurată funcționarea în condiții optime a următoarelor sisteme informatice:

- Sistemul informatic de raportare către Banca Națională a României SIRBNR, prin care instituțiile de credit transmit 36 de raportări statistice, financiare și prudențiale;

²²³ Regulamentul (UE) 2019/2152 privind statisticile europene de întreprindere, de abrogare a 10 acte juridice în domeniul statisticilor de întreprindere.

- Sistemul de raportări directe RAPDIR, prin care entități din toate sectoarele instituționale transmit 16 raportări statistice și prudențiale;
- Sistemul Data Warehouse – Business Intelligence (DW-BI), depozitul unic de date al BNR, în care sunt integrate date și informații agregate din surse interne și externe, punând astfel la dispoziție utilizatorilor din cadrul BNR un instrument optim de analiză și raportare;
- Centrala Riscului de Credit, prin care sunt gestionate informația de risc de credit și informația despre fraudele cu carduri;
- Centrala Incidentelor de Plăți, prin care este gestionată informația specifică incidentelor de plăți produse cu instrumente de plată (cec, cambie, bilet la ordin).

Analiza privind activitățile CRC și CIP este prezentată în Capitolul 4, Secțiunea – Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială și stabilitatea financiară.

Similar anilor anteriori, în anul 2023 Banca Națională a României a realizat 4 cercetări statistice directe în rândul societăților rezidente, utilizând eșantioane reprezentative la nivel național, fiecare cuprinzând peste 6 000 de entități, în special din rândul companiilor nefinanciare. Trei dintre cercetările statistice, cu periodicitate trimestrială, au avut ca scop obținerea de informații necesare elaborării bilanțului de plăți și a poziției investiționale internaționale, iar cea de-a patra, cu periodicitate semestrială, s-a realizat pentru obținerea de informații necesare în scopuri de stabilitate financiară:

- cercetarea statistică pentru determinarea investițiilor străine directe;
- cercetarea statistică privind comerțul internațional cu servicii;
- cercetarea statistică pentru obținerea de informații financiare în relația cu nerezidenții, altele decât cele de natura investițiilor străine directe;
- cercetarea statistică privind finanțarea companiilor nefinanciare din România.

2. Cercetarea economică

Activitatea de cercetare economică din cadrul Băncii Naționale a României s-a concentrat și în 2023, similar anilor anteriori, asupra temelor cu caracter aplicativ, rolul principal al acestora fiind de fundamentare a procesului decizional.

2.1. Modelare macroeconomică

Contextul macroeconomic internațional a continuat să fie grevat de un grad ridicat de incertitudine, iar pe parcursul anului 2023 în sfera tensiunilor geopolitice s-au adăugat și cele din Orientul Mijlociu. Din analiza datelor privind comerțul internațional cu bunuri și servicii se profilează efecte directe de magnitudine redusă provenind dintr-o eventuală deteriorare a relațiilor comerciale cu țări din această zonă geografică. În anul 2022, gradul de deschidere a României față de Orientul Mijlociu a fost de sub 6 la sută din totalul importurilor și exporturilor. În schimb, efectele indirecte sunt evaluate a fi

posibil mai ample, atât pentru România, cât și pentru un grup extins de țări de la nivel global. Astfel, exacerbarea tensiunilor ar putea perturba într-o manieră semnificativă funcționarea piețelor de energie, conducând la noi puseuri ale prețurilor, în paralel cu exercitarea unor presiuni contracționiste la adresa activității economice. Aceste efecte au fost ilustrate în cadrul unor scenarii privind evoluții alternative ale principalelor variabile macroeconomice. Totodată, în contextul multiplelor șocuri recente care au vizat aceste piețe, instrumentarul econometric utilizat pentru analiza impactului șocurilor asociate prețurilor bunurilor energetice asupra cadrului macroeconomic intern a fost extins printr-un model structural de mici dimensiuni, în care a fost evidențiat rolul energiei în procesul de utilizare a bunurilor de folosință îndelungată, respectiv cel de completare a capitalului în sectorul de producție.

La fel de importante pe parcursul anului trecut au rămas și evoluțiile adverse persistente asociate războiului ruso-ucrainean. În vederea reducerii dependenței statelor membre ale UE de importurile de bunuri energetice din Rusia, autoritățile europene au decis introducerea unui nou capitol, REPowerEU, în Planurile Naționale de Redresare și Reziliență aferente programului „Next Generation EU” (NGEU). În cazul României, versiunea actualizată a acestui Plan a fost aprobată în decembrie 2023. În acest context, cadrul de evaluare a efectelor programului NGEU a fost adaptat pentru a surprinde noua configurație a Planului. În plus, au fost operate mai multe actualizări ale ipotezelor tehnice de lucru, în linie cu stadiul, ajuns deja la jumătatea perioadei de programare, implementării NGEU, ce s-a dovedit a fi în majoritatea țărilor europene beneficiare unul relativ mai lent comparativ cu așteptările inițiale.

În contextul acestui spectru larg de șocuri adverse, un interes deosebit în formularea prognozelor este atribuit problemelor persistente ce țin de calitatea și volatilitatea datelor statistice oficiale, în special ale celor din conturile naționale. Astfel, o altă direcție de cercetare a vizat creșterea preciziei proiecțiilor prin evidențierea implicațiilor revizuirilor datelor statistice în formularea prognozelor pe termen scurt pentru activitatea economică. Modelul RA-DFM (engl. *Release Augmented – Dynamic Factor Model*) a fost adaptat și aplicat pentru economia României, în vederea contabilizării sistematice a informațiilor aferente comunicatelor succesive de date ale INS. Modelul conferă, în general, o capacitate predictivă superioară pentru formarea brută de capital fix, exporturi și importuri, atât prin comparație cu un model reper (univariat de tip vector autoregresiv de ordinul întâi), cât și cu modelul DFM standard. În cazul PIB și al consumului, rezultatele preliminare obținute au fost mixte, fiind mai dificil de stabilit implicațiile utilizării revizuirilor de date la îmbunătățirea performanței predictive a RA-DFM. Totuși, similar majorității tehnicilor econometrice, s-au observat o dificultate ridicată și o diminuare a preciziei în realizarea de predicții privind evoluția activității economice în perioada ulterioară izbucnirii crizei pandemice, inclusiv pe fondul intensificării volatilității datelor statistice. În acest context, avantajul modelului RA-DFM rezidă în interpretarea rezultatelor prin monitorizarea contribuției informațiilor noi (în particular, a revizuirilor seriilor istorice) asupra prognozelor, crescând astfel utilitatea acestora din urmă în analizele formulate în cadrul BNR.

Totodată, în timpul crizelor recente, manifestarea unor șocuri de magnitudine excepțională a condus la o multitudine de probleme legate de precizia și stabilitatea relațiilor dintre variabilele estimate cu ajutorul modelelor liniare standard. În acest

context, în formularea prognozelor pe termen scurt pentru variabilele ce definesc activitatea economică, un rol esențial este atribuit magnitudinii intervalelor de incertitudine asociate estimărilor, în vederea interpretării într-o manieră transparentă și flexibilă a rezultatelor. Astfel, în decursul anului 2023 a fost explorată posibilitatea introducerii în instrumentarul econometric pentru realizarea de prognoze pe termen scurt a unor modele care să surprindă modificările semnificative în termeni de volatilitate a datelor observate în timpul perioadelor de criză. Mai exact, au fost vizate modelele cu vectori autoregresivi estimate prin tehnici Bayesiene (BVAR), ale căror specificații admit erori cu volatilitate care poate suferi schimbări persistente și/sau tranzitorii (cele din urmă, de regulă, de o magnitudine mai ridicată). Rezultatele preliminare ale exercițiilor de evaluare a acurateții au indicat o performanță mai bună a acestei clase de modele comparativ cu cele BVAR standard, în special în perioadele caracterizate de șocuri multiple suprapuse.

Analiza efectelor schimbărilor climatice prezintă din ce în ce mai mult interes în cadrul băncilor centrale, în contextul sporirii evidențelor privind modurile în care încălzirea globală poate afecta stabilitatea prețurilor, poate îngreuna transmisia politicii monetare și poate contribui la sporirea incertitudinii privind proiecțiile macroeconomice. Astfel, s-a continuat procesul de aprofundare a clasei de modele integrate de evaluare (engl. *Integrated Assessment Model – IAM*), utilizate pentru analiza efectelor economice ale schimbărilor climatice. În acest sens, a fost utilizat un model IAM regional pentru a elabora mai multe scenarii de evoluție pe termen lung a unor variabile macroeconomice-cheie, între care și un indicator PIB „net” de daune climatice și de costuri de combatere a emisiilor. În cadrul demersului s-a evidențiat faptul că rezultatele au fost influențate în mod decisiv de tipul „trajectoriei socio-economice comune” (engl. *Shared Socioeconomic Pathway – SSP*) utilizate, ce reflectă efortul global de tranziție către o economie cu un volum cât mai redus de emisii poluante (economie „verde”). Dată fiind acumularea evidențelor privind necesitatea sporirii urgente a efortului de combatere a efectelor climatice pentru evitarea potențialelor efecte dezastruoase asupra societății în general și asupra activității economice în particular, un al doilea demers s-a concretizat în analiza, prin simulări ale modelelor, a efectelor macroeconomice ale implementării, de către autoritățile competente, a unor diferite configurații de politici fiscale având ca scop combaterea emisiilor. Pe baza unui instrumentar specializat și adaptat, au fost fundamentate mai multe scenarii plauzibile privind evoluțiile politicilor climatice din România pe parcursul următorilor 10 ani, în vederea proiectării impactului acestora asupra traiectoriilor variabilelor macroeconomice de interes (precum creșterea economică sau inflația prețurilor energetice).

Pe parcursul anului trecut s-a remarcat și trenarea procesului de consolidare fiscală. Menținerea deficitului bugetar la valori ridicate este evaluată a avea implicații inclusiv asupra dezechilibrului extern. În acest sens, o serie de evidențe empirice folosind o analiză regională bazată pe utilizarea tehnicilor econometrice de tip panel sugerează faptul că la un orizont de doi ani aproximativ jumătate din majorarea deficitului bugetar structural (determinat prin curățarea deficitului bugetar *headline* de impactul ce decurge din poziționarea ciclică a economiei) se reflectă în accentuarea deficitului de cont curent. Mai multe detalii sunt disponibile în Caseta 3.

Conduita politicii fiscal-bugetare are implicații substanțiale asupra evoluțiilor din mediul privat. În cadrul unor scenarii alternative simulate, efectele unui set presupus (ilustrativ) de măsuri fiscal-bugetare au fost cuantificate atât prin intermediul mecanismelor de transmisie specifice Modelului de Analiză și Prognoză pe Termen Mediu, cât și prin folosirea unui sistem alternativ de multiplicatori fiscali, ținând cont de variația acestora pe principalele categorii de cheltuieli și de venituri. O altă direcție de cercetare a vizat cuantificarea efectelor de demonstrație provenind din partea majorărilor salariale din sectorul public asupra celor din sectorul privat. Evaluările interne au confirmat o relație directă, semnificativă, între cele două (un coeficient de transmisie în decurs de un an al majorării salariilor în sectorul public în dinamica celor din privat ușor peste 40 la sută). Modelele empirice au ilustrat, de asemenea, o ușoară amplificare a acestui fenomen în perioada recentă, marcat de o succesiune de majorări ale nivelului salarizării în sectorul public.

Un alt demers de cercetare a avut în vedere o nouă perspectivă privind mecanismele de transmisie a modificărilor cursului de schimb în variația prețurilor bunurilor de import, prin utilizarea unor date microeconomice detaliate la nivel de companie și tranzacție. Evidențele empirice indică existența unor eterogenități ridicate la nivel sectorial, sectorul retail fiind evaluat a avea asociată o magnitudine mai mare a transmisiei cursului de schimb comparativ cu alte sectoare. La nivel agregat, în decurs de un an, în cazul companiilor nefinanciare coeficientul de transmisie este estimat a se poziționa în proximitatea valorii de 0,7, în linie cu rezultatele obținute prin alte tehnici econometrice (modele bazate pe variabile macroeconomice).

2.2. Stabilitate financiară

Principalele lucrări de cercetare în domeniul stabilității financiare realizate în anul 2023 au vizat următoarele teme:

- (a) În contextul demarării proiectului de îmbunătățire a educației financiare a antreprenorilor denumit „Antreprenoriat de TOP”, a fost elaborată analiza privind „Imaginea standard și tiparul companiilor de succes din România”, menită să vină în sprijinul firmelor evidențiind o serie de bune practici care au funcționat în economia autohtonă. Lucrarea propune o metodologie de identificare a companiilor de succes, pe baza unor criterii de desfășurare sănătoasă a activității unei firme, inclusiv prin evidențierea importanței educației financiare și a nivelului de pregătire a conducerii executive la succesul companiilor. Companiile nefinanciare astfel identificate prezintă o serie de caracteristici distinctive, care includ deținerea unei ponderi mai mari a capitalului și a creditului bancar în structura pasivului, precum și menținerea unor indicatori de sănătate financiară la niveluri superioare și în limitele recomandate. În plus, nivelul educației financiare a conducerii firmei se conturează a fi un factor esențial în parcursul către succes al companiilor nefinanciare, aceste firme înregistrând scoruri superioare în ceea ce privește componentele educației financiare a întreprinderii. Pe baza unei analize econometrice de tip regresie logistică au fost identificate caracteristicile esențiale care definesc companiile de succes, indiferent de sectorul de activitate, respectiv nivelul de instruire a conducerii executive a firmei, nivelul de educație financiară (alfabetizare financiară și digitalizare), precum și gradul de capitalizare și tiparul de finanțare ale firmei. În plus, o serie de alți factori calitativi,

respectiv capacitatea firmei de a supraviețui pe o perioadă îndelungată și de a se adapta schimbărilor inerente de-a lungul ciclurilor economice și financiare, prezintă o importanță crescută pentru succes.

- (b) Studiul subiectului monedelor digitale emise de către banca centrală (*central bank digital currencies* – CBDC) a fost prezentat în Tema specială a *Raportului asupra stabilității financiare*, ediția din iunie 2023. Publicația a urmărit prezentarea unui inventar al cercetării în domeniu și al motivațiilor, riscurilor și beneficiilor emiterii unei monede digitale de către banca centrală.

Preocupările în legătură cu acest subiect au continuat în direcția determinării nivelului maxim potențial de adoptare a acestui activ digital de către persoanele fizice din România comparativ cu statele din regiune, precum și a impactului potențial al retragerii unor depozite ale persoanelor fizice asupra sectorului bancar, în urma introducerii unui CBDC de tip retail. Analiza ia în considerare diferite canale de ajustare a bilanțurilor băncilor, acoperirea retragerilor de depozite prin: (i) folosirea numerarului și rezervelor în exces la banca centrală, (ii) reducerea creditării către sectorul real, (iii) utilizarea finanțării *wholesale* și (iv) vânzarea de titluri de stat și acțiuni cotate. Totodată, au fost utilizate aceste scenarii și canale de ajustare pentru a determina limitele deținerilor de CBDC în România care ar putea afecta negativ sectorul bancar autohton.

2.3. Studii și analize economice

Șocurile manifestate de-a lungul anului 2022 relativ sincronice pe piețele materiilor prime agroalimentare și energetice au determinat creșteri generalizate ale prețurilor asociate produselor alimentare procesate. Astfel, motivată de necesitatea determinării contribuției acestor șocuri la variația lunară a prețurilor, dar și de conturarea anumitor perspective privind decuplarea cotațiilor aferente celor două categorii de mărfuri direct afectate, tema a fost abordată în cadrul Casetei „Inflația alimentelor procesate: o analiză a evoluțiilor recente”, publicată în ediția din februarie 2023 a *Raportului asupra inflației* al BNR. Episodul inflaționist din anul 2022 pare a fi explicat într-o proporție similară și consistentă de cele două șocuri, astfel încât o detensionare a piețelor de materii prime ar trebui să genereze un proces dezinflaționist robust.

Repercușiunile turbulențelor de pe piețele materiilor prime au reprezentat un subiect de interes și din perspectiva rigidității prețurilor și a modului în care firmele răspund la diverse șocuri. Cu ajutorul unei baze de date constituite prin *web scraping* (este vorba despre prețuri ale principalelor categorii de alimente din coșul de consum, care au fost colectate cu frecvență zilnică), Casetă intitulată „Flexibilitatea prețurilor produselor alimentare în contextul șocurilor de ofertă din anul 2022”, publicată în *Raportul asupra inflației* al BNR, ediția din mai 2023, a analizat schimbările intervenite în comportamentul prețurilor, concentrându-se asupra trei grupe de produse – sortimente de ulei, lapte și produse lactate, carne și produse din carne (a căror pondere în coșul de consum alimentar este semnificativă). Rezultatele au indicat faptul că reacția sectorului de retail alimentar la un șoc pozitiv pe latura costurilor este relativ rapidă, aceasta vizând operarea unor scumpiri mai frecvente, fără ca amplitudinea acestora să fie modificată într-o manieră sesizabilă. Totodată, flexibilizarea prețurilor odată cu manifestarea

turbulențelor consemnate pe parcursul anului 2022 a fost tranzitorie, iar influența șocurilor nominale asupra variabilelor reale nu s-a schimbat din această perspectivă.

Rolul inflației importate a făcut obiectul Casetei „Inflația importată, cât de importantă?“, publicată în *Raportul asupra inflației* al BNR, ediția din august 2023. Cadru analizei a pus accentul pe trei canale de interes din perspectiva dinamicii IPC: canalul intern, cel al importurilor și cel al substituției dintre cele două categorii de bunuri. Bunurile importate au prezentat un diferențial de preț favorabil în perioada considerată (2018-2021) în cazul alimentelor și al industriei ușoare, în timp ce pentru alte grupe de bunuri, prețurile autohtone au fost, în general, inferioare. În același timp, înclinația către importuri manifestă o tendință ascendentă, însă relativ lentă, astfel încât influențele directe (interne și externe) sunt dominante din perspectiva ratei inflației, iar canalul substituției are un rol mai restrâns. De asemenea, un exercițiu contrafactual a arătat că modificarea comportamentului de consum într-un mod extrem, reprezentat de renunțarea totală fie la produse autohtone, fie la produse de import, ar genera o rată mai mare a inflației comparativ cu situația actuală, în care consumul este diversificat.

2.4. Orientări și obiective ale activității de cercetare în anul 2024

Pe parcursul anului 2024, demersurile de cercetare vizează: (i) aprofundarea studiilor privind transmisia modificărilor cursului de schimb²²⁴, respectiv ale prețului petrolului în variația diferiților indici de preț; (ii) cuantificarea impactului persistent al evoluțiilor de pe piața muncii asupra dinamicii inflației de bază (CORE2 ajustat); (iii) familiarizarea cu diferite metode economice semiparametrice sau non-parametrice, unele introduse relativ recent în literatură și a căror utilizare este favorizată de creșterea capacității computaționale, în vederea investigării posibilității de a le utiliza pentru formularea prognozelor pe termen scurt și a evaluării incertitudinii la nivel macroeconomic; (iv) rafinarea metodologiei de estimare a *gap*-ului productivității totale a factorilor de producție (engl. *total factor productivity*) și, astfel, a descompunerii *gap*-ului PIB pornind de la aritmetica funcției de producție cu ajutorul unui indicator sintetic al capacității de producție în economie; (v) dezvoltarea unei hărți termice cu rol de reprezentare grafică a volatilității unui spectru larg de indicatori cu frecvență ridicată corelați cu evoluția activității economice.

Pe fondul traiectoriei ascendente a salariilor din perioada recentă, un fenomen care va fi investigat pe parcursul anului 2024 privește sensibilitatea inflației la dinamica salarială. În acest scop va fi implementată o abordare econometrică, folosind estimări realizate la nivel dezagregat. Totodată, contextul de pe piața muncii, evoluția veniturilor și trendul inflaționist vor fi studiate cu ajutorul unui model general de echilibru cu structură sectorială.

²²⁴ Astfel, pe de o parte, este vizată verificarea robusteții evidențelor bazate pe variabile microeconomice prin extinderea eșantionului de date, iar pe de altă parte, este considerată evaluarea coeficientului de transmisie a cursului de schimb condiționat de natura șocurilor macroeconomice.

Capitolul 17

Activitatea juridică a
Băncii Naționale a României

Obiectivul principal al funcției juridice din cadrul BNR este acela de a se asigura că dispozițiile legislației primare și secundare sunt corect interpretate și aplicate la nivel instituțional, în ceea ce privește exercitarea tuturor atribuțiilor stabilite prin lege în sarcina băncii centrale, iar abordările și soluțiile tehnice aplicate sunt fundamentate legal și prezintă riscuri juridice minime.

În decursul anului 2023, precum și în perioada ianuarie-februarie 2024, Direcția juridică a răspuns solicitărilor Consiliului de administrație, ale conducerii executive și ale celorlalte structuri organizatorice din BNR, în condițiile asigurării unui standard înalt de calitate și promptitudine, prin:

- avizarea sau elaborarea unor puncte de vedere cu privire la proiectele de acte normative în domeniul financiar-bancar, inițiate de către ministere și alte autorități sau aflate în dezbateră în cadrul Parlamentului României, precum și la proiectele de acte normative aferente legislației secundare;
- acordarea de asistență juridică în toate domeniile de activitate ale BNR, fie la solicitare, fie din proprie inițiativă, în cazul identificării unor riscuri juridice;
- reprezentarea intereselor BNR în relația cu organele judiciare, cu practicienii în insolvență, cu executorii judecătorești și cu notarii publici.

În perioada de referință, Direcția juridică a analizat în vederea avizării sau formulării de puncte de vedere:

- proiecte de acte normative transmise spre analiză BNR, care au fost adoptate și publicate în *Monitorul Oficial al României, Partea I*, respectiv:
 - Ordonanța Guvernului nr. 17/2023 privind modificarea și completarea Legii nr. 207/2022 pentru reglementarea unor măsuri privind cadrul general aplicabil constituirii și funcționării băncilor de dezvoltare din România (*Monitorul Oficial al României, Partea I*, nr. 85/31.01.2023);
 - Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 7/2024 privind aprobarea schemei de ajutor de stat „Creditul fermierului”, în contextul crizei provocate de agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei, precum și pentru modificarea art.12 alin. (1) din Legea nr. 218/2005 privind stimularea absorbției fondurilor alocate României pentru agricultură, dezvoltare rurală, pescuit și afaceri maritime, gestionate de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, prin instrumente financiare de garantare și creditare, precum și pentru susținerea obiectivelor naționale de politică agricolă (*Monitorul Oficial al României, Partea I*, nr. 118/09.02.2024);
 - Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 15/2024 privind administratorii de credite și cumpărătorii de credite, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative privind contractele de credit pentru consumatori (*Monitorul Oficial al României, Partea I*, nr. 188/07.03.2024);

- Legea nr. 65/2023 pentru punerea în aplicare a Regulamentului (UE) 2019/1238 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 iunie 2019 privind un produs paneuropean de pensii personale (PEPP), a unor prevederi din Regulamentul (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 iunie 2020 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile și de modificare a Regulamentului (UE) 2019/2088, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor private (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 255/28.03.2023);
- Legea nr. 187/2023 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 594/29.06.2023);
- Legea nr. 189/2023 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 30/2022 privind reglementarea unor măsuri financiar-fiscale și bugetare (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 596/29.06.2023);
- Legea nr. 222/2023 pentru modificarea și completarea Legii societăților comerciale nr. 31/1990, precum și a Legii nr. 265/2022 privind registrul comerțului și pentru modificarea și completarea altor acte normative cu incidență asupra înregistrării în registrul comerțului, de transpunere a Directivei (UE) 2019/2121 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 noiembrie 2019 de modificare a Directivei (UE) 2017/1132 în ceea ce privește transformările, fuziunile și divizările transfrontaliere (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 667/20.07.2023);
- Legea nr. 295/2023 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 18/2023 privind cadrul de desfășurare a sprijinului financiar și tehnic acordat de sistemul financiar-bancar în procesul de autorizare și derulare a fondurilor destinate beneficiarilor programelor gestionate de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 973/26.10.2023);
- Legea nr. 296/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 977/27.10.2023);
- Legea nr. 357/2023 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 79/2022 pentru completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 202/2008 privind punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1083/29.11.2023);
- Legea nr. 406/2023 pentru modificarea și completarea unor acte normative în scopul creșterii incluziunii financiare (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1144/19.12.2023);
- Legea nr. 6/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 312/2015 privind redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul financiar (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 12/08.01.2024);
- Legea nr. 145/2024 privind modificarea și completarea Legii nr. 158/2020 pentru modificarea, completarea și abrogarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2017/2402 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2017 de stabilire a unui

cadru general privind securitizarea și de creare a unui cadru specific pentru o securitizare simplă, transparentă și standardizată și de modificare a Directivelor 2009/65/CE, 2009/138/CE și 2011/61/UE, precum și a Regulamentelor (CE) nr. 1060/2009 și (UE) nr. 648/2012 (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 473/22.05.2024);

- Hotărârea Guvernului nr. 432/2023 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1204/2022 privind constituirea, organizarea și funcționarea Băncii de Investiții și Dezvoltare S.A. (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 414/15.05.2023);
- Hotărârea Guvernului nr. 924/2023 privind procedura de selecție, remunerarea președintelui executiv, a vicepreședinților executivi și a administratorilor neexecutivi ai Consiliului de administrație al Exim Banca Românească S.A. (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 900/05.10.2023);
- proiecte de lege și propuneri legislative, aflate în diferite stadii ale procedurii legislative în Parlamentul României:
 - Proiect de Lege pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 17/2023 privind modificarea și completarea Legii nr. 207/2022 pentru reglementarea unor măsuri privind cadrul general aplicabil constituirii și funcționării băncilor de dezvoltare din România (Camera Deputaților Pl-x nr. 212/2023);
 - Proiect de lege privind acțiunile în reprezentare pentru protecția intereselor colective ale consumatorilor (Camera Deputaților Pl-x nr. 269/2023);
 - Proiect de Lege pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 34/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (Camera Deputaților Pl-x nr. 415/2023);
 - Proiect de Lege pentru stabilirea unor măsuri în vederea implementării programului „Primul Monument Restaurat” (Camera Deputaților Pl-x nr. 731/2023);
 - Propunere legislativă pentru înființarea Băncii pentru Dezvoltarea Agriculturii din România – Banca Agricolă S.A. (Camera Deputaților Pl-x nr.170/2023);
 - Propunere legislativă pentru implementarea programului național privind sprijinul oferit persoanelor fizice în vederea creșterii eficienței energetice a locuințelor și producerea de energie verde pentru autoconsum și rețeaua națională (Camera Deputaților Pl-x nr. 227/2023);
 - Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 361/2022 privind protecția avertizorilor în interes public (Camera Deputaților Pl-x nr. 297/2023);
 - Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite (Camera Deputaților Pl-x nr. 341/2023);
 - Propunere legislativă pentru completarea Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (Camera Deputaților Pl-x nr. 446/2023);
 - Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice (Camera Deputaților Pl-x nr. 467/2023);

- Propunere legislativă pentru modificarea Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Camera Deputaților PI-x nr. 505/2023);
- Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și campaniilor electorale (Camera Deputaților PI-x nr. 516/2023);
- Propunere legislativă privind plafonarea veniturilor din sectorul public la nivelul salariului Președintelui României (Camera Deputaților PI-x nr. 536/2023);
- Propunere legislativă pentru modificarea art. 95 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori și a art. 135 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 52/2016 privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile, precum și pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori (Camera Deputaților PI-x nr. 723/2023);
- Propunere legislativă pentru implementarea programului „Alexandru Pesamosca” (Camera Deputaților PI-x nr. 792/2023);
- Propunere legislativă pentru implementarea programului „Ion Ionescu de la Brad” (Camera Deputaților PI-x nr. 793/2023);
- Propunere legislativă pentru modificarea și completarea art. 15 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 93/2012 privind înființarea, organizarea și funcționarea Autorității de Supraveghere Financiară și pentru modificarea art. 53 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României (adoptată de Senatul României L686/2023, înregistrată la Camera Deputaților PI-x nr. 21/2024);
- Propunere legislativă pentru modificarea Legii nr. 70/2015 pentru întărirea disciplinei financiare privind operațiunile de încasări și plăți în numerar și pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 193/2002 privind introducerea sistemelor moderne de plată (adoptată de Senatul României L735/2023, înregistrată la Camera Deputaților PI-x nr. 41/2024);
- Propunere legislativă pentru asigurarea dreptului de a plăti cu numerar pe teritoriul României prin abrogarea Legii nr. 70/2015 (adoptată de Senatul României L733/2023, înregistrată la Camera Deputaților PI-x nr. 53/2024);
- Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 514/2003 privind organizarea și exercitarea profesiei de consilier juridic (Senatul României B715/2023, retrasă de către inițiator);
 - alte proiecte de acte normative transmise spre consultare BNR:
- Proiect de Lege pentru acceptarea amendamentului la Statutul Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare propus prin Rezoluția nr. 696 din 10 iulie 2023, aprobată de Consiliul Guvernatorilor Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare;
- Proiect de Lege privind statistica oficială în România, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative;

- Proiect de Lege privind reziliența entităților critice, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative;
- Proiect de Lege pentru modificarea Legii nr. 126/2018 privind piețele de instrumente financiare, pentru modificarea art. 15 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 32/2012 privind organismele de plasament colectiv în valori mobiliare și societățile de administrare a investițiilor, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 297/2004 privind piața de capital, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 74/2015 privind administratorii de fonduri de investiții alternative;
- Proiectul Ordinului pentru modificarea și completarea Normelor de aplicare a programelor guvernamentale de creditare „StudentInvest” și „FamilyStart”, precum și a modelului Convenției de garantare aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor și ministrului familiei, tineretului și egalității de șanse nr. 2534/20809/2022, cu modificările și completările ulterioare;
- Proiect de Hotărâre a Guvernului privind aprobarea procedurii de autorizare sau de înregistrare a furnizorilor de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare și/sau portofele digitale, precum și a procedurii de acordare și retragere a avizului tehnic;
 - reglementări secundare și proiecte de acte normative aferente legislației secundare emise de BNR sau transmise de alte instituții spre consultare:
- Regulamentul nr. 1/2023 pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 2/2020 privind măsurile de securitate referitoare la riscurile operaționale și de securitate și cerințele de raportare aferente serviciilor de plată, (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 166/27.02.2023);
- Regulamentul nr. 2/2023 privind clasificarea creditelor și constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit aplicabil instituțiilor de plată și instituțiilor emitente de monedă electronică, altele decât instituțiile financiare nebancale (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 190/07.03.2023);
- Regulamentul nr. 1/2023 pentru modificarea Regulamentului Fondului de garantare a depozitelor bancare nr. 2/2016 privind determinarea și plata contribuțiilor la Fondul de garantare a depozitelor bancare în funcție de gradul de risc (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 480/31.05.2023);
- Regulamentul nr. 5/5/2023 pentru modificarea și completarea Regulamentului Autorității de Supraveghere Financiară și al Băncii Naționale a României nr. 14/7/2018 privind prestarea de servicii și activități de investiții în numele societăților de servicii de investiții financiare și al instituțiilor de credit (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 469/29.05.2023);
- Regulamentul nr. 1/2024 pentru modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 3/2018 privind monitorizarea infrastructurilor pieței financiare și a instrumentelor de plată (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 134/16.02.2024);
- Ordinul nr. 1/2023 privind completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară și completarea Ordinului Băncii Naționale a

- României nr. 6/2015 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 167/27.02.2023);
- Ordinul nr. 2/2023 pentru abrogarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 2/2022 privind raportarea informațiilor referitoare la expunerile care fac obiectul moratoriilor legislative conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 90/2022 privind acordarea unor facilități pentru creditele acordate de bănci și instituții financiare nebancale anumitor categorii de debitori (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 335/21.04.2023);
 - Ordinul nr. 3/2023 referitor la raportarea situației privind clasificarea expunerilor din credite și necesarul de provizioane specifice de risc de credit aferent acestora, aplicabil instituțiilor de plată și instituțiilor emitente de monedă electronică, altele decât instituțiile financiare nebancale (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 352/26.04.2023);
 - Ordinul nr. 8/2023 pentru modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 3/2022 privind regulile de sistem ale TARGET – România (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1039/16.11.2023);
 - Ordinul nr. 1/2024 privind modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară și modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 6/2015 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 499/30.05.2024);
 - Norma nr. 1/2024 privind modul unitar de completare a mențiunilor din ordinele de plată către Ministerul Finanțelor – Trezoreria Statului în mesajele electronice utilizate în sistemele de plăți (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 141/20.02.2024);
 - Proiectul Regulamentului pentru modificarea și completarea Regulamentului nr. 3/2018 privind selectarea instituțiilor de credit pentru a fi mandatate de Fondul de garantare a depozitelor bancare să efectueze plăți de compensații către deponenții garantați;
 - Proiectul Regulamentului pentru modificarea și completarea Regulamentului nr. 12/2005 privind piața secundară a titlurilor de stat administrată de Banca Națională a României;
 - Proiectul Regulamentului pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 4/2023 privind cerințe prudențiale pentru băncile de dezvoltare;
 - Proiectul Regulamentului pentru modificarea și completarea Regulamentului nr. 5/2013 privind cerințe prudențiale pentru instituțiile de credit, cu modificările și completările ulterioare;
 - Proiectul Ordinului BNR privind aprobarea Normelor metodologice privind raportarea de către instituțiile de credit a informațiilor referitoare la creditele neperformante cesionate conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 15/2024 privind administratorii de credite și cumpărătorii de credite și pentru modificarea unor acte normative;
 - Proiectul Ordinului BNR privind aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportării contabile anuale pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor, aplicabile instituțiilor financiare nebancale.

În perioada de referință au fost înregistrate numeroase solicitări privind acordarea avizului juridic/asistenței juridice în domeniile de competență ale băncii centrale, fiind emise, printre altele, 198 de puncte de vedere/avize pe reglementări interne, 114 avize/puncte de vedere pe proiecte și propuneri legislative ale Parlamentului României și/sau ale Guvernului României, 122 de puncte de vedere/avize pe acte normative de nivel secundar emise de BNR, 389 de puncte de vedere/avize pentru diverse solicitări ale persoanelor fizice/juridice, 592 avize pe contracte de achiziții publice, 20 de puncte de vedere și avize pe solicitări în domeniul datelor personale administrate de către banca centrală, 375 de lucrări aferente comitetelor directoare, 504 adrese de înființare popriri, precum și 3 208 puncte de vedere/opinii privind activitatea curentă a băncii.

Avizele și punctele de vedere au vizat:

- elaborarea și încheierea contractelor cu contrapărțile BNR, atât pe plan extern, cât și intern;
- contracte de achiziție publică de produse, servicii și lucrări și acte adiționale la acestea, încheiate atât sub incidența legislației privind achizițiile publice din România, cât și ca urmare a unor acorduri cadru EPCO;
- activitatea BNR în calitate de autoritate de supraveghere prudențială, autoritate competentă cu autorizarea instituțiilor financiare, altele decât instituțiile de credit sau în calitate de autoritate de rezoluție;
- diverse solicitări ale persoanelor fizice/juridice, ale instituțiilor publice, respectiv Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Public, solicitări în domeniul datelor personale administrate de către banca centrală, avându-se în vedere și clarificarea modalității de interpretare și de aplicare a prevederilor legislației și reglementărilor de nivel secundar din domeniul de competență al BNR;
- aplicarea legislației din domeniul raporturilor de muncă, achizițiilor publice, proprietății publice și private, societăților, drepturilor de autor și drepturilor conexe, fiscal, inventariere, precum și în alte domenii de interes pentru desfășurarea în condiții optime a activității curente a BNR;
- îndeplinirea procedurilor legale în materia executării silită, analizând și soluționând documentațiile aferente cererilor de executare silită prin poprire asupra conturilor instituțiilor de credit/veniturilor salariale ale angajaților BNR transmise de executorii judecătorești.

Componenta juridică a activității BNR în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale a vizat, printre altele, participarea la reuniunile Comitetului Juridic (*Legal Committee*), colaborarea cu reprezentanții departamentelor corespondente din cadrul Băncii Centrale Europene și de la nivelul băncilor centrale naționale ale statelor membre ale Uniunii Europene și analiza documentației relevante transmise de BCE prin intermediul procedurii scrise (*written procedure*). Totodată, au fost elaborate puncte de vedere cu privire la problemele de natură legislativă din chestionarele adresate BNR de către instituțiile internaționale și au fost exprimate poziții cu privire la implementarea în legislația națională a actelor emise de organisme europene (Autoritatea Bancară Europeană, Comitetul European pentru Risc Sistemic).

De asemenea, au fost formulate observații și propuneri cu privire la proiectele legislative aflate în dezbatere la nivel european, cu impact asupra domeniului de competență al BNR, în special cele vizând proiectele în următoarele domenii: instituirea monedei euro digitale, piețele cryptoactivelor și reziliența operațională digitală, prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, cadrul european de asigurare a depozitelor bancare, managementul crizelor în domeniul bancar, revizuirea cadrului european privind activitatea instituțiilor de credit (pachetul Basel III).

În perioada de referință au fost gestionate 165 de dosare înregistrate pe rolul instanțelor de judecată din întreaga țară. În vederea soluționării favorabile a acestor litigii, au fost întocmite 150 de lucrări pentru fundamentarea poziției procesuale a BNR, în scopul apărării și valorificării drepturilor băncii.

Totodată, activitatea desfășurată de către Direcția juridică s-a materializat și în formularea a 102 răspunsuri la solicitările adresate de instanțele judecătorești, alte instituții cu activitate administrativ-jurisdicțională, organele de urmărire penală în cauze în care BNR nu are calitatea de parte.

De asemenea, o altă componentă a activității juridice este reprezentată și de soluționarea contestațiilor depuse împotriva actelor emise de BNR pentru aplicarea de sancțiuni și dispunerea unor măsuri.

Capitolul 18

Cadrul instituțional și organizarea
Băncii Naționale a României

Banca Națională a României este banca centrală a României, fiind o instituție publică independentă. Activitatea sa este reglementată de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României (denumită în continuare Statutul BNR).

Obiectivul fundamental al BNR este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Principalele atribuții ale instituției sunt:

- elaborarea și aplicarea politicii monetare și a politicii de curs de schimb;
- autorizarea, reglementarea și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit, promovarea și monitorizarea bunei funcționări a sistemelor de plăți pentru asigurarea stabilității financiare;
- emiterea bancnotelor și a monedelor ca mijloace legale de plată pe teritoriul României;
- stabilirea regimului valutar și supravegherea respectării acestuia;
- administrarea rezervelor internaționale ale României.

1. Structura decizională și guvernanta corporativă

Banca Națională a României este condusă de un Consiliu de administrație, alcătuit din nouă membri numiți de Parlament – la propunerea comisiilor permanente de specialitate ale celor două Camere – cu nominalizarea conducerii executive. Numirile se fac pe o perioadă de cinci ani, cu posibilitatea reînnoirii mandatului. Potrivit legii, membrii Consiliului de administrație nu pot fi parlamentari sau membri ai unui partid politic și nu pot face parte din autoritatea judecătorească sau din administrația publică. Consiliul de administrație al BNR este compus din: (i) un președinte, care este și guvernator al Băncii Naționale a României; (ii) un vicepreședinte, care este și prim-viceguvernator; (iii) șapte membri, dintre care doi sunt și viceguvernatori, iar ceilalți cinci membri nu sunt salariați ai BNR.

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României hotărăște, în condițiile legii: (i) politicile în domeniul monetar și al cursului de schimb, urmărind aducerea la îndeplinire a acestora; (ii) măsurile în domeniile autorizării, reglementării și supravegherii prudențiale sau, după caz, monitorizării instituțiilor de credit, instituțiilor de plată și instituțiilor financiare nebancale și monitorizării sistemelor de plăți și sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare din România, inclusiv administratorii acestora; (iii) organizarea internă a băncii. Consiliul de administrație stabilește, de asemenea, direcțiile principale în conducerea operațiunilor proprii și responsabilitățile care revin personalului Băncii Naționale a României.

Mugur Constantin Isărescu
Guvernator,
Președinte al Consiliului
de administrație

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României

numit de Parlamentul României prin Hotărârea nr. 19 din 3 iulie 2019

Florin Georgescu
Prim-viceguvernator,
Vicepreședinte al Consiliului
de administrație

Leonardo Badea
Viceguvernator,
Membru al Consiliului
de administrație

Eugen Nicolăescu
Viceguvernator,
Membru al Consiliului
de administrație

Csaba Bálint
Membru al Consiliului
de administrație

Gheorghe Gherghina
Membru al Consiliului
de administrație

Cristian Popa
Membru al Consiliului
de administrație

Dan Radu Rușanu
Membru al Consiliului
de administrație

Virgiliu Stoenescu
Membru al Consiliului
de administrație

În numele Consiliului de administrație, guvernatorul prezintă Parlamentului României, până la data de 30 iunie a anului următor, *Raportul anual* al Băncii Naționale a României, care cuprinde activitățile BNR, situațiile financiare anuale și raportul auditorului extern, dezbătut, fără a fi supus votului, în ședința comună a celor două Camere ale Parlamentului.

În vederea asigurării eficienței procesului decizional, în cadrul BNR funcționează trei structuri operative cu responsabilități în exercitarea principalelor funcții ale unei bănci centrale: Comitetul de politică monetară, Comitetul de supraveghere și Comitetul de administrare a rezervelor internaționale. La acestea se adaugă comitete de specialitate având regulamente de funcționare proprii prin care sunt detaliate componența, atribuțiile și responsabilitățile specifice.

Comitetul de politică monetară (CPM) reprezintă o structură permanentă, cu rol consultativ și decizional. Este alcătuit din 13 membri și este condus de guvernatorul BNR. Atribuțiile comitetului se circumscriu obiectivului fundamental al băncii centrale, ele vizând, în principal, caracteristicile strategiei și cadrului operațional ale politicii monetare, formularea și implementarea politicii monetare, precum și cercetarea economică adiacentă. Astfel, CPM dezbate și stabilește conținutul, structura și configurația materialelor/rapoartelor de analiză în domeniul politicii monetare, ale proiecțiilor evoluțiilor macroeconomice pe diferite orizonturi de timp, precum și ale propunerilor privind conduita politicii monetare, pe care le înaintează ulterior spre analiză și aprobare Consiliului de administrație al BNR. Totodată, CPM sprijină procesul de deliberare și adoptare a deciziilor de politică monetară prin discutarea, aprobarea și punerea periodică la dispoziția Consiliului de administrație a unor analize/studii întocmite de direcțiile de specialitate, abordând arii de cercetare/tematici relevante pentru conducerea politicii monetare. În același timp, membrii CPM discută, analizează și propun Consiliului de administrație, ori de câte ori este nevoie, revizuirii ale unor caracteristici ale strategiei și ale unor instrumente ale politicii monetare, în vederea adecvării acestora din perspectiva îndeplinirii obiectivului fundamental al BNR și a armonizării lor cu standardele în domeniu ale BCE. Conform calendarului anual al ciclurilor trimestriale de prognoză aprobat de Consiliul de administrație al BNR, în cursul anului 2023 au avut loc 16 ședințe ale CPM, iar în primele cinci luni din 2024 s-au desfășurat 8 ședințe.

Comitetul de supraveghere este o structură permanentă, cu rol consultativ și decizional, compusă din nouă membri și condusă de guvernatorul BNR.

Atribuțiile sale vizează, în principal, activitățile de evaluare a funcționării entităților supravegheate sau monitorizate de BNR, pe baza studiilor, notelor de informare, a rapoartelor și analizelor elaborate și prezentate periodic de către direcțiile de specialitate, cu privire la: evoluția performanțelor financiare, a calității activelor, administrării riscurilor de operare și încadrării acestora în nivelul reglementat al indicatorilor de prudență bancară; evoluțiile privind stabilitatea financiară, identificarea, monitorizarea și evaluarea riscurilor sistemice și ale instituțiilor de credit de importanță sistemică; necesitatea modificării prevederilor reglementărilor aplicabile entităților supravegheate sau monitorizate de BNR, în conformitate cu legislația specifică și cu practica internațională în materie; evoluția expunerii la nivel individual și sectorial la riscurile

de spălare a banilor și finanțare a terorismului, inclusiv de conformare cu regimurile sancțiunilor internaționale.

În anul 2023, Comitetul de supraveghere a adoptat hotărâri în cadrul a 23 de ședințe, iar în primele cinci luni ale anului 2024 în cadrul a 9 ședințe, materialele analizate vizând, în principal, următoarele aspecte: (i) notificarea intenției privind dobândirea de participații calificate la capitalul social al instituțiilor de credit; (ii) cereri prezentate de instituțiile de credit, persoane juridice române, potrivit reglementărilor prudențiale, cu privire la modificările intervenite în situația acestora referitoare la persoanele desemnate să exercite responsabilități de administrare și/sau conducere, completarea obiectului de activitate, auditorul financiar, operațiunile în condiții de favoare prevăzute în pachetele de măsuri remuneratorii și stimulente pentru salariați, exceptare de la aplicarea unor ponderi de risc față de subsidiare, fuziuni etc.; (iii) cereri ale instituțiilor de credit privind utilizarea modelelor interne/abordărilor avansate de evaluare pentru calcularea cerințelor de capital aferente riscurilor; (iv) propuneri de constatare a încetării de drept a valabilității autorizațiilor unor instituții de credit, ca urmare a încheierii proceselor de fuziune prin absorbție, precum și propuneri de radiere a unor instituții financiare nebankare și, implicit, de interzicere a desfășurării activității de creditare; (v) programul de supraveghere prudențială și pe linia prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului, precum și a punerii în aplicare a sancțiunilor internaționale, la nivelul instituțiilor de credit, instituțiilor financiare nebankare, instituțiilor de plată și instituțiilor emitente de monedă electronică și evaluarea sectorială a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului; (vi) proiecte de acte normative ale băncii centrale sau ale altor autorități care vizează activitatea instituțiilor de credit, instituțiilor financiare nebankare, instituțiilor de plată și instituțiilor emitente de monedă electronică; (vii) implementarea Ghidurilor emise de Autoritatea Bancară Europeană în cadrul legislativ național și/sau în practica de supraveghere, din perspectiva competențelor băncii centrale; (viii) propuneri legislative vizând transpunerea reglementărilor la nivelul UE în domeniul instituțiilor de credit; (ix) propuneri de poziții în cadrul negocierilor proiectelor legislative la nivelul UE, către structuri europene, pe domeniile specifice competențelor; (x) propuneri privind cereri de autorizare în calitate de instituții de plată și instituții emitente de monedă electronică; (xi) monitorizarea evoluțiilor privind stabilitatea financiară, identificarea instituțiilor de credit de importanță sistemică, monitorizarea și evaluarea riscurilor sistemice, analize referitoare la recalibrarea instrumentelor macroprudențiale – amortizoarele de capital, aplicarea prin reciprocitate a măsurilor macroprudențiale și analize specifice precum monitorizarea condițiilor și termenilor de creditare, testarea periodică la stres a solvabilității și lichidității sectorului bancar sau evaluarea tendințelor și a gradului de pregătire privind schimbările climatice în rândul instituțiilor financiare; (xii) informări referitoare la activitatea Centralei Riscului de Credit și a Centralei Incidentelor de Plăți; (xiii) alte spețe legate de funcționarea sistemului bancar, a instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică.

Comitetul de administrare a rezervelor internaționale (CARI) reprezintă o structură permanentă, responsabilă pentru îndeplinirea, prin decizii de natură tactică, a obiectivelor strategice fixate de către Consiliul de administrație în domeniul administrării rezervelor internaționale. CARI este format din 11 membri și este condus de guvernatorul BNR. În conformitate cu atribuțiile stabilite de către Consiliul de

administrație, comitetul analizează permanent dinamica climatului economico-financiar global și formulează propuneri privind strategia de administrare a rezervelor, analizează încadrarea în limitele strategice și tactice și evaluează performanța lunară a portofoliilor, face recomandări privind implementarea de noi instrumente financiare și stabilește lista entităților cu care se pot derula tranzacții, a emitenților pentru plasamentele în hârtii de valoare, precum și a activelor acceptate pentru investire. CARI se reunește și ia decizii ori de câte ori evoluțiile de pe piețele financiare impun, la convocarea președintelui sau, în lipsa acestuia, a vicepreședintelui.

În condițiile unei incertitudini încă ridicată cu privire la evoluția prognozată a inflației la nivel global, respectiv a perspectivei cu privire la convergența acesteia către zona de confort a băncilor centrale, dar și în contextul tensiunilor care au guvernat climatul geopolitic internațional, BNR a continuat să practice un management conservator al rezervelor internaționale, în care obiectivele privind siguranța și lichiditatea investițiilor au avut prioritate.

Comitetul de pregătire a trecerii la euro din cadrul BNR reprezintă o structură cu rol consultativ și de analiză a activității de pregătire a adoptării euro, funcționând ca un cadru formalizat de dezbateri, cu rol de suport al deciziilor băncii centrale în procesul de aderare la Uniunea Economică și Monetară.

Comitetul de plăți, înființat în anul 2022, este o structură cu rol consultativ și care sprijină Consiliul de administrație al BNR în îndeplinirea atribuțiilor ce îi revin cu privire la promovarea și monitorizarea bunei funcționări a sistemelor de plăți și a instrumentelor de plată din România, precum și la autorizarea și supravegherea serviciilor și ale instrumentelor de plată. Printre obiectivele acestui comitet se numără: identificarea măsurilor necesare pentru consolidarea pieței plăților de retail și dezvoltarea unei piețe integrate a plăților, formularea de propuneri de măsuri în vederea sprijinirii dezvoltării pieței plăților, inclusiv pentru creșterea gradului de siguranță a plăților și menținerea încrederii utilizatorilor în instrumentele și serviciile de plată sau identificarea barierelor care limitează creșterea gradului de incluziune financiară, din perspectiva serviciilor de plată, a instrumentelor utilizate și a costurilor aferente acestora. În funcție de subiectele dezbătute, la ședințele comitetului pot fi invitați reprezentanți ai prestatorilor de servicii de plată din România, inclusiv ai companiilor de tip *FinTech* și ai mediului de afaceri, ai autorităților administrației publice centrale, precum și ai altor entități cu atribuții relevante în domeniul plăților.

Comitetul de management al infrastructurilor pieței financiare operate de Banca Națională a României (CMIPF), înființat în anul 2017, este o structură permanentă, cu rol consultativ pentru Consiliul de administrație al BNR și decizional, în limitele impuse de acesta. CMIPF este responsabil pentru administrarea generală a infrastructurilor pieței financiare operate de banca centrală (denumite generic IPF-BNR). CMIPF este alcătuit din cinci membri și este prezidat de un membru al conducerii executive, acționând ca organism colectiv de conducere (colegiu), cu rolul de a formula propuneri Consiliului de administrație al BNR cu privire la aspecte de importanță strategică legate de dezvoltarea și funcționarea IPF-BNR și de a îndeplini sarcinile care i-au fost stabilite de către Consiliu, inclusiv cele privind dezvoltarea și implementarea unor noi infrastructuri, precum și de gestionare a sistemului de management al securității informației aferent IPF-BNR.

Comitetul de risc funcționează ca o structură permanentă, cu rol consultativ, aflată în subordinea Consiliului de administrație, cu scopul de a acorda asistență acestuia în supervizarea procesului de management al riscurilor în banca centrală.

Comitetul de risc este format din 12 membri, conducerea acestuia fiind asigurată de guvernatorul BNR, în calitate de președinte, și de prim-viceguvernatorul BNR, în calitate de vicepreședinte.

Principalele atribuții ale comitetului vizează: (i) analiza și avizarea cadrului de reglementare a procesului de management al riscurilor în BNR și monitorizarea respectării și aplicării acestuia în cadrul instituției; (ii) analiza și avizarea materialelor în domeniu, adresate Consiliului de administrație; (iii) supervizarea situației generale, actualizate, a riscurilor și avizarea limitelor de expunere la acestea și a planurilor propuse pentru tratarea lor; (iv) formularea de recomandări în scopul îmbunătățirii performanțelor structurilor organizatorice din BNR în ceea ce privește managementul riscurilor asociate activităților gestionate.

Într-un context complex și în continuă schimbare, pe parcursul anului 2023, Comitetul de risc a analizat și avizat, potrivit atribuțiilor specifice, documentele rezultate în cadrul procesului de management al riscurilor, asigurând astfel crearea unor fundamente solide pentru luarea deciziilor, prioritizarea activităților și identificarea celor mai adecvate răspunsuri la riscurile cu care se confruntă banca centrală.

Comitetul de audit este un organism independent, format din cei cinci membri neexecutivi ai Consiliului de administrație al BNR, având un mandat de cinci ani, început în toamna anului 2019. Componența Comitetului de audit nu a suferit modificări în cursul anului de referință.

Conform regulamentului intern în vigoare, Comitetul de audit se întrunește cel puțin trimestrial și ori de câte ori este necesar, iar Direcția audit intern asigură secretariatul acestuia.

În anul 2023, Comitetul de audit s-a reunit în 5 ședințe și au avut loc 5 consultări, în cadrul cărora au fost analizate, aprobate sau avizate, după caz, documente care țin de competența sa conform reglementărilor interne în vigoare.

Niveluri de control extern

Statutul BNR prevede două niveluri de control extern, respectiv: (i) auditorul extern, pentru auditarea situațiilor financiare anuale ale BNR (inclusiv confirmarea stocului de aur prin participarea la procesul de inventariere anual) și (ii) Curtea de Conturi, care efectuează controlul ulterior asupra operațiunilor comerciale efectuate de BNR, care se reflectă în bugetul de venituri și cheltuieli și în situațiile financiare anuale.

Niveluri de control intern

BNR are o abordare funcțională a controlului intern, bazată pe modelul celor trei linii de apărare. Astfel, la nivelul primei linii de apărare, fiecare structură organizatorică este responsabilă pentru administrarea (identificarea, evaluarea, tratarea,

monitorizarea) riscurilor asociate activităților și operațiunilor pe care le desfășoară și implementarea măsurilor de control intern aferente, în conformitate cu metodologia specifică, stabilită la nivelul băncii.

A doua linie de apărare este asigurată de: funcția de monitorizare a riscurilor operaționale și IT&C; funcția de protecție a datelor cu caracter personal; funcția de monitorizare a riscurilor financiare aferente administrării rezervei internaționale; funcția de conformitate; funcția de continuitate a activității; funcția de control financiar preventiv (verificarea legalității operațiunilor efectuate, a modului de gestionare, administrare și utilizare a patrimoniului băncii etc.) și funcția de control intern. Astfel, un rol important revine comitetelor consultative/decizionale de specialitate din cadrul băncii: Comitetul de risc, Comitetul de management al infrastructurilor pieței financiare, Comitetul de administrare a rezervelor internaționale, Comitetul de politică monetară și Comitetul de supraveghere.

A treia linie de apărare, asigurată de Direcția audit intern, evaluează ansamblul controalelor implementate din perspectiva eficacității acestora. Scopul acestei funcții este furnizarea de servicii de asigurare și consultanță independente și obiective, cu privire la proiectarea și eficacitatea sistemului de control intern, urmărind să contribuie la îmbunătățirea activității și să adauge valoare. În acest sens, auditul intern sprijină banca în atingerea obiectivelor sale, evaluând într-o manieră sistematică și metodică procesele de management al riscurilor, control și guvernare.

În anul 2023, au fost finalizate 27 de misiuni de audit intern, iar în rapoartele de audit rezultate au fost formulate propuneri de îmbunătățire și întărire a sistemului de control intern, management al riscurilor și guvernare.

De asemenea, a continuat asistența acordată echipei care efectuează auditarea externă a situațiilor financiare ale BNR, prin facilitarea schimbului de informații și documente cu structurile organizatorice implicate în procesul auditat.

În perioada de referință, pregătirea profesională continuă a constituit o preocupare constantă, dată fiind importanța obținerii și menținerii certificărilor naționale și internaționale în domeniu.

Direcția audit intern aplică standardele Cadrului Internațional de Practici Profesionale privind Activitatea de Audit Intern, emis de Institutul Auditorilor Interni (IIA), și metodologia de lucru din Manualul de audit intern al BNR și Manualul Comitetului Auditorilor Interni (IAC) de la nivelul SEBC, cele mai bune practici în domeniu, inclusiv cele referitoare la auditul IT&C, securitatea și reziliența cibernetică.

Funcția de conformitate

În anul 2023, Compartimentul conformitate a continuat demersul de promovare și dezvoltare a culturii organizaționale, fundamentat pe principii specifice, prin inițierea și desfășurarea mai multor proiecte de comunicare instituțională, în vederea dezvoltării cadrului de reglementare specifică funcției. Astfel, principalele activități au fost:

- Revizuirea de fond a Codului de etică al salariaților Băncii Naționale a României nr. 1/04.06.2014 (forma actualizată la data de 26.11.2015), din perspectiva noutăților legislative, a alinierii la Cadrul etic al BCE (*Ethics Framework*) și a bunelor practici privind conformitatea în domeniul eticii și integrității.
- Implementarea cadrului legal privind avertizorii în interes public prin crearea și administrarea canalelor interne și externe de primire a raportărilor și elaborarea procedurilor de lucru aferente administrării raportărilor și efectuării acțiunilor subsecvente pentru soluționarea acestora.
- Gestionarea procesului de analiză și emitere a avizului de conformitate în ceea ce privește potențialele conflicte de interese în cadrul proceselor de recrutare, promovare și mobilitate internă sau eventualele fraude sau neconformități.

De asemenea, s-a continuat activitatea de implementare a politicii privind managementul riscurilor operaționale în ceea ce privește definitivarea portofoliului de riscuri specifice funcției de conformitate, corelate cu procesele/activitățile desfășurate, evaluarea riscurilor și stabilirea modalității optime de răspuns.

Compartimentul conformitate a menținut, prin contacte bilaterale sau prin participări la evenimentele organizate de BCE, colaborarea cu Biroul de Guvernanță și Conformitate (*Governance and Compliance Office*), structura care exercită funcția de conformitate din cadrul BCE.

Pe tot parcursul anului 2023, activitatea Compartimentului conformitate s-a desfășurat cu respectarea statutului de independență a funcției de conformitate și nu au fost semnalate ingerințe, presiuni sau alte forme de afectare a activității sau a salariaților Compartimentului Conformitate. Raportul anual privind conformitatea aferent anului 2023, cu sinteza activităților desfășurate și aspectele relevante, a fost analizat și aprobat de către Consiliul de administrație și prezentat spre informare Direcției audit intern și Comitetului de audit.

Guvernanța regiilor autonome din subordinea Băncii Naționale a României

Banca Națională a României este împuternicită să reprezinte interesele statului în consiliile de administrație ale regiilor autonome Monetăria statului și Imprimeria Băncii Naționale a României, care funcționează pe bază de gestiune economică și autonomie financiară în subordinea băncii centrale, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 231/1991 privind înființarea regiilor autonome Monetăria statului și Imprimeria Băncii Naționale a României.

Acestea sunt întreprinderi publice care desfășoară activități de interes național și contribuie la realizarea atribuției Băncii Naționale a României privind emiterea însemnelor monetare, sub formă de bancnote și monede, ca mijloace legale de plată pe teritoriul țării, astfel încât să fie asigurat necesarul de numerar în strictă concordanță cu necesitățile reale ale circulației bănești.

În anul 2023, după încetarea mandatelor administratorilor provizorii numiți în consiliile de administrație ale celor două regii autonome în temeiul prevederilor Ordonanței de

urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind governanța corporativă a întreprinderilor publice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 111/2016, au fost numite organele de conducere ale regiilor autonome Monetăria statului și Imprimeria Băncii Naționale a României, mandatul acestora având o durată de patru ani, potrivit legii.

2. Relația BNR cu Parlamentul României și cu alte instituții ale statului

Pe linia comunicării instituționale, Banca Națională a României întreține un dialog constant cu Parlamentul României, colaborarea constând, în principal, în:

- (i) elaborare de puncte de vedere asupra unor proiecte de acte normative la solicitarea directă a comisiilor parlamentare sau, indirect, la cererea unor inițiatori (MF, ANPC, alte autorități publice), a Administrației Prezidențiale sau a Ministerului pentru Relația cu Parlamentul în vederea definitivării poziției Guvernului României cu privire la respectivele proiecte legislative. Potrivit art. 3 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul BNR, autoritățile publice centrale solicită avizul Băncii Naționale a României pentru proiectele de acte normative care privesc domeniile în care aceasta are atribuții;
- (ii) formulare de puncte de vedere, realizare de materiale sau participare la discuții/reuniuni ale comisiilor permanente ale celor două Camere ale Parlamentului pe tematici precum politică monetară, stabilitate financiară, rezoluție bancară, afaceri europene, sisteme de plăți;
- (iii) realizare și transmitere de materiale în cadrul procedurii parlamentare de exercitare a controlului din perspectiva respectării principiilor subsidiarității și proporționalității de către proiectele de acte legislative ale Uniunii Europene;
- (iv) transmitere de opinii și participare la reuniuni ale comisiilor permanente ale celor două Camere ale Parlamentului, în cadrul procedurii parlamentare privind analiza proiectelor de documente elaborate de instituțiile Uniunii Europene;
- (v) transmitere către președinții celor două Camere ale Parlamentului și către comisiile economice atât a *Raportului anual* (obligație statutară), cât și a *Raportului asupra inflației* și a *Raportului asupra stabilității financiare* – două dintre principalele instrumente de comunicare ale băncii centrale, în care sunt explicate acțiunile acestora în vederea asigurării stabilității prețurilor și a celei financiare;
- (vi) elaborare de materiale pentru pregătirea unor evenimente organizate de Parlament sau la care participă reprezentanți ai acestuia;
- (vii) răspunsuri la întrebări punctuale adresate BNR de către senatori sau deputați.

Pe parcursul anului 2023, Banca Națională a României a fost implicată activ în furnizarea de informații, fundamentarea de puncte de vedere asupra unei serii de inițiative legislative și a participat, alături de alte autorități publice precum Ministerul Finanțelor, Direcția Generală de Legislație Fiscală și Reglementări Vamale și contabile, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Agenția Națională pentru Achiziții Publice, Agenția Națională de Administrare Fiscală – Direcția generală antifraudă fiscală,

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Ministerul Familiei, Tineretului și Egalității de Șansă, Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului la formularea unor proiecte de lege privind: (i) propuneri de acte normative pe care banca centrală intenționa să le supună spre aprobare Guvernului în cursul anului 2023; (ii) propunerea de modificare a art. 83 alin. (4) și a art. 86 alin. (3) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală; (iii) identificarea categoriilor de active pentru care se constituiau ajustări/provizioane de către instituțiile financiare nebancale (IFN), potrivit Regulamentului BNR nr. 5/2012; (iv) proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, elaborat în scopul transpunerii Directivei (UE) 2020/284 de modificare a Directivei 2006/112/CE în ceea ce privește introducerea anumitor cerințe pentru prestatorii de servicii de plată; (v) oferirea de informații cu privire la situația instituției financiare nebancale EDEN Finance IFN SA, precum și anumite prevederi ale cadrului de reglementare; (vi) propuneri de completare/modificare a proiectului de OUG pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 19/2022 privind unele măsuri referitoare la garanțiile de bună execuție constituite în cadrul contractelor de achiziție publică și al contractelor sectoriale; (vii) opinie referitoare la aspectele semnalate de ECEX Group AG privind posibilitatea efectuării de operațiuni de schimb valutar prin intermediul unor terminale automate de schimb valutar; (viii) avizarea propunerii de completare a Legii nr. 207/2022 pentru reglementarea unor măsuri privind cadrul general aplicabil constituirii și funcționării băncilor de dezvoltare din România ce urmează a fi inclusă în proiectul de Ordonanță de urgență a Guvernului pentru stabilirea unor măsuri necesare optimizării procesului de implementare a proiectelor de infrastructură finanțate din fonduri externe nerambursabile, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative; (ix) avizarea proiectului de Hotărâre a Guvernului privind modificarea și completarea Hotărârii nr. 1 204/2022 privind constituirea, organizarea și funcționarea Băncii de Investiții și Dezvoltare S.A.; (x) operaționalizarea Băncii Naționale de Dezvoltare; (xi) proiectul de Lege privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung; (xii) proiectul de Lege pentru acceptarea amendamentului la Statutul Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare propus prin Rezoluția nr. 696 din 10 iulie 2023, aprobată de Consiliul Guvernatorilor Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare; (xiii) proiectul de Lege pentru acceptarea amendamentelor la Acordul de înființare a Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare, semnat la Paris la 29 mai 1990, adoptate prin Rezoluțiile nr. 259 și nr. 260 ale Consiliului Guvernatorilor al Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare din 18 mai 2023; (xiv) proiectul Hotărârii Guvernului privind procedura de selecție, remunerarea președintelui executiv, a vicepreședinților executivi și a administratorilor neexecutivi a Consiliului de administrație al Exim Banca Românească S.A.; (xv) proiectul de Ordonanță de urgență a Guvernului pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri de prevenire și combatere a publicității și a tehnicilor agresive de comunicare practicate de entitățile care nu sunt înscrise în Registrul Autorității de Supraveghere Financiară; (xvi) proiectul de Lege pentru modificarea Legii nr. 126/2018 privind piețele de instrumente financiare, pentru modificarea art. 15 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 32/2012 privind organismele de plasament colectiv în valori mobiliare și societățile de administrare a investițiilor, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 297/2004 privind piața de capital, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 74/2015 privind administratorii de fonduri de investiții alternative; (xvii) regimul succursalelor din

România ale instituțiilor din alte state membre și state terțe; (xviii) proiectul de Ordonanță de urgență a Guvernului pentru stabilirea unor măsuri de sprijin cu caracter temporar, destinate producătorilor agricoli în scopul gestionării efectelor fenomenului de secetă pedologică din anul 2023, publicat pe websiteul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale în data de 10 ianuarie 2024; (xix) proiectul Ordonanței de urgență a Guvernului privind unele măsuri pentru implementarea proiectelor de infrastructură publică de sănătate cu finanțare din fonduri externe nerambursabile în cadrul Programului Sănătate și din împrumuturi contractate cu Instituțiile Financiare Internaționale; (xx) proiectul Ordonanței de urgență a Guvernului privind cadrul de desfășurare a sprijinului financiar și tehnic acordat de sistemul financiar-bancar în procesul de autorizare și derulare a fondurilor destinate beneficiarilor programelor gestionate de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene; (xxi) posibilitatea de flexibilizare a prevederilor Regulamentului nr. 12/2012 privind acordarea de credite prin instrumente financiare de eficiență energetică propuse de BEI adresate PF pentru investiții verzi în locuințe (tip reabilitare, renovare, consolidare); (xxii) clarificări cu privire la derularea programelor de creditare StudentInvest și FamilyStart în raport cu prevederile din Regulamentul nr. 17/2012 referitoare la durata creditelor de consum; (xxiii) proiect legislativ privind administratorii de credite și cumpărătorii de credite, precum și pentru modificarea unor acte normative privind contractele de credit pentru consumatori.

La acestea se adaugă reprezentarea BNR la ședințe ale comisiilor parlamentare din Camera Deputaților sau Senatul României pentru a prezenta opiniile băncii centrale asupra unor proiecte legislative.

Astfel, în cadrul Camerei Deputaților, BNR a fost reprezentată la ședințe ale Comisiei pentru apărare, ordine publică și siguranță națională, Comisiei juridice de disciplină și imunități, Comisiei pentru buget, finanțe și bănci și Comisiei pentru industrii și servicii sau pentru a prezenta puncte de vedere pe proiecte legislative ce aveau printre subiecte: (i) propunerea de modificare a Legii nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului; (ii) modificarea și completarea unor acte normative în scopul creșterii incluziunii financiare; (iii) proiectul de Lege pentru modificarea art. 95 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50 din 9 iunie 2010 privind contractele de credit pentru consumatori și a art. 135 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 52 din 14 septembrie 2016 privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile, precum și pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori; (iv) proiectul de Lege pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 17/2023 prin care au fost aduse o serie de modificări și completări Legii nr. 207/2022 privind băncile de dezvoltare; (v) proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 158/2020 pentru modificarea, completarea și abrogarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2017/2402 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2017 de stabilire a unui cadru general privind securitizarea și de creare a unui cadru specific pentru o securitizare simplă, transparentă și standardizată și de modificare a Directivelor 2009/65/CE, 2009/138/CE și 2011/61/UE, precum și a Regulamentelor (CE) nr. 1060/2009 și (UE) nr. 648/2012.

Printre comisiile din Senatul României la ale căror ședințe BNR a fost reprezentată, se numără Comisia pentru afaceri europene, în cadrul căreia s-a discutat proiectul de

Lege pentru modificarea și completarea Legii nr.158/2020 pentru modificarea, completarea și abrogarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2017/2402 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2017 de stabilire a unui cadru general privind securitizarea și de creare a unui cadru specific pentru o securitizare simplă, transparentă și standardizată și de modificare a Directivelor 2009/65/CE, 2009/138/CE și 2011/61/UE, precum și a Regulamentelor (CE) nr. 1060/2009 și (UE) nr. 648/2012. Pe lângă participările la ședințe se numără și o serie de opinii formulate la solicitarea Secretariatului General al Guvernului pe teme precum: (i) propunerea legislativă pentru modificarea art. 95 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50 din 9 iunie 2010 privind contractele de credit pentru consumatori și a art. 135 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 52 din 14 septembrie 2016 privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile, precum și pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori (b323/22.05.2023); (ii) implementarea programelor „Alexandru Pesamosca” (b586/13.10.2023) și „Ion Ionescu de la Brad” (b587/13.10.2023); (iii) Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și campaniilor electorale (b228/12.04.2023) și pentru completarea Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (b230/12.04.2023).

În cursul anului 2023, au fost formulate răspunsuri la patru întrebări primite din partea unor deputați și senatori, pe teme referitoare la volumul remiterilor financiare ale românilor din diaspora, investițiile rusești directe în România și investițiile rusești de portofoliu prin intermediul firmelor austriece, precum și întrebări care au avut ca obiect bondurile deținute de România la Trezoreria Statelor Unite ale Americii, rezerva de aur păstrată de România la Londra, limitarea plăților cash și impactul asupra cetățenilor, respectiv limitarea plăților cash și dispariția acestuia și contribuția României în ceea ce privește plata datoriilor Ucrainei.

În plus, Secretariatului General al Guvernului a solicitat opinii asupra unor propuneri legislative aflate în diferite etape ale procedurii parlamentare care intră în sfera de activitate a Băncii Naționale precum: (i) proiectului de Hotărâre a Guvernului privind Agenția pentru Monitorizarea și Evaluarea Performanțelor întreprinderilor Publice (AMEPIP); (ii) proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice și proiectul de Hotărâre a Guvernului privind Normele de aplicare a Legii de modificare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 109/2011; (iii) proiectul de Lege pentru stabilirea unor măsuri în vederea implementării programului „Primul Monument Restaurat” (PI-x 731/20.11.2023). La acestea se adaugă și următoarele solicitări de participare: la Grupul de lucru organizat la solicitarea MIPE privind blocajele în absorbția fondurilor europene generate de dificultăți în interpretarea legislației vizând instrumentele de garantare, și la ședința în vederea discutării Propunerii legislative pentru modificarea și completarea unor acte normative în scopul creșterii incluziunii financiare. La ședințele Comitetului „Sancțiuni internaționale” s-a discutat proiectul legislativ pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 202/2008 privind punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale.

La solicitarea Ambasadei Ucrainei în România s-a analizat oportunitatea stabilirii la nivel legislativ a accesului cetățenilor ucraineni strămutați la serviciile sociale și la serviciile bancare.

Autoritatea de Supraveghere Financiară a transmis BNR scrisori în vederea formulării de observații cu privire la: (i) proiectul de Normă pentru modificarea și completarea Normei ASF nr. 11/2014 privind activitatea de depozitare și custodie a activelor fondurilor de pensii administrate privat, și (ii) proiectul de Normă pentru modificarea și completarea Normei ASF nr. 10/2014 privind activitatea de depozitare și custodie a activelor fondurilor de pensii facultative.

La ședința din ianuarie 2024 a Consiliului Economic și Social (CES), reprezentanții BNR au participat la dezbaterile proiectului de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 158/2020 pentru modificarea, completarea și abrogarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2017/2402 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2017 de stabilire a unui cadru general privind securitizarea și de creare a unui cadru specific pentru o securitizare simplă, transparentă și standardizată și de modificare a Directivelor 2009/65/CE, 2009/138/CE și 2011/61/UE, precum și a Regulamentelor (CE) nr. 1060/2009 și (UE) nr. 648/2012.

La solicitarea Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor a fost formulată o opinie pe tema proiectului legislativ privind administratorii de credite și cumpărătorii de credite, precum și pentru modificarea unor acte normative privind contractele de credit pentru consumatori.

Direcția juridică a asigurat reprezentarea BNR în Grupul de lucru Contencios UE, în cadrul căruia sub coordonarea Agentului Guvernamental pentru Curtea de Justiție a Uniunii Europene au fost discutate aspecte legate de procedurile contencioase și precontencioase aferente legislației din domeniul financiar-bancar.

3. Evoluții organizatorice

3.1. Managementul resurselor umane

Evoluția structurii organizatorice a Băncii Naționale a României

În anul 2023, reorganizarea activității IT în două direcții distincte a avut în vedere alinierea la noile tendințe din băncile centrale europene și îndeplinirea principalelor linii de dezvoltare incluse în Strategia de informatizare a BNR. Totodată, modificarea organizatorică prezintă avantaje precum: (i) definirea clară a responsabilităților de proiectare, dezvoltare, testare și administrare a aplicațiilor informatice și asigurarea cadrului necesar pentru eficientizarea acestora printr-o echipă de management dedicată și (ii) asigurarea unei viteze de reacție crescute în cazul apariției unui incident de securitate, prin coordonarea unitară a ariei de infrastructură tehnologică și a celei de securitate cibernetică.

În acest sens, Consiliul de administrație al BNR a aprobat reorganizarea activității Direcției servicii informatice prin delimitarea activităților desfășurate în cadrul acesteia, în două structuri organizatorice:

- Direcția platforme digitale și securitate cibernetică, care a preluat activitățile privind administrarea sistemelor de operare și stocare a datelor, a rețelelor de date și voce, activităților de securitate informatică, administrarea infrastructurii pieței financiare, suport utilizatori și administrarea activelor;
- Direcția soluții digitale, având atribuite activitățile privind administrarea bazelor de date, analiza, dezvoltarea și testarea aplicațiilor, întreținerea aplicațiilor informatice, administrarea și întreținerea serverelor.

Schema de personal aferentă activității IT la nivelul celor două direcții a fost redimensionată în mod corespunzător.

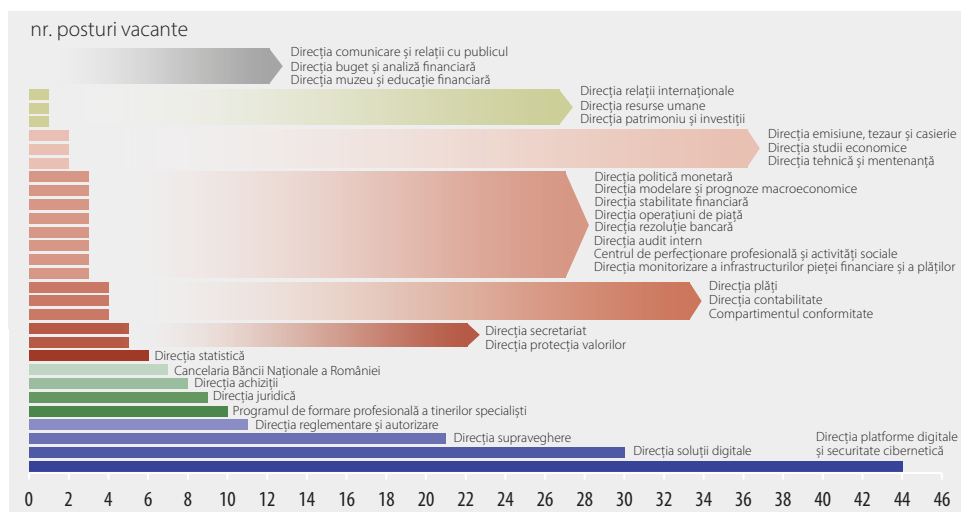
Actualizarea reglementărilor interne specifice

În cursul anului 2023, Banca Națională a României a demarat un proces de actualizare a reglementărilor interne specifice proceselor de recrutare, promovare și de organizare a muncii.

Principalele modificări ale reglementărilor interne specifice au vizat:

- adaptarea proceselor de recrutare la cele mai bune practici din domeniul SEBC și flexibilizarea acestora;
- flexibilizarea cadrului intern privind desfășurarea activității în regim de telemuncă;
- clarificarea unor aspecte referitoare la procesul de evaluare a performanței profesionale.

Date statistice privind personalul Băncii Naționale a României

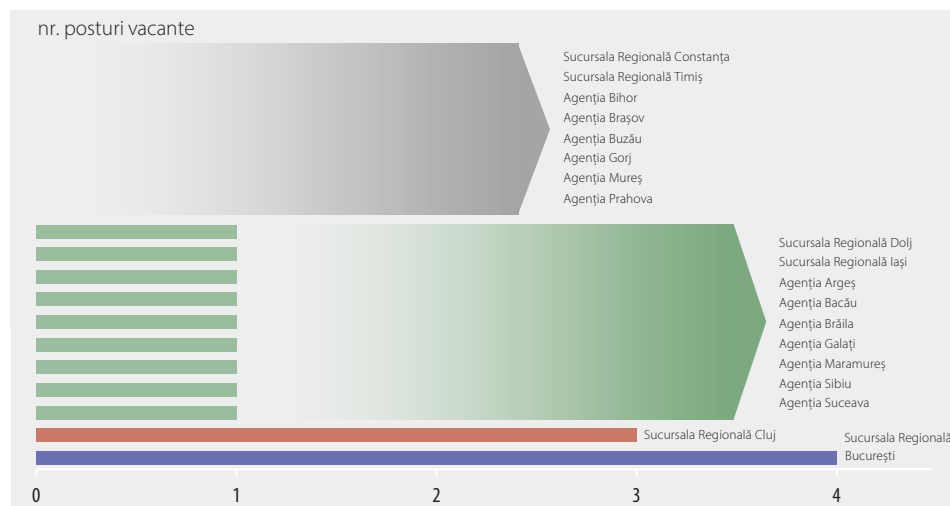

Grafic 18.1
Situția posturilor vacante în centrala Băncii Naționale a României la data de 31 decembrie 2023

Fluctuația de personal înregistrată în anul 2023 a fost de 3,43 la sută, numărul salariaților din Banca Națională a României fiind la 31 decembrie 2023 de 2 095 persoane, față de 2 073 de salariați la sfârșitul anului 2022.

În intervalul 1 ianuarie – 31 decembrie 2023, Banca Națională a României a organizat 147 de procese de recrutare externă pentru un număr de 200 de posturi vacante, fiind admiși 98 de candidați dintr-un total de 1 446 înscriși.

Grafic 18.2
Situția posturilor vacante
în unitățile teritoriale
ale Băncii Naționale a României
la data de 31 decembrie 2023

În aceeași perioadă, Banca Națională a României a organizat 63 de procese de recrutare internă pentru un număr de 67 de posturi vacante, fiind admiși 61 de candidați dintr-un total de 90 de înscriși.

De asemenea, 59 de salariați au fost promovați în funcții superioare de execuție, iar 14 în funcții de conducere.

Perfecționarea profesională a salariaților Băncii Naționale a României

În decursul anului 2023, 917 salariații Băncii Naționale a României au cumulată în total 1 336 de participări la programe de perfecționare profesională, susținute de lectori externi (din țară sau din străinătate). Dintre acestea, 47 la sută din total au fost participări la cursuri adresate dezvoltării competențelor tehnice și au vizat tematici precum cea financiar-bancară, supraveghere, *digital finance*, IT, *data*, managementul riscului. Banca Națională a României a continuat colaborarea cu Banca Centrală Europeană și a organizat trei seminare internaționale, două desfășurate online, iar unul cu prezență fizică. Menționăm că din 2009 și până în prezent, Banca Națională a României a găzduit în total 49 de cursuri, realizate în colaborare cu Banca Centrală Europeană.

Din totalul participărilor la forme de perfecționare a salariaților Băncii Naționale a României 25 la sută au fost înregistrate la cursuri adresate dezvoltării competențelor manageriale și celor de tip *soft-skills*. Astfel, programe precum Leadership Situațional, Leadership-ul și succesul managerial, Abilități de oferire a unui feedback eficient, Gestionarea conflictului, Delegare eficientă, *First Time Manager*, Reziliență emoțională,

Managementul timpului, Managementul stresului, Colaborare interpersonală și comunicare asertivă și *Growth Mindset* au cumulat un număr de 329 de participări.

Totodată, 841 de salariați ai băncii au participat la instruirii organizate cu lectori interni, pe diverse teme, cum ar fi: aspecte metodologice și practice privind cercetările statistice directe prin RAPDIR, planificarea și realizarea achizițiilor publice, implementarea procesului de management al riscurilor operaționale, noutăți în domeniul activității contabile, legislației fiscale și impactul asupra aplicațiilor informatice, planul de continuitate a activității, situații de urgență și securitate și sănătate în muncă etc.

3.2. Tehnologia informației

În cursul anului 2023 au fost derulate o serie de proiecte informatice care au avut drept scop implementarea cerințelor formulate de organisme interne și internaționale, digitalizarea unor activități în cadrul instituției și optimizarea performanței în exploatarea a sistemelor informatice, după cum urmează:

- finalizarea unui amplu proiect de modernizare a sistemului de plăți ReGIS în scopul respectării principiilor referitoare la securitatea informației și reziliența cibernetică aplicabile infrastructurilor pieței financiare, precum și pentru adaptarea la modificările standardelor SWIFT;
- demararea proiectului de implementare a unui nou sistem informatic de management al documentelor și al altor categorii de conținut în format electronic, care va încorpora tehnologii de actualitate și va înlocui soluțiile utilizate în prezent;
- extinderea soluției de protecție împotriva amenințărilor de securitate la adresa aplicațiilor web, ca răspuns la campania de atacuri cibernetice asociate contextului geopolitic actual.

Au fost de asemenea continuate activitățile de modernizare a infrastructurii hardware din centrele de date BNR și de adaptare a acestora la modul de lucru în regim hibrid (*on-site* și de la distanță), cu accent pe creșterea mobilității și utilizarea platformelor de lucru colaborativ.

Având în vedere intensificarea riscurilor de securitate IT și cibernetice asociate în special cu extinderea accesului de la distanță prin conexiuni Internet la resursele sistemului informatic, a fost intensificată activitatea de monitorizare a alertelor de securitate colectate de toate platformele de apărare din componența sistemului informatic al BNR.

Totodată, au fost implementate următoarele măsuri suplimentare de protecție:

- soluție pentru automatizarea răspunsului la amenințările de securitate cibernetică; XSOAR (*Extended Security Orchestration Automation and Response*), care este utilizată împreună cu soluția complementară SIEM (*Security Information Event Management*) pentru tratarea în mod automat, în baza unor scenarii predefinite, a evenimentelor cu impact asupra securității sistemului informatic;
- soluție pentru administrarea jurnalelor echipamentelor de rețea, care permite stocarea acestora în format criptat în scopul facilitării analizelor de tip *forensic*;

- demararea implementării unor noi controale de securitate cibernetică referitoare la soluții de tip *sandbox* (analiza în timp real prin detonare într-un mediu izolat și controlat a fișierelor posibil infectate *malware*) și soluții de simulare a celor mai noi tipuri de atacuri informatice prin utilizarea tacticilor reale de atac.

Au fost de asemenea întreprinse măsuri de perfecționare a cadrului de guvernare aferent securității IT și cibernetică, după cum urmează:

- asigurarea unui cadru adecvat de desfășurare a evaluărilor de securitate conform metodologiei TIBER-EU adoptate la nivel european și TIBER-RO la nivel național;
- asigurarea unui cadru eficient de management al riscului de securitate IT prin efectuarea analizelor de risc pentru toate proiectele inițiate, precum și pentru schimbările majore la nivelul infrastructurii IT a BNR;
- alinierea la cele mai bune standarde din domeniul securității IT;
- asigurarea unui nivel de conștientizare ridicat în ceea ce privește riscurile de securitate cibernetică.

Organigrama Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2023

Guvernator

- Comitetul de politică monetară
- Comitetul de supraveghere
- Comitetul de administrare a rezervelor internaționale

Prim-viceguvernator **Florin Georgescu****DIRECȚIA STABILITATE FINANCIARĂ**

- Serviciul politici macroprudențiale
- Serviciul monitorizare riscuri sistemice
- Serviciul evaluări cantitative

DIRECȚIA REGLEMENTARE ȘI AUTORIZARE

- Serviciul reglementare activități financiare și instituții financiare nebancale
- Serviciul reglementare contabilă și valutară
- Serviciul autorizare
- Serviciul reglementare prudențială bancară 1
- Serviciul reglementare prudențială bancară 2

DIRECȚIA SUPRAVEGHERE

- Serviciul inspecție
- Serviciul supraveghere instituții de credit 1
- Serviciul supraveghere instituții de credit 2
- Serviciul analiză și politici de supraveghere
- Serviciul supraveghere instituții financiare nebancale și instituții de plată
- Serviciul supravegherea prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului și aplicarea sancțiunilor internaționale
- Biroul de avizare acte de supraveghere și petiții

DIRECȚIA EMISIUNE, TEZAUUR ȘI CASIERIE

- Serviciul emisiune
- Serviciul gestionarea numerarului
- Serviciul tezaurul central
- Serviciul coordonare procesare numerar

DIRECȚIA CONTABILITATE

- Serviciul contabilitate operațională și norme contabile proprii
- Serviciul contabilitatea administrației proprii – financiar
- Serviciul contabilitatea administrației proprii – patrimoniu

DIRECȚIA PATRIMONIU ȘI INVESTIȚII

- Serviciul investiții
- Serviciul patrimoniu mobilier
- Serviciul patrimoniu imobiliar și administrare

Viceguvernator **Eugen Nicolăescu****DIRECȚIA STATISTICĂ**

- Serviciul statistică monetară și financiară
- Serviciul balanța de plăți
- Serviciul raportări statistice directe
- Serviciul procesare date statistice
- Serviciul administrare date SIRBNR
- Serviciul statistica riscului de credit

DIRECȚIA REZOLUȚIE BANCARĂ

- Serviciul coordonare strategii și politici de rezoluție
- Serviciul pregătire și implementare decizii de rezoluție
- Serviciul monitorizarea implementării măsurilor de asigurare a soluționării instituțiilor de credit
- Serviciul planificare și implementare decizii de rezoluție

DIRECȚIA SOLUȚII DIGITALE

- Serviciul sisteme de aplicații și baze de date
- Serviciul analiză și integrare
- Serviciul dezvoltare software
- Serviciul testare software
- Serviciul managementul portofoliului de programe și proiecte

DIRECȚIA ACHIZIȚII

- Serviciul standardizare, planificare și monitorizare
- Serviciul realizare achiziții prin contracte – Biroul de realizare achiziții EPCO
- Serviciul realizare achiziții prin comenzi
- Serviciul metodologie și elaborare contracte

DIRECȚIA MUZEU ȘI EDUCAȚIE FINANCIARĂ

- Muzeul Băncii Naționale a României
- Serviciul educație financiară

**DIRECȚIA MONITORIZARE A INFRASTRUCTURILOR
PIEȚEI FINANCIARE ȘI A PLĂȚILOR**

- Serviciul monitorizare a infrastructurilor pieței financiare
- Serviciul monitorizare a plăților și a instrumentelor de plată

Notă:

Corespondența culorilor arată coordonarea structurilor.

*) Direcția audit intern este subordonată funcțional Comitetului de audit și administrativ guvernatorului Băncii Naționale a României

ADMINISTRAȚIE

Mugur Isărescu

Viceguvernator **Leonardo Badea****DIRECȚIA MODELARE ȘI PROGNOZE MACROECONOMICE**

- Serviciul modele de prognoză macroeconomică
- Serviciul modele de evaluare macroeconomică

DIRECȚIA PLĂȚI

- Serviciul administrare ReGIS
- Serviciul depozitare și decontare instrumente financiare
- Serviciul procesare mesaje financiare
- Serviciul administrare TARGET2
- Serviciul continuitate operațională

DIRECȚIA RELAȚII INTERNAȚIONALE

- Serviciul sistemul bancar european
- Serviciul sistemul financiar internațional
- Serviciul analiza conjuncturii financiare internaționale

DIRECȚIA SECRETARIAT

- Serviciul evidență documente, expediție și registratură
- Serviciul arhivă, bibliotecă și diseminare publicații
- Serviciul organizare evenimente și protocol
 - Biroul de deplasări

DIRECȚIA TEHNICĂ ȘI MENTENANȚĂ

- Serviciul tehnic mentenanță imobile
- Serviciul tehnic mentenanță utilaje, echipamente și instalații
- Serviciul mentenanță administrativă și utilități

DIRECȚIA JURIDICĂ

- Serviciul drept financiar-bancar
 - Biroul legislație prudentială și drept societar
- Serviciul drept financiar bancar și cooperare juridică internațională
 - Biroul legislație prudentială și activități financiar-bancare
- Serviciul contencios și asistență juridică
 - Biroul avizare și asistență juridică

CENTRUL DE PERFECTIONARE PROFESIONALĂ ȘI ACTIVITĂȚI SOCIALE

- Serviciul suport al organizării perfecționării profesionale
- Serviciul activități sociale
- Serviciul activități auxiliare
- Serviciul cantina salariaților
- Unități de perfecționare profesională și activități sociale

DIRECȚIA PROTECȚIA VALORILOR

- Serviciul managementul situațiilor de urgență și continuitatea activității
- Serviciul protecție internă
- Serviciul transport special
- Serviciul sisteme de securitate
 - Biroul de intervenții rapide
- Serviciul transport și mentenanță
- Serviciul coordonare rețea teritorială

COMPARTIMENTUL CONFORMITATE**SUCURSALE REGIONALE ȘI AGENȚII**

Comitetul de audit

DIRECȚIA AUDIT INTERN*

- Serviciul audit general 1
- Serviciul audit general 2

CANCELARIA BNR

- Biroul Euro
- Biroul economie financiară – economie reală
- Biroul bănci centrale – rol, evoluții, perspective
- Biroul criptomonede și monede digitale
- Biroul sustenabilitate și economie verde
- Cabinetele conducerii executive și managementul documentelor
- Corpul de control al Guvernatorului
- Serviciul secretariat al CA al BNR
- Serviciul managementul și protecția informațiilor
- Serviciul administrare sisteme informatice speciale și protecția datelor cu caracter personal

DIRECȚIA POLITICĂ MONETARĂ

- Serviciul analiză și strategie de politică monetară
- Serviciul administrarea lichidității

DIRECȚIA OPERAȚIUNI DE PIAȚĂ

- Serviciul operațiuni de politică monetară
- Serviciul operațiuni cu Trezoreria
- Serviciul administrarea rezervelor internaționale
- Serviciul execuția operațiunilor de piață
- Serviciul gestiunea riscului financiar aferent administrării rezervelor internaționale

DIRECȚIA STUDII ECONOMICE

- Serviciul analiză economică și prognoze pe termen scurt
- Serviciul publicații
- Serviciul traducere și editare

DIRECȚIA COMUNICARE ȘI RELAȚII CU PUBLICUL

- Serviciul relații mass-media
- Serviciul intranet și comunicare internă
- Serviciul comunicare online
- Serviciul suport multimedia
- Serviciul informare publică și documentare

DIRECȚIA RESURSE UMANE

- Serviciul organizare și planificare
 - Biroul de salarizare
- Serviciul management resurse umane
- Serviciul perfecționare profesională și dezvoltarea carierei

DIRECȚIA PLATFORME DIGITALE ȘI SECURITATE CIBERNETICĂ

- Serviciul strategie și arhitectură infrastructură și securitate informatică
- Serviciul sisteme de operare și de stocare date
- Serviciul rețele de date
- Serviciul operațiuni securitate informatică
- Serviciul testare securitate
- Serviciul administrare infrastructuri piață financiară
- Serviciul suport utilizatori
- Serviciul administrare active și suport

DIRECȚIA BUGET ȘI ANALIZĂ FINANCIARĂ

- Serviciul buget și analiză financiară
- Serviciul control financiar preventiv
- Serviciul monitorizare riscuri

Capitolul 19

Situațiile financiare
ale Băncii Naționale a României
la 31 decembrie 2023

1. Considerații generale

Conform prevederilor Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, începând cu exercițiul financiar aferent anului 2005, BNR aplică standardele internaționale de contabilitate utilizate de băncile centrale naționale, recunoscute de Banca Centrală Europeană, pentru care a emis norme proprii în baza reglementărilor europene²²⁵.

Prin acțiunile pe care le întreprinde, Banca Națională a României implementează o politică monetară adecvată realizării obiectivului său fundamental și asigură îndeplinirea celorlalte atribuții prevăzute de lege, fără a urmări rezultate de ordin comercial cum ar fi maximizarea profitului. Totuși, în activitatea băncii centrale există o preocupare permanentă pentru utilizarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, inclusiv prin limitarea cheltuielilor proprii de funcționare. Astfel, cheltuielile de funcționare au fost în anul 2023 cu circa 15 la sută sub nivelul bugetat, ponderea acestora în veniturile totale scăzând la 6 la sută în 2023, față de 8 la sută în 2022, respectiv ponderea lor în cheltuielile totale operaționale reducându-se la 11 la sută în 2023, de la 24 la sută în 2022. În plus, în anul 2023, *rezultatul operațional* al Băncii Naționale a României (excluzând cheltuielile cu diferențele nefavorabile din reevaluarea la valoarea de piață a titlurilor denominate în valută și pe cele din reevaluarea unor active nete în valută) a înregistrat o valoare substanțială, reprezentând profit operațional în sumă de 4 848 421 mii lei.

Rezultatul financiar realizat la 31 decembrie 2023 a înregistrat o evoluție semnificativ favorabilă față de anul anterior, consemnându-se profit în sumă de 2 428 653 mii lei, cu 124 la sută (+1 346 568 mii lei) mai mare față de cel înregistrat în anul 2022 (1 082 085 mii lei), în principal pe seama următoarele evoluții:

- obținerea unui profit operațional în sumă de 4 848 421 mii lei, cu 3 la sută (-155 714 mii lei) sub profitul operațional al anului anterior (5 004 135 mii lei);
- înregistrarea de cheltuieli cu diferențele nefavorabile din reevaluarea titlurilor denominate în valută în sumă de 260 464 mii lei, de 13 ori (-3 072 943 mii lei) mai mică decât nivelul cheltuielilor similare consemnat la 31 decembrie 2022 (3 333 407 mii lei);
- înregistrarea de cheltuieli cu diferențele nefavorabile din reevaluarea activelor nete în valută în sumă de 2 159 304, de 4 ori mai mari (+1 570 661 mii lei) decât nivelul cheltuielilor similare consemnat la 31 decembrie 2022 (588 643 mii lei).

²²⁵ Orientarea BCE/2016/34 cu modificările și completările ulterioare.

2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de politică monetară

Pe parcursul anului 2023, excedentul de lichiditate reinstalat pe piața monetară spre finele anului precedent s-a majorat substanțial și a fost drenat în continuare de către banca centrală prin intermediul facilității de depozit. Această evoluție a dus la înregistrarea de cheltuieli semnificative cu dobânzile plătite, generând un rezultat net aferent operațiunilor de politică monetară pentru anul 2023 reprezentând pierdere în sumă de 1 833 062 mii lei. În schimb, s-au înregistrat venituri din cupon aferente titlurilor de stat în lei achiziționate de BNR – în principal în anul 2020 – în vederea consolidării lichidității structurale din sistemul bancar pentru a contribui la finanțarea în bune condiții a economiei reale și a sectorului public. Veniturile menționate au fost însă mai mici decât cheltuielile cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară (pentru rezervele minime obligatorii în lei și facilitatea de depozit), acestea din urmă reprezentând costurile urmării obiectivului fundamental stabilit de lege privind asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Structura bilanțieră sintetică la 31 decembrie 2023 (Tabel 19.1) evidențiază următoarele aspecte:

- 97,6 la sută din totalul activelor sunt active externe;
- 1,1 la sută din totalul activelor sunt active aferente politicii monetare (în principal, titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară);
- 35,2 la sută din totalul pasivelor constituie numerar în circulație;
- 20 la sută din totalul pasivelor reprezintă disponibilități atrase de Banca Națională a României de la instituțiile de credit sub forma rezervelor minime obligatorii (în lei, EUR și USD);
- 10,7 la sută din totalul pasivelor reprezintă sume aferente facilității de depozit utilizate de instituțiile de credit;
- 15,5 la sută din totalul pasivelor constau în disponibilități ale Trezoreriei statului la Banca Națională a României (în lei și valută);
- 7,9 la sută din totalul pasivelor reprezintă pasive externe.

ACTIVE	Randament contabil mediu anual – % –	PASIVE	Rata medie anuală a dobânzii – % –
Active externe 97,6%	3,9	Numerar în circulație 35,2%	-
		Rezerve minime ale instituțiilor de credit 20% (în lei 16,4%, respectiv în valută 3,6%: EUR 3,59% și USD 0,01%)	lei: 0,74 EUR: 0,07 USD: 0,27
Active aferente politicii monetare 1,1%	4,7	Depozite ale instituțiilor de credit/facilitate de depozit 10,7%	6,00
		Disponibilitățile Trezoreriei statului 15,5% (în lei 0,4%, respectiv în valută 15,12%: EUR 13,02%, USD 2,09% și alte valute 0,01%)	lei: 0,73 EUR: 3,38 USD: 5,00
Alte active 1,3%	-	Pasive externe 7,9%	2,3
		Capital, rezerve ș.a. 9,7%	-
		Alte pasive 1%	-

Tabel 19.1
Structura bilanțieră a BNR
la 31 decembrie 2023

Rezultatul operațional pozitiv al Băncii Naționale a României s-a înregistrat în condițiile urmăririi obiectivului fundamental prevăzut de lege privind asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, rezultând la 31 decembrie 2023 structura bilanțieră prezentată mai sus.

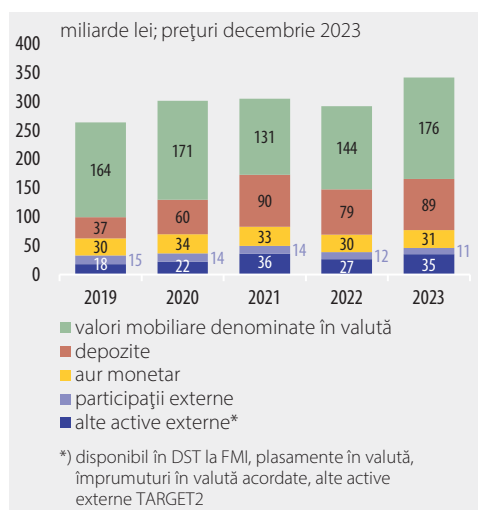
În anul 2023, fructificarea activelor a generat un randament contabil anual de 3,9 la sută în cazul celor valutare (active externe) și de 4,7 la sută în cazul activelor aferente politicii monetare. Pentru pasivele băncii (sursele activelor) s-au înregistrat – în majoritatea cazurilor – rate medii anuale ale dobânzii (plătite de BNR) inferioare randamentului anual al activelor. Astfel, BNR a obținut *profit operațional*.

Prin urmare, rezultatul financiar pozitiv al Băncii Naționale a României a fost determinat, în principal, de realizarea de venituri nete din administrarea activelor și pasivelor în valută; în anul 2023, veniturile nete din administrarea activelor și pasivelor în valută au fost de 7 363 545 mii lei, cu 41 la sută mai mari (+2 128 884 mii lei) decât cele aferente anului 2022, în sumă de 5 234 661 mii lei.

3. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de administrare a activelor și pasivelor în valută

Valoarea în lei a activelor externe la 31 decembrie 2023 a crescut semnificativ față de 31 decembrie 2022, cu 25 la sută în termeni nominali (+67 901 965 mii lei), respectiv cu 17 la sută în termeni reali (+49 823 474 mii lei).

Existența unui nivel adecvat al rezervelor internaționale reprezintă unul dintre cele mai importante elemente ale credibilității externe a unui stat; în cazul Băncii Naționale a României, activele externe reprezentau la 31 decembrie 2023 circa 97,6 la sută din totalul activelor bilanțiere.

Grafic 19.1
Activele externe ale BNR
la 31 decembrie 2023

În conformitate cu raportul auditorului extern, situațiile financiare oferă o imagine fidelă și justă a poziției financiare a băncii la data de 31 decembrie 2023, precum și a performanței financiare a acesteia aferente exercițiului financiar respectiv.

Activitatea de administrare a activelor și pasivelor în valută în anul 2023 s-a concretizat în realizarea unor venituri în sumă de 10 491 333 mii lei și efectuarea de cheltuieli însumând 3 127 788 mii lei, rezultând venituri nete în sumă de 7 363 545 mii lei (Tabel 19.2), cu 41 la sută

mai mari (+2 128 884 mii lei) decât cele aferente anului 2022, în sumă de 5 234 661 mii lei. Acest rezultat pozitiv a fost obținut printr-un management performant al activelor externe (reprezentând cea mai mare parte din activele totale ale băncii centrale).

Tabel 19.2
Rezultatele tranzacțiilor
efectuate în anul 2023

	mii lei		
	Venituri	Cheltuieli	Rezultat
Titluri denuminate în valută	5 978 657	72 598	5 906 059
Alte dețineri și operațiuni în valută	4 512 676	3 054 754	1 457 922
Aur	0	436	-436
Total	10 491 333	3 127 788	7 363 545

4. Efectele contabile ale evoluției cursurilor de schimb, respectiv ale evoluției prețurilor de piață pentru activele din rezervele internaționale

Data fiind necesitatea obiectivă, din perspectiva asigurării credibilității externe, a menținerii unui nivel relativ ridicat al rezervei valutare și a unei structuri diversificate a acestora din punct de vedere al valurilor componente, mișcările înregistrate pe piețele internaționale de către cursurile de schimb generează diferențe din reevaluarea pozițiilor valutare.

La finalul exercițiului financiar, efectele contabile ale variației cursurilor de schimb – cursul de schimb al leului față de euro, dar și cursurile de schimb față de euro ale monedelor ce intră în compoziția rezervelor valutare ale BNR – sunt cuantificate pe baza diferenței dintre cursul de reevaluare²²⁶ și costul mediu al pozițiilor valutare deținute de banca centrală.

De asemenea, efectele contabile ale evoluției prețurilor de piață ale activelor din rezervele internaționale sunt cuantificate pe baza diferenței dintre prețul de piață al activelor (aur, titluri în valută) și costul mediu sau costul mediu net al acestora.

La 31 decembrie 2023, s-au înregistrat evoluții favorabile față de 31 decembrie 2022:

- în contul special de reevaluare (Tabel 19.3) s-au înregistrat diferențe favorabile semnificative în sumă totală de 29 703 311 mii lei din reevaluarea deținerilor de aur și a unor dețineri în valută – cu 4 la sută peste valoarea de la 31 decembrie 2022, consolidându-se capitalul propriu al Băncii Naționale a României;
- diferențele nefavorabile reflectate la 31 decembrie 2023 în contul de profit și pierdere, pe partea de cheltuieli, au înregistrat suma totală de 2 419 768 mii lei – cu 38 la sută sub nivelul de la 31 decembrie 2022; acestea provin din reevaluarea la valoarea de piață a deținerilor de titluri în valută și din reevaluarea unor dețineri în valută.

Tabel 19.3
Diferențe din reevaluare
la 31 decembrie 2023

	mii lei	
	Favorabile (înregistrate în contul special de reevaluare în pasivul bilanțului)	Nefavorabile (înregistrate în contul de profit și pierdere)
Titluri denuminate în valută	341 022	260 464
Alte dețineri în valută	2 400 332	2 159 304
Aur și alte metale prețioase	26 961 957	-
Total	29 703 311	2 419 768

²²⁶ Cursul de reevaluare reprezintă cursul de schimb calculat și publicat de BNR în ultima zi lucrătoare a lunii. Acest curs este utilizat pentru reevaluarea pozițiilor valutare.

5. Bugetul de venituri și cheltuieli al BNR pentru anul 2023

Bugetul de venituri și cheltuieli definește cadrul financiar anual prin care sunt asigurate sursele de finanțare corespunzătoare desfășurării activității băncii centrale în scopul îndeplinirii obiectivului fundamental și a atribuțiilor legale, în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României și cu respectarea principiului independenței financiare aplicabil băncilor centrale membre ale SEBC.

Banca Națională a României se finanțează integral din veniturile proprii generate ca urmare a desfășurării operațiunilor specifice băncilor centrale, iar printre preocupările constante pentru buna gestiune financiară a resurselor se află asigurarea echilibrului bugetar și limitarea cheltuielilor de funcționare ale băncii.

La elaborarea bugetului de venituri și cheltuieli pentru anul 2023 s-a avut în vedere o abordare prudentă cu privire la dimensionarea veniturilor și a cheltuielilor. Acestea au fost proiectate astfel încât să se asigure menținerea echilibrului bugetar, chiar și în condițiile unor incertitudini ridicate legate de dinamica variabilelor macroeconomice pe baza cărora s-a realizat proiecția bugetară, de contextul economico-financiar global și climatul investițional nefavorabil pentru instrumentele cu venit fix, care a persistat și în anul 2023, precum și de creșterea costurilor medii ale deținerilor de monedă euro.

Un aspect semnificativ care a acționat în sensul limitării nivelului planificat al rezultatului financiar estimat a fost probabilitatea materializării la finalul anului a unor variații ale componentelor exogene cu impact în ceea ce privește înregistrarea pe conturile corespunzătoare de cheltuieli a diferențelor nefavorabile din reevaluarea titlurilor cu venit fix și a pozițiilor valutare.

Rezultatul financiar înregistrat la 31 decembrie 2023 a reprezentat profit în sumă de 2 428 653 mii lei, cu 2 336 430 mii lei mai mare față de cel planificat în valoare de 92 223 mii lei, evoluția având loc pe fondul unei construcții bugetare prudente și cu aportul favorabil exercitat de veniturile totale, care au înregistrat o creștere mai amplă față de nivelul prognozat, în timp ce cheltuielile totale au consemnat un grad de realizare mai redus (Tabel 19.4).

Veniturile totale realizate în anul 2023 au fost în cuantum de 10 860 205 mii lei, ceea ce indică un grad de realizare de 112,6 la sută față de valoarea planificată a perioadei. Această evoluție favorabilă a fost susținută de dinamica similară a majorității categoriilor de venituri, cu excepția componentei reprezentate de alte venituri din operațiuni specifice, care a înregistrat un nivel ușor mai redus comparativ cu proiecția bugetară. Veniturile din dobânzi și veniturile din operațiuni valutare au consemnat un aport mai consistent în execuția bugetară a veniturilor totale, pe seama evoluției ratelor dobânzilor de politică monetară ale băncilor centrale relevante pentru activitatea de administrare a rezervelor internaționale, precum și a diferențelor de curs aferente ieșirilor de valută din pozițiile valutare lungi, care s-au situat pe traiectorii mai ridicate decât cele anticipate.

Indicatori	2023		Grad de realizare
	Planificat	Realizat	
	mii lei	mii lei	%
	(1)	(2)	(3)=(2)/(1)
Venituri totale,	9 649 049	10 860 205	112,6
<i>din care:</i>			
Venituri din dobânzi	8 388 168	9 018 187	107,5
Venituri din taxe și comisioane	211 894	226 083	106,7
Venituri din operațiuni valutare	864 486	1 402 613	162,2
Venituri din operațiuni cu titluri	153 783	179 888	117,0
Venituri din operațiuni cu metale prețioase	-	-	-
Venituri din provizioane	-	2 991	-
Alte venituri din operațiuni specifice	8 151	7 333	90,0
Venituri din reevaluarea imobilizărilor	-	-	-
Alte venituri	22 568	23 110	102,4
Cheltuieli totale,	(9 556 826)	(8 431 552)	88,2
<i>din care:</i>			
Cheltuieli cu dobânzile	(4 918 743)	(5 071 661)	103,1
Cheltuieli cu taxe și comisioane	(9 078)	(11 184)	123,2
Cheltuieli din operațiuni valutare	(16 402)	(13 458)	82,1
Cheltuieli din operațiuni cu titluri	(11 509)	(7 020)	61,0
Cheltuieli din operațiuni cu metale prețioase	(948)	(436)	46,0
Cheltuieli (pierderi) din diferențe nefavorabile din reevaluare	(3 550 000)	(2 419 768)	68,2
Cheltuieli cu emisiunea monetară	(235 319)	(221 373)	94,1
Cheltuieli cu provizioane	-	-	-
Pierderi din creanțe nerecuperabile neacoperite cu provizioane	-	-	-
Alte cheltuieli din operațiuni specifice	(15 519)	(5 576)	35,9
Cheltuieli cu personalul	(517 060)	(496 024)	95,9
Cheltuieli administrative	(150 987)	(76 861)	50,9
Cheltuieli cu amortizarea imobilizărilor	(44 007)	(49 312)	112,1
Cheltuieli din reevaluarea imobilizărilor	-	-	-
Alte cheltuieli generale	(87 253)	(58 879)	67,5
Profit aferent exercițiului financiar	92 223	2 428 653	2 633,4

Tabel 19.4

Bugetul de venituri și cheltuieli
afereant anului 2023

Cheltuielile totale efectuate în anul 2023 au fost în valoare de 8 431 552 mii lei, ceea ce reprezintă 88,2 la sută din prevederile bugetare, evoluție realizată în principal pe seama nivelului mai redus decât cel anticipat al cheltuielilor cu diferențele nefavorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută la 31 decembrie 2023, care au înregistrat un cuantum de 2 419 768 mii lei, reprezentând 68,2 la sută din prevederile bugetare.

Prin raportare la proiecția bugetară, în cazul anumitor categorii de cheltuieli s-au realizat valori superioare celor planificate, un impact mai pronunțat fiind exercitat de cheltuielile cu dobânzile. Variația acestora s-a consemnat în principal pe seama creșterii ratei dobânzii aplicate disponibilităților în euro din contul curent al Trezoreriei statului, precum și a înregistrării unui volum mediu efectiv al acestor disponibilități peste cel proiectat, la care s-au adăugat majorarea cheltuielilor cu dobânzile datorate

pentru contul de alocări al FMI la BNR și efectul de sens contrar exercitat de realizarea unui nivel inferior celui planificat al cheltuielilor cu dobânzile plătite la depozite atrase de la instituțiile de credit.

Componentele reprezentate de cheltuielile administrative, alte cheltuieli generale și cheltuielile cu personalul au înregistrat un nivel mai redus decât cel planificat, ceea ce reflectă preocuparea constantă pentru buna gestiune financiară a resurselor proprii de funcționare.

Detalii privind conținutul categoriilor de venituri și cheltuieli realizate în anul 2023 sunt prezentate în notele explicative aferente contului de profit și pierdere din cadrul secțiunii ce conține situațiile financiare.

6. Concluzii

Poziția financiară a Băncii Naționale a României și-a menținut soliditatea, capitalul propriu al instituției (Tabel 19.5) înregistrând la 31 decembrie 2023 un nivel semnificativ pozitiv (34 028 592 mii lei), crescând cu 5 la sută (+1 640 807 mii lei) față de 31 decembrie 2022 (32 387 785 mii lei). Acesta include următoarele elemente:

- *capitalul statutar*, asigurat integral de către stat, în sumă de 30 000 mii lei;
- *rezervele proprii create prin activitatea băncii*, în sumă totală de 4 100 988 mii lei (cu 9 la sută mai mare față de 31 decembrie 2022), reflectând o administrare eficientă a resurselor aflate la dispoziția instituției; acestea includ: rezervele create prin repartizări anuale, de-a lungul timpului, din profitul băncii (la pozițiile rezerve statutare și surse proprii de finanțare a investițiilor), rezervele din reevaluarea imobilizărilor aflate în patrimoniul băncii și alte rezerve;
- *contul special de reevaluare*, care prezintă un sold substanțial, respectiv 29 703 311 mii lei (cu 4 la sută mai mare față de 31 decembrie 2022), format, în principal, din diferențele favorabile semnificative rezultate din reevaluarea deținerilor de aur și a unor dețineri în valută;
- *profitul exercițiului financiar*, în sumă de 2 428 653 mii lei;
- *repartizarea profitului la 31 decembrie* pentru destinațiile anuale stabilite de lege (plata sumei de 1 942 922 mii lei către bugetul de stat reprezentând cota de 80 la sută din veniturile nete ale băncii, respectiv majorarea rezervelor statutare ale BNR cu 291 438 mii lei).

	31 decembrie 2023 (mii lei)	31 decembrie 2022 (mii lei)	Variație procentuală (%)
Capital	30 000	30 000	-
Rezerve	4 100 988	3 745 384	9
Cont special de reevaluare	29 703 311	28 525 917	4
Rezultatul exercițiului financiar	2 428 653	1 082 085	124
Repartizarea profitului	-2 234 360	-995 601	124
Total	34 028 592	32 387 785	5

Tabel 19.5
Capitalul propriu

De asemenea, se evidențiază nivelul substanțial al **rezultatului financiar operațional** al anului 2023 (excluzând cheltuielile cu diferențele nefavorabile din reevaluarea la valoarea de piață a titlurilor denominate în valută și pe cele din reevaluarea unor dețineri în valută); acesta a fost profit în sumă de 4 848 421 mii lei, cu doar 3 la sută sub cel din 2022 (Tabel 19.6). În acest context, se remarcă pierderea rezultată din operațiunile de politică monetară (reprezentând costul urmăririi obiectivului fundamental stabilit de lege privind asigurarea și menținerea stabilității prețurilor), precum și creșterea profitului generat de activitatea de administrare a activelor și pasivelor în valută față de anul 2022. După înregistrarea la 31 decembrie 2023 a cheltuielilor cu diferențele nefavorabile din reevaluarea la valoarea de piață a titlurilor denominate în valută și a celor cu reevaluarea unor dețineri în valută, rezultatul financiar final realizat la 31 decembrie 2023 a fost profit în sumă de 2 428 653 mii lei, cu 124 la sută (+1 346 568 mii lei) mai mare față de cel înregistrat în anul anterior (1 082 085 mii lei).

Activitatea	Rezultat operațional (mii lei)		Variație anuală
	2023	2022	%
Politică monetară	-1 833 062	374 416	-
Administrarea activelor și pasivelor în valută	7 363 545	5 234 661	41
Emisiunea monetară și decontarea plăților	-27 087	-36 662	-26
Alte operațiuni	-654 975	-568 280	15
Rezultat operațional total	4 848 421	5 004 135	-3

Tabel 19.6
Rezultatul operațional

Repartizarea profitului corespunzător exercițiului financiar 2023. Conform Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, principala destinație a constituit-o cota de 80 la sută din veniturile nete ale băncii datorată bugetului de stat, în valoare de 1 942 922 mii lei. De asemenea, suma de 291 438 mii lei a fost repartizată pentru majorarea rezervelor statutare ale băncii (reprezentând 60 la sută din profitul rămas după deducerea cotei de 80 la sută din veniturile nete destinate bugetului de stat). Profitul rămas în sumă de 194 293 mii lei urmează a fi repartizat în anul 2024 conform prevederilor legale.

Situațiile financiare
ale Băncii Naționale a României
la 31 decembrie 2023

(auditate de KPMG)

KPMG Audit SRL
 DN1, Soseaua Bucuresti-Ploiesti nr. 89A
 Sector 1, Bucharest
 U13685 P.O. Box 18-191
 Romania
 Tel: +40 (372) 377 800
 Fax: +40 (372) 377 700
 www.kpmg.ro

Raportul auditorului independent

Catre Consiliul de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei

strada Lipscani, nr. 25, sector 3, Bucuresti
 Cod unic de inregistrare: 361684

Opinie

- Am auditat situatiile financiare ale Bancii Nationale a Romaniei ("Banca") care cuprind bilantul contabil la data de 31 decembrie 2023, contul de profit si pierdere pentru exercitiul financiar incheiat la aceasta data, si note, cuprinzand politicile contabile semnificative si alte note explicative.
- Situatiile financiare la data de si pentru exercitiul financiar incheiat la 31 decembrie 2023 se identifica astfel:
 - Total capitaluri, fonduri si rezerve: 34.028.592 mii lei
 - Profitul net al exercitiului financiar: 2.428.653 mii lei
- In opinia noastra, situatiile financiare anexate ofera o imagine fidela a pozitiei financiare a Bancii la data de 31 decembrie 2023, precum si a performantei sale financiare pentru exercitiul financiar incheiat la aceasta data, in conformitate cu Norma 1/2007 privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei ("Norma 1/2007"), cu modificarile si completarile ulterioare.

Baza opiniei

- Am desfasurat auditul nostru in conformitate cu Standardele Internationale de Audit („ISA”) si Legea nr.162/2017 („Legea”). Responsabilitatile noastre in baza acestor standarde si reglementari sunt descrise detaliat in sectiunea *Responsabilitatile auditorului intr-un audit al situatiilor financiare* din raportul nostru. Suntem independenti fata de Banca, conform *Codului Etic International pentru Profesioniștii Contabili (inclusiv Standardele Internationale privind Independenta) emis de Consiliul pentru Standarde Internationale de Etica pentru Contabili („codul IESBA”)* si conform cerintelor de etica profesionala relevante pentru auditul situatiilor

© 2024 KPMG Audit SRL, o societate cu răspundere limitată în România
 membru al rețelei de firme independente KPMG din România, asociatele noastre membre ale
 KPMG Network și altele și furnizorii de servicii și soluții de afaceri

1000
 50220223
 11/2024
 11/2024

CT

financiare din Romania, inclusiv Legea, si ne-am indeplinit celelalte responsabilitati de etica profesionala, conform acestor cerinte si conform codului IESBA. Credem ca probele de audit pe care le-am obtinut sunt suficiente si adecvate pentru a furniza baza opiniei noastre.

Responsabilitatile conducerii si ale persoanelor responsabile cu guvernanta pentru situatiile financiare

5. Conducerea Bancii este responsabila pentru intocmirea situatiilor financiare care sa ofere o imagine fidela in conformitate cu Norma 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare si pentru controlul intern pe care conducerea il considera necesar pentru a permite intocmirea de situatii financiare lipsite de denaturari semnificative, cauzate fie de frauda, fie de eroare.
6. In intocmirea situatiilor financiare, conducerea este responsabila pentru evaluarea capacitatii Bancii de a-si continua activitatea, pentru prezentarea, daca este cazul, a aspectelor referitoare la continuitatea activitatii si pentru utilizarea contabilitatii pe baza continuitatii activitatii, cu exceptia cazului in care conducerea fie intentioneaza sa lichideze Banca sau sa opreasca operatiunile, fie nu are nicio alternativa realista in afara acestora.
7. Persoanele responsabile cu guvernanta sunt responsabile pentru supravegherea procesului de raportare financiara al Bancii.

Responsabilitatile auditorului intr-un audit al situatiilor financiare

8. Obiectivele noastre constau in obtinerea unei asigurari rezonabile privind masura in care situatiile financiare, in ansamblu, sunt lipsite de denaturari semnificative, cauzate fie de frauda, fie de eroare si in emiterea unui raport al auditorului care include opinia noastra. Asigurarea rezonabila reprezinta un nivel ridicat de asigurare, dar nu este o garantie a faptului ca un audit desfasurat in conformitate cu ISA va detecta intotdeauna o denaturare semnificativa, daca aceasta exista. Denaturarile pot fi cauzate de frauda sau de eroare si sunt considerate semnificative daca se poate preconiza, in mod rezonabil, ca acestea, individual sau cumulat, vor influenta deciziile economice ale utilizatorilor, luate in baza acestor situatii financiare.
9. Ca parte a unui audit efectuat in conformitate cu ISA, exercitam rationamentul profesional si ne mentinem scepticismul profesional pe parcursul auditului. De asemenea:
 - Identificam si evaluam riscurile de denaturare semnificativa a situatiilor financiare, cauzata fie de frauda, fie de eroare, proiectam si executam proceduri de audit ca raspuns la respectivele riscuri si oblinem probe de audit suficiente si adecvate pentru a furniza baza opiniei noastre. Riscul de nedetectare a unei denaturari semnificative cauzate de frauda este mai ridicat decat cel de nedetectare a unei denaturari semnificative cauzate de eroare, deoarece frauda poate presupune complicitate, fals, omisiuni intentionate, declaratii false si eludarea controlului intern.
 - Obtinem o intelegere a controlului intern relevant pentru audit, in vederea proiectarii de proceduri de audit adecvate circumstantelor, dar fara a avea scopul de a exprima o opinie cu privire la eficacitatea controlului intern al Bancii.
 - Evaluam gradul de adecvare al politicilor contabile utilizate si caracterul rezonabil al estimarilor contabile si al prezentarilor de informatii aferente realizate de catre conducere.
 - Concluzionam cu privire la gradul de adecvare a utilizarii de catre conducere a contabilitatii pe baza continuitatii activitatii si, pe baza probelor de audit obtinute, daca exista o incertitudine semnificativa cu privire la evenimente sau conditii care ar putea pune in mod semnificativ la indoiala capacitatea Bancii de a-si continua activitatea. In cazul in care concluzionam ca exista o incertitudine semnificativa, trebuie sa atragem atentia in

2

CF

raportul auditorului asupra prezentărilor de informații aferente din situațiile financiare sau, în cazul în care aceste prezentări sunt neadecvate, să ne modificăm opinia. Concluziile noastre se bazează pe probele de audit obținute până la data raportului auditorului. Cu toate acestea, evenimente sau condiții viitoare pot determina Banca să nu își mai desfășoare activitatea în baza principiului continuității activității.

- Evaluăm în ansamblu prezentarea, structura și conținutul situațiilor financiare, inclusiv prezentările de informații, și măsura în care situațiile financiare reflectă tranzacțiile și evenimentele care stau la baza acestora într-o manieră care să rezulte într-o prezentare fidelă.
10. Comunicăm cu persoanele responsabile cu guvernanta, printre alte aspecte, cu privire la aria planificată și programarea în timp a auditului, precum și principalele constatări ale auditului, inclusiv orice deficiențe semnificative ale controlului intern, pe care le identificăm pe parcursul auditului.

Pentru și în numele KPMG Audit S.R.L.:

Furtuna

KPMG Audit SRL

FURTUNA CEZAR-GABRIEL

înregistrat în registrul public
electronic al auditorilor financiari și
firmelor de audit cu numărul AF1526

înregistrat în registrul public
electronic al auditorilor financiari și
firmelor de audit cu numărul FA9

București, 20 mai 2024

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2023

		mii lei	
	Nota	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Disponibilități bănești și alte valori		42 539	42 419
Metale și pietre prețioase,		359 187	332 536
<i>din care:</i>			
Aur la alte standarde		299 171	271 468
Alte metale și pietre prețioase		60 016	61 068
Active externe,		341 404 097	273 502 132
<i>din care:</i>			
Disponibil în DST la FMI	4	16 546 760	16 940 548
Aur monetar	5	30 885 609	28 025 688
Depozite la vedere	6	49 101 810	70 042 502
Depozite la termen	7	39 470 165	3 903 183
Plasamente în valută	8	2 748 413	2 710 628
Valori mobiliare denuminate în valută	9	175 586 264	134 996 697
Împrumuturi în valută acordate	10	13 173 144	1 790 346
Participații externe,	11	11 128 276	11 298 856
<i>din care: participații la FMI</i>		10 964 228	11 132 553
Alte active externe TARGET	23	2 763 656	3 793 684
Titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară,		3 968 441	3 978 653
<i>din care:</i>			
Titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară în lei	12	3 968 441	3 978 653
Titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară în valută		-	-
Credite acordate instituțiilor de credit,	13	-	-
<i>din care:</i>			
Credite în litigiu		21 787	22 587
Provizioane specifice de risc de credit-principal		(21 787)	(22 587)
Alte active		2 817 025	3 688 237
Imobilizări	14	1 315 080	1 277 530
Stocuri		5 130	5 070
Titluri de participare	15	2 713	2 711
Decontări cu bugetul statului	16	1 395 470	2 305 752
Conturi de regularizare		66 153	67 300
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului		2 589	-
Alte active,		102 613	104 789
<i>din care:</i>			
Bunuri de importanță numismatică, filatelică, istorică, culturală, artistică etc.		29 477	29 257
Provizioane pentru creanțe îndoielnice aferente activelor	17	(72 723)	(74 915)
Dobânzi de încasat		1 201 054	597 972
Dobânzi de încasat	18	1 207 122	604 040
Provizioane de risc de credit-dobândă	19	(6 068)	(6 068)
Total active		349 792 343	282 141 949

Notele prezentate în paginile 317-350 fac parte integrantă din situațiile financiare.

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2023

		mii lei	
	Nota	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Numerar în circulație	20	123 294 176	114 316 898
Pasive externe,		27 462 809	27 861 267
<i>din care:</i>			
Obligații față de instituții financiare internaționale	21	10 971 784	11 133 271
Depozite atrase la vedere		21 603	5 731
Alocări de DST de la FMI	22	16 469 422	16 722 265
Disponibilități ale instituțiilor de credit și ale altor instituții financiare la BNR,	23	110 348 941	68 220 934
<i>din care:</i>			
Conturi curente ale instituțiilor de credit (inclusiv rezervele obligatorii în lei)		57 442 039	45 681 980
Disponibilități în regim special		2 752	2 775
Depozite ale instituțiilor de credit		37 540 640	5 951 500
Depozite ale instituțiilor financiare la BNR		11	-
Rezerve obligatorii în valută		12 598 900	12 790 135
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment		943	860
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET		2 763 656	3 793 684
Disponibilități ale Trezoreriei statului	24	54 383 209	39 171 702
Alte pasive		87 783	78 916
Creditori		68 584	57 857
Personal și conturi asimilate		78	78
Decontări cu bugetul statului	16	15 412	13 387
Conturi de regularizare		1 166	396
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului		-	2 955
Alte pasive		2 543	4 243
Dobânzi de plătit	25	186 833	104 447
Capital, fonduri și rezerve,		34 028 592	32 387 785
<i>din care:</i>			
Capital		30 000	30 000
Rezerve	27	4 100 988	3 745 384
Cont special de reevaluări	28	29 703 311	28 525 917
Rezultatul exercițiului financiar		2 428 653	1 082 085
Repartizarea profitului	40	(2 234 360)	(995 601)
Total pasive		349 792 343	282 141 949

Situațiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administrație în data de 16 mai 2024 și semnate în numele acestuia de:

Guvernator
DI. Mugur Isărescu

Notele prezentate în paginile 317-350 fac parte integrantă din situațiile financiare.

CONTUL DE PROFIT ȘI PIERDERE PENTRU ANUL ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023

		mii lei	
	Nota	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Venituri din dobânzi	29	9 018 187	1 792 443
Cheltuieli cu dobânzile	30	(5 071 661)	(864 915)
Rezultat net din dobânzi		3 946 526	927 528
Venituri din taxe și comisioane	31	226 083	177 048
Cheltuieli cu taxe și comisioane	32	(11 184)	(14 392)
Rezultat net din taxe și comisioane		214 899	162 656
Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare	33	1 389 155	4 678 876
Pierderi/câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri	34	172 868	(9 177)
Pierderi realizate din operațiuni cu metale prețioase	35	(436)	(365)
Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare	36	(2 419 768)	(3 922 050)
Rezultat net al operațiunilor financiare		(858 181)	747 284
Cheltuieli cu emisiunea monetară	37	(221 373)	(189 674)
Cheltuieli din provizioane		2 991	(3 426)
Alte cheltuieli cu operațiuni specifice		(5 576)	(6 716)
Alte venituri cu operațiuni specifice		7 333	9 286
Rezultat net al operațiunilor specifice		(216 625)	(190 530)
Alte venituri		23 110	30 090
Cheltuieli cu personalul		(496 024)	(420 760)
Cheltuieli administrative		(76 861)	(69 189)
Cheltuieli cu amortizarea imobilizărilor		(49 312)	(50 786)
Alte cheltuieli generale		(58 879)	(54 208)
Profit aferent exercițiului financiar		2 428 653	1 082 085
Cotă datorată la bugetul statului		1 942 922	865 875

Situațiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administrație în data de 16 mai 2024 și semnate în numele acestuia de:

Guvernator
DI. Mugur Isărescu

Notele prezentate în paginile 317-350 fac parte integrantă din situațiile financiare.

Note la situațiile financiare pentru anul încheiat la 31 decembrie 2023

1. Informații generale

Banca Națională a României („Banca” sau „BNR”) a fost înființată în anul 1880 ca bancă centrală a României. Sediul social este situat în strada Lipscani nr. 25, București, România. Banca este condusă de un Consiliu de administrație format din 9 membri. Conform legii, conducerea executivă este exercitată de către guvernator (dl. Mugur Isărescu), prim-viceguvernator (dl. Florin Georgescu) și doi viceguvernatori (dl. Eugen Nicolaescu și dl. Leonardo Badea). Ceilalți 5 membri ai Consiliului de administrație sunt: dl. Cristian Popa, dl. Gheorghe Gherghina, dl. Csaba Bálint, dl. Dan Radu Rușanu și dl. Virgiliu Stoenescu. Membrii Consiliului de administrație sunt numiți de Parlament pe o perioadă de 5 ani. Capitalul Băncii este 100 la sută deținut de către Statul Român. Numărul efectiv de salariați la data de 31 decembrie 2023 este de 2 095 persoane (31 decembrie 2022: 2 073 persoane).

Operațiunile Băncii în decursul anului 2023 au fost reglementate de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României („Legea nr. 312/2004”), intrată în vigoare la data de 31 iulie 2004, cu excepția prevederilor privind raportarea financiară care au intrat în vigoare din data de 1 ianuarie 2005. Scopul acestei legi este armonizarea Statutului Băncii cu legislația Uniunii Europene și, în particular, cu prevederile privind independența băncii centrale din cadrul Tratatului Comunității Europene.

În conformitate cu legislația în vigoare, obiectivul fundamental al Băncii este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. În plus, Banca are dreptul exclusiv de a emite monedă, precum și sarcina de a reglementa și supraveghea sistemul bancar din România.

2. Metode și politici contabile semnificative

a) Întocmirea și prezentarea situațiilor financiare

Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României sunt întocmite în conformitate cu Norma privind organizarea și conducerea contabilității Băncii Naționale a României nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare (nr. 1/2008, nr. 3/2008, nr. 1/2010, nr. 2/2010, nr. 4/2011, nr. 1/2014, nr. 1/2017, nr. 1/2019 și nr. 2/2021), și cuprind bilanțul contabil, contul de profit și pierdere și notele explicative. Norma BNR nr. 1/2007 cu modificările și completările ulterioare stabilește principiile și regulile contabile de bază, forma și conținutul situațiilor financiare anuale, având ca scop general încadrarea în prevederile standardelor contabile aplicabile băncilor centrale recunoscute de Banca Centrală Europeană (BCE), respectiv Orientarea BCE/2016/34, cu modificările și completările ulterioare, cu excepția prevederilor privind modelele de raportare, acestea fiind obligatorii doar în cadrul raportării periodice către BCE a datelor financiare de către băncile centrale din țările care au adoptat euro ca monedă națională.

b) Bazele întocmirii

Situațiile financiare sunt întocmite ținând cont de principiul continuității activității și sunt prezentate în lei, rotunjite la cea mai apropiată valoare exprimată în mii lei. Acestea sunt întocmite pe baza convenției costului istoric, exceptând aurul și titlurile în valută prezentate la valoarea de piață, respectiv construcțiile și terenurile prezentate la valoarea justă. Veniturile și cheltuielile sunt recunoscute în perioada în care apar conform principiului contabilității de angajamente.

c) Distribuția veniturilor nete ale Băncii către stat

Banca este scutită de la plata impozitului pe profit, dar, conform Legii nr. 312/2004, virează lunar la bugetul statului o cotă de 80 la sută din veniturile nete rămase după acoperirea cheltuielilor exercițiului financiar, exclusiv cheltuielile cu alte provizioane decât cele de risc de credit, și a pierderilor exercițiilor precedente rămase neacoperite din alte surse.

Regularizările aferente exercițiului financiar sunt efectuate până la termenul de depunere a situațiilor financiare anuale, conform legii, în baza unei declarații speciale rectificative.

d) Principii contabile

Prevalența economicului asupra juridicului: Tranzacțiile sunt înregistrate și prezentate în concordanță cu substanța și realitatea lor economică și nu doar cu forma juridică a acestora.

Prudența: evaluarea activelor și pasivelor, precum și recunoașterea veniturilor și cheltuielilor sunt realizate în mod prudent. Exercițarea prudenței este făcută fără subevaluarea deliberată a activelor/veniturilor sau supraevaluarea deliberată a datoriilor/cheltuielilor.

Continuitatea activității: Banca Națională a României în calitate de bancă centrală prezintă o continuitate previzibilă a activității.

Comparabilitatea: Criteriile pentru evaluarea posturilor bilanțiere și recunoașterea rezultatelor trebuie să fie aplicate în mod consecvent în sensul asigurării caracterului comun și continuu al abordării pentru a asigura comparabilitatea datelor din situațiile financiare.

Evenimentele ulterioare datei bilanțului: activele și pasivele sunt ajustate pentru evenimentele ce au loc între data bilanțului anual și data la care situațiile financiare sunt aprobate de către Consiliul de administrație, dacă aceste evenimente afectează situația activelor și pasivelor la data bilanțului. În cazul în care evenimentele ulterioare datei bilanțului nu afectează situația activelor și pasivelor la data bilanțului, dar sunt importante deoarece omiterea lor din prezentare ar afecta capacitatea utilizatorilor situațiilor financiare de a efectua evaluări corecte și de a lua decizii, activele și pasivele aferente nu sunt ajustate, realizându-se doar o descriere a evenimentelor în note.

Pragul de semnificație: devierile de la regulile contabile, inclusiv cele ce afectează calculul contului de profit și pierdere, vor fi permise doar dacă acestea pot fi considerate în mod rezonabil ca fiind ne semnificative pentru contextul de ansamblu și pentru prezentarea situațiilor financiare ale Băncii.

Contabilitatea de angajamente: veniturile și cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar și nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite.

Reprezentarea fidelă: pentru a fi credibilă, informația trebuie să prezinte cu fidelitate tranzacțiile și alte evenimente pe care aceasta și-a propus să le prezinte.

Neutralitatea: informațiile cuprinse în situațiile financiare trebuie să fie neutre, adică lipsite de influențe și fără scopul de a realiza un rezultat sau un obiectiv predeterminat.

Independența exercițiilor: se vor lua în considerare toate veniturile și cheltuielile corespunzătoare exercițiului financiar pentru care se face raportarea, fără a se ține seama de data încasării sumelor sau a efectuării plăților.

Intangibilitatea bilanțului de deschidere: bilanțul de deschidere al unui exercițiu financiar trebuie să corespundă cu bilanțul de închidere al exercițiului precedent, cu excepția corecțiilor impuse de legislația în vigoare.

Necompensarea elementelor de activ cu cele de pasiv, respectiv a veniturilor cu cheltuielile: valorile elementelor de activ nu pot fi compensate cu valorile elementelor de pasiv, respectiv veniturile cu cheltuielile, cu excepția compensărilor permise de legislația în vigoare.

Abateri de la principiile contabile: abaterile de la aceste principii generale vor fi permise numai în cazuri excepționale. În notele explicative se vor prezenta abaterile, motivele acestora și o evaluare a efectului abaterilor asupra datoriilor, poziției financiare și rezultatului financiar.

e) Folosirea estimărilor

Întocmirea situațiilor financiare în conformitate cu prevederile Normei BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, impune conducerii să facă unele estimări și presupuneri care influențează valorile raportate ale activului și pasivului, precum și ale veniturilor și cheltuielilor aferente perioadei de raportare. Rezultatele efective pot fi diferite față de aceste estimări. Estimările sunt revizuite periodic și, dacă sunt necesare ajustări, acestea sunt înregistrate în contul de profit și pierdere în perioada în care ele devin cunoscute. Deși aceste estimări individuale prezintă un oarecare grad de incertitudine, efectul cumulat al acestuia asupra situațiilor financiare este considerat ca ne semnificativ.

f) Recunoașterea activelor și datoriilor

Activele/datoriile financiare sau de altă natură sunt recunoscute în bilanț dacă:

- este probabil că un beneficiu economic viitor asociat cu activul/datoria respectiv(ă) va intra/ieși în/din patrimoniul Băncii;

- toate riscurile și avantajele asociate cu activul/datoria respectiv(ă) au fost transferate efectiv către/de la Bancă; și
- valoarea activului/datorii respective(ă) poate fi măsurată în mod credibil.

Activele și datoriile financiare sunt recunoscute inițial la valoarea de achiziție, după cum este prezentat în continuare.

g) Poziția valutară

Poziția valutară (deținerea valutară) reprezintă soldul net într-o anumită valută, respectiv diferența dintre total creanțe (activul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura activelor) și total angajamente (pasivul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura pasivelor) în valuta respectivă, cu unele excepții. Aurul la standard internațional este considerat ca și valută, determinându-se poziția aurului. Valuta DST este considerată ca fiind o valută separată; tranzacțiile care implică o schimbare a poziției nete a DST sunt tranzacții denominate în DST sau tranzacții care respectă structura coșului valutar DST.

Elementele care nu sunt incluse în poziția valutară sunt următoarele: sumele denominate în valută înregistrate în conturile Casa în valută, Valută în tranzit, Furnizori, Debitori, Operațiuni în curs de clarificare și Cheltuieli în avans.

h) Metoda costului mediu

Metoda costului mediu se aplică pentru următoarele elemente:

- poziția valutară, inclusiv DST;
- poziția aurului la standarde internaționale;
- portofoliul de titluri denominate în valută – pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu);
- titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară.

Poziția valutară lungă/scurtă reprezintă diferența dintre total creanțe (activul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura activelor) și total angajamente (pasivul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura pasivelor) în valuta respectivă – când totalul creanțelor este mai mare/mic decât totalul angajamentelor.

Costul mediu al poziției valutare se determină zilnic și este un curs de schimb exprimat sub forma cotației indirecte (lei/1 unitate valutară). În cazul poziției valutare lungi, achizițiile nete de valută din cursul zilei, exprimate la costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă, sunt adăugate la deținerea din ziua anterioară pentru a obține un nou cost mediu al poziției valutare. Vânzările nete de valută din cursul zilei nu modifică costul mediu al poziției valutare. În cazul poziției aurului, se aplică aceeași metodă. În cazul unei poziții valutare scurte, se aplică metoda inversă celei descrise anterior. Astfel, costul mediu al poziției scurte este afectat de ieșirile nete, în timp ce intrările nete reduc poziția la costul mediu existent și generează câștiguri sau pierderi realizate.

Costul mediu al deținerii de titluri în valută se calculează pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) și se obține prin raportarea valorii de tranzacție a deținerii totale la valoarea nominală a deținerii. Achizițiile de titluri din cursul zilei sunt adăugate la deținerea din ziua anterioară pentru a obține un nou cost mediu pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu net al deținerii de titluri în valută se obține prin raportarea la valoarea nominală pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) a deținerii la cost mediu ajustate cu amortizarea cumulată a primei/discountului. Prima/discountul rezultat(ă) la achizițiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viață a titlului, utilizând metoda ratei interne de rentabilitate.

Câștigurile/pierderile realizate din tranzacțiile valutare, tranzacțiile cu aur la standarde internaționale și tranzacțiile cu titluri în valută sunt determinate pe baza costului mediu aferent deținerii respective (vezi Nota 2i și Nota 2j).

La sfârșitul exercițiului financiar, conform procedurii de reevaluare (vezi Nota 2p), costul mediu al poziției valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută – în cazul în care s-au înregistrat pe cheltuială diferențe nefavorabile din reevaluare la 31 decembrie pentru respectiva poziție valutară sau deținere de ISIN/CUSIP (serie titlu) – devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv prețul de piață al titlurilor.

i) Tranzacții valutare

Operațiunile exprimate în monedă străină sunt înregistrate în lei la cursul oficial de schimb de la data tranzacției. Activele și pasivele monetare exprimate în monedă străină la data situațiilor financiare sunt transformate în lei la cursul de schimb de la acea dată.

Depozitele denominate în valută (la vedere și la termen) aflate în conturi deschise la instituții internaționale, bănci centrale, bănci din străinătate etc. sunt prezentate în situațiile financiare la valoare nominală. Dobânzile de încasat sunt înregistrate conform contabilității de angajamente.

Cumpărările și vânzările la termen/la vedere în cazul operațiunilor *swap* valută/lei sunt recunoscute în conturile din afara bilanțului de la data tranzacției până la data decontării (la rata la vedere a tranzacției), respectiv în conturile din bilanț la data decontării. Diferența dintre rata la vedere și rata la termen este înregistrată ca dobândă de plătit sau dobândă de încasat. Poziția valutară este afectată de către dobânda de plătit/încasat în valută.

Conform metodei costului mediu pentru poziția valutară lungă, orice vânzare de valută (ieșire din poziția valutară) generează câștig/pierdere determinat(ă) astfel:

- dacă în cursul zilei achizițiile depășesc vânzările, câștigul/pierdere realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin multiplicarea vânzărilor totale ale zilei cu diferența între prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă;

- dacă în cursul zilei vânzările depășesc achizițiile, câștigul/pierderea realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin însumarea următoarelor:
 - câștigul/pierderea din vânzările acoperite de achizițiile zilei curente, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării achizițiilor totale ale zilei cu diferența între prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă;
 - câștigul/pierderea din vânzările acoperite de deținerile de valută din ziua anterioară, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării vânzărilor nete ale zilei cu diferența dintre prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al poziției valutare din ziua precedentă.

j) Titluri denominate în valută

Prima/discountul rezultat(ă) la achizițiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viață a titlului, utilizând metoda ratei interne de rentabilitate.

Eșalonarea discountului/amortizarea primei se înregistrează zilnic în conturi, conform principiilor contabilității de angajamente și este asimilată veniturilor/cheltuielilor din dobânzi. Creanțele de încasat aferente titlurilor (cupoanele) se înregistrează zilnic în conturi conform principiilor contabilității de angajamente, fiind exprimate în lei la cursul BNR al zilei.

Câștigul/pierderea din vânzarea de titluri se determină ca diferență între prețul de vânzare și costul mediu al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută. Componentele câștigului/pierderii din vânzarea de titluri se evidențiază astfel:

- efectul prețului de piață determinat ca diferență dintre prețul de vânzare și costul mediu net al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit și pierdere la data decontării – la poziția „câștiguri/pierderi nete realizate din operațiuni cu titluri”;
- efectul ratei dobânzii determinat ca diferență dintre costul mediu net și costul mediu al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat zilnic prin procedura de amortizare/eșalonare a primelor/discounturilor aferente titlurilor în valută – regăsit în contul de profit și pierdere la poziția „cheltuieli/venituri din dobânzi”.

Câștigul/pierderea din reevaluarea la prețul pieței se determină ca diferență între prețul de piață și costul mediu net.

Banca efectuează operațiuni de împrumut de titluri de valoare, realizate în cadrul unui program de împrumut de titluri desfășurat de o bancă europeană. Banca înregistrează pe venituri comisioanele aferente acestui program și evidențiază în conturi extrabilanțiere titlurile date cu împrumut și titlurile primite ca garanție. Operațiunile de împrumut de titluri se înregistrează în bilanț cel puțin la finalul perioadei de raportare dacă a fost depusă o garanție în numerar într-un cont al Băncii Naționale a României și dacă acest numerar este încă neinvestit.

k) Titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară

Titlurile deținute de BNR în scopuri de politică monetară în lei/valută sunt contabilizate cu metoda costului mediu (vezi Nota 2h). La final de lună, acestea pot fi evaluate la

valoarea de piață în funcție de considerentele de politică monetară. Titlurile evaluate la cost sunt supuse la final de an unui test de depreciere. Toate primele și discounturile sunt amortizate, respectiv eşalonate. Zilnic, creanțele de încasat aferente titlurilor (cupoanele) se calculează și înregistrează în conturi conform principiilor contabilității de angajamente.

l) Credite acordate instituțiilor de credit și altor entități

Creditele sunt prezentate în bilanț la valoarea principalului, mai puțin provizionul pentru deprecierea valorii creditelor, necesar pentru a reflecta valoarea recuperabilă a acestor active. Totodată la acest post bilanțier sunt incluse și creditele acordate instituțiilor de credit ca urmare a transferurilor de titluri însoțite de un angajament de răscumpărare.

m) Titluri de participare

Titlurile de participare, inclusiv titlurile de participare în societățile în care Banca exercită influență semnificativă, sunt înregistrate la cost de achiziție conform prevederilor Normei BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare.

n) Imobilizări corporale și necorporale

Imobilizările corporale și necorporale sunt prezentate în situațiile financiare la cost sau valoarea justă minus amortizarea cumulată.

BNR reevaluează imobilizările corporale de natura construcțiilor și terenurilor cel puțin o dată la 3 ani. Diferențele favorabile din reevaluare se înregistrează la poziția bilanțieră „Rezerve”, dacă nu a existat o descreștere anterioară recunoscută ca o cheltuială aferentă acelui activ, caz în care diferențele favorabile din reevaluare se înregistrează pe venit pentru a compensa cheltuiala cu descreșterea recunoscută anterior la acel activ. Diferențele nefavorabile din reevaluare sunt compensate cu diferențele favorabile înregistrate anterior pentru fiecare activ reevaluat; diferențele nefavorabile aferente unui activ reevaluat care depășesc diferențele favorabile anterioare se înregistrează pe cheltuieli. BNR efectuează teste de depreciere pentru construcții și terenuri, în exercițiile când nu face reevaluarea acestora.

Lucrările de întreținere și reparații curente (care nu intervin asupra caracteristicilor inițiale ale imobilizărilor), reviziile ocazionale și cele periodice, operațiunile de service – indiferent de valoarea acestora, sunt costuri recunoscute în contul de profit și pierdere; valoarea acestora nu majorează valoarea imobilizărilor pentru care sunt efectuate. Costurile aferente lucrărilor de reparații, altele decât cele menționate anterior, se înregistrează în contul de profit și pierdere dacă au valoarea individuală mai mică decât plafonul prevăzut în Norma BNR nr. 1/2014; dacă acestea au valoarea individuală mai mare sau egală cu plafonul menționat și au ca rezultat îmbunătățirea parametrilor tehnici sau sunt indispensabile pentru asigurarea continuității în exploatarea a activelor la parametrii normali, costurile aferente se includ în valoarea activului respectiv.

Cheltuielile ocazionate de înlocuirea la diverse intervale de timp a unor componente/piese de schimb sunt recunoscute în contul de profit și pierdere – dacă au o valoare mai mică decât plafonul prevăzut în Norma BNR nr. 1/2014, iar cele cu o valoare mai mare decât plafonul majorează valoarea imobilizărilor corporale pentru care sunt efectuate.

Cheltuielile generate de construcția de imobilizări sunt capitalizate și amortizate odată cu darea în folosință a activelor.

Amortizarea a fost calculată prin metoda lineară pe perioada duratei de viață economică pentru fiecare element din categoria imobilizărilor corporale. Amortizarea este recunoscută ca o reducere a valorii activelor. Terenurile nu sunt supuse amortizării. Duratele legale de viață pe categorii sunt următoarele:

Clădiri	20-60 ani
Echipament	5-20 ani
Mijloace de transport	5 ani
Echipament informatic (hardware și software)	3-5 ani

o) Numerar în circulație

Banca elaborează programul de emisiune a bancnotelor și monedelor, asigură tipărirea, distribuirea și administrarea rezervei de numerar, astfel încât să se asigure necesarul de numerar în strictă concordanță cu nevoile reale ale circulației bănești.

Numerarul în circulație se înregistrează la valoarea nominală a bancnotelor și monedelor puse efectiv în circulație.

Costurile cu imprimarea bancnotelor și baterea monedelor metalice sunt înregistrate pe cheltuieli fiind recunoscute în perioada contabilă în care apar și nu în perioada în care sunt efectiv plătite.

p) Reevaluarea

Reevaluarea pozițiilor valutare se înregistrează lunar în contul special de reevaluare din bilanț, ca diferență între cursul de reevaluare (cursul de schimb oficial stabilit în ultima zi lucrătoare a lunii) și costul mediu al poziției valutare. Activele (participația la FMI) și pasivele (alocările și depozitul de la FMI) denominate în DST se reevaluează de asemenea la cursurile comunicate de Fondul Monetar Internațional valabile la datele de 30 aprilie, respectiv 31 decembrie.

Reevaluarea la valoarea de piață se efectuează lunar pentru deținerile de aur la standarde internaționale și titlurile denominate în valută de la poziția bilanțieră „active externe”, cu excepțiile menționate mai jos; diferențele din reevaluarea la valoarea de piață se înregistrează în bilanț în conturile de ajustare a valorii activelor la valoarea de piață. Reevaluarea aurului se efectuează pe baza prețului în lei pe unitatea de aur, rezultat prin aplicarea cotației *fixing* de pe piața metalelor prețioase de la Londra și

a cursului de reevaluare lei/USD. Reevaluarea titlurilor se efectuează prin compararea prețului de piață la final de lună cu costul mediu net al deținerii de titluri. Titlurile pe termen scurt de tip efecte comerciale (pentru care nu există o piață secundară de tranzacționare) sunt înregistrate la cost plus discountul cumulat. Titlurile deținute în scopuri de politică monetară sunt evidențiate la valoarea de piață sau la cost, în funcție de considerentele de politică monetară.

Nu sunt permise compensări între diferențele nefavorabile din reevaluare aferente oricărei dețineri de titluri, valută sau aur și diferențele favorabile din reevaluare aferente altor dețineri de titluri, valută sau aur.

La sfârșitul exercițiului financiar, diferențele nefavorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută sunt înregistrate în contul de profit și pierdere, fără posibilitatea de anulare ulterioară prin diferențele favorabile din reevaluare ale exercițiilor financiare viitoare. Ulterior, costul mediu al poziției valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută pentru care s-au înregistrat pe cheltuială diferențe nefavorabile din reevaluare, devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv prețul de piață al titlurilor. Diferențele favorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută la sfârșitul exercițiului financiar sunt înregistrate în contul special de reevaluare.

q) Pensile și beneficiile angajaților

Banca, în desfășurarea normală a activității, execută plăți către fondurile de stat românești pentru angajații săi din România, pentru pensii, asigurări de sănătate și șomaj. În cursul anului 2023, precum și în anii anteriori, toți angajații Băncii au fost incluși în sistemul de pensii de stat. De asemenea, conform legislației în vigoare, începând din anul 2007, angajații eligibili ai Băncii au fost incluși și în sistemul de pensii private.

În baza Contractului colectiv de muncă în vigoare, Banca plătește la pensionare angajaților săi o indemnizație de pensionare care este calculată în funcție de salariul la data pensionării și de vechimea în muncă la BNR. Contractul colectiv de muncă este în fiecare an aprobat de către Consiliul de administrație. Banca recunoaște datoria aferentă indemnizațiilor de pensionare la data la care acestor salariați le încetează contractul individual de muncă.

r) Recunoașterea veniturilor și cheltuielilor

Veniturile și cheltuielile sunt recunoscute conform principiului contabilității de angajamente. Pierderile sau câștigurile realizate din vânzarea de valută, aur sau titluri sunt înregistrate în contul de profit și pierdere. Aceste câștiguri/pierderi realizate sunt calculate prin diferență față de costul mediu al activului respectiv.

Diferențele favorabile din reevaluare nu sunt recunoscute ca venituri, ci sunt înregistrate într-un cont special de reevaluare.

Nu se realizează compensare între diferențele din reevaluare favorabile și cele nefavorabile pentru diferitele dețineri de titluri, valută și aur. La sfârșitul exercițiului

financiar, diferențele nefavorabile din reevaluare sunt înregistrate în contul de profit și pierdere dacă depășesc câștigurile anterioare din reevaluare înregistrate în contul special de reevaluare.

s) Capitalul social și rezervele statutare

Capitalul Băncii Naționale a României este deținut în întregime de stat și nu este divizat în acțiuni. La 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2022 capitalul Băncii este de 30 000 mii lei.

Rezervele statutare au fost constituite inițial la data de 1 ianuarie 2005, în conformitate cu Legea nr. 312/2004 prin preluarea sumelor rămase în fondul de rezervă.

La data de 31 decembrie 2023 și 2022, rezervele statutare au fost majorate prin repartizarea unui procent de 60 la sută din profitul rămas după deducerea cotei de 80 la sută din veniturile nete aferente.

t) Repartizarea profitului

Profitul rămas al anului 2023 după distribuirea cotei de 80 la sută din veniturile nete ale BNR se repartizează conform Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României (a se vedea Nota 40).

3. Politici de gestionare a riscului

Principalele riscuri asociate cu activitățile Băncii sunt de natură financiară și operațională, rezultând din responsabilitatea Băncii de a asigura și menține stabilitatea prețurilor. Principalele categorii de riscuri la care Banca este expusă se referă la riscul de credit, riscul de lichiditate, riscul de piață și riscul operațional. Riscul de piață include riscul de dobândă, riscul valutar și riscul de preț.

a) Riscul de credit

Banca este expusă riscului de credit ca rezultat al activităților de tranzacționare, acordare de credite și efectuare de investiții.

Riscul de credit asociat cu activitățile de tranzacționare și de investiții este gestionat prin intermediul procedurilor de administrare a rezervei internaționale. Acest risc este controlat atât prin selectarea unor parteneri care îndeplinesc criteriile de eligibilitate, prin monitorizarea activităților și ratingurilor acestora, cât și prin utilizarea metodei limitelor de expunere.

Conform strategiei de administrare a rezervelor internaționale ale României, aprobată de către Consiliul de administrație al Băncii pentru perioada 2022-2023, categoriile de emitenți eligibili sunt următoarele: (i) Guvernul SUA; (ii) agenții guvernamentale sau sponsorizate de Guvernul SUA; (iii) guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (iv) agenții guvernamentale sau sponsorizate de guvernele țărilor membre ale Uniunii

Europene; (v) Guvernul Japoniei; (vi) Guvernul Chinei; (vii) alte guverne care beneficiază de rating minim A-; (viii) instituții supranaționale; (ix) entități private emitente de obligațiuni garantate cu active. La data de 31 decembrie 2023, expunerea la nivelul rezervei internaționale prezintă un rating minim AA (S&P), diferit de ratingul minim A (S&P), asociat expunerii la nivelul rezervei internaționale la data de 31 decembrie 2022.

Structura activelor externe și a dobânzilor aferente pe zone geografice ale contrapartidelor este prezentată în tabelul următor.

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Zona euro	194 205 698	144 179 414
SUA	68 703 305	61 556 298
Altele	79 615 742	68 262 966
Total	342 524 745	273 998 678

În cadrul politicii monetare și de curs de schimb, Banca poate acorda credite instituțiilor de credit. Riscul de credit asociat cu activitatea de acordare de credite pe termen scurt în lei către instituțiile de credit interne, inclusiv facilitatea de credit, este gestionat cu instrumente specifice. Valoarea care reprezintă expunerea la acest risc de credit este dată de valoarea contabilă a creditelor acordate de către Bancă, recunoscută în bilanțul contabil. Creditele pe termen scurt în lei, operațiunile *repo*, facilitatea de credit și alte credite acordate băncilor sunt în mod normal garantate cu active eligibile (ex.: titluri de stat emise de Guvernul României). Totuși, Banca poate, în cazuri extraordinare, să acorde credite negarantate băncilor și altor instituții de credit cu scopul de a preveni crizele sistemice. Banca monitorizează de asemenea eventuale indicii de depreciere pentru titlurile de valoare deținute în scopuri de politică monetară în lei, în vederea gestionării riscului de credit aferent. La data de 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2022 nu au fost determinate deprecieri de valoare ale titlurilor în lei deținute în scopuri de politică monetară.

Banca constituie provizioane de risc de credit care sunt tratate conform normelor contabile proprii aprobate de către Consiliul de Administrație al Băncii, cu avizul consultativ al Ministerului Finanțelor. Ajustările pentru deprecierea valorii creditelor sunt recunoscute drept cheltuieli specifice în contul de profit și pierdere și deduse din total credite și dobânzi de încasat. Când creditul se consideră nerecuperabil și toate măsurile legale pentru recuperarea acestuia au fost luate, valoarea acestuia este trecută pe pierdere și înregistrată în contul de profit și pierdere.

Activele financiare sunt analizate pentru a determina dacă există vreun indiciu obiectiv potrivit căruia un activ poate fi depreciat. Dacă orice astfel de indiciu există, Banca estimează valoarea recuperabilă a activului. O pierdere din depreciere este recunoscută când valoarea contabilă a activului depășește valoarea sa recuperabilă.

Provizioanele pentru deprecierea valorii activelor sunt anulate parțial/total în situația în care a avut loc o modificare în estimările anterioare folosite pentru determinarea valorii recuperabile a activelor. Un provizion pentru deprecierea activelor este anulat parțial/total numai în măsura în care noua valoare contabilă a activelor nu depășește

valoarea contabilă netă care ar fi fost determinată dacă pierderea din depreciere nu ar fi fost recunoscută în anii anteriori.

b) Riscul de lichiditate

Banca este împrumutătorul de ultimă instanță al instituțiilor de credit din România. Obiectivul principal al operațiunilor derulate zilnic este asigurarea unei lichidități corespunzătoare pe piața internă. Banca gestionează în același timp și rezerva valutară externă, prin planificare și diversificare, pentru a asigura îndeplinirea la timp a obligațiilor valutare.

Tabloul de mai jos prezintă scadențele pentru datoriile Băncii, după cum urmează:

La 31 decembrie 2023:

	Scadență				mii lei
	Până la 1 lună, inclusiv	Peste 1 lună până la 3 luni, inclusiv	Peste 3 luni	Fără scadență	Total
	Numerar în circulație	-	-	-	123 294 176
Obligații față de instituții financiare internaționale	-	-	-	10 971 784	10 971 784
Depozite atrase la vedere	21 603	-	-	-	21 603
Alocări de DST de la FMI	-	-	-	16 469 422	16 469 422
Conturi curente instituții de credit (inclusiv rezervele obligatorii în lei)	57 442 039	-	-	-	57 442 039
Disponibilități în regim special	2 752	-	-	-	2 752
Depozite ale instituțiilor de credit	37 540 640	-	-	-	37 540 640
Depozite ale instituțiilor financiare la BNR	11	-	-	-	11
Rezerve obligatorii în valută	12 598 900	-	-	-	12 598 900
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	943	-	-	-	943
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET	2 763 656	-	-	-	2 763 656
Disponibilități ale Trezoreriei statului	54 383 209	-	-	-	54 383 209
Alte pasive și dobânzi de plătit	274 616	-	-	-	274 616
Total*	165 028 369	-	-	150 735 382	315 763 751

*) nu cuprinde capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

La 31 decembrie 2022:

	Scadență				mii lei
	Până la 1 lună, inclusiv	Peste 1 lună până la 3 luni, inclusiv	Peste 3 luni	Fără scadență	Total
	Numerar în circulație	-	-	-	114 316 898
Obligații față de instituții financiare internaționale	-	-	-	11 133 271	11 133 271
Depozite atrase la vedere	5 731	-	-	-	5 731
Alocări de DST de la FMI	-	-	-	16 722 265	16 722 265
Conturi curente instituții de credit (inclusiv rezervele obligatorii în lei)	45 681 980	-	-	-	45 681 980
Disponibilități în regim special	2 775	-	-	-	2 775
Depozite ale instituțiilor de credit	5 951 500	-	-	-	5 951 500
Rezerve obligatorii în valută	12 790 135	-	-	-	12 790 135
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	860	-	-	-	860
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET	3 793 684	-	-	-	3 793 684
Disponibilități ale Trezoreriei statului	39 171 702	-	-	-	39 171 702
Alte pasive și dobânzi de plătit	183 363	-	-	-	183 363
Total*	107 581 730	-	-	142 172 434	249 754 164

*) nu cuprinde capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

c) Riscul de piață – generat de modificările survenite în valoarea activelor și pasivelor deținute, datorită celor prezentate în continuare:

(i) Riscul de dobândă

Banca se confruntă cu riscul de dobândă, în principal, datorită expunerii la fluctuațiile nefavorabile ale ratei dobânzii pe piață, ceea ce afectează valoarea de piață a activelor/pasivelor purtătoare de dobândă. Astfel, la 31 decembrie 2023, BNR a înregistrat cheltuieli cu diferențe nefavorabile din reevaluarea la valoarea de piață a titlurilor în valută în sumă totală de 260 464 mii lei (31 decembrie 2022: 3 333 407 mii lei).

În cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale ale României, riscul de rată a dobânzii este gestionat atât prin stabilirea duratelor medii țintă ale portofoliilor și a limitelor de deviație de la acestea, cât și prin diversificarea expunerilor pe scadențe și emitenți. Pentru identificarea parametrilor optimi de risc de natură strategică, se are în vedere rolul rezervelor internaționale ale României, obiectivele și toleranța față de risc a BNR, profilul activelor și pasivelor instituției, perspectivele ratelor de dobândă și alte considerente relevante. În cadrul strategiei rezervelor internaționale ale României, aprobată de către Consiliul de administrație al BNR pentru perioada 2022-2023, s-a stabilit o durată medie de un an și 7 luni (1,6 ani) pentru întreaga rezervă valutară, respectiv două limite suplimentare de durată astfel: agregat pentru tranșele MMKT (Money Market) și de lichiditate – un an și 5 luni (1,4 ani); pentru tranșa de investiții – doi ani și 6 luni (2,5 ani).

Pentru activele și datoriile financiare în lei, Banca urmărește ratele curente de dobândă de pe piață. Obținerea unei marje pozitive nu este întotdeauna posibilă datorită faptului că nivelurile acestor active și pasive sunt dictate de obiectivele politicii monetare. Totuși, Banca monitorizează în mod constant costurile implementării acestei politici față de beneficiile previzionate.

(ii) Riscul valutar

Banca este expusă riscului valutar prin tranzacțiile de schimb valutar și prin activele și pasivele deținute în moneda străină. La 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2022, principalele active nete deținute de Bancă au fost exprimate în EUR și USD. Datorită volatilității cursului de schimb pe piețele financiare, există un risc de pierdere/creștere de valoare în ceea ce privește activele/pasivele monetare denumite în valută. Pozițiile de schimb valutar deschise reprezintă o sursă a riscului valutar.

Pentru a reduce potențialele pierderi care pot fi generate de fluctuațiile nefavorabile ale cursului de schimb, dar în limita obiectivelor sale de administrare a rezervelor internaționale, Banca implementează în prezent o politică de diversificare a portofoliului, cu scopul de a obține o distribuție echilibrată pe valute. Activele și pasivele denumite în EUR, USD și alte valute la data bilanțului sunt prezentate în Nota 38.

Cursurile de reevaluare ale principalelor monede străine și aurului monetar la final de an au fost:

Valuta	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022	% variație
Euro: lei/1 EUR	4,9746	4,9474	+0,55
Dolar: lei/1 USD	4,4958	4,6346	-2,99
Aur: lei/gram	298,2747	270,6553	+10,2

(iii) Riscul de preț

Banca este expusă acestui risc datorită fluctuațiilor prețului de piață aferent activelor deținute, ca urmare a variației ratelor de dobândă, cursurilor de schimb și altor factori. Aurul monetar și valorile mobiliare denumite în valută sunt înregistrate la valoarea de piață (Notele 5 și 9), iar titlurile de politică monetară au valoarea de piață prezentată în Nota 12.

d) Riscul operațional și alte riscuri

Războiul din Ucraina și sancțiunile asociate din anul 2022 și 2023, respectiv conflictul din Orientul Mijlociu din 2023 au generat incertitudini și au indus riscuri la adresa perspectivei activității economice, influențând negativ apetitul global de risc. Banca însă nu a înregistrat un impact direct asupra rezultatelor operațiunilor sale sau asupra continuității activității sale.

Potrivit Statutului său (Legea nr. 312/2004 privind Statutul BNR), Banca Națională a României are ca obiectiv fundamental asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Totodată, Banca Națională a României sprijină politica economică generală a statului, fără prejudicierea îndeplinirii obiectivului său fundamental.

BNR a majorat în luna ianuarie 2023 cu încă 0,25 puncte procentuale rata dobânzii de politică monetară, iar apoi a menținut-o neschimbată pe parcursul anului, la nivelul de 7,00 la sută. Ratele dobânzilor aferente facilității de creditare și celei de depozit au fost crescute în mod corespunzător la 8,00 la sută, respectiv 6,00 la sută și menținute ulterior constante. Totodată, BNR a păstrat neschimbate nivelurile în vigoare ale ratelor rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit (de 8 la sută, respectiv 5 la sută). Măsurile au urmărit readucerea durabilă a ratei anuale a inflației în linie cu ținta staționară de 2,5 la sută ± 1 punct procentual, inclusiv prin ancorarea anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu, într-o manieră care să contribuie la o creștere economică sustenabilă.

De asemenea, pentru a preveni o eventuală apariție a unui necesar de lichiditate în euro, în contextul disfuncționalităților pieței manifestate pe fondul continuării pandemiei COVID-19, în anul 2020, BCE și BNR au convenit asupra unui aranjament-cadru de furnizare de lichiditate în Euro – prin intermediul unei linii *repo*. Inițial, s-a convenit ca linia *repo* să rămână în vigoare până la data de 31 decembrie 2020, după care aranjamentul financiar a fost prelungit până la sfârșitul lunii iunie 2021, apoi până în martie 2022 și ulterior până la 15 ianuarie 2024. În cadrul unei linii *repo*, BCE poate furniza lichiditate în euro unei bănci centrale în schimbul unor garanții adecvate; în baza liniei *repo*, BNR putea împrumuta până la 4,5 miliarde euro de la BCE. BNR nu a realizat efectiv vreun împrumut și nu a prelungit linia *repo* ulterior datei de 15 ianuarie 2024.

4. Disponibil în DST la FMI

Fiecare stat membru al Fondului Monetar Internațional (FMI) are un cont curent în DST la FMI utilizat pentru derularea acordurilor de împrumut și a altor operațiuni aferente între statele membre și FMI. Acest cont este purtător de dobândă la același nivel ca și dobânzile la alocările de DST de la FMI. La data de 31 decembrie 2023, soldul contului curent al BNR la FMI este în valoare de 2 738 079 mii DST reprezentând 16 546 760 mii lei (31 decembrie 2022: 2 737 512 mii DST reprezentând 16 940 548 mii lei).

5. Aur monetar

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Lingouri de aur în formă standard	8 323 673	7 552 924
Monede	4 294 088	3 896 467
Depozite în străinătate	18 267 848	16 576 297
Total	30 885 609	28 025 688

La 31 decembrie 2023, Banca are în străinătate, în custodie, aur la standarde internaționale în valoare de 18 267 848 mii lei (31 decembrie 2022: 16 576 297 mii lei). Prețul de reevaluare a aurului la data de 31 decembrie 2023 a fost de 298,2747 lei/g pentru stocul deținut de Bancă, în greutate totală de 103 547,53 kg (la 31 decembrie 2022 prețul a fost de 270,6553 lei/g pentru stocul deținut de Bancă în greutate totală de 103 547,53 kg). Aurul aflat în custodie în străinătate nu este gajat și nu există restricții privind repatrierea acestuia.

6. Depozite la vedere

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Depozite la vedere		
– la instituții internaționale	2 618 638	7 175 984
– la bănci centrale	46 482 961	62 866 482
– la bănci din străinătate	211	36
Total	49 101 810	70 042 502

La data de 31 decembrie 2023, poziția „depozite la vedere la instituții internaționale” cuprinde disponibilul la BRI în sumă de 2 618 638 mii lei (31 decembrie 2022: 7 175 984 mii lei) ce reprezintă 15 084 mii AUD (31 decembrie 2022: 815 304 mii AUD), 358 474 mii CAD (31 decembrie 2022: 684 925 mii CAD), 2 634 793 mii NOK (31 decembrie 2022: 3 829 911 mii NOK), 18 470 mii GBP (31 decembrie 2022: 24 538 mii GBP), 14 025 mii USD (31 decembrie 2022: 10 149 mii USD), 6 278 mii NZD (31 decembrie 2022: 93 990 mii NZD), 0,35 mii EUR (31 decembrie 2022: 0,34 mii EUR), 5 599 mii CNY (31 decembrie 2022: 1 062 mii CNY) și 2 mii CHF (31 decembrie 2022: 2 mii CHF).

Poziția „depozite la vedere la bănci centrale” cuprinde, în principal, trei depozite la vedere constituite la instituții non-europene în sumă de 14 353 450 mii lei, reprezentând 452 290 855 mii JPY (31 decembrie 2022: 11 697 923 mii lei reprezentând 332 771 675 mii JPY), în sumă de 2 696 mii lei reprezentând 600 mii USD (31 decembrie 2022: 2 463 mii lei, reprezentând 531 mii USD) și, respectiv, în sumă de 281 mii lei, reprezentând 92 mii AUD (31 decembrie 2022: 287 mii lei reprezentând 91 mii AUD); de asemenea, poziția include și două depozite la vedere constituite la bănci centrale europene în sumă de 30 099 022 mii lei, reprezentând 6 050 541 mii EUR (31 decembrie 2022: 50 771 454 mii lei, reprezentând 10 262 250 mii EUR), 1 050 053 mii lei, reprezentând 211 083 mii EUR (31 decembrie 2022: 915 mii lei, reprezentând 185 mii EUR) și, respectiv, în sumă de 970 771 mii lei, reprezentând 180 891 mii CHF (31 decembrie 2022: 386 814 mii lei, reprezentând 76 918 mii CHF), respectiv disponibilul Băncii ca participant direct în TARGET în sumă de 5 055 mii lei reprezentând 1 016 mii EUR (31 decembrie 2022: 5 487 mii lei, reprezentând 1 109 mii EUR), precum și alte depozite. La data de 4 iulie 2011, Banca a implementat în România sistemul TARGET (sistemul transeuropean de transfer de fonduri cu decontare pe bază brută în timp real). Acest sistem reprezintă un canal pentru procesarea interbanară a plăților în euro, atât a celor efectuate în nume propriu de către bănci, cât și a celor efectuate în numele clienților acestora.

La data de 31 decembrie 2023, poziția „depozite la vedere în valută la alte bănci din străinătate” cuprinde depozite în valută constituite la o instituție din Uniunea Europeană, echivalente a 211 mii lei (31 decembrie 2022: 36 mii lei).

Structura pe valute a depozitelor la vedere se regăsește la Nota 38.

7. Depozite la termen

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Depozite la termen		
– la instituții internaționale	7 050 200	1 795 591
– la bănci centrale	32 419 965	2 107 592
Total	39 470 165	3 903 183

La 31 decembrie 2023, această poziție include depozitele la termen constituite la o instituție internațională în sumă totală de 7 050 200 mii lei, alcătuită din: 2 148 848 mii lei (reprezentând 3 399 000 mii CNY), 2 214 000 mii lei (reprezentând 5 000 000 mii NOK), 1 788 192 mii lei (reprezentând 630 000 mii NZD), 899 160 mii lei (reprezentând 200 000 mii USD), respectiv depozite la termen la bănci centrale în sumă totală de 32 419 965 mii lei, alcătuită din: 1 009 404 mii lei (reprezentând 330 000 mii AUD), 220 434 mii lei (reprezentând 65 000 mii CAD), 25 345 587 mii lei (reprezentând 5 095 000 mii EUR), 5 844 540 mii lei (reprezentând 1 300 000 mii USD). Depozitele au scadență sub 1 an.

La 31 decembrie 2022, această poziție include depozitul la termen constituit la o instituție internațională în sumă de 1 795 591 mii lei (reprezentând 2 686 000 mii CNY) și depozitul la termen la o bancă centrală în sumă de 2 107 592 mii lei, reprezentând 426 000 mii EUR. Depozitele au scadență sub 1 an.

8. Plasamente în valută

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Plasamente la Banca Mondială, <i>din care:</i>		
– în depozite	85 083	31 396
– în titluri	2 663 330	2 679 232
Total	2 748 413	2 710 628

Conform contractului de asistență tehnică și administrare active semnat cu Banca Mondială în anul 2017, Banca Mondială a continuat să acorde asistență tehnică BNR și să administreze și în anul 2023 portofoliul de active denumit în dolari americani, alocat de către BNR în cadrul programului Reserves Advisory and Management Program (RAMP).

La 31 decembrie 2023, plasamentele administrate de Banca Mondială sunt următoarele:

- depozite în valoare de 85 083 mii lei, reprezentând 18 925 mii USD (31 decembrie 2022: 31 396 mii lei – echivalentul a 6 774 mii USD);
- titluri cu valoarea de 2 663 330 mii lei, echivalentul a 592 403 mii USD (31 decembrie 2022: 2 679 232 mii lei, echivalentul a 578 093 mii USD).

Acestea sunt administrate în conformitate cu politicile de administrare a rezervelor internaționale descrise la Nota 3.

9. Valori mobiliare denuminate în valută

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Titluri cu discount emise de:		
– Trezorerii europene	66 591 918	30 501 963
– Trezorerii non-europene	3 467 728	4 500 842
– Bănci din străinătate și instituții internaționale	743 907	1 914 660
– Organizații financiare internaționale (BEI, BIRD, BNI, BERD, BRI)	4 344 717	8 426 939
Titluri cu cupon emise de:		
– Trezorerii europene	53 047 630	46 150 607
– Trezorerii non-europene	31 855 750	35 127 067
– Bănci din străinătate și instituții internaționale	5 595 170	2 621 262
– Organizații financiare internaționale (BEI, BIRD, BNI, BERD, BRI)	9 939 444	5 753 357
Total	175 586 264	134 996 697

La 31 decembrie 2023, portofoliul Băncii include titluri în valută în valoare totală de 175 586 264 mii lei (31 decembrie 2022: 134 996 697 mii lei), din care titluri împrumutate în cadrul programului „GC Access” desfășurat de o bancă europeană în sumă totală de 20 849 922 mii lei, formată din 1 521 651 mii lei (497 467 mii AUD), 112 151 mii lei (33 070 mii CAD), 18 988 204 mii lei (3 817 031 mii EUR), 225 759 mii lei (39 451 mii GBP) și 2 156 mii lei (4 870 mii NOK). La data de 31 decembrie 2022, titlurile împrumutate în cadrul programului „GC Access” desfășurat de o bancă europeană erau în sumă totală de 19 559 785 mii lei, formată din 2 684 170 mii lei (852 361 mii AUD), 536 202 mii lei (156 638 mii CAD), 15 649 074 mii lei (3 163 091 mii EUR), 635 469 mii lei (113 724 mii GBP) și 54 870 mii lei (116 546 mii NOK). Titlurile cu cupon emise de Trezoreriile europene, Trezoreriile non-europene, bănci din străinătate și alte instituții financiare au rată de dobândă fixă sau variabilă.

La data de 31 decembrie 2023, în cadrul ambelor categorii de titluri sunt cuprinse și titluri de tip efecte comerciale, acestea reprezentând titluri cu cupon zero și titluri cu discount pe termen scurt (scadența mai mică de 1 an), în valoare de 96 038 704 mii lei – echivalentul a 18 138 082 mii EUR, 3 821 726 mii NOK, 1 022 537 mii CAD și 113 414 mii GBP (31 decembrie 2022: 68 942 664 mii lei – echivalentul a 12 838 343 mii EUR, 199 673 mii USD și 128 035 790 mii JPY).

10. Împrumuturi în valută acordate

La data de 31 decembrie 2023, Banca are plasată (*overnight*) la Sistemul Federal de Rezerve al Statelor Unite ale Americii o sumă de 13 173 144 mii lei – echivalentul a

2 930 100 mii USD (31 decembrie 2022: 1 790 346 mii lei – echivalentul a 386 300 mii USD), înregistrând venituri din dobânzile aferente.

11. Participații externe

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Cota de participare a României la FMI	10 964 228	11 132 553
Participarea la capitalul Băncii Reglementelor Internaționale (BRI)	106 922	109 489
Participații la Banca Centrală Europeană	57 126	56 814
Total	11 128 276	11 298 856

Banca are înregistrat în această categorie cota de participare la instituții financiare internaționale. În conformitate cu Legea nr. 97/1997 și Legea nr. 312/2004, Banca exercită toate drepturile și obligațiile care decurg din faptul că România este stat membru al FMI.

La 31 decembrie 2023, cota de participare totală a României la FMI este de 1 811 milioane DST, la același nivel ca cel de la 31 decembrie 2022 (1 811 milioane DST). Banca acționează ca depozitar al conturilor de depozit ale FMI aferente cotei de participare.

12. Titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară în lei

Începând cu anul 2020, BNR a adoptat măsuri menite să atenueze impactul situației generate de epidemia de coronavirus asupra populației și companiilor românești și să asigure stabilitatea macroeconomică și buna funcționare a sistemului bancar, a piețelor financiare în folosul populației și al companiilor românești. Una dintre măsuri a fost cumpărarea de către BNR de titluri de stat în lei de pe piața secundară în vederea consolidării lichidității structurale din sistemul bancar care să contribuie la finanțarea în bune condiții a economiei reale și a sectorului public.

La 31 decembrie 2023, Banca a înregistrat în această categorie titluri în sumă de 3 968 441 mii lei (31 decembrie 2022: 3 978 653 mii lei); acestea sunt evidențiate la cost. La data de 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2022 nu au fost determinate depreciere de valoare ale titlurilor în lei deținute în scopuri de politică monetară. Menționăm că, la 31 decembrie 2023, valoarea de piață aferentă titlurilor de valoare deținute în scop de politică monetară este de 3 926 072 mii lei (31 decembrie 2022: 3 732 184 mii lei).

13. Credite acordate instituțiilor de credit

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Credite în litigiu	21 787	22 587
Provizioane specifice de risc de credit – principal	(21 787)	(22 587)
Total	-	-

Creditele în litigiu aflate în sold la data la 31 decembrie 2023 se compun din creditul rămas în sumă de 8 578 mii lei acordat băncii Credit Bank S.A., conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renașterea Creditului Românesc” S.A. – Credit Bank S.A. (31 decembrie 2022: 9 378 mii lei) și creditul rămas în sumă de 13 209 mii lei (31 decembrie 2022: 13 209 mii lei) acordat Credit Bank S.A. înainte de intrarea în faliment a băncii, ambele fiind acordate până în anul 2000.

Provizioanele specifice de risc de credit în sold la 31 decembrie 2023 includ provizionul înregistrat de către Bancă pentru creditul rămas în sumă de 8 578 mii lei acordat Credit Bank S.A. și cel pentru creditul rămas acordat aceleiași bănci în sumă de 13 209 mii lei (la 31 decembrie 2022 – poziția include provizionul înregistrat de către Bancă pentru creditul rămas în sumă de 9 378 mii lei acordat Credit Bank S.A. și cel pentru creditul rămas acordat aceleiași bănci în sumă de 13 209 mii lei).

14. Imobilizări

					mii lei
	Terenuri și clădiri	Echipamente	Imobilizări în curs	Imobilizări necorporale	Total
<i>Cost sau cost reevaluat</i>					
La 31 decembrie 2022	1 163 662	258 663	42 345	186 378	1 651 048
Intrări	32 405	28 468	43 693	17 545	122 111
leșiri	(7)	(13 440)	(35 164)	(5 556)	(54 167)
La 31 decembrie 2023	1 196 060	273 691	50 874	198 367	1 718 992
<i>Amortizare cumulată</i>					
La 31 decembrie 2022	17 781	193 357	-	162 380	373 518
Amortizarea în cursul anului	13 255	18 280	-	17 777	49 312
leșiri	(4)	(13 358)	-	(5 556)	(18 918)
La 31 decembrie 2023	31 032	198 279	-	174 601	403 912
<i>Valoare contabilă netă</i>					
La 31 decembrie 2022	1 145 881	65 306	42 345	23 998	1 277 530
La 31 decembrie 2023	1 165 028	75 412	50 874	23 766	1 315 080

La data de 31 decembrie 2023 și 2022, categoria „echipamente” nu conține mijloace fixe achiziționate prin contracte de leasing financiar.

De asemenea, la datele menționate anterior nu au fost necesare ajustări de depreciere.

15. Titluri de participare

Titlurile de participare sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, prezentele situații financiare nefiind consolidate.

Titlurile de participare în sumă de 2 713 mii lei (31 decembrie 2022: 2 711 mii lei) includ acțiunile deținute de Bancă la TRANSFOND S.A. (participare 33 la sută din capital reprezentând 2 240 mii lei la 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2022) – o societate pe acțiuni care furnizează servicii de decontare a unor operațiuni interbancare pentru băncile din România, respectiv 21 acțiuni la SWIFT – din care 8 acțiuni achiziționate prin realocările din 2006 (și neterminate la realocarea din 2008) și 13 acțiuni achiziționate prin realocările din 2021, în valoare totală de 95 mii EUR, respectiv 473 mii lei (31 decembrie 2022: 95 mii EUR, respectiv 471 mii lei). Nu au fost necesare ajustări de depreciere.

Sintetic, informațiile financiare ale TRANSFOND S.A. sunt prezentate în tabelul următor:

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Capitaluri proprii	95 024	82 727
Total active	108 646	94 914
Profit net pentru exercițiul financiar	58 268	45 971

16. Decontări cu bugetul statului

La data de 31 decembrie 2023, soldul este format, în principal, din valoarea de recuperat (1 390 513 mii lei) de la bugetul de stat din sumele plătite anterior de Bancă pentru a îndeplini obligația legală privind cota de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii (31 decembrie 2022 – de recuperat: 2 302 210 mii lei).

17. Provizioane pentru creanțe îndoielnice aferente activelor

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Provizioane pentru:		
Garanții plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. (a)	70 981	72 787
Alte provizioane aferente activelor (b)	1 742	2 128
Total	72 723	74 915

- a) La 31 decembrie 2023, echivalentul în lei al garanțiilor plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. este în sumă de 70 981 mii lei (31 decembrie 2022: 72 787 mii lei). Aceste garanții în valută au fost reevaluate la 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2022.
- b) Această poziție este formată în principal din provizioane constituite pentru diverși debitori litigioși.

Provizioanele de la punctele a) și b) corectează grupa bilanțieră „Alte active”.

18. Dobânzi de încasat

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Dobânzi de încasat aferente:		
Titlurilor în valută	725 574	357 719
Depozitelor și plasamentelor în valută	395 074	138 827
Titlurilor în lei deținute în scop de politică monetară	80 406	101 422
Creditelor acordate băncilor	6 068	6 068
Altora active	-	4
Total	1 207 122	604 040

19. Provizioane de risc de credit-dobândă

La data de 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2022 s-a menținut provizionul de risc de credit pentru dobânda de încasat în sumă de 6 068 mii lei aferentă creditului acordat Credit Bank S.A. conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renașterea Creditului Românesc” S.A. – Credit Bank.

20. Numerar în circulație

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Bancnote	122 514 374	113 574 189
Monede	779 802	742 709
Total	123 294 176	114 316 898

21. Obligații față de instituții financiare internaționale

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Depozite de la FMI	10 964 249	11 132 553
Alte obligații	7 535	718
Total	10 971 784	11 133 271

La 31 decembrie 2023, depozitele de la FMI înregistrează un sold în valoare de 10 964 249 mii lei, echivalent a 1 811 404 mii DST (31 decembrie 2022: 11 132 553 mii lei echivalent a 1 811 404 mii DST). Banca acționează ca depozitar al conturilor de depozit ale FMI aferente cotei de participare.

22. Alocări de DST de la FMI

Banca înregistrează la această poziție alocări de DST, cu aceeași rată de dobândă ca și contul curent în DST la FMI. La 31 decembrie 2023 alocările de DST de la FMI sunt în sumă de 2 720 913 mii DST, echivalent a 16 469 422 mii lei (31 decembrie 2022: 2 720 913 mii DST, echivalent a 16 722 265 mii lei), cu o rată de dobândă de 4,103 la sută la sfârșitul anului 2023 și de 2,916 la sută la sfârșitul anului 2022.

23. Alte active externe TARGET/Disponibilități ale instituțiilor de credit și ale altor instituții financiare la BNR

La data de 4 iulie 2011, Banca a implementat în România sistemul TARGET (sistemul transeuropean de transfer de fonduri cu decontare pe bază brută în timp real). Acest sistem reprezintă un canal pentru procesarea interbancară a plăților în euro, atât a celor efectuate în nume propriu de către bănci, cât și a celor efectuate în numele clienților. La 31 decembrie 2023, Banca are în bilanț atât la active, cât și la pasive alte disponibilități ale instituțiilor de credit în sistemul TARGET în sumă de 2 763 656 mii lei, reprezentând 555 553 mii EUR (31 decembrie 2022: 3 793 684 mii lei, reprezentând 766 803 mii EUR).

La 31 decembrie 2023, disponibilitățile instituțiilor de credit și ale altor instituții financiare la BNR înregistrează un sold total în valoare de 110 348 941 mii lei (31 decembrie 2022: 68 220 934 mii lei). Principalele componente sunt prezentate în continuare.

La 31 decembrie 2023, Banca are în evidențele sale conturi curente în lei ale instituțiilor de credit (inclusiv rezervele obligatorii în lei), în sumă de 57 442 039 mii lei (31 decembrie 2022: 45 681 980 mii lei) – conturi prin care efectuează decontarea finală irevocabilă și necondiționată a transferurilor de fonduri. Banca stabilește regimul rezervelor minime obligatorii în lei pe care instituțiile de credit trebuie să le mențină în aceste conturi.

La 31 decembrie 2023, rezervele minime obligatorii în valută ale instituțiilor de credit sunt în sumă de 12 598 900 mii lei, reprezentând 2 522 841 mii EUR și 10 849 mii USD (31 decembrie 2022: 12 790 135 mii lei, reprezentând 2 577 247 mii EUR și 8 515 mii USD). Banca stabilește regimul rezervelor minime obligatorii în valută pe care instituțiile de credit trebuie să le mențină în aceste conturi.

La data de 31 decembrie 2023, Banca are în evidențele sale depozite ale instituțiilor de credit în sumă de 37 540 640 mii lei (31 decembrie 2022: 5 951 500 mii lei). Excedentul de lichiditate instalat pe piața monetară spre finele anului 2023 s-a majorat substanțial și a fost drenat de către banca centrală prin intermediul facilității de depozit.

24. Disponibilități ale Trezoreriei statului

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Cont curent al Trezoreriei statului		
– în lei	1 511 338	196 429
– în valută	52 871 871	38 975 273
Total	54 383 209	39 171 702

La disponibilitățile în lei ale Trezoreriei statului, atât în anul 2023, cât și în anul 2022, s-a aplicat o rată de dobândă la nivelul celei aferente rezervelor minime obligatorii în lei ale instituțiilor de credit; pentru disponibilitățile în euro s-a aplicat rata dobânzii pe termen scurt în euro (Euro Short-Term Rate – €STR) în anul 2023; în anul 2022, s-a aplicat rata zilnică de dobândă EONIA (rata medie ponderată de dobândă *overnight* a Băncii Centrale Europene) până la data de 2 ianuarie 2022 inclusiv, iar după această dată s-a aplicat rata dobânzii pe termen scurt în euro (Euro Short-Term Rate – €STR); pentru disponibilitățile în USD s-a aplicat rata de dobândă „Fed funds rate” (rata medie ponderată de dobândă *overnight* a FED).

25. Dobânzi de plătit

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Dobânzi de plătit aferente:		
Depozitelor atrase, alocărilor de DST și altor disponibilități	168 273	98 602
Disponibilităților instituțiilor de credit	18 441	5 708
Disponibilităților Trezoreriei statului	119	137
Total	186 833	104 447

26. Tranzacții cu entități aflate în relații speciale

Guvernul, prin intermediul Trezoreriei statului, dispune de conturi curente deschise la Bancă ale căror operațiuni fac obiectul comisionării începând cu data de 31 decembrie 2005. În plus, Banca acționează ca agent de înregistrare al Trezoreriei statului în ceea ce privește titlurile de stat și certificatele de trezorerie, administrează rezervele valutare internaționale și facilitează efectuarea de plăți și încasări aferente datoriei publice externe a României.

Banca exercită de asemenea, prin intermediul membrilor numiți în Consiliile de administrație, o influență semnificativă asupra altor două instituții de stat: R.A. Imprimeria BNR (Consiliul de administrație format din 5 membri, din care 4 membri numiți de BNR) și R.A. Monetăria Statului (Consiliul de administrație format din 4 membri numiți de BNR).

Totalul achizițiilor de bancnote, monede și alte achiziții specifice efectuate de Bancă de la cele două entități în decursul anului 2023 s-a ridicat la 229 275 mii lei

(2022: 196 397 mii lei). Totalul vânzărilor către Monetăria Statului în decursul anului 2023 s-a ridicat la 18 mii lei (2022: 0 mii lei). Banca a înregistrat, la data de 31 decembrie 2023, creanțe în sumă de 40 192 mii lei față de Imprimeria BNR și în sumă de 3 691 mii lei față de Monetăria Statului, precum și o datorie față de Monetăria Statului în sumă de 4 032 mii lei – toate acestea fiind stinse ulterior conform clauzelor contractuale. Tranzacțiile efectuate s-au desfășurat în condiții comerciale normale.

Banca exercită o influență semnificativă asupra TRANSFOND S.A., o entitate creată în anul 2000 având ca obiect de activitate decontarea operațiunilor interbancare. Până la data de 19 martie 2018, TRANSFOND S.A. a administrat sistemul ReGIS (sistemul de decontare pe bază brută în timp real) și SaFIR (modul pentru titluri de stat și certificate de depozit emise de Bancă) – preluate de la această dată de BNR. În prezent, TRANSFOND S.A. administrează în continuare sistemul SENT (modul pentru plăți de mică valoare).

27. Rezerve

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Rezerve statutare	1 440 214	1 148 776
Alte rezerve	1 425 227	1 357 635
Diferențe favorabile din reevaluare – imobilizări și alte active	1 235 547	1 238 973
Total	4 100 988	3 745 384

La sfârșitul exercițiilor financiare 2023 și 2022, au fost majorate rezervele statutare ca urmare a repartizării a 60 la sută din profitul rămas după plata cotei aferente bugetului de stat.

Poziția „Alte rezerve”, nedistribuibile, este compusă din următoarele elemente:

- a) La 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2022 – rezerve constituite din preluarea:
 - (i) fondului imobilizărilor corporale (14 451 mii lei);
 - (ii) fondului privind sursele proprii de finanțare a investițiilor (57 629 mii lei);
 - (iii) fondului privind participațiile la FMI (318 532 mii lei);
 - (iv) fondului privind participațiile la BRI (44 550 mii lei);
- b) Rezerve constituite, potrivit legii, pentru sursele proprii de finanțare a investițiilor în sumă de 825 810 mii lei la data de 31 decembrie 2023 (31 decembrie 2022: 760 947 mii lei);
- c) Alte rezerve în sumă de 164 255 mii lei la data de 31 decembrie 2023 (31 decembrie 2022: 161 526 mii lei).

Diferențe favorabile din reevaluarea imobilizărilor reprezintă soldul rezervelor aferente diferenței dintre valoarea justă și valoarea contabilă netă a acestora, cu excepția diferențelor înregistrate în contul de profit și pierdere.

28. Cont special de reevaluări

	mii lei	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Diferențe favorabile din reevaluarea aurului, metalelor și pietrelor prețioase	26 961 957	24 075 385
Diferențe favorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută	2 400 332	4 448 958
Titluri denuminate în valută (reevaluare la valoarea de piață)	341 022	1 574
Total	29 703 311	28 525 917

Sumele înregistrate în contul special de reevaluare reprezintă diferențele favorabile din reevaluare la 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2022.

În cursul exercițiilor financiare 2023 și 2022, Banca a deținut poziții valutare lungi atât pentru toate valutele din portofoliu, cât și pentru aur (total creanțe mai mare decât total datorii în valuta respectivă).

29. Venituri din dobânzi

	mii lei	
	2023	2022
Operațiuni în valută		
Dobânzi și venituri similare provenind din:		
Valori mobiliare denuminate în valută	5 733 191	437 792
Plasamente în valută,	2 405 954	492 411
<i>din care:</i>		
Dobândă negativă aferentă disponibilităților Trezoreriei statului	12	126 855
Disponibilități în DST	638 435	208 525
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în valută	8 777 580	1 138 728
Operațiuni în lei		
Dobânzi și venituri similare provenind din:		
Titluri de valoare în lei deținute în scopuri de politică monetară	208 411	174 894
Credite acordate instituțiilor de credit	38	409 423
Alte venituri	32 158	69 398
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în lei	240 607	653 715
Total venituri din dobânzi (valută și lei)	9 018 187	1 792 443

În exercițiul financiar 2023, veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din veniturile nete aferente titlurilor în valută în sumă de 5 733 191 mii lei (determinate ca sumă între venituri din cupon în sumă de 1 529 140 mii lei și eşalonare discount în sumă de 4 269 629 mii lei minus cheltuieli cu amortizare primă în sumă de 65 578 mii lei), din dobânzi aferente plasamentelor în valută în sumă de 2 405 954 mii lei și din dobânda aferentă disponibilităților în DST în sumă de 638 435 mii lei.

În exercițiul financiar 2022, veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în valută au provenit, în principal, din veniturile nete aferente titlurilor în valută în sumă de 437 792 mii lei (determinate ca sumă între venituri din cupon în sumă de 814 315 mii lei și eşalonare discount în sumă de 351 690 mii lei minus cheltuieli cu amortizare primă în sumă de 728 213 mii lei), din dobânzi aferente plasamentelor în valută în sumă de 492 411 mii lei și din dobânda aferentă disponibilităților în DST în sumă de 208 525 mii lei.

În exercițiul financiar 2023, veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în lei provin, în principal, din venituri nete aferente titlurilor în lei deținute în scop de politică monetară în sumă de 208 411 mii lei (2022: 174 894 mii lei) – determinate ca sumă între venituri din cupon în sumă de 196 576 mii lei (2022: 192 095 mii lei) și eşalonare discount în sumă de 29 671 mii lei (2022: 7 229 mii lei) minus cheltuieli cu amortizare primă în sumă de 17 836 mii lei (2022: 24 430 mii lei), din operațiunile *repo*/credite cu instituțiile de credit în sumă de 38 mii lei (2022: 409 423 mii lei), precum și alte venituri în sumă de 32 158 mii lei (2022: 69 398 mii lei).

30. Cheltuieli cu dobânzile

	mii lei	
	2023	2022
Operațiuni în valută		
Dobânzi și cheltuieli similare provenind din:		
Valori mobiliare în valută, rezerve minime obligatorii, depozite și alte dobânzi	20 054	154 936
Operațiuni cu Fondul Monetar Internațional	634 496	207 265
Contul curent al Trezoreriei statului	2 375 568	260 337
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în valută	3 030 118	622 538
Operațiuni în lei		
Dobânzi și cheltuieli similare provenind din:		
Depozite atrase de la instituțiile de credit	1 774 728	119 402
Rezerve minime obligatorii	239 780	110 112
Contul curent al Trezoreriei statului	27 035	12 863
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în lei	2 041 543	242 377
Total cheltuieli cu dobânzi (valută și lei)	5 071 661	864 915

În exercițiul financiar 2023, cheltuielile cu dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din dobânzile plătite la contul curent al Trezoreriei statului și rezerva minimă obligatorie în valută în sumă de 2 383 190 mii lei, din dobânzile datorate pentru contul de alocări al FMI la BNR în sumă de 634 496 mii lei, din dobânda negativă aplicată unor depozite plasate în sumă de 11 987 mii lei și din alte cheltuieli cu dobânzile în sumă de 445 mii lei.

În exercițiul financiar 2022, cheltuielile cu dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din dobânda negativă aplicată unor depozite plasate în sumă de 138 327 mii lei, din dobânzile plătite la contul curent al Trezoreriei statului și rezerva minimă obligatorie în valută în sumă de 276 946 mii lei și din dobânzile datorate pentru contul de alocări al FMI la BNR în sumă de 207 265 mii lei.

31. Venituri din taxe și comisioane

	mii lei	
	2023	2022
Venituri din comisioane și taxe		
– în lei	192 535	150 441
– în valută	33 548	26 607
Total venituri din comisioane și taxe	226 083	177 048

Veniturile din comisioane și taxe în lei în sumă de 192 535 mii lei (2022: 150 441 mii lei) reprezintă venituri din comisioane pentru serviciile de decontare a operațiunilor în relația cu instituțiile de credit și Trezoreria statului.

Veniturile din comisioane și taxe în valută în sumă de 33 548 mii lei (2022: 26 607 mii lei) provin, în principal, din venituri pentru operațiunile derulate prin sistemul de decontare pentru plăți în moneda euro (TARGET) și din operațiunile de împrumut de titluri în valută (prin agent).

32. Cheltuieli cu taxe și comisioane

	mii lei	
	2023	2022
Cheltuieli cu taxe și comisioane		
– în lei	6	-
– în valută	11 178	14 392
Total cheltuieli cu taxe și comisioane	11 184	14 392

Cheltuielile din comisioane și taxe în valută în sumă de 11 184 mii lei (2022: 14 392 mii lei) provin, în principal, din valoarea comisioanelor plătite pentru operațiunile derulate prin sistemul de decontare pentru plăți în moneda euro (TARGET), din operațiunile de împrumut de titluri în valută prin agent și din operațiunile cu FMI.

33. Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare

	mii lei	
	2023	2022
Venituri din operațiuni valutare		
Venituri din diferențe de curs	1 387 774	4 719 505
Dividende pentru acțiunile deținute la Banca Reglementelor Internaționale	14 839	15 147
Total venituri din operațiuni valutare	1 402 613	4 734 652
Cheltuieli din operațiuni valutare		
Cheltuieli cu diferențe de curs	(10 938)	(53 201)
Alte cheltuieli cu operațiuni valutare	(2 520)	(2 575)
Total cheltuieli din operațiuni valutare	(13 458)	(55 776)
Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare	1 389 155	4 678 876

Veniturile și cheltuielile din diferențe de curs aferente exercițiilor financiare 2023 și 2022 sunt aferente ieșirilor de valută din pozițiile valutare lungi, fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2i).

34. Pierderi/câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri

	mii lei	
	2023	2022
Venituri din operațiuni cu titluri	179 888	23 069
Cheltuieli din operațiuni cu titluri	(7 020)	(32 246)
Pierderi/câștiguri realizate din operațiuni cu titluri	172 868	(9 177)

Veniturile/cheltuielile reprezintă efectul prețului de piață, provenind din vânzările de titluri denominate în valută, acestea fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2j).

35. Pierderi realizate din operațiuni cu metale prețioase

	mii lei	
	2023	2022
Cheltuieli din operațiuni cu metale prețioase	436	365
Pierderi din operațiuni cu metale prețioase	436	365

Cheltuielile din operațiuni cu metale prețioase reprezintă taxele de stocare plătite pentru cantitatea de aur aflată în depozitul extern.

36. Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare

	mii lei	
	2023	2022
Cheltuieli cu diferențe nefavorabile din reevaluare		
Diferențe nefavorabile din reevaluarea la valoarea de piață a titlurilor denominate în valută	260 464	3 333 407
Diferențe nefavorabile din reevaluarea pozițiilor valutare	2 159 304	588 643
Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare	2 419 768	3 922 050

Pierderile din diferențe nefavorabile din reevaluare reprezintă diferențele nefavorabile dintre valoarea de piață a titlurilor denominate în valută la 31 decembrie și costul mediu net al acestora, precum și diferențele nefavorabile rezultate din reevaluarea pozițiilor valutare la cursul de reevaluare (vezi Nota 2p).

37. Cheltuieli cu emisiunea monetară

Cheltuielile cu emisiunea monetară reprezintă costul cu imprimarea bancnotelor și baterea monedei metalice. În anul 2023 acestea au fost în sumă de 221 373 mii lei, iar în anul 2022 în sumă de 189 674 mii lei.

38. Riscul valutar

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2023 este următoarea:

	mii lei						
	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Disponibilități bănești și alte valori	42 361	84	94	-	-	-	42 539
Aur la alte standarde	-	-	-	-	299 171	-	299 171
Alte metale și pietre prețioase	60 016	-	-	-	-	-	60 016
Disponibil în DST la FMI	-	-	-	16 546 760	-	-	16 546 760
Aur monetar	-	-	-	-	30 885 609	-	30 885 609
Depozite la vedere	-	31 154 148	65 758	-	-	17 881 904	49 101 810
Depozite la termen	-	25 345 587	6 743 700	-	-	7 380 878	39 470 165
Plasamente în valută	-	-	2 748 413	-	-	-	2 748 413
Valori mobiliare denuminate în valută	-	122 782 158	23 827 842	-	-	28 976 264	175 586 264
Împrumuturi în valută acordate	-	-	13 173 144	-	-	-	13 173 144
Participații externe	-	57 127	-	11 071 149	-	-	11 128 276
Alte active externe TARGET	-	2 763 656	-	-	-	-	2 763 656
Titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară în lei	3 968 441	-	-	-	-	-	3 968 441
Credite în litigiu	21 787	-	-	-	-	-	21 787
Provizioane specifice de risc de credit-principal	(21 787)	-	-	-	-	-	(21 787)
Imobilizări	1 315 080	-	-	-	-	-	1 315 080
Stocuri	5 130	-	-	-	-	-	5 130
Titluri de participare	2 240	473	-	-	-	-	2 713
Decontări cu bugetul statului	1 395 470	-	-	-	-	-	1 395 470
Conturi de regularizare	66 153	-	-	-	-	-	66 153
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	2 589	-	-	-	-	-	2 589
Alte active,	102 613	-	-	-	-	-	102 613
<i>din care:</i>							
<i>Bunuri de importanță numismatică, filatelică, istorică, culturală, artistică etc.</i>	29 477	-	-	-	-	-	29 477
Provizioane pentru creanțe îndoielnice aferente activelor	(72 723)	-	-	-	-	-	(72 723)
Dobânzi de încasat	86 475	469 179	264 875	114 966	-	271 627	1 207 122
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)	-	-	-	-	-	(6 068)
Total active	6 967 777	182 572 412	46 823 826	27 732 875	31 184 780	54 510 673	349 792 343

38. Riscul valutar (continuare)

Structura pe valute a datoriilor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2023 este următoarea:

							mii lei
	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulație	123 294 176	-	-	-	-	-	123 294 176
Obligații față de instituții financiare internaționale	6 860	-	675	10 964 249	-	-	10 971 784
Depozite atrase la vedere	-	21 603	-	-	-	-	21 603
Alocări de DST de la FMI	-	-	-	16 469 422	-	-	16 469 422
Conturi curente ale instituțiilor de credit	57 442 039	-	-	-	-	-	57 442 039
Disponibilități în regim special	2 752	-	-	-	-	-	2 752
Depozite ale instituțiilor de credit	37 540 640	-	-	-	-	-	37 540 640
Depozite ale instituțiilor financiare la BNR	11	-	-	-	-	-	11
Rezerve obligatorii în valută	-	12 550 127	48 773	-	-	-	12 598 900
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	943	-	-	-	-	-	943
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET	-	2 763 656	-	-	-	-	2 763 656
Disponibilități ale Trezoreriei statului	1 511 338	45 535 903	7 296 898	-	-	39 070	54 383 209
Creditori	68 584	-	-	-	-	-	68 584
Personal și conturi asimilate	78	-	-	-	-	-	78
Decontări cu bugetul statului	15 412	-	-	-	-	-	15 412
Conturi de regularizare	1 166	-	-	-	-	-	1 166
Alte pasive	2 543	-	-	-	-	-	2 543
Dobânzi de plătit	18 312	45 068	9 065	114 245	-	143	186 833
Total pasive exclusiv capital, fonduri și rezerve	219 904 854	60 916 357	7 355 411	27 547 916	-	39 213	315 763 751
Active nete/(datorii nete)*	(212 937 077)	121 656 055	39 468 415	184 959	31 184 780	54 471 460	34 028 592

*) reprezintă capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

38. Riscul valutar (continuare)

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2022 este următoarea:

	mii lei						
	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Disponibilități bănești și alte valori	42 145	174	100	-	-	-	42 419
Aur la alte standarde	-	-	-	-	271 468	-	271 468
Alte metale și pietre prețioase	61 068	-	-	-	-	-	61 068
Disponibil în DST la FMI	-	-	-	16 940 548	-	-	16 940 548
Aur monetar	-	-	-	-	28 025 688	-	28 025 688
Depozite la vedere	-	50 777 869	49 505	-	-	19 215 128	70 042 502
Depozite la termen	-	2 107 592	-	-	-	1 795 591	3 903 183
Plasamente în valută	-	-	2 710 628	-	-	-	2 710 628
Valori mobiliare denuminate în valută	-	82 542 869	29 772 282	-	-	22 681 546	134 996 697
Împrumuturi în valută acordate	-	-	1 790 346	-	-	-	1 790 346
Participații externe	-	56 813	-	11 242 043	-	-	11 298 856
Alte active externe TARGET	-	3 793 684	-	-	-	-	3 793 684
Titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară în lei	3 978 653	-	-	-	-	-	3 978 653
Credite în litigiu	22 587	-	-	-	-	-	22 587
Provizioane specifice de risc de credit-principal	(22 587)	-	-	-	-	-	(22 587)
Imobilizări	1 277 530	-	-	-	-	-	1 277 530
Stocuri	5 070	-	-	-	-	-	5 070
Titluri de participare	2 240	471	-	-	-	-	2 711
Decontări cu bugetul statului	2 305 752	-	-	-	-	-	2 305 752
Conturi de regularizare	67 300	-	-	-	-	-	67 300
Alte active	104 789	-	-	-	-	-	104 789
din care:							
<i>Bunuri de importanță numismatică, filatelică, istorică, culturală, artistică etc.</i>	29 257	-	-	-	-	-	29 257
Provizioane pentru creanțe îndoielnice aferente activelor	(74 915)	-	-	-	-	-	(74 915)
Dobânzi de încasat	108 521	167 391	80 227	77 767	-	170 134	604 040
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)	-	-	-	-	-	(6 068)
Total active	7 872 085	139 446 863	34 403 088	28 260 358	28 297 156	43 862 399	282 141 949

38. Riscul valutar (continuare)

Structura pe valute a datoriilor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2022 este următoarea:

	mii lei						
	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulație	114 316 898	-	-	-	-	-	114 316 898
Obligații față de instituții financiare internaționale	-	-	696	11 132 575	-	-	11 133 271
Depozite atrase la vedere	-	5 731	-	-	-	-	5 731
Alocări de DST de la FMI	-	-	-	16 722 265	-	-	16 722 265
Conturi curente ale instituțiilor de credit	45 681 980	-	-	-	-	-	45 681 980
Disponibilități în regim special	2 775	-	-	-	-	-	2 775
Depozite ale instituțiilor de credit	5 951 500	-	-	-	-	-	5 951 500
Rezerve obligatorii în valută	-	12 750 672	39 463	-	-	-	12 790 135
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	860	-	-	-	-	-	860
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET	-	3 793 684	-	-	-	-	3 793 684
Disponibilități ale Trezoreriei statului	196 429	36 864 129	2 069 293	-	-	41 851	39 171 702
Creditori	57 857	-	-	-	-	-	57 857
Personal și conturi asimilate	78	-	-	-	-	-	78
Decontări cu bugetul statului	13 387	-	-	-	-	-	13 387
Conturi de regularizare	396	-	-	-	-	-	396
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	2 955	-	-	-	-	-	2 955
Alte pasive	4 243	-	-	-	-	-	4 243
Dobânzi de plătit	5 602	18 786	2 728	77 296	-	35	104 447
Total pasive exclusiv capital, fonduri și rezerve	166 234 960	53 433 002	2 112 180	27 932 136	-	41 886	249 754 164
Active nete/(datorii nete)*	(158 362 875)	86 013 861	32 290 908	328 222	28 297 156	43 820 513	32 387 785

*) reprezintă capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

39. Angajamente și contingente

La data de 31 decembrie 2023, Banca deține în custodie următoarele bilete la ordin:

- un bilet la ordin emis de către Ministerul Finanțelor în favoarea Agenției Multilaterale de Garantare a Investițiilor în valoare de 601 mii USD, echivalentul a 2 700 mii lei (31 decembrie 2022: 601 mii USD, echivalentul a 2 785 mii lei);
- trei bilete la ordin emise de către Ministerul Finanțelor în favoarea Asociației Internaționale pentru Dezvoltare (IDA) în valoare totală de 16 174 mii lei (31 decembrie 2022: 16 174 mii lei).

40. Repartizarea profitului

În anul 2023, Banca a înregistrat profit în valoare de 2 428 653 mii lei. Potrivit legii, cota de 80 la sută din veniturile nete în sumă de 1 942 922 mii lei a fost regularizată cu bugetul de stat. Din profitul rămas la dispoziția BNR în valoare de 485 731 mii lei, o proporție de 60 la sută s-au repartizat pentru majorarea rezervelor statutare (291 438 mii lei). Suma de 194 293 mii lei rămasă după distribuțiile din anul 2023 urmează a fi repartizată în anul 2024, conform legii, în următoarea ordine de prioritate:

- a) sursele proprii de finanțare a investițiilor;
- b) fondul de participare a salariaților la profit;
- c) rezervele la dispoziția Consiliului de administrație.

În anul 2022, Banca a înregistrat profit în valoare de 1 082 085 mii lei. Potrivit legii, cota de 80 la sută din veniturile nete în sumă de 865 875 mii lei a fost regularizată cu bugetul de stat. Din profitul rămas la dispoziția BNR în valoare de 216 210 mii lei, o proporție de 60 la sută s-au repartizat pentru majorarea rezervelor statutare (129 726 mii lei). Suma de 86 484 mii lei rămasă după distribuțiile din anul 2022 a fost repartizată în anul 2023 conform legii.

Guvernator
DI. Mugur Isărescu

Abrevieri

ABE	Autoritatea Bancară Europeană
AIE	Agenția Internațională a Energiei
AML	<i>Anti-money laundering</i>
ANCOM	Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ASF	Autoritatea de Supraveghere Financiară
BCE	Banca Centrală Europeană
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BRI	Banca Reglementelor Internaționale
BRRD	<i>Bank Recovery and Resolution Directive</i>
CE	Comisia Europeană
CERS	Comitetul European pentru Risc Sistemic
CFI	Corporația Financiară Internațională
CIP	Centrala Incidentelor de Plăți
CNSM	Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială
CRC	Centrala Riscului de Credit
CSB/CFT	Combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului
Eurostat	Oficiul de Statistică al Comunităților Europene
FAO	Organizația pentru Alimentație și Agricultură
FATF	Grupul de Acțiune Financiară (<i>Financial Action Task Force</i>)
FBCF	formarea brută de capital fix
FDS	Fondul de Dezvoltare Socială al Consiliului Europei
FMI	Fondul Monetar Internațional
GISC	Grupul Interguvernamental privind Schimbările Climatice
IAPC	indicele armonizat al prețurilor de consum
IFN	instituții financiare nebancale
IFRS	Standardele Internaționale de Raportare Financiară
IMM	întreprinderi mici și mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
IPC	indicele prețurilor de consum
IRCC	indicele de referință pentru creditele consumatorilor
MF	Ministerul Finanțelor
MUR	Mecanism unic de rezoluție
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OECD	<i>The Overseas Economic Cooperation Fund</i>

OPCOM	Operatorul pieței de energie electrică și de gaze naturale din România
PIB	produsul intern brut
PIIN	poziția investițională internațională netă
RMO	rezervele minime obligatorii
ROBOR	rata dobânzii pe piața monetară pentru depozitele plasate de bănci
SEBC	Sistemul European al Băncilor Centrale
SEC	Sistemul European de Conturi
TIC	tehnologia informației și a comunicațiilor
TiVA	<i>Trade in Value Added</i>
UE	Uniunea Europeană

Lista tabelelor din text

Caseta 3

Tabel A	Rezultatele estimărilor privind impactul soldului bugetar asupra celui al contului curent	53
---------	---	----

Caseta 4

Tabel A	Evoluții macroeconomice și conduita politicii monetare în țări dezvoltate și din regiune	75
Tabel 4.1	Principalii indicatori utilizați de CRC – instituții de credit	128
Tabel 4.2	Principalii indicatori utilizați de CRC – instituții financiare nebancale și instituții de plată	129
Tabel 4.3	Alte informații privind activitatea CRC	129
Tabel 4.4	Principalii indicatori utilizați de CIP	130
Tabel 6.1	Componența sistemului bancar pe forme de proprietate	143
Tabel 6.2	Cota de piață a instituțiilor de credit	144
Tabel 6.3	Ponderele instituțiilor de credit în volumul agregat al capitalului	144
Tabel 6.4	Principalii indicatori de analiză a sistemului bancar	146
Tabel 6.5	Valoarea activului net bilanțier și a fondurilor proprii la 31 decembrie 2023	149
Tabel 6.6	Măsurile de supraveghere dispuse conform OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit, cu modificările și completările ulterioare	152
Tabel 6.7	Sanctiuni aplicate în baza OUG nr. 99/2006 în anul 2023	152
Tabel 6.8	Numărul persoanelor din categoria celor prevăzute la art.108 din OUG nr. 99/2006, supuse aprobării BNR în anul 2023	152
Tabel 6.9	Distribuția instituțiilor financiare nebancale pe tipuri de activități la 31 decembrie 2023	154
Tabel 6.10	Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebancale la 31 decembrie 2023	155
Tabel 6.11	Ponderile capitalului social/de dotare în funcție de țara de origine la 31 decembrie 2023	156
Tabel 8.1	Modificări ale gradului de uzură, comparativ cu anul 2022	176
Tabel 8.2	Emisiunile numismatice lansate în anul 2023	176
Tabel 8.3	Distribuția lunară a falsurilor	177
Tabel 8.4	Structura pe cupiuri a falsurilor	177
Tabel 9.1	Traficul de plăți în sistemul ReGIS	180

Tabel 9.2	Structura plăților în sistemul ReGIS în anul 2023	181
Tabel 9.3	Operațiuni cu titluri de stat decontate în sistemul SaFIR	183
Tabel 9.4	Traficul de plăți prin serviciul de decontare pe bază brută în timp real a plăților	184
Tabel 11.1	Contul curent	203
Tabel 11.2	Contul financiar	205
Tabel 11.3	Principalii indicatori de îndatorare externă	208
Tabel 11.4	Datoria externă a României	208
Tabel 13.1	Criteriile de la Maastricht (indicatori de convergență nominală)	217
Tabel 13.2	Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice	234
Tabel 14.1	Comunicarea instituțională directă a Băncii Naționale a României	238
Tabel 14.2	Evenimente pe teme monetare, bancare și financiare organizate de Banca Națională a României în anul 2023	248
Tabel 15.1	Volume apărute în seria nouă a „Colecției Biblioteca Băncii Naționale a României – Aniversar 140 de ani”	258
Tabel 19.1	Structura bilanțieră a BNR la 31 decembrie 2023	302
Tabel 19.2	Rezultatele tranzacțiilor efectuate în anul 2023	304
Tabel 19.3	Diferențe din reevaluare la 31 decembrie 2023	304
Tabel 19.4	Bugetul de venituri și cheltuieli aferent anului 2023	306
Tabel 19.5	Capitalul propriu	307
Tabel 19.6	Rezultatul operațional	308

Lista graficelor din text

Grafic 1.1	Activitatea economică la nivel mondial	19
Caseta 1		
Grafic A	Trendul ascendent al politicii industriale	22
Grafic B	Politicile industriale implementate pe parcursul anului 2023 (motivația implementării)	23
Grafic C	Politicile industriale implementate pe parcursul anului 2023 (instrument utilizat)	23
Grafic 1.2	Perspective privind evoluția activității economice	26

Grafic 1.3	Cotațiile principalelor materii prime pe piețele internaționale	27
Grafic 1.4	Evoluția prețului aurului în raport cu incertitudinea	27
Grafic 1.5	Prețurile de consum la nivel internațional	28
Grafic 1.6	Ratele dobânzilor de politică monetară	28
Grafic 1.7	Cursul de schimb al euro	28
Grafic 1.8	PIB real în UE-27	29
Grafic 1.9	Cererea	30
Grafic 1.10	Consumul populației	30
Grafic 1.11	Investiții directe și absorbția de fonduri europene pentru investiții	31
Grafic 1.12	Formarea brută de capital fix	31
Grafic 1.13	Cererea externă (bunuri)	32
Grafic 1.14	Contul curent și principalele componente	33
Grafic 1.15	Balanța economisire-investiții, public/privat	34
Grafic 1.16	Indicatori de adecvare a rezervelor internaționale	34
Grafic 1.17	Evoluția numărului de salariați din economie	35
Grafic 1.18	Gradul de tensionare/relaxare a pieței muncii	36
Grafic 1.19	Factorii determinanți ai dinamicii salariului mediu brut pe economie	36
Grafic 1.20	Rata anuală a inflației	37
Grafic 1.21	Prețurile principalelor mărfuri agroalimentare	37
Grafic 1.22	Efecte de bază în cadrul grupei energie electrică și gaze naturale	38
Grafic 1.23	Prețul combustibililor	38
Grafic 1.24	Principalele componente ale inflației de bază CORE2 ajustat	39
Caseta 2		
Grafic A	Inflația de bază <i>wage sensitive</i>	41
Grafic B	Inflația de bază <i>wage sensitive</i> – perspectivă dezagregată	41
Grafic 1.25	Anticipații privind evoluția prețurilor	42
Grafic 1.26	IAPC mediu anual în UE	42
Grafic 1.27	Prețurile producției industriale pentru piața internă și factorii determinanți	43
Grafic 1.28	Costurile unitare cu forța de muncă pe total economie	44
Grafic 1.29	Evoluția costurilor salariale unitare în industria prelucrătoare	44
Grafic 1.30	Deficitul bugetului general consolidat	45

Grafic 1.31	Ponderea datoriei publice în PIB	48
Grafic 1.32	Descompunerea variației ponderii datoriei publice în PIB	48
Caseta 3		
Grafic A	Soldul bugetar și cel al contului curent în statele UE, 2019	49
Grafic B	Soldul bugetar și cel al contului curent în statele UE, 2023	49
Grafic C	Evoluția soldului bugetar și a celui al contului curent din România	50
Grafic D	Coeficienți de corelație între soldul bugetar ajustat ciclic și soldul contului curent în perioada 2000-2022	53
Grafic 3.1	Evoluția cursurilor de schimb pe piețele emergente din regiune	72
Caseta 4		
Grafic A	Rata anuală a inflației în zona euro, SUA și statele din regiune	73
Grafic B	Rata dobânzii de politică monetară în zona euro, SUA și statele din regiune	73
Grafic 3.2	Rata inflației	79
Caseta 5		
Grafic A	Creditul acordat sectorului privat (evoluție lunară)	84
Grafic B	Creditul acordat sectorului privat (evoluție anuală)	84
Grafic C	Creditele noi acordate populației și societăților nefinanciare	85
Grafic D	Creditele noi acordate sectorului privat și rata medie a dobânzii la împrumuturile în monedă națională	86
Grafic E	Cererea de credite	87
Grafic F	Standardele de creditare	87
Grafic G	Masa monetară și PIB	88
Grafic H	M3 și contrapartidele sale	89
Grafic I	Ponderea M1 în M3, comparații internaționale	90
Grafic 3.3	Ratele dobânzilor BNR	92
Grafic 3.4	Ratele RMO	93
Grafic 3.5	Rata dobânzii de politică monetară și ratele ROBOR	94
Grafic 3.6	Ratele dobânzilor în sistemul bancar	96
Caseta 6		
Grafic A	Evoluția numărului de state din SEE care aplică CCyB	106
Grafic 4.1	Ciclul îndatorării	109
Grafic 4.2	Companii nefinanciare cu deficiențe de capitalizare	111

Caseta 7

Grafic A	Destinația verde a creditelor în funcție de sectorul de activitate, decembrie 2023	113
Grafic 4.3	Avuția netă a populației	114
Grafic 4.4	Rata de neperformanță	114

Caseta 8

Grafic A	Evoluția chiriilor pentru spațiile <i>prime</i> în România	116
Grafic B	Evoluția costurilor și a activității de construcții pe piața imobiliară comercială din România	116
Grafic 4.5	Structura la termen a activelor și pasivelor sectorului bancar	118

Caseta 9

Grafic A	Caracteristicile activelor și pasivelor purtătoare de dobânzi în funcție de scadența reziduală și tipul de dobândă (decembrie 2023)	120
Grafic B	Variațiile veniturilor nete din dobânzi și ale valorii economice a capitalului în scenarii de șocuri de 350 puncte de bază pentru rata dobânzii în lei, respectiv 200 puncte de bază pentru rata dobânzii în euro, raportate la fondurile proprii de nivel 1	121
Grafic 4.6	Evoluția indicatorilor de lichiditate LCR și NSFR și principalele componente ale indicatorului LCR	122
Grafic 4.7	Evoluția solvabilității și a cerințelor de capital	123
Grafic 4.8	Indicatori privind calitatea activelor: distribuții și comparații între România și UE	124
Grafic 4.9	Defalcarea profitului sectorului bancar românesc (decembrie 2023)	125
Grafic 4.10	Distribuția în funcție de monedă a creditelor acordate persoanelor fizice de către instituțiile de credit	128
Grafic 4.11	Principalii indicatori privind incidentele de plată	130
Grafic 6.1	Distribuția instituțiilor de credit supuse evaluării SREP în funcție de scorul general	150
Grafic 6.2	Elementele SREP repartizate în funcție de scorul atribuit	151
Grafic 7.1	Cerința MREL finală	165
Grafic 7.2	Deficit estimat față de cerința MREL finală cu amortizorul combinat inclus	165
Grafic 8.1	Structura numerarului aflat în afara sistemului bancar în 2022 și 2023	172
Grafic 8.2	Structura pe cupiuri a bancnotelor aflate în circulație în anul 2023	172

Grafic 8.3	Structura pe cupiuri a monedelor aflate în circulație în anul 2023	172
Grafic 8.4	Structura pe cupiuri a bancnotelor plătite în anul 2023	173
Grafic 8.5	Structura pe cupiuri a monedelor plătite în anul 2023	174
Grafic 8.6	Structura pe cupiuri a bancnotelor încasate în anul 2023	175
Grafic 8.7	Structura pe cupiuri a monedelor încasate în anul 2023	175
Grafic 9.1	Plățile în sistemul ReGIS, indiferent de valoare, 2023 vs. 2022 (medii zilnice)	180
Grafic 9.2	Volumul și valoarea operațiunilor cu titluri de stat decontate (livrare contra plată) în sistemul SaFIR în anul 2023, valoarea operațiunilor <i>repo intraday</i>	182
Grafic 9.3	Evoluția plăților prin serviciul de decontare pe bază brută în timp real a plăților	185
Infografic	Informații statistice aferente principalelor evoluții pe piața plăților în anul 2023	193
Grafic 10.1	Rezervele internaționale ale României	196
Grafic 10.2	Structura rezervei valutare a României la 31 decembrie 2023	200
Grafic 10.3	Rezultatele din administrarea portofoliilor	200
Grafic 10.4	Rentabilitate comparativă – portofolii BNR față de portofoliile de referință în anul 2023	201
Infografic	Reprezentarea BNR la organizații internaționale	214
Grafic 13.1	Rata inflației (IAPC)	218
Grafic 13.2	Soldul bugetului general consolidat (metodologie SEC 2010)	218
Grafic 13.3	Datoria publică (metodologie SEC 2010)	218
Grafic 13.4	Ratele dobânzilor pe termen lung	218
Caseta 10		
Grafic A	Indicele economiei și societății digitale (DESI) în anul 2022	220
Grafic B	Contribuțiile primare ale fondurilor PNRR la pilonii politicii MRR	221
Grafic C	Contribuțiile sectoarelor la creșterea productivității (VAB/angajat) în economie	222
Grafic 13.5	Cursul de schimb EUR/RON	223
Grafic 13.6	Evoluția PIB pe locuitor în România	224
Grafic 13.7	Ponderele sectoarelor economice în PIB	224

Grafic 13.8	Gradul de deschidere a economiei	224
Grafic 13.9	Deficitul de cont curent și finanțarea prin fluxuri stabile	224
Caseta 11		
Grafic A	Soldul bugetar, datoria publică și riscul privind sustenabilitatea pe termen mediu conform DSM 2023	231
Infografic	Transparența instituțională – teme de interes	239
Infografic	Activitatea BNR pe Instagram în cifre	240
Infografic	Prezența BNR pe social media	242
Infografic	Programele, proiectele și evenimentele BNR în domeniul educației economice și financiare	257
Grafic 18.1	Situația posturilor vacante în centrala Băncii Naționale a României la data de 31 decembrie 2023	294
Grafic 18.2	Situația posturilor vacante în unitățile teritoriale ale Băncii Naționale a României la data de 31 decembrie 2023	295
Grafic 19.1	Activele externe ale BNR la 31 decembrie 2023	303

